။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ခုဒ္ဒကနိကာယေ

ဣတိဝုတ္တက-အဋ္ဌကထာ

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ

မဟာကာရုဏိကံ **နာထံ၊** ဉေယျသာဂရပါရဂုံ။
ဝန္ဒေ နိပုဏဂမ္ဘီရ-ဝိစိတ္တနယဒေသနံ။

ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နာ၊ ယေန နိယျန္တိ လောကတော။
ဝန္ဒေ တမုတ္တမံ **ဓမ္မံ၊** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပူဇိတံ။

သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နော၊ ဌိတော မဂ္ဂဖလေသု ယော။
ဝန္ဒေ **အရိယသင်္ဃံ** တံ၊ ပုညက္ခေတ္တံ အနုတ္တရံ။

ဝန္ဒနာဇနိတံ ပုညံ၊ ဣတိ ယံ ရတနတ္တယေ။
ဟတန္တရာယော သဗ္ဗတ္ထ၊ ဟုတွာဟံ တဿ တေဇသာ။

ဧကကာဒိပ္ပဘေဒေန ၊ ဒေသိတာနိ မဟေသိနာ။
လောဘာဒီနံ ပဟာနာနိ၊ ဒီပနာနိ ဝိသေသတော။

သုတ္တာနိ ဧကတော ကတွာ၊ ဣတိဝုတ္တပဒက္ခရံ။
ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ထေရာ၊ သင်္ဂါယိံသု မဟေသယော။

ဣတိဝုတ္တက မိစ္စေဝ၊ နာမေန ဝသိနော ပုရေ။
ယံ ခုဒ္ဒကနိကာယသ္မိံ၊ ဂမ္ဘီရတ္ထပဒက္ကမံ။

တဿ ဂမ္ဘီရဉာဏေဟိ၊ ဩဂါဟေတဗ္ဗဘာဝတော။
ကိဉ္စာပိ ဒုက္ကရာ ကာတုံ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ မယာ။

သဟသံဝဏ္ဏနံ ယသ္မာ၊ ဓရတေ သတ္ထု သာသနံ။
ပုဗ္ဗာစရိယသီဟာနံ၊ တိဋ္ဌတေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

တသ္မာ တံ အဝလမ္ဗိတွာ၊ ဩဂါဟေတွာန ပဉ္စပိ။
နိကာယေ ဥပနိဿာယ၊ ပေါရာဏဋ္ဌကထာနယံ။

နိဿိတံ ဝါစနာမဂ္ဂံ၊ သုဝိသုဒ္ဓံ အနာကုလံ။
မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ နိပုဏတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။

ပုနပ္ပုနာဂတံ အတ္ထံ၊ ဝဇ္ဇယိတွာန သာဓုကံ။
ယထာဗလံ ကရိဿာမိ၊ **ဣတိဝုတ္တကဝဏ္ဏနံ** ။

ဣတိ အာကင်္ခမာနဿ, သဒ္ဓမ္မဿ စိရဋ္ဌိတိံ။
ဝိဘဇ္ဇန္တဿ တဿတ္ထံ, နိသာမယထ သာဓဝေါတိ။

တတ္ထ **ဣတိဝုတ္တကံ** နာမ ဧကကနိပါတော, ဒုကနိပါတော, တိကနိပါတော, စတုက္ကနိပါတောတိ စတုနိပါတသင်္ဂဟံ။ တမ္ပိ ဝိနယပိဋကံ, သုတ္တန္တပိဋကံ, အဘိဓမ္မပိဋကန္တိ တီသု ပိဋကေသု သုတ္တန္တပိဋကပရိယာပန္နံ; ဒီဃနိကာယော မဇ္ဈိမနိကာယော, သံယုတ္တနိကာယော, အင်္ဂုတ္တရနိကာယော, ခုဒ္ဒကနိကာယောတိ ပဉ္စသု နိကာယေသု ခုဒ္ဒကနိကာယပရိယာပန္နံ; သုတ္တံ, ဂေယျံ, ဝေယျာကရဏံ, ဂါထာ, ဥဒါနံ, ဣတိဝုတ္တကံ, ဇာတကံ, အဗ္ဘုတဓမ္မံ, ဝေဒလ္လန္တိ နဝသု သာသနင်္ဂေသု ဣတိဝုတ္တကင်္ဂဘူတံ။

"ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ, ဒွေ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
စတုရာသီတိ သဟဿာနိ, ယေ မေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနော"တိ။ (ထေရဂါ. ၁၀၂၇) –

ဧဝံ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန ပဋိညာတေသု စတုရာသီတိယာ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿေသု ကတိပယဓမ္မက္ခန္ဓသင်္ဂဟံ။ သုတ္တတော ဧကကနိပါတေ တာဝ သတ္တဝီသတိ သုတ္တာနိ, ဒုကနိပါတေ ဒွါဝီသတိ, တိကနိပါတေ ပညာသ, စတုက္ကနိပါတေ တေရသာတိ ဒွါဒသာဓိကသုတ္တသတသင်္ဂဟံ။ တဿ နိပါတေသု ဧကကနိပါတော အာဒိ, ဝဂ္ဂေသု ဟဋ္ဌိဗောဓဝဂ္ဂေါ, သုတ္တေသု လောဘသုတ္တံ။ တဿာပိ "ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ"တိအာဒိကံ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒိ။ သာ ပနာယံ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ ဝိနယပိဋကေ တန္တိမာရုဠှာ ဧဝ။ ယော ပနေတ္ထ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ ဝတ္တဗ္ဗော ကထာမဂ္ဂေါ , သောပိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ **ဒီဃနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ** ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တောယေဝါတိ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နိဒါနဝဏ္ဏနာ

ယံ ပနေတံ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာတိအာဒိကံ နိဒါနံ။ ဧဝမ္မံ, ဘိက္ခဝေ, ပဇဟထာတိအာဒိကံ သုတ္တံ။ တတ္ထ **ဝုတ္တံ ဘဂဝတာတိ** အာဒီနိ နာမပဒါနိ။ **ဣတီ**တိ နိပါတပဒံ။ **ပဇဟထာ**တိ ဧတ္ထ ပ-ဣတိ ဥပသဂ္ဂပဒံ, ဇဟထာ-တိ အာချာတပဒံ။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗတ္ထ ပဒဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အတ္ထတော ပန **ဝုတ္တသဒ္ဒေါ** တာဝ သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စ ဝပနေ တပသမကရဏေ ကေသောဟာရဏေ ဇီဝိတဝုတ္တိယံ ပဝုတ္တဘာဝေ ဟာဝစနဘာဝေန ပဝတ္တိတေ အဇ္ဈေသနေ ကထနေတိ ဧဝမာဒီသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟေသ –

"ကတေ တဿ ပဇာယန္တိ, ခေတ္တေ ဝုတ္တံ ဝိရူဟတိ။
ဝုတ္တာနံ ဖလမဿာတိ, ယော မိတ္တာနံ န ဒုဗ္ဘတီ"တိ။ –

အာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၂.၁၉) ဝပနေ အာဂတော။ "နော စ ခေါ ပဋိဝုတ္တ"န္တိအာဒီသု (ပာရာ. ၂၈၉) အဋ္ဌဒန္တကာဒီဟိ တပသမကရဏေ။ "ကာပဋိကော မာဏဝေါ ဒဟရော ဝုတ္တသိရော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၄၂၆) ကေသောဟာရဏေ။ "ပန္နလောမော ပရဒတ္တဝုတ္တော မိဂဘူတေန စေတသာ ဝိဟရတီ"တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၃၃၂) ဇီဝိတဝုတ္တိယံ။ "သေယျထာပိ နာမ ပဏ္ဍုပလာသော ဗန္ဓနာ ပဝုတ္တော အဘဗ္ဗော ဟရိတတ္တာယာ"တိအာဒီသု (ပာရာ. ၉၂; ပာစိ. ၆၆၆; မဟာဝ. ၁၂၉) ဗန္ဓနတော ပဝုတ္တဘာဝေ။ "ယေသမိဒံ ဧတရဟိ, ဗ္ရာဟ္မဏာ, ပောရာဏံ မန္တပဒံ ဂီတံ ပဝုတ္တံ သမိဟိတ"န္တိ အာဒီသု ဟာဝစနဘာဝေန ပဝတ္တိတေ။ လောကေ ပန – "ဝုတ္တော ဂုဏော ဝုတ္တော ဟရာယနော"တိအာဒီသု အဇ္ဈေနေ။ "ဝုတ္တံ ခေါ ပနေတံ ဘဂဝတာ ဓမ္မဒါယာဒါ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘဝထ, မာ အာမိသဒါယာဒါ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀) ကထနေ။ ဣဓာပိ ကထနေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ **ဝုတ္တံ** ကထိတံ ဘာသိတန္တိ အတ္ထော။

ဒုတိယော ပန **ဝုတ္တ** သဒ္ဒေါ ဝစနေ စိဏ္ဏဘာဝေ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဟိ**-ဣတိ ဇာတု ဝိဗုတ္တန္တိ တေသမ္ပိ အတ္ထေ နိပါတော။ သော ဣဓာနိ ဝုစ္စမာနသုတ္တဿ ဘဂဝတော ဝိဗုတ္တံ ဘာသိတဘာဝံ ဇောတေတိ။ တစကသဒ္ဒသန္နိဓာနေ ဟိ ပယုတ္တာ နိပါတာ။ တေဟိ ဝတ္တဗ္ဗမတ္ထံ ဇောတေန္တိ။ **တေ**န္တိ အယံ တေသဒ္ဒေါ –

“ယော စ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ သင်္ဃဉ္စ သရဏံ ဂတော။
စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ၊ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ။

“ဒုက္ခံ ဒုက္ခသမုပ္ပာဒံ၊ ဒုက္ခဿ စ အတိက္ကမံ။
အရိယဉ္စဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ၊ ဒုက္ခူပသမဂါမိနံ။

“ဧတံ ခေါ သရဏံ ခေမံ၊ ဧတံ သရဏမုတ္တမံ။
ဧတံ သရဏမာဂမ္မ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတီ”တိ။ (ဓ. ပ. ၁၉၀-၁၉၂) –

အာဒီသု ယထာဝုတ္တေ အာသန္နပစ္စက္ခေ အာဂတော။ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ, ယေန ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၇) ပန ဝက္ခမာနေ အာသန္နပစ္စက္ခေ။ ဣဓာပိ ဝက္ခမာနေယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သင်္ဂါယနဝသေန ဝက္ခမာနဉှိ သုတ္တံ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန ဗုဒ္ဓိယံ ဌပေတွာ တအ “ဧဝ”န္တိ ဝုတ္တံ။

ဘဂဝတာတိ ဧတ္ထ ဘဂဝတိ ဂရုဝစနံ။ ဂရုံ ဟိ လောကေ ဘဂဝတိ ဝဒန္တိ။ တထာဂတော စ သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာ ယ သတ္တာနံ ဂရု, တသ္မာ ဘဂဝတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပေါရာဏေဟိပိ ဝုတ္တံ –

“ဘဂဝတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ၊ ဘဂဝတိ ဝစနမုတ္တမံ။
ဂရု ဂါရဝယုတ္တော သော၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတီ”တိ။

သေဋ္ဌတာဝါစကဉှိ ဝစနံ သေဋ္ဌဂုဏသဟစရဏတော သေဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ ဝုစ္စတီတိ ဝစနံ, အတ္ထော။ တသ္မာ **ဘဂဝတိ ဝစနံ သေဋ္ဌ** န္တိ ဘဂဝတိ ဣမိနာ ဝစနေန ဝစနီယော ယော အတ္ထော, သော သေဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ **ဘဂဝတိ ဝစနမုတ္တမ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဂါရဝယုတ္တော** တိ ဂရုဘာဝယုတ္တော ဂရုဂုဏယောဂတော, ဂရုကရဏံ ဝါ သာတိသယံ အရဟတီတိ ဂါရဝယုတ္တော, ဂါရဝါရဟောတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တမဂရုဂါရဝါဓိဝစနမေတံ ယဒိဒံ ဘဂဝတိ။ အပိစ –

“ဘဂီ ဘဇီ ဘာဂီ ဝိဘတ္တဝါ ဣတိ၊
အကာသိ ဘဂ္ဂန္တိ ဂရူတိ ဘာဂျဝါ။
ဗဟူဟိ ဉာယေဟိ သုဘာဝိတတ္တနော၊
ဘဝန္တဂေါ သော ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတီ”တိ။ –

နိဒ္ဒေသေ အာဂတနယေန –

“ဘာဂျဝါ ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော၊ ဘဂေဟိ စ ဝိဘတ္တဝါ။
ဘတ္တဝါ ဝန္တဂမနော၊ ဘဝေသု ဘဂဝါ တတော”တိ။

ဣမိဿာ ဂါထာယ စ ဝသေန ဘဂဝတိ ပဒဿ အတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော။ သော ပနာယံ အတ္ထော သဗ္ဗာကာရေ န **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ဗုဒ္ဓါနုဿတိနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တောတိ။ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပရော နယော – ဘာဂဝါတိ ဘဂဝါ, ဘတဝါတိ ဘဂဝါ, ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ, ဘဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ, ဘတ္တဝါတိ ဘဂဝါ, ဘဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ, ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ။

“ဘာဂဝါ ဘတဝါ ဘာဂေ၊ ဘဂေ စ ဝနိ ဘတ္တဝါ။
ဘဂေ ဝမိ တထာ ဘာဂေ၊ ဝမီတိ ဘဂဝါ ဇိနော”။

တတ္ထ ကထံ **ဘာဂဝတိ ဘဂဝါ?** ယေ တေ သီလာဒယော ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဂုဏကောဋ္ဌာသာ, တေ အနညသာဓာရဏာ နိရတိသယာ တထာဂတဿ အတ္ထိ ဥပလဗ္ဘန္တိ။ တထာ ဟိဿ သီလံ, သမာဓိ, ပညာ, ဝိမုတ္တိ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ, ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပံ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယံ, သတိ, သမ္ပဇညံ, သီလဝိသုဒ္ဓိ, စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, သမထော, ဝိပဿနာ, တီဏိ ကုသလမူလာနိ, တီဏိ သုစရိတာနိ, တယော သမ္မာဝိတက္ကာ, တိဿော အနဝဇ္ဇသညာ, တိဿော ဓာတုယော, စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ, စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ, စတ္တာရိ အရိယဖလာနိ , စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ, စတုယောနိပရိစ္ဆေဒကဉာဏာနိ, စတ္တာရော အရိယဝံသာ, စတ္တာရိ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏာနိ, ပဉ္စ ပဓာနိယင်္ဂါနိ, ပဉ္စင်္ဂိကော သမ္မာသမာဓိ, ပဉ္စဉာဏိကော သမ္မာသမာဓိ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ပဉ္စ ဗလာနိ, ပဉ္စ နိဿရဏီယာ ဓာတုယော, ပဉ္စ ဝိမုတ္တာယတနဉာဏာနိ, ပဉ္စ ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ သညာ, ဆ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ, ဆ ဂါရဝါ, ဆ နိဿာရဏီယာ ဓာတုယော, ဆ သတတဝိဟာရာ, ဆ အနုတ္တရိယာနိ, ဆ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ သညာ, ဆ အဘိညာ, ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ, သတ္တ အပရိဟာနိယာ ဓမ္မာ, သတ္တ အရိယဓနာနိ, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ, သတ္တ သပ္ပုရိသဓမ္မာ, သတ္တ နိဇ္ဇရဝတ္ထူနိ, သတ္တ သညာ, သတ္တ ဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂလဒေသနာ, သတ္တ ခီဏာသဝဗလဒေသနာ, အဋ္ဌ ပညာပဋိလာဘဟေတုဒေသနာ, အဋ္ဌသမ္မတ္တာနိ, အဋ္ဌ လောကဓမ္မာတိက္ကမာ, အဋ္ဌ အာရမ္ဘဝတ္ထူနိ, အဋ္ဌ အက္ခဏဒေသနာ, အဋ္ဌ မဟာပုရိသဝိတက္ကာ, အဋ္ဌ အဘိဘာယတနဒေသနာ, အဋ္ဌ ဝိမောက္ခာ, နဝ ယောနိသောမနသိကာရမူလကာ ဓမ္မာ, နဝ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂါနိ, နဝ သတ္တာဝါသဒေသနာ, နဝ အာဃာတပ္ပဋိဝိနယာ, နဝ သညာ, နဝ နာနတ္တာ, နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ, ဒသ နာထကရဏာ ဓမ္မာ, ဒသ ကသိဏာယတနာနိ, ဒသ ကုသလကမ္မပထာ, ဒသ သမ္မတ္တာနိ, ဒသ အရိယဝါသာ, ဒသ အသေက္ခာ ဓမ္မာ, ဒသ တထာဂတဗလာနိ, ဧကာဒသ မေတ္တာနိသံသာ, ဒွါဒသ ဓမ္မစက္ကာကာရာ, တေရသ ဓုတဂုဏာ, စုဒ္ဒသ ဗုဒ္ဓဉာဏာနိ, ပဉ္စဒသ ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ ဓမ္မာ, သောဠသဝိဓာ အာနာပါနဿတိ, သောဠသ အပရန္တပနီယာ ဓမ္မာ, အဋ္ဌာရသ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ, ဧကူနဝီသတိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ, စတုစတ္တာလီသ ဉာဏဝတ္ထူနိ, ပညာသ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာနိ, ပရောပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မာ, သတ္တသတ္တတိ ဉာဏဝတ္ထူနိ, စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသမာပတ္တိသဉ္စာရိမဟာဝဇိရဉာဏံ, အနန္တနယသမန္တပဋ္ဌာနပဝိစယပစ္စဝေက္ခဏဒေသနာဉာဏာနိ, တထာ အနန္တာသု လောကဓာတူသု အနန္တာနံ သတ္တာနံ အာသယာဒိဝိဘာဝနဉာဏာနိ စာတိ, ဧဝမာဒယော အနန္တာ အပရိမာဏဘေဒာ အနညသာဓာရဏာ နိရတိသယာ ဂုဏဘာဂါ ဂုဏကောဋ္ဌာသာ ဝိဇ္ဇန္တိ ဥပလဗ္ဘန္တိ။ တသ္မာ ယထာဝုတ္တဝိဘာဂါ ဂုဏဘာဂါ အဿ အတ္ထီတိ ဘာဂဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ။ အာကာရဿ ရဿတ္တံ ကတွာ "ဘဂဝါ"တိ ဝုတ္တော။ ဧဝံ တာဝ ဘာဂဝါတိ ဘဂဝါ။

"ယသ္မာ သီလာဒယော သဗ္ဗေ၊ ဂုဏဘာဂါ အသေသတော။
ဝိဇ္ဇန္တိ သုဂတေ တသ္မာ၊ ဘဂဝါတိ ပဝုစ္စတိ"။

ကထံ **ဘတဝါတိ ဘဂဝါ?** ယေ တေ သဗ္ဗလောကဟိတာယ ဥဿုက္ကမာပန္နေဟိ မနုဿတ္တာဒိကေ အဋ္ဌ ဓမ္မေ သမောဓာနေတွာ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ကတမဟာဘိနီဟာရေဟိ မဟာဗောဓိသတ္တေဟိ ပရိပူရေတဗ္ဗာ အနုပာရမီ, သီလနေက္ခမ္မပညာဝီရိယခန္တိသစ္စအဓိဋ္ဌာနမေတ္တာဥပေက္ခာပာရမီတိ ဒသ ပါရမိယော, ဒသ ဥပပါရမိယော, ဒသ ပရမတ္ထပါရမိယောတိ သမတိံသ ပါရမိယော, အနာဒီနိ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ, စတ္တာရိ အဓိဋ္ဌာနာနိ, အတ္တပရိစ္စာဂေ, နယနဓနရဇ္ဇပုတ္တဒာရပရိစ္စာဂေတိ ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂါ, ပုဗ္ဗယောဂေ, ပုဗ္ဗစရိယာ, ဓမ္မက္ခာနံ, လောကတ္ထစရိယာ, ဉာတတ္ထစရိယာ, ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယာတိ ဧဝမာဒယော သင်္ခေပတော တ ပုညသမ္ဘာရဉာဏသမ္ဘာရာ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မာ, တေ မဟာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ကပ္ပာနံ သတသဟဿာဓိကာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ယထာ ဟာနဘာဂိယာ, သံကိလေသဘာဂိယာ , ဌိတိဘာဂိယာ, တ န ဟောန္တိ; အထ ခေါ ဥတ္တရုတ္တရိ ဝိသေသဘာဂိယာဝ ဟောန္တိ; ဧဝံ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ အနဝသေသတော ဘတာ သမ္ဘတာ အဿ အတ္ထီတိ ဘတဝါတိ ဘဂဝါ; နိရုတ္တိနယေန တကာရဿ ဂကာရံ ကတွာ။ အထ ဝါ ဘတဝါတိ တေယေဝ ယထာဝုတ္တေ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မေ ဝုတ္တနယေန ဘရိ သမ္ဘရိ ပရိပူရေသီတိ အတ္ထော။ ဧဝမ္ပိ ဘတဝါတိ ဘဂဝါ။

"ယသ္မာ သမ္ဗောဓိယာ သဗ္ဗေ၊ အနုပာရမိအာဒိကေ။
သမ္ဘာရေ ဘတဝါ နာထော၊ တသ္မာပိ ဘဂဝါ မတော"။

ကထံ **ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ?** ယေ တေ စတုဗ္ဗိသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ချာ ဒေဝသိကံ ဝဠဉ္ဇနကသမာပတ္တိဘာဂါ, တေ အနဝသေသတော လောကဟိတတ္ထံ အတ္တနော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထဉ္စ နိစ္စကပ္ပံ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ ဗဟုလမကာသီတိ ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ။ အထ ဝါ အဘိညေယ္ယေသု ဓမ္မေသု ကုသလာဒီသု ခန္ဓာဒီသု စ ယေ တေ ပရိညေယ္ယာဒိဝသေန သင်္ခေပတော ဝါ စတုဗ္ဗိဓာ အဘိသမယဘာဂါ, ဝိတ္ထာရတော ပန "စက္ခု ပရိညေယ္ယံ ။ပေ.။ ဇရာမရဏံ ပရိညေယ္ယ"န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁) အနေကေ ပရိညေယ္ယဘာဂါ, "စက္ခုဿ သမုဒယော ပဟာတဗ္ဗော။ပေ.။ ဇရာမရဏဿ သမုဒယော ပဟာတဗ္ဗော"တိအာဒိနာ ပဟာတဗ္ဗဘာဂါ, "စက္ခုဿ နိရောဓော သစ္ဆိကာတဗ္ဗော။ပေ.။ ဇရာမရဏဿ နိရောဓော သစ္ဆိကာတဗ္ဗော"တိအာဒိနာ သစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဂါ, "စက္ခုနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပေ.။ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝေတဗ္ဗာ"တိအာဒိနာ စ အနေကဘေဒါ ဘာဝေတဗ္ဗဘာဂါ စ ဓမ္မာ, တေ သဗ္ဗေ ဝနိ ဘဇိ ယထာရဟံ ဂောစရဘာဝနာသေဝနာနံ ဝသေန သေဝိ။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ။ အထ ဝါ ယေ ဣမေ သီလာဒယော ဓမ္မက္ခန္ဓာ သာဝကေဟိ သာဓာရဏာ ဂုဏကောဋ္ဌာသာ ဂုဏဘာဂါ, ကိန္တိ နု ခေါ တေ ဝေနေယျသန္တာနေသု ပတိဋ္ဌပေယျန္တိ မဟာကရုဏာယ ဝနိ အဘိပတ္ထယိ။ သာ စဿ အဘိပတ္ထနာ ယထာဓိပ္ပေတဖလာဝဟာ အဟောသိ။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ။

"ယသ္မာ ဉေယျသမာပတ္တိ-ဂုဏဘာဂေ တထာဂတော။
ဘဇိ ပတ္ထယိ သတ္တာနံ၊ ဟိတာယ ဘဂဝါ တတော"။

ကထံ **ဘဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ?** သမာသတော တာဝ ကတပုညေဟိ ပယောဂသမ္ပန္နေဟိ ယထာဝိဘဝံ ဘဇီယန္တီတိ ဘဂါ, လောကိယလောကုတ္တရာ သမ္ပတ္တိယော။ တတ္ထ လောကိယေ တာဝ တထာဂတော သမ္ဗောဓိတော ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တဘူတော ပရမုက္ကံသဂတေ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ, ယတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ နိရဝသေသတော ဗုဒ္ဓကရဓမ္မေ သမန္နာနေန္တော ဗုဒ္ဓဓမ္မေ ပရိပါစေသိ။ ဗုဒ္ဓဘူတော ပန တေ နိရဝဇ္ဇသုခူပသံဟိတေ အနညသာဓာရဏေ လောကုတ္တရေပိ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ။ ဝိတ္ထာရတော ပန ပဒေသရဇ္ဇဣဿရိယစက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိဒေဝရဇ္ဇသမ္ပတ္တိအာဒိဝသေန ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိဉာဏဒဿနမဂ္ဂဘာဝနာဖလ- သစ္ဆိကိရိယာဒိဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝသေန စ အနေကဝိဟိတေ အနညသာဓာရဏေ ဘဂေ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ။ ဧဝံ ဘဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ။

"ယာ တာ သမ္ပတ္တိယော လောကေ၊ ယာ စ လောကုတ္တရာ ပုထူ။
သဗ္ဗာ တာ ဘဇိ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ တသ္မာပိ ဘဂဝါ မတော"။

ကထံ **ဘတ္တဝါတိ ဘဂဝါ?** ဘတ္တာ ဒဠှဘတ္တိကာ အဿ ဗဟူ အတ္ထီတိ ဘဂဝါ။ တထာဂတော ဟိ မဟာကရုဏာသဗ္ဗညုတညာဏာဒိအပရိမိတနိရုပမပ္ပဘာဝဂုဏဝိသေသသမင်္ဂိဘာဝတော သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော, သဗ္ဗာနတ္ထပရိဟာရပုဗ္ဗင်္ဂမာယ နိရဝသေသဟိတသုခဝိဓာနတပ္ပရာယ နိရတိသယာယ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ အစ္စန္တုပကာရိတာယ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏအသီတိအနုဗျဉ္ဇနဗျာမပ္ပဘာဒိ- အနညသာဓာရဏဂုဏဝိသေသပဋိမဏ္ဍိတရူပကာယတာယ, ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂတေန "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေန လောကတ္တယဗျာပိနာ သုဝိပုလေန သုဝိသုဒ္ဓေန စ ထုတိဃောသေန သမန္နာဂတတ္တာ ဥက္ကံသပာရမိပ္ပတ္တာသု အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိတာဒီသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝတော ဒသဗလစတုဝေသာရဇ္ဇာဒိနိရတိသယဂုဏဝိသေသသမင်္ဂိဘာဝတော စ ရူပပ္ပမာဏော ရူပပ္ပသန္နော, ဃောသပ္ပမာဏော ဃောသပ္ပသန္နော, လူခပ္ပမာဏော လူခပ္ပသန္နော, ဓမ္မပ္ပမာဏော ဓမ္မပ္ပသန္နောတိ ဧဝံ စတုပ္ပမာဏိကေ လောကသန္နိဝါသေ သဗ္ဗထာပိ ပသာဒါဝဟဘာဝေန သမန္တပါသာဒိကတ္တာ အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ သဒေဝမနုဿာနံ အာဒရဗဟုမာနဂါရဝါယတနတာယ ပရမပေမသမ္ဘတ္တိဋ္ဌာနံ။ ယေ စ တဿ ဩဝါဒေ ပတိဋ္ဌိတာ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတာ ဟောန္တိ, ကေနစိ အသံဟာရိယာ တေသံ သမ္ဘတ္တိ သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ ဒေဝေန ဝါ မာရေန ဝါ ဗြဟ္မုနာ ဝါ။ တထာ ဟိ တေ အတ္တနော ဇီဝိတပရိစ္စာဂေပိ တတ္ထ ပသာဒံ န ပရိစ္စဇန္တိ, တဿ ဝါ အာဏံ ဒဠှဘတ္တိဘာဝတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

"ယော ဝေ ကတညူ ကတဝေဒိ ဓီရော။
ကလျာဏမိတ္တော ဒဠှဘတ္တိ စ ဟောတီ"တိ။ (ဇာ. ၂.၁၇.၇၈)။

‘‘သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, မဟာသမုဒ္ဒေါ ဌိတဓမ္မော ဝေလံ နာတိဝတ္တတိ; ဧဝမေဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ယံ မယာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ, တံ မမ သာဝကာ ဇီဝိတဟေတုပိ နာတိက္ကမန္တီ’’တိ (အ. နိ. ၈.၂၀; ဥဒါ. ၄၅; စူဠဝ. ၃၈၅) စ။

ဧဝံ ဘတ္တဝတိ ဘဂဝါ နိရုတ္တိနယေန ဧကဿ တကာရဿ လောပံ ကတွာ ဣတရဿ ဂကာရံ ကတွာ။

‘‘ဂုဏာတိသယယုတ္တဿ၊ ယသ္မာ လောကဟိတေသိနော။
သမ္ဘတ္တာ ဗဟဝေါ သတ္ထု၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတီ’’တိ။

ကထံ **ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ?** ယသ္မာ တထာဂတော ဗောဓိသတ္တဘူတောပိ ပုရိမာသု ဇာတီသု ပာရမိယော ပူရေန္တော ဘာဂသင်္ခာတံ သိရိံ ဣဿရိယံ ယသဉ္စ ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ ခေဠပိဏ္ဍံ ဝိယ အနပေက္ခော ဆဍ္ဍယိ။ တထာ ဟိဿ သောမနဿ ကုမာရကာလေ, ဟတ္ထိပါလကုမာရကာလေ, အယောဃရပဏ္ဍိတကာလေ, မူဂပက္ခပဏ္ဍိတကာလေ, စူဠသုတသောမကာလေတိ ဧဝမာဒီသု နေက္ခမ္မပါရမိပူရဏာဝသေသု ဒေဝရဇ္ဇသဒိသာယ ရဇ္ဇသိရိယာ ပရိစ္စတ္တတ္တဘာဝါနံ ပရိမာဏံ နတ္ထိ။ စရိမတ္တဘာဝေပိ ဟတ္ထဂတံ စက္ကဝတ္တိသိရိံ ဒေဝလောကာဓိပစ္စသဒိသံ စတုဒ္ဒီပိဿရိယံ စက္ကဝတ္တိ သမ္ပတ္တိသန္နိဿယံ သတ္တရတနသမုဇ္ဇလံ ယသဉ္စ တိဏာယပိ အမညမာနော နိရပေက္ခော ပဟာယ အဘိနိက္ခမိတွာ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ တသ္မာ ဣမေ သိရိအာဒိကေ ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ။ အထ ဝါ ဘာနိ နာမ နက္ခတ္တာနိ, တေဟိ သမံ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဘဂါ, သိနေရုယုဂန္ဓရဥတ္တရကုရုဟိမဝန္တာဒိဘာဇနလောကဝိသေသသန္နိဿယာ သောဘာ ကပ္ပဋ္ဌိတိယဘာဝတော။ တေပိ ဘဂဝါ ဝမိ တံနိဝါသိသတ္တာဝါသသမတိက္ကမနတော တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ပဇဟီတိ။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ။

‘‘စက္ကဝတ္တိသိရိံ ယသ္မာ၊ ယသံ ဣဿရိယံ သုခံ။
ပဟာသိ လောကစိတ္တဉ္စ၊ သုဂတော ဘဂဝါ တတော’’။

ကထံ **ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ?** ဘာဂါ နာမ ကောဋ္ဌာသာ။ တေ ခန္ဓာယတနဓာတာဒိဝသေန, တတ္ထာပိ ရူပဝေဒနာဒိဝသေန, အတီတာဒိဝသေန စ အနေကဝိဓာ။ တေ စ ဘဂဝါ သဗ္ဗံ ပပဉ္စံ, သဗ္ဗံ ယောဂံ, သဗ္ဗံ ဂန္ထံ, သဗ္ဗံ သံယောဇနံ, သမုစ္ဆိန္ဒိတွာ အမတဓာတုံ သမဓိဂစ္ဆန္တော ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ အနပေက္ခော ဆဍ္ဍယိ, န ပစ္စာဂမိ။ တထာ ဟေသ သဗ္ဗတ္ထ ကမေဝ ပထဝိံ, အာပံ, တေဇံ, ဝါယံ, စက္ခုံ, သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, မနံ, ရူပေ, သဒ္ဒေ, ဂန္ဓေ, ရသေ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ, ဓမ္မေ, စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ။ မနောဝိညာဏံ, စက္ခုသမ္ဖဿံ ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿံ, စက္ခုသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ, စက္ခုသမ္ဖဿဇံ သညံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ သညံ; စက္ခုသမ္ဖဿဇံ စေတနံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ စေတနံ; ရူပတဏှံ ။ပေ။ ဓမ္မတဏှံ; ရူပဝိတက္ကံ။ပေ။ ဓမ္မဝိတက္ကံ; ရူပဝိစာရံ။ပေ။ ဓမ္မဝိစာရန္တိအာဒိနာ အနုပဒဓမ္မဝိဘာဂဝသေနပိ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မကောဋ္ဌာသေ အနဝသေသတော ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ အနပေက္ခပရိစ္စာဂေန ဆဍ္ဍယိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟေတံ –

‘‘ယံ တံ, အာနန္ဒ, စတ္တံ ဝန္တံ မုတ္တံ ပဟီနံ ပဋိနိဿဋ္ဌံ, တံ တထာဂတော ပုန ပစ္စာဂမိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ’’တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၁၈၃) –

ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ။ အထ ဝါ ဘာဂေ ဝမီတိ သဗ္ဗေပိ ကုသလာကုသလေ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇေ ဟီနပ္ပဏီတေ ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂေ ဓမ္မေ အရိယမဂ္ဂဉာဏမုခေန ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ အနပေက္ခော ပရိစ္စဇိ ပဇဟိ, ပရေသဉ္စ တထတ္တာယ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

‘‘ဓမ္မာပိ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ပဟာတဗ္ဗာ ပဂေဝ အဓမ္မာ, ကုလ္လူပမံ, ဝေါ ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ, နိတ္ထရဏတ္ထာယ နော ဂဟဏတ္ထာယာ’’တိအာဒိ။ (မ. နိ. ၁.၂၄၀) –

ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ။

“ခန္ဓာယတနဓာတာဒိ-ဓမ္မဘေဒါ မဟေသိနာ။
ကဏှသုက္ကာ ယတော ဝန္တာ, တတောပိ ဘဂဝါ မတော”။

တေန ဝုတ္တံ –

“ဘာဂဝါ ဘတဝါ ဘာဂေ၊ ဘဂေ စ ဝနိ ဘတ္တဝါ။
ဘဂေ ဝမိ တထာ ဘာဂေ၊ ဝမီတိ ဘဂဝါ ဇိနော”တိ။

တေန ဘဂဝတာ။ **အရဟတာ**တိ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ, အနဝသေသာနံ တ ကိလေသာရီနံ ဟတတ္တာ, သံသာရစက္ကဿ တ အရာနံ ဟတတ္တာ, ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ, ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝါတိ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ အရဟတာ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ဝိတ္ထာရော ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္ထ စ **ဘဂဝတာ**တိ ဣမိနာဿ ဘာဂျဝန္တတာဒီပနေန ကပ္ပာနံ အနေကေသု အသင်္ချေယျေသု ဥပစိတပုညသမ္ဘာရဘာဝတော သတပုညလက္ခဏဓရဿ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏအသီတိအနုဗျဉ္ဇန- ဗျာမပ္ပဘာကေတုမာလာဒိပဋိမဏ္ဍိတာ အနညသာဓာရဏာ ရူပကာယသမ္ပတ္တိဒီပိတာ ဟောတိ။ **အရဟတာ**တိ ဣမိနာဿ အနဝသေသကိလေသပ္ပဟာနဒီပနေန အာသဝက္ခယပဒဋ္ဌာနသဗ္ဗညုတညာဏာဓိဂမပရိဒီပနတော ဒသဗလစတုဝေသာရဇ္ဇဆအသာဓာရဏဉာဏအဋ္ဌာရသာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မာဒိ- အစိန္တေယျာပရိမေယျဓမ္မကာယသမ္ပတ္တိ ဒီပိတာ ဟောတိ။ တဒုဘယေနပိ လောကိယသရိက္ခကာနံ ဗဟုမတဘာဝေါ, ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတေဟိ အဘိဂမနီယတာ, တထာ အဘိဂတာနဉ္စ တေသံ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခာပနယနေ ပဋိဗလဘာဝေါ, အာမိသအနုဓမ္မအနေဟိ ဥပကာရိတာ, လောကိယလောကုတ္တရေဟိ ဂုဏေဟိ သံယောဇနသမတ္ထတာ စ ပကာသိတာ ဟောတိ။

တထာ **ဘဂဝတာ**တိ ဣမိနာ စရဏဓမ္မေသု မုဒ္ဓဘူတဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိဝိဟာရဝိသေသသမာယောဂပရိဒီပနေန စရဏသမ္ပဒါ ဒီပိတာ ဟောတိ။ **အရဟတာ**တိ ဣမိနာ သဗ္ဗဝိဇ္ဇာသု သိခါပ္ပတ္တအာသဝက္ခယဉာဏာဓိဂမပရိဒီပနေန ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ဒီပိတာ ဟောတိ။ ပုရိမေန တ အန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မာနံ အဝိပရီတဝိဘတ္တဘာဝဒီပနေန ပစ္ဆိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသမာယောဂေါ, ပစ္ဆိမေန သတသနနိရဝသေသကိလေသပ္ပဟာနဒီပနေန ပုရိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသမာယောဂေါ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။

တထာ ပုရိမေန တထာဂတဿ ပဋိညာသစ္စဝစီသစ္စဉာဏသစ္စပရိဒီပနေန, ကာမဂုဏလောကိယာဓိပစ္စယသလာဘသက္ကာရာဒိပရိစ္စာဂပရိဒီပနေန, အနဝသေသကိလေသာဘိသင်္ခါရပရိစ္စာဂပရိဒီပနေန, စ သစ္စာဓိဋ္ဌာနစာဂါဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိ ပကာသိတာ ဟောတိ; ဒုတိယေန သဗ္ဗသင်္ခါရူပသမသမဓိဂမပရိဒီပနေန, သမ္မာသမ္ဗောဓိပရိဒီပနေန စ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနပညာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိ ပကာသိတာ ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဘဂဝတော ဗောဓိသတ္တဘူတဿ လောကုတ္တရဂုဏေ ကတာဘိနီဟာရဿ မဟာကရုဏာယောဂေန ယထာပဋိညံ သဗ္ဗပါရမိတာနုဋ္ဌာနေန သစ္စာဓိဋ္ဌာနံ, ပါရမိတာပဋိပက္ခပရိစ္စာဂေန စာဂါဓိဋ္ဌာနံ, ပါရမိတာဂုဏေဟိ စိတ္တဝူပသမေန ဥပသမာဓိဋ္ဌာနံ, ပါရမိတာဟိ ဧဝ ပရဟိတူပါယကောသလ္လတော ပညာဓိဋ္ဌာနံ ပါရိပူရိဂတံ။

တထာ ‘ယာစကဇနံ အဝိသံဝါဒေတွာ ဒဿာမီ’တိ ပဋိဇာနနေန ပဋိညံ အဝိသံဝါဒေတွာ အနေန စ သစ္စာဓိဋ္ဌာနံ, ဒေယျပရိစ္စာဂတော စာဂါဓိဋ္ဌာနံ, ဒေယျပဋိဂ္ဂဟကအနဒေယျပရိက္ခယေသု လောဘဒောသမောဟာဘာဝူပသမေန ဥပသမာဓိဋ္ဌာနံ, ယထာရဟံ ယထာကာလံ ယထာဝိဓိ စ အနေန ပညုတ္တရတာယ စ ပညာဓိဋ္ဌာနံ ပါရိပူရိဂတံ။ ဣမိနာ နယေန သေသပါရမီသုပိ စတုရာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဗ္ဗာ ဟိ ပါရမိယော သစ္စပ္ပဘာဝိတာ စာဂါဘိဗျူဠှိတာ ဥပသမာနုဗြူဟိတာ ပညာပရိသုဒ္ဓါတိ ဧဝံ စတုရာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂတဿ တထာဂတဿ သစ္စာဓိဋ္ဌာနံ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန သီလဝိသုဒ္ဓိ, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန အာဇီဝဝိသုဒ္ဓိ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ တထာ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေနဿ သံဝါသေန သီလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန သံဝေါဟာရေန သောစေယျံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန အာပဒါသု ထာမော ဝေဒိတဗ္ဗော, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန သာကစ္ဆာယ ပညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တထာ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အဒုဋ္ဌော အဓိတသေတိ, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အလုဒ္ဓော ပဋိသေဝတိ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အဘီတော ပရိဝဇ္ဇေတိ, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အမူဠ္ဟော ဝိနောဒေတိ။ တထာ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန စဿ နေက္ခမ္မသုခပ္ပတ္တိ, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန ပဝိဝေကသုခပ္ပတ္တိ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန ဥပသမသုခပ္ပတ္တိ, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန သမ္ဗောဓိသုခပ္ပတ္တိ ဒီပိတာ ဟောတိ။ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန တ ဝိဝေကဇပီတိသုခပ္ပတ္တိ, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန သမာဓိဇပီတိသုခပ္ပတ္တိ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အပီတိဇကာယသုခပ္ပတ္တိ, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန သတိပါရိသုဒ္ဓိဇဥပေက္ခာသုခပ္ပတ္တိ။ တထာ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန ပရိတ္တရသမ္ပတ္တိလက္ခဏပစ္စယသုခသမာယောဂေ ပရိဒီပိတော ဟောတိ အဝိသံဝါဒနတော, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန သန္တုဋ္ဌိလက္ခဏသဘာဝသုခသမာယောဂေ အလောဘဘာဝတော, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန ကတပုညတာလက္ခဏဟေတုသုခသမာယောဂေ ကိလေသေဟိ အနဘိဘူတဘာဝတော, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန ဝိမုတ္တိသမ္ပတ္တိလက္ခဏဒုက္ခူပသမသုခသမာယောဂေ ပရိဒီပိတော ဟောတိ, ဉာဏသမ္ပတ္တိယာ နိဗ္ဗာနာဓိဂမနတော။

တထာ သစ္စာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အရိယဿ သီလက္ခန္ဓဿ အနုဗောဓပ္ပဋိဝေဓသိဒ္ဓိ, စာဂါဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အရိယဿ သမာဓိက္ခန္ဓဿ, ပညာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အရိယဿ ပညာက္ခန္ဓဿ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနသမုဒာဂမေန အရိယဿ ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓဿ အနုဗောဓပ္ပဋိဝေဓသိဒ္ဓိ ဒီပိတာ ဟောတိ။ သစ္စာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ စေန တပသိဒ္ဓိ, စာဂါဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ သဗ္ဗနိဿဂ္ဂသိဒ္ဓိ, ဥပသမာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ ဣန္ဒြိယသံဝရသိဒ္ဓိ, ပညာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ ဗုဒ္ဓိသိဒ္ဓိ, တေန စ နိဗ္ဗာနသိဒ္ဓိ။ တထာ သစ္စာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ စတုအရိယသစ္စာဘိသမယပ္ပဋိလာဘော, စာဂါဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ စတုအရိယဝံသပ္ပဋိလာဘော, ဝ.ဥပသမာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ စတုအရိယဝိဟာရပ္ပဋိလာဘော, ပညာဓိဋ္ဌာနပါရိပူရိယာ စတုအရိယဝေါဟာရပ္ပဋိလာဘော ဒီပိတော ဟောတိ။

အပရော နယော – **ဘဂဝတာ**တိ ဧတေန သတ္တာနံ လောကိယလောကုတ္တရသမ္ပတ္တိအဘိကင်္ခာဒီပနေန တထာဂတဿ မဟာကရုဏာ ပကာသိတာ ဟောတိ။ **အရဟတာ**တိ ဧတေန ပဟာနသမ္ပတ္တိဒီပနေန ပဟာနပညာ ပကာသိတာ ဟောတိ။ တတ္ထ ပညာယဿ ဓမ္မရဇ္ဇပ္ပတ္တိ, ကရုဏာယ ဓမ္မသံဝိဘာဂေ; ပညာယ သံသာရဒုက္ခနိဗ္ဗိဒါ, ကရုဏာယ သံသာရဒုက္ခသဟနံ; ပညာယ ပရဒုက္ခပရိဇာနနံ, ကရုဏာယ ပရဒုက္ခပ္ပဋိကာရာရမ္ဘော။ ပညာယ ပရိနိဗ္ဗာနာဘိမုခဘာဝေါ , ကရုဏာယ တဒဓိဂမော; ပညာယ သယံ တရဏံ, ကရုဏာယ ပရေသံ တာရဏံ; ပညာယ ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ, ကရုဏာယ ဗုဒ္ဓကိစ္စသိဒ္ဓိ။ ကရုဏာယ တ ဗောဓိသတ္တဘူမိယံ သံသာရာဘိမုခဘာဝေါ, ပညာယ တတ္ထ အနဘိရတိ။ တထာ ကရုဏာယ ပရေသံ အဝိဟိံသနံ, ပညာယ သယံ ပရေဟိ အဘာယနံ; ကရုဏာယ ပရံ ရက္ခန္တော အတ္တာနံ ရက္ခတိ, ပညာယ အတ္တာနံ ရက္ခန္တော ပရံ ရက္ခတိ။ တထာ ကရုဏာယ အပရန္တပော, ပညာယ အနတ္တန္တပော။ တေန အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နာဒီသု စတုတ္ထပုဂ္ဂလဘာဝေါ သိဒ္ဓေါ ဟောတိ ။

တထာ ကရုဏာယ လောကနာထတာ, ပညာယ အတ္တနာထတာ; ကရုဏာယ စဿ နိန္နတာဘာဝေါ, ပညာယ ဥန္နတာဘာဝေါ။ တထာ ကရုဏာယ သဗ္ဗသတ္တေသု ဇနိတာနုဂ္ဂဟော, ပညာနုဂတတ္တာ န စ န သဗ္ဗတ္ထ ဝိရတ္တစိတ္တော; ပညာယ သဗ္ဗဓမ္မေသု ဝိရတ္တစိတ္တော, ကရုဏာနုဂတတ္တာ န စ န သဗ္ဗသတ္တာနုဂ္ဂဟာယ ပဝတ္တော။ ယထာ ဟိ ကရုဏာ တထာဂတဿ သိနေဟသောကဝိရဟိတာ, ဧဝံ ပညာ အဟံကာရမမံကာရဝိနိမုတ္တာတိ အညမညံ ဝိသောဓိတာ ပရမဝိသုဒ္ဓါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တတ္ထ ပညာခေတ္တံ ဗလာနိ, ကရုဏာခေတ္တံ ဝေသာရဇ္ဇာနိ။ တေသု ဗလသမာယောဂေန ပရေဟိ န အဘိဘုယျတိ, ဝေသာရဇ္ဇသမာယောဂေန ပရေ အဘိဘဝတိ။ ဗလေဟိ သတ္ထုသမ္ပဒါသိဒ္ဓိ, ဝေသာရဇ္ဇေဟိ သာသနသမ္ပဒါသိဒ္ဓိ။ တထာ ဗလေဟိ ဗုဒ္ဓရတနသိဒ္ဓိ, ဝေသာရဇ္ဇေဟိ ဓမ္မရတနသိဒ္ဓီတိ အယမေတ္ထ "ဘဂဝတာ အရဟတာ"တိ ပဒဒ္ဝယဿ အတ္ထယောဇနာယ မုခမတ္တဒဿနံ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ "ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ"တိ ဝတွာ ပုန "ဝုတ္တ"န္တိ ဝုတ္တံ? အနုဿဝပဋိက္ခေပေန နိယမဒဿနတ္ထံ။ ယထာ ဟိ ကေနစိ ပရတော သုတွာ ဝုတ္တံ ယဒိပိ စ ဇာနန္တေန ဝုတ္တံ, န တေနေဝ ဝုတ္တံ ပရေနပိ ဝုတ္တတ္တာ။ န စ တံ တေန ဝုတ္တမေဝ, အပိစ ခေါ သုတမ္ပိ, န ဧဝမိဒံ။ ဘဂဝတာ ဟိ ပရတော အသုတွာ သယမ္ဘုဉာဏေန အတ္တနာ အဓိဂတမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဣမဿ ဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ ဒုဝိက္ခတ္တုံ "ဝုတ္တ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – "ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ" တဉ္စ ခေါ ဘဂဝတာဝ ဝုတ္တံ, န အညေန, ဝုတ္တမေဝ စ, န သုတန္တိ။ အဓိကဝစနဉ္ဟိ အညမတ္ထံ ဗောဓေတီတိ န ပုနရုတ္တိဒေါသော။ သေ နယော ဣတော ပရေသုပိ။

တထာ ပုဗ္ဗရစနာဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတာယ ဉာနုပ္ပတ္တိကပ္ပဋိဘာနေန သမ္ပတ္တပရိသာယ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, န တဿ ကာရဏာ အနာဒီနံ ဝိယ ပုဗ္ဗရစနာကိစ္စံ အတ္ထိ။ တေနေတံ ဒဿေတိ – “ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ, တဉ္စ ခော န ပုဗ္ဗရစနာဝသေန တက္ကပရိယာဟတံ ဝီမံသာနုစရိတံ, အပိစ ခော ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဉာနသော ဝုတ္တမေဝ”တိ။

အပ္ပဋိဝတ္တိယဝစနဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝါ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ယဉ္ဟိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ, ဝုတ္တမေဝ တံ, န ကေနစိ ပဋိက္ခိပိတုံ သက္ကာ အက္ခရသမ္ပတ္တိယာ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ စ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ –

> “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသိယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ ကေနစိ သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၇)။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ –

> “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, အာဂစ္ဆေယျ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ‘န ယိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, ယံ သမဏေန ဂေါတမေန ပညတ္တံ, အဟမိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဌပေတွာ အညံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပညာပေဿာမီ’တိ, နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ”တိအာဒိ။ –

တသ္မာ အပ္ပဋိဝတ္တိယဝစနဘာဝဒဿနတ္ထမ္ပိ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။

အထ ဝါ သောတူနံ အတ္ထနိပ္ဖာဒကဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ယဉ္ဟိ ပရေသံ အာသယာဒိံ အဇာနန္တေန အသဗ္ဗညုနာ အဒေသေ အကာလေ ဝါ ဝုတ္တံ, တံ သစ္စမ္ပိ သမာနံ သောတူနံ အတ္ထနိပ္ဖာဒနေ အသမတ္ထတာယ အဝုတ္တံ နာမ သိယာ, ပဂေဝ အသစ္စံ။ ဘဂဝတာ ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝတော သမ္မဒေဝ ပရေသံ အာသယာဒိံ ဒေသကာလံ အတ္ထသိဒ္ဓိဉ္စ ဇာနန္တေန ဝုတ္တံ ဧကန္တေန သောတူနံ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထနိပ္ဖာဒနတော ဝုတ္တမေဝ, နတ္ထိ တဿ အဝုတ္တတာပရိယာယော။ တသ္မာ သောတူနံ အတ္ထနိပ္ဖာဒကဘာဝဒဿနတ္ထမ္ပိ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ အပိစ ယထာ န တံ သုတံ နာမ, ယံ န ဝိညာတတ္ထံ ယဉ္စ န တဒတ္ထာယ ပဋိပန္နံ, ဧဝံ န တံ ဝုတ္တံ နာမ, ယံ န သမ္မာ ပဋိဂ္ဂဟိတံ။ ဘဂဝတော ပန ဝစနံ စတဿောပိ ပရိသာ သမ္မဒေဝ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ တဒတ္ထာယ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ တသ္မာ သမ္မဒေဝ ပဋိဂ္ဂဟိတဘာဝဒဿနတ္ထမ္ပိ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။

အထ ဝါ အရိယေဟိ အဝိရုဒ္ဓဝစနဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ယထာ ဟိ ဘဂဝတ ကုသလာကုသလသာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇဘာဝါဒေ ဓမ္မေ ပဝတ္တိနိဝတ္တိယော သမ္မုတိပရမတ္ထေ စ အဝိသံဝါဒေန္တော ဝဒတိ, ဧဝံ ဓမ္မသေနာပတိပ္ပဘုတယော အရိယာပိ ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ပရိနိဗ္ဗုတေ စ တဿေဝ ဒေသနံ အနုဂန္တွာ ဝဒန္တိ, န တတ္ထ နာနာဝါဒတာ။ တသ္မာ **ဝုတ္တမရဟတာ** တတော ပရဘာဂေ အရဟတာ အရိယသင်္ဃေနာပီတိ ဧဝံ အရိယေဟိ အဝိရုဒ္ဓဝစနဘာဝဒဿနတ္ထမ္ပိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။

အထ ဝါ ပုရိမေဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ ဝုတ္တနယဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ သတိပိ ဟိ ဇာတိဂေါတ္တာယုပ္ပမာဏာဒိဝိသေသေ ဒသဗလာဒိဂုဏေဟိ ဝိယ ဓမ္မဒေသနာယ ဗုဒ္ဓါနံ ဝိသေသော နတ္ထိ, အညမညံ အတ္တနာ စ တေ ပုဗ္ဗေနာပရံ အဝိရုဒ္ဓမေဝ ဝဒန္တိ။ တသ္မာ **ဝုတ္တဉ္ဟေတံ** ယထာ ဗုဒ္ဓေဟိ အတ္တနာ စ ပုဗ္ဗေ, ဣဒါနိပိ အမှာကံ ဘဂဝတာ တထေဝ ဝုတ္တံ အရဟတာတိ ဧဝံ ပုရိမဗုဒ္ဓေဟိ အတ္တနာ စ သုတ္တန္တရေသု ဝုတ္တနယဘာဝဒဿနတ္ထမ္ပိ ဒွိက္ခတ္တုံ “ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တေန ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာယ သဗ္ဗတ္ထ အဝိရောဓော ဒီပိတော ဟောတိ။

အထ ဝါ “ဝုတ္တ”န္တိ ယဒေတံ ဒုတိယံ ပဒံ, တံ အရဟန္တဝုတ္တဘာဝဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ အရဟတာပိ ဝုတ္တံ – “ဧကဓမ္မံ, ဘိက္ခဝေ”တိအာဒိကံ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနံ ဝစနန္တိ။ အထ ဝါ “ဝုတ္တ”န္တိ ယဒေတံ ဒုတိယံ ပဒံ, တံ န ဝစနတ္ထံ, အထ ခော ဝပနတ္ထံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနေတံ ဒဿေတိ – “ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ, တဉ္စ ခော န ဝုတ္တမတ္တံ, န ကထိတမတ္တံ; အထ ခော ဝေနေယျာနံ ကုသလမူလံ ဝပိတ”န္တိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ယဒေတံ ဝုတ္တန္တိ ဒုတိယံ ပဒံ, တံ ဝတ္တနတ္ထံ။ အယံ ဟိဿ အတ္ထော – ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝ

တာ အရဟတာ, တဥ္စ ခော န ဝုတ္တမတ္တံ, အပိစ တဒတ္ထဇာတံ ဝုတ္တံ စရိတန္တိ။ တေန ''ယထာ တဒီ ဘဂဝတ တထာ ကာရီ''တိ ဒဿေတိ။ အထ တ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ, ဝုတ္တဝစနံ အရဟတာ ဝတ္တုံ ယုတ္တေနာတိ အတ္ထော။

အထ တ ''ဝုတ္တ''န္တိ သင်္ခေပကထာဥဒ္ဒိသနံ သန္ဓာယာဟ, ပုန ''ဝုတ္တ''န္တိ ဝိတ္ထာရကထာနိဒ္ဒေသနံ။ ဘဂဝတ ဟိ သင်္ခေပတော ဝိတ္ထာရတော စ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ အထ တ ဘဂဝတော ဒုရုတ္တဝစနာဘာဝဒဿနတ္ထံ ''ဝုတ္တဥ္ေဟတံ ဘဂဝတာ''တိ ဝတွာ ပုန ''ဝုတ္တ''န္တိ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗအ ဉာဏာနုဂတစီကမ္မတာယ ဟိ ဘဂဝတော သတသနပဟီန သဗ္ဗဒေသသဿ အက္ခလိတဖ္ဗပ္ပဏ္ဍသ ကအာစိပိ ဒုရုတ္တံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ ကေစိ လောကေ သတိသမ္မောသေန တ ဒတ တ ရတ တ ကိဥ္စိ ဝတွာ အထ ပဋိလဒ္ဓသညာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ အဝုတ္တံ တ ကရောန္တိ ပဋိသင်္ခရောန္တိ တ, န ဇေံ ဘဂဝတ။ ဘဂဝတ ပန နိစ္စကာလံ သမာဟိတော။ အသမ္မောသဓမ္မော အသမ္မောဟဓမ္မော စ သဗ္ဗညုတညာဏသမုပဗ္ဗူဠ္ဌဟာယ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒာယ ဉပနီတမတ္တံ အပရိမိတကာလံ သမ္ဘတပုညသမ္ဘာရသမုဒာဂတေဟိ အနညသာဓာရဏေဟိ ဝိသဒဝိသုဒ္ဓေဟိ ကရဏဝိသေသေဟိ သောတာယတနရသာယနဘူတံ သုဏန္တာနံ အမတဝဿံ ဝဿန္တော ဝိယ သောတဗ္ဗသာရံ သဝနာနုတ္တရိယံ စတုသစ္စံ ပကာသေန္တော ကရဝီကရုတမဥ္ဇုနာ သရေန သဘာဝနိရုတ္တိယာ ဝေနေယ္ယဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဝစနံ ဝဒတိ, နတ္ထိ တတ္ထ တလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ အဝက္ခလိတံ, ကုတော ပန ဒုရုတ္တာဝကာသော။ တ သ္မာ ''ယံ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ, တံ ဝုတ္တမေဝ, န အဝုတ္တံ ဒုရုတ္တံ တ ကအာစိ ဟောတီ''တိ ဒဿနတ္ထံ – ''ဝုတ္တဥ္ ဟေတံ ဘဂဝတာ''တိ ဝတွာ ပုန – ''ဝုတ္တမရဟတာ''တိ ဝုတ္တန္တိ န ထေ္တ ပုနရုတ္တိဒေါသောတိ။ ဝေမေတ္ထ ပုနရု တ္တသဒ္ဒသ္သ သာတ္ထကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣတိ မေ သုတန္တိ ထေ္တ **ဣတီ**တိ အယံ ဣတိသဒ္ဒော ဟေတုပရိသမာပနာဒိပဒတ္ထဝိပရိယာယပကာရနိဒ္ဒဿ နာဝဓာရဏာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒော။ တထာ ဟေသ – ''ရုပ္ပတီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ ရူပန္တိ ဝုစ္စတီ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဟေတုအတ္ထေ ဒိဿတိ။ ''တသ္မာတိဟ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မဒာယာဒာ ဘဝထ, မာ အာမိသဒာယာဒာ။ အတ္ထိ မေ တုမ္ေဟသု အနုကမ္ပာ – ကိန္တိ မေ သာဝကာ ဓမ္မဒာယာဒာ ဘဝေယျုံ, နော အာမိသဒာယာဒာ''တိအာ ဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀) ပရိသမာပနေ။ ''ဣတိ တ ဣတိ ဇေရူပ ဝိသူကဒဿနာ ပဋိဝိရတော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၀) အာဒိ အတ္ထေ။ ''မာဂဏ္ဍိယောတိ တ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ သင်္ခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေဟာရော နာမံ နာမကမ္မံ နာမ ဓေယျံ နိရုတ္တိ ဗျဥ္ဇနံ အဘိလာပေါ''တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၇၅) ပဒတ္ထဝိပရိယာယေ။ ''ဣတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, သပ္ပ ဋိဘယော ဗာလော, အပ္ပဋိဘယော ပဏ္ဍိတော; သဉပဒ္ဒဝေါ ဗာလော, အနုပဒ္ဒဝေါ ပဏ္ဍိတော; သဉပသဂ္ဂေါ ဗာလော , အနုပသဂ္ဂေါ ပဏ္ဍိတော''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁) ပကာရေ။ ''သဗ္ဗမတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယမေကော အန္တော, သဗ္ဗံ နတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယံ ဒုတိယော အန္တော''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၅) နိဒဿနေ ။ ''အတ္ထိ ဣဒပ္ပ ပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ ပုဋ္ဌေန သတာ, အာနန္ဒ, အတ္ထီတိဿ ဝစနီယံ။ ကိံပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ စေ ဝဒေ ယျ, ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣစ္စဿ ဝစနီယ''န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၉၆) အဝဓာရဏေ, သန္နိဋ္ဌာနေတိ အတ္ ထော။ သွတာယမိဓ ပကာရနိဒဿနာဝဓာရဏေသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

တတ္ထ ပကာရတ္ထေန ဣတိသဒ္ဒေန ဧတမတ္ထံ ဒီပေတိ – နာနာနယနိပုဏမနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ အတ္ထဗ္ ယဥ္ဇနသမ္ပန္နံ ဝိဝိဓပာဋိဟာရိယံ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရံ သဗ္ဗသတ္တာနံ သကသကဘာသာနုရူပတော သောတပထမာဂစ္ဆန္တံ တဿ ဘဂဝတော ဝစနံ သဗ္ဗပ္ပကာရေန ကော သမတ္ထော ဝိညာတုံ, သဗ္ဗထာမေန ပန သော တုကာမတံ ဇနေတွာပိ ဣတိ မေ သုတံ, မယာပိ ဧကေန ပကာရေန သုတန္တိ။

ထေ္တ စ ဧကတ္တနာနတ္တအဗျာပာရဧဝံဓမ္မတာသင်္ခါတာ နန္ဒိယာဝတ္တတိပုက္ခလသီဟဝိက္ကီဠိတဒိသာ လောစနအင်္ကုသသင်္ခါတာ စ ဝိသယာဒိဘေဒေန နာနာဝိဓာ နယာ နာနာနယာ။ နယာ တ ပာဠိဂတိယော, တာ စ ပညတ္တိ အနုပညတ္တိအာဒိဝသေန သံကိလေသဘာဂိယာဒိလောကိယာဒိတဒုဘယတောမိဿတာဒိဝသေန, ကုသလာဒိဝသေန, ခန္ဓာ ဒိဝသေန, သင်္ဂဟာဒိဝသေန, သမယဝိမုတ္တာဒိဝသေန, ဌပနာဒိဝသေန, ကုသလမူလာဒိဝသေန, တိကပဋ္ဌာနာဒိဝသေန စ နာနပ္ပကာရာတိ နာနာနယာ။ တေဟိ နိပုဏံ သဏှံ သုခုမန္တိ **နာနာနယနိပုဏံ**။

အာသယောဝ အဇ္ဈာသယော, သော စ သဿတာဒိဘေဒေန အပ္ပရဇက္ခတာဒိဘေဒေန စ အနေကဝိဓော။ အတ္တဇ္ ဈာသယာဒိကော ဧဝ တ အနေကော အဇ္ဈာသယော အနေကဇ္ဈာသယော။ သော သမုဋ္ဌာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတု ဧတဿာ

တိ **အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ** ။

ကုသလာဒိအတ္ထသမ္ပတ္တိယာ တဗ္ဗိဘာဝနဗ္ယဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇနဥတ္တာနီ
ကရဏပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ
စ သမန္နာဂတတ္တာ **အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ** ။

ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနီဘေဒေန တေသု စ ဧကေကဿ ဝိသယာဒိဘေဒေန ဝိဝိဓံ ဗဟုဝိဓံ ဝါ ဟဋ္ဌိဟာရိယံ ဧတေ
ဿာတိ **ဝိဝိဓပါဋိဟာရိယံ**။ တတ္ထ ပဋိပက္ခဟရဏတော ရာဂါဒိကိလေသာပနယနတော ပဋိဟာရိယန္တိ အတ္ထေ သတိ
ဘဂဝတော ပဋိပက္ခာ ရာဂဒယော န သန္တိ ယေ ဟရိတဗ္ဗာ, ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ အဋ္ဌဂုဏသမန္နာဂ
တေ စိတ္တေ ဟတပဋိပက္ခေ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပဝတ္တတိ။ တသ္မာ တတ္ထ ပဝတ္တတေဟာရေန စ န သက္ကာ ဣဓ ဟဋ္ဌိဟာ
ရိယန္တိ ဝတ္တုံ။ ယသ္မာအာ ပန မဟာကာရုဏိကဿ ဘဂဝတော ဝေနေယျဂတာ စ ကိလေသာ ပဋိပက္ခာ, တသ္မာ
တေသံ ဟရဏတော ဟဋ္ဌိဟာရိယံ။ အထ ဝါ ဘဂဝတော သာသနဿ စ ပဋိပက္ခာ တိတ္ထိယာ, တေသံ ဟရဏတော ဟဋ္ဌိ
ဟာရိယံ။ တေ ဟိ ဒိဋ္ဌိဟရဏဝသေန ဒိဋ္ဌိပ္ပကာသနေ အသမတ္ထဘာဝေန စ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနီဟိ ဟရိတာ
အပနီတာ ဟောန္တိ။ ပဋိတိ ဝါ ပစ္ဆာတိ အတ္ထော။ တသ္မာ သမာဟိတေ စိတ္တေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ ကတကိစ္စေန
ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပဋိဟာရိယံ။ အတ္တနော ဝါ ဥပက္ကိလေသေသု စတုတ္ထဇ္ဈာနမဂ္ဂေဟိ ဟရိတေ
သု ပစ္ဆာ ဟရဏံ ပဋိဟာရိယံ။ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိယော စ ဝိဂတူပက္ကိလေသေန ကတကိစ္စေန သတ္တဟိတတ္ထံ
ပုန ပဝတ္တေတဗ္ဗာ, ဟရိတေသု စ အတ္တနော ဥပက္ကိလေသေသု ပရသန္တာနေ ဥပက္ကိလေသဟရဏာနိ ဟောန္တီတိ ပဋိ
ဟာရိယာနိ ဘဝန္တိ။ ပဋိဟာရိယမေဝ ဟဋ္ဌိဟာရိယံ, ပဋိဟာရိယေ ဝါ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိသမုဒာယေ ဘဝံ ဧကေကံ
ဟဋ္ဌိဟာရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိဟာရိယံ ဝါ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ မဂ္ဂေါ စ ပဋိပက္ခဟရဏတော, တတ္ထ ဇာတံ, တသ္မိံ ဝါ နိမိ
တ္တဘူတေ, တတော ဝါ အာဂတန္တိ ဟဋ္ဌိဟာရိယံ။

ယသ္မာ ပန တန္တိအတ္ထဒေသနာတဗ္ဗောဟာရာဘိသမယသင်္ခါတာ ဟေတုဟေတုဖလတဒုဘယပညတ္တိပဋိဝေ
ဓသင်္ခါတာ ဝါ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာ ဂမ္ဘီရာ, အနုပစိတသမ္ဘာရေဟိ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒော ဒုက္ခောဂါဋ္ဌ
ဟာ အလဗ္ဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌာ စ။ တသ္မာ တေဟိ စတူဟိ ဂမ္ဘီရဘာဝေဟိ ယုတ္တန္တိ **ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရံ**။

ဧကော ဧဝ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာဃောသော ဧကဿိံ ခဏေ ပဝတ္တမာနော နာနာဘာသာနံ သတ္တာနံ အတ္တနော
အတ္တနော ဘာသာဝသေန အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဂဟဏူပဂေ ဟုတွာ အတ္ထာဓိဂမာယ ဟောတိ။ အစိန္တေယျော ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ
ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေတိ သဗ္ဗသတ္တာနံ သကသကဘာသာနုရူပတော သောတပထမာဂစ္ဆတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နိဒဿနတ္ထေန – “နာဟံ သယမ္ဘူ, န မယာ ဣဒံ သစ္ဆိကတ”န္တိ အတ္တာနံ ပရိမောစေန္တော – “ဧဝံ မေ
သုတံ, မယာပိ ဧဝံ သုတ”န္တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ သကလံ သုတ္တံ နိဒဿေတိ။

အဝဓာရဏတ္ထေန – “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဗဟုဿုတာနံ ယဒိဒံ အာနန္ဒော, ဂတိမန္တာ
နံ, သတိမန္တာနံ, ဓိတိမန္တာနံ, ဥပဋ္ဌာကာနံ ယဒိဒံ အာနန္ဒော”တိ (အ. နိ. ၁.၂၁၉-၂၂၃) ဧဝံ ဘဂဝတာ, “အာယသ္မာ အာ
နန္ဒော အတ္ထကုသလော ဓမ္မကုသလော ဗျဉ္ဇနကုသလော နိရုတ္တိကုသလော ပုဗ္ဗာပရကုသလော”တိ (အ. နိ.
၅.၁၆၉) ဧဝံ ဓမ္မသေနာပတိနာ စ ပသတ္ထဘာဝါနုရူပံ အတ္တနော ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော သတ္တာနံ သောတုကမျတံ
ဇနေတိ – “ဧဝံ မေ သုတံ, တဉ္စ ခေါ အတ္ထတော ဝါ ဗျဉ္ဇနတော ဝါ အနူနမနဓိကံ, ဧဝမေဝ, န အညထာ, ဒဋ္ဌဗ္ဗ
ံ”န္တိ။ **အညထာ**တိ ဘဂဝတော သမ္မုခါ သုတာကာရတော အညထာ, န ပန ဘဂဝတာ ဒေသိတာကာရတော။ အစိန္တေ
ယျာနုဘာဝါ ဟိ ဘဂဝတော ဒေသနာ, သာ န သဗ္ဗာကာရေန သက္ကာ ဝိညာတုန္တိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ သုတာ
ကာရာဝိရုဇ္ဈနမေဝ ဟိ ဓာရဏဗလံ။ န ဟေတ္ထ အတ္ထန္တရတာပရိဟာရော ဒွိန္နမ္ပိ အတ္ထာနံ ဧကဝိသယတ္တာ။ ဣတ
ရထာ ဟိ ထေရော ဘဂဝတော ဒေသနာယ သဗ္ဗထာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ သမတ္ထော အသမတ္ထောတိ ဝါ အာပဇ္ဇေယျာ
တိ။

မေ-သဒ္ဒော တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟိဿ – ''ကထာဘိဂီတံ မေ အဘောဇနေယျ''န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၉၄; သု. နိ. ၈၁) မယာတိ အတ္ထော။ ''သာဓု မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ သံခိတ္တေန ဓမ္မံ ဒေသေတူ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၈၈; ၅.၃၈၁; အ. နိ. ၄.၂၅၇) မယှန္တိ အတ္ထော။ ''ဓမ္မဒါယာဒါ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘဝထာ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၉) မမာတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပန ''မယာ သုတ''န္တိ စ ''မမ သုတ''န္တိ စ အတ္ထဒ္ဝယေ ယုဇ္ဇတိ။

ဧတ္ထ စ ယော ပရော န ဟောတိ, သော အတ္တာတိ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခာတေ သကသန္တာနေ ဝတ္တနတော တိဝိဓောပိ **မေ**-သဒ္ဒော ယဒိပိ ဧကသ္မိံယေဝ အတ္ထေ ဒိဿတိ, ကရဏသမ္ပဒါနာဒိဝိသေသသင်္ခာတော ပန ဿ ဝိဇ္ဇတေတယံ အတ္ထဘေဒေတိ အာဟ – ''မေ-သဒ္ဒော တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတီ''တိ။

သုတန္တိ အယံ **သုတ**-သဒ္ဒော သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စ ဂမနဝိဿုတကိလိန္နူပစိတာနုယောဂသောတဝိညေယျသောတဒ္ဝါရာနုသာရဝိညာတာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ကိရိယာဝိသေသကော ဥပသဂ္ဂေါ, ဇောတကဘာဝတော ပန သတိပိ တသ္မိံ သုတ-သဒ္ဒော ဧဝ တံ တံ အတ္ထံ ဝဒတီတိ အနုပသဂ္ဂဿ သုတသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေ သဥပသဂ္ဂေါပိ ဥဒါဟရီယတိ။

တတ္ထ ''သေနာယ ပသုတော''တိအာဒီသု ဂစ္ဆန္တောတိ အတ္ထော။ ''သုတဓမ္မဿ ပဿတော''တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၁၁) ဝိဿုတဓမ္မဿာတိ အတ္ထော။ ''အဝဿုတာ အဝဿုတဿာ''တိအာဒီသု (ပာစိ. ၆၅၇) ကိလိန္နာ ကိလိန္နဿာတိ အတ္ထော။ ''တုမှေဟိ ပုညံ ပသုတံ အနပ္ပက''န္တိအာဒီသု (ခု. ပ. ၇.၁၂) ဥပစိတန္တိ အတ္ထော။ ''ယေ ဈာနပ္ပသုတာ ဓီရာ''တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၈၁) ဈာနာနုယုတ္တာတိ အတ္ထော။ ''ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတ''န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၄၁) သောတဝိညေယျန္တိ အတ္ထော။ ''သုတဓရော သုတသန္နိစယော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၃၉) သောတဒ္ဝါရာနုသာရဝိညာတဓရောတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပနဿ ''သောတဒ္ဝါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတ''န္တိ ဝါ ''ဥပဓာရဏ''န္တိ ဝါ အတ္ထော။ မေ-သဒ္ဒဿ ဟိ မယာတိ အတ္ထေ သတိ ''ဧဝံ မယာ သုတံ, သောတဒ္ဝါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတ''န္တိ အတ္ထော။ မမာတိ အတ္ထေ သတိ ''ဧဝံ မမ သုတံ သောတဒ္ဝါရာနုသာရေန ဥပဓာရဏ''န္တိ အတ္ထော။

ဧဝမေတေသု တီသု ပဒေသု ယသ္မာ သုတသဒ္ဒသန္နိဓာနေ ပယုတ္တေန **ဧဝံ**သဒ္ဒေန သဝနကိရိယာဇောတကေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ **ဧဝ**န္တိ သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော။ **မေ**တိ ဝုတ္တဝိညာဏသမင်္ဂိပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော။ သဗ္ဗာနိပိ ဟိ ဝါကျာနိ ဧဝကာရတ္ထသဟိတာနိယေဝ အဝဓာရဏဖလတ္တာ။ တေန **သုတ**န္တိ အဿဝနဘာဝပ္ပဋိက္ခေပတော အနူနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသော။ ယထာ ဟိ သုတံ သုတမေဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ, တံ သမ္မာ သုတံ အနူနဂ္ဂဟဏံ အဝိပရီတဂ္ဂဟဏဉ္စ ဟောတီတိ။ အထ ဝါ သဒ္ဒန္တရတ္ထာပေါဟနဝသေန သဒ္ဒော အတ္ထံ ဝဒတီတိ, ယသ္မာ သုတန္တိ ဧတဿ အသုတံ န ဟောတီတိ အယမတ္ထော, တသ္မာ သုတန္တိ အဿဝနဘာဝပ္ပဋိက္ခေပတော အနူနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဧဝံ မေ သုတံ, န ဒိဋ္ဌံ, န သယမ္ဘုဉာဏေန သစ္ဆိကတံ, န အညထာ ဝါ ဥပလဒ္ဓံ, အပိစ သုတံဝ, တဉ္စ ခော သမ္မဒေဝါတိ။ အဝဓာရဏတ္ထေ ဝါ ဧဝံသဒ္ဒေ အယမတ္ထယောဇနာတိ တဒပေက္ခဿ သုတ-သဒ္ဒဿ နိယမတ္ထော သမ္ဘဝတီတိ အဿဝနဘာဝပ္ပဋိက္ခေပေဟ, အနူနာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ သနတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ သဝနဟေတုသဝနဝိသေသဝသေန ပဒတ္တယဿ အတ္ထယောဇနာ ကတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တထာ **ဧဝ**န္တိ သောတဒ္ဝါရာနုသာရေန ပဝတ္တာယ ဝိညာဏဝီထိယာ နာနတ္ထဗ္ယဉ္ဇနဂ္ဂဟဏတော နာနပ္ပကာရေန အာရမ္မဏေ ပဝတ္တိဘာဝပ္ပကာသနံ အာကာရတ္ထော ဧဝံသဒ္ဒေါတိ ကတွာ။ **မေ**တိ အတ္တပ္ပကာသနံ။ **သုတ**န္တိ ဓမ္မပ္ပကာသနံ ယထာဝုတ္တာယ ဝိညာဏဝီထိယာ ပရိယတ္တိဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ။ အယဉှေတ္ထ သင်္ခေပေါ – နာနပ္ပကာရေန အာရမ္မဏေ ပဝတ္တာယ ဝိညာဏဝီထိယာ ကာရဏဘူတာယ မယာ န အညံ ကတံ, ဣဒံ ပန ကတံ, အယံ ဓမ္မော သုတောတိ။

တထာ **ဧဝ**န္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗပ္ပကာသနံ နိဒ္ဒိသနတ္တော ဧဝံ-သဒ္ဒေါတိ ကတွာ နိဒ္ဒေသိတဗ္ဗဿ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာဘာဝတော။ တသ္မာ ဧဝံသဒ္ဒေန သကလမ္ပိ သုတံ ပစ္စာမဋ္ဌန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မေ**တိ ပုဂ္ဂလပ္ပကာသနံ။ **သုတ**န္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသနံ။ သုတ-သဒ္ဒေန ဟိ လဗ္ဘမာနာ သဝနကိရိယာ သဝနဝိညာဏပ္ပဗန္ဓပ္ပဋိဗဒ္ဓ

ဒ္ဓာ, တတ္ထ စ ပုဂ္ဂလတေဟာရော။ န ဟိ ပုဂ္ဂလတေဟာရရဟိတေ ဓမ္မပ္ပဗန္ဓေ သဝနကိရိယာ လဗ္ဘတိ။ တသ္သာ
ယံ သဋ္ဌေပတ္တော – ယံ သုတ္တံ နိဒ္ဒိသိဿာမိ, တံ မယာ ဣတိ သုတန္တိ။

တထာ **ဣတိ**တိ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ နာနာရမ္မဏပ္ပဝတ္တိယာ နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ, တဿ
နာနာကာရနိဒ္ဒေသော အာကာရတ္ထော ဣတိသဒ္ဒောတိ ကတွာ။ **ဣတိ**တိ ဟိ အယံ အာကာရပညတ္တိ ဓမ္မာနံ တံ တံ
ပဝတ္တိအာကာရံ ဥပာဒါယ ပညာပေတဗ္ဗသဘာဝတ္တာ။ **မေ**တိ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော။ **သုတ**န္တိ ဝိသယနိဒ္ဒေသော။ သော
တဗ္ဗော ဟိ ဓမ္မော သဝနကိရိယာကတ္တုပုဂ္ဂလဿ သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဧတ္တာဝတာ နာန
ပ္ပကာရပ္ပဝတ္တေန စိတ္တသန္တာနေန တံသမင်္ဂိနော ကတ္တု ဝိသယေ ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ ဒဿိတံ ဟောတိ။

အထ တ **ဣတိ**တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော။ သုတာနဉှိ ဓမ္မာနံ ဂဟိတာကာရဿ နိဒဿနဿ အဝဓာရဏဿ
တ ပကာသနဘာဝေန ဣတိသဒ္ဒေန တအာကာရာဒိဓာရဏဿ ပုဂ္ဂလတေဟာရူပာအနဓမ္မဗျာပာရဘာဝတော ပုဂ္ဂလ
ကိစ္စံ နာမ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဟောတီတိ။ **သုတ**န္တိ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော။ ပုဂ္ဂလတဒိနောပိ ဟိ သဝနကိရိယာ ဝိညာဏနိရပေက္ခ
ခာ န ဟောတီတိ။ **မေ**တိ ဥဘယကိစ္စယုတ္တပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော ။ **မေ**တိ ဟိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ ဧကေန္တေနေဝ သတ္တဝိသေသဝိ
သယာ, ဝိညာဏကိစ္စဉ္စ တတ္ထေဝ သမောဒဟိတဗ္ဗန္တိ။ အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပေါ – မယာ သဝနကိစ္စဝိညာဏသမင်္
ဂိနာ ပုဂ္ဂလေန ဝိညာဏဝသေန လဒ္ဓဿဝနကိစ္စတေဟာရေန သုတန္တိ။

တထာ **ဣတိ**တိ စ **မေ**တိ စ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ။ သဗ္ဗဿ ဟိ သဒ္ဒာဓိဂမနီယဿ
အတ္ထဿ ပညတ္တိမုခေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ သဗ္ဗပညတ္တီနဉ္စ ဝိဇ္ဇမာနာဒီသု ဆသွေဝဝ ပညတ္တီသု အဝရော
ဓော, တသ္မာ ယော မာယာမရီစိအာဒယော ဝိယ အဘူတတ္ထော, အနုဿတဒီဟိ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိယ အနုတ္တမတ္ထော
စ န ဟောတိ။ သော ရူပသဒ္ဒါဒိကော ရုပ္ပနာနုဘဝနာဒိကော စ ပရမတ္ထသဘာတေ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန ဝိဇ္ဇ
တိ။ ယော ပန ဣတိတိ စ မေတိ စ ဝုစ္စမာနော အာကာရာဒိအပရမတ္ထသဘာတေ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အနုပလဗ္
ဘမာနော အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ နာမ, ကိမေတ္ထ တံ ပရမတ္ထတော အတ္ထိ, ယံ ဣတိတိ တ မေတိ တ နိဒ္ဒေသံ လဘေ
ထ။ **သုတ**န္တိ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ။ ယဉှိ တံ သောတေန ဥပလဒ္ဓံ, တံ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနန္တိ။

တထာ **ဣတိ**တိ သောတပထမာဂတေ ဓမ္မေ ဥပါဒါယ တေသံ ဥပဓာရိတာကာရာဒီနံ ပစ္စာမသနဝသေန။ **မေ**တိ သ
သန္တတိပရိယာပန္နေ ခန္ဓေ ကရဏာဒိဝိသေသဝိသိဋ္ဌေ ဥပါဒါယ ဝတ္တဗ္ဗတော ဥပါဒါပညတ္တိ။ **သုတ**န္တိ ဒိဋ္ဌာဒီနိ
ဥပနိဓာယ ဝတ္တဗ္ဗတော ဥပနိဓာပညတ္တိ။ ဒိဋ္ဌာဒိသဘာဝရဟိတေ သဒ္ဒါယတနေ ပဝတ္တမာနောပိ သုတတေဟာရော
ဒုတိယံ, တတိယန္တိ အာဒိကော ဝိယ ပဌမာဒီ နိဿာယ ''ယံ န ဒိဋ္ဌမုတဝိညာတနိရပေက္ခံ, တံ သုတ''န္တိ ဝိညေယျတ္
တာ ဒိဋ္ဌာဒီနိ ဥပနိဓာယ ဝတ္တဗ္ဗော ဟောတိ။ အသုတံ န ဟောတီတိ ဟိ သုတန္တိ ပကာသိတောယမတ္ထောတိ။

ဧတ္ထ စ **ဣတိ**တိ ဝစနေန အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ။ ပဋိဝိဒ္ဓာ ဟိ အတ္ထဿ ပကာရဝိသေသာ ဣတီတိ ဣဓ အာယ
သ္မတာ အာနန္ဒေန ပစ္စာမဋ္ဌာ, တေနဿ အသမ္မောဟော ဒီပိတော။ န ဟိ သမ္မူဠ္ဟော နာနပ္ပကာရပ္ပဋိဝေဓသမတ္
ထော ဟောတိ, လောဘပ္ပဟာနာဒိဝသေန နာနပ္ပကာရာ ဒုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ စ သုတ္တတ္ထာ နိဒ္ဒိသီယန္တိ ။ **သုတ**န္တိ ဝစနေန
အသမ္မောသံ ဒီပေတိ သုတာကာရဿ ယာထာဝတော ဒဿိယမာနတ္တာ ယဿ ဟိ သုတံ သမ္မုဋ္ဌံ ဟောတိ, န
သော ကာလန္တရေ မယာ သုတန္တိ ပဋိဇာနာတိ။ ဣစ္စဿ အသမ္မောဟေန သမ္မောဟာဘာဝေန ပညာယ ဧဝ တ သဝ
နကာလသမ္ဘူတာယ တဒုတ္တရိကာလပညာသိဒ္ဓိ, တထာ အသမ္မောသေန သတိသိဒ္ဓိ။ တတ္ထ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိ
ယာ ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏသမတ္ထတာ။ ဗျဉ္ဇနာနဉှိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော အာကာရော နာတိဂမ္ဘီရော, ယထာသုတဓာရဏ
မေဝ တတ္ထ ကရဏီယန္တိ သတိယာ ဗျာပာရော အဓိကော, ပညာ တတ္ထ ဂုဏီဘူတာ ဟောတိ ပညာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ
ကတွာ။ သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယ အတ္ထပ္ပဋိဝေဓသမတ္ထတာ။ အတ္ထဿ ဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော အာကာရော ဂမ္
ဘီရောတိ ပညာယ ဗျာပာရော အဓိကော, သတိ တတ္ထ ဂုဏီဘူတာ ဟောတိ သတိယာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ ကတွာ။ တဒုဘယ
သမတ္ထတာယောဂေန အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ ဓမ္မကောသဿ အနုပါလနသမတ္ထတာယ ဓမ္မဘဏ္ဍာကာရိက
တ္တသိဒ္ဓိ။

အပရော နယော – **ဣတိ**တိ ဝစနေန ယောနိသောမနသိကာရံ ဒီပေတိ။ တေန ဝုစ္စမာနာနံ အာကာရနိဒ္ဒိသနာဝဓာရဏာ
တ္ထာနံ ဥပရိ ဝက္ခမာနာနံ နာနပ္ပကာရပ္ပဋိဝေဓဇောတကာနံ အဝိပရီတသဒ္ဓမ္မဝိသယတ္တာ။ န ဟိ အယောနိသော မနသိ
ကရောတော နာနပ္ပကာရပ္ပဋိဝေဓော သမ္ဘဝတိ။ **သုတ**န္တိ ဝစနေန အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ, နိဒါနပုစ္ဆာဝသေန ပကရဏပ္ပ
တ္တဿ ဝက္ခမာနဿ သုတ္တဿ သဝနံ န သမာဓာနမန္တရေန သမ္ဘဝတိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ သဝနာဘာဝ
တော။ တထာ ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ပုဂ္ဂလော သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ ဝုစ္စမာနောပိ "န မယာ သုတံ, ပုန ဘဏထာ"တိ ဝဒတိ။
ယောနိသောမနသိကာရေန စေတ္ထ အတ္တသမ္မာပဏိဓိံ ပုဗ္ဗေကတပုညတဉ္စ သာဓေတိ, သမ္မာ အပ္ပဏိဟိတတ္တဿ ပု
ဗ္ဗေ အကတပုညဿ တ တဒဘာဝတော။ အဝိက္ခေပေန သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သပ္ပုရိသူပနိဿယဉ္စ သာဓေတိ, အဿု
တဝတော သပ္ပုရိသူပနိဿယရဟိတဿ စ တဒဘာဝတော။ န ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော သဒ္ဓမ္မံ သောတုံ သက္က
ောတိ, န စ သပ္ပုရိသေ အနုပဿယမာနဿ သဝနံ အတ္ထိ။

အပရော နယော – "ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ နာနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ, တဿ
နာနာကာရနိဒ္ဒေသော"တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ စ သော ဘဂဝတော ဝစနဿ အတ္ထဗျဉ္ဇနပ္ပဘေဒပရိစ္ဆေဒဝသေန
သကလသာသနသမ္ပတ္တိဩဂါဟနေန နိရဝသေသပရဟိတပါရိပူရိကာရဏဘူတော ဧဝံဘဒ္ဒကော အာကာရော န သမ္မာ အ
ပ္ပဏိဟိတတ္တနော ပုဗ္ဗေ အကတပုညဿ တ ဟောတိ, တသ္မာ **ဣတိ**တိ ဣမိနာ ဘဒ္ဒကေန အာကာရေန ပစ္ဆိမစက္က
ဒွယသမ္ပတ္တိမတ္တနော ဒီပေတိ, **သုတ**န္တိ သဝနယောဂေန ပုရိမစက္ကဒွယသမ္ပတ္တိံ။ န ဟိ အပ္ပတိရူပေ ဒေသေ ဝသ
တော သပ္ပုရိသူပနိဿယရဟိတဿ တ သဝနံ အတ္ထိ။ ဣစ္စဿ ပစ္ဆိမစက္ကဒွယသိဒ္ဓိယာ အာသယသုဒ္ဓိ သိဒ္ဓါ
ဟောတိ, သမ္မာ ပဏိဟိတတ္တော ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညော ဝိသုဒ္ဓါသယော ဟောတိ, တဒဝိသုဒ္ဓိဟေတူနံ ကိလေသာနံ ဒူရီ
ဘာဝတော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ – "သမ္မာ ပဏိဟိတံ စိတ္တံ, သေယျသော နံ တတော ကရေ"တိ (ဓ. ပ. ၄၃) "ကတပု
ညောသိ တွံ, အာနန္ဒ, ပဓာနမနုယုဉ္ဇ, ခိပ္ပံ ဟောဟိသိ အနာသဝေါ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၀၇) စ။ ပုရိမစက္ကဒွယသိဒ္ဓိယာ
ပယောဂသုဒ္ဓိ။ ပတိရူပဒေသဝါသေန ဟိ သပ္ပုရိသူပနိဿယေန စ သာဓူနံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနေနပိ ဝိသုဒ္ဓပ္ပယော
ဂေါ ဟောတိ။ တာယ စ အာသယသုဒ္ဓိယာ အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ, ပုဗ္ဗေ ဧဝ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာနံ ဝိသောဓိတတ္တာ
ပယောဂသုဒ္ဓိယာ အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ။ သုပရိသုဒ္ဓကာယဝစီပယောဂေါ ဟိ ဝိပ္ပဋိသာရာဘာဝတော အဝိက္ခိတ္တ
စိတ္တော ပရိယတ္တိယံ ဝိသာရဒေါ ဟောတိ။ ဣတိ ပယောဂါသယသုဒ္ဓဿ အာဂမာဓိဂမသမ္ပန္နဿ ဝစနံ အရုဏုဂ္ဂ
ဂမနံ ဝိယ သူရိယဿ ဥဒယတော, ယောနိသောမနသိကာရော ဝိယ စ ကုသလကမ္မဿ, အရဟတိ ဘဂဝတော ဝစနဿ
ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဘဝိတုန္တိ ဌာနေ နိဒါနံ ဌပေန္တော **ဣတိ မေ သုတ**န္တိအာဒိမာဟ။

အပရော နယော – **ဣတိ**တိ ဣမိနာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန နာနပ္ပကာရပ္ပဋိဝေဓဒီပကေန အတ္တနော အတ္ထပဋိဘာန
ပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသဗ္ဘာဝံ ဒီပေတိ။ **သုတ**န္တိ ဣမိနာ ဣတိသဒ္ဒသန္နိဓာနတော ဝက္ခမာနာပေက္ခာယ တ သောတဗ္ဗ
ဘေဒပ္ပဋိဝေဓဒီပကေန ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသဗ္ဘာဝံ ဒီပေတိ။ **ဣတိ**တိ စ ဣဒံ ဝုတ္တနယေနေဝ
ယောနိသောမနသိကာရဒီပကံ ဝစနံ ဘာသမာနော "ဧတေ မယာ ဓမ္မာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ"တိ ဒီ
ပေတိ။ ပရိယတ္တိဓမ္မာ ဟိ "ဣဓ သီလံ ကထိတံ, ဣဓ သမာဓိ, ဣဓ ပညာ, ဧတ္တကာ ဧတ္ထ အနုသန္ဓိယော"တိအာဒိနာ
နယေန မနသာ အနုပေက္ခိတာ အနုဿဝါကာရပရိဝိတက္ကသဟိတာယ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိဘူတာယ ဉာတပရိညာသင်္ခါ
တာယ တ ဒိဋ္ဌိယာ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တရူပါရူပဓမ္မေ "ဣတိ ရူပံ, ဧတ္တကံ ရူပ"န္တိအာဒိနာ နယေန သုဋ္ဌု ဝဝတ္
ထပေတွာ ပဋိဝိဒ္ဓါ အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတသုခါဝဟာ ဟောန္တီတိ။ **သုတ**န္တိ ဣမိနာ သဝနယောဂပရိဒီပကဝစနံ
ဘာသမာနော "ဗဟူ မယာ ဓမ္မာ သုတာ ဓာတာ ဝစသာ ပရိစိတာ"တိ ဒီပေတိ။ သောတာဝဓာနပ္ပဋိဗဒ္ဓါ ဟိ ပရိယတ္တိဓ
မ္မဿ သဝနဓာရဏပရိစယာ။ တဒုဘယေနပိ ဓမ္မဿ သွာက္ခာတဘာဝေန အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပူရိံ ဒီပေန္တော သ
ဝနေ အာဒရံ ဇနေတိ။ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏဉှိ ဓမ္မံ အာဒရေန အဿုဏန္တော မဟတာ ဟိတာ ပရိဗာဟိရော
ဟောတီတိ အာဒရံ ဇနေတွာ သက္ကစ္စံ ဓမ္မော သောတဗ္ဗော။

ဣတိ မေ သုတန္တိ ဣမိနာ ပန သကလေန ဝစနေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ ဓမ္မံ ဝိနယံ အတ္တ
နော အဒဟန္တော အသပ္ပုရိသဘူမိံ အတိက္ကမတိ, သာဝကတ္တံ ပဋိဇာနန္တော သပ္ပုရိသဘူမိံ ဩက္ကမတိ။ တထာ အ
သဒ္ဓမ္မာ စိတ္တံ ဝုဋ္ဌာပေတိ, သဒ္ဓမ္မေ စိတ္တံ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ "ကေဝလံ သုတမေဝေတံ မယာ, တဿေဝ ပန ဘဂဝ
တော ဝစန"န္တိ ဒီပေန္တော အတ္တာနံ ပရိမောစေတိ, သတ္ထာရံ အပဒိသတိ, ဇိနဝစနံ အပ္ပေတိ, ဓမ္မနေတ္တိံ ပတိဋ္ဌာ
ပေတိ။

အပိစ **ဣတိ မေ သုတန္တိ** အတ္တနာ ဥပ္ပာဒိတဘာဝံ အပဗ္ဗိဇာနန္တော ပုရိမဿဝနံ ဝိဝရန္တော သမ္မုခာ ပဋိဂ္ဂဟိတ မိဒံ မယာ တဿ ဘဂဝတော စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရဒဿ ဒသဗလဓရဿ အာသဘဋ္ဌာနဋ္ဌာယိနော သီဟနာဒနာဒိနော သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဿ ဓမ္မိဿရဿ ဓမ္မရာဇဿ ဓမ္မာဓိပတိနော ဓမ္မဒီပဿ ဓမ္မသရဏဿ သဒ္ဓမ္မဝရစက္ကပဝတ္တိနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ န ဧတ္ထ အတ္ထေ ဝါ ဓမ္မေ ဝါ ပဒေ ဝါ ဗျဉ္ဇနေ ဝါ ကင်္ခါ ဝါ ဝိမတိ ဝါ ကာတဗ္ဗာတိ သဗ္ဗဒေဝမနုဿာနံ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ အဿဒ္ဓိယံ ဝိနာသေတိ, သဒ္ဓါသမ္ပဒံ ဥပ္ပာဒေတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဝိနာသယတိ အဿဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓံ ဝဍ္ဎေတိ သာသနေ။
ဣတိ မေ သုတမိစ္စေဝံ၊ ဝဒံ ဂေါတမသာဝကော”တိ။

ဧတ္ထာဟ – “ကသ္မာ ပနေတ္ထ ယထာ အညေသု သုတ္တေသု ‘ဧဝံ မေ သုတံ, ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ’တိအာဒိနာ ကာလဒေသေ အပဒိသိတွာဝ နိဒါနံ ဘာသိတံ, ဧဝံ န ဘာသိတ”န္တိ? အပရေ တာဝ အာဟု – န ပန ထေရေန ဘာသိတတ္တာ။ ဣဒဉ္ဟိ နိဒါနံ န အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမံ ဘာသိတံ ခုဇ္ဇုတ္တရာယ ပန ဘဂဝတာ ဥပာသိကာသု ဗဟုဿုတဘာဝေန ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတာယ သေက္ခပ္ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာယ အရိယသာဝိကာယ သာမာဝတိပ္ပမုခါနံ ပဉ္စန္နံ ဣတ္ထိသတာနံ ပဌမံ ဘာသိတံ။

တတ္ရာယံ အနုပုဗ္ဗိကထာ – ဣတော ကိရ ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထကေ ပဒုမုတ္တရော နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကော ဟံသဝတိယံ ဝိဟရတိ။ အထေကဒိဝသံ ဟံသဝတိယံ ဧကာ ကုလဓီတာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သောတုံ ဂစ္ဆန္တီဟိ ဥပာသိကာဟိ သဒ္ဓိံ အာရာမံ ဂတာ။ သတ္ထာရံ ဧကံ ဥပာသိကံ ဗဟုဿုတာနံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ အဓိကာရံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေသိ။ သတ္ထာပိ နံ ဗျာကာသိ “အနာဂတေ ဂေါတမဿ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာဝိကာနံ ဥပာသိကာနံ ဗဟုဿုတာနံ အဂ္ဂါ ဘဝိဿတီ”တိ။ တဿာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပုန မနုဿေသူတိ ဧဝံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တိယာ ကပ္ပသတသဟဿံ အတိက္ကန္တံ။ အထ ဣမသ္မိံ ဘဒ္ဒကပ္ပေ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာ ဒေဝလောကတော စဝိတွာ ဃောသက သေဋ္ဌိဿ ဂေဟေ အသိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ, **ဥတ္တရာ** တိဿာ နာမံ အကံသု။ သာ ဇာတကာလေ ခုဇ္ဇာ အဟောသီတိ **ခုဇ္ဇုတ္တရာ** တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ သာ အပရဘာဂေ ဃောသကသေဋ္ဌိနာ ရညော ဥတေနဿ သာမာဝတိယာ ဒိန္နကာလေ တဿာ ပရိစာရိကဘာဝေန ဒိန္နာ ရညော ဥတေနဿ အန္တေပုရေ ဝသတိ။

တေန စ သမယေန ကောသမ္ဗိယံ ဃောသကသေဋ္ဌိကုက္ကုဋသေဋ္ဌိပါဝါရိကသေဋ္ဌိနော ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ တယော ဝိဟာရေ ကာရေတွာ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တေ တထာဂတေ ကောသမ္ဗိနဂရံ သမ္ပတ္တေ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဝိဟာရေ နိယျာဒေတွာ မဟာဒါနာနိ ပဝတ္တေသုံ, မာသမတ္တံ အတိက္ကမိ။ အထ နေသံ ဧတဒဟောသိ – “ဗုဒ္ဓါ နာမ သဗ္ဗလောကာနုကမ္ပကာ, အညေသမ္ပိ ဩကာသံ ဒဿာမာ”တိ ကောသမ္ဗိနဂရဝါသိနောပိ ဇနဿ ဩကာသံ အကံသု။ တတော ပဋ္ဌာယ နာဂရာ ဝီထိသဘာဂေန ဂဏသဘာဂေန မဟာဒါနံ ဒေန္တိ။ အထေကဒိဝသံ သတ္ထာ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော မာလာကာရဇေဋ္ဌကဿ ဂေဟေ နိသီဒိ။ တသ္မိံ ခဏေ ခုဇ္ဇုတ္တရာ သာမာဝတိယာ ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတုံ အဋ္ဌ ကဟာပဏေ အာဒါယ တံ ဂေဟံ အဂမာသိ။ မာလာကာရဇေဋ္ဌကော တံ ဒိသွာ “အမ္မ ဥတ္တရေ, အဇ္ဇ တုယှံ ပုပ္ဖာနိ အတုံ ခဏော နတ္ထိ, အဟံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသင်္ဃံ ပရိဝိသာမိ, တွမ္ပိ ပရိဝေသနာယ သဟာယိကာ ဟောဟိ, ဧဝံ ဣတော ပရေသံ ဝေယျာဝစ္စကရဏတော မုစ္စိဿသီ”တိ အာဟ။ တတော ခုဇ္ဇုတ္တရာ ဗုဒ္ဓါနံ ဘတ္တဂ္ဂေ ဝေယျာဝစ္စံ အကာသိ။ သာ သတ္ထာရာ ဥပနိသိန္နကထာဝသေန ကထိတံ သဗ္ဗမေဝ ဓမ္မံ ဥဂ္ဂဏှိ, အနုမောဒနံ ပန သုတွာ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ။

သာ အညေသု ဒိဝသေသု စတ္တာရောဝ ကဟာပဏေ ဒတွာ ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ, တသ္မိံ ပန ဒိဝသေ ဒိဋ္ဌသစ္စဘာဝေန ပရသန္တကေ စိတ္တံ အနုပ္ပာဒေတွာ အဋ္ဌပိ ကဟာပဏေ ဒတွာ ပစ္ဆိံ ပူရေတွာ ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ သာမာဝတိယာ သန္တိကံ အဂမာသိ။ အထ နံ သာ ပုစ္ဆိ “အမ္မ ဥတ္တရေ, တွံ အညေသု ဒိဝသေသု န ဗဟူနိ ပုပ္ဖာနိ အာဟရသိ, အဇ္ဇ ပန ဗဟုကာနိ, ကိံ နော ရာဇာ ဥတ္တရိတရံ ပသန္နော”တိ? သာ မုသာ ဝတ္တုံ အဘဗ္ဗတာယ အတီတေ အတ္တနာ ကတံ အနိဂူဟိတွာ သဗ္ဗံ ကထေသိ။ အထ “ကသ္မာ အဇ္ဇ ဗဟူနိ အာဟရသီ”တိ စ ဝုတ္တာ “အဇ္ဇာဟံ သမ္မာ

သမ္ဗုဒ္ဓသ္သ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ အမတံ သစ္ဆာကာသိံ, တသ္မာ တုမ္ဟေပ န ဝဠ္ဌေမိ”တိ အာပ။ တံ သုတ္ဝာ “အရေ ဒုဌအာသိ, တွေကာံ ကာလံ တယာ ဂဟိတေ ကပာာပဏေ ဒေဟိ”တိ အတဋ္ဌေတ္ဝာ ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနာ “အမ္မ, တယာ ပိတံ အမတံ, အမ္ဟေပပိ ပယေဟိ”တိ ဝတ္ဝာ “တေန ဟိ မံ န္ဟာပေဟိ”တိ ဝုတ္တေ သောဌသဟိ ဂန္ဓောဒကဃဋ္ဌေဟိ န္ဟာပေတ္ဝာ ဒ္ဝေ မဌသာဋ္ဌကေ အပေသိ။ သာ ဧကံ နိတသေတ္ဝာ ဧကံ ပာရုပိတ္ဝာ အာသနံ ပညာပေတ္ဝာ အာသနေ နိသီဒိတ္ဝာ ဝိစိတ္ရဗီဇနိံ အာအယ နိစာသနေသု နိသိန္နာနိ ပဥ္စ မာတုကမသတာနိ အာမန္တေတ္ဝာ သေခပ္ပဋိသမ္ဘိအာသု ဌတ္ဝာ သတ္ထာရာ ဒေသိတနိယာမေနေဝ တာသံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဒေသနာဝသာနေ တာ သဗ္ဗာ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဌဟိံသု။ တာ သဗ္ဗာပိ ခုဇ္ဇုတ္တရံ ဝန္ဒိတ္ဝာ “အမ္မ, အဇ္ဇ ပဌာယ တ္ဝံ ကိလိဌကမ္မံ မာ ကရိ, အမ္ဟာကံ မာတုဋ္ဌာနေ အာစရိယဌာနေ စ ပတိဌာဟိ”တိ ဂရုဋ္ဌာနေ ဌပယိံသု။

ကသ္မာ ပနေသာ အသိ ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တာတိ? သာ ကိရ ကသ္သပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ဗာရာဏသိယံ သေဌိဓိတာ ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တာ။ ဧကာယ ခီဏာသဝတ္ထေရိယာ ဥပဌာကကုလံ ဂတာယ “ဧတံ မေ အယ္ယေ, ပသာဓနပေဋိကံ ဒေထာ”တိ ဝေယ္ယာဝစ္စံ ကာရေသိ။ ထေရိပိ “အဒေန္တိယာ မယိ အာဃာတံ ဥပ္ပာဒေတ္ဝာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိသ္သတိ, ဒေန္တိယာ ပရေသံ အသိ ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တိသ္သတိ, နိရယသန္တာပတော အသိဘာတော သေယ္ယော”တိ အနုဒ္ဒယံ ပဋိစ္စ တသ္သာ ဝစနံ အကာသိ။ သာ တေန ကမ္မေန ပဥ္စ ဇာတိသတာနိ ပရေသံ အသိယေဝ ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တိ။

ကသ္မာ ပန ခုဇ္ဇာ အဟောသိ? အနုပ္ပန္နေ ကိရ ဗုဒ္ဓေ အယံ ဗာရာဏသိရညော ဂေဟေ ဝသန္တီ ဧကံ ရာဇကုလူပကံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ထောကံ ခုဇ္ဇဓာတုကံ ဒိသ္ဝာ အတ္တနာ သဟတသီနံ မာတုကမာနံ ပုရတော ပရိဟာသံ ကရောန္တီ ယထာဝဇ္ဇံ ကေဋိဝသေန ခုဇ္ဇာကာရံ ဒသ္သေသိ, တသ္မာ ခုဇ္ဇာ ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တိ။

ကိံ ပန ကတ္ဝာ ပညဝန္တီ ဇာတာတိ? အနုပ္ပန္နေ ကိရ ဗုဒ္ဓေ အယံ ဗာရာဏသိရညော ဂေဟေ ဝသန္တီ အဌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ရာဇဂေဟတော ဥဏ္ဟပာယာသသ္သ ပူရိတေ ပတ္တေ ပရိဝတ္တိတ္ဝာ ပရိဝတ္တိတ္ဝာ ဂဏ္ဟန္တေ ဒိသ္ဝာ အတ္တနော သန္တကာနိ အဌ ဒန္တဝလယာနိ “ဣဓ ဌပေတ္ဝာ ဂဏ္ဟထာ”တိ အဒာသိ။ တေ တထာ ကတ္ဝာ ဩလောကေသုံ။ “တုမ္ဟာကညေဝ တာနိ ပရိစ္စတ္တာနိ, ဂဟေတ္ဝာ ဂစ္ဆထာ”တိ အာပ။ တေ နန္ဒမူလကပဗ္ဘာရံ အဂမံသု။ အဇ္ဇာပိ တာနိ ဝလယာနိ အရောကနေဝ။ သာ တသ္သ နိသ္သန္ဒေန ပညဝန္တီ ဇာတာ။

အထ နံ သာမာဝတိပ္ပမုခာနိ ပဥ္စ ဣတ္ထိသတာနိ “အမ္မ, တ္ဝံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တ္ဝာ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ အမ္ဟာကံ ဒေသေဟိ”တိ ဝဒိံသု။ သာ တထာ ကရောန္တီ အပရဘာဂေ တိပိဋ္ဌကဓရာ ဇာတာ။ တသ္မာ နံ သတ္ထာ – “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝိကာနံ ဗဟုသ္သုတာနံ ဥပာသိကာနံ ယဒိဒံ ခုဇ္ဇုတ္တရာ”တိ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။ ဣတိ ဥပာသိကာသု ဗဟုသ္သုတဘာဝေန သတ္ထာရာ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတာ ပဋိသမ္ဘိအာပ္ပတ္တာ ခုဇ္ဇုတ္တရာ အရိယသာဝိကာ သတ္ထရိ ကောသမ္ဗိယံ ဝိဟရန္တေ ကာလေန ကာလံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တ္ဝာ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ အန္တေပုရံ ဂန္တ္ဝာ သာမာဝတိပ္ပမုခာနံ ပဥ္စန္နံ ဣတ္ထိသတာနံ အရိယသာဝိကာနံ သတ္ထာရာ ဒေသိတနိယာမေန ယထာသုတံ ဓမ္မံ ကထေန္တီ အတ္တာနံ ပရိမောစေတ္ဝာ သတ္ထု သန္တိကေ သုတဘာဝံ ပကာသေန္တီ **“ဝုတ္တဥ္ဟေတံ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမရဟတာတိ မေ သုတ”**န္တိ နိဒါနံ အာရောပေသိ။

ယသ္မာ ပန တသ္မိံယေဝ နဂရေ ဘဂဝတော သမ္မုခာ သုတ္ဝာ တဒဟေဝ တာယ တာသံ ဘာသိတံ, တသ္မာ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝာ ကောသမ္ဗိယံ ဝိဟရတိ”တိ ကာလဒေသံ အပဒိသိတုံ ပယောဇနသမ္ဘဝေါ နတ္ထိ သုပာကဋ္ဌဘာဝတော။ ဘိက္ခုနိယော စသ္သာ သန္တိကေ ဣမာနိ သုတ္တာနိ ဂဏ္ဟိံသု။ ဧဝံ ပရမ္ပရာယ ဘိက္ခူသုပိ တာယ အာရောပိတံ နိဒါနံ ပကဋ္ဌံ အဟောသိ။ အထ အာယသ္မာ အာနန္ဒော တထာဂတသ္သ ပရိနိဗ္ဗာနတော အပရဘာဂေ သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာယံ အဇာတသတ္တုနာ ကာရာပိတေ သဒ္ဓမ္မမဏ္ဍပေ မဟာကသ္သပပ္ပမုခသ္သ ဝသီဂဏသ္သ မဇ္ဈေ နိသီဒိတ္ဝာ ဓမ္မံ သင်္ဂါယန္တော ဣမေသံ သုတ္တာနံ နိဒါနသ္သ ဒ္ဝေဠ္ဌပကာံ ပရိပာရန္တော တာယ အာရောပိတနိယာမေနေဝ နိဒါနံ အာရောပေသီတိ။

ကေစိ ပနေတ္ထ ဗဟုပ္ပကာရေ ပပဥ္စေန္တိ။ ကိံ တေဟိ? အပိစ နာနာနယေဟိ သင်္ဂီတိကာရာ ဓမ္မဝိနယံ သင်္ဂါယိံသု။ အနုဗုဒ္ဓါ ဟိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကမဟာထေရာ, တေ သမ္မဒေဝ ဓမ္မဝိနယသ္သ သင်္ဂါယနာကာရံ ဇာနန္တာ ကတ္ထစိ “ဧဝံ

မေ သုတ”န္တိအာဒိနာ, ကတ္ထစိ “တေန သမယေနာ”တိအာဒိနာ, ကတ္ထစိ ကထာဗန္ဓဝသေန နိဒါနံ ဌပေန္တော, ကတ္ထစိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နိဒါနံ အဋ္ဌပေန္တော ဝဂ္ဂသင်္ဂဟာဒိဝသေန ဓမ္မဝိနယံ သင်္ဂါယိံသု။ တတ္ထ ဣဓ **ဝုတ္တဉှေတ** န္တိအာဒိနာ နိဒါနံ ဌပေတွာ သင်္ဂါယိံသု, ကိဉ္စိ သုတ္တဂေယျာဒိဝသေန နဝင်္ဂမိဒံ ဗုဒ္ဓဝစနံ။ ယထာ စေတံ, ဧဝံ သဗ္ဗေသမ္ပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာနံ။ ဝုတ္တဉှေတံ “အပ္ပကဉ္စ နေသံ အဟောသိ သုတ္တံ ဂေယျ”န္တိအာဒိ။ တတ္ထ ဣတိဝုတ္တကင်္ဂဿ အညံ ကိဉ္စိ န ပညာယတိ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တံ ဌပေတွာ “ဝုတ္တဉှေတံ။ပေ။ မေ သုတ”န္တိ ဣဒံ ဝစနံ။ တေနာဟု အဋ္ဌကထာစရိယာ “ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ ဒွတဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ ဣတိဝုတ္တက”န္တိ။ တသ္မာ သတ္ထု အဓိပ္ပာယံ ဇာနန္တေဟိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ အရိယသာဝိကာယ တ ဣမေသံ သုတ္တာနံ ဣတိဝုတ္တကင်္ဂဘာဝဉာပနတ္ထံ ဣမိနာဝ နယေန နိဒါနံ ဌပိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကိမတ္ထံ ပန ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟေ ကယိရမာနေ နိဒါနဝစနံ? နနု ဘဂဝတာ ဘာသိတဝစနဿေဝ သင်္ဂဟော ကာတဗ္ဗောတိ? ဝုစ္စတေ – **ဒေသနာယ ဌိတိအသမ္မောသသဒ္ဓေယျဘာဝသမ္ပာဒနတ္ထံ**။ ကာလဒေသဒေသကပရိသာပဒေသေဟိ ဥပနိဗန္ဓိတွာ ဌပိတာ ဟိ ဒေသနာ စိရဋ္ဌိတိကာ ဟောတိ အသမ္မောသဓမ္မာ သဒ္ဓေယျာ စ ဒေသကာလကတ္တုဟေတုနိမိတ္တေဟိ ဥပနိဗဒ္ဓေါ ဝိယ ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယော။ တေနေဝ စ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန ဗြဟ္မဇာလမူလပရိယာယသုတ္တာဒီနံ ဒေသာဒိပုစ္ဆာသု ကတာသု တာသံ ဝိဿဇ္ဇနံ ကရောန္တေန ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန “ဧဝံ မေ သုတ”န္တိအာဒိနာ နိဒါနံ ဘာသိတံ။ ဣဓ ပန ဒေသကာလဿ အဂ္ဂဟဏေ ကာရဏံ ဝုတ္တမေဝ။

အပိစ **သတ္ထု သမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ** နိဒါနဝစနံ။ တထာဂတဿ ဟိ ဘဂဝတော ပုဗ္ဗရစနာနုမာနာဂမတက္ကာဘာဝတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ။ န ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပုဗ္ဗရစနာဒီဟိ အတ္ထော အတ္ထိ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ဧကပ္ပမာဏတ္တာ စ ဉေယျဓမ္မေသု။ တထာ အာစရိယမုဋ္ဌိဓမ္မမစ္ဆရိယသာသနသာဝကာနုရောဓဘာဝတော ခီဏာသဝဘာဝသိဒ္ဓိ။ န ဟိ သဗ္ဗသော ခီဏာသဝဿ တေ သမ္ဘဝန္တီတိ သုဝိသုဒ္ဓဿ ပရာနုဂ္ဂဟပဝတ္တိ။ ဧဝံ ဒေသကသံကိလေသဘူတာနံ ဒိဋ္ဌိသီလသမ္ပဒါဒူသကာနံ အဝိဇ္ဇာတဏှာနံ အစ္စန္တာဘာဝသံသူစကေဟိ ဉာဏသမ္ပဒါပဟာနသမ္ပဒါဘိဗျဉ္ဇကေဟိ စ သမ္ဗုဒ္ဓဝိသုဒ္ဓဘာဝေဟိ ပုရိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသိဒ္ဓိ, တတော စ အန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မေသု အသမ္မောဟဘာဝသိဒ္ဓိတော ပစ္ဆိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသိဒ္ဓီတိ ဘဂဝတော စတုဝေသာရဇ္ဇသမန္နာဂမော အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိ စ နိဒါနဝစနေန ပကာသိတာ ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ သမ္ပတ္တပရိသာယ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဌာနုပ္ပတ္တိကပ္ပဋိဘာနေန ဓမ္မဒေသနာဒီပနတော။ ဣဓ ပန အနဝသေသတော ကာမဒေါသပ္ပဟာနံ ဝိဓာယ ဒေသနာဒီပနတော စာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ “သတ္ထု သမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစန”န္တိ။ ဧတ္ထ စ “ဘဂဝတာ အရဟတာ”တိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ယထာဝုတ္တအတ္ထဝိဘာဝနတာ ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတာ ဧဝ။

တထာ **သာသနသမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ** နိဒါနဝစနံ။ ဉာဏကရုဏာပရိဂ္ဂဟိတသဗ္ဗကိရိယဿ ဟိ ဘဂဝတော နတ္ထိ နိရတ္ထကာ ပဋိပတ္တိ အတ္တဟိတာ ဝါ။ တသ္မာ ပရေသံယေဝ အတ္ထာယ ပဝတ္တသဗ္ဗကိရိယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သကလမ္ပိ ကာယဝစီမနောကမ္မံ ယထာပဝတ္တံ ဝုစ္စမာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ သတ္တာနံ အနုသာသနတ္ထေန သာသနံ, န ကဗ္ဗရစနာ။ တယိဒံ သတ္ထု စရိတံ ကာလဒေသဒေသကပရိသာပဒေသေဟိ တတ္ထ တတ္ထ နိဒါနဝစနေဟိ ယထာရဟံ ပကာသီယတိ။ ဣဓ ပန ဒေသကပရိသာပဒေသေဟီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ “သာသနသမ္ပတ္တိပ္ပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစန”န္တိ။

အပိစ **သတ္ထုနော ပမာဏဘာဝပ္ပကာသနေန သာသနဿ ပမာဏဘာဝဒဿနတ္ထံ** နိဒါနဝစနံ။ တဉ္စဿ ပမာဏဘာဝဒဿနံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယာနုသာရေန “ဘဂဝတာ အရဟတာ”တိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ဝိဘာဝိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒမေတ္ထ နိဒါနဝစနပ္ပယောဇနဿ မုခမတ္တနိဒဿနန္တိ။

နိဒါနဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁. ဧကကနိပါတော

၁. ပဌမဝဂ္ဂေါ

၁. လောဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. ဣဒါနိ **ဧကဓမ္မံ, ဘိက္ခဝေ, ပဇဟထာ**တိအာဒိနာ နယေန ဘဂဝတာ နိက္ခိတ္တဿ သုတ္တဿ ဝဏ္ဏနာယ ဩကာသော အနုပ္ပတ္တော။ သာ ပနေသာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ယသ္မာ သုတ္တနိက္ခေပံ ဝိစာရေတွာ ဝုစ္စမာနာ ပါကဋာ ဟောတိ, တသ္မာ သုတ္တနိက္ခေပံ တာဝ ဝိစာရေဿာမ။ စတ္တာရော ဟိ သုတ္တနိက္ခေပါ – အတ္တဇ္ဈာသယော, ပရဇ္ဈာသယော, ပုစ္ဆာဝသိကော, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကောတိ။ ယထာ ဟိ အနေကသတအနေကသဟဿဘေဒာနိပိ သုတ္တန္တာနိ သံကိလေသဘာဂိယာဒိပဋ္ဌာနနယေန သောဠသဝိဓတံ နာတိဝတ္တန္တိ, ဧဝံ အတ္တဇ္ဈာသယာဒိသုတ္တနိက္ခေပဝသေန စတုဗ္ဗိဓတံ နာတိဝတ္တန္တီတိ။ တတ္ထ ယထာ အတ္တဇ္ဈာသယဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ စ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကေဟိ သဒ္ဓိံ သံသဂ္ဂဘေဒေ သမ္ဘဝတိ အတ္တဇ္ဈာသယော စ ပရဇ္ဈာသယော စ, အတ္တဇ္ဈာသယော စ ပုစ္ဆာဝသိကော စ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော စ ပရဇ္ဈာသယော စ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော စ ပုစ္ဆာဝသိကော စာတိ အဇ္ဈာသယပုစ္ဆာနုသန္ဓိသမ္ဘဝတော; ဧဝံ ယဒိပိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ အတ္တဇ္ဈာသယေနပိ သံသဂ္ဂဘေဒေ သမ္ဘဝတိ, အတ္တဇ္ဈာသယာဒီဟိ ပန ပုရတော ဌိတေဟိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ သံသဂ္ဂေါ နတ္ထီတိ နိရဝသေသော ပဋ္ဌာနနယော န သမ္ဘဝတိ။ တဒန္တောဂဓတ္တာ ပန သမ္ဘဝန္တာနံ သေသနိက္ခေပါနံ မူလနိက္ခေပဝသေန စတ္တာရော သုတ္တနိက္ခေပါ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ရာယံ ဝစနတ္ထော – နိက္ခိပီယတီတိ နိက္ခေပေါ, သုတ္တံ ဧဝ နိက္ခေပေါ **သုတ္တနိက္ခေပေါ**။ အထ ဝါ နိက္ခိပနံ နိက္ခေပေါ, သုတ္တဿ နိက္ခေပေါ သုတ္တနိက္ခေပေါ, သုတ္တဒေသနာတိ အတ္ထော။ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော အတ္တဇ္ဈာသယော, သော အဿ အတ္ထိ ကာရဏဘူတောတိ **အတ္တဇ္ဈာသယော,** အတ္တနော အဇ္ဈာသယော ဧတဿာတိ ဝါ အတ္တဇ္ဈာသယော။ **ပရဇ္ဈာသယေ** ပိ ဧသေဝ နယော။ ပုစ္ဆာယ ဝသော ပုစ္ဆာဝသော။ သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **ပုစ္ဆာဝသိကော**။ သုတ္တဒေသနာယ ဝတ္ထုဘူတဿ အတ္ထဿ ဥပ္ပတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ, အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဧဝ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ထ-ကာရဿ ဌ-ကာရံ ကတွာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော**။ အထ ဝါ နိက္ခိပီယတီတိ သုတ္တံ ဧဝ နိက္ခေပေါ, အတ္တဇ္ဈာသယာဒိ ဧဝ။ ဧတသ္မိံ ပန အတ္ထဝိကပ္ပေ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော အတ္တဇ္ဈာသယော။ ပရေသံ အဇ္ဈာသယော ပရဇ္ဈာသယော။ ပုစ္ဆီယတီတိ ပုစ္ဆာ, ပုစ္ဆိတဗ္ဗော အတ္ထော, ပုစ္ဆာဝသေန ပဝတ္တံ ဓမ္မပ္ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ဝစနံ ပုစ္ဆာဝသံ, တဒေဝ နိက္ခေပသဒ္ဒာပေက္ခာယ ပုစ္ဆာဝသိကောတိ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ။ တထာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ဧဝ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကောတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပိစ ပရေသံ ဣန္ဒြိယပရိပါကာဒိကာရဏနိရပေက္ခတ္တာ အတ္တဇ္ဈာသယဿ ဝိသုံ သုတ္တနိက္ခေပဘာဝေါ ယုတ္တော, ကေဝလံ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ဓမ္မတန္တိဋ္ဌပနတ္ထံ ပဝတ္တိတဒေသနတ္တာ။ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကာနံ ပန ပရေသံ အဇ္ဈာသယပုစ္ဆာနံ ဒေသနာပဝတ္တိဟေတုဘူတာနံ ဥပ္ပတ္တိယံ ပဝတ္တိတာနံ ကထံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယံ အနဝရောဓော, ပုစ္ဆာဝသိကဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာနံ ဝါ ပရဇ္ဈာသယာနုရောဓေန ပဝတ္တိတာနံ ကထံ ပရဇ္ဈာသယေ အနဝရောဓောတိ? န စောဒေတဗ္ဗမေတံ။ ပရေသဉှိ အဘိနီဟာရပရိပုစ္ဆာဒိဝိနိမုတ္တဿေဝ သုတ္တဒေသနာကာရဏုပ္ပာဒဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကာနံ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ တထာ ဟိ ဗြဟ္မဇာလဓမ္မဒါယာဒသုတ္တာဒီနံ (ဒီ. နိ. ၁.၁ အာဒယော) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏအာမိသုပ္ပာဒာဒိဒေသနာနိမိတ္တံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ဝုစ္စတိ။ ပရေသံ ပုစ္ဆံ ဝိနာ အဇ္ဈာသယမေဝ နိမိတ္တံ ကတွာ ဒေသိတော ပရဇ္ဈာသယော, ပုစ္ဆာဝသေန ဒေသိတော ပုစ္ဆာဝသိကောတိ ပါကဋောယမတ္ထောတိ။

ယာနိ ဘဂဝါ ပရေဟိ အနဇ္ဈိဋ္ဌော ကေဝလံ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေတိ, သေယျထိဒံ – အာကင်္ခေယျသုတ္တံ, တုဝဋ္ဋကသုတ္တန္တိဧဝမာဒီနိ (သု. နိ. ၉၂၁ အာဒယော; မ. နိ. ၁.၆၄ အာဒယော), တေသံ အတ္တဇ္ဈာသယော နိက္ခေပေါ။

ယာနိ ပန “ပရိပက္ကာ ခော ရာဟုလဿ ဝိမုတ္တိပရိပာစနီယာ ဓမ္မာ, ယံနူနာဟံ ရာဟုလံ ဥတ္တရိံ အာသဝါနံ ခယေ ဝိနေယျ”န္တိ ဧဝံ ပရေသံ အဇ္ဈာသယံ ခန္တိံ အဘိနီဟာရံ ဗုဇ္ဈနဘာဝဉ္စ ဩလောကေတွာ ပရဇ္ဈာသယဝသေန ကထိတာနိ, သေယျထိဒံ – ရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ, ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ္တန္တိဧဝမာဒီနိ (မ. နိ. ၂.၁၀၇ အာဒယော; ၃.၄၁၆ အာဒယော; သံ. နိ. ၃.၅၉; မဟာဝ. ၁၉-၂၀), တေသံ ပရဇ္ဈာသယော နိက္ခေပေါ။

ဘဂဝန္တံ ပန ဥပသင်္ကမိတွာ ဒေဝါ မနုဿာ စတဿော ပရိသာ စတ္တာရော ဝဏ္ဏာ စ တထာ တထာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တိ “ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ, ဘန္တေ, ဝုစ္စန္တိ, နီဝရဏာ နီဝရဏာတိ ဝုစ္စန္တီ”တိအာဒိနာ , ဧဝံ ပုဋ္ဌေန ဘဂဝတာ ယာနိ ကထိတာနိ ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ္တာဒီနိ (သံ. နိ. ၅.၁၈၆) တေသံ ပုစ္ဆာဝသိကော နိက္ခေပေါ။

ယာနိ ပန တာနိ ဥပ္ပန္နံ ကာရဏံ ပဋိစ္စ ကထိတာနိ, သေယျထိဒံ – ဓမ္မဒါယာဒံ, ပုတ္တမံသူပမံ, အာရုက္ခန္ဓူပမန္တိဧဝမာဒီနိ (မ. နိ. ၁.၂၉; သံ. နိ. ၂.၆၃), တေသံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ။

ဧဝမိမေသု စတူသု သုတ္တနိက္ခေပေသု ဣမဿ သုတ္တဿ ပရဇ္ဈာသယော နိက္ခေပေါ။ ပရဇ္ဈာသယဝသေန ဟေတံ နိက္ခိတ္တံ။ ကေသံ အဇ္ဈာသယေန? လောဘေ အာဒီနဝဒဿီနံ ပုဂ္ဂလာနံ။ ကေစိ ပန “အတ္တဇ္ဈာသယော”တိ ဝဒန္တိ။

တတ္ထ **ကေဓမ္မံ, ဘိက္ခဝေ** တိအာဒီသု **ကေ**သဒ္ဒော အတ္ထေဝ အညတ္ထေ “သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ, ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ ဣတ္ထေကေ အဘိဝဒန္တီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၇)။ အတ္ထိ သေဋ္ဌေ “ဧတ ဿော ဧကောဒိဘာဝ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၈; ဟရာ. ၁၁)။ အတ္ထိ အသဟာယေ “ဧကော ဝူပကဋ္ဌော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၄၀၅)။ အတ္ထိ သင်္ချာယံ “ဧကောဝ ခော, ဘိက္ခဝေ, ခဏော စ သမယော စ ဗြဟ္မစရိယဝါသာယာ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၂၉)။ ဣဓာပိ သင်္ချာယမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဓမ္မ-သဒ္ဒော ပရိယတ္တိသစ္စသမာဓိပညာပကတိပုညာပတ္တိသုညတာဉေယျသဘာဝါဒီသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟိ သ္မ “ဣဓ ဘိက္ခု ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတီ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၇၃) ပရိယတ္တိ အတ္ထော။ “ဒိဋ္ဌဓမ္မော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၉၉) သစ္စာနိ။ “ဧဝံဓမ္မာ တေ ဘဂဝန္တော အဟေသု”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၃; ၃.၁၄၂) သမာဓိ။ “သစ္စံ ဓမ္မော ဓိတိ စာဂေ, သဝေ ပေစ္စ န သောစတီ”တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁.၅၇) ပညာ။ “ဇာတိဓမ္မာနံ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာနံ ဧဝံ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၉၈) ပကတိ။ “ဓမ္မော ဟဝေ ရက္ခတိ ဓမ္မစာရိ”န္တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၀.၁၀၂) ပုညံ။ “တိဏ္ဏံ ဓမ္မာနံ အညတရေန ဝဒေယျ ပါရာဇိကေန ဝါ သင်္ဃာဒိသေသေန ဝါ ပါစိတ္တိယေန ဝါ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၄၄၄) အာပတ္တိ။ “တသ္မိံ ခော ပန သမယေ ဓမ္မာ ဟောန္တီ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၂၁) သုညတာ။ “သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သဗ္ဗာကာရေန ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏမုခေ အာပာထံ အာဂစ္ဆန္တီ”တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၁၅၆; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅) ဉေယျော။ “ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၁) သဘာဝေ အတ္ထော ။ ဣဓာပိ သဘာဝေ။ တသ္မာ **ကေဓမ္မ**န္တိ ဧကံ သံကိလေသသဘာဝန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ဧကော စ သော ဓမ္မော စာတိ ဧကဓမ္မော, တံ ဧကဓမ္မံ။

ဘိက္ခဝေ တိ ဘိက္ခူ အာလပတိ။ ကိမတ္ထံ ပန ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဘိက္ခူ အာလပတိ, န ဓမ္မမေဝ ဒေသေတီတိ? သတိဇနနတ္ထံ။ ဘိက္ခူ ဟိ အညံ စိန္တေန္တာပိ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တာပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကရောန္တာပိ နိသိန္နာ ဟောန္တိ။ တေ ပဌမံ အနာလပိတွာ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ “အယံ ဒေသနာ ကိံနိဒါနာ, ကိံပစ္စယာ”တိ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကောန္တိ။ အာလပိတေ ပန သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ သလ္လက္ခေတုံ သက္ကောန္တိ, တသ္မာ သတိဇနနတ္ထံ “ဘိက္ခဝေ”တိ အာလပတိ။ တေန စ တေသံ ဘိက္ခုနသီလတာဒိဂုဏယောဂသိဒ္ဓေန ဝစနေန ဟီနာဓိကဇနသေဝိတံ ဝုတ္တိံ ပကာသေန္တော ဥဒ္ဓတဒီနဘာဝနိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။ “ဘိက္ခဝေ”တိ ဣမိနာ ကရုဏာဝိပ္ဖာရသောမ္မဟဒယနယနနိပါတပုဗ္ဗင်္ဂမေန ဝစနေန တေ အတ္တနော မုခါဘိမုခေ ကရောန္တော တေန စ ကထေတုကမျတာဒီပကေန ဝစနေန နေသံ သောတုကမျတံ ဇနေတိ။ တေနေဝ စ သမ္ဗောဓနတ္ထေန သာဓုကံ သဝနမနသိကာရေပိ နိယောဇေတိ။ သာဓုကံ သဝနမနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ။

အညေသုပိ ဒေ၀မနုဿေသု ပရိသပရိယာပန္နေသု ၀ိဇ္ဇမာနေသု ကသ္မာ ဘိက္ခူ ဧ၀ အာမန္တေသီတိ? ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌာသန္နသဒါသန္နိဟိတဘာ၀တော။ သဗ္ဗပရိသသာဓာရဏာ ဟိ ဘဂ၀တော ဓမ္မဒေသနာ, ပရိသာယ စ ဇေဋ္ဌာ ဘိက္ခူ ပဌမုပ္ပန္နတ္တာ, သေဋ္ဌာ အနဂါရိယဘာ၀ံ အာဒိံ ကတွာ သတ္ထု စရိယာနုဝိဓာယကတ္တာ သကလသာသနပဋိဂ္ဂါဟကတ္တာ စ, အာသန္နာ တတ္ထ နိသိန္နေသု သမီပ၀ုတ္တိယာ, သဒါသန္နိဟိတာ သတ္ထုသန္တိကာ၀စရတ္တာ။ အပိစ တေ ဓမ္မဒေသနာယ ဘာဇနံ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပတ္တိသဗ္ဘာ၀တော, ၀ိသေသတော စ ဧကစ္စေ ဘိက္ခူ သန္ဓာယ အယံ ဒေသနာတိ တေ ဧ၀ အာလပိ။

ပဇဟထာတိ တျဇထ **ပဟာနံ** နာမ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ, ၀ိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ, သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ, ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ, နိဿရဏပ္ပဟာနန္တိ ပဉ္စဝိဓံ။ တတ္ထ ယံ ဒီပါလောကေနေ၀ တမဿ ပဋိပက္ခဘာ၀တော အလောဘာဒီဟိ လောဘာဒိကဿ, နာမရူပပရိစ္ဆေဒာဒိ၀ိပဿနာဉာဏေဟိ တဿ တဿ အနတ္ထဿ ပဟာနံ။ သေယျထိဒံ – ပရိစ္စာဂေန လောဘာဒိမလဿ, သီလေန ပါဏာတိပါတာဒိဒုဿီလျဿ, သဒ္ဓာဒီဟိ အဿဒ္ဓိယာဒိကဿ, နာမရူပ၀ဝတ္ထာနေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန အဟေတုဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌီနံ, တဿေ၀ အပရဘာဂေန ကင်္ခါဝိတရဏေန ကထံကထီဘာ၀ဿ, ကလာပသမ္မသနေန “အဟံ မမာ”တိ ဂါဟဿ, မဂ္ဂါမဂ္ဂ၀၀တ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ, ဥဒယဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ, ၀ယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ, ဘယဒဿနေန သဘယေသု အဘယသညာယ, အာဒီန၀ဒဿနေန အဿာဒသညာယ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနေန အဘိရတိသညာယ, မုစ္စိတုကမျတာဉာဏေန အမုစ္စိတုကမျတာယ ဥပေက္ခာဉာဏေန အနုပေက္ခာယ, အနုလောမေန ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ, နိဗ္ဗာနေန ပဋိလောမဘာ၀ဿ, ဂောတြဘုနာ သင်္ခါရနိမိတ္တဂ္ဂါဟဿ ပဟာနံ, ဧတံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** နာမ။

ယံ ပန ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ ပ၀တ္တိဘာ၀နိ၀ါရဏတော ဃဋပ္ပဟာရေနေ၀ ဥဒကပိဋ္ဌေ သေ၀ါလဿ တေသံ တေသံ နီ၀ရဏာဒိဓမ္မာနံ ပဟာနံ, ဧတံ **၀ိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္တာ တံတံမဂ္ဂ၀တော အတ္တနော သန္တာနေ “ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယာ”တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၂၇၇; ၀ိဘ. ၆၂၈) နယေန ဝုတ္တဿ သမုဒယပက္ခိယဿ ကိလေသဂဏဿ အစ္စန္တံ အပ္ပ၀တ္တိဘာ၀ေန သမုစ္ဆိန္ဒနံ, ဣဒံ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ ပန ဖလက္ခဏေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တံ ကိလေသာနံ, ဧတံ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ ပန သဗ္ဗသင်္ခတနိဿဋတ္တာ ပဟီနသဗ္ဗသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ, ဧတံ **နိဿရဏပ္ပဟာနံ** နာမ။ ဧ၀ံ ပဉ္စဝိဓေ ပဟာနေ အနာဂမိကဘာ၀ကရဿ ပဟာနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဣဓ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနန္တိ ၀ေဒိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ **ပဇဟထာ**တိ ပရိစ္စဇထ, သမုစ္ဆိန္ဒထာတိ အတ္ထော။

အဟံတိ ဘဂ၀ါ အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ။ **၀ေါ**တိ အယံ **၀ေါ**သဒ္ဒေါ ပစ္စတ္တဥပယောဂကရဏသာမိ၀စနပဒပူရဏသမ္ပဒါနေသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟိ “ကစ္စိ, ပန ၀ော အနုရုဒ္ဓါ, သမဂ္ဂါ သမ္မောဒမာနာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၂၆) ပစ္စတ္တေ အာဂတော။ “ဂစ္ဆထ, ဘိက္ခဝေ, ပဏာမေမိ ၀ော”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၅၇) ဥပယောဂေ။ “န ၀ော မမ သန္တိကေ ၀တ္ထဗ္ဗ”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၅၇) ကရဏေ။ “သဗ္ဗေသံ ၀ော, သာရိပုတ္တ, သုဘာသိတ”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၄၅) သာမိ၀စနေ။ “ယေ ဟိ ၀ော အရိယာ ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၅) ပဒပူရဏေ။ “၀နပတ္ထပရိယာယံ ၀ော, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၉၀) သမ္ပဒါနေ။ ဣဓာပိ သမ္ပဒါနေ ဧ၀ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပါဋိဘောဂေတိ ပဋိဘူ။ သော ဟိ ဓာရဏကံ ပဋိစ္စ ဓနိကဿ, ဓနိကံ ပဋိစ္စ ဓာရဏကဿ ပဋိနိဓိဘူတော ဓနိကသန္တကဿ တတော ဟရဏာဒိသင်္ခါတေန ဘုဉ္ဇနေန ဘောဂေတိ ပဋိဘောဂေ, ပဋိဘောဂေ ဧ၀ ပါဋိဘောဂေ။ **အနာဂါမိတာယာ**တိ အနာဂါမိဘာ၀တ္ထာယ။ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏ၀သေန ဟိ ကာမဘ၀ဿ အနာဂမနတော အနာဂါမီ။ ယောယဿ ဓမ္မဿ အဓိဂမေန အနာဂါမီတိ ၀ုစ္စတိ, သဖလော သော တတိယမဂ္ဂေါ အနာဂါမိတာ နာမ။ ဣတိ ဘဂ၀ါ ၀ေနေယျဒမနကုသလော ၀ေနေယျဇ္ဈာသယာနုကူလံ တတိယမဂ္ဂါဓိဂမံ လဟုနာ ဥပါယေန ဧကဓမ္မပူရဏတာမတ္တေန ထိရံ ကတွာ ဒဿေသိ ယထာ တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဘိန္နဘူမိကာပိ ဟိ ပဋိဃသံယောဇနာဒယော တတိယမဂ္ဂ၀ဇ္ဈာ ကိလေသာ ကာမရာဂပ္ပဟာနံ နာတိ၀တ္တန္တီတိ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဘဂ၀ါ အတ္တာနံ ပါဋိဘောဂဘာ၀ေ ဌပေသိ? တေသံ ဘိက္ခူနံ အနာဂါမိမဂ္ဂါဓိဂမာယ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ။ ပဿတိ ဟိ ဘဂ၀ါ “မယာ ‘ဧကဓမ္မံ, ဘိက္ခဝေ, ပဇဟထ, အဟံ ၀ော ပါဋိဘောဂေ အနာဂါမိ

တာယာ’တိ ဝုတ္တေ ဣမေ ဘိက္ခူ အဒ္ဓာ တံ ဧေမမ္ပံ ပဟာယ သက္ကာ တတိယဘူမိံ သမဓိဂန္တုံ, ယတော ဓမ္မသ္သာမိ ပဌမမာဟ ‘အဟံ ဟဋ္ဌိဘောဂေ’တိ ဥဿာဟဇာတာ တဒတ္ထာယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ မညိဿန္တီ’’တိ။ တသ္မာ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ အနာဂမိတာယ တေသံ ဘိက္ခူနံ အတ္တာနံ ဟဋ္ဌိဘောဂဘာဝေ ဌပေသိ။

ကတမံ ဧေမမ္ပန္တိ တေ္တ **ကတမန္တိ** ပုစ္ဆာဝစနံ။ ပုစ္ဆာ စ နာမေသာ ပဉ္စဝိဓာ – အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ, ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာ, ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ, အနုမတိပုစ္ဆာ , ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတိ။ တတ္ထ ပကတိယာ လက္ခဏံ အညာတံ ဟောတိ အဒိဋ္ဌံ အတုလိတံ အတီရိတံ အဝိဘူတံ အဝိဘာဝိတံ, တဿ ဉာဏာယ ဒဿနာယ တုလနာယ တီရဏာယ ဝိဘူတတ္ထာယ ဝိဘာဝနတ္ထာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, အယံ **အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ**။ ပကတိယာ လက္ခဏံ ဉာတံ ဟောတိ ဒိဋ္ဌံ တုလိတံ တီရိတံ ဝိဘူတံ ဝိဘာဝိတံ။ သော အညေဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒနတ္ထာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, အယံ **ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာ** ။ ပကတိယာ သံသယပက္ခန္ဒော ဟောတိ ဝိမတိပက္ခန္ဒော ဒွေဠှကဇာတော – ‘‘ဧဝံ နု ခော, န နု ခော, ကိံ နု ခော, ကထံ နု ခော’’တိ, သော ဝိမတိစ္ဆေဒနတ္ထာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, အယံ **ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ** ။ ဘဂဝါ ဟိ အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ – ‘‘တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ’’တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၅၉; မဟာဝ. ၂၁), အယံ **အနုမတိပုစ္ဆာ**။ ဘဂဝါ ဘိက္ခူနံ ကထေတုကမျတာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ – ‘‘စတ္တာရောမေ, ဘိက္ခဝေ, အာဟာရာ ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဌိတိယာ သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယ။ ကတမေ စတ္တာရော’’တိ (သံ. နိ. ၂.၁၁) အယံ **ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ**။

တတ္ထ ပုရိမာ တိဿော ပုစ္ဆာ ဗုဒ္ဓါနံ နတ္ထိ။ ကသ္မာ? တီသု ဟိ အဒ္ဓါသု ကိဉ္စိ သင်္ခတံ အဒ္ဓါဝိမုတ္တံ ဝါ အသင်္ခတံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ အဒိဋ္ဌံ အတုလိတံ အတီရိတံ အဝိဘူတံ အဝိဘာဝိတံ နာမ နတ္ထိ။ တေန နေသံ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ နတ္ထိ။ ယံ ပန တေဟိ အတ္တနော ဉာဏေန ပဋိဝိဒ္ဓံ, တဿ အညေန သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ ဒေဝေန ဝါ မာရေန ဝါ ဗြဟ္မုနာ ဝါ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒနကိစ္စံ နတ္ထိ, တေန နေသံ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာပိ နတ္ထိ။ ယသ္မာ ပန ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော အကထံကထီ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ သဗ္ဗဓမ္မေသု ဝိဂတသံသယာ, တေန နေသံ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာပိ နတ္ထိ။ ဣတရာ ပန ဒွေ ပုစ္ဆာ အတ္ထိ, တာသု အယံ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣအာနိ တာယ ပုစ္ဆာယ ပုဋ္ဌမတ္ထံ သရူပတော ဒဿေန္တော **‘‘လောဘံ, ဘိက္ခဝေ, ဧေမမ္ပ’’** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ လုဗ္ဘန္တိ တေန, သယံ ဝါ လုဗ္ဘတိ, လုဗ္ဘနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **လောဘော**။ သွာယံ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏော မက္ကဋာလေပော ဝိယ, အဘိသင်္ဂရသော တတ္တကပာလေ ပက္ခိတ္တမံသပေသိ ဝိယ, အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော တေလဉ္ဇနရာဂေါ ဝိယ, သံယောဇနိယေသု ဓမ္မေသု အဿာဒဒဿနပဒဋ္ဌာနော, တဏှာနဒိဘာဝေန ဝဍ္ဍမာနော ယတ္ထ သမုပ္ပန္နော, သီဃသောတာ နဒီ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒံ အပာယမေဝ တံ သတ္တံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ကိဉ္စာပိ အယံ လောဘသဒ္ဒော သဗ္ဗလောဘသာမညဝစနော, ဣဓ ပန ကာမရာဂဝစနောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ဟိ အနာဂါမိမဂ္ဂဝဇ္ဈော။

ပုန **ဘိက္ခဝေ** တိ အာလပနံ ဓမ္မဿ ပဋိဂ္ဂါဟကဘာဝေန အဘိမုခီဘူတာနံ တတ္ထ အာဒရဇနနတ္ထံ။ **ပဇဟထာ** တိ ဣမိနာ ပဟာနာဘိသမယော ဝိဟိတော, သော စ ပရိညာသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယေဟိ သဒ္ဓိံ ဧဝ ပဝတ္တတိ, န ဝိသုန္တိ စတုသစ္စာဓိဋ္ဌာနာနိ စတ္တာရိပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ကိစ္စာနိ ဝိဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ ယထာ စ ‘‘လောဘံ ပဇဟထာ’’တိ ဝုတ္တေ ပဟာနေကဋ္ဌဘာဝတော ဒေါသာဒီနမ္ပိ ပဟာနံ အတ္ထတော ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ, ဧဝံ သမုဒယသစ္စဝိသယေ သမ္မာဒိဋ္ဌိကိစ္စေ ပဟာနာဘိသမယေ ဝုတ္တေ တဿာ သဟကာရီကာရဏဘူတာနံ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနံ သေသမဂ္ဂင်္ဂါနမ္ပိ သမုဒယသစ္စဝိသယကိစ္စံ အတ္ထတော ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ ပရိပုဏ္ဏော အရိယမဂ္ဂဗျာပာရော ဣဓ ကထိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣမိနာ နယေန သတိပဋ္ဌာနာဒီနမ္ပိ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ ဗျာပာရဿ ဣဓ ဝုတ္တဘာဝေါ ယထာရဟံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗော။

အပိစေတ္ထ **လောဘံ ပဇဟထာ**တိ ဧတေန ပဟာနပရိညာ ဝုတ္တာ။ သာ စ တီရဏပရိညာဓိဋ္ဌာနာ, တီရဏပရိညာ စ ဉာတပရိညာဓိဋ္ဌာနာတိ အဝိနာဘာဝေန တိဿောပိ ပရိညာ ဗောဓိတာ ဟောန္တိ။ ဧဝမေတ္ထ သဟ ဖလေန စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ ပကာသိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ ဝါ **လောဘံ ပဇဟထာ**တိ သဟ ဖလေန ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ဒေသိတာ။ သာ စ ပဋိပအာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိသန္တိဿယာ။ပေ.။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိသီလဝိသုဒ္ဓိသန္တိဿယာ စာတိ နာနန္တရိကဘာဝေန သဟ ဖလေန သဗ္ဗာပိ သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယော ဝိဘာဝိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧဝမေတာယ ဝိသုဒ္ဓိက္ကမဘာဝနာယ ပရိညာတ္တယသမ္ပာဒနေန လောဘံ ပဇဟိတုကာမေန –

“အနတ္ထဇနနော လောဘော၊ လောဘော စိတ္တပ္ပကောပနော။
ဘယမန္တရတော ဇာတံ၊ တံ ဇနော နာဝဗုဇ္ဈတိ။

“လုဒ္ဓော အတ္ထံ န ဇာနာတိ၊ လုဒ္ဓော ဓမ္မံ န ပဿတိ။
အန္ဓတမံ တဒာ ဟောတိ၊ ယံ လောဘော သဟတေ နရံ”။ (က္လတိဝု. ၈၈)။

ရတ္တော ခေ, အာဝုသော, ရာဂေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော ပာဏမ္ပိ ဟနတိ, အဒိန္နမ္ပိ အာဒိယတိ, သန္ဓိမ္ပိ ဆိန္ဒတိ, နိလ္လောပမ္ပိ ဟရတိ, ဧကာဂါရိကမ္ပိ ကရောတိ, ပရိပန္ထေပိ တိဋ္ဌတိ, ပရဒါရမ္ပိ ဂစ္ဆတိ, မုသာပိ ဘဏတိ။ တဒပိ တေသံ ဘဝတံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ အဇာနတံ အပဿတံ အဝေဒယတံ တဏှာဟာနုဂတာနံ ပရိတဿိတံ ဝိပ္ဖန္ဒိတမေဝ (အ. နိ. ၃.၅၄)။

“တဏှာဒုတိယော ပုရိသော၊ ဒီဃမဒ္ဓာန သံသရံ။
က္လတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ၊ သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ”။ (က္လတိဝု. ၁၅၊ ၁၀၅)။

“နတ္ထိ ရာဂသမော အဂ္ဂိ၊ နတ္ထိ ဒောသသမော ကလိ”။ (ဓ. ပ. ၂၀၂၊ ၂၅၁)။

“ကာမရာဂေန ဍယှာမိ၊ စိတ္တံ မေ ပရိဍယှတိ”။ (သံ. နိ. ၁.၂၁၂)။

“ယေ ရာဂရတ္တာနုပတန္တိ သောတံ၊ သယံကတံ မက္ကဋကောဝ ဇာလ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၄၇) စ –

ဧဝမာဒိသုတ္တပအနုသာရေန နာနာနယေဟိ လောဘဿ အာဒီနဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ တဿ ပဟာနာယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

အပိစ ဆ ဓမ္မာ ကာမရာဂဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ, အသုဘနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော, အသုဘဘာဝနာနုယောဂေ, က္လန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ, ဘောဇနေ မတ္တညုတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ။ ဒသဝိဓဉှိ အသုဘနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿာပိ ကာမရာဂေ ပဟီယတိ, ကာယဂတာသတိဘာဝနာဝသေန သဝိညာဏကေ ဥဒ္ဓုမာတကာဒိဝသေန အဝိညာဏကေ အသုဘေ အသုဘဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တဿာပိ, မနစ္ဆဋ္ဌေသု က္လန္ဒြိယေသု သံဝရဏဝသေန သတိကတဋ္ဌေန ပိဟိတဒွါရဿာပိ , စတုန္နံ ပဉ္စန္နံ တ အာလောပာနံ ဩကာသေ သတိ ဥဒကံ ပိဝိတွာ ယာပနသီလတာယ ဘောဇနေ မတ္တညုနောပိ။ တေနေတဟ –

“စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ၊ အဘုတွာ ဥဒကံ ပိဝေ။
အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ၊ ပဟိတတ္တဿ ဘိက္ခုနော”တိ။ (ထေရဂ. ၉၈၃)။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာရတေ ကလျာဏမိတ္တေ သေဝန္တဿာပိ, ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ဒသအသုဘနိဿိတ သပ္ပာယကထာယပိ ပဟီယတိ။ တေနေတဟ –

“အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အသုဘနိမိတ္တံ, တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော, အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ တ ကာမစ္ဆန္ဒဿ အနုပ္ပာဒာယ ဥပ္ပန္နဿ တ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနာယာ”တိ။

ဧဝံ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကာမရာဂသင်္ခါတဿ လောဘဿ ပဟာနာယ ပဋိပန္နော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ တတိယမဂ္ဂေန တံ အနဝသေသတော သမုစ္ဆိန္ဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ “လောဘံ, ဘိက္ခဝေ, ဧကဓမ္မံ ပဇဟထ, အဟံ တေ ဟဋိဘောကေ အနာကမိတာယာ”တိ။

ဇ္ဈတ္တာဟ “ကော ပနေတ္ထ လောဘော ပဟီယတိ, ကိံ အတီတော, အထ အနာဂတော, ဥဒါဟု ပစ္စုပ္ပန္နော”တိ? ကိဥ္စေတ္ထ – န တာဝ အတီတော လောဘော ပဟီယေယျ, န အနာဂတော တ တေသံ အဘာဝတော။ န ဟိ နိရုဒ္ဓံ အနုပ္ပန္နံ တ အတ္ထီတိ ဝုစ္စတိ, တယာမော စ အဖလော အာပဇ္ဇတိ။ အထ ပစ္စုပ္ပန္နော, ဧဝမ္ပိ အဖလော တယာမော တသ္သ သရသဘင္ဂတ္တာ, သံကိလိဋ္ဌာ စ မဂ္ဂဘာဝနာ အာပဇ္ဇတိ, စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တော တ လောဘော သိယာ, န စာယံ နယော ဣစ္ဆိတောတိ။ ဝုစ္စတေ – န ဝုတ္တနယေန အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နော လောဘော ပဟီယတိ။ သေယျထာပိ ဣမ တရုဏရုက္ခော အသဉ္ဇာတဖလော, တံ ပုရိသော ကုဌာရိယာ မူလေ ဆိန္ဒေယျ, တသ္သ ရုက္ခဿ ဆေဒေ အသတိ ယာနိ ဖလာနိ နိဗ္ဗတ္တေယျုံ, တာနိ ရုက္ခဿ ဆိန္နတ္တာ အဇာတာနိ ဧဝ န ဇာယေယျုံ, ဧဝမေဝ အရိယမဂ္ဂ ဓိဂမေ အသတိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟော လောဘော အရိယမဂ္ဂာဓိဂမေန ပစ္စယဃာတဿ ကတတ္တာ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယဥ္စ ဟိ အဋ္ဌကထာသု “ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နော”တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိပဿနာယ ဟိ အာရမ္မဏဘူတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ တဿ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနတာယ ဘူမိ နာမ။ သာ ဘူမိ တေန လဒ္ဓာတိ ကတ္ဝာ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နော။ အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နော အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္နော အသမူဟတုပ္ပန္နောတိ စ အယမေဝ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထာ တိ တသ္မိံ သုတ္တေ။ **တေန္တိ** တံ အတ္ထဇာတံ။ ဣအနိ ကထာဗန္ဓဝသေန ဝုစ္စမာနံ။ **ဣတိ ဝုစ္စတီ** တိ ကေန ပန ဝုစ္စတိ? ဘဂဝတာ ဝ။ အညေသု ဟိ တာဒိသေသု ဌာနေသု သင်္ဂီတိကာရေဟိ ဥပနိဗန္ဓကထာ ဟောန္တိ, ဣဓ ပန ဘဂဝတာ ဝ ကထာရုစိကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သင်္ဂဟေတွာ ကထာ ဘာသိတာ။

တတ္ထ **ယေန လောဘေန လုဒ္ဓာသေ, သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ ဒုဂ္ဂတိ** န္တိ ယေန အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏေန တ တော ဧဝ အဘိသင်္ဂရသေန လောဘေန လုဒ္ဓာ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု အာယတနေသု ဂိဒ္ဓာ ဂဓိတာ။ **သေ** တိ ဟိ နိပာတမတ္တံ။ အက္ခရစိန္တကာ ပန ဤဒိသေသု ဌာနေသု သေ-ကာရာဂမံ ဣစ္ဆန္တိ။ တထာ လုဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ကာယသုစရိ တာဒီသု ကိဉ္စိ သုစရိတံ အကတွာ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိ စ ဥပစိနိတွာ ရူပာဒီသု သတ္တဝိသတ္တတာယ သတ္တာတိ လဒ္ဓနာမာ ဟဏ္ဍိနော ဒုက္ခဿ နိဗ္ဗတ္တိဋ္ဌာနတာယ ဒုဂ္ဂတီတိ သင်္ခံ ဂတံ နိရယံ တိရစ္ဆာနယောနိံ ပေတ္တိဝိသယဉ္စ ပဋိသ န္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဂစ္ဆန္တိ ဥပပဇ္ဇန္တိ။

တံ လောဘံ သမ္မဒညာယ, ပဇဟန္တိ ဝိပဿိနော တိ တံ ယထာဝုတ္တံ လောဘံ သဘာဝတော သမုဒယတော အတ္ထင်္ဂမတော အဿာဒတော အာဒီနဝတော နိဿရဏတောတိ ဣမေဟိ အာကာရေဟိ သမ္မာ အဝိပရီတံ ဟေတုနာ ဉ ယေန အညာယ ဉာတတီရဏပရိညာသင်္ခါတာယ ပညာယ ဇာနိတွာ ရူပါဒိကေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနိစ္စာဒီဟိ ဝိဝိဓေ ဟိ အာကာရေဟိ ပဿနတော ဝိပဿိနော အဝသိဋ္ဌကိလေသေ ဝိပဿနာပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ မဂ္ဂပညာယ သမုစ္ဆေ ဒပ္ပဟာနဝသေန ပဇဟန္တိ, န ပုန အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ ဒေန္တိ။ **ပဟာယ န ပုနာယန္တိ, ဣမံ လောကံ ကုဒာစန** န္တိ ဧဝံ သဟဇေကဋ္ဌပဟာနေကဋ္ဌေဟိ အဝသိဋ္ဌကိလေသေဟိ သဒ္ဓိံ တံ လောဘံ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဇဟိတွာ ပုန ပ ဋ္ဌာ ဣမံ ကာမဓာတုသင်္ခါတံ လောကံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ကဒာစိပိ န အာဂစ္ဆန္တိ သြရမ္ဘာဂိယာနံ သံ ယောဇနာနံ သုပ္ပဟီနတ္တာ။ ဣတိ ဘဂဝါ အနာဂါမိဖလေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။

အယမ္ပိ အတ္ထော တိ နိဒ္ဒါနာဝသာနတော ပဘုတိ ယာဝ ကထာပရိယောသာနာ ဣမိနာ သုတ္တေန ပကာသိတော အ တ္ထော။ **အပိ**-သဒ္ဒော ဣအနိ ဝက္ခမာနသုတ္တတ္ထသမ္ပိဏ္ဍနော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ သမုဒယသစ္စံ သရူပေနေဝ အာဂတံ, ပဟာနာပဒေသေန မဂ္ဂသစ္စံ။ ဣတရံ သစ္စဒ္ဝယဉ္စ တဒုဘယဟေတုတာယ နိဒ္ဒါ ရေတဗ္ဗံ။ ကထာယ ပန ဒုက္ခသမုဒယမဂ္ဂသစ္စာနိ ယထာရုတဝသေနေဝ ဉာယန္တိ, ဣတရံ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗံ။ ဧသေဝ နယော ဣတော ပရေသုပိ သုတ္တေသု။

ပရမတ္ထဒီပနိယာ ခုဒ္ဒကနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဣတိဝုတ္တကဝဏ္ဏနာယ ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒေါသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂. ဝုတ္တဥ္စေဟတံ ॥ပေ.॥ **အေသန္တိ** ဒုတိယသုတ္တံ။ တတ္ထာယံ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။ ယထာ ဇွ္ေ၀, ဇံ ကြတော ပရေ သုပိ သဗ္ဗတ္ထ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနံ့ယေဝ ကရိသာမ။ ယသ္မာ ဣဒံ သုတ္တံ အေသဇဟုလာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယံ သြ လောကေတွာ အေသဝူပသမနတ္ထံ ဒေသိတံ, တသ္မာ **"အေသံ, ဘိက္ခဝေ, ဧကဓမ္မံ ပဇဟထာ"** တိ အာဂတံ။ တတ္ထ **အေသန္တိ** "အနတ္ထံ မေ အစရီတိ အာဃာတော ဇာယတီ"တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၉၆၀) နယေန သုတ္တေ ဝုတ္တာနံ နဝန္နံ, "အတ္ထံ မေ နာစရီ"တိအာဒီနဥ္စ တပ္ပဋိပက္ခတော သိဒ္ဓာနံ နဝန္နမေဝာတိ အဋ္ဌာရသန္နံ ခာဏုကဏ္ဋကာဒိနာ အဋ္ဌာနေန သဒ္ဓိံ ဧကူနဝီသတိယာ အညတရာဃာတဝတ္ထုသမ္ဘဝံ အာဃာတံ။ သော ဟိ ဒုသ္သန္တိ တေန, သယံ တ ဒုသ္သတိ, ဒုသ္သနမတ္တမေဝ တ တန္တိ အေသောတိ ဝုစ္စတိ။ သော စဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော ပဟဋ္ဌာသီဝိသော ဝိယ, ဝိသပ္ပနရသော ဝိသနိပာတော ဝိယ, အတ္တနော နိဿယဒဟနရသော တ အဝဂ္ဂိ ဝိယ, ဒုသ္သနပစ္စုပဋ္ဌာနော လဒ္ဓောကာသော ဝိယ သပတ္တော, ယထာဝုတ္တအာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော ဝိသသံသဋ္ဌပူတိမုတ္တံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပဇဟထာ**တိ သမုစ္ဆိန္ဒထ။ တတ္ထ ယေ ကြမေ –

"ပဉ္စိမေ, ဘိက္ခဝေ, အာဃာတပဋိဝိနယာ, ယတ္ထ ဘိက္ခုနော ဥပ္ပန္နော အာဃာတော သဗ္ဗသော ပဋိဝိနေတဗ္ဗော။ ကတမေ ပဉ္စ? ယသ္မိံ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလေ အာဃာတော ဇာယေထ, မေတ္တာ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ဘာဝေတဗ္ဗာ။ပေ.။ ကရုဏာ။ပေ.။ ဥပေက္ခာ, အသတိအမနသိကာရော တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗော, ဧဝံ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အာဃာတော ပဋိဝိနေတဗ္ဗော။ ယသ္မိံ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလေ အာဃာတော ဇာယေထ, ကမ္မဿကတာ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ 'ကမ္မဿကော အယမာယသ္မာ ကမ္မဒာယာဒော။ပေ.။ ဘဝိဿတီ"တိ (အ. နိ. ၅.၁၆၁) –

ဧဝံ ပဉ္စ အာဃာတပ္ပဋိဝိနယာ ဝုတ္တာယေဝ။

"ပဉ္စိမေ, အာဝုသော, အာဃာတပဋိဝိနယာ, ယတ္ထ ဘိက္ခုနော ဥပ္ပန္နော အာဃာတော သဗ္ဗသော ပဋိဝိနေတဗ္ဗော။ ကတမေ ပဉ္စ? ဣဓာဝုသော, ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရော ဟောတိ ပရိသုဒ္ဓဝစီသမာစာရော; ဧဝရူပေပိ, အာဝုသော, ပုဂ္ဂလေ အာဃာတော ပဋိဝိနေတဗ္ဗော"တိ (အ. နိ. ၅.၁၆၂) –

ဧဝမာဒိနာပိ နယေန ပဉ္စ အာဃာတပဋိဝိနယာ ဝုတ္တာ, တေသု ယေန ကေနစိ အာဃာတပဋိဝိနယဝိဓိနာ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ အပိစ ယော –

"ဥဘတောဒဏ္ဍကေန စေပိ, ဘိက္ခဝေ, ကကစေန စောရာ ဩစရကာ အင်္ဂမင်္ဂါနိ ဩကန္တေယျုံ, တတြာပိ ယော မနော ပဒူသေယျ, န မေ သော တေန သာသနကရော"တိ (မ. နိ. ၁.၂၃၂) သတ္ထု ဩဝါဒေါ။

"တသ္သေဝ တေန ပာပိယော၊ ယော ကုဒ္ဓံ ပဋိကုဇ္ဈတိ။
ကုဒ္ဓံ အပ္ပဋိကုဇ္ဈန္တော၊ သင်္ဂါမံ ဇေတိ ဒုဇ္ဇယံ။

"ဥဘိန္နမတ္ထံ စရတိ၊ အတ္တနော စ ပရဿ စ။
ပရံ သင်္ကုပိတံ ဉတွာ၊ ယော သတော ဥပသမ္မတိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၈၈)။

"သတ္တိမေ , ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သပတ္တကန္တာ သပတ္တကရဏာ ကောဓနံ အာဂစ္ဆန္တိ ဣတ္ထိံ ဝါ ပုရိသံ ဝါ။ ကတမေ သတ္တ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, သပတ္တော သပတ္တဿ ဧဝံ ဣစ္ဆတိ, 'အဟော ဝတာယံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော အဿာ'တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု? န, ဘိက္ခဝေ, သပတ္တော သပတ္တဿ ဝဏ္ဏဝတာယ နန္ဒတိ။ ကောဓနောယံ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသပုဂ္ဂလော ကောဓာဘိဘူတော ကောဓပရေတော ကိဉ္စာပိ သော ဟောတိ သုန္ဟာတော သုဝိလိတ္တော ကပ္ပိတကေသမဿု ဩဒာတဝတ္ထဝသနော, အထ ခော သော ဒုဗ္ဗဏ္ဏောဝ ဟောတိ ကောဓာဘိဘူတော။ အယံ, ဘိက္ခဝေ, ပဌမော ဓမ္မော သပတ္တကန္တော သပတ္တကရဏော ကောဓနံ အာဂစ္ဆတိ ဣတ္ထိံ ဝါ ပုရိသံ ဝါ။

“ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, သပတ္တော သပတ္တဿ ဧဝံ ဣစ္ဆတိ ‘အဟော ဝတာယံ ဒုက္ခံ သယေယျ’တိ။ပေ။ န ပစုရတ္ထော အဿာတိ။ပေ။ န ဘောဂဝါ အဿာတိ။ပေ။ န ယသဝါ အဿာတိ။ပေ။ န မိတ္တဝါ အဿာတိ။ပေ။ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇေယျာတိ။ တံ ကိဿ ဟေတု? န, ဘိက္ခဝေ, သပတ္တော သပတ္တဿ သုဂတိဂမနေ နန္ဒတိ။ ကောဓနောယံ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသပုဂ္ဂလော ကောဓာဘိဘူတော ကောဓပရေတော ကာယေန ဒုစ္စရိတံ စရတိ, ဝါစာယ ဒုစ္စရိတံ စရတိ, မနသာ ဒုစ္စရိတံ စရတိ။ သော ကာယေန ဒုစ္စရိတံ စရိတွာ ဝါစာယ ဒုစ္စရိတံ စရိတွာ မနသာ ဒုစ္စရိတံ စရိတွာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ။ပေ။ နိရယံ ဥပပဇ္ဇတိ ကောဓာဘိဘူတော”တိ (အ. နိ. ၇.၆၄)။

“ကုဒ္ဓေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ၊ ကုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ န ပဿတိ။ပေ။။ (အ. နိ. ၇.၆၄)။

“ကောဓံ ဇဟေ ဝိပ္ပဇဟေယျ မာနံ၊ သံယောဇနံ သဗ္ဗမတိက္ကမေယျ။ (ဓ. ပ. ၂၂၁)။

“အနတ္ထဇနနော ကောဓော၊ ကောဓော စိတ္တပ္ပကောပနော။ပေ။။ (အ. နိ. ၇.၆၄)။

“ကောဓံ ဆေတွာ သုခံ သေတိ၊ ကောဓံ ဆေတွာ န သောစတိ။
ကောဓဿ ဝိသမူလဿ၊ မဓုရဂ္ဂဿ ဗြာဟ္မဏ”တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၈၇)။

“ကောပရာဓံ ခမ ဘူရိပည၊
န ပဏ္ဍိတာ ကောဓဗလာ ဘဝန္တီ”တိ။ –

ဧဝမာဒိနာ နယေန အာဒီနဝေ ဝုတ္တပ္ပဋိပက္ခတော အာသေဝပ္ပဟာနေ အာနိသံသေ စ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒေသံ တဒင်္ဂပ္ပဟာနာဒိဝသေန ပဇဟိတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ တတိယမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော ဒေသံ သမုစ္ဆိန္ဒထ, ပဇဟထာတိ တေသံ ဘိက္ခူနံ တတ္ထ နိယောဇနံ။ တေန ဝုတ္တံ “ဒေသံ, ဘိက္ခဝေ, ဧကဓမ္မံ ပဇဟထာ”တိ။ **ဒုဋ္ဌာသေ** တိ အာဃာတေန ဒူသိတစိတ္တတာယ ပဒုဋ္ဌာ။ သေသမေတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. မောဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃. တတိယေ **မောဟန္တိ** အညာဏံ။ တဉှိ ဒုက္ခေ အညာဏံ, ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ အညာဏန္တိအာဒိနာ နယေန ဝိဘာဂေန အနေကပ္ပဘေဒမ္ပိ မုယှန္တိ။ တေန သယံ တ မုယှတိ မုယှနမတ္တမေဝ တ တန္တိ မောဟောတိ ဝုစ္စတိ။ သော စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝလက္ခဏော, အညာဏလက္ခဏော တ, အသမ္ပဋိဝေဓရသော, အာရမ္မဏသဘာဝစ္ဆာဒနရသော တ, အသမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနော, အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာနော တ, အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနော, သဗ္ဗာကုသလာနံ မူလန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣဓာပိ **ပဇဟထာ**တိ ပဒဿ –

“မူဠှော အတ္ထံ န ဇာနာတိ၊ မူဠှော ဓမ္မံ န ပဿတိ။
အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ၊ ယံ မောဟော သဟတေ နရံ”။ (ဣတိဝု. ၈၈)။

“အနတ္ထဇနနော မောဟော။ပေ။။ (ဣတိဝု. ၈၈)။

“အဝိဇ္ဇာ၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ” (ဣတိဝု. ၄၀)။

“မောဟသမ္ဗန္ဓနော လောကော၊ ဘဗ္ဗရူပောဝ ဒိဿတိ”။ (ဥဒါ. ၇၀)။

‘‘မောဟော နိဒာနံ ကမ္မာနံ သမုဒယာယ’’ (အ. နိ. ၃.၃၄)။

‘‘မူဠှော့ဟာ ခော, ဗြာဟ္မဏ, မောဟေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကမ္ပိ ဘယံ ဝေရံ ပသဝတိ, သမ္ပရာယိကမ္ပိ ဘယံ ဝေရံ ပသဝတီ’’တိ စ –

အာဒိနာ နယေန ‘‘ယော ကောစိ ဓမ္မော ကာမစ္ဆန္ဒာဒိသံကိလေသဓမ္မေဟိ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗော, အတ္ထတော သဗ္ဗော သော မောဟဟေတုကော’’တိ စ မောဟေ အာဒီနဝံ တပ္ပဋိပက္ခတော မောဟပ္ပဟာနေ အာနိသံသဉ္စ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပ္ပဟာနက္ကမေနေဝ ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂါဒိဝသေန မောဟံ ပဇဟန္တော တတိယမဂ္ဂေန ယထာဝုတ္တလောဘအေသေသေကဋ္ဌံ မောဟံ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဇဟထာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အနာဂာမိမဂ္ဂဝဇ္ဈော ဧဝ ဟိ မောဟော ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ။ **မူဠှာသေ**တိ ကုသလာကုသလသာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာဒိဘေဒေ အတ္တနော ဟိတာဟိတေ သမ္မူဠှာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ကောဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄. စတုတ္ထေ **ကောဓန္တိ** အေသံ။ အေသော ဧဝ ဟိ ကောဓပရိယာယေန ဗုဇ္ဈနကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဇံ ဝုတ္တော။ တသ္မာ ဒုတိယသုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိစ ကုဇ္ဈနလက္ခဏော ကောဓော, အာဃာတကရဏရသော, စိတ္တဿ ဗျာပတ္တိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော, စေတသော ပူတိဘာဝေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အယမ္ပိ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅. ပဉ္စမေ **မက္ခ** န္တိ ပရဂုဏမက္ခနံ။ ယဒိပိ ဟိ သော ဂူထံ ဂဟေတွာ ပရံ ပဟရန္တော ဝိယ အတ္တနော ကရံ ပဌမတရံ မက္ခတိယေဝ, တထာပိ ပရေသံ ဂုဏမက္ခနာဓိပ္ပာယေန ပဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ ‘‘ပရဂုဏမက္ခနော’’တိ ဝုစ္စတိ။ တထာ ဟိ သော ဥဒကပုဉ္ဆနမိဝ နှာတဿ သရီရဂတံ ဥဒကံ ပရေသံ ဂုဏေ မက္ခေတိ ပုဉ္ဆတိ ဝိနာသေတိ , ပရေဟိ တ ကတာနံ မဟန္တာနမ္ပိ ကာရာနံ ခေပနတော ခံသနတော မက္ခောတိ ဝုစ္စတိ။ သော ပရဂုဏမက္ခနလက္ခဏော, တေသံ ဝိနာသနရသော, တဒဝစ္ဆာဒနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ အတ္ထတော ပန ပရေသံ ဂုဏမက္ခနာကာရေန ပဝတ္တော အောမနဿသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပဇဟထာ**တိ တတ္ထ ဝုတ္တပ္ပဘေဒံ အေသံ, အေသေ စ ဝုတ္တနယံ အာဒီနဝံ, ပဟာနေ စဿ အာနိသံသံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ပဇဟန္တာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ တတိယမဂ္ဂေန အနဝသေသံ သမုစ္ဆိန္ဒထာတိ အတ္ထော။ **မက္ခာသေ** တိ မက္ခိတာ မက္ခိတပရဂုဏာ, ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခိတာရော, တတော ဧဝ အတ္တနောပိ ခံသိတဂုဏာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ပဉ္စမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. မာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆. ဆဋ္ဌေ **မာန**န္တိ ဇာတိအာဒိဝတ္ထုကံ စေတသော ဥန္နမနံ။ သော ဟိ ‘‘သေယျောဟမသ္မီ’’တိအာဒိနာ နယေန မညတိ တေန, သယံ ဝါ မညတိ, မာနနံ သမ္ပဂ္ဂဟောတိ ဝါ မာနောတိ ဝုစ္စတိ။ သွာယံ သေယျောဟမသ္မီတိ မာနော, သဒိသောဟမသ္မီတိ မာနော, ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနောတိ ဧဝံ တိဝိဓော။ ပုန သေယျဿ သေယျောဟမသ္မီတိ မာနော, သေယျဿ သဒိသော, သေယျဿ ဟီနော; သဒိသဿ သေယျော, သဒိသဿ သဒိသော, သဒိသဿ ဟီနော; ဟီနဿ သေယျော, ဟီနဿ သဒိသော, ဟီနဿ ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနောတိ ဧဝံ နဝဝိဓောပိ ဥန္နတိလက္ခဏော, အဟံကာရရသော, သမ္ပဂ္ဂဟရသော ဝါ, ဥဒ္ဒုမာတဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော, ကေတုကမျတာပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝါ, ဒိဋ္ဌိ

ဒွိဝိပ္ပယုတ္တလောဘပဒဋ္ဌာနော ဥမ္မာဒော ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပဇဟထာ**တိ တဿ သဗ္ဗဿပိ အတ္တုက္ကံသနပ
ရဝမ္ဘနနိမိတ္တတာ, ဂရုဋ္ဌာနိယေသု အဘိတဒနပစ္စုပဋ္ဌာနအဉ္ဇလိကမ္မသာမီစိကမ္မာဒီနံ အကရဏေ ကာရဏတာ,
ဇာတိမဒပုရိသမဒါဒိဘာဝေန ပမာအပတ္တိဟေတုဘာတေတိ ဧဝမာဒိဘေဒံ အာဒီနဝံ တပ္ပဋိပက္ခတော နိရတိမာနတာယ
အာနိသံသဉ္စ ပစ္စဝေက္ခိတ္ဝာ ရာဇသဘံ အနုပ္ပတ္တော စဏ္ဍာလော ဝိယ သဗ္ရဟ္မစာရီသု နီစစိတ္တတံ ပစ္စုပဋ္ဌပေ
တွာ ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂါဒိဝသေန တံ ပဇဟန္တာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အနာကမိမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္ဒထာတိ အတ္ထော။
အနာကမိမဂ္ဂဝဇ္ဈော ဧဝ ဟိ မာနော ဣတာဝိပေ့တော။ **မတ္တာသေ** တိ ဇာတိမဒပုရိသမဒါဒိဝသေန မာနေန ပမာအပတ္
တိဟေတုဘူတေန မတ္တာ အတ္တာနံ ပဂ္ဂဟေတွာ စရန္တာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဣမေသု ပန ပဋိဟဋ္ဌိယာ ဆသု သုတ္တေသု ကထာသု တ အနာကမိဖလံ ဟပေတွာ ဒေသနာ နိဋ္ဌာပိတာ။ တတ္ထ
ယေ ဣမေ အဝိဟာ အတပ္ပာ သုဒဿာ သုဒဿီ အကနိဋ္ဌာတိ ဥပပတ္တိဘဝဝသေန ပဉ္စ အနာကမိနော, တေသု အဝိ
ဟေသု ဥပပန္နာ အဝိဟာ နာမ။ တေ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ, ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ, အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ, သသင်္ခါရပရိနိ
ဗ္ဗာယီ, ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌကာမီတိ ပဉ္စဝိဓာ, တထာ အတပ္ပာ, သုဒဿာ, သုဒဿိနော။ အကနိဋ္ဌေသု ပန ဥဒ္ဓံ
သောတော အကနိဋ္ဌကာမီ ပရိဟာယတိ။ တတ္ထ ယော အဝိဟာဒီသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အာယုဝေမဇ္ဈံ အနတိက္ကမိတွာ အရ
ဟတ္တပ္ပတ္တိယာ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ** နာမ။ ယော ပန အဝိဟာဒီသု
အာဒိတော ပဉ္စကပ္ပသတာဒိဘေဒံ အာယုဝေမဇ္ဈံ အတိက္ကမိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ** နာမ။
ယော အသင်္ခါရေန အဓိမတ္တပ္ပယောဂံ အကတွာ အပ္ပဒုက္ခေန အကသိရေန ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ **အသင်္ခါရပရိနိဗ္
ဗာယီ** နာမ။ ယော ပန သသင်္ခါရေန အဓိမတ္တပ္ပယောဂံ ကတွာ ဒုက္ခေန ကိစ္ဆေန ကသိရေန ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ
သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ နာမ။ ဣတရော ပန အဝိဟာဒီသု ဥဒ္ဓံတဟိတဘာဝေန ဥဒ္ဓမဿ တဏှာသောတံ, ဝဋ္ဋသော
တံ, မဂ္ဂသောတမေဝ တတိ ဥဒ္ဓံသောတော။ အဝိဟာဒီသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တုံ အသက္ကောန္တော တတော
ထ တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန အကနိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတီတိ အကနိဋ္ဌကာမီ။

တတ္ထ စ ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌကာမီ, ဥဒ္ဓံသောတော န အကနိဋ္ဌကာမီ, န ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌကာမီ, န ဥဒ္ဓံ
သောတော န အကနိဋ္ဌကာမီတိ စတုက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကထံ? ယော အဝိဟတော ပဋ္ဌာယ စတ္တာရော ဒေဝလောကေ
သောဓေတွာ အကနိဋ္ဌံ ဂန္တွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌကာမီ နာမ။ ယော ပန ဟေဋ္ဌာ တယော
ဒေဝလောကေ သောဓေတွာ သုဒဿီဒေဝလောကေ ဌတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ ဥဒ္ဓံသောတော န အကနိဋ္ဌကာမီ နာမ။
ယော ဣတော အကနိဋ္ဌမေဝ ဂန္တွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ , အယံ န ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌကာမီ နာမ။ ယော ပန ဟေဋ္ဌာ စ
တူသု ဒေဝလောကေသု တတ္ထ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ န ဥဒ္ဓံသောတော, န အကနိဋ္ဌကာမီ နာမာတိ။

တတ္ထ အဝိဟေသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ကပ္ပသတတော ဥဒ္ဓံ ပရိနိဗ္ဗာယိကော, ဒွိန္နံ ကပ္ပသတာနံ မတ္ထကေ ပရိနိဗ္
ဗာယိကော, ပဉ္စကပ္ပသတေ အသမ္ပတ္တေ ပရိနိဗ္ဗာယိကောတိ တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ "ဥ
ပပန္နံ ဝ သမနန္တရာ အပ္ပတ္တံ ဝ ဝေမဇ္ဈ"န္တိ (ပု. ပ. ၃၆)။ တ-သဒ္ဒေန ဟိ ပတ္တမတ္တောပိ သင်္ဂဟိတောတိ။
ဧဝံ တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော, ဧကော ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ ဧကော ဥဒ္ဓံသောတော။ တေသု အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာ
ယိနော ပဉ္စ, သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိနော ပဉ္စာတိ ဒသ ဟောန္တိ။ တထာ အတပ္ပာသုဒဿာသုဒဿီသူတိ စတ္တာရော
ဒသကာ စတ္တာရီသံ အကနိဋ္ဌေ ပန ဥဒ္ဓံသောတဿ အဘာဝတော တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော, ဧကော ဥပဟစ္
စပရိနိဗ္ဗာယီတိ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိနော စတ္တာရော, သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိနော စတ္တာရောတိ အဋ္ဌ, ဧဝမေတေ
အဋ္ဌစတ္တာရီသံ အနာကမိနော။ တေ သဗ္ဗေပိ ဣမေသု သုတ္တေသု အဝိသေသဝစနေန ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သဗ္ဗပရိညာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇. သတ္တမေ **သဗ္ဗ**န္တိ အနဝသေသံ။ အနဝသေသတစကော ဟိ အယံ သဗ္ဗ-သဒ္ဒော။ သော ယေန ယေန သမ္ဗန္ဓံ ဂစ္
ဆတိ, တဿ တဿ အနဝသေသတံ ဒီပေတိ; ယထာ "သဗ္ဗံ ရူပံ, သဗ္ဗာ ဝေဒနာ, သဗ္ဗသက္ကာယပရိယာပန္နေသု ဓမ္
မေသူ"တိ။ သော ပနာယံ သဗ္ဗ-သဒ္ဒော သပ္ပဒေသနိပ္ပဒေသဝိသယတာယ ဒုဝိဓော။ တထာ ဟေသ သဗ္ဗသဗ္ဗံ, ပဒေသသ

ဗ္ဗံ, အာယတနသဗ္ဗံ, သက္ကာယသဗ္ဗန္တိ စတူသု ဝိသယေသု ဒိဋ္ဌပ္ပယောဂေါ။ တတ္ထ ‘‘သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သဗ္ဗာကာရေန ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏမုခေ အာပာထမာဂစ္ဆန္တီ’’တိအာဒီသု (စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅) သဗ္ဗသဗ္ဗသ္မိံ အာဂတော။ ‘‘သဗ္ဗေသံ ဝေါ, သာရိပုတ္တာ, သုဘာသိတံ ပရိယာယေနာ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၄၅) ပဒေသသဗ္ဗသ္မိံ။ ‘‘သဗ္ဗံ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမိ, စက္ခုဉ္စေဝ ရူပဉ္စ။ပေ။။ မနဉ္စေဝ ဓမ္မေ စာ’’တိ (သံ. နိ. ၄.၂၃-၂၅) ဧတ္ထ အာယတနသဗ္ဗသ္မိံ။ ‘‘သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယံ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမီ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁) သက္ကာယသဗ္ဗသ္မိံ။ တတ္ထ သဗ္ဗသဗ္ဗသ္မိံ အာဂတော နိပ္ပဒေသဝိသယော, ဣတရေသု တီသုပိ အာဂတော သပ္ပဒေသဝိသယော။ ဣဓ ပန သက္ကာယသဗ္ဗသ္မိံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ တေဘူမကဓမ္မာ ဟိ ဣဓ ‘‘သဗ္ဗ’’န္တိ အနဝသေသတော ဂဟိတာ။

အနဘိဇာနန္တိ ‘‘ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ, ဣမေ အကုသလာ, ဣမေ သာဝဇ္ဇာ, ဣမေ အနဝဇ္ဇာ’’တိအာဒိနာ ‘‘ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ, ဣမာနိ ဒွါဒသာယတနာနိ, ဣမာ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော, ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, အယံ ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စ’’န္တိ စ အာဒိနာ သဗ္ဗေ အဘိညေယျေ ဓမ္မေ အဝိပရီတသဘာဝတော အနဘိဇာနန္တော အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန န ဇာနန္တော။ **အပရိဇာနန္တိ** န ပရိဇာနန္တော။ ယော ဟိ သဗ္ဗံ တေဘူမကဓမ္မဇာတံ ပရိဇာနာတိ, သော တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိဇာနာတိ – ဉာတပရိညာယ, တီရဏပရိညာယ, ပဟာနပရိညာယ။ တတ္ထ ကတမာ ဉာတပရိညာ? သဗ္ဗံ တေဘူမကံ နာမရူပံ – ‘‘ဣဒံ ရူပံ, ဧတ္တကံ ရူပံ, န ဣတော ဘိယျော။ ဣဒံ နာမံ, ဧတ္တကံ နာမံ, န ဣတော ဘိယျော’’တိ ဘူတပ္ပသာဒါဒိပ္ပဘေဒံ ရူပံ, ဖဿာဒိပ္ပဘေဒံ နာမဉ္စ, လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနတော ဝဝတ္ထပေတိ။ တဿ အဝိဇ္ဇာဒိကဉ္စ ပစ္စယံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ အယံ ဉာတပရိညာ။ ကတမာ တီရဏပရိညာ? ဧဝံ ဉာတံ ကတွာ တံ သဗ္ဗံ တီရေတိ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော ရောဂတောတိ ဒွါစတ္တာလီသာယ အာကာရေဟိ။ အယံ တီရဏပရိညာ။ ကတမာ ပဟာနပရိညာ? ဧဝံ တီရယိတွာ အဂ္ဂမဂ္ဂေန သဗ္ဗသ္မိံ ဆန္ဒရာဂံ ပဇဟတိ။ အယံ ပဟာနပရိညာ။

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယောပိ ဉာတပရိညာ။ မဂ္ဂါမဂ္ဂပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယော ကလာပသမ္မသနာဒိအနုလောမပရိယောသာနာ တ ပညာ တီရဏပရိညာ။ အရိယမဂ္ဂေန ပဇဟနံ ပဟာနပရိညာ။ ယော သဗ္ဗံ ပရိဇာနာတိ, သော ဣမာဟိ တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိဇာနာတိ။ ဣဓ ပန ဝိရာဂပ္ပဟာနာနံ ပဋိက္ခေပဝသေန ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ ဉာတပရိညာယ တီရဏပရိညာယ စ ဝသေန ပရိဇာနနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယော ပနေဝံ န ပရိဇာနာတိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ‘‘အပရိဇာန’’န္တိ။

တတ္ထ စိတ္တံ အဝိရာဇယန္တိ တသ္မိံ အဘိညေယျဝိသေသေ ပရိညေယျေ အတ္တနော စိတ္တသန္တာနံ န ဝိရာဇယံ, န ဝိရဇ္ဇန္တော; ယထာ တတ္ထ ရာဂေါ န ဟောတိ, ဧဝံ ဝိရာဂါနုပဿနံ န ဥပ္ပာဒေန္တောတိ အတ္ထော။ **အပ္ပဇဟ**န္တိ ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ တတ္ထ ပဟာတဗ္ဗယုတ္တကံ ကိလေသဝဋ္ဋံ အနဝသေသတော န ပဇဟန္တော။ ယထာ စေတံ, ဧဝံ အဘိဇာနနာဒယောပိ မိဿကမဂ္ဂဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဟိ နာနာစိတ္တဝသေန ဉာတတီရဏပဟာနပရိညာဟိ ကမေန အဘိဇာနနာဒီနိ သမ္ပာဒေတွာ မဂ္ဂကာလေ ဧကက္ခဏေနေဝ ကိစ္စဝသေန တံ သဗ္ဗံ နိပ္ဖာဒေန္တံ ဧကမေဝ ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ။ **အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယာ**တိ နိဗ္ဗာနာယ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ခေပနာယ န ဘဗ္ဗော, နာလံ န သမတ္ထောတိ အတ္ထော။

သဗ္ဗဉ္စ ခောတိ ဧတ္ထ **စ**-သဒ္ဒော ဗျတိရေကေ, **ခော**-သဒ္ဒော အဝဓာရဏေ။ တဒုဘယေန အဘိဇာနနာဒိတော လဒ္ဓဗ္ဗံ ဝိသေသံ ဒုက္ခက္ခယဿ စ ဧကန္တကာရဏံ ဒီပေတိ။ အဘိဇာနနာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဝုတ္တမေဝ။ တတ္ထ ပန ပဋိက္ခေပဝသေန ဝုတ္တံ, ဣဓ ဝိဓာနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယမေဝ ဝိသေသော။ အပိစ **အဘိဇာန**န္တိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတံ သက္ကာယသဗ္ဗံ သရူပတော ပစ္စယတော စ ဉာဏဿ အဘိမုခီကရဏဝသေန အဘိဇာနန္တော ဟုတွာ အဘာတကာရာဒိပရိဂ္ဂဟေန တံ အနိစ္စာဒိလက္ခဏေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒမာနဝသေန ပရိဇာနန္တော။ **ဝိရာဇယ**န္တိ သမ္မဒေဝဿ အနိစ္စတာဒိအဝဗောဓေန ဥပ္ပန္နဘယာဒီနဝနိဗ္ဗိဒါဉာဏာနုဘာဝေန အတ္တနော စိတ္တံ ဝိရဇ္ဇန္တံ ကရောန္တော တတ္ထ အဏုမတ္တမ္ပိ ရာဂံ အနုပ္ပာဒေန္တော။ **ပဇဟ**န္တိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ သမုဒယပက္ခိယံ ကိလေသဝဋ္ဋံ ပဇဟန္တော သမုစ္ဆိန္ဒန္တော။ **ဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယာ**တိ ဧဝံ ကိလေသမလပ္ပဟာနေနေဝ သဗ္ဗဿ ကမ္မဝဋ္ဋဿ ပရိက္ခီဏတ္တာ အနဝသေသဝိပါကဝဋ္ဋခေပနာယ သကလသံသာရဝဋ္ဋဒုက္ခပရိက္ခယဘူတာယ တ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ဘဗ္ဗော ဧကန္တေနေဝ တံ ပာပုဏိတုန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယော သဗ္ဗံ သဗ္ဗတော ဉတွာ တိ ယော ယုတ္တယောဂေ အာရဒ္ဓဝိပဿကော သဗ္ဗံ တေဘူမကဓမ္မဇာတံ သဗ္ဗတော သဗ္ဗဘာဂေန ကုသလာဒိက္ခန္ဓာဒိဝိဘာဂတော ဒုက္ခာဒိပီဠနာဒိဝိဘာဂတော စ။ အထ ဝါ **သဗ္ဗတော**တိ သဗ္ဗသ္မာ ကက္ခဠဖုသနာဒိလက္ခဏာဒိတော အနိစ္စာဒိတော စာတိ သဗ္ဗာကာရတော ဇာနိတွာ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမေန မဂ္ဂဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ, ဝိပဿနာဉာဏေနေဝ ဝါ ဇာနနပဟော။ **သဗ္ဗတ္ထေသု န ရဇ္ဇတိ** တိ သဗ္ဗေသု အတီတာဒိဝသေန အနေကဘေဒဘိန္နေသု သက္ကာယဓမ္မေသု န ရဇ္ဇတိ, အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေန ရာဂံ န ဇနေတိ။ ဣမိနာသ္သ တဏှာပဟာကဟသ္သ အဘာဝံ ဒဿေန္တော တံ နိမိတ္တတ္တာ ဒိဋ္ဌိမာနဂ္ဂဟာနံ "ဧတံ မမ ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ"တိ ဣမဿ မိစ္ဆာကဟတ္တယဿပိ အဘာဝံ ဒဿေတိ။ **သ ဝေ**တိ ဧတ္ထ **သ**-ကာရော နိပါတမတ္တံ။ **ဝေ**-တိ ဗျတ္တံ, ဧကံသေနာတိ ဝါ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ နိပါတော။ **သဗ္ဗပရိညာ**တိ သဗ္ဗပရိဇာနနတော, ယထာဝုတ္တဿ သဗ္ဗဿ အဘိသမယဝသေန ပရိဇာနနတော။ **သောတိ** ယထာဝုတ္တော ယောကဝစရော, အရိယော ဧဝ ဝါ။ **သဗ္ဗဒုက္ခမုပစ္စက** တိ သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အစ္စကာ အတိက္ကမိ, သမတိက္ကမီတိ အတ္ထော။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. မာနပရိညာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈. အဋ္ဌမေ အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ, ကေဝလံ မာနဝသေန ဒေသနာ ပဝတ္တာ။ ကထာသု ပန **မာနုပေတာ အယံ ပဇာ**တိ ကမ္မကိလေသေဟိ ပဇာယတီတိ **ပဇာ**တိ လဒ္ဓနာမာ ဣမေ သတ္တာ မညနလက္ခဏေန မာနေန ဥပေတာ ဥပဂတာ။ **မာနဂန္ထာ ဘဝေ ရတာ**တိ ကိမိကီဋုပဋင်္ဂါဒိအတ္တဘာဝေပိ မာနေန ဂန္ထိတာ မာနသံယောဇနေန သံယုတ္တာ။ တတော ဧဝ ဒီဃရတ္တံ ပရိဘာဝိတာဟံကာရဝသေန "ဧတံ မမာ"တိ သင်္ခါရေသု အဇ္ဈောသာနဗဟုလတ္တာ တတ္ထ နိစ္စသုခအတ္တာဒိဝိပလ္လာသဝသေန စ ကာမာဒိဘဝေ ရတာ။ **မာနံ အပရိဇာနန္တာ** တိ မာနံ တီဟိ ပရိညာဟိ န ပရိဇာနန္တာ။ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန တ အနတိက္ကမန္တာ, "မာနံ အပရိညာယာ"တိ ကေစိ ပဌန္တိ။ **အာဂန္တာရော ပုနဗ္ဘဝ** န္တိ ပုန အာယာတိံ ဥပပတ္တိဘဝံ။ ပုနပ္ပုနံ ဘဝနတော ဝါ ပုနဗ္ဘဝသင်္ခါတံ သံသာရံ အပရာပရံ ပရိဝတ္တနဝသေန ဂန္တာရော ဥပဂန္တာရော ဟောန္တိ, ဘဝတော န ပရိမုစ္စန္တီတိ အတ္ထော။ **ယေ စ မာနံ ပဟန္တွာန, ဝိမုတ္တာ မာနသင်္ခယေ** တိ ယေ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော မာနံ ပဇဟိတွာ မာနဿ အစ္စန္တသင်္ခယဘူတေ အရဟတ္တဖလေ နိဗ္ဗာနေ ဝါ တဒေကဋ္ဌသဗ္ဗကိလေသဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တာ သုဋ္ဌု မုတ္တာ။ **တေ မာနဂန္ထာဘိဘုနော, သဗ္ဗဒုက္ခမုပစ္စဂု** န္တိ တေ ပရိက္ခီဏဘဝ သံယောဇနာ အရဟန္တော သဗ္ဗသော မာနဂန္ထံ မာနသံယောဇနံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန အဘိဘဝိတွာ ဌိတာ, အနဝသေသံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အတိက္ကမိံသူတိ အတ္ထော။ ဧဝမေတသ္မိံ သတ္တမသုတ္တေ စ အရဟတ္တံ ကထိတန္တိ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. လောဘဒေါသပရိညာသုတ္တဒွယဝဏ္ဏနာ

၉-၁၀. နဝမဒသမေသု အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။ ဒေသနာဝိလာသဝသေန တထာ ဗုဇ္ဈနကာနံ ဝေနေယျာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန တ တထာ ဒေသိတာနီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

နဝမဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဝဂ္ဂေါ

၁-၃. မောဟပရိညာဒိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁-၁၃. ဒုတိယဝဂ္ဂေပိ ပဌမာဒီနိ တီဏိ သုတ္တာနိ ဝုတ္တနယာနေဝ, တထာ ဒေသနာကာရဏမ္ပိ ဝုတ္တမေဝ။

၄. အဝိဇ္ဇာနီဝရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. စတုတ္ထေ – **“နာဟံ, ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒီသု **န**-ကာရော ပဋိသေဓတ္ထော။ **အဟန္တိ** ဘဂဝါ အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ။ **အညန္တိ** ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗအဝိဇ္ဇာနီဝရဏတော အညံ။ **ဧကနီဝရဏမ္ပိ** တိ ဧကနီဝရဏဓမ္မမ္ပိ။ **သမနုပဿာမိ** တိ ဒွေဝ သမနုပဿနာ – ဒိဋ္ဌိသမနုပဿနာ စ ဉာဏသမနုပဿနာ စ။ တတ္ထ “ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ”တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၄.၂၀၀; ပဋိ. မ. ၁.၁၃၀) အာဂတာ အယံ ဒိဋ္ဌိသမနုပဿနာ နာမ။ “အနိစ္စတော သမနုပဿတိ, နော နိစ္စတော”တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၃.၃၅) ပန အာဂတာ အယံ ဉာဏသမနုပဿနာ နာမ။ ဣဓာပိ ဉာဏသမနုပဿနာဝ အဓိပ္ပေတာ။ “သမနုပဿာမီ”တိ စ ပဒဿ န-ကာရေန သမ္ဗန္ဓော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – “အဟံ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗညုတညာဏသင်္ခါတေန သမန္တစက္ခုနာ သဗ္ဗဓမ္မေ ဟတ္ထာမလကံ ဝိယ ဩလောကေန္တောပိ အညံ ဧကနီဝရဏမ္ပိ န သမနုပဿာမီ”တိ။

ယေန နီဝရဏေန နိဝုတာ ပဇာ ဒီဃရတ္တံ သန္ဓာဝန္တိ သံသရန္တီ တိ ယေန နီဝရဏကသဘာဝတ္တာ နီဝရဏေန ဓမ္မသဘာဝံ ဇာနိတုံ ပဿိတုံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အဒတွာ ဆာဒေတွာ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဌာနေန အန္ဓကာရေန နိဝုတာ သတ္တာ အနာဒိမတသံသာရေ အပရိမာဏေ ကပ္ပေ မဟန္တေသု စေဝ ခုဒ္ဒကေသု စ ဘဝဒီသု အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန သဗ္ဗတော ဓာဝန္တိ စေဝ သံသရန္တိ, စ။ အာရမ္မဏန္တရသင်္ကမနဝသေန တ သန္ဓာဝန္တိ, ဘဝန္တရသင်္ကမနဝသေန သံသရဏံ။ ကိလေသာနံ ဗလဝဘာဝေန တ သန္ဓာဝနံ, ဒုဗ္ဗလဘာဝေန သံသရဏံ။ ခဏိကမရဏဝသေန တ ဧကဇာတိယံ သန္ဓာဝနံ, တေဟာရမရဏဝသေန အနေကာသု ဇာတီသု သံသရဏံ။ စိတ္တဝသေန တ သန္ဓာဝနံ, “စိတ္တမဿ ဝိဓာဝတီ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ, ကမ္မဝသေန သံသရဏံ။ ဇဝံ သန္ဓာဝနသံသရဏာနံ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယထယိဒန္တိ ယထာ ဣဒံ။ ယ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော, သန္ဓိဝသေန ရဿတ္တံ။ **အဝိဇ္ဇာနီဝရဏန္တိ** ဧတ္ထ ပူရေတုံ အယုတ္တဋ္ဌေန ကာယဒုစ္စရိတာဒိ အဝိန္ဒိယံ နာမ, အလဒ္ဓဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ တံ အဝိန္ဒိယံ ဝိန္ဒတီတိ အဝိဇ္ဇာ။ ဝိပရီတတော ကာယသုစရိတာဒိ ဝိန္ဒိယံ နာမ, တံ ဝိန္ဒိယံ န ဝိန္ဒတီတိ အဝိဇ္ဇာ။ ခန္ဓာနံ ရာသဋ္ဌံ, အာယတနာနံ အာယတနဋ္ဌံ, ဓာတူနံ သုညဋ္ဌံ, ဣန္ဒြိယာနံ အာဓိပတေယျဋ္ဌံ, သစ္စာနံ တထဋ္ဌံ ဒုက္ခာဒီနံ ပီဠနာဒိဝသေန ဝုတ္တံ စတုဗ္ဗိဓံ အတ္ထံ အဝိဒိတံ ကရောတီတိပိ အဝိဇ္ဇာ။ အန္တဝိရဟိတေ သံသာရေ သတ္တေ ဇဝါပေတီတိ တ အဝိဇ္ဇာ, ပရမတ္ထတော တ အဝိဇ္ဇမာနေသု ဣတ္ထိပုရိသာဒီသု ဇဝတိ ပဝတ္တတိ, ဝိဇ္ဇမာနေသု ခန္ဓာဒီသု န ဇဝတိ, န ပဝတ္တတီတိ အဝိဇ္ဇာ။ အပိစ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဆာဒနတောပိ အဝိဇ္ဇာ။ အဝိဇ္ဇာဝ နီဝရဏန္တိ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏံ။

အဝိဇ္ဇာနီဝရဏေန ဟိ, ဘိက္ခဝေ, နိဝုတာ ပဇာ ဒီဃရတ္တံ သန္ဓာဝန္တိ သံသရန္တီ တိ ဣဒံ ပုရိမဿေဝ ဒဠှီကရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ပုရိမံ တ – “ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇာနီဝရဏ”န္တိ ဇဝံ ဩပမ္မဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ, ဣဒံ နီဝရဏာနုဘာဝဒဿနဝသေန။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာဝ ဇဝံ ဝုတ္တာ, န အညေ ဓမ္မာတိ? အာဒီနဝပဋိစ္ဆာဒနေန ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ဝိသေသပစ္စယဘာဝတော။ တထာ ဟိ တာယ ပဋိစ္ဆာဒိတာဒီနဝေ ဝိသယေ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပဝတ္တန္တိ။

နတ္ထညော တိ အာဒိကာ ကထာ ဝုတ္တဿ အဝုတ္တဿ စ အတ္ထဿ သင်္ဂဏှနဝသေန ဘာသိတာ။ တတ္ထ **နိဝုတာ**တိ နိတရိတာ ပလိဂုဏ္ဌိတာ, ပဋိစ္ဆာဒိတာတိ အတ္ထော။ **အဟောရတ္တ** န္တိ ဒိဝါ စေဝ ရတ္တိဉ္စ, သဗ္ဗကာလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယထာ မောဟေန အာဝုတာ**တိ ယေန ပကာရေန အဝိဇ္ဇာနီဝရဏသင်္ခါတေန မောဟေန အာဝုတာ ပဋိစ္ဆာဒိတာ သုဝိညေယျမ္ပိ အဇာနန္တိယော ပဇာ သံသာရေ သံသရန္တိ, တထာရူပေါ အညော ဧကဓမ္မောပိ ဧကနီဝရဏမ္ပိ နတ္ထီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ယေ စ မောဟံ ပဟန္တွာန, တမောခန္ဓံ ပဒာလယု** န္တိ ယေ ပန အရိယသာဝကာ ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂာဒိပ္ပဟာနဝသေန, ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေဟိ တ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈံ မောဟံ ပဇဟိတွာ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ဝဇိရူပမဉာဏေန မောဟသင်္ခါတမေဝ တမောရာသိံ ပဒာလယိံသု, အနဝသေသတော သမုစ္ဆိန္ဒိံသု။ **န တေ ပုန သံသရန္တီ** တိ တေ အရဟန္တော –

> “ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပာဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
> အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ”တိ။ –

ဇံ ဝုတ္တော ဣမသ္မိံ သံသာရေ န သံသရန္တိ န ပရိဗ္ဗမန္တိ။ ကိံ ကာရဏာ? **ဟေတု တေသံ န ဝိဇ္ဇတိ**, ယသ္မာ သံသာ
ရဿ ဟေတု မူလကာရဏံ အဝိဇ္ဇာ, သာ တေသံ န ဝိဇ္ဇတိ, သဗ္ဗသော နတ္ထိ သမုစ္ဆိန္နတ္တာတိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. တဏှာသံယောဇနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅. ပဉ္စမေ ယဿ ဝိဇ္ဇတိ, တံ ပုဂ္ဂလံ ဒုက္ခေဟိ, ကမ္မံ ဝါ ဝိပါကေဟိ, ဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါ
သေ ဝါ ဘဝန္တရာဒီဟိ သံယောဇေတီတိ **သံယောဇနံ**။ တဏှာယနဋ္ဌေန **တဏှာ,** တသတိ သယံ ပရိတသတိ, တသန္
တိ ဝါ ဧတာယာတိ တဏှာ။ **သညုတ္တာ** တိ စက္ခာဒီသု အဘိနိဝေသဝတ္ထူသု ဗဒ္ဓါ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ကာမဉ္
စေတ္ထ အဝိဇ္ဇာယပိ သံယောဇနဘာဝေ တဏှာယ စ နီဝရဏဘာဝေ အတ္ထိယေဝ, တထာပိ အဝိဇ္ဇာယ ပဋိစ္ဆာဒိကာ
ဒီနဝေဟိ ဘဝေဟိ တဏှာ သတ္တေ သံယောဇေတီတိ ဣမဿ ဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ ပုရိမသုတ္တေ အဝိဇ္ဇာ နီဝ
ရဏဘာဝေန, ဣဓ စ တဏှာ သံယောဇနဘာဝေနေဝ ဝုတ္တာ။ ကိဉ္စ နီဝရဏသံယောဇနပ္ပဓာနဿ ဒဿနတ္ထံ။
ယထာ ဟိ နီဝရဏဘာဝေန အဝိဇ္ဇာ သံကိလေသဓမ္မာနံ ပဓာနဘူတာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ စ, ဇံ သံယောဇနဘာဝေန နေသံ တဏ္
ဟာတိ တဒုဘိန္နပ္ပဓာနဘာဝံ ဒဿေတုံ သုတ္တဒွယေ ဧဝမေတေ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ အပိစ ဝိသေသေန အဝိဇ္ဇာ နိဗ္ဗာနသုခံ
နိဝါရေတီတိ "နီဝရဏ"န္တိ ဝုတ္တာ, တဏှာ သံသာရဒုက္ခေန သတ္တေ သံယောဇေတီတိ "သံယောဇန"န္တိ။

ဒဿနဂမနန္တရာယကရဏတော ဝါ ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပက္ခတော ဒွယံ ဒွိဓာ ဝုတ္တံ။ ဝိဇ္ဇာယ ဟိ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘူတာ
အဝိဇ္ဇာ နိဗ္ဗာနဒဿနဿ အဝိပရီတဒဿနဿ စ ဝိသေသတော အန္တရာယကရာ, စရဏဓမ္မာနံ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘူ
တာ တဏှာ ဂမနဿ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အန္တရာယကရာတိ; ဧဝမယံ အဝိဇ္ဇာယ နိဝုတော အန္ဓီကတော တဏှာယ
သံဝုတော ဗန္ဓော အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော အန္ဓော ဝိယ ဗန္ဓော မဟာကန္တာရံ, သံသာရကန္တာရံ နာတိဝတ္တတိ။ အ
နတ္ထုပ္ပတ္တိဟေတုဒွယဒဿနတ္ထမ္ပိ ဒွယံ ဒွိဓာ ဝုတ္တံ။ အဝိဇ္ဇာဂတော ဟိ ပုဂ္ဂလော ဗာလဘာဝေန အတ္ထံ ပ
ရိဟာပေတိ, အနတ္ထဉ္စ အတ္တနော ကရောတိ, အကုသလော ဝိယ အာတုရော အသပ္ပာယကိရိယာယ။ ဇာနန္တောပိ ဗာ
လော ဗာလဘာဝေန အတ္ထံ ပရိဟာပေတိ, အနတ္ထဉ္စ ကရောတိ ဇာနန္တော ဝိယ ရောဂီ အသပ္ပာယသေဝီ။ မဂ္ဂဒွာ
လေဟေပမသုတ္တံ ဧတဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဿ မူလကာရဏဒဿနတ္ထမ္ပေတ္ထ ဒွယံ ဒွိဓာ ဝုတ္တံ။ ဝိသေသေန ဟိ သမ္မောဟဿ
ဗလဝဘာဝတော အဝိဇ္ဇာခေတ္တံ အတီတော အဒ္ဓါ, ပတ္ထနာယ ဗလဝဘာဝတော တဏှာခေတ္တံ အနာဂတော အဒ္
ဓာ။ တထာ ဟိ ဗာလဇနော သမ္မောဟဗဟုလော အတီတမနုသောစတိ, တဿ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ သဗ္ဗံ နေတဗ္
ဗံ။ ပတ္ထနာဗဟုလော အနာဂတံ ပဇပ္ပတိ, တဿ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒာနန္တိအာဒိ သဗ္ဗံ နေတဗ္ဗံ။ တေနေဝ တာသံ
ပုဗ္ဗန္တာဟရဏေန အပရန္တပဋိသန္ဓာနေန စဿ ယထာက္ကမံ မူလကာရဏတာ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

ကထာသု **တဏှာဒုတိယော**တိ တဏှာသဟာယော။ တဏှာ ဟိ နိရုဒကကန္တာရေ မရီစိကာယ ဥဒကသညာ
ဝိယ ပိပါသာဘိဘူတံ အပ္ပဋိကာရဒုက္ခာဘိဘူတမ္ပိ သတ္တံ အဿာဒသန္ဒဿနဝသေန သဟာယကိစ္စံ ကရောန္တီ ဘ
ဝါဒီသု အနိဗ္ဗိန္ဒံ ကတွာ ပရိဗ္ဗမာပေတိ, တသ္မာ တဏှာ ပုရိသဿ "ဒုတိယာ"တိ ဝုတ္တာ။ နနု စ အညေပိ
ကိလေသာဒယော ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ ပစ္စယာဝ? သစ္စမေတံ, န ပန တထာ ဝိသေသပစ္စယော ယထာ တဏှာ။
တထာ ဟိ သာ ကုသလေဟိ ဝိနာ အကုသလေဟိ, ကာမာဝစရာဒိကုသလေဟိ စ ဝိနာ ရူပါဝစရာဒိကုသလေဟိ ဘဝနိဗ္ဗတ္
တိယာ ဝိသေသပစ္စယော, ယတော သမုဒယသစ္စန္တိ ဝုစ္စတီတိ။ **ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝ** န္တိ ဣတ္ထဘာဝေ စ အ
ညထာဘာဝေ စ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝေ။ သော ဧတဿ အတ္ထီတိ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝေ သံသာရော, တံ
တတ္ထ ဣတ္ထဘာဝေ မနုဿတ္တံ, အညထာဘာဝေ တတော အဝသိဋ္ဌသတ္တာဝါသာ။ ဣတ္ထဘာဝေ ဝါ ဧတေ
သံ ဧတေသံ သတ္တာနံ ပစ္စုပ္ပန္နော အတ္တဘာဝေ, အညထာဘာဝေ အနာဂတတ္တဘာဝေ။ ဧဝရူပေ ဝါ အညောပိ
အတ္တဘာဝေ ဣတ္ထဘာဝေ, န ဧဝရူပေ အညထာဘာဝေ။ တံ ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ သံသာရံ ခန္ဓဓာတုအာယတန
ပဋိပါဋိံ နာတိဝတ္တတိ, န အတိက္ကမတိ။

တေမာဒီနံ ဥတ္တတ, တဏှာပံ ဒုက္ခသ္သ သမ္ဘဝ န္တိ တော် သကလဝင္ဒုက္ခသ္သ သမ္ဘဝံ သမုဒယံ တဏှာပံ အာဒီနဝံ အာဒီနဝတော ဥတ္တတာတိ အတ္ထော။ အထ တ **တေမာဒီနံ ဥတ္တတ**တိ တော် ယထာဝုတ္တံ သံသာရနာတိဝတ္တန် အာဒီနဝံ အေသံ ဥတ္တတ။ **တဏှာပံ ဒုက္ခသ္သ သမ္ဘဝ** န္တိ တဏှာဟဋ္ဌ ဝုတ္တနယေန ဝဋ္ဋဒုက္ခသ္သ ပဓာနကာရဏန္တိ ဥတ္တ။ **ဝီတတဏ္ဟော အနာအနော, သတော ဘိက္ခု, ပရိဗ္ဗဇေ** တိ ဇဝံ တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိဇာနန္တော ဝိပဿနံ ဝမေတ္တတ မဂ္ဂပဋိပဟိယာ တဏှာပံ ဝိဂမေန္တော အဂ္ဂမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော ဝီတတဏ္ဟော ဝိဂတတဏ္ဟော, တတော ဇဝ စတူသု ဥပာဒာနေသု ကဿစိပိ အဘာဝေန အာယတိံ ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတဿ တ အာဒာနဿ အဘာဝေန အနာအနော, သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗတ္ထ သတောကာရိတာယ သတော ဘိန္နကိလေသော ဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ စရေယျ, ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန တ သင်္ခါရပ္ပဝတ္တိတော အပဂစ္ဆေယျာတိ အတ္ထော။

ပဥ္စမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပဌမသေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆. ဆဋ္ဌေ **သေခဿာ** တိ ဧတ္ထ ကေနဋ္ဌေန သေခေါ? သေက္ခဓမ္မပဋိလာဘတော သေခေါ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

''ကိတ္တာဝတာ နု ခေါ, ဘန္တေ, သေခေါ ဟောတီတိ? ဣဓ, ဘိက္ခု, သေခါယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော ဟောတိ။ပေ.။ သေခေန သမ္မာသမာဓိနာ သမန္နာဂတော ဟောတိ။ ဧတ္တာဝတာ ခေါ, ဘိက္ခု, သေခေါ ဟောတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၃)။

အပိစ သိက္ခတီတိ သေခေါ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

''သိက္ခတီတိ ခေါ, ဘိက္ခု, တသ္မာ သေခေါတိ ဝုစ္စတိ။ ကိဉ္စ သိက္ခတိ? အဓိသီလမ္ပိ သိက္ခတိ, အဓိစိတ္တမ္ပိ သိက္ခတိ, အဓိပညမ္ပိ သိက္ခတိ။ သိက္ခတီတိ ခေါ, ဘိက္ခု, တသ္မာ သေခေါတိ ဝုစ္စတီ''တိ (အ. နိ. ၃.၈၆)။

ယောပိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော အနုလောမပဋိပဒါယ ပရိပူရကာရီ သီလသမ္ပန္နော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော ဘောဇနေ မတ္တညူ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဗောဓိပက္ခိယာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ – ''အဇ္ဇ ဝါ သွေ ဝါ အညတရံ သာမညဖလံ အဓိဂမိဿာမီ''တိ, သောပိ ဝုစ္စတိ သိက္ခတီတိ သေခေါတိ။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ န ပဋိဝိဒ္ဓန္တော ဝ သေခေါ အဓိပ္ပေတော, အထ ခေါ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနောပိ။ အပ္ပတ္တံ မာနသံ ဧတေနာတိ **အပ္ပတ္တမာနသော** ။ **မာနသန္တိ** ''အန္တလိက္ခစရော ပါသော, ယွာယံ စရတိ မာနသော''တိ (သံ. နိ. ၁.၁၅၁; မဟာဝ. ၃၃) ဧတ္ထ ရာဂေါ မာနသန္တိ ဝုတ္တော။ ''စိတ္တံ မနော မာနသ''န္တိ (ဓ. သ. ၆၃, ၆၅) ဧတ္ထ စိတ္တံ။ ''အပ္ပတ္တမာနသော သေခေါ, ကာလံ ကယိရာ ဇနေ သုတာ''တိ (သံ. နိ. ၁.၁၅၉) ဧတ္ထ အရဟတ္တံ။ ဣဓာပိ အရဟတ္တမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ တေန အပ္ပတ္တအရဟတ္တဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အနုတ္တရ န္တိ သေဋ္ဌံ, အသဒိသန္တိ အတ္ထော။ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမံ အနုပဒ္ဒုတန္တိ **ယောဂက္ခေမံ,** အရဟတ္တမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ **ပတ္ထယမာနဿာ** တိ ဒွေ ပတ္ထနာ တဏှာပတ္ထနာ, ကုသလစ္ဆန္ဒပတ္ထနာ စ။ ''ပတ္ထယမာနဿ ဟိ ဇပ္ပိတာနိ, ပဝေဓိတံ ဝါပိ ပကပ္ပိတေသူ''တိ (သု. နိ. ၉၀၈; မဟာနိ. ၁၃၇) ဧတ္ထ တဏှာပတ္ထနာ။

''ဆိန္နံ ပါပိမတော သောတံ၊ ဝိဒ္ဓဿံ ဝိနဠီကတံ။
ပါမောဇ္ဇဗဟုလာ ဟောထ၊ ခေမံ ပတ္တေထ ဘိက္ခဝေါ''တိ။ (မ. နိ. ၁.၃၅၂)။

ဧတ္ထ ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒပတ္ထနာ, အယမေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတာ။ တေန ပတ္ထယမာနဿာတိ တံ ယောဂက္ခေမံ ဂန္တုကာမဿ တန္နိန္နဿ တပ္ပောဏဿ တပ္ပဗ္ဘာရဿာတိ အတ္ထော။ **ဝိဟရတော**တိ ဧကံ ဣရိယာပထဒုက္ခံ အပရေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတော။ အထ ဝါ ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အဓိမုစ္စန္တော သဒ္ဓါယ ဝိဟရတီ''တိအာဒိနာ နိဒ္ဒေသနယေန စေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဇ္ဈ**

တ္တိကန္တိ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခာတေ အဇ္ဈတ္တေ ဘဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ။ **အင်္ဂ**န္တိ ကာရဏံ။ **ဣတိ ကရိတွာ**တိ ဧဝံ ကတွာ။ **န အညံ ဧကင်္ဂမ္ပိ သမနုပဿာမီ**တိ ဧတ္ထ အယံ သင်္ခေပတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, အဇ္ဈတ္တံ အတ္တနော သန္တာနေ သမုဋ္ဌိတံ ကာရဏန္တိ ကတွာ အညံ ဧကကာရဏမ္ပိ န သမနုပဿာမိ ယံ ဧဝံ ဗဟူပကာရံ, **ယထယိဒံ ယောနိသော မနသိကာရော**တိ ဥပါယမနသိကာရော, ပထမနသိကာရော, အနိစ္စာဒီသု အနိစ္စာဒိနယေနေဝ မနသိကာရော, အနိစ္စာနုလောမိကေန ဝါ စိတ္တဿ အာဝဋ္ဋနာ အနွာဝဋ္ဋနာ အာဘောဂေါ သမန္နာဟာရော မနသိကာရော။ အယံ ယောနိသော မနသိကာရော။

ဣဒါနိ ယောနိသော မနသိကာရဿ အာနုဘာဝံ ဒဿေတုံ **"ယောနိသော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု မနသိ ကရောန္တော အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယောနိသော မနသိ ကရောန္တော** တိ "ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, အယံ ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ, အယံ ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ, အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စ"န္တိ စတူသု အရိယသစ္စေသု ယောနိသော မနသိကာရံ ပဝတ္တေန္တော။

တတြာယံ အတ္ထဝိဘာဝနာ – ယဒိပိ ဣဒံ သုတ္တံ အဝိသေသေန သေက္ခပုဂ္ဂလဝသေန အာဂတံ, စတုမဂ္ဂသာဓာရဏဝသေန ပန သင်္ခေပေနေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထယိဿာမ။ ယော စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကော ယောဂါဝစရော "တဏှာဝဇ္ဇာ တေဘူမကာ ခန္ဓာ ဒုက္ခံ, တဏှာ သမုဒယော, ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓော, နိရောဓသမ္ပာပကော မဂ္ဂေါ"တိ ဧဝံ ပုဗ္ဗေ ဝါ အာစရိယသန္တိကေ ဥဂ္ဂဟိတစတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနော။ သော အပရေန သမယေန ဝိပဿနာမဂ္ဂံ သမာရုဠှော သမာနော တေဘူမကေ ခန္ဓေ "ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ, ဥပါယေန ပထေန သမန္နာဟရတိ စေဝ ဝိပဿတိ စ။ ဝိပဿနာ ဟိ ဣဓ မနသိကာရသီသေန ဝုတ္တာ။ ယာ ပနာယံ တဿ ဒုက္ခဿ သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမဘဝိကာ တဏှာ, အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ။ ယသ္မာ ပန ဣဒံ ဒုက္ခံ, အယဉ္စ သမုဒယော ဣဒံ ဌာနံ ပတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ န ပဝတ္တန္တိ, တသ္မာ ယဒိဒံ နိဗ္ဗာနံ နာမ , အယံ ဒုက္ခနိရောဓောတိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ။ နိရောဓသမ္ပာပကံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ, "အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ"တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ, ဥပါယေန ပထေန သမန္နာဟရတိ စေဝ ဝိပဿတိ စ။

တတြာယံ ဥပါယော – အဘိနိဝေသော နာမ ခန္ဓေ ဟောတိ, န ဝိဝဋ္ဋေ, တသ္မာ အယမတ္ထော – "ဣမသ္မိံ ကာယေ ပထဝီဓာတု, အာပောဓာတူ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၈) နယေန စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ တဒနုသာရေန ဥပါဒါရူပါနိ စ ပရိဂ္ဂဟေတွာ "အယံ ရူပက္ခန္ဓော"တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တံ ဝဝတ္ထာပယတော ဥပ္ပန္နေ တဒါရမ္မဏေ စိတ္တစေတသိကဓမ္မေ "ဣမေ စတ္တာရော အရူပက္ခန္ဓာ"တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တတော "ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒုက္ခ"န္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တေ ပန သင်္ခေပတော နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဒွေဝ ဘာဂါ ဟောန္တိ။ ဣဒဉ္စ နာမရူပံ သဟေတု သပ္ပစ္စယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ အယံ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာဒိကော ဟေတု, အယံ အာဟာရာဒိကော ပစ္စယောတိ ဟေတုပ္ပစ္စယေ ဝဝတ္ထပေတိ။ သော တေသံ ပစ္စယာနဉ္စ ပစ္စယုပ္ပန္နာနဉ္စ ယာထာဝသရသလက္ခဏံ ဝဝတ္ထပေတွာ "ဣမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ ဘဝန္တိ, ဟုတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ အနိစ္စာ"တိ အနိစ္စလက္ခဏံ အာရောပေတိ, "ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ ဒုက္ခာ"တိ ဒုက္ခလက္ခဏံ အာရောပေတိ, "အဝသဝတ္တနတော အနတ္တာ"တိ အနတ္တလက္ခဏံ အာရောပေတိ။

ဧဝံ တိလက္ခဏာနိ အာရောပေတွာ ဝိပဿန္တော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏုပ္ပတ္တိယာ ဥပ္ပန္နေ ဩဘာသာဒိကေ ဝိပဿနုပက္ကိလေသေ 'အမဂ္ဂေါ'တိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏမေဝ "အရိယမဂ္ဂဿ ဥပါယဘူတော ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါ"တိ မဂ္ဂါမဂ္ဂံ ဝဝတ္ထပေတွာ ပုန ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ ပဋိပဋိယာ ဘင်္ဂဉာဏာဒီနိ စ ဥပ္ပာဒေန္တော သောတာပတ္တိမဂ္ဂါဒယော ပါပုဏာတိ။ တသ္မိံ ခဏေ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဧကပ္ပဋိဝေဓေနေဝ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ဧကာဘိသမယေန အဘိသမေတိ။ တတ္ထ ဒုက္ခံ ပရိညာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တော, သမုဒယံ ပဟာနပ္ပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တော သဗ္ဗံ အကုသလံ ပဇဟတိ, နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တော မဂ္ဂံ ဘာဝနာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တော သဗ္ဗံ ကုသလံ ဘာဝေတိ။ အရိယမဂ္ဂေါ ဟိ နိပ္ပရိယာယတော ကုစ္ဆိတသလနာဒိအတ္ထေန ကုသလော, တသ္မိဉ္စ ဘာဝိတေ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ အနဝဇ္ဇဓမ္မာ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တီတိ။ ဧဝံ ယောနိသော မနသိ ကရောန္တော အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ – "ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ, အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ ယောနိသော မနသိ ကရောတီ"တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂၁)။ အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ "ယောနိသော မနသိကာရသမ္ပန္နဿေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော ပါဋိကင်္ခံ – အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဘာဝေဿတိ, အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဗဟုလီကရိဿတီ"တိ (သံ. နိ. ၅.၅၅)။

ယောနိသော မနသိကာရောတိ ကထာယ အယံ သင်္ခေပတ္ထော – သိက္ခတိ, သိက္ခာပအနိ တဿ အတ္ထိ, သိက္ခနသီလောတိ တ **သေခေါ**။ သံသာရေ ဘယံ ဣက္ခတီတိ **ဘိက္ခု**။ တဿ သေခဿ ဘိက္ခုနော **ဥတ္တမတ္ထဿ** အရဟတ္တဿ **ပတ္တိယာ** အဓိဂမာယ ယထာ ယောနိသော မနသိကာရော, ဧဝံ **ဗဟုကာရော** ဗဟူပကာရော အညော ကောစိ ဓမ္မော နတ္ထိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ ယောနိသော ဥပာယေန မနသိကာရံ ပုရက္ခတွာ **ပဒဟံ** စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝသေန ပဒဟန္တော, **ခယံ ဒုက္ခဿ ပာပုဏေ** သံကိလေသဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ပရိက္ခယံ ပရိယောသာနံ နိဗ္ဗာနံ ပာပုဏေ အဓိဂစ္ဆေယျ, တသ္မာ ယောနိသော မနသိကာရော ဗဟုကာရောတိ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဒုတိယသေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇. သတ္တမေ **ဗာဟိရန္တိ** အဇ္ဈတ္တသန္တာနတော ဗဟိ ဘဝံ။ **ကလျာဏမိတ္တတာ** တိ ယဿ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နော အဃဿ ဃာတာ , ဟိတဿ ဝိဓာတာ သဗ္ဗာကာရေန ဥပကာရကော မိတ္တော ဟောတိ, သော ပုဂ္ဂလော ကလျာဏမိတ္တော, တဿ ဘာဝေါ ကလျာဏမိတ္တတာ။ တတ္ထာယံ ကလျာဏမိတ္တော ပကတိယာ သဒ္ဓါသမ္ပန္နော ဟောတိ သီလသမ္ပန္နော သုတသမ္ပန္နော စာဂသမ္ပန္နော ဝီရိယသမ္ပန္နော သတိသမ္ပန္နော သမာဓိသမ္ပန္နော ပညာသမ္ပန္နော။ တတ္ထ သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိယာ သဒ္ဒဟတိ တထာဂတဿ ဗောဓိံ, တေန သမ္မာသမ္ဗောဓိဟေတုဘူတံ သတ္တေသု ဟိတသုခေသိတံ န ပရိစ္စဇတိ, သီလသမ္ပတ္တိယာ သဗ္ရဟ္မစာရီနံ ပိယော ဟောတိ ဂရု စ ဘာဝနီယော စောဒကော ပာပဂရဟီ ဝတ္တာ ဝစနက္ခမော, သုတသမ္ပတ္တိယာ ခန္ဓာယတနသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိကာနံ ဂမ္ဘီရာနံ ကထာနံ ကတ္တာ ဟောတိ, စာဂသမ္ပတ္တိယာ အပ္ပိစ္ဆော ဟောတိ သန္တုဋ္ဌော ပဝိဝိတ္တော အသံသဋ္ဌော, ဝီရိယသမ္ပတ္တိယာ အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတပ္ပဋိပတ္တိယံ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဟောတိ, သတိသမ္ပတ္တိယာ ဥပဋ္ဌိတဿတိ ဟောတိ ပရမေန သတိနေပက္ကေန သမန္နာဂတော စိရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ အနုဿရိတာ, သမာဓိသမ္ပတ္တိယာ အဝိက္ခိတ္တော ဟောတိ သမာဟိတော ဧကဂ္ဂစိတ္တော, ပညာသမ္ပတ္တိယာ အဝိပရီတံ ပဇာနာတိ။ သော သတိယာ ကုသလာကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဂတိယော သမန္နေသန္တော ပညာယ သတ္တာနံ ဟိတာဟိတံ ယထာဘူတံ ဇာနိတွာ သမာဓိနာ တတ္ထ အေကဂ္ဂစိတ္တော ဟုတွာ ဝီရိယေန သတ္တေ အဟိတေ နိသေဓေတွာ ဟိတေ နိယောဇေတိ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ –

> ''ပိယော ဂရု ဘာဝနီယော၊ ဝတ္တာ စ ဝစနက္ခမော။
> ဂမ္ဘီရဉ္စ ကထံ ကတ္တာ၊ နော စာဋ္ဌာနေ နိယောဇကော''တိ။ (နေတ္တိ. ၁၁၃)။

ကလျာဏမိတ္တော , ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတီ တိ ကလျာဏမိတ္တော ပုဂ္ဂလော ကလျာဏမိတ္တံ နိဿာယ ကမ္မဿကတာဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတိ, ဥပ္ပန္နံ သဒ္ဓံ ဖာတိံ ကရောတိ, သဒ္ဓါဇာတော ဥပသင်္ကမတိ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုဏာတိ။ တံ ဓမ္မံ သုတွာ တထာဂတေ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ, တေန သဒ္ဓါပဋိလာဘေန ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုတိဋ္ဌတိ, စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ သမ္ပာဒေတိ, ယထာဗလံ ဓုတဓမ္မေ သမာဒာယ ဝတ္တတိ, ဒသကထာဝတ္ထုလာဘီ ဟောတိ, အာရဒ္ဓဝီရိယော ဝိဟရတိ ဥပဋ္ဌိတဿတိ သမ္ပဇာနော ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဗောဓိပက္ခိယာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တော, နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေန သဗ္ဗံ အကုသလံ သမုစ္ဆိန္ဒတိ, သဗ္ဗဉ္စ ကုသလံ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂမေန္တော ဝဍ္ဎေတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> ''ကလျာဏမိတ္တဿေတံ, မေဃိယ, ဘိက္ခုနော ပာဋိကင်္ခံ ကလျာဏသဟာယဿ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကဿ 'ယံ သီလဝါ ဘဝိဿတိ, ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရိဿတိ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော, အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု, ဘယဒဿာဝီ သမာဒာယ သိက္ခိဿတိ, သိက္ခာပဒေသု'။
>
> ''ကလျာဏမိတ္တဿေတံ။ပေ.။ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကဿ 'ယံ ယာယံ ကထာ အဘိသလ္လေခိကာ စေတောဝိဝရဏသပ္ပာယာ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒာယ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ သေယျထိဒံ – အပ္ပိစ္ဆကထာ, သန္တုဋ္ဌိကထာ, ပဝိဝေကကထာ, အသံသဂ္ဂကထာ, ဝီရိယာရမ္ဘကထာ, သီလကထာ, သမာဓိကထာ။ပေ.။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ။ ဧဝရူပာယ ကထာယ နိကာမလာဘီ ဘဝိဿတိ အကိစ္ဆလာဘီ အကသိရလာဘီ'။

“ကလျာဏမိတ္တဿေတံ ။ပေ။ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကဿ ‘ယံ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဝိဟရိဿတိ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒာယ ထာမဝါ ဒဠှပရက္ကမော အနိက္ခိတ္တဓုရော ကုသလေသု ဓမ္မေသု’။

“ကလျာဏမိတ္တဿေတံ။ပေ။ ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကဿ ‘ယံ ပညဝါ ဘဝိဿတိ, ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဓိကာယ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ’”တိ (ဥဒါ. ၃၁)။

ဧဝံ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခပရိမုစ္စနနိမိတ္တံ ကလျာဏမိတ္တတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ –

“မမဉှိ , အာနန္ဒ, ကလျာဏမိတ္တံ အာဂမ္မ ဇာတိဓမ္မာ သတ္တာ ဇာတိယာ ပရိမုစ္စန္တိ, ဇရာဓမ္မာ သတ္တာ ဇရာယ ပရိမုစ္စန္တိ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၁.၁၂၉)။

တေန ဝုတ္တံ – “ကလျာဏမိတ္တော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတီ”တိ။

ဂါထာယ **သပ္ပတိဿော** တိ ပတိဿဝသင်္ခာတေန သဟ ပတိဿေနာတိ သပ္ပတိဿော, ကလျာဏမိတ္တဿ ဩဝါဒံ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆကော သုဗ္ဗစောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဟိတသုခေ ပတိဋ္ဌာပနေန ပတိ ဣဿေတီတိ ပတိဿော, ဩဝါဒဒါယကော။ ဂရုအာဒရယောဂေန တေန ပတိဿေန သဟ ဝတ္တတီတိ သပ္ပတိဿော, ဂရူသု ဂရုစိတ္တီကာရဗဟုလော။ **သကာရဝေ**တိ ဆဗ္ဗိဓေနပိ ဂါရဝေန ယုတ္တော။ **ကရံ မိတ္တာနံ ဝစန** န္တိ ကလျာဏမိတ္တာနံ ဩဝါဒံ ကရောန္တော ယထောဝါဒံ ပဋိပဇ္ဇန္တော။ **သမ္ပဇာနော** တိ သတ္တဋ္ဌာနိယေန သမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော။ **ပတိဿတော**တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဖာတိံ , ဂမေတုံ သမတ္ထာယ သတိယာ ပတိဿတော သတောကာရီ။ **အနုပုဗ္ဗေန** တိ သီလာဒိဝိသုဒ္ဓိပဋိပဟဋိယာ, တတ္ထ စ ဝိပဿနာပဋိပဟဋိယာ စေဝ မဂ္ဂပဋိပဟဋိယာ စ။ **သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယ** န္တိ ကာမရာဂသံယောဇနာဒီနံ သဗ္ဗေသံ သံယောဇနာနံ ခေပနတော သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂဿ ပရိယောသာနဘူတံ အရဟတ္တံ, တဿ အာရမ္မဏဘူတံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ။ **ပါပုဏေ** အဓိဂစ္ဆေယျာတိ အတ္ထော။ ဣတိ ဣမေသု ဒွီသု သုတ္တေသု အရိယမဂ္ဂဓိဂမဿ သတ္ထာရာ ပဓာနင်္ဂံ နာမ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သင်္ဃဘေဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈. အဋ္ဌမေ **ဧကဓမ္မော** တိ ကတရောယံ သုတ္တနိက္ခေပော? အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော။ တတ္ရာယံ သင်္ခေပကထာ – ဒေဝဒတ္တော ဟိ အဇာတသတ္တုံ ဒုဂ္ဂဟဏံ ကဟာပေတွာ တဿ ပိတရံ ရာဇာနံ ဗိမ္ဗိသာရံ တေန မာရာပေတွာပိ အဘိမာရေ ပယောဇေတွာပိ သိလာပဝိဇ္ဈနေန လောဟိတုပ္ပာဒကမ္မံ ကတွာပိ န တာဝတာ ဟာကဗ္ဗော ဇာတော, နာဠာဂိရိံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ပန ဟာကဗ္ဗော ဇာတော။ အထ မဟာဇနော “ဧဝရူပမ္ပိ နာမ ဟပံ ဂဟေတွာ ရာဇာ ဝိစရတီ”တိ ကောလာဟလံ အကာသိ, မဟာဃောသော အဟောသိ။ တံ သုတွာ ရာဇာ အတ္တနာ ဒီယမာနာနိ ပဉ္စ ထာလိပာကသတာနိ ပစ္ဆိန္ဒ အပေသိ, ဥပဋ္ဌာနမ္ပိဿ နာဂမာသိ။ နာဂရာပိ ကုလံ ဥပဂတဿ ကဋ္ဆုဇ္ဇဘတ္တမ္ပိဿ နာဒံသု။ သော ပရိဟီနလာဘ သက္ကာရော ကောဟညေန ဇီဝိတုကာမော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉ္စ ဝတ္ထူနိ ယာစိတွာ “အလံ, ဒေဝဒတ္တ, ယော ဣစ္ဆတိ, သော အာရညိကော ဟောတူ”တိအာဒိနာ (ပါရာ. ၄၀၉; စူဠဝ. ၃၄၃) ဘဂဝတာ ပဋိက္ခိတ္တော တေဟိ ပဉ္စဟိ ဝတ္ထူဟိ ဗာလံ လူခပ္ပသန္နံ ဇနံ သညာပေန္တော ပဉ္စသတေ ဝဇ္ဇိပုတ္တကေ သလာကံ ကဟာပေတွာ သင်္ဃံ ဘိန္ဒိတွာဝ တေ အာဒါယ ဂယာသီသံ အဂမာသိ။ အထ ဒွေဝ အဂ္ဂသာဝကာ သတ္ထု အာဏာယ တတ္ထ ဂန္တွာ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ တေ အရိယဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ အာနယိံသု။ ယေ ပနဿ သင်္ဃဘေဒာယ ပရက္ကမန္တဿ လဒ္ဒိံ ရောစေတွာ တထေဝ ပဂ္ဂယှ ဌိတာ သင်္ဃေ ဘိဇ္ဇန္တေ ဘိန္နေ စ သမနုညာ အဟေသုံ, တေသံ တံ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ အဟောသိ ။

ဒေဝဒတ္တောပိ န စိရဿေဝ ရောဂါဘိဘူတော ဗာဠှဂိလာနော မရဏကာလေ “သတ္ထာရံ ဝန္ဒိဿာမီ”တိ မဉ္စကသိဝိကာယ နီယမာနော ဇေတဝနပောက္ခရဏီတီရေ ဌပိတော ပထဝိယာ ဝိဝရေ ဒိန္နေ ပတိတွာ အဝီစိမ္ဟိ နိဗ္ဗတ္တိ,

ယောဇနသတိကော စသ္မာ အတ္တဘာဝေ အဟောသိ ကပ္ပဋ္ဌိယော တာလက္ခန္ဓပရိမာဏေဟိ အယသူလေဟိ ဝိနိဝိဒ္ဓော။ ဒေဝဒတ္တပက္ခိကာနိ စ ပဉ္စမတ္တာနိ ကုလသတာနိ တသ္မိံ လဒ္ဓိယံ ဌိတာနိ သဟ ဗန္ဓဝေဟိ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တာနိ။ ဧကဒိဝသံ ဘိက္ခူ ဓမ္မသဘာယံ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုံ “အာဝုသော, ဒေဝဒတ္တေန သင်္ဃံ ဘိန္ဒန္တေန ဘာရိယံ ကမ္မံ ကတ”န္တိ။ အထ သတ္ထာ ဓမ္မသဘံ ဥပဂန္တွာ “ကာယ နုတ္ထ, ဘိက္ခဝေ, ဧတရဟိ ကထာယ သန္နိသိန္နာ”တိ ပုစ္ဆိတွာ “ဣမာယ နာမာ”တိ ဝုတ္တေ သင်္ဃဘေဒေ အာဒီနဝံ ဒဿေန္တော ဣမံ သုတ္တံ အဘာသိ။ ကေစိ ပန ဘဏန္တိ “ဒေဝဒတ္တဿ တပ္ပက္ခိကာနဉ္စ တထာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ ဒိသွာ သင်္ဃဘေဒေ အာဒီနဝံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ဣမံ သုတ္တံ ဒေသေသီ”တိ။

တတ္ထ **ဧကဓမ္မော**တိ ဧကော အကုသလော မဟာသာဝဇ္ဇဓမ္မော။ **လောကေ**တိ သတ္တလောကေ။ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ဧတ္ထ ဘေဒသံဝတ္တနိကေသု ဘဏ္ဍနာဒီသု သင်္ဃေ ဥပ္ပန္နေသုပိ “ဓမ္မော အဓမ္မော”တိအာဒီသု အဋ္ဌာရသဘေဒကရဝတ္ထူသု ယဿ ကဿစိ ဒီပနဝသေန တေဟရန္တေသုပိ တတ္ထ ရုစိဇနနတ္ထံ အနုဿာဝေန္တေသုပိ အနုဿာဝေတွာ သလာကာယ ဂါဟိတာယပိ သင်္ဃဘေဒော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နာမ ဟောတိ, သလာကာယ ပန ဂါဟိတာယ စတ္တာရော တ အတိရေကာ တ ယဒါ အာဝေဏိကံ ဥဒ္ဒေသံ တ သင်္ဃကမ္မံ တ ကရောန္တိ, တဒါ သင်္ဃဘေဒော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ။ ကတ္ထ ပန တသ္မိံ သင်္ဃဘေဒော ဥပ္ပန္နော နာမ? ကမ္မံ, ဥဒ္ဒေသော, တေဟာရော, အနုဿာဝနာ, သလာကဂ္ဂါဟောတိ ဣမေသု ဟိ ပဉ္စသု သင်္ဃဿ ဘေဒကာရဏေသု ကမ္မံ တ ဥဒ္ဒေသော တ ပမာဏံ, တေဟာရာနုဿာဝနသလာကဂ္ဂါဟာ ပန ပုဗ္ဗဘာဂါတိ။

ဗဟုဇနာဟိတာယာတိအာဒီသု ဝ.မဟာဇနဿ ဈာနမဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိနိဝါရဏေန အဟိတာယ, သဂ္ဂသမ္ပတ္တိနိဝါရဏေန အသုခါယ, အပါယူပပတ္တိဟေတုဘာဝေန အနတ္ထာယ။ အကုသလဓမ္မဝသေန တ အဟိတာယ, ဟိတမတ္တဿပိ အဘာဝတော သုဂတိယမ္ပိ နိဗ္ဗတ္တနကကာယိကစေတသိကဒုက္ခာယ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော ။ **ဒေဝမနုဿာန**န္တိ ဣဒံ “ဗဟုနော ဇနဿာ”တိ ဝုတ္တေသု ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော။ အပရော နယော – **ဗဟုဇနာဟိတာယာ**တိ ဗဟုဇနဿ မဟတော သတ္တကာယဿ အဟိတတ္ထာယ, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကအနတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ **အသုခါယာ**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကအသုခတ္ထာယ, ဒုဝိဓဒုက္ခတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ **အနတ္ထာယာ**တိ ပရမတ္ထပဋိက္ခေပတာယ။ နိဗ္ဗာနဉှိ ပရမတ္ထော, တတော ဥတ္တရိ အတ္ထော နတ္ထိ။ **အဟိတာယာ**တိ မဂ္ဂပဋိက္ခေပတာယ။ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကမဂ္ဂတော ဟိ ဥတ္တရိ ဟိတံ နာမ နတ္ထိ။ **ဒုက္ခာယာ**တိ အရိယသုခဝိရာဓနေန ဝဋ္ဋဒုက္ခတာယ။ ယေ ဟိ အရိယသုခတော ဝိရဒ္ဓါ တံ အဓိဂန္တုံ အဘဗ္ဗာ, တေ ဝဋ္ဋဒုက္ခေ ပရိဗ္ဘမန္တိ, အရိယသုခတော စ ဥတ္တရိ သုခံ နာမ နတ္ထိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ “အယံ သမာဓိ ပစ္စုပ္ပန္နသုခော စေဝ အာယတိဉ္စ သုခဝိပါကော”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၅; အ. နိ. ၅.၂၇)။

ဣဒါနိ “သင်္ဃဘေဒေါ”တိ သရူပတော ဒဿေတွာ တဿ အဟိတာဒီနံ ဧကန္တဟေတုဘာဝံ ပကာသေတုံ **“သင်္ဃေ ခော ပန, ဘိက္ခဝေ, ဘိန္နေ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘိန္နေ**တိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ ယထာ “အဓနာနံ ဓနေ အနနုပ္ပဒီယမာနေ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၉၁), ဘေဒဟေတူတိ အတ္ထော။ **အညမညံ ဘဏ္ဍနာနီ**တိ စတုန္နံ ပရိသာနံ တပ္ပက္ခိကာနဉ္စ “ဧသော ဓမ္မော, နေသော ဓမ္မော”တိ အညမညံ ဝိဝါဒနာနိ။ ဘဏ္ဍနဉှိ ကလဟဿ ပုဗ္ဗဘာဂေါ။ **ပရိဘာသာ**တိ “ဣဒံ ဥဒ္ဒိဿ တေ အနတ္ထံ ကရိဿာမာ”တိ ဘယုပ္ပါဒနဝသေန တဇ္ဇနာ။ **ပရိက္ခေပါ**တိ ဇာတိအာဒိဝသေန ပရိတော ခေဟ, ဒသဟိ အက္ကောသဝတ္ထူဟိ ခုံသနဝမ္ဘနာ။ **ပရိစ္စဇနာ**တိ ဥက္ခေပနိယကမ္မကရဏာဒိဝသေန နိဿာရဏာ။ **တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ သင်္ဃဘေဒေ, တန္နိမိတ္တေ ဝါ ဘဏ္ဍနာဒိကေ။ **အပ္ပသန္နာ**တိ ရတနတ္တယဂုဏာနံ အနဘိညာ။ **န ပသီဒန္တီ**တိ “ဓမ္မစာရိနော သမစာရိနော”တိအာဒိနာ ယုတ္တာယံ ဘိက္ခူသု ပသာဒနာကာရော, တထာ န ပသီဒန္တိ, တေသံ တ သောတဗ္ဗံ သဒ္ဒါတဗ္ဗံ န မညန္တိ။ တထာ စ ဓမ္မေ သတ္ထရိ စ အပ္ပသန္နာဝ ဟောန္တိ။ **ဧကစ္စာနံ အညထတ္တ**န္တိ ပုထုဇ္ဇနာနံ အဝိရုဠှဟသဒ္ဓါနံ ပသာဒညထတ္တံ။

ကထာယံ **အာဟယိကော**တိအာဒီသု အဟယေ နိဗ္ဗတ္တနာရဟတာယ အာဟယိကော။ တတ္ထာပိ အဝီစိသင်္ခါတေ မဟာနိရယေ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ **နေရယိကော**။ ဧကံ အန္တရကပ္ပံ ပရိပုဏ္ဏမေဝ ကတွာ တတ္ထ တိဋ္ဌတီတိ **ကပ္ပဋ္ဌော**။ သင်္ဃဘေဒသင်္ခါတေ ဝဂ္ဂေ ရတောတိ **ဝဂ္ဂရတော**။ အဓမ္မိယတာယ **အဓမ္မော**။ ဘေဒကရဝတ္ထူဟိ သင်္ဃဘေဒသင်္ခါတေ ဓေဝ စ အဓမ္မေ ဌိတောတိ **အဓမ္မဋ္ဌော**။ **ယောဂက္ခေမာ ပဓံသတီ**တိ ယောဂက္ခေမတော ဟိတတော ပဓံသတိ ပရိဟာယတိ, စတူဟိ တ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒုတတ္တာ ယောဂက္ခေမံ နာမ အရဟတ္တံ နိဗ္ဗာနဉ္စ, တတော ပနဿ ဓံ

သနေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညတော သံဟတဋ္ဌေန **သင္ဃံ,** တတော ဧဝ ဧကကမ္မာဒိဝိဓာနယောဂေန **သမဂ္ဂံ** သဟိတံ။ **ဘေတွာတနာ**တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တလက္ခဏေန သင္ဃဘေဒေန ဘိန္ဒိတွာ။ **ကပ္ပ** န္တိ အာယုကပ္ပံ။ သော ပနေတ္ထ အန္တရကပ္ပော၀။ **နိရယမ္ဟီ**တိ အဝီစိမဟာနိရယမှိ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သင္ဃသာမဂ္ဂီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉. နဝမေ **ဧကဓမ္မော** တိ ဧကော ကုသလဓမ္မော အနဝဇ္ဇဓမ္မော။ ''အယံ ဓမ္မော, နာယံ ဓမ္မော''တိအာဒိနာ သစေ သင္ဃေ ဝိတအေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, တတ္ထ ဓမ္မကာမေန ဝိညုနာ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခိတဗ္ဗံ ''ဌာနံ ခော, ပနေတံ ဝိဇ္ဇတိ, ယဒိဒံ ဝိတအေ ဝဓုမာနော သင္ဃရာဇိယာ တ သင္ဃဘေဒာယ တ သံဝတ္တေယျာ''တိ။ သစေ တံ အဓိကရဏံ အတ္တနာ ပဂ္ဂဟေတွာ ဌိတော, အဂ္ဂိ အက္ကန္တေန ဝိယ သဟသာ တတော ဩရမိတဗ္ဗံ။ အထ ပရေဟိ တံ ပဂ္ဂဟိတံ သယဥ္စေတံ သက္ကောတိ ဝူပသမေတုံ, ဥဿာဟဇာတော ဟုတွာ ဒူရမ္ပိ ဂန္တွာ တထာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ, ယထာ တံ ဝူပသမ္မတိ။ သစေ ပန သယံ န သက္ကောတိ, သော စ ဝိတအေ ဥပရူပရိ ဝဓုတေဝ, န ဝူပသမ္မတိ။ ယေ တတ္ထ ပတိရူပသိက္ခာကာမာ သဗ္ရဟ္မစာရိနော, တေ ဥဿာဟေတွာ ယေန ဓမ္မေန ယေန ဝိနယေန ယေန သတ္ထုသာသနေန တံ အဓိကရဏံ ယထာ ဝူပသမ္မတိ, တထာ ဝူပသမေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဝူပသမေန္တဿ ယော သင္ဃသာမဂ္ဂိကရော ကုသလော ဓမ္မော, အယမေတ္ထ ဧကဓမ္မောတိ အဓိပ္ပေတော။ သော ဟိ ဥဘတောပက္ခိယာနံ ဒွေဝဋ္ဌဟကဇာတာနံ ဘိက္ခူနံ, တေသံ အနုဝတ္တနဝသေန ဌိတာနံ ဘိက္ခုနီနံ ဥပာသကာနံ ဥပာသိကာနံ တေသံ အာရက္ခဒေဝတာနံ ယာဝဒေဝ ဗ္ရဟ္မာနမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟံ အဟိတံ ဒုက္ခာဝဟံ သံကိလေသဓမ္မံ အပနေတွာ မဟတော ပုညရာသိဿ ကုသလာဘိသန္ဒဿ ဟေတုဘာဝတော သဒေဝကဿ လောကဿ ဟိတသုခာဝဟော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဧကဓမ္မော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟုဇနဟိတာယာ''**တိအာဒိ။ တဿတ္ထော အနန္တရသုတ္တေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သင္ဃသာမဂ္ဂီ** တိ သင္ဃဿ သမဂ္ဂဘာဝေ ဘေဒာဘာဝေ ဧကကမ္မတာ ဧကုဒ္ဒေသတာ စ။

ကထာယံ **သုခာ သင္ဃဿ သာမဂ္ဂီ** တိ သုခဿ ပစ္စယဘာဝတော သာမဂ္ဂီ သုခာတိ ဝုတ္တာ။ ယထာ ''သုခော ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒော''တိ (ဓ. ပ. ၁၉၄)။ **သမဂ္ဂါနဉ္စနုဂ္ဂဟော** တိ သမဂ္ဂါနံ သာမဂ္ဂီအနုမောဒနေန အနုဂ္ဂဏှနံ သာမဂ္ဂီ အနုရူပံ, ယထာ တေ သာမဂ္ဂီ န ဝိဇဟန္တိ, တထာ ဂဟဏံ ဌပနံ အနုဗလပ္ပဒာနန္တိ အတ္ထော။ **သင္ဃံ သမဂ္ဂံ ကတွာန**တိ ဘိန္နံ သင္ဃံ ရာဇိပတ္တံ တ သမဂ္ဂံ သဟိတံ ကတွာ။ **ကပ္ပ** န္တိ အာယုကပ္ပမေဝ။ **သဂ္ဂမ္ဟိ မောဒတီ** တိ ကာမာဝစရဒေဝလောကေ အညေ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဘိဘဝိတွာ ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝန္တော ဣဋ္ဌိတနိပ္ဖတ္တိယာဝ မောဒတိ ပမောဒတိ လလတိ ကီဠတီတိ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ပဒုဋ္ဌစိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမဿ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယေဝ။ ဧကဒိဝသံ ကိရ ဘိက္ခူ ဓမ္မသဘာယံ သန္နိသိန္နာ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုံ – ''အာဝုသော, ဣဓေကစ္စေ ဗဟုံ ပုညကမ္မံ ကရောတိ, ဧကစ္စေ ဗဟုံ ပာပကမ္မံ, ဧကစ္စေ ဥဘယတေမိဿံ သကံ ကရောတိ။ တတ္ထ တေမိဿကာရိနော ကီဒိသော အဘိသမ္ပရာယော''တိ? အထ သတ္ထာ ဓမ္မသဘံ ဥပဂန္တွာ ပညတ္တဝရဗုဒ္ဓါသနေ နိသိန္နော တံ ကထံ သုတွာ ''ဘိက္ခဝေ, မရဏာသန္နကာလေ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တဿ ဒုဂ္ဂတိ ဟဋ္ဌိ ကင္ခာ''တိ ဒဿေန္တော ဣမာယ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ ဣဒံ သုတ္တံ ဒေသေသိ။

တတ္ထ **ဣဓာ**တိ ဒေသာပဒေသေ နိပါတော။ သွာယံ ကတ္ထစိ ပဒေသံ ဥပာဒာယ ဝုစ္စတိ ''ဣဓေဝ တိဋ္ဌမာနဿ, ဒေဝဘူတဿ မေ သတော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၆၉)။ ကတ္ထစိ သာသနံ ဥပာဒာယ ''ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော ဣဓ ဒုတိယော သမဏော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၃၉; အ. နိ. ၄.၂၄၁)။ ကတ္ထစိ ပဒပူရဏမတ္တေ ''ဣဓာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဘုတ္တာဝီ အဿံ ပဝာရိတော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀)။ ကတ္ထစိ လောကံ ဥပာဒာယ ဝုစ္စတိ ''ဣဓ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၆၁)။ ဣဓာပိ လောကေ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဧကစ္စ** န္တိ ဧကံ, အညတရန္တိ အတ္ထော။

ထော။ **ပုဂ္ဂလ** န္တိ သတ္တံ။ သော ဟိ ယထာပစ္စယံ ကုသလာကုသလာနံ တဗ္ဗိပာကာနဉ္စ ပူရဏတော မရဏဝသေန ဂလနတော စ ပုဂ္ဂလောတိ ဝုစ္စတိ။ **ပဒုဋ္ဌစိတ္တ** န္တိ ပဒေါသေန အာဃာတေန ဒုဋ္ဌစိတ္တံ။ အထ ဝါ **ပဒုဋ္ဌစိတ္တ** န္တိ ဒေါသေန ရာဂါဒိနာ ပဒူသိတစိတ္တံ။ တွေ့ စ **စေတသာ** တိ ဣဒံ ပဒုဋ္ဌစိတ္တသ္သ ပုဂ္ဂလသ္သ ဝိသေသနံ။ ယသ္မာ ဟိ ပဋိသန္ဓိအာယူကကမ္မံ ဩကာသမကာသိ, သော တထာ ဝုတ္တော။ ယသ္မာ စ အကုသလပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တံ နိဝတ္တေတွာ တ ကုသလဝသေန ဩတာရေတုံ န သက္ကာ, ဧဝံ အာသန္နမရဏော။ **ဧဝန္တိ** ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗာကာရံ ဒဿေတိ။ **စေတသာ**တိ အတ္တနော စိတ္တေန စေတောပရိယညာဏေန။ **စေတော**တိ တသ္သ ပုဂ္ဂလသ္သ စိတ္တံ။ **ပရိစ္စာ** တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ တ **ပဇာနာမိ** ။ နနု စ ယထာကမ္မူပဂညာဏသ္သာယံ ဝိသယောတိ? သစ္စမေတံ, တအာ ပဝတ္တမာနအကုသလစိတ္တဝသေန ပနေတံ ဝုတ္တံ။

ဣမမှိ စာယံ သမယေတိ ဣမသ္မိံ ကာလေ, ဣမာယံ တ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ, အယံ ပုဂ္ဂလော ဇဝနဝီထိယာ အပရဘာဂေ ကာလံ ကရေယျ စေတိ အတ္တော။ န ဟိ ဇဝနက္ခဏေ ကာလံကိရိယာ အတ္ထိ။ **ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ**တိ ယထာ အာဘတံ ကိဉ္စိ အာဟရိတွာ ဌပိတံ, ဧဝံ အတ္တနော ကမ္မုနာ နိက္ခိတ္တော နိရယေ ဌပိတော ဧဝတိ အတ္တော။ **ကာယသ္သ ဘေဒာ** တိ ဥပာဒိန္နက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ။ အထ ဝါ **ကာယသ္သ ဘေဒာ** တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယသ္သ ဥပစ္ဆေဒါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ စုတိတော ဥဒ္ဓံ။

အပာယန္တိအာဒိ သဗ္ဗံ နိရယဿေဝ ဝေဝစနံ။ နိရယော ဟိ အယသင်္ခာတာ သုခါ အပေတောတိ **အပာယော;** သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ တ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတောတိပိ အပာယော။ ဒုက္ခသ္သ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ;** ဒေါသဗဟုလတ္တာ တ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္တာ ဂတီတိပိ ဒုဂ္ဂတိ။ ဝိဝသာ နိပတန္တိ တွေ့ ဒုက္ကဋကမ္မကာရိနော, ဝိနသ္သန္တာ တ တွေ့ နိပတန္တိ သမ္ဘိဇ္ဇမာနင်္ဂပစ္စင်္ဂာတိ **ဝိနိပါတော**။ နတ္ထိ တွေ့ အဿာဒသညိတော အယောတိ **နိရယော**။ အထ ဝါ အပာယဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝုစ္စတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပာယော သုဂတိတော အပေတတ္တာ, န ဒုဂ္ဂတိ မဟေသက္ခာနံ နာဂရာဇာဒီနံ သမ္ဘဝတော။ ဒုဂ္ဂတိဂ္ဂဟဏေန ပေတ္တိဝိသယော။ သော ဟိ အပာယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သုဂတိတော အပေတတ္တာ ဒုက္ခသ္သ စ ဂတိဘူတတ္တာ, န ဝိနိပါတော အသုရသဒိသံ အဝိနိပါတတ္တာ။ ဝိနိပါတဂ္ဂဟဏေန အသုရကာယော။ သော ဟိ ယထာဝုတ္တေန အတ္တေန အပာယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ, သဗ္ဗသမ္ပတ္တိသမုသ္သယေဟိ ဝိနိပတိတတ္တာ ဝိနိပါတောတိ စ ဝုစ္စတိ။ နိရယဂ္ဂဟဏေန အဝီစိအာဒိ အနေကပ္ပကာရော နိရယောဝ ဝုစ္စတိ။ ဣဓ ပန သဗ္ဗပဒေဟိပိ နိရယောဝ ဝုတ္တော။ **ဥပပဇ္ဇန္တီ** တိ ပဋိသန္ဓိ ဂဏှန္တိ။

ကထာသု ပဌမကထာ သင်္ဂီတိကာလေ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ ဌပိတာ။ **ဥတ္တတနာ**တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ။ ဉာဏပုဗ္ဗကဉှိ ဗ္ယာကရဏံ။ ဟေတုအတ္ထော တ တ္တ-သဒ္ဒော ယထာ ''သီဟံ ဒိသွာ ဘယံ ဟောတီ''တိ, ဇာနနဟေတူတိ အတ္တော ။ **ဗုဒ္ဓေ, ဘိက္ခုနံ သန္တိကေ** တိ ဗုဒ္ဓေ ဘဂဝတ အတ္တနော သန္တိကေ ဘိက္ခုနံ ဧတံ ပရတော ဒွီဟိ ကထာဟိ ဝုစ္စမာနံ အတ္ထံ ဗ္ယာကာသိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တတိယဝဂ္ဂေါ

၁. ပသန္နစိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယဝဂ္ဂသ္သ ပဌမေ **ပသန္နစိတ္တ** န္တိ ရတနတ္တယသဒ္ဓာယ ကမ္မဖလသဒ္ဓာယ စ ပသန္နမာနသံ။ **သုဂတိ**န္တိ သုန္ဒရံ ဂတိံ, သုခသ္သ တ ဂတိန္တိ သုဂတိံ။ **သဂ္ဂ** န္တိ ရူပါဒိသမ္ပတ္တီဟိ သုဋ္ဌု အဂ္ဂန္တိ **သဂ္ဂံ။ လောက** န္တိ လောကိယန္တိ တွေ့ ပုညပါပဖလာနိ, လုဇ္ဇနဋ္ဌေနေဝ တ လောကံ။ တွေ့ စ သုဂတိဂ္ဂဟဏေန မနုဿဂတိပိ သင်္ဂယှတိ, သဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန ဒေဝဂတိ ဧဝ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

၂. မေတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂. ဒုတိယေ **မာ, ဘိက္ခဝေ, ပုညာန** န္တိ ဧတ္ထ **မာ**တိ ပဋိသေဓေ နိပါတော။ **ပုည**သဒ္ဒော "ကုသလာနံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာနံ သမာဒာနဟေတု ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဍ္ဎတီ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၈၀) ပုညဖလေ အာဂတော။ "အဝိဇ္ဇာဂတောယံ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသပုဂ္ဂလော ပုညဉ္စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတီ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၅၁) ကာမရူပာဝစရသုစရိတေ။ "ပုညူပဂံ ဘဝတိ ဝိညာဏ"န္တိအာဒီသု သုဂတိဝိသေသဘူတေ ဥပပတ္တိဘဝေ။ "တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ – ဒါနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု, သီလမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု, ဘာဝနာမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထူ"တိအာဒီသု (ဣတိဝု. ၆၀; အ. နိ. ၈.၃၆) ကုသလစေတနာယံ။ ဣဓ ပန တေဘူမကကုသလဓမ္မေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဘာယိတ္ထာ** တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓံ ဘယံ ဉာဏဘယံ, သာရဇ္ဇဘယန္တိ။ တတ္ထ "ယေပိ တေ, ဘိက္ခဝေ, ဒေဝါ ဒီဃာယုကာ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ ဥစ္စေသု ဝိမာနေသု စိရဋ္ဌိတိကာ , တေပိ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ယေဘုယျေန ဘယံ သံဝေဂံ သန္တာသံ အာပဇ္ဇန္တီ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၃၃) အာဂတံ ဉာဏဘယံ။ "အဟုဒေဝ ဘယံ, အဟု ဆမ္ဘိတတ္တံ, အဟု လောမဟံသော"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၁၈) အာဂတံ သာရဇ္ဇဘယံ။ ဣဓာပိ သာရဇ္ဇဘယမေဝ။ အယဉှေတ္ထ အတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, ဒီဃရတ္တံ ကာယဝစီသံယမော ဝတ္တပဋိဝတ္တပူရဏံ ဧကာသနံ, ဧကသေယျံ, ဣန္ဒြိယဒမော, ဓုတဓမ္မေဟိ စိတ္တဿ နိဂ္ဂဟော, သတိသမ္ပဇညံ, ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဝသေန ဝီရိယာရမ္ဘောတိ ဧဝမာဒီနိ ယာနိ ဘိက္ခုနာ, နိရန္တရံ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ ပုညာနိ, တေဟိ မာ ဘာယိတ္ထ, မာ ဘယံ သန္တာသံ အာပဇ္ဇိတ္ထ, ဧကစ္စဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဿ ဥပရောဓဘယေန သမ္ပရာယိကနိဗ္ဗာနသုခဒါယကေဟိ ပုညေဟိ မာ ဘာယိတ္ထာတိ။ နိဿက္ကေ ဟိ ဣဒံ သာမိဝစနံ။

ဣဒါနိ တတော အဘာယိတဗ္ဗဘာဝေ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **"သုခဿေတ"** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုခ**သဒ္ဒော "သုခော ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒော, သုခာ ဝိရာဂတာ လောကေ"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၉၄) သုခမူလေ အာဂတော။ "ယသ္မာ စ ခော, မဟာလိ, ရူပံ သုခံ သုခါနုပတိတံ သုခါဝက္ကန္တ"န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၆၀) သုခါရမ္မဏေ။ "ယာဝဉ္စိဒံ, ဘိက္ခဝေ, န သုကရံ အက္ခာနေန ပါပုဏိတုံ ယာဝ သုခါ သဂ္ဂါ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၅၅) သုခပစ္စယဋ္ဌာနေ။ "သုခော ပုညဿ ဥစ္စယော"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၁၈) သုခဟေတုမှိ။ "ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာ ဧတေ ဓမ္မာ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၈၂) အဗျာပဇ္ဇေ။ "နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခ"န္တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၂၀၄; မ. နိ. ၂.၂၁၅) နိဗ္ဗာနေ။ "သုခဿ စ ပဟာနာ"တိအာဒီသု (စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၅) သုခဝေဒနာယံ။ "အဒုက္ခမသုခံ သန္တံ, သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတ"န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၅၃; ဣတိဝု. ၅၃) ဥပေက္ခာဝေဒနာယံ။ "ဒွေပိ မယာ, အာနန္ဒ, ဝေဒနာ ဝုတ္တာ ပရိယာယေန သုခါ ဝေဒနာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၈၉) ဣဋ္ဌသုခေ။ "သုခော ဝိပါကော ပုညာန"န္တိအာဒီသု (ပေဋကော. ၂၃) သုခဝိပါကေ။ ဣဓာပိ ဣဋ္ဌဝိပါကေ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဣဋ္ဌဿာ** တိအာဒီသု ဧသိတဗ္ဗတော အနိဋ္ဌပဋိက္ခေပတော စ ဣဋ္ဌဿ, ကမနီယတော မနသ္မိံ စ ကမနတော ပဝိသနတော **ကန္တဿ,** ပိယာယိတဗ္ဗတော သန္တပ္ပနတော စ **ပိယဿ,** မာနနီယတော မနဿ ပဝဍ္ဎနတော စ **မနာပဿာ** တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ယဒိဒံ ပုညာနီ**တိ "ပုညာနီ"တိ ယဒိဒံ ဝစနံ, ဧတံ သုခဿ ဣဋ္ဌဿ ဝိပါကဿ အဓိဝစနံ နာမံ, သုခမေဝ တံ ယဒိဒံ ပုညန္တိ ဖလေန ကာရဏဿ အဘေဒူပစာရံ ဝဒတိ။ တေန ကတူပစိတာနံ ပုညာနံ အဝဿံဘာဝိဖလံ သုတွာ အပ္ပမတ္တေန သက္ကစ္စံ ပုညာနိ ကာတဗ္ဗာနီတိ ပုညကိရိယာယံ နိယောဇေတိ, အာဒရဉ္စ နေသံ တတ္ထ ဥပ္ပာဒေတိ။

ဣဒါနိ အတ္တနာ သုနေတ္တကာလေ ကတေန ပုညကမ္မေန ဒီဃရတ္တံ ပစ္စနုဘူတံ ဘဝန္တရပဋိစ္ဆန္နံ ဥဠာရတမံ ပုညဝိပါကံ ဥဒါဟရိတွာ တမတ္ထံ ပာကဋံ ကရောန္တော **"အဘိဇာနာမိ ခော ပနာဟ"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဘိဇာနာမီ**တိ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ဇာနာမိ, ပစ္စက္ခတော ဗုဇ္ဈာမိ။ **ဒီဃရတ္တ** န္တိ စိရကာလံ။ **ပုညာန**န္တိ ဒါနာဒိကုသလဓမ္မာနံ။ **သတ္တ ဝဿာနီ** တိ သတ္တ သံဝစ္ဆရာနိ ။ **မေတ္တစိတ္တ** န္တိ မိဇ္ဇတီတိ မေတ္တာ, သိနိယှတီတိ အတ္ထော။ မိတ္တေ ဘဝါ, မိတ္တဿ ဝါ ဧသာ ပဝတ္တီတိပိ မေတ္တာ။ လက္ခဏာဒိတော ပန ဟိတာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ, ဟိတူပသံဟာရရသာ, အာဃာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ, သတ္တာနံ မနာပဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ ဗျာပါဒူပသမော ဧတိဿာ သမ္ပတ္တိ, သိနေဟာသမ္ဘဝော ဝိပတ္တိ။ သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တစိတ္တံ။ **ဘာဝေတွာ**တိ မေတ္တာသဟဂတံ စိတ္တံ, စိတ္တသီသေန သမာဓိ ဝုတ္တောတိ မေတ္တာသမာဓိံ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဧဝေ ဝဍ္ဎေတွာ စ။ **သတ္တ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ**တိ သတ္တ မဟာကပ္ပေ။ သံဝဋ္ဋ-ဝိဝဋ္ဋဂ္ဂဟဏေနေဝ ဟိ သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယိ-ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယိနောပိ ဂဟိတာ။ **ဣမံ**

လောကန္တိ ကာမလောကံ။ **သံဝဋ္ဋမာနေ သုဒ** န္တိ သံဝဋ္ဋမာနေ။ **သုဒ**န္တိ နိပါတမတ္တံ ဝိနဿမာနေတိ အတ္ထော။ ''သံဝတ္တမာနေ သုဒ''န္တိ စ ပဌန္တိ။ **ကပ္ပေ** တိ ကာလေ။ ကပ္ပသီသေန ဟိ ကာလော ဝုတ္တော။ ကာလေ ခီယမာနေ ကပ္ပောပိ ခီယတေဝ။ ယထာဟ –

''ကာလော ဃသတိ ဘူတာနိ၊ သဗ္ဗာနေဝ သဟတ္တနာ''တိ။ (ဇာ. ၁.၂.၁၉၀)။

''အာဘဿရူပဂေ ဟောမိ''တိ ဝုတ္တတ္တာ တေဇောသံဝဋ္ဋဝသေနေတ္ထ ကပ္ပဝုဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အာဘဿရူပဂေ**တိ တတ္ထ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန အာဘဿရဗြဟ္မလောကံ ဥပဂစ္ဆာမီတိ အာဘဿရူပဂေ ဟောမိ။ **ဝိဝဋ္ဋမာနေ** တိ သဏ္ဌဟမာနေ, ဇာယမာနေတိ အတ္ထော။ **သုညံ ဗြဟ္မဝိမာနံ ဥပပဇ္ဇာမီ** တိ ကဿစိ သတ္တဿ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တဿ အဘာဝတော သုညံ, ယံ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိသင်္ခါတံ ဗြဟ္မဝိမာနံ အာဒိတော နိဗ္ဗတ္တံ, တံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဥပပဇ္ဇာမိ ဥပေမိ။ **ဗြဟ္မာ** တိ ကာမာဝစရသတ္တေဟိ သေဋ္ဌေဟိ တေဟိ တေဟိ ဈာနာဒိဂုဏေဟိ ဗြူဟိတဂုဏတာယ ဗြဟ္မဝိဟာရတော နိဗ္ဗတ္တတ္တာ စ ဗြဟ္မာ။ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မပုရောဟိတေဟိ မဟန္တော ဗြဟ္မာတိ **မဟာဗြဟ္မာ**။ တတော ဧဝ တေ အဘိဘဝိတွာ ဌိတတ္တာ **အဘိဘူ**။ တေဟိ ကေနစိ ဂုဏေန န အဘိဘူတောတိ **အနဘိဘူတော**။ **အညဒတ္ထု** တိ ဧကံသဝစနေ နိပါတော။ **ဒသော**တိ ဒဿနသီလော, သော အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဒဿနသမတ္ထော, အဘိညာဏေန ပဿိတဗ္ဗံ ပဿာမီတိ အတ္ထော။ သေသဗြဟ္မာနံ ဣဒ္ဓိဟာဒဘာဝနာဗလေန အတ္တနော စိတ္တဝသေ မမ ဝသေ ဝတ္တေမီတိ **ဝသဝတ္တီ** ဟောမီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တအာ ကိရ ဇောခိသတ္တော အဋ္ဌသမာပတ္တိ လာဘီပိ သမာနော တထာ သတ္တဟိတံ အတ္တနော ဟာရမိပရိပူရဏဉ္စ ဩလောကေန္တော တာသု ဧဝ ဒွိသု ဈာနဘူမိသု နိကန္တိံ ဥပ္ပာဒေတွာ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဝသေန အပရာပရံ သံသရိ။ တေန ဝုတ္တံ **''သတ္တဝဿာနိ။ပေ။ ဝသဝတ္တီ''**တိ။

ဧဝံ ဘဂဝါ ရူပါဝစရပုညဿ ဝိပါကမဟန္တတံ ပကာသေတွာ ဣဒါနိ ကာမာဝစရပုညဿာပိ တံ ဒဿေန္တော **''ဆတ္တိံသက္ခတ္တုံ''** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သက္ကော အဟောသိ** န္တိ ဆတ္တိံသ တရေ အညတ္ထ အနုပပတ္တိဝေတွာ တ နိရန္တရံ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော တာဝတိံသဒေဝရာဇာ အဟောသိ။ **ရာဇာ အဟောသိ**န္တိအာဒီသု စတူဟိ အစ္ဆရိယဓမ္မေဟိ စတူဟိ စ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ လောကံ ရဉ္ဇေတီတိ **ရာဇာ**။ စက္ကရတနံ ဝတ္တေတိ, စတူဟိ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ ဝတ္တတိ, တေဟိ စ ပရံ ဝတ္တေတိ, ပရဟိတာယ စ ဣရိယာပထစက္ကာနံ ဝတ္တော ဧတသ္မိံ အတ္ထီတိ **စက္ကဝတ္တီ**။ **ရာဇာ**တိ စေတ္ထ သာမညံ, **စက္ကဝတ္တီ** တိ ဝိသေသံ။ ဓမ္မေန စရတီတိ **ဓမ္မိကော** ။ ဉာယေန သမေန ဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ ဓမ္မေနေဝ ရဇ္ဇံ လဘိတွာ ရာဇာ ဇာတောတိ **ဓမ္မရာဇာ**။ ပရဟိတဓမ္မစရဏေန ဝါ **ဓမ္မိကော** , အတ္တဟိတဓမ္မစရဏေန **ဓမ္မရာဇာ**, စတုရန္တာယ ဣဿရောတိ **စာတုရန္တော**, စတုသမုဒ္ဒန္တာယ စတုဗ္ဗိဓဒီပဝိဘူသိတာယ စ ပထဝိယာ ဣဿရောတိ အတ္ထော။ အဇ္ဈတ္တံ ကောပာဒိပစ္စတ္ထိကေ, ဗဟိဒ္ဓါ စ သဗ္ဗရာဇာနော အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေန ဝိဇေသီတိ **ဝိဇိတာဝီ**။ ဇနပဒေ ထာဝရဘာဝံ ဓုဝဘာဝံ ပတ္တော, န သက္ကာ ကေနစိ တတော စာလေတုံ ဇနပဒေ တ တမှိ ထာဝရိယပ္ပတ္တော အနုယုတ္တော သကမ္မနိရတော အစလော အသမ္ပဝေဓီတိ **ဇနပဒတ္ထာဝရိယပ္ပတ္တော** ။

စက္ကရတနံ, ဟတ္ထိရတနံ, အဿရတနံ, မဏိရတနံ, ဣတ္ထိရတနံ, ဂဟပတိရတနံ, ပရိဏာယကရတနန္တိ ဣမေဟိ သတ္တဟိ ရတနေဟိ သမုပေတောတိ **သတ္တရတနသမန္နာဂတော** ။ တေသု ဟိ ရာဇာ စက္ကဝတ္တိ စက္ကရတနေန အဇိတံ ဇိနာတိ, ဟတ္ထိအဿရတနေဟိ ဝိဇိတေ သုခေနေဝ အနုဝိစရတိ, ပရိဏာယကရတနေန ဝိဇိတမနုရက္ခတိ, သေသေဟိ ဥပဘောဂသုခမနုဘဝတိ။ ပဌမေန စဿ ဥဿာဟသတ္တိယောဂေ , ပစ္ဆိမေန မန္တသတ္တိယောဂေ, ဟတ္ထိအဿဂဟပတိရတနေဟိ ပဘူသတ္တိယောဂေ သုပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ, ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ တိဝိဓသတ္တိယောဂဖလံ။ သော ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ ပရိဘောဂသုခမနုဘဝတိ, သေသေဟိ ဥပဘောဂသုခံ။ ဝိသေသတော စဿ ပုရိမာနိ တီဏိ အဒေါသကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇန္တိ, မဇ္ဈိမာနိ အလောဘကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေန, ပစ္ဆိမမေကံ အမောဟကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ **ပဒေသရဇ္ဇဿ** တိ ခုဒ္ဒကရဇ္ဇဿ။

တေဒဟောသီတိ အတ္တနော သမ္ပတ္တိယော ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ပစ္ဆိမေ စက္ကဝတ္တိကာလေ ဇာတံ ''ကိဿ နု ခော မေ ဣဒံ ကမ္မဿ ဖလ''န္တိအာဒိကံ အဟောသိ။ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ တသ္မိံ တသ္မိံပိ ဘဝေ တေဒဟောသိယေဝ။ တတ္ထာယံ စက္ကဝတ္တိကာလဝသေန ယောဇနာ။ **ဧဝံမဟိဒ္ဓိကော** တိ မဏိရတနဟတ္ထိရတနာဒိပ္ပမုခာယ ကောသတ

ဟနသမ္ပတ္တိယာ ဇနပဒတ္ထာဝရိယပ္ပတ္တိယာ စ ဝေံမဟိဒ္ဓိကော။ **ဝေံမဟာနုဘာဝေတိ** စက္ကရတနာဒိသမန္နာဂမေန ကသ္သစိပိ ပီဠံ အကရောန္တော ဝ သဗ္ဗရာဇူဟိ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆိတသာသနဝေဟာသဂမနာဒီဟိ ဝေံ မဟာနုဘာဝေါ။ **အနသ္သာ**တိ အန္နာဒိဒေယျဓမ္မပရိစ္စာဂသ္သ။ **ဒမသ္သာ** တိ စက္ခာဒိကေန္ဒြိယဒမနသ္သ စေဝ သမာဓာနဝသေန ရာကဒိကိလေသဒမနသ္သ စ။ **သံယမသ္သာ** တိ ကာယဝစီသံယမသ္သ။ တတ္ထ ယံ သမာဓာနဝသေန ကိလေသဒမနံ, တံ ဘာဝနာမယံ ပုညံ , တဒ္ဓ ခေါ မေတ္တာဗ္ရဟ္မဝိဟာရဘူတံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ တသ္မိဒ္ဓ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန ဒုဝိဓေ ယံ အပ္ပနာပ္ပတ္တံ, တေနသ္သ ယထာဝုတ္တာသု ဒုဝိသု ဈာနဘူမိသု ဥပပတ္တိ အဟောသိ။ ဣတရေန တိဝိဓေနာပိ ယထာရဟံ ပတ္တစက္ကဝတ္တိအာဒိဘာဝေတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣတိ ဘဂဝါ အတ္တာနံ ကာယသက္ခိံ ကတွာ ပုညာနံ ဝိပါကမဟန္တတံ ပကာသေတွာ ဣဒါနိ တမေဝတ္ထံ ကထာဗန္ဓေန ဒဿေန္တော **"ပုညမေဝ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပုညမေဝ သော သိက္ခေယျာ** တိ ယော အတ္ထကာမော ကုလပုတ္တော, သော ပုညဖလနိဗ္ဗတ္တနတော, အတ္တနော သန္တာနံ ပုနနတော စ ''ပုည''န္တိ လဒ္ဓနာမံ တိဝိဓံ ကုသလမေဝ သိက္ခေယျ နိဝေသေယျ ဥပစိနေယျ ပသဝေယျာတိ အတ္ထော။ **အာယတဂ္ဂ** န္တိ ဝိပုလဖလတာယ ဥဠာရဖလတာယ အာယတဂ္ဂံ, ပိယမနာပဖလတာယ တ အာယတိံ ဥတ္တမန္တိ အာယတဂ္ဂံ, အာယေန တ ယောနိသောမနသိကာရာဒိပ္ပစ္စယေန ဥဠာရတမေန အဂ္ဂန္တိ အာယတဂ္ဂံ ။ တကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ အထ တ အာယေန ပုညဖလေန အဂ္ဂံ ပဓာနန္တိ အာယတဂ္ဂံ။ တတော ဧဝ **သုခုဒ္ဒယံ** သုခဝိပါကန္တိ အတ္ထော။

ကတမံ ပန တံ ပုညံ, ကထဉ္စ နံ သိက္ခေယျာတိ အာဟ **"အနဉ္စ သမစရိယဉ္စ, မေတ္တစိတ္တဉ္စ ဘာဝယေ"**တိ။ တတ္ထ **သမစရိယန္တိ** ကာယဝိသမာဒီနိ ဝဇ္ဇေတွာ ကာယသမာဒိစရိတံ , သုဝိသုဒ္ဓံ သီလန္တိ အတ္ထော။ **ဘာဝယေ**တိ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒေယျ ဝဍ္ဎေယျ။ **ဧတေ ဓမ္မေ** တိ ဧတေ အနာဒိကေ သုစရိတဓမ္မေ။ **သုခသမုဒ္ဒယေ**တိ သုခာနိသံသေ, အာနိသံသဖလမ္ပိ နေသံ သုခမေဝါတိ ဒဿေတိ။ **အဗျာပဇ္ဇံ သုခံ လောက** န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဗျာပာဒဝိရဟိတတ္တာ အဗျာပဇ္ဇံ နိဒ္ဒုက္ခံ, ပရပီဠာဘာဝေ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ။ ဈာနသမာပတ္တိဝသေန သုခဗဟုလတ္တာ သုခံ, ဧကန္တသုခဉ္စ ဗြဟ္မလောကံ ဈာနပုညာနံ, ဣတရပုညာနံ ပန တဒညံ သမ္ပတ္တိဘဝသင်္ခါတံ သုခံ လောကံ **ပဏ္ဍိတော** သပ္ပညော **ဥပပဇ္ဇတိ** ဥပေတိ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ကထာသု စ ဝဋ္ဋသမ္ပတ္တိ ဧဝ ကထိတာ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဥဘယတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃. တတိယေ **ဘာဝိတော**တိ ဥပ္ပာဒိတော စ ဝဍ္ဎိတော စ။ **ဗဟုလီကတော**တိ ပုနပ္ပုနံ ကတော။ **အတ္တော** တိ ဟိတံ။ တဉှိ အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ **သမဓိဂယှ တိဋ္ဌတီ** တိ သမ္မာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အဝိဇဟိတွာ ဝတ္တတိ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိက** န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခဘူတော အတ္တဘာဝေါ, ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ဘဝံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ, ဣဓလောကပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ **သမ္ပရာယိက** န္တိ ဓမ္မဝသေန သမ္ပရေတဗ္ဗတော သမ္ပရာယော, ပရလောကော, သမ္ပရာယေ ဘဝံ သမ္ပရာယိကံ, ပရလောကပရိယာပန္နန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကော ပနေသ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော နာမ အတ္ထော, ကော တ သမ္ပရာယိကောတိ? သင်္ခေပေန တာဝ ယံ ဣဓလောကသုခံ, ယဉ္စေတရဟိ ဣဓလောကသုခာဝဟံ, အယံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော အတ္ထော။ သေယျထိဒံ – ဂဟဋ္ဌာနံ တာဝ ဣဓ ယံ ကိဉ္စိ ဝိတ္တူပကရဏံ, အနာကုလကမ္မန္တတာ, အာရောဂျသံဝိဓာနံ, ဝတ္တုဝိသဒကိရိယာယောဂဝိဟိတာနိ သိပ္ပာယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနာနိ သင်္ဂဟိတပရိဇနတာတိ ဧဝမာဒိ။ ပဗ္ဗဇိတာနံ ပန ယေ ဣမေ ဇီဝိတပရိက္ခာရာ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပ္ပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာ။ တေသံ အကိစ္ဆလာဘော, တတ္ထ စ သင်္ခါယ ပဋိသေဝနာ , သင်္ခါယ ပရိဝဇ္ဇနာ, ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ, အပ္ပိစ္ဆတာ, သန္တုဋ္ဌိ, ပဝိဝေကော, အသံသဂ္ဂေါတိ ဧဝမာဒိ။ ပတိရူပဒေသဝါသသပ္ပုရိသူပနိဿယသဒ္ဓမ္မဿဝနယောနိသောမနသိကာရာဒယော ပန ဥဘယေသံ သာဓာရဏာ ဥဘယာနုရူပါ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အပ္ပမာဒေတိ ဧတ္ထ အပ္ပမာဒေ ပမာဒပ္ပဋိပက္ခတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကော ပနေသ ပမာဒေ နာမ? ပမဇ္ဇနာကာရော။ ဝုတ္တံ ဟေတံ –

“တတ္ထ ကတမော ပမာဒော? ကာယဒုစ္စရိတေ တ ဝစီဒုစ္စရိတေ တ မနောဒုစ္စရိတေ တ ပဉ္စသု တ ကာမဂု ဏေသု စိတ္တဿ ဝေါဿဂ္ဂေါ ဝေါဿဂ္ဂါနုပ္ပဒါနံ ကုသလာနံ တ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ အသက္ကစ္စကိရိ ယတာ အသာတစ္စကိရိယတာ အနဋ္ဌိတကိရိယတာ ဩလီနဝုတ္တိတာ နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ နိက္ခိတ္တဓုရတာ အနာသေဝနာ အဘာဝနာ အဗဟုလီကမ္မံ အနဓိဋ္ဌာနံ အနနုယောဂေါ ပမာဒော။ ယော ဧဝရူပေါ ပမာဒော ပမဇ္ဇနာ ပမဇ္ဇိတတ္တံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပမာဒော”တိ (ဝိဘ. ၈၄၆)။

တသ္မာ ဝုတ္တပ္ပဋိပက္ခတော အပ္ပမာဒော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အတ္ထတော ဟိ သော သတိယာ အဝိပ္ပဝါသော, နိစ္စံ ဥပ ဋ္ဌိတာယ သတိယာ စေတံ နာမံ။ အပရေ ပန “သတိသမ္ပဇညယောဂေန ပဝတ္တာ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ အပ္ပမာ ဒော”တိ ဝဒန္တိ။

“ဘာဝိတော ဗဟုလီကတော”တိ ဝုတ္တံ, ကထံ ပနာယံ အပ္ပမာဒော ဘာဝေတဗ္ဗောတိ? န အပ္ပမာဒဘာဝနာ နာမ ဝိသုံ ဧကာဘာဝနာ အတ္ထိ။ ယာ ဟိ ကာစိ ပုညကိရိယာ ကုသလကိရိယာ, သဗ္ဗာ သာ အပ္ပမာဒဘာဝနာတွေ့ဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသေသတော ပန ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ သရဏဂမနံ ကာယိကဝါစသိကသံဝရဉ္စ ဥပာဒါယ သဗ္ဗာ သီလဘာဝနာ, သဗ္ဗာ သမာဓိဘာဝနာ, သဗ္ဗာ ပညာဘာဝနာ, သဗ္ဗာ ကုသလဘာဝနာ, အနဝဇ္ဇဘာဝနာ, အပ္ပမာဒဘာဝနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “အပ္ပ မာဒော”တိ ဟိ ဣဒံ မဟန္တံ အတ္ထံ ဒီပေတိ, မဟန္တံ အတ္ထံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တိဋ္ဌတိ။ သကလမ္ပိ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ အာဟရိတွာ အပ္ပမာဒပဒဿ အတ္ထံ ကတွာ ကထေန္တော ဓမ္မကထိကော “အတိတ္ထေန ပက္ခန္ဒော”တိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ ကသ္မာ? အပ္ပမာဒပဒဿ မဟန္တဘာဝတော။ တထာ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ကုသိနာရာယံ ယမကသာလာနမန္တရေ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ နိပန္နော အဘိသမ္ဗောဓိတော ပဋ္ဌာယ ပဉ္စစတ္တာလီသာယ ဝဿေသု အတ္တနာ ဘာသိတံ ဓမ္မံ ဧ ကေန ပဒေန သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေန္တော – “အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထာ”တိ ဘိက္ခူနံ ဩဝါဒမဒါသိ။ တထာ စ ဝုတ္တံ –

“သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ယာနိ ကာနိစိ ဇင်္ဂလာနံ ပါဏာနံ ပဒဇာတာနိ, သဗ္ဗာနိ တာနိ ဟတ္ထိပဒေ သ မောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ, ဟတ္ထိပဒံ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ ယဒိဒံ မဟန္တတ္တေန; ဧဝမေဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ယေ ကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ, သဗ္ဗေတေ အပ္ပမာဒမူလကာ အပ္ပမာဒသမောသရဏာ, အပ္ပမာဒော တေသံ ဓမ္မာနံ အဂ္ဂမ က္ခာယတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၃၀၀)။

ကထာသု **အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ** တိ အနာဒိပုညကိရိယာသု အပ္ပမာဒံ အပ္ပမဇ္ဇနံ ပဏ္ဍိတာ သပ္ပညာ ဗုဒ္ဓါဒယော ပသံသ န္တိ, ဝဏ္ဏေန္တိ ထောမေန္တိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ **အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ အဓိဂဏှာတိ ပဏ္ဍိတော** ။ ကေ ပန တေ ဥဘော အတ္ထာတိ အာဟ – “ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ စ ယော အတ္ထော, ယော စတ္ထော သမ္ပရာယိကော”တိ, ဧဝမေတ္ ထ ပဒယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထာပိ **ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ စ ယော အတ္ထော** တိ ဂဟဋ္ဌဿ တာဝ “အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ, အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ”တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော ကသိဂေါရက္ခာဒိဝိဓိနာ လဒ္ဓဗ္ဗော အတ္ထော, ပဗ္ဗဇိတဿ ပန အဝိပ္ပဋိသာရာဒိအတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ယော စတ္ထော သမ္ပရာယိကော** တိ ပန ဥဘယေသမ္ပိ ဓမ္မစရိယာဝ ဝုတ္ တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အတ္ထာဘိသမယာ** တိ ဒုဝိဓဿပိ အတ္ထဿ ဟိတဿ ပဋိလာဘာ, လဒ္ဓဗ္ဗေန သမိတိ သင် ဂတိ သမောဓာနန္တိ သမယော, လာဘော။ သမယော ဧဝ **အဘိသမယော,** အဘိမုခဘာဝေန တ သမယော အဘိသမယော တိ ဧဝမေတ္ထ အဘိသမယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဓိတိသမ္ပန္နတ္တာ **ဓီရော**။ တတိယေန စေတ္ထ အတ္ထ-သဒ္ဒေန ပရမတ္ ထဿ နိဗ္ဗာနဿာပိ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ဝဋ္ဋသမ္ပတ္တိ ဧဝ ကထိတာ။ ကထာယံ ပန ဝိဝဋ္ဋဿပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

“အပ္ပမာဒော အမတပဒံ, ပမာဒော မစ္စုနော ပဒံ။
အပ္ပမတ္တာ န မီယန္တိ, ယေ ပမတ္တာ ယထာ မတာ။

“ဧဝံ ဝိသေသတော ဉတွာ, အပ္ပမာဒမှိ ပဏ္ဍိတာ။
အပ္ပမာဒေ ပမောဒန္တိ, အရိယာနံ ဂောစရေ ရတာ။

“တေ ဈာယိနော သာတတိကာ, နိစ္စံ ဒဠှပရက္ကမာ။

ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ၊ ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၂၁-၂၃)။

တသ္မာ “အတ္ထာဘိသမယာ”တိ ဧတ္ထ လောကုတ္တရတ္ထဝသေနပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အဋ္ဌိပုဉ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၄. စတုတ္ထေ **ဧကပုဂ္ဂလဿာ** တိ ဧတ္ထ **ပုဂ္ဂလော** တိ အယံ ဝေါဟာရကထာ။ ဗုဒ္ဓဿ ဟိ ဘဂဝတော ဒုဝိဓာ ဒေသနာ သမ္မုတိဒေသနာ စ ပရမတ္ထဒေသနာ စာတိ။ တတ္ထ “ပုဂ္ဂလော, သတ္တော, ဣတ္ထီ, ပုရိသော, ခတ္တိယော, ဗြာဟ္မဏော, ဒေဝေါ, မာရော”တိ ဧဝရူပါ **သမ္မုတိဒေသနာ** ။ “အနိစ္စံ, ဒုက္ခံ, အနတ္တာ, ခန္ဓာ, ဓာတု, အာယတနာ, သတိပဋ္ဌာနာ”တိ ဧဝရူပါ **ပရမတ္ထဒေသနာ** ။ တတ္ထ ဘဂဝါ ယေ သမ္မုတိဝသေန ဒေသနံ သုတွာ ဝိသေသမဓိဂန္တုံ သမတ္ထာ, တေသံ သမ္မုတိဒေသနံ ဒေသေတိ။ ယေ ပန ပရမတ္ထဝသေန ဒေသနံ သုတွာ ဝိသေသမဓိဂန္တုံ သမတ္ထာ, တေသံ ပရမတ္ထဒေသနံ ဒေသေတိ။

တတြာယံ ဥပမာ – ယထာ ဟိ ဒေသဘာသာကုသလော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ အတ္ထသံဝဏ္ဏနကော အာစရိယော ယေ ဒမိဠဘာသာယ ဝုတ္တေ အတ္ထံ ဇာနန္တိ, တေသံ ဒမိဠဘာသာယ အာစိက္ခတိ။ ယေ အန္ဓကဘာသာဒီသု အညတရာယ, တေသံ တာယ တာယ ဘာသာယ။ ဧဝံ တေ မာဏဝကာ ဆေကံ ဗျတ္တံ အာစရိယမာဂမ္မ ခိပ္ပမေဝ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏှန္တိ။ တတ္ထ အာစရိယော ဝိယ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ, တယော ဝေဒါ ဝိယ ကထေတဗ္ဗဘာဝေ ဌိတာနိ တီဏိ ပိဋကာနိ, ဒေသဘာသာကောသလ္လမိဝ သမ္မုတိပရမတ္ထကောသလ္လံ, နာနာဒေသဘာသာ မာဏဝကာ ဝိယ သမ္မုတိပရမတ္ထဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈနသမတ္ထာ ဝေနေယျာ, အာစရိယဿ ဒမိဠဘာသာဒိအာစိက္ခနံ ဝိယ ဘဂဝတော သမ္မုတိပရမတ္ထဝသေန ဒေသနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အာဟ စေတ္ထ –

“ဒုဝေ သစ္စာနိ အက္ခာသိ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝဒတံ ဝရော။
သမ္မုတိံ ပရမတ္ထဉ္စ၊ တတိယံ နူပလဗ္ဘတိ။

“သင်္ကေတဝစနံ သစ္စံ၊ လောကသမ္မုတိကာရဏာ။
ပရမတ္ထဝစနံ သစ္စံ၊ ဓမ္မာနံ ဘူတကာရဏာ။

“တသ္မာ ဝေါဟာရကုသလဿ၊ လောကနာထဿ သတ္ထုနော။
သမ္မုတိံ ဝေါဟရန္တဿ၊ မုသာဝါဒေါ န ဇာယတီ”တိ။

အပိစ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ – ဟိရောတ္တပ္ပဒီပနတ္ထံ, ကမ္မဿကတာဒီပနတ္ထံ, ပစ္စတ္တပုရိသကာရဒီပနတ္ထံ, , အာနန္တရိယဒီပနတ္ထံ, ဗြဟ္မဝိဟာရဒီပနတ္ထံ, ပုဗ္ဗေနိဝါသဒီပနတ္ထံ, ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိဒီပနတ္ထံ, လောကသမ္မုတိယာ အပ္ပဟာနတ္ထံ စာတိ။ “ခန္ဓဓာတုအာယတနာနိ ဟိရိယန္တိ ဩတ္တပ္ပန္တီ”တိ ဟိ ဝုတ္တေ မဟာဇနော န ဇာနာတိ, သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတိ, ပဋိသတ္တု ဟောတိ – “ကိမိဒံ ခန္ဓဓာတုအာယတနာနိ ဟိရိယန္တိ ဩတ္တပ္ပန္တိ နာမာ”တိ? “ဣတ္ထီ ဟိရိယတိ ဩတ္တပ္ပတိ, ပုရိသော, ခတ္တိယော, ဗြာဟ္မဏော, ဒေဝေါ, မာရော”တိ ပန ဝုတ္တေ ဇာနာတိ, န သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတိ, န ပဋိသတ္တု ဟောတိ။ တသ္မာ ဘဂဝါ **ဟိရောတ္တပ္ပဒီပနတ္ထံ** ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။

“ခန္ဓာ ကမ္မဿကာ, ဓာတုယော အာယတနာနီ”တိ ဝုတ္တေပိ ဧသေဝ နယော။ တသ္မာ **ကမ္မဿကတာဒီပနတ္ထမ္ပိ** ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။

“ဝေဠုဝနာဒယော မဟာဝိဟာရာ ခန္ဓေဟိ ကာရာပိတာ, ဓာတူဟိ အာယတနေဟီ”တိ ဝုတ္တေပိ ဧသေဝ နယော။ တထာ “ခန္ဓာ မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေန္တိ, ပိတရံ, အရဟန္တံ, ရုဟိရုပ္ပာဒကမ္မံ, သင်္ဃဘေဒကမ္မံ ကရောန္တိ, ဓာ

တုယော အာယတနာနီ”တိ ဝုတ္တောပိ ဧသေဝ နယော။ “ခန္ဓာ မေတ္တာယန္တိ, ဓာတုယော အာယတနာနီ”တိ ဝုတ္တောပိ ဧသေဝ နယော။ “ခန္ဓာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တိ, ဓာတုယော အာယတနာနီ”တိ ဝုတ္တောပိ ဧသေဝ နယော။ တသ္မာ ဘဂဝတ **ပစ္စတ္တပုရိသကာရဒီပနတ္ထံ အာနန္တရိယဒီပနတ္ထံ ဗြဟ္မဝိဟာရဒီပနတ္ထံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဒီပနတ္ထဉ္စ** ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။

“ခန္ဓာ ဒါနံ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ, ဓာတုယော အာယတနာနီ”တိ ဝုတ္တေပိ မဟာဇနော န ဇာနာတိ, သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတိ, ပဋိသတ္တု ဟောတိ “ကိမိဒံ ခန္ဓာ ဓာတုယော အာယတနာနိ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ နာမာ”တိ? “ပုဂ္ဂလာ ပဋိဂ္ဂဏှန္တီ”တိ ပန ဝုတ္တေ ဇာနာတိ, န သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတိ, န ပဋိသတ္တု ဟောတိ။ တသ္မာ ဘဂဝတ **ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိဒီပနတ္ထံ** ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။

လောကသမ္မုတိဉ္စ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော န ပဇဟန္တိ, လောကသမညာယ လောကနိရုတ္တိယာ လောကာဘိလာပေ ဌိတာယေဝ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ တသ္မာ ဘဂဝတ **လောကသမ္မုတိယာ အပ္ပဟာနတ္ထမ္ပိ** ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။ သော ဣဓာပိ လောကဝေါဟာရဝသေန ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ ဒဿေန္တော “ဧကပုဂ္ဂလဿာ”တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ဧကပုဂ္ဂလဿာ** တိ ဧကသတ္တဿ။ **ကပ္ပ** န္တိ မဟာကပ္ပံ။ ယဒိပိ အစ္စန္တသံယောဂေ ဣဒံ ဥပယောဂဝစနံ, ယတ္ထ ပန သတ္တာနံ သန္ဓာဝနံ သံသရဏံ သမ္ဘဝတိ, တဿ ဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ **အဋ္ဌိကင်္ကလော** တိ အဋ္ဌိဘာဂေါ။ “အဋ္ဌိခလော”တိပိ ပဌန္တိ, အဋ္ဌိသဉ္စယောတိ အတ္ထော။ **အဋ္ဌိပုဉ္ဇော** တိ အဋ္ဌိသမူဟော။ **အဋ္ဌိရာသီ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ကေစိ ပန “ကဋိပ္ပမာဏတော ဟေဋ္ဌာ သမူဟော ကင်္ကလော နာမ, တတော ဥပရိ ယာဝ တာလပ္ပမာဏံ ပုဉ္ဇော, တတော ဥပရိ ရာသီ”တိ ဝဒန္တိ။ တံ တေသံ မတိမတ္တံ။ သဗ္ဗမေတံ သမူဟဿေဝ ပရိယာယဝစနံ ဝေပုလ္လဿေဝ ဥပမာဘာဝေန အာဟဋတ္တာ။

သစေ သံဟာရကော အဿာ တိ အဝိပ္ပကိရဏဝသေန သံဟရိတွာ ဌပေတာ ကောစိ ယဒိ သိယာတိ ပရိကပ္ပနဝသေန ဝဒတိ။ **သမ္ဘတဉ္စ န ဝိနဿေယျာ** တိ တထာ ကေနစိ သမ္ဘတဉ္စ တံ အဋ္ဌိကင်္ကလံ အန္တရဓာနာဘာဝေန ပူတိဘူတံ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏဉ္စ အဟုတွာ သစေ န ဝိနဿေယျာတိ ပရိကပ္ပနဝသေနေဝ ဝဒတိ။ အယဉ္ဟေတ္ထ အတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, ဧကဿ သတ္တဿ ကမ္မကိလေသေဟိ အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန ဧကံ မဟာကပ္ပံ သန္ဓာဝန္တဿ သံသရန္တဿ ဧဝံ မဟာအဋ္ဌိသဉ္စယော ဘဝေယျ, အာရောဟပရိဏာဟေဟိ ယတ္တကောယံ ဝေပုလ္လပဗ္ဗတော။ သစေ ပနဿ ကောစိ သံဟရိတွာ ဌပေတာ ဘဝေယျ, သမ္ဘတဉ္စ တံ သစေ အဝိနဿန္တံ တိဋ္ဌေယျာတိ။ အယဉ္စ နယော နိဗ္ဗုတပ္ပဒီပေ ဝိယ ဘိဇ္ဇနသဘာဝေ ကဋ္ဌေဝရနိက္ခေပရဟိတေ ဩပပာတိကတ္တဘာဝေ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနဋ္ဌိကေ စ ခုဒ္ဒကတ္တဘာဝေ ဝဇ္ဇေတွာ ဝုတ္တော။ ကေစိ ပန “ပရိကပ္ပနဝသေန ဣမဿ နယဿ အာဟဋတ္တာ တေသမ္ပိ ယဒိ သိယာ အဋ္ဌိကင်္ကလော, တေနာပိ သဟေဝ အယံ အဋ္ဌိပုဉ္ဇပရိမာဏော ဝုတ္တော”တိ ဝဒန္တိ။ အပရေ ပန “နယိဒမေဝံ လဗ္ဘမာနဿေဝ အဋ္ဌိပုဉ္ဇဿ ဝသေန သဗ္ဗညုတညာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဣမဿ ပရိမာဏဿ ဝုတ္တတာ။ တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော”တိ။

ကထာသု **မဟေသိနာ**တိ မဟန္တေ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဧသတိ ဂဝေသတီတိ မဟေသီ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ “ဣတိ ဝုတ္တံ မဟေသိနာ”တိ စ ဘဂဝတ “ဒသဗလသမန္နာဂတော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော”တိအာဒီသု ဝိယ အတ္တာနံ အညံ ဝိယ ကတွာ ဒဿေတိ။ **ဝေပုလ္လော** တိ ရာဇဂဟံ ပရိတရေတွာ ဌိတေသု ပဉ္စသု ပဗ္ဗတေသု ဝိပုလဘာဝတော ဝေပုလ္လောတိ လဒ္ဓနာမော။ တတော ဧဝ **မဟာ,** ဌိတဒိသာဘာဂဝသေန **ဥတ္တရော ဂိဇ္ဈကူဋဿ။ ဂိရိဗ္ဗဇေ** တိ ဂိရိဗ္ဗဇပုရနာမကဿ ရာဇဂဟဿ သမီပေ။

ဧတ္တာဝတာ ဘဂဝတ “ဧတ္တကေနာပိ ကာလေန အနုပစ္ဆိန္နဘဝမူလဿ အပရိညာတဝတ္ထုကဿ ပုထုဇ္ဇနဿ အယမီဒိသီ ကဋသိဝဍ္ဍနာ”တိ ဝဍ္ဎေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယေသံ အရိယသစ္စာနံ အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိဝေဓာ အန္ဓပုထုဇ္ဇနဿ ဧဝံ ကဋသိဝဍ္ဍနာ, တာနိ အရိယသစ္စာနိ ဒိဋ္ဌဝတော အရိယပုဂ္ဂလဿ အယံ နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော **“ယတော စ အရိယသစ္စာနီ”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ယတောတိ** ယဒါ။ **အရိယသစ္စာနီ**တိ အရဏီယတော အရိယာနိ, အဝိတထဘာဝေန သစ္စာနိ စာတိ အရိယသစ္စာနိ, အရိယဘာဝကရာနိ တ သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ, အရိယေဟိ တ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာနိ သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ။ အထ တ အရိယဿ သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ။ သဒေဝကေန ဟိ လောကေန သရဏန္တိ အရဏီယတော အရိယော ဘဂဝါ, တေန သ ယမ္ဗုဉာဏေန ဒိဋ္ဌတ္တာ တဿ သစ္စာနီတိ အရိယသစ္စာနိ။ **သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီ** တိ သမ္မာ ဟေတုနာ ဉာယေန ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယဝသေန ပဿတိ။ **ဒုက္ခန္တိ**အာဒိ အရိယသစ္စာနံ သရူပဒဿနံ။ တတ္ထ အနေကူပဒ္ဒဝါဓိဋ္ဌာနတာယ ကုစ္ဆိတဘာဝတော ဗာလဇနပရိကပ္ပိတဓုဝသုဘသုခတ္တဝိရဟေန တုစ္ဆဘာဝတော စ **ဒုက္ခံ** ။ ဒုက္ခံ သမုပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ **ဒုက္ခသမုပ္ပာဒော,** ဒုက္ခသမုဒယော။ ဒုက္ခံ အတိက္ကမတိ ဧတေန အာရမ္မဏပစ္စယဘူတေန, တတ္ထ ဝါတိ **ဒုက္ခဿ အတိက္ကမော,** နိဗ္ဗာနံ။ အာရကတ္တာ ကိလေသေဟိ အရဏီယတော စ **အရိယော**။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ အဋ္ဌန္နံ အင်္ဂါနံ ဝသေန **အဋ္ဌင်္ဂိကော** ။ မာရေန္တော ကိလေသေ ဂစ္ဆတိ, နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂီယတိ, သယံ တ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတီတိ **မဂ္ဂေါ** ။ တတော ဧဝ ဒုက္ခဿ ဥပသမံ နိရောဓံ ဂစ္ဆတီတိ **ဒုက္ခူပသမဂါမီ** ။ ယတော သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

သ သတ္တက္ခတ္တုံ ပရမံ, သန္ဓာဝိတွာန ပုဂ္ဂလော တိ သော ဧဝံ စတုသစ္စဒဿာဝီ အရိယပုဂ္ဂလော သောတာပန္နော သဗ္ဗမုဒိန္ဒြိယော သမာနော သတ္တတရပရမံယေဝ ဘဝတဒီသု အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ။ ကောဗိဇီ, ကောလံကောလော, သတ္တက္ခတ္တုပရမောတိ ဣန္ဒြိယာနံ တိက္ခမဇ္ဈိမမုဒုဘာဝေန တယော ဟိ သောတာပန္နာ။ တေသု သဗ္ဗမုဒိန္ဒြိယဿ ဝသေနိဒံ ဝုတ္တံ "သ သတ္တက္ခတ္တုံ ပရမံ, သန္ဓာဝိတွာန"တိ ။ **ဒုက္ခဿန္တကရော ဟောတီ**တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တကရော ပရိယောသာနကရော ဟောတိ။ ကထံ? **သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယာ** အနုပုဗ္ဗေန အဂ္ဂမဂ္ဂံ အဓိဂန္တွာ နိရဝသေသာနံ သံယောဇနာနံ ခေပနာတိ အရဟတ္တဖလေနေဝ ဒေသနာယ ကူဋံ ဂဏှာတိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မုသာဝါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅. ပဉ္စမေ **ဧကဓမ္မံ အတီတဿာ** တိ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ မဟာလာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇိ, တိတ္ထိယာနံ ပရိဟာယိ။ တေ ဟတလာဘသက္ကာရာ နိပ္ပဘာ နိတ္တေဇာ ဣဿာပကတာ စိဉ္စမာဏဝိကံ နာမ ပရိဗ္ဗာဇိကံ ဥယျောဇေသုံ – "ဟေဟိ, တွံ ဘဂိနိ, သမဏံ ဂေါတမံ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခဿူ"တိ။ သာ ဘဂဝန္တံ စ တုပရိသမဇ္ဈေ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဥပဂန္တွာ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခိတွာ သက္ကေနဿာ အဘူတဘာဝေ ပကာသိတေ မဟာဇနေန "ဓီ ကာဠကဏ္ဏီ"တိ ဝိဟာရတော နိက္ကမာပိတာ ပထဝိယာ ဝိဝရေ ဒိန္နေ အဝီစိဇာလာနံ ဣန္ဓနံ ဟုတွာတဝ အဝီစိနိရယေ နိဗ္ဗတ္တိ, ဘိယျောသောမတ္တာယ တိတ္ထိယာနံ လာဘသက္ကာရော ပရိဟာယိ။ ဘိက္ခူ ဓမ္မသဘာယံ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုံ "အာဝုသော, စိဉ္စမာဏဝိကာ ဧဝံ ဥဠာရဂုဏံ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ အဘူတေန အက္ကောသိတွာ မဟာဝိနာသံ ပတ္တာ"တိ။ သတ္ထာ အာဂန္တွာ "ကာယ နုတ္ထ, ဘိက္ခဝေ, ဧတရဟိ ကထာယ သန္နိသိန္နာ"တိ ပုစ္ဆိတွာ "ဣမာယ နာမာ"တိ ဝုတ္တေ "န, ဘိက္ခဝေ, ဣဒါနေဝ, ပုဗ္ဗေပိ သာ မံ အဘူတေန အက္ကောသိတွာ မဟာဝိနာသံ ပတ္တာယေဝ"တိ မဟာပဒုမဇာတကမ္ပိ ဝိတ္ထာရေတွာ ဥပရိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဣမိဿာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ "ဧကဓမ္မံ အတီတဿာ"တိ ဣဒံ သုတ္တံ ဒေသေသိ။

တတ္ထ **ဧကဓမ္မန္တိ** ဧကံ ဝစီသစ္စသင်္ခါတံ ဓမ္မံ။ **အတီတဿာ** တိ ယာ သာ အဋ္ဌ အနရိယဝေဟာရေ ဝဇ္ဇေတွာ အဋ္ဌသု အရိယဝေဟာရေသု ပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ "သစ္စံ , ဘဏေ, နာလိက"န္တိ အရိယေဟိ ဌပိတာ မရိယာဒာ, တံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတဿ။ ပုရိသော ဧဝ ပုဂ္ဂလောတိ **ပုရိသပုဂ္ဂလော,** တဿ။ **အကရဏီယန္တိ** ကာတုံ အသက္ကုဏေယျံ။ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒီ ဟိ ပုဂ္ဂလော ကိဉ္စိ ပာပကမ္မံ ကတွာ "ဣဒံ နာမ တယာ ကတ"န္တိ ဝုတ္တေ "န မယာ ကတ"န္တိ မုသာဝါဒေနေဝ ပရိဟရိဿတိ။ ဧဝဉ္စ ပဋိပဇ္ဇန္တော ကိဉ္စိ ပာပကမ္မံ ကရောတိယေဝ, န တဿ လဇ္ဇာတိ သစ္စမရိယာဒာယ သမတိက္ကန္တတ္တာ။ တေန ဝုတ္တံ "ကတမံ ဧကဓမ္မံ, ယဒိဒံ, ဘိက္ခဝေ, သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေါ"တိ။

ကထာယံ **မုသာတဒိသ္သာ** တိ မုသာ အဘူတံ အတစ္ဆံ ပရေသံ ဝိညာပနဝသေန ဝဒနသီလဿ။ ယဿ ဒသသု ဝ စနေသု ဧကမ္ပိ သစ္စံ နတ္ထိ, ဧဝရူပေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ **ဇန္တုနော** တိ သတ္တဿ။ သတ္တော ဟိ ဇာယနဋ္ဌေန ''ဇန္တု''တိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိတိဏ္ဏပရလောကဿာ** တိ ဝိဿဋ္ဌပရလောကဿ။ ဤဒိသော ဟိ မနုဿသမ္ပတ္တိ ဒေဝလောက သမ္ပတ္တိ အဝသာနေ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တီတိ ဣမာ တိဿောပိ သမ္ပတ္တိယော န ပဿတိ။ **နတ္ထိ ပာပ**န္တိ တဿ တာဒိသဿ ဣဒံ နာမ ပာပံ န ကတ္တဗ္ဗန္တိ နတ္ထီတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အနုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ **ဧဝဉ္စေ** တိ ဧတ္ထ **ဧဝ**န္တိ ဥပမာကာရေ နိပါတော, **စေ**တိ ပရိကပ္ပနေ။ **သတ္တာ** တိ ရူပာဒီသု သတ္တာ ဝိသတ္တာ။ **ဇာနေယျု** န္တိ ဗုဇ္ဈေယျုံ။ **အနုသံဝိဘာဂဿာ** တိ ယာယ ဟိ စေတနာယ အန္နာဒိဒေယျဓမ္မံ သံဟရိတွာ တ အနုကမ္ပာပူဇာသု အညတရဝသေန ပရေသံ ဒီယတိ, တံ အနံ။ ယာယ ပန အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဘာဝေန ဂဟိတဝတ္ထုဿ ဧကဒေသော သံဝိဘဇိတွာ ဒီယတိ, အယံ သံဝိဘာဂေါ။ **ဝိပါက**န္တိ ဖလံ။ **ယထာဟံ ဇာနာမီ**တိ ယထာ အဟံ ဇာနာမိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – တိရစ္ဆာနဂတဿပိ အနံ ဒတွာ အတ္တဘာဝသတေ ပဝတ္တသုခဝိပစ္စနဝသေန သတဂုဏာ ဒက္ခိဏာ ဟောတီတိ ဧဝမာဒိနာ, ဘိက္ခဝေ, ယေန ပကာရေန အဟံ အနဿ သံဝိဘာဂဿ စ ဝိပာကံ ကမ္မဝိပာကံ ဉာဏဗလေန ပစ္စက္ခတော ဇာနာမိ, ဧဝံ ဣမေ သတ္တာ ယဒိ ဇာနေယျုန္တိ။ **န အဒတွာ ဘုဉ္ဇေယျု** န္တိ ယံ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗ ယုတ္တကံ အတ္တနော အတ္ထိ, တတော ပရေသံ န အဒတွာ မစ္ဆရိယစိတ္တေန စ တဏှာဟာလောဘဝသေန စ ဘုဉ္ဇေယျုံ, ဒတွာဝ ဘုဉ္ဇေယျုံ။ **န စ နေသံ မစ္ဆေရမလံ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌေယျာ** တိ အတ္တနော သမ္ပတ္တီနံ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝသဟနလက္ခဏံ စိတ္တဿ ပဘဿရဘာဝဒူသကာနံ ဥပက္ကိလေသဘူတာနံ ကဏှဓမ္မာနံ အည တရံ မစ္ဆေရမလံ။ အထ ဝါ ယထာဝုတ္တမစ္ဆေရဉ္စေဝ အညမ္ပိ အနန္တရာယကရံ ဣဿာလောဘာဒောသာဒိမလဉ္စ နေသံ သတ္တာနံ စိတ္တံ ယထာ အနုစေတနာ န ပဝတ္တတိ, န တ သုပရိသုဒ္ဓာ ဟောတိ, ဧဝံ ပရိယာဒါယ ပရိတော ဂဟေတွာ အဘိဘဝိတွာ န တိဋ္ဌေယျ။ ယော ဟိ သမ္မဒေဝ အနဖလံ ဇာနန္တော အတ္တနော စိတ္တေ မစ္ဆေရမလဿ ဩကာသံ ဒဒေယျ။

ယောပိ နေသံ အဿ စရိမော အာလောပော တိ နေသံ သတ္တာနံ ယော သဗ္ဗပစ္ဆိမကော အာလောပော သိယာ။ **စရိမံ ကဗဠ**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဣမေ သတ္တာ ပကတိယာ ယတ္တကေဟိ အာလောပေဟိ သယံ ယာပေယျုံ, တေသု ဧကမေဝ အာလောပံ အတ္တနော အတ္ထာယ ဌပေတွာ တဒညေ သဗ္ဗေ အာလောပေ အာဂတာဂတာ နံ အတ္ထိကာနံ ဒတွာ ယော ဌပိတော အာလောပေါ အဿ, သော ဣဓ စရိမော အာလောပေါ နာမ။ **တတောပိ န အသံဝိ ဘဇိတွာ ဘုဉ္ဇေယျုံ, သစေ နေသံ ပဋိဂ္ဂဟကာ အဿု**တိ နေသံ သတ္တာနံ ပဋိဂ္ဂဟကာ ယဒိ သိယုံ, တတောပိ ယထာဝုတ္တစရိမာလောပတောပိ သံဝိဘဇိတွာဝ ဧကဒေသံ ဒတွာဝ ဘုဉ္ဇေယျုံ, ယထာဟံ အနသံဝိဘာဂဿ ဝိပာကံ ပစ္စက္ခတော ဇာနာမိ, ဧဝံ ယဒိ ဇာနေယျုန္တိ။ **ယသ္မာ စ ခေါ** တိအာဒိနာ ကမ္မဖလဿ အပ္ပစ္စက္ခဘာဝတော ဧဝမေတေ သတ္တာ အနသံဝိဘာဂေသု န ပဝတ္တန္တီတိ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ကာရဏေန သမ္ပဋိပာဒေတိ။ ဧတေနေဝ တေသံ တ ဒညပုညေသု စ အပ္ပဋိပတ္တိယာ အပုညေသု စ ပဋိပတ္တိယာ ကာရဏံ ဒဿိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ကထာသု **ယထာဝုတ္တံ မဟေသိနာ** တိ မဟေသိနာ ဘဂဝတာ ''တိရစ္ဆာနဂတေ အနံ ဒတွာ သတဂုဏာ ဒက္ခိဏာ ပာဋိကင်္ခိတဗ္ဗာ' တိအာဒိနာ, ဣဓေဝ တ ''ဧဝံ စေ သတ္တာ ဇာနေယျု''န္တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တံ, ဉာဏစာရေန တံ ယ ထာဝုတ္တံ စိတ္တံ ဉာတန္တိ အတ္တော။ **ဝိပါကံ သံဝိဘာဂဿာ** တိ သံဝိဘာဂဿပိ ဝိပါကံ, ကော ပန တဒေ အနဿ။ **ယထာ ဟောတိ မဟပ္ဖလ** န္တိ ယထာ သော ဝိပါကော မဟန္တံ ဖလံ ဟောတိ, ဧဝံ ဣမေ သတ္တာ ယဒိ ဇာနေယျုန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိနေယျ မစ္ဆေရမလ** န္တိ မစ္ဆရိယမလံ အပနေတွာ ကမ္မဖလသဒ္ဓာယ ရတနတ္တယသဒ္ဓာယ စ ဝိသေသတော ပသန္နေန စိတ္တေန ယေသု ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ အရိယေသု သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေသု ဒိန္နံ အပ္ပကမ္ပိ အနံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ, တေသု ယုတ္တကာလေန **ဒဇ္ဇုံ** ဒဒေယျုံ။

မဟာပဒုမလဘာဝကရဏာတော ဒက္ခိဏံ အရဟန္တီတိ ဒက္ခိဏေယျော, သမ္မာပဋိပန္နာ, တေသု **ဒက္ခိဏေယျေသု။ ဒက္ခိဏံ** ပရလောကံ သဒ္ဒဟိတွာ ဒါတဗ္ဗံ ဒေယျဓမ္မံ ယထာ တံ အန္နံ ဟောတိ မဟာအန္နံ, ဇဝံ ဒတွာ။ အထ တ ဗဟု နော အန္နံ ဒတွာ, ကထံ ပန အန္နံ အတဗ္ဗန္တိ အာဟ "ဒက္ခိဏေယျေသု ဒက္ခိဏာ"န္တိ။ **ဣတော မနုဿတ္တာ** မနုဿတ္တဘာဝတော **စုတာ** ပဋိသန္ဓိဝသေန **သဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တိ အာယကာ။ ကာမကာမိနော** တိ ကာမေတဗ္ဗာနံ ဥဠာရာနံ ဒေဝဘောဂါနံ ပဋိလဒ္ဓရူပဝိဘဝေန ကမ္မုနာ ဥပဂမနေ သာဓုကာရိတာယ ကာမကာမိနော သဗ္ဗကာမသမင္ဂိနော။ **မောဒန္တိ** ယထာရုစိ ပရိစာရေန္တီတိ အတ္ထော။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. မေတ္တာဘာဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ **ယာနိ ကာနိစီ**တိ အနဝသေသပရိယာဒာနံ။ **ဩပဓိကာနိ ပုညကိရိယဝတ္ထူနီ** တိ

တေသံ နိယမနံ။ တတ္ထ ဥပဓိ ဝုစ္စန္တိ ခန္ဓာ, ဥပဓိဿ ကရဏံ သီလံ ဧတေသံ, ဥပဓိပ္ပယောဇနာနိ တ **ဩပဓိကာနိ**။ သမ္ပတ္တိဘဝေ အတ္တဘာဝဇနကာနိ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိဝိပါကအာယကာနိ။ **ပုညကိရိယဝတ္ထူနီ** တိ ပုညကိရိယာ စ တာ တေသံ တေသံ ဖလာနိသံသာနံ ဝတ္ထူနိ စာတိ ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ။ တာနိ ပန သင်္ခေပတော အနမယံ, သီလမယံ, ဘာဝနာမယန္တိ တိဝိဓာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော တိကနိပာတဝဏ္ဏနာယံ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **မေတ္တာယ စေတော ဝိမုတ္တိယာ**တိ မေတ္တာဘာဝနာဝသေန ပဋိလဒ္ဓတိကစတုက္ကဇ္ဈာနသမာပတ္တိယာ။ "မေတ္တာ"တိ ဟိ ဝုတ္တေ ဥပစာရော ပိ လဗ္ဘတိ အပ္ပနာပိ, "စေတောဝိမုတ္တိ"တိ ပန ဝုတ္တေ အပ္ပနာဧဝ လဗ္ဘတိ။ တဥ္ဟိ နီဝရဏာဒိပစ္စနီကဓမ္မတော စိတ္တဿ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တိဘာဝေန စေတောဝိမုတ္တီတိ ဝုစ္စတိ။ **ကလံ နာဂ္ဃန္တိ သောဠသိ** န္တိ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဿ သောဠသဘာဂံ ဩပဓိကာနိ ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ န အဂ္ဃန္တိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – မေတ္တာယ စေတော ဝိမုတ္တိယာ ယော ဝိပါကော, တံ သောဠသ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ တတော ဧကံ ပုန သောဠသ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ တတ္ထ ယော ဧကကောဋ္ဌာသော, န တံ အညာနိ ဩပဓိကာနိ ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ အဂ္ဃန္တီတိ။ **အဓိဂ္ဂဟေတွာ** တိ အဘိဘဝိတွာ။ **ဘာသတေ**တိ ဥပက္ကိလေသဝိသုဒ္ဓိယာ ဒိပ္ပတိ။ **တပတေ**တိ တတော ဧဝ အနဝသေသေ ပဋိပက္ခဓမ္မေ သန္တပတိ။ **ဝိရောစတီ**တိ ဥဘယသမ္ပတ္တိယာ ဝိရောစတိ။ မေတ္တာ ဟိ စေတောဝိမုတ္တိ စန္ဒာလောကသဒိသာတာ ဝိဂတူပက္ကိလေသာ ဇုဏှာ ဝိယ ဒိပ္ပတိ, အာတပေ ဝိယ အန္ဓကာရံ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဝိဓမေန္တီ တပတိ, ဩသဓိတာရကာ ဝိယ ဝိဇ္ဇောတမာနာ ဝိရောစတိ စ။

သေယျထာပိ တိ ဩပမ္မဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ **တာရကရူပာန**န္တိ ဇောတီနံ။ **စန္ဒိယာ** တိ စန္ဒဿ အယန္တိ စန္ဒီ, တဿာ စန္ဒိယာ, ပဘာယ ဇုဏှာယာတိ အတ္ထော။ **ဝဿာန** န္တိ ဝဿာနံ ဗဟုဝသေန လဒ္ဓဝေဟာရဿ ဥတုနော။ **ပစ္ဆိမေ မာသေ** တိ ကတ္တိကမာသေ။ **သရဒသမယေ**တိ သရဒကာလေ။ အဿယုဇကတ္တိကမာသာ ဟိ လောကေ "သရဒဥတူ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ **ဝိဒ္ဓေ** တိ ဥဗ္ဗိဒ္ဓေ, မေဃဝိဂမေန ဒူရီဘူတေတိ အတ္ထော။ တေနေတဟ **"ဝိဂတဝလာဟကေ"**တိ။ **ဒေဝေ**တိ အာကာသေ။ **နဘံ အဗ္ဘုဿက္ကမာနော** တိ ဥဒယဋ္ဌာနတော အာကာသံ ဥလ္လင်္ဃန္တော။ **တမဂတ**န္တိ တမံ။ **အဘိဝိဟစ္စာ** တိ အဘိဟန္တွာ ဝိဓမိတွာ။ **ဩသဓိတာရကာ**တိ ဥဿန္နာ ပဘာ တောယ မီယတိ, ဩသဓီနံ တ အနုဗလပ္ပဒါယိကတ္တာ ဩသဓီတိ လဒ္ဓနာမာ တာရကာ။

ဇွော္ထဟ – ကသ္မာ ပန ဘဂဝတာ သမာနေပိ ဩပဓိကဘာဝေ မေတ္တာ ဣတရေဟိ ဩပဓိကပုညေဟိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာတိ? ဝုစ္စတေ – သေဋ္ဌဋ္ဌေန နိဒ္ဒောသဘာဝေန စ သတ္တေသု သုပ္ပဋိပတ္တိဘာဝတော။ သေဋ္ဌာ ဟိ ဧတေ ဝိဟာရာ, သဗ္ဗသတ္တေသု သမ္မာပဋိပတ္တိဘူတာနိ ယဒိဒံ မေတ္တာဗျာနာနိ။ ယထာ စ ဗြဟ္မာနော နိဒ္ဒောသစိတ္တာ ဝိဟရန္တိ, ဇဝံ ဧတေဟိ သမန္နာဂတာ ယောဂိနော ဗြဟ္မသမာဝ ဟုတွာ ဝိဟရန္တိ။ တထာ ဟိမေ "ဗြဟ္မဝိဟာရာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣတိ သေဋ္ဌဋ္ဌေန နိဒ္ဒောသဘာဝေန စ သတ္တေသု သုပ္ပဋိပတ္တိဘာဝတော မေတ္တာဝ ဣတရေဟိ ဩပဓိကပုညေဟိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ။

ဧဝမ္ပိ ကသ္မာ မေတ္တာဝ ဇဝံ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ? ဣတရေသံ ဗြဟ္မဝိဟာရာနံ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော အနာဒီနံ သဗ္ဗေသံ ကလျာဏဓမ္မာနံ ပရိပူရိကတ္တာ စ။ အယဥ္ဟိ သတ္တေသု ဟိတာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ မေတ္တာ, ဟိတူပသံ

ဟာရသာ, အာဃာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ယဒိ အနောဓိသော ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ, အထ သုခေနေဝ ကရုဏာဒိဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇန္တီတိ မေတ္တာ ဣတရေသံ ဗြဟ္မဝိဟာရာနံ အဓိဋ္ဌာနံ။ တထာ ဟိ သတ္တေသု ဟိတဇ္ဈာသယတာယ သတိ နေသံ ဒုက္ခာသဟနတာ, သမ္ပတ္တိဝိသေသာနံ စိရဋ္ဌိတိကာမတာ, ပက္ခပါတာဘာဝေန သဗ္ဗတ္ထ သမပ္ပဝတ္တစိတ္တတာ စ သုခေနေဝ ဣဇ္ဈန္တိ။ ဝေဠာမ သကလလောကဟိတသုခဝိဓာနာဓိမုတ္တာ မဟာဗောဓိသတ္တာ “ဣမဿ အာတပ္ပံ, ဣမဿ န အာတပ္ပ”န္တိ ဥတ္တမဝိစယဝသေန ဝိဘာဂံ အကတွာ သဗ္ဗသတ္တာနံ နိရဝသေသသုခနိဒါနံ အန္နံ ဒေန္တိ, ဟိတသုခတ္ထမေဝ နေသံ သီလံ သမာဒိယန္တိ, သီလပရိပူရဏတ္ထံ နေက္ခမ္မံ ဘဇန္တိ, တေသံ ဟိတသုခေသု အသမ္မောဟတ္ထာယ ပညံ ပရိယောဒပေန္တိ, ဟိတသုခာဘိဝဍ္ဎနတ္ထမေဝ ဒဠှံ ဝီရိယမာရဘန္တိ, ဥတ္တမဝီရိယဝသေန ဝီရဘာဝံ ပတ္တာပိ သတ္တာနံ နာနပ္ပကာရံ ဟိတဇ္ဈာသယေနေဝ အပရာဓံ ခမန္တိ, “ဣဒံ တေ ဒဿာမ, ကရိဿာမာ”တိအာဒိနာ ကတံ ပဋိညာတံ န ဝိသံဝါဒေန္တိ, တေသံ ဟိတသုခာယေဝ အစလာဓိဋ္ဌာနာ ဟောန္တိ။ တေသု အစလာယ မေတ္တာယ ပုဗ္ဗကာရိနော ဟိတဇ္ဈာသယေနေဝ နေသံ ဝိပ္ပကာရေ ဥဒာသီနာ ဟောန္တိ, ပုဗ္ဗကာရိတာယပိ န ပစ္စုပကာရမာသီသန္တီတိ။ ဧဝံ တေ ပာရမိယော ပူရေတွာ ယာဝ ဒသဗလစတု-ဝေသာရဇ္ဇ-ဆအသာဓာရဏဉာဏ-အဋ္ဌာရသာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မပ္ပဘေဒေ သဗ္ဗေပိ ကလျာဏဓမ္မေ ပရိပူရေန္တိ။ ဧဝံ အနာဒီနံ သဗ္ဗေသံ ကလျာဏဓမ္မာနံ ပာရိပူရိကာ မေတ္တာတိ စ ဣမဿ ဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ သာ ဣတရေဟိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ။

အပိစ မေတ္တာယ ဣတရေဟိ ဥပမိကပုညေဟိ မဟာနုဘာဝတာ ဝေလာမသုတ္တေန ဒီပေတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ဟိ ယထာ နာမ မဟတာ ဝေလာမဿ အနတော ဧကဿ သောတာပန္နဿ အန္နံ မဟပ္ဖလတရံ ဝုတ္တံ, ဧဝံ သောတာပန္နသတတော ဧကဿ သကဒါဂါမိဿ အန္နံ။ပေ.။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသတတော ဘဂဝတော, တတောပိ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သင်္ဃဿ အန္နံ, တတောပိ စာတုဒ္ဒိသဿ သင်္ဃဿ ဝိဟာရဒါနံ, တတောပိ သရဏဂမနံ, တတောပိ သီလသမာဒါနံ, တတောပိ ဂဒ္ဒူဟနမတ္တံ ကာလံ မေတ္တာဘာဝနာ မဟပ္ဖလတရာ ဝုတ္တာ။ ယထာဟ –

“ယံ ဂဟပတိ ဝေလာမော ဗြာဟ္မဏော အန္နံ အဒါသိ မဟာဒါနံ။ ယော စေကံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ ဘောဇေယျ, ဣဒံ တတော မဟပ္ဖလတရံ။ ယော စ သတံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ ဘောဇေယျ။ပေ.။ သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိ။ ယော စ အန္တမသော ဂဒ္ဒူဟနမတ္တမ္ပိ မေတ္တစိတ္တံ ဘာဝေယျ, ဣဒံ တတော မဟပ္ဖလတရ”န္တိ (အ. နိ. ၉.၂၀)။

မဟဂ္ဂတပုညဘာဝေန ပနဿာ ပရိတ္တပုညတော သာတိသယတာယ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ဝုတ္တဉှေတံ “ယံ ပမာဏကတံ ကမ္မံ, န တံ တတြာဝသိဿတိ, န တံ တတြာဝတိဋ္ဌတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; သံ. နိ. ၄.၃၆၀)။ ကာမာဝစရကမ္မဉှိ ပမာဏကတံ နာမ, မဟဂ္ဂတကမ္မံ ပန ပမာဏံ အတိက္ကမိတွာ ဩဓိသကာနောဓိသကဖရဏဝသေန ဝဍ္ဎိတွာ ကတတ္တာ အပ္ပမာဏကတံ နာမ။ ကာမာဝစရကမ္မံ တဿ မဟဂ္ဂတကမ္မဿ အန္တရာ လဂ္ဂိတုံ ဝါ တံ ကမ္မံ အဘိဘဝိတွာ အတ္တနော ဝိပါကဿ ဩကာသံ ဂဟေတွာ ဌာတုံ ဝါ န သက္ကောတိ, အထ ခော မဟဂ္ဂတကမ္မမေဝ တံ ပရိတ္တကမ္မံ မဟောဃော ဝိယ ပရိတ္တံ ဥဒကံ အဘိဘဝိတွာ အတ္တနော ဩကာသံ ဂဟေတွာ တိဋ္ဌတိ, တဿ ဝိပါကံ ပဋိဗာဟိတွာ သယမေဝ ဗြဟ္မသဟဗျတံ ဥပနေတီတိ အယဉှိ တဿ အတ္ထောတိ။

ကထာသု **ယော**တိ ယော ကောစိ ဂဟဋ္ဌော ဝါ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ။ **မေတ္တ**န္တိ မေတ္တာဈာနံ။ **အပ္ပမာဏ**န္တိ ဘာဝနာဝသေန အာရမ္မဏဝသေန စ အပ္ပမာဏံ။ အသုဘဘာဝနာဒယော ဝိယ ဟိ အာရမ္မဏေ ဧကဒေသဂ္ဂဟဏံ အကတွာ အနဝသေသဖရဏဝသေန အနောဓိသောဖရဏဝသေန စ အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာယ ပဂုဏဘာဝနာဝသေန အပ္ပမာဏံ။ **တနူ သံယောဇနာ ဟောန္တီ**တိ မေတ္တာဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ သမ္မသိတွာ ဟေဋ္ဌိမေ အရိယမဂ္ဂေ အဓိဂစ္ဆန္တဿ သုခေနေဝ ပဋိဃသံယောဇနာဒယော ပဟီယမာနာ တနူ ဟောန္တိ။ တေနာဟ “ပဿတော ဥပဓိက္ခယ”န္တိ။ “ဥပဓိက္ခယော”တိ ဟိ နိဗ္ဗာနံ ဝုစ္စတိ။ တဉ္စဿ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန မဂ္ဂဉာဏေန ပဿတိ။ အထ ဝါ **တနူ သံယောဇနာ ဟောန္တီ**တိ မေတ္တာဈာနပဒဋ္ဌာနာယ ဝိပဿနာယ အနုက္ကမေန ဥပဓိက္ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တံ ပတွာ တံ ပဿတော ပဂေဝ ဒသပိ သံယောဇနာ တနူ ဟောန္တိ, ပဟီယန္တီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ **တနူ သံယောဇနာ ဟောန္တီ**တိ ပဋိဃော စေဝ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တသံယောဇနာ စ တနုကာ ဟောန္တိ။ **ပဿတော ဥပဓိက္ခယ**န္တိ တေသံယေဝ ကိလေသူပဓီနံ ခယသင်္ခါတံ မေတ္တံ အဓိဂမဝသေန ပဿန္တဿာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဧဝံ ကိလေသပ္ပဟာနံ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဥ္စ မေတ္တာဘာဝနာယ သိခာပ္ပတ္တမာနိသံသံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အညေ အာနိသံသေ ဒဿေတုံ **“ဧကမ္ပိ စေ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဒုဋ္ဌစိတ္တော** တိ မေတ္တာဗလေန သုဋ္ဌု ဝိက္ခမ္ဘိတဗျာပာဒတာယ ဗျာပာဒေန အဒူသိတစိတ္တော။ **မေတ္တာယတီ**တိ ဟိတဖရဏဝသေန မေတ္တံ ကရောတိ။ **ကုသလော**တိ အတိသယေန ကုသလဝါ မဟာပုညော, ပဋိဃာဒိအနတ္ထဝိဂမေန ဝါ။ ခေမီ **တေန**ာတိ တေန မေတ္တာယိတေန။ **သဗ္ဗေ စ ပါဏေ**တိ စသဒ္ဒော ဗျတိရေကေ။ **မနသာနုကမ္ပ** န္တိ စိတ္တေန အနုကမ္ပန္တော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဧကသတ္တဝိသယာပိ တာဝ မေတ္တာ မဟာကုသလရာသိ, သဗ္ဗေ ပန ပါဏေ အတ္တနော ပိယပုတ္တံ ဝိယ ဟိတဖရဏေန မနသာ အနုကမ္ပန္တော ပဟူတံ ဗဟုံ အနပ္ပကံ အပရိယန္တံ စတုသဋ္ဌိမဟာကပ္ပေပိ အတ္တနော ဝိပါကပ္ပဗန္ဓံ ပဝတ္တေတုံ သမတ္ထံ ဥဠာရပုညံ အရိယော ပရိသုဒ္ဓစိတ္တော ပုဂ္ဂလော ပကရောတိ နိပ္ဖာဒေတိ။

သတ္တသဏ္ဍ န္တိ သတ္တသင်္ခာတေန သဏ္ဍေန သမန္နာဂတံ ဘရိတံ, သတ္တေဟိ အဝိရဠံ အာကိဏ္ဏမနုဿန္တိ အတ္ထော။ **ဝိဇိတွာ**တိ အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေန ဓမ္မေနေဝ ဝိဇိနိတွာ။ **ရာဇိသယော**တိ ဣသိသဒိသာ ဓမ္မိကရာဇာနော။ **ယဇမာနာ**တိ အနာနိ ဒဒမာနာ။ **အနုပရိယဂါ**တိ ဝိစရိံသု။

အဿမေဓ န္တိအာဒီသု ပေါရာဏကရာဇကာလေ ကိရ သဿမေဓံ, ပုရိသမေဓံ, သမ္မာပာသံ, ဝါစာပေယျန္တိ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ အဟေသုံ, ယေဟိ ရာဇာနော လောကံ သင်္ဂဏှိံသု။ တတ္ထ နိပ္ဖန္နသဿတော ဒသမဘာဂဂ္ဂဟဏံ **သဿမေဓံ** နာမ, သဿသမ္ပာဒနေ, မေဓာဝိတာတိ အတ္ထော။ မဟာယောဓာနံ ဆမာသိကံ ဘတ္တဝေတနာနုပ္ပဒါနံ **ပုရိသမေဓံ** နာမ, ပုရိသသင်္ဂဏှနေ မေဓာဝိတာတိ အတ္ထော။ ဒလိဒ္ဒမနုဿာနံ ဟတ္ထေ လေခံ ဂဟေတွာ တီဏိ ဝဿာနိ ဝိနာ ဝဍ္ဍိယာ သဟဿဒွိသဟဿမတ္တဓနာနုပ္ပဒါနံ **သမ္မာပာသံ** နာမ။ တဉှိ သမ္မာ မနုဿေ ပါသေတိ ဟဒယေ ဗန္ဓိတွာ ဝိယ ဌပေတိ, တသ္မာ “သမ္မာပါသ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ “တာတ မာတုလာ”တိအာဒိနာ ပန သဏှဝါစာယ သင်္ဂဟဏံ **ဝါစာပေယျံ** နာမ, ပေယျဝဇ္ဇံ ပိယဝါစာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ သင်္ဂဟိတံ ရဋ္ဌံ ဣဒ္ဓဉ္စေဝ ဟောတိ ဖီတဉ္စ ပဟူတအန္နပါနံ ခေမံ နိရဗ္ဗုဒံ။ မနုဿာ မုဒာ မောဒမာနာ ဥရေ ပုတ္တေ နစ္စေန္တာ အပါရုတဃရာ ဝိဟရန္တိ။ ဣဒံ ဃရဒွါရေသု အဂ္ဂဠာနံ အဘာဝတော **“နိရဂ္ဂဠ”** န္တိ ဝုစ္စတိ။ အယံ ပေါရာဏိကာ ပဝေဏီ, အယံ ပေါရာဏိကာ ပကတိ။

အပရဘာဂေ ပန ဩက္ကာကရာဇကာလေ ဗြာဟ္မဏာ ဣမာနိ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ ဣမဉ္စ ရဋ္ဌသမ္ပတ္တိံ ပရိဝတ္တေန္တာ ဥဒ္ဓမူလံ ကတွာ အဿမေဓံ ပုရိသမေဓန္တိအာဒိကေ ပဉ္စ ယညေ နာမ အကံသု။ ဝုတ္တဉ္စေတံ ဘဂဝတာ ဗြာဟ္မဏဓမ္မိယသုတ္တေ –

“တေသံ အာသိ ဝိပလ္လာသော၊ ဒိသွာန အဏုတော အဏုံ။ပေ.။။

“တေ တတ္ထ မန္တေ ဂန္ထေတွာ၊ ဩက္ကာကံ တဒုပာဂမု”န္တိ။ (သု. နိ. ၃၀၁-၃၀၄)။

တတ္ထ အဿမေတ္ထ မေဓန္တိ ဗာဓေန္တီတိ **အဿမေဓော** ။ ဒွီဟိ ပရိယညေဟိ ယဇိတဗ္ဗဿ ဧကဝီသတိယူပဿ ဧကသ္မိံ ပစ္ဆိမဒိဝသေ ဧဝ သတ္တနဝုတိပဉ္စပသုသတဃာတဘီသနဿ ဌပေတွာ ဘူမိဉ္စ ပုရိသေ စ အဝသေသသဗ္ဗဝိဘဝဒက္ခိဏဿ ယညဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပုရိသမေတ္ထ မေဓန္တိ ဗာဓေန္တီတိ **ပုရိသမေဓော**။ စတူဟိ ပရိယညေဟိ ယဇိတဗ္ဗဿ သဒ္ဓိံ ဘူမိယာ အဿမေဓေ ဝုတ္တဝိဘဝဒက္ခိဏဿ ယညဿေတံ အဓိဝစနံ။ သမ္မမေတ္ထ ပါသန္တီတိ **သမ္မာပါသော** ။ ယုဂစ္ဆိဂ္ဂဠေ ပဝေသနဒဏ္ဍကသင်္ခာတံ သမ္မံ ခိပိတွာ တဿ ပတိတောကာသေ ဝေဒိံ ကတွာ သံဟာရိမေဟိ ယူပါဒီဟိ သရဿတိနဒိယာ နိမုဂ္ဂေါကာသတော ပဘုတိ ပဋိလောမံ ဂစ္ဆန္တေန ယဇိတဗ္ဗဿ သတ္တယာဂဿေတံ အဓိဝစနံ တဇမေတ္ထ ပိဝန္တီတိ **တဇပေယျော** ။ ဧကေန ပရိယညေန သတ္တရသဟိ ပသူဟိ ယဇိတဗ္ဗဿ ဗေဠုဝယူပဿ သတ္တရသကဒက္ခိဏဿ ယညဿေတံ အဓိဝစနံ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဂ္ဂဠောတိ **နိရဂ္ဂဠော**။ နဝဟိ ပရိယညေဟိ ယဇိတဗ္ဗဿ သဒ္ဓိံ ဘူမိယာ ပုရိသေဟိ စ အဿမေဓေ ဝုတ္တဝိဘဝဒက္ခိဏဿ သဗ္ဗမေဓပရိယာယနာမဿ အဿမေဓဝိကပ္ပဿေတံ အဓိဝစနံ။

စန္ဒပ္ပဘာ တိ စန္ဒပ္ပဘာယ။ **တာရဂဏာဝ သဗ္ဗေ** တိ ယထာ သဗ္ဗေပိ တာရာဂဏာ စန္ဒိမသောဘာယ သောဠသိမ္ပိ ကလံ နာဂ္ဃန္တိ, ဧဝံ တေ အဿမေဓာဒယော ယညာ မေတ္တစိတ္တဿ ဝုတ္တလက္ခဏေန သုဘာဝိတဿ

သောဠသိမ္ပိ ကလံ နာနုဘဝန္တိ, န ဟပုဏန္တိ, နာဂ္ဃန္တီတိ အတ္ထော။

ဣြအာနိ အပရေပိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကေ မေတ္တာဘာဝနာယ အာနိသံသေ ဒဿေတုံ **“ယော န ဟန္တိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယော**တိ မေတ္တာဗ္ရဟ္မဝိဟာရဘာဝနာနုယုတ္တော ပုဂ္ဂလော။ **န ဟန္တိ** တိ တေနေဝ မေတ္တာဘာဝနာနုဘာဝေန ဒူရဝိက္ခမ္ဘိတဗျာပာဒတာယ န ကဉ္စိ သတ္တံ ဟိံသတိ, လေဍ္ဍုဒဏ္ဍာဒီဟိ န ဝိဗာဓတိ တ။ **န ဃာတေတီ**တိ ပရံ သမာဒပေတွာ န သတ္တေ ဟနာပေတိ န ဝိဗာဓာပေတိ စ။ **န ဇိနာတီ**တိ သာရမ္ဘဝိဂ္ဂဟိကကထာဒိဝသေန န ကဉ္စိ ဇိနာတိ သာရမ္ဘဒဿေဝ အဘာဝတော, ဇာနိကရဏဝသေန တ အဍ္ဍကရဏာဒိနာ န ကဉ္စိ ဇိနာတိ။ **န ဇာပယေ**တိ ပရေပိ ပယောဇေတွာ ပရေသံ ဓနဇာနိံ န ကာရာပေယျ။ **မေတ္တံသော** တိ မေတ္တာမယစိတ္တကောဋ္ဌာသော, မေတ္တာယ တ အံသော အဝိဇဟနဋ္ဌေန အဝယဝဘူတောတိ မေတ္တံသော။ **သဗ္ဗဘူတေသူ**တိ သဗ္ဗသတ္တေသု။ တတော ဧဝ **ဝေရံ တဿ န ကေနစီ**တိ အကုသလဝေရံ တဿ ကေနစိပိ ကာရဏေန နတ္ထိ, ပုဂ္ဂလဝေရသင်္ခာတော ဝိရောဓော ကေနစိ ပုရိသေန သဒ္ဓိံ တဿ မေတ္တာဝိဟာရိဿ နတ္ထီတိ။

ဧဝမေတသ္မိံ ဧကကနိပာတေ ပဋ္ဌိဟဋ္ဌိယာ တေရသသု သုတ္တေသု သိက္ခာသုတ္တဒ္ဝယေ စာတိ ပန္နရသသု သုတ္တေသု ဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ, နိဝရဏသုတ္တံ သံယောဇနသုတ္တံ အပ္ပမာဒသုတ္တံ အဋ္ဌိသဉ္စယသုတ္တန္တိ ဧတေသု စတူသု သုတ္တေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ။ ဣတရေသု ပန ဝဋ္ဋမေဝ ကထိတန္တိ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပရမတ္ထဒီပနိယာ

ခုဒ္ဒကနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဣတိဝုတ္တကဿ ဧကကနိပာတဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုကနိပာတော

၁. ပဌမဝဂ္ဂေါ

၁. ဒုက္ခဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈. ဒုကနိပာတဿ ပဌမေ **ဒုက္ခံ** တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ **ဓမ္မေဟိ** တိ ပရိစ္ဆိန္နဓမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဒုဝီဟိ ဓမ္မေဟိ** တိ ဒုဝီဟိ အကုသလဓမ္မေဟိ။ **သမန္နာဂတော** တိ ယုတ္တော။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ** တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ။ **ဒုက္ခံ ဝိဟရတီ**တိ စတူသုပိ ဣရိယာပထေသု ကိလေသဒုက္ခေန စေဝ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခေန စ ဒုက္ခံ ဝိဟရတိ။ **သဝိဃာတန္** တိ စိတ္တူပဃာတေန စေဝ ကာယူပဃာတေန စ သဝိဃာတံ။ **သဥပာယာသန္**တိ ကိလေသူပာယာသေန စေဝ သရီရခေဒေန စ ဗလဝအာယာသဝသေန သဥပာယာသံ။ **သပရိဠာဟန္**တိ ကိလေသပရိဠာဟေန စေဝ ကာယပရိဠာဟေန စ သပရိဠာဟံ။ **ကာယဿ ဘေဒါ** တိ ဥပာဒိန္နက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ။ အထ ဝါ **ကာယဿ ဘေဒါ** တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ စုတိတော ဥဒ္ဓံ။ **ဒုဂ္ဂတိ ပာဋိကင်္ခါ** တိ ဒုဂ္ဂတိသင်္ခါတာနံ စတုန္နံ အပာယာနံ အညတရာ ဂတိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, အဝဿံဘာဝိနီတိ အတ္ထော။

အဂုတ္တဒွါရော တိ အပိဟိတဒွါရော။ ကတ္ထ ပန အဂုတ္တဒွါရောတိ အာဟ **"ဣန္ဒြိယေသူ"** တိ။ တေန မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ အသံဝရမာဟ။ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂဝသေန ဘောဇနေ မတ္တံ န ဇာနာတီတိ **ဘောဇနေ အမတ္တညူ**။ "ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတာယ ဘောဇနေ အမတ္တညုတာယာ"တိပိ ပဌန္တိ။

ကထံ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတာ, ကထံ ဝါ ဂုတ္တဒွါရတာတိ? ကိဉ္စာပိ ဟိ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရော ဝါ အသံဝရော ဝါ နတ္ထိ။ န ဟိ စက္ခုပသာဒံ နိဿာယ သတိ ဝါ မုဋ္ဌဿစ္စံ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အပိစ ယဒါ ရူပါရမ္မဏံ စက္ခုဿ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, တဒါ ဘဝင်္ဂေ ဒွိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ ကိရိယာမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ, တတော စက္ခုဝိညာဏံ ဒဿနကိစ္စံ, တတော ဝိပာကမနောဓာတု သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စံ, တတော ဝိပာကာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု သန္တီရဏကိစ္စံ, တတော ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကိစ္စံ သာဓယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ, တဒနန္တရံ ဇဝနံ ဇဝတိ။ တတ္ထာပိ နေဝ ဘဝင်္ဂသမယေ, န အာဝဇ္ဇနာဒီနံ အညတရသမယေ သံဝရော ဝါ အသံဝရော ဝါ အတ္ထိ, ဇဝနက္ခဏေ ပန သစေ ဒုဿီလျံ ဝါ မုဋ္ဌဿစ္စံ ဝါ အညာဏံ ဝါ အက္ခန္တိ ဝါ ကောသဇ္ဇံ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အသံဝရော ဟောတိ။ ဧဝံ ဟောန္တောပိ သော "စက္ခုဒွါရေ အသံဝရော"တိ ဝုစ္စတိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ တသ္မိံ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ ယထာ ကိံ? ယထာ နဂရေ စတူသု ဒွါရေသု အသံဝုတေသု ကိဉ္စာပိ အန္တောဃရဒွါရကောဋ္ဌကဂဗ္ဘာဒယော သုသံဝုတာ, တထာပိ အန္တောနဂရေ သဗ္ဗံ ဘဏ္ဍံ အရက္ခိတံ အဂောပိတမေဝ ဟောတိ။ နဂရဒွါရေဟိ ပဝိသိတွာ စောရာ ယဒိစ္ဆန္တိ, တံ ဟရေယျုံ။ ဧဝမေဝ ဇဝနေ ဒုဿီလျာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု တသ္မိံ အသံဝရေ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂုတ္တံ ဟောတိ, ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ တသ္မိံ ပန အသတိ ဇဝနေ သီလာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ဒွါရမ္ပိ ဂုတ္တံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂမ္ပိ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ ယထာ ကိံ? ယထာ နဂရဒွါရေသု သံဝုတေသု ကိဉ္စာပိ အန္တောဃရဒွါရာဒယော အသံဝုတာ, တထာပိ အန္တောနဂရေ သဗ္ဗံ ဘဏ္ဍံ သုရက္ခိတံ သုဂောပိတမေဝ ဟောတိ။ နဂရဒွါရေသု ဟိ ပိဟိတေသု စောရာနံ ပဝေသော နတ္ထိ။ ဧဝမေဝ ဇဝနေ သီလာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု ဒွါရမ္ပိ ဂုတ္တံ ဟောတိ, ဘဝင်္ဂမ္ပိ, အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဝီထိစိတ္တာနိပိ။ တသ္မာ ဇဝနက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ "စက္ခုဒွါရေ သံဝရော"တိ ဝုစ္စတိ။ သေသဒွါရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတာ, ဂုတ္တဒွါရတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထံ ပန ဘောဇနေ အမတ္တညူ, ကထံ ဝါ မတ္တညူတိ? ယော ဟိ ပုဂ္ဂလော မဟိစ္ဆော ဟုတွာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ မတ္တံ န ဇာနာတိ။ မဟိစ္ဆပုဂ္ဂလော ဟိ ယထာ နာမ ကစ္ဆပုဋဝါဏိဇော ပိဠန္ဓနဘဏ္ဍကံ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ဥစ္ဆင်္ဂေပိ ပက္ခိပိတဗ္ဗယုတ္တကံ ပက္ခိပိတွာ မဟာဇနဿ ပဿန္တဿေဝ "အသုကံ ဂဏှထ, အသုကံ ဂဏှထာ"တိ မုခေန ဥဂ္ဃောသေတိ, ဧဝမေဝ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ အတ္တနော သီလံ ဝါ ဂန္ထံ ဝါ ဓုတင်္ဂဂုဏံ ဝါ အန္တမသော အရညဝါသမတ္တကမ္ပိ မဟာဇနဿ ဇာနန္တဿေဝ သမ္ဘာဝေတိ, သမ္ဘာဝေတွာ စ ပန သကဋေဟိပိ ဥပနီတေ ပစ္စယေ

‘‘အလ’’န္တိ အဝတ္ဝာ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ။ တယော ဟိ ပူရေတုံ န သက္ကာ အဂ္ဂိ ဥပာဒါနေန, သမုဒ္ဒေါ ဥဒကေန, မဟိစ္ဆော ပစ္စယေဟီတိ –

‘‘အဂ္ဂိက္ခန္ဓော သမုဒ္ဒေါ စ၊ မဟိစ္ဆော စာပိ ပုဂ္ဂလော။
ဗဟုကေ ပစ္စယေ ဒိန္နေ၊ တယောပေတေ န ပူရယေတိ’’။

မဟိစ္ဆပုဂ္ဂလော ဟိ ဝိဇာတမာတုယာပိ မနံ ဂဏှာတုံ န သက္ကောတိ။ ဧဝရူပေ ဟိ အနုပ္ပန္နံ လာဘံ န ဥပ္ပာဒေတိ, ဥပ္ပန္နလာဘတော စ ပရိဟာယတိ။ ဧဝံ တာဝ ပဋိဂ္ဂဟဏေ အမတ္တညူ ဟောတိ။ ယော ပန ဓမ္မေန သမေန လဒ္ဓမ္ပိ အာဟာရံ ဂရုကော မုစ္စိတော အဇ္ဈောပန္နော အနာဒီနဝဒဿာဝီ အနိဿရဏပညော အာဟာရဟတ္ထကအလံသာဋကတတ္ထဝဋ္ဋကကာကမာသကဘုတ္တဝမိတကဗြာဟ္မဏာနံ အညတရော ဝိယ အယောနိသော အနုဟယေန ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ သေယျသုခံ ပဿသုခံ မိဒ္ဓသုခံ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ အယံ ပရိဘောဂေ အမတ္တညူ နာမ။

ယော ပန ‘‘ယဒိပိ ဒေယျဓမ္မော ဗဟု ဟောတိ, အာယကော အပ္ပံ အတုကာမော, အယကဿ ဝသေန အပ္ပံ ဂဏှာတိ။ ဒေယျဓမ္မော အပ္ပော, အယကော ဗဟုံ အတုကာမော, ဒေယျဓမ္မဿ ဝသေန အပ္ပံ ဂဏှာတိ။ ဒေယျဓမ္မော ဗဟု, အယကောပိ ဗဟုံ အတုကာမော, အတ္တနော ထာမံ ဉတွာ ပမာဏယုတ္တမေဝ ဂဏှာတီ’’တိ ဧဝံ ဝုတ္တဿ ပဋိဂ္ဂဟဏေ ပမာဏဇာနနဿ စေဝ, ‘‘ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော အာဟာရံ အာဟာရေတိ, နေဝ ဒဝါယ, န မဒါယာ’’တိ အာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၃၅၅) ‘‘လဒ္ဓာ ပိဏ္ဍပာတံ အဂဓိတော အမုစ္ဆိတော အနဇ္ဈောပန္နော အာဒီနဝဒဿာဝီ နိဿရဏပညော ပရိဘုဉ္ဇတီ’’တိ စ အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တဿ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပဋိသင်္ခါနပညာယ ဇာနိတွာ အာဟာရပရိဘုဉ္ဇနသင်္ခါတဿ ပရိဘောဂေ ပမာဏဇာနနဿ စ ဝသေန ဘောဇနေ မတ္တညူ ဟောတိ, အယံ ဘောဇနေ မတ္တညူ နာမ။ ဧဝံ ဘောဇနေ အမတ္တညုတာ မတ္တညုတာ စ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာသု ပန **စက္ခုန္တိ**အာဒီသု စက္ခတီတိ စက္ခု, ရူပံ အဿာဒေတိ, သမဝိသမံ အာစိက္ခန္တံ ဝိယ ဟောတီတိ တ အတ္ထော။ သုဏာတီတိ **သောတံ**။ ဃာယတီတိ **ဃာနံ**။ ဇီဝိတနိမိတ္တံ အာဟာရရသော ဇီဝိတံ, တံ အဝှာယတီတိ **ဇိဝှာ**။ ကုစ္ဆိတာနံ အာယောတိ **ကာယော**။ မနတေ ဝိဇာနာတီတိ **မနော**။ ဟေရာဏိကာ ပနာဟု မုနာတီတိ **မနော,** နာဠိယာ မိနမာနော ဝိယ မဟာတုလာယ ဓာရယမာနော ဝိယ စ အာရမ္မဏံ ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ တာဝေတ္ထ ပဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘာဝတ္ထတော ပန ဒုဝိဓံ စက္ခု – မံသစက္ခု စ ပညာစက္ခု စ။ တေသု ဗုဒ္ဓစက္ခု, သမန္တစက္ခု, ဉာဏစက္ခု, ဒိဗ္ဗစက္ခု, ဓမ္မစက္ခူတိ ပဉ္စဝိဓံ **ပညာစက္ခု**။ တတ္ထ ‘‘အဒ္ဒသံ ခော အဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေန္တော’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၃) ဣဒံ ဗုဒ္ဓစက္ခု နာမ။ ‘‘သမန္တစက္ခု ဝုစ္စတိ သဗ္ဗညုတဉာဏ’’န္တိ (စူဠနိ. ဓောတကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၃၂) ဣဒံ သမန္တစက္ခု နာမ။ ‘‘စက္ခုံ ဥဒပါဒီ’’တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၅) ဣဒံ ဉာဏစက္ခု နာမ။ ‘‘အဒ္ဒသံ ခော အဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေနာ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၄) ဣဒံ ဒိဗ္ဗစက္ခု နာမ။ ‘‘ဝိရဇံ ဝီတမလံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒီ’’တိ (မ. နိ. ၂.၃၉၅; မဟာဝ. ၁၆) ဣဒံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂတ္တယသင်္ခါတံ ဓမ္မစက္ခု နာမ။

မံသစက္ခုပိ ဒုဝိဓံ – သသမ္ဘာရစက္ခု, ပသာဒစက္ခူတိ။ တတ္ထ ယွာယံ အက္ခိကူပကေ ပတိဋ္ဌိတော ဟေဋ္ဌာ အက္ခိကူပကဋ္ဌိကေန, ဥပရိ ဘမုကဋ္ဌိကေန , ဥဘတော အက္ခိကူဋေဟိ, အန္တော မတ္ထလုင်္ဂေန, ဗဟိဒ္ဓာ အက္ခိလောမေဟိ ပရိစ္ဆိန္နော မံသပိဏ္ဍော, သင်္ခေပတော စတဿော ဓာတုယော – ဝဏ္ဏော, ဂန္ဓော, ရသော, ဩဇာသမ္ဘဝေါ သဏ္ဌာနံ ဇီဝိတံ ဘာဝေါ ကာယပသာဒေါ စက္ခုပသာဒေါတိ စုဒ္ဒသ သမ္ဘာရာ။ ဝိတ္ထာရတော စတဿော ဓာတုယော တံနိဿိတာ ဝဏ္ဏဂန္ဓရသဩဇာသဏ္ဌာနသမ္ဘဝါတိ ဣမာနိ ဒသ စတုသမုဋ္ဌာနိကတ္တာ စတ္တာလီသံ ဟောန္တိ, ဇီဝိတံ ဘာဝေါ ကာယပသာဒေါ စက္ခုပသာဒေါတိ စတ္တာရိ ဧကန္တကမ္မသမုဋ္ဌာနေတတိ ဣမေသံ စတုစတ္တာလီသာယ ရူပါနံ ဝသေန စတုစတ္တာလီသ သမ္ဘာရာ။ ယံ လောကေ ‘‘သေတံ ဝဋ္ဋံ ပုထုလံ ဝိသဋံ ဝိပုလံ စက္ခူ’’တိ သဉ္ဇာနန္တော န စက္ခုံ သဉ္ဇာနာတိ, ဝတ္ထုံ စက္ခုတော သဉ္ဇာနာတိ, ယော မံသပိဏ္ဍော အက္ခိကူပကေ ပတိဋ္ဌိတော နှာရုသုတ္တကေန မတ္ထလုင်္ဂေ န အာဗဒ္ဓော, ယတ္ထ သေတမ္ပိ အတ္ထိ ကဏှမ္ပိ လောဟိတကမ္ပိ ပထဝီပိ အာပေါပိ တေဇောပိ တယောပိ။ ယံ သေ

မဟုသ္သဒတ္တာ သေတံ, ပိတ္တုသ္သဒတ္တာ ကဏှံ, ရုဟိရုသ္သဒတ္တာ လောဟိတကံ, ပထဝုသ္သဒတ္တာ ပတ္ထဒ္ဓံ, အာပုသ္သဒတ္တာ ပဋ္ဋရတိ, တေဇုသ္သဒတ္တာ ပရိဋ္ဌယှဟတိ, တယုသ္သဒတ္တာ သမ္ဘမတိ, ဣဒံ သသမ္ဘာရစက္ခု နာမ။ ယော ပန ဧတ္ထ သိတော ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓော စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒါယ ပသာဒော, ဣဒံ ပသာဒစက္ခု နာမ။ ဣဒ ဥဟ္ပိ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝေန ပဝတ္တတိ။

သောတာဒီသုပိ သောတံ ဒိဗ္ဗသောတံ, မံသသောတန္တိ ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ ''ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ ဝိသုဒ္ဓာယ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ ဥဘော သဒ္ဒေ သုဏာတီ''တိ ဣဒံ ဒိဗ္ဗသောတံ နာမ။ မံသသောတံ ပန သသမ္ဘာရသောတံ ပသာဒသောတန္တိ ဒုဝိဓန္တိအာဒိ သဗ္ဗံ စက္ခုမှိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ, တထာ ဃာနဇိဝှာ။ ကာယော ပန စောပနကာယော, ကရဇကာယော, သမူဟကာယော, ပသာဒကာယောတိအာဒိနာ ဗဟုဝိဓော။ တတ္ထ –

''ကာယေန သံဝုတာ ဓီရာ၊ အထော ဝါစာယ သံဝုတာ''တိ။ (ဓ. ပ. ၂၃၄) –

အယံ စောပနကာယော နာမ။ ''ဣမမှာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၆; ပဋိ. မ. ၃.၁၄) အယံ ကရဇကာယော နာမ။ သမူဟကာယော ပန ဝိညာဏာဒိသမူဟဝသေန အနေကဝိဓော အာဂတော။ တထာ ဟိ ''ဆ ဣမေ, အာဝုသော, ဝိညာဏကာယာ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၀၁) ဝိညာဏသမူဟော ဝုတ္တော။ ''ဆ ဖဿကာယာ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၃; မ. နိ. ၁.၉၈) ဖဿာဒိသမူဟော ။ တထာ ''ကာယပဿဒ္ဓိ ကာယလဟုတာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၁၄) ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော။ ''ဣဓေကစ္စော ပထဝိကာယံ အနိစ္စတော အနုပဿတိ, အာပောကာယံ တေဇောကာယံ ဝါယောကာယံ ကေသကာယံ လောမကာယ''န္တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၃.၃၅) ပထဝါဒိသမူဟော။ ''ကာယေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ဖုသိတွာ''တိ (အ. နိ. ၃.၁၆) အယံ ပသာဒကာယော။ ဣဓာပိ ပသာဒကာယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ဟိ ကာယဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝေန ပဝတ္တတိ။ မနောတိ ပန ကိဉ္စာပိ သဗ္ဗံ ဝိညာဏံ ဝုစ္စတိ, တထာပိ ဒွါရဘာဝဿ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္တာ ဒွါရဘူတံ သာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တောနိ ယဿ ဒွါရာနိ အဂုတ္တာနိ စ ဘိက္ခုနော တိ ယဿ ဘိက္ခုနော တောနိ မနစ္ဆဋ္ဌာနိ ဒွါရာနိ သတိတေသ္သဂ္ဂေန ပမာဒံ အာပန္နတ္တာ သတိကတဋ္ဌေန အပိဟိတာနိ။ **ဘောဇနမှိ။ပေ။ အဓိဂစ္ဆတီ** တိ သော ဘိက္ခု ဝုတ္တနယေန ဘောဇနေ အမတ္တညူ ဣန္ဒြိယေသု စ သံဝရရဟိတော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဉ္စ ရောဂါဒိဝသေန, သမ္ပရာယိကဉ္စ ဒုဂ္ဂတိပရိယာပန္နံ ကာယဒုက္ခံ ရာဂါဒိကိလေသသန္တာပဝသေန, ဣစ္ဆာဝိဃာတဝသေန စ စေတောဒုက္ခန္တိ သဗ္ဗထာပိ ဒုက္ခမေဝ အဓိဂစ္ဆတိ ဟပုဏာတိ။ ယသ္မာ စေတဒေဝံ, တသ္မာ ဒုဝိဓေနပိ ဒုက္ခဂ္ဂိနာ ဣဓလောကေ စ ပရလောကေ စ ဥဍှမာနေန ကာယေန ဥဍှမာနေန စေတသာ ဒိဝါ ဝါ ယဒိ ဝါ ရတ္တိံ နိစ္စကာလမေဝ တာဒိသော ပုဂ္ဂလော ဒုက္ခမေဝ ဝိဟရတိ, န တဿ သုခဝိဟာရဿ သမ္ဘဝေ, ဝဋ္ဋဒုက္ခာနတိက္ကမေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သုခဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. ဒုတိယေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တပနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. တတိယေ **တပနီယာ**တိ ဣဓ စေဝ သမ္ပရာယေ စ တပန္တိ ဝိဗာဓေန္တိ ဝိဟေဌေန္တီတိ တပနီယာ။ တပနံ တ ဒုက္ခံ ဒိဋ္ဌေ စေဝ ဓမ္မေ အဘိသမ္ပရာယေ စ တဿ ဥပ္ပာဒနေန စေဝ အနုဗလပ္ပဒါနေန စ ဟိတာတိ တပနီယာ။ အထ တ တပန္တိ တေနာတိ တပနံ, ပစ္ဆာနုတာပော, ဝိပ္ပဋိသာရောတိ အတ္ထော, တဿ ဟေတုဘာဝတော ဟိတာတိ တပနီယာ။ **အကတကလျာဏော** တိ အကတံ ကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ ပုညံ ဧတေနာတိ အကတကလျာဏော။ သေသပဒဒွယံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ပုညဉ္ဟိ ပဝတ္တိဟိတတာယ အာယတိံသုခတာယ စ ဘဒ္ဒကဋ္ဌေန **ကလျာဏ** န္တိ စ ကုစ္ဆိတသလနာ

ဒိအတ္တေန **ကုသလန္တိ** စ ဒုက္ခဘီရူနံ သံသာရဘီရူနဉ္စ ရက္ခနဋ္ဌေန **ဘီရုတ္တာဏ** န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ **ကတဟဟေတိ** ကတံ ဥပစိတံ ဟာပံ ဧတေနာတိ ကတဟာဟော။ သေသပဒဒွယံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ အကုသလကမ္မဉှိ လာမကဋ္ဌေန **ဟာပန္တိ** စ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏေ ဝိဟာကက္ခဏေ စ ဃောရသဘာဝတာယ **လုဒ္ဒ** န္တိ စ ကိလေသေဟိ ဒူသိတဘာဝေ န **ကိဗ္ဗိသ** န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဣတိ ဘဂဝါ ''ဒွေဝ ဓမ္မာ တပနီယာ''တိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနေန ဥဒ္ဒိသိတွာ အကတံ ကုသလံ ဓမ္မံ ကတဉ္စ အကုသလံ ဓမ္မံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန နိဒ္ဒိသိ။ ဣဒာနိ တေသံ တပနီယဘာဝံ ဒဿေန္တော **''သော အကတံ မေ ကလျာဏန္တိပိ တပ္ပတိ, ကတံ မေ ဟာပန္တိပိ တပ္ပတီ''**တိ အာဟ။ စိတ္တသန္တာပေန တပ္ပတိ အနုတပ္ပတိ အနု သောစတီတိ အတ္ထော။

ကထာသု ဒုဋ္ဌု စရိတံ, ကိလေသပူတိကတ္တာ တ ဒုဋ္ဌံ စရိတန္တိ **ဒုစ္စရိတံ** ။ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ, ကာယတော တ ပဝတ္တံ ဒုစ္စရိတံ **ကာယဒုစ္စရိတံ** ။ ဧဝံ **ဝစီမနောဒုစ္စရိတာနိ** ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ ဣမာနိ စ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနိ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနိ အဓိပ္ပေတာနီတိ ယံ န ကမ္မပထပ္ပတ္တံ အကုသလဇာတံ, တံ သန္ဓာယာဟ **''ယဉ္စညံ အေသသဉ္စဟိတ''** န္တိ။ တဿတ္ထော – ယမ္ပိ စ အညံ ကမ္မပထဘာဝံ အပ္ပတ္တတ္တာ နိပ္ပရိယာယေန ကာယကမ္မာဒိသင်္ခံ န လဘတိ, ရာဂါဒိကိလေ သသံသဋ္ဌတ္တာ အေသသဟိတံ အကုသလံ တမ္ပိ ကတွာတိ အတ္ထော။ **နိရယန္တိ** နိရတိအတ္ထေန နိရဿာဒဋ္ဌေန တ နိရယန္တိ လဒ္ဓနာမံ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုဂ္ဂတိံ, အယသဋ္ဌာတသုခပ္ပဋိက္ခေပေန တ သဗ္ဗတ္ထ သုဂတိဒုဂ္ဂတီသု နိရယဒုက္ခံ။ **သော** တာဒိသော ပုဂ္ဂလော ဥပဂစ္ဆတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဧတ္ထ စ ကာယဒုစ္စရိတဿ တပနီယဘာဝေ နန္ဒော ယက္ခော နန္ဒော မာဏဝကော နန္ဒော ဂေဃာတကော ဒွေဝ ဘာတိကာတိ ဧတေသံ ဝတ္ထူနိ ကထေတဗ္ဗာနိ။ တေ ကိရ ကဝိံ ဝဓိတွာ မံသံ ဒွေဝ ကောဋ္ဌာသေ အကံသု။ တတော ကနိဋ္ဌော ဇေဋ္ဌံ အာဟ – ''မယှံ အရကာ ဗဟူ, ဣမာနိ မေ အန္တာနိ ဒေဟီ''တိ။ အထ နံ ဇေဋ္ဌော – ''သဗ္ဗံ မံသံ ဒွေဓာ ဝိဘတ္တံ, ပုန ကိမဂ္ဂဟေသီ''တိ ပဟရိတွာ ဇီဝိတက္ခယံ ဟာပေသိ။ နိဝတ္တိတွာ စ နံ ဩလောကေန္တော မတံ ဒိသွာ ''ဘာရိယံ ဝတ မယာ ကတံ, သွာဟံ အကာရဏေနေဝ နံ မာရေသိ''န္တိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေသိ။ အထဿ ဗလဝဝိပ္ပဋိသာရော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ သော ဌိတဋ္ဌာနေပိ နိသိန္နဋ္ဌာနေပိ တဒေဝ ကမ္မံ အာဝဇ္ဇေတိ, စိတ္တဿာဒံ န လဘတိ, အသိတပီတ ခာယိတမ္ပိဿ သရီရေ ဩဇံ န ဖရတိ, အဋ္ဌိစမ္မမတ္တမေဝ အဟောသိ။ အထ နံ ဧကော ထေရော ပုစ္ဆိ ''ဥပာသက, တွံ အတိဝိယ ကိသော အဋ္ဌိစမ္မမတ္တော ဇာတော, ကီဒိသော တေ ရောဂေါ, ဥဒာဟု အတ္ထိ ကိဉ္စိ တပနီယံ ကမ္မံ ကတ''န္တိ? သော ''အာမ, ဘန္တေ''တိ သဗ္ဗံ အာရောစေသိ။ အထဿ သော ''ဘာရိယံ တေ, ဥပာသက, ကမ္မံ ကတံ, အနပရာ ဓဋ္ဌာနေ အပရဒ္ဓ''န္တိ အာဟ။ သော တေနေဝ ကမ္မုနာ ကာလံ ကတွာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဝစီဒုစ္စရိတဿ ပန သုပ္ပဗုဒ္ဓသက္ကကောကာလိကစိဉ္စမာဏဝိကာဒီနံ ဝတ္ထူနိ ကထေတဗ္ဗာနိ, မနောဒုစ္စရိတဿ ဥက္ကလဇယဘညာဒီနံ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အတပနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. စတုတ္ထေ တတိယေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဌမသီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂. ပဉ္စမေ **ဟာပကေန စ သီလေနာ**တိ ဟာပကံ နာမ သီလံ သီလဘေဒကရော အသံဝရောတိ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ ယဒိ အသံဝရော အသီလမေဝ တံဒုဿီလျဘာဝတော, ကထံ သီလန္တိ ဝုစ္စတိ? တတ္ထာယံ အဓိပ္ပာယော သိယာ – ယထာ နာမ လောကေ အဒိဋ္ဌံ ''ဒိဋ္ဌ''န္တိ ဝုစ္စတိ, အသီလတာ ''သီလတ''တိ, ဧဝမိဓာပိ အသီလမ္ပိ အသံဝရောပိ ''သီလ''န္တိ ဝောဟရီယတိ။ အထ တ ''ကတမေ စ, ထပတိ, အကုသလာ သီလာ? အကုသလံ ကာယကမ္မံ, အကုသလံ ဝစီကမ္မံ, ဟာပ ကော အာဇီဝေါ''တိ (မ. နိ. ၂.၂၆၄) ဝစနတော အကုသလဓမ္မေသုပိ အတ္ထေဝ သီလသမညာ, တသ္မာ ပရိစယဝသေန သဘာဝသိဒ္ဓိ ဝိယ ပကတိဘူတော သဗ္ဗော သမာစာရော ''သီလ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ ယံ အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေ န အကုသလံ လာမကံ, တံ သန္ဓာယာဟ ''ဟာပကေန စ သီလေနာ''တိ။ **ဟာပိကာယ စ ဒိဋ္ဌိယာ** တိ သဗ္ဗာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော

ဟာပိကာဝါ။ ဝိသေသတော ပန အဟေတုကဒိဋ္ဌိ, အကိရိယဒိဋ္ဌိ, နတ္ထိကဒိဋ္ဌီတိ ဣမာ တိဝိဓာ ဒိဋ္ဌိယော ဟာပိကတရာ။ တတ္ထ ဟာပကေန သီလေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ပယောဂဝိပန္နော ဟောတိ, ဟာပိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော အာသယဝိပန္နော ဟောတိ, ဧဝံ ပယောဂာသယဝိပန္နော ပုဂ္ဂလော နိရယူပဂေါ ဟောတိယေဝ။ တေန ဝုတ္တံ "ဣမေဟိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒွီဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော, ဧဝံ နိရယေ"တိ။ ဧတ္ထ စ "ဒွီဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော"တိ ဣဒံ လက္ခဏဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န တန္တိနိဒ္ဒေသော။ ယထာ တံ လောကေ "ယဒိမေ ဗျာဓိတာ သိယုံ, ဣမေသံ ဣဒံ ဘေသဇ္ဇံ အတဗ္ဗ"န္တိ။ အညေသုပိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ဧသေဝ နယော။ **ဒုပ္ပညော** တိ နိပ္ပညော။

ပဉ္စမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဒုတိယသီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၃. ဆဋ္ဌေ **ဘဒ္ဒကေန စ သီလေနာ** တိ ကာယသုစရိတာဒိစတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေန။ တဉှိ အခဏ္ဍာဒိသီလဘာဝေန သယဉ္စ ကလျာဏံ, သမထဝိပဿနာဒိကလျာဏဂုဏာဝဟံ စာတိ "ဘဒ္ဒက"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဘဒ္ဒိကာယ စ ဒိဋ္ဌိယာ** တိ ကမ္မဿကတာဉာဏေန စေဝ ကမ္မပထသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စ။ တတ္ထ ဘဒ္ဒကေန သီလေန ပယောဂသမ္ပန္နော ဟောတိ, ဘဒ္ဒိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ အာသယသမ္ပန္နော။ ဣတိ ပယောဂာသယသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော သဂ္ဂူပဂေါ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – "ဣမေဟိ, ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒွီဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော, ဧဝံ သဂ္ဂေ"တိ။ **သပ္ပညော** တိ ပညဝါ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အာတာပီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၄. သတ္တမေ **အနာတာပီ**တိ ကိလေသာနံ အာတာပနဋ္ဌေန အာတာပေါ, ဝီရိယံ, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ အာတာပီ, န အာတာပီ အနာတာပီ, သမ္မပ္ပဓာနဝိရဟိတော ကုသီတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဩတ္တပ္ပံ ဝုစ္စတိ ဟာပုတ္တပ္ပါ သော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ ဩတ္တပ္ပီ, န ဩတ္တပ္ပီ **အနောတ္တပ္ပီ,** ဩတ္တပ္ပရဟိတော။ အထ ဝါ အာတာပပ္ပဋိပက္ခော အနာတာပေါ, ကောသဇ္ဇံ သော အဿ အတ္ထီတိ အနာတာပီ။ ယံ "န ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန, န ဩတ္တပ္ပတိ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ, တံ အနောတ္တပ္ပံ အနောတ္တာပေါ။ သော အဿ အတ္ထီတိ အနောတ္တာပီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဘဗ္ဗော တိ အနရဟော။ **သမ္ဗောဓာယာ** တိ အရိယမဂ္ဂတ္ထာယ။ **နိဗ္ဗာနာယာ** တိ ကိလေသာနံ အစ္စန္တဝူပသမာယ အမတမဟာနိဗ္ဗာနာယ။ **အနုတ္တရဿ ယောဂက္ခေမဿာ** တိ အရဟတ္တဖလဿ။ တဉှိ ဥတ္တရိတရဿ အဘာဝတော အနုတ္တရံ, စတူဟိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒုတတ္တာ ခေမံ နိဗ္ဘယန္တိ ယောဂက္ခေမန္တိ စ ဝုစ္စတိ။ **အဓိဂမာယာ**တိ ပတ္တိယာ။ **အာတာပီ**တိ ဝီရိယဝါ။ သော ဟိ "အာရဒ္ဓဝီရိယော ဝိဟရတိ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ, ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒာယ, ထာမဝါ ဒဠှပရက္ကမော အနိက္ခိတ္တဓုရော ကုသလေသု ဓမ္မေသူ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၄၅) ဧဝံ ဝုတ္တေန ဝီရိယာရမ္ဘေန သမန္နာဂတော ကိလေသာနံ အစ္စန္တမေဝ အာတာပနသီလောတိ အာတာပီ။ **ဩတ္တာပီ**တိ "ယံ ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန, ဩတ္တပ္ပတိ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ"တိ (ဓ. သ. ၃၁) ဧဝံ ဝုတ္တေန ဩတ္တပ္ပေန သမန္နာဂတတ္တာ ဩတ္တပ္ပနသီလောတိ ဩတ္တပ္ပီ။ အယဉှိ ဩတ္တာပီတိ ဝုတ္တော။ တဒဝိနာဘာဝတော ဟိရိယာ စ သမန္နာဂတော ဧဝ ဟောတီတိ ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နော အဏုမတ္တေပိ ဝဇ္ဇေ ဘယဒဿာဝီ သီလေသု ပရိပူရကာရီ ဟောတိ။ ဣစ္စဿ သီလသမ္ပဒာ ဒဿိတာ။ အာတာပီတိ ဣမိနာ နယေန ဿ ကိလေသပရိတာပိတာဒီပနေန သမထဝိပဿနာဘာဝနာနုယုတ္တတာ ဒဿိတာ။ ယထာဝုတ္တဉ္စ ဝီရိယံ သဒ္ဓါ သတိသမာဓိပညာဟိ ဝိနာ န ဟောတီတိ ဝိမုတ္တိပရိပာစကာနိ သဒ္ဓါပဉ္စမာနိ ဣန္ဒြိယာနိ အတ္ထတော ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္တိ။ တေသု စ သိဒ္ဓေသု အနိစ္စေ အနိစ္စသညာ, အနိစ္စေ ဒုက္ခသညာ, ဒုက္ခေ အနတ္တသညာ, ပဟာနသညာ, ဝိရာဂသညာ, နိရောဓသညာတိ ဆ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ သညာ သိဒ္ဓါ ဧဝ။ ဧဝံ ဣမေဟိ ဒွီဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတဿ လောကိယာနံ

သီလသမာဓိပညာနံ သိဇ္ဈနတော မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ ဘဗ္ဗတံ ဒဿေန္တော **“အာတာပီ စ ခေါ။ပေ။ အဓိဂ မာယာ”**တိ အာဟ။

ကထာသု **ကုသီတော**တိ မိစ္ဆာဝိတက္ကဗဟုလတာယ ကာမဗျာပာဒဝိဟိံသာဝိတက္ကသင်္ခါတေဟိ ကုစ္ဆိတေဟိ ပာပဓမ္မေဟိ သီဒတော သမ္ဗန္ဓော ယုတ္တောတိ ကုသီတော။ ကုစ္ဆိတံ ဝါ သီဒတိ သမ္မာပဋိပတ္တိတော အဝသီဒတီတိ ကုသီတော, ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ။ **ဟီနဝီရိယော**တိ နိဗ္ဗီရိယော, စတူသုပိ ဣရိယာပထေသု ဝီရိယကရဏရဟိတော။ အနုသာဟသံဟနနသဘာဝဿ စိတ္တာလသိယဿ ထိနဿ, အသတ္တိဝိဃာတသဘာဝဿ ကာယာလသိယဿ မိဒ္ဓဿ စ အဘိဏှပ္ပဝတ္တိယာ **ထိနမိဒ္ဓဗဟုလော**။ ဟပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာယ ဟိရိယာ အဘာဝေန တပ္ပဋိပက္ခေန အဟိရိကေန သမန္နာဂတတ္တာ စ **အဟိရိကော**။ ဟိရောတ္တပ္ပဝိရိယာနံ အဘာဝေနေဝ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ နတ္ထိ တေဿ အာဒရောတိ **အနာဒရော**။ ဥဘယထာပိ တထာ ဓမ္မပုဂ္ဂလေန ဒုဝိဓဂါရိယာကရဏေန အနာဒရော။ **ဖုဋ္ဌု** န္တိ ဖုသိတုံ။ **သမ္ဗောဓိမုတ္တမ** န္တိ သမ္ဗောဓိသင်္ခါတံ ဥတ္တမံ အရဟတ္တံ အဓိဂန္တုံ အဘဗ္ဗောတိ အတ္ထော။

သတိမာတိ စိရကတစိရဘာသိတာနံ အနုဿရဏေ သမတ္ထဿ သတိနေပက္ကဿ ဘာဝေန စတုသတိပဋ္ဌာနယောဂေန သတိမာ။ **နိပကော**တိ သတ္တဋ္ဌာနိယသမ္ပဇညသင်္ခါတေန စေဝ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏပညာသင်္ခါတေန စ နေပက္ကေန သမန္နာဂတတ္တာ နိပကော။ **ဈာယီ**တိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနေန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန စာတိ ဒွီဟိပိ ဈာနေဟိ ဈာယီ။ **အပ္ပမတ္တော** တိ “ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေတီ”တိအာဒိနာ နယေန ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာယ အပ္ပမတ္တော။ **သံယောဇနံ ဇာတိဇရာယ ဆေတွာ**တိ ဇာတိယာ စေဝ ဇရာယ စ သတ္တေ သံယောဇေတီတိ သံယောဇနန္တိ လဒ္ဓနာမံ ကာမရာဂါဒိကံ ဒသဝိဓမ္ပိ ကိလေသဇာတံ အနုသယသမုဂ္ဃာတဝသေန မူလတော ဆိန္ဒိတွာ။ အထ ဝါ **သံယောဇနံ ဇာတိဇရာယ ဆေတွာ**တိ ဇာတိဇရာယ သံယောဇနံ ဆိန္ဒိတွာ။ ယဿ ဟိ သံယောဇနာနိ အစ္ဆိန္နာနိ, တဿ ဇာတိဇရာယ အစ္ဆေဒေ အသမုစ္ဆာတောဝ။ ယဿ ပန တာနိ ဆိန္နာနိ, တဿ ဇာတိဇရာပိ ဆိန္နာဝ ကာရဏဿ သမုဂ္ဃာတိတတ္တာ။ တသ္မာ သံယောဇနံ ဆိန္ဒန္တော ဧဝ ဇာတိဇရာပိ ဆိန္ဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ “သံယောဇနံ ဇာတိဇရာယ ဆေတွာ”တိ။ **ဣဓေဝ သမ္ဗောဓိမနုတ္တရံ ဖုသေ** တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ အဂ္ဂမဂ္ဂံ အရဟတ္တံ ဝါ ဖုသေ ပာပုဏေယျ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပဌမနကုဟနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅. အဋ္ဌမေ **နယိဒန္တိ တွေ နဣ**တိ ပဋိသေဓေ နိပါတော, ဣဒန္တိ “ဝုဿတီ”တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော, ယကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ **ဣဒံ**-သဒ္ဒော “ဧကမိဒာဟံ, ဘိက္ခဝေ, သမယံ ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရာမိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၅၀၁) နိပါတမတ္တံ။ “ဣဒံ ခော တံ, ဘိက္ခဝေ, အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တက”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၇) ယထာဝုတ္တေ အာသန္နပစ္စက္ခေ အာဂတော။

“ဣဒဉှိ တံ ဇေတဝနံ၊ ဣသိသင်္ဃနိသေဝိတံ။
အာဝုတ္ထံ ဓမ္မရာဇေန၊ ပီတိသဉ္ဇနနံ မမာ”တိ။ –

အာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၄၈) ဝက္ခမာနေ အာသန္နပစ္စက္ခေ။ ဣဓာပိ ဝက္ခမာနေယေဝ အာသန္နပစ္စက္ခေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဗ္ရဟ္မစရိယ -သဒ္ဒော –

“ကိံ တေ ဝတံ ကိံ ပန ဗ္ရဟ္မစရိယံ၊
ကိဿ သုစိဏ္ဏဿ အယံ ဝိပါကော။
ဣဒ္ဓီ ဇုတီ ဗလဝီရိယူပပတ္တိ၊
ဣဒဉ္စ တေ နာဂ မဟာဝိမာနံ။

“အဟဉ္စ ဘရိယာ စ မနုဿလောကေ၊
သဒ္ဓာ ဥဘော အနုပတီ အဟုမ္ဟာ။
သြဟနဘူတံ မေ ဃရံ တဒာသိ၊
သန္တပ္ပိတာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စ။

“တံ မေ ဝတံ တံ ပန ဗြဟ္မစရိယံ၊
တဿ သုစိဏ္ဏဿ အယံ ဝိပါကော။
ကြဒ္ဓိ ဇုတီ ဗလဝီရိယူပပတ္တိ၊
ကြဒဉ္စ မေ ဓီရ မဟာဝိမာန”န္တိ။ (ဇာ. ၂.၂၂.၁၅၈၂-၁၅၈၃၊ ၁၅၈၅) –

ကြမသ္မိံ ပုဏ္ဏကဇာတကေ အနေ အာဂတော။

“ကေန ပါဏိ ကာမဒဒေါ၊ ကေန ပါဏိ မဓုဿဝေါ။
ကေန တေ ဗြဟ္မစရိယေန၊ ပုညံ ပါဏိမှိ ကြဇ္ဈတိ။

“တေန ပါဏိ ကာမဒဒေါ၊ တေန ပါဏိ မဓုဿဝေါ။
တေန မေ ဗြဟ္မစရိယေန၊ ပုညံ ပါဏိမှိ ကြဇ္ဈတီ”တိ။ (ပေ. ဝ. ၂၇၅၊ ၂၇၇) –

ကြမသ္မိံ အင်္ကုရပေတဝတ္ထုသ္မိံ ဝေယျာဝစ္စံ။ “ကြဒံ ခေါ တံ, ဘိက္ခဝေ, တိတ္တိရိယံ နာမ ဗြဟ္မစရိယံ အဟောသီ”တိ (စူဠဝ. ၃၁၁) ကြမသ္မိံ တိတ္တိရဇာတကေ ပဉ္စသိက္ခာပဒသီလေ။ “တံ ခေါ ပန, ပဉ္စသိခ, ဗြဟ္မစရိယံ နေဝ နိဗ္ဗိဒာယ န ဝိရာဂါယ။ပေ.။ ယာဝဒေဝ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၂၉) ကြမသ္မိံ မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ္တေ ဗြဟ္မဝိဟာရေ။ “ပရေ အဗြဟ္မစာရီ ဘဝိဿန္တိ, မယမေတ္ထ ဗြဟ္မစာရိနော ဘဝိဿာမာ”တိ (မ. နိ. ၁.၈၃) သလ္လေခသုတ္တေ မေထုနဝိရတိယံ။

“မယဉ္စ ဘရိယာ နာတိက္ကမာမ၊
အမှေ စ ဘရိယာ နာတိက္ကမန္တိ။
အညတ္ထ တာဟိ ဗြဟ္မစရိယံ စရာမ၊
တသ္မာ ဟိ အမှံ ဒဟရာ န မီယရေ”တိ။ (ဇာ. ၁.၁၀.၉၇) –

မဟာဓမ္မပါလဇာတကေ သဒာရသန္တောသေ။ “အဘိဇာနာမိ ခေါ ပနာဟံ, သာရိပုတ္တ, စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတာ – တပဿီ သုဒံ ဟောမီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၅) လောမဟံသသုတ္တေ ဝီရိယေ။

“ဟီနေန ဗြဟ္မစရိယေန၊ ခတ္တိယေ ဥပပဇ္ဇတိ။
မဇ္ဈိမေန စ ဒေဝတ္တံ၊ ဥတ္တမေန ဝိသုဇ္ဈတီ”တိ။ (ဇာ. ၁.၈.၇၅) –

နိမိဇာတကေ အတ္တဒမနဝသေန ကတေ အဋ္ဌင်္ဂိကဥပေါသထေ။ “ကြဒံ ခေါ ပန, ပဉ္စသိခ, ဗြဟ္မစရိယံ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒာယ ဝိရာဂါယ။ပေ.။ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၂၉) မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ္တေယေဝ အရိယမဂ္ဂေ။ “တယိဒံ ဗြဟ္မစရိယံ ကြဒ္ဓဉ္စေဝ ဖီတဉ္စ ဝိတ္ထာရိကံ ဗာဟုဇညံ ပုထုဘူတံ ယာဝ ဒေဝမနုဿေဟိ သုပ္ပကာသိတ”န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၇၄) ပါသာဒိကသုတ္တေ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟေ သကလသ္မိံ သာသနေ။ ကြဓာပိ အရိယမဂ္ဂေ သာသနေ စ ဝတ္တတိ။

ဝုဿတီ တိ ဝသီယတိ, စရီယတီတိ အတ္ထော။ **ဇနကုဟနတ္ထ** န္တိ “အဟော အယျော သီလဝါ ဝတ္တသမ္ပန္နော အပ္ပိစ္ဆော သန္တုဋ္ဌော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ”တိအာဒိနာ ဇနဿ သတ္တလောကဿ ဝိမှာပနတ္ထံ။ **ဇနလပနတ္ထ** န္တိ “ဝေဠုပဿ နာမ အယျဿ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလံ ဘဝိဿတီ”တိ ပသန္နစိတ္တေဟိ “ကေနတ္ထော, ကိံ အာဟရီယတူ”တိ မနုဿေဟိ ဝဒာပနတ္ထံ။ **လာဘသက္ကာရသိလောကာနိသံသတ္ထ** န္တိ ယွတယံ “အာကင်္ခေယျ

စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ‘လာဘီ အဿံ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပ္ပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန’န္တိ, သီလေ-သွ ဝေဝဿ ပရိပူရကာရီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၆၅) သီလာနိသံသဘာဝေန ဝုတ္တော စတုပစ္စယလာဘော, ယော စ စတုန္နံ ပစ္စယာနံ သက္ကစ္စအနုသင်္ခာတော အာဒရဗဟုမာနဂရုကရဏသင်္ခာတော စ သက္ကာရော, ယော စ ‘‘သီလသမ္ပန္နော ဗဟုဿု တော သုတဓရော အာရဒ္ဓဝီရိယော’’တိအာဒိနာ နယေန ဥဂ္ဂတထုတိဃောသသင်္ခာတော သိလောကော ဗ္ရဟ္မစရိယံ စရ န္တာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော အာနိသံသော, တဒတ္ထံ။ **ဣတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ**တိ ‘‘ဧဝံ ဗ္ရဟ္မစရိယတသေ သတိ ‘အယံ သီလတ ကလျာဏဓမ္မော’တိအာဒိနာ မံ ဇနော ဇာနာတု သမ္ဘာဝေတူ’’တိ အတ္တနော သန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတ္ထမ္ပိ န ဣဒံ ဗ္ ရဟ္မစရိယံ ဝုဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ကေစိ ပန **‘‘ဇနကုဟနတ္ထ**န္တိ ပဟိစ္စဿ ဣစ္ဆာပကတဿ သတော သာမန္တဇပ္ပနဣရိယာပထနိဿိတ ပစ္စယပဋိသေဝနသင်္ခာတေန တိဝိဓေန ကုဟနဝတ္ထုနာ ကုဟနဘာဝေန ဇနဿ ဝိမှာပနတ္ထံ။ **ဇနလပနတ္ထ**န္တိ ပဟိစ္ စဿေဝ သတော ပစ္စယတ္ထံ ပရိကထောဘာသာဒိဝသေန လပနဘာဝေန ဥပလာပနဘာဝေန တ ဇနဿ လပနတ္ထံ။ **လာဘသက္ကာရသိလောကာနိသံသတ္ထ**န္တိ ပဟိစ္စဿေဝ သတော လာဘာဒိဂရုတာယ လာဘသက္ကာရသိလောက သင်္ခါတဿ အာနိသံသဿဥဒယဿ နိပ္ဖာဒနတ္ထံ။ **ဣတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ**တိ ပဟိစ္စဿေဝ သတော အသန္တဂုဏ သမ္ဘာဝနာဓိပ္ပာယေန ‘ဣတိ ဧဝံ မံ ဇနော ဇာနာတူ’တိ န ဣဒံ ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝုဿတီ’’တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ပု ရိမောယေဝ ပန အတ္ထော သာရတရော။

အထ ခေါတိ ဧတ္ထ **အထာ**တိ အညဒတ္ထေ နိပါတော, **ခေါ**တိ အဝဓာရဏေ။ တေန ကုဟနာဒိတော အညဒတ္ထာယေဝ ပန ဣဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝုဿတီတိ ဒဿေတိ။ ဣဒာနိ တံ ပယောဇနံ ဒဿေန္တော **‘‘သံဝရတ္ထဉ္စေဝ ပဟာနတ္ထဉ္စာ’’**တိ အာဟ။ တတ္ထ ပဉ္စဝိဓော သံဝရော – ပာတိမောက္ခသံဝရော, သတိသံဝရော, ဉာဏသံဝရော, ခ န္တိသံဝရော, ဝီရိယသံဝရောတိ။

တတ္ထ ‘‘ဣမိနာ ပာတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော’’တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) ဟိ အာဒိနာ နယေန အာဂတော အယံ **ပာတိမောက္ခသံဝရော** နာမ, ယော သီလသံဝရောတိ စ ပဝုစ္စတိ။ ‘‘ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခုန္ဒြိ ယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ’’တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃; မ. နိ. ၁.၂၉၅; သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆) အာဂတော အယံ **သတိသံဝရော**။

‘‘ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိံ (အဇိတာတိ ဘဂဝါ),
သတိ တေသံ နိဝါရဏံ။
သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ,
ပညာယေတေ ပိဓီယရေ’’တိ။ (သု. နိ. ၁၀၄၁) –

အာဂတော အယံ **ဉာဏသံဝရော**။ ‘‘ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿ’’တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော အယံ **ခန္တိသံဝရော**။ ‘‘ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတီ’’တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော အယံ **ဝီရိယသံဝရော**။ အတ္ထတော ပန ဟာဏာတိပာတာဒီနံ ပဇဟနဝသေန, ဝတ္တပဋိ ဝတ္တာနံ ကရဏဝသေန စ ပဝတ္တာ စေတနာ ဝိရတိယော စ။ သင်္ခေပတော သဗ္ဗော ကာယဝစီသံယမော, ဝိတ္ထာရတော သတ္တန္နံ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနံ အဝီတိက္ကမော သီလသံဝရော။ သတိ ဧဝ သတိသံဝရော, သတိပ္ပဓာနာ တ ကုသလာ ခန္ဓာ။ ဉာဏမေဝ ဉာဏသံဝရော။ အဓိဝါသနဝသေန အဒေါသော, အဒေါသပ္ပဓာနာ တ တထာ ပဝတ္တာ ကုသလာ ခန္ဓာ ခ န္တိသံဝရော, ပညာတိ ဧကေ။ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ အနဓိဝါသနဝသေန ပဝတ္တံ ဝီရိယမေဝ ဝီရိယသံဝရော။ တေသု ပဌ မော ကာယဒုစ္စရိတာဒိဒုဿီလျဿ သံဝရဏတော သံဝရော, ဒုတိယော မုဋ္ဌဿစ္စဿ, တတိယော အညာဏဿ သ, စတုတ္ထော အက္ခန္တိယာ, ပဉ္စမော ကောသဇ္ဇဿ သံဝရဏတော ပိဒဟနတော သံဝရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝမေ တဿ သံဝရဿ အတ္ထာယ သံဝရတ္ထံ, သံဝရနိပ္ဖာဒနတ္ထန္တိ အတ္ထော။

ပဟာနမ္ပိ ပဉ္စဝိဓံ – တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ, ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ, သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ, ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ, နိဿရဏ ပ္ပဟာနန္တိ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဧကေကနိပါတေ ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တမေဝ။ တဿ ပန ပဉ္စဝိဓ ဿပိ တထာ တထာ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ပဋိနိဿဇ္ဇနဋ္ဌေန သမတိက္ကမနဋ္ဌေန တ ပဟာနဿ အတ္ထာယ ပဟာန

တ္တံ, ပဟာနသာနေတ္ထတ္တိ အတ္ထော။ တတ္ထ သံဝရေန ကိလေသာနံ စိတ္တသန္တာနေ ပဝေသနနိဝါရဏံ ပဟာနေန ပ ဝေသနနိဝါရဏဋ္ဌေ သမုဗ္ဘူတော စာတိ ဝဒန္တိ။ ဥဘယေနာပိ ပန ယထာရဟံ ဥဘယံ သမ္ဘဝတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သီလာ ဒိဓမ္မာ ဧဝ ဟိ သံဝရဏတော သံဝရော, ပဇဟနတော ပဟာနန္တိ။

ကထာသု **အနီတိဟန္တိ** ဤတိယော ဝုစ္စန္တိ ဥပဒ္ဒဝ – ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ စ သမ္ပရာယိကာ စ။ ဤတိယော ဟနတိ ဝိနာ သေတိ ပဇဟတီတိ ဤတိဟံ, အနု ဤတိဟန္တိ **အနီတိဟံ,** သာသနဗ္ရဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယဉ္စ။ အထ တ ဤတီဟိ အနတ္ထေဟိ သဒ္ဓိံ ဟနန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဤတိဟာ, တဏ္ဟာဒိဥပက္ကိလေသာ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဤတိဟာတိ **အနီတိဟံ**။ ဤတိဟာ တ ယထာဝုတ္တေနဋ္ဌေန တိတ္ထိယသမယာ, တပ္ပဋိပက္ခတော ဣဒံ အနီတိဟံ။ “အနိတိဟ”န္တိပိ ပ ဌော။ တဿတ္ထော – “ဣတိဟာယ”န္တိ ဓမ္မေသု အနေကံသဂ္ဂဟဘာဝတော ဝိစိကိစ္ဆာ ဣတိဟံ နာမ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ပ္ပဝေဒိတတ္တာ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ နိက္ကင္ခဘာဝသာဓနတော နတ္ထိ ဧတ္ထ ဣတိဟန္တိ **အနိတိဟံ,** အပရပ္ပ စ္စယန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ “ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟီ”တိ “အတက္ကာဝစရော”တိ စ။ ကထာသုခတ္ ထံ ပန “အနီတိဟ”န္တိ ဒီဃံ ကတ္ွာ ပဌန္တိ။

နိဗ္ဗာနသင်္ခာတံ ဩဂဓံ ပတိဋ္ဌံ ဟာရံ ဂစ္ဆတီတိ **နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမီ,** ဝိမုတ္တိရသတ္တာ ဧကန္တေနေဝ နိဗ္ဗာနသမ္ပာ ပကောတိ အတ္ထော။ တံ နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမိနံ ဗြဟ္မစရိယံ။ **သောတိ** ယော သော သမတိံသ ဟာရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗ ကိလေသေ ဘိန္ဒိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, သော ဘဂဝါ **အဒေသယိ** ဒေသေသိ။ နိဗ္ဗာနောဂဓော တိ တ အရိယမဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ။ တေန ဝိနာ နိဗ္ဗာနောကဟနဿ အသမ္ဘဝတော တဿ စ နိဗ္ဗာနံ အနာလမ္ဗိတွာ အပ္ပဝတ္တနတော, တဉ္စ တံ ဧကန္တံ ဂစ္ဆတီတိ နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမီ။ အထ တ **နိဗ္ဗာနောဂဓဂါမိန** န္တိ နိဗ္ဗာနဿ အန္ တောကမိနံ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယံ , နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရိတွာ တဿ အန္တော ဧဝ ဝတ္တတိ ပဝတ္တတီတိ။ **မဟတ္ တေဟီ**တိ မဟာအာတုမေဟိ ဥဠာရဇ္ဈာသယေဟိ။ မဟန္တံ နိဗ္ဗာနံ, မဟန္တေ တ သီလက္ခန္ဓာဒိကေ ဧသန္တိ ဂဝေသန္ တီတိ မဟေသိနော ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ။ တေဟိ **အနုယာတော** ပဋိပန္နော။ **ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတန္တိ** ယထာ အဘိညေ ယျာဒိဓမ္မေ အဘိညေယျာဒိဘာဝေနေဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန မယာ ဒေသိတံ, ဧဝံ ယေ ဧတံ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယံ တဒတ္ထံ သာသနဗ္ရဟ္မစရိယဉ္စ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ တေ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကတ္တေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသန္တဿ သတ္ထု မ ယှံ သာသနကာရိနော ဩတဒပ္ပဋိကရာ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တံ ပရိယန္တံ အပ္ပဝတ္တိံ ကရိဿန္တိ, ဒု က္ခဿ တ အန္တံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရိဿန္တီတိ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဒုတိယနကုဟနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. နဝမေ **အဘိညတ္ထ** န္တိ ကုသလာဒိဝိဘာဂေန ခန္ဓာဒိဝိဘာဂေန စ သဗ္ဗဓမ္မေ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန အဝိပရီ တတော ဇာနနတ္ထံ။ **ပရိညတ္ထ** န္တိ တေဘူမကဓမ္မေ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိအာဒိနာ ပရိဇာနနတ္ထံ သမတိက္ကမနတ္ထဉ္စ။ တတ္ထ အဘိညေယျအဘိဇာနနာ စတုသစ္စဝိသယာ။ ပရိညေယျပရိဇာနနာ ပန ယဒိပိ ဒုက္ခသစ္စဝိသယာ, ပဟာနသစ္ ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယေဟိ ပန ဝိနာ န ပဝတ္တတီတိ ပဟာနာဒယောပိ ဣမိနာ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသံ အနန္တရ သုတ္တေ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သောမနဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇. ဒသမေ **သုခသောမနဿဗဟုလော** တိ ဧတ္ထ **သုခန္တိ** ကာယိကံ သုခံ, **သောမနဿ** န္တိ စေတသိကံ။ တသ္ မာ ယဿ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ သုခံ အဘိဏှံ ပဝတ္တတိ, သော သုခသောမနဿဗဟုလောတိ ဝုတ္တော။ **ယော နီ**တိ “စတဿော ခေါ ဣမာ, သာရိပုတ္တ, ယောနိယော”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၅၂) ခန္ဓကောဋ္ဌာသော ယောနီတိ အာဂ တော။ “ယောနိ ဟေသာ, ဘူမိဇ, ဖလဿ အဓိဂမာယာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၂၆) ကာရဏံ။

“န စာဟံ ဗ္ရာဟ္မဏံ ဗြူမိ၊ ယောနိဇံ မတ္တိသမ္ဘဝ”န္တိ စ။ (မ. နိ. ၂.၄၅၇; ဓ. ပ. ၃၉၆; သု. နိ. ၆၂၅)။

“တမေနံ ကမ္မဇာ တတော နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ဥဒ္ဓံဟဒံ အဓောသိရံ သမ္ပရိဝတ္တေတွာ မာတု ယောနိမုခေ သမ္ပဋိပာဒေန္တီ”တိ စ အာဒီသု ပဿာဝမဂ္ဂေ။ ဣဓ ပန ကာရဏံ အဓိပ္ပေတံ။ **အဿာ** တိ အနေန။ **အာရဗ္ဘ** တိ ပဋိစ္စ ပဂ္ဂ ဟိတာ ပရိပုဏ္ဏာ သမ္မာဒိတာ တ။

အာသဝါနံ ခယာယာတိ ဧတ္ထ အာသဝန္တီတိ အာသဝါ, စက္ခုတောပိ။ပေ။ မနတောပိ သဝန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဓမ္မတော ယာဝ ဂောတြဘုံ, ဩကာသတော ယာဝ ဘဝဂ္ဂံ သဝန္တီတိ ဝါ အာသဝါ။ ဧတေ ဓမ္မေ ဧတဉ္စ ဩကာသံ အန္တော ကရိတွာ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ အန္တောကရဏတ္ထော ဟိ အယံ အာကာရော။ စိရပါရိဝါသိ ယဋ္ဌေန မဒိရာဒယော အာသဝါ ဝိယာတိပိ အာသဝါ။ လောကေ ဟိ စိရပါရိဝါသိကာ မဒိရာဒယော အာသဝါတိ ဝုစ္စန္တိ။ ယဒိ စ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန အာသဝါ, ဧတေ ဧဝ ဘဝိတုံ အရဟန္တိ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ – “ပုရိမာ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋိ န ပညာယတိ အဝိဇ္ဇာယ, ဣတော ပုဗ္ဗေ အဝိဇ္ဇာ နာဟောသီ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၁၀.၆၁)။ အာယတံ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တိ ပသဝန္တီတိပိ အာသဝါ။ ပုရိမာနိ စေတ္ထ နိဗ္ဗစနာနိ ယတ္ထ ကိလေသာ အာသဝါတိ အာဂတာ, တတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ; ပစ္ဆိမံ ကမ္မေပိ။ န ကေဝလဉ္စ ကမ္မကိလေသာ ဧဝ အာသဝါ, အပိစ ခေါ နာနပ္ပကာရာ ဥပဒ္ဒဝါပိ။ အဘိဓမ္မေ ဟိ “စတ္တာ ရော အာသဝါ – ကာမာသဝေါ, ဘဝါသဝေါ, ဒိဋ္ဌာသဝေါ, အဝိဇ္ဇာသဝေါ”တိ (ဓ. သ. ၁၁၀၂) ကာမရာဂာဒယော ကိလေသာ အာသဝါတိ အာဂတာ။ သုတ္တေပိ “နာဟံ, စုန္ဒ, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံယေဝ အာသဝါနံ သံဝရာယ ဓမ္မံ ဒေသေမီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၂) ဧတ္ထ ဝိဝါဒမူလဘူတာ ကိလေသာ အာသဝါတိ အာဂတာ။

“ယေန ဒေဝူပပတျဿ၊ ဂန္ဓဗ္ဗော ဝါ ဝိဟင်္ဂမော။
ယက္ခတ္တံ ယေန ဂစ္ဆေယျ၊ မနုဿတ္တဉ္စ အဗ္ဗဇေ။
တေ မယှံ၊ အာသဝါ ခီဏာ၊ ဝိဒ္ဓဿာ ဝိနဠီကတာ”တိ။ (အ. နိ. ၄.၃၆) –

ဧတ္ထ တေဘူမကံ ကမ္မံ အဝသေသာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ။ “ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယ သမ္ပရာယိကာနံ အာသ ဝါနံ ပဋိဃာတာယာ”တိ (ပာရာ. ၃၉) ဧတ္ထ ပရူပဃာတဝိပ္ပဋိသာရဝဓဗန္ဓာဒယော စေဝ အပါယဒုက္ခဘူတာ နာနပ္ပကာ ရာ ဥပဒ္ဒဝါ စ။

တေ ပနေတေ အာသဝါ ဝိနယေ “ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယ, သမ္ပရာယိကာနံ အာသဝါနံ ပဋိဃာ တာယာ”တိ ဒ္ဝေဓာ အာဂတာ။ သဠာယတနေ “တယောမေ, အာဝုသော, အာသဝါ – ကာမာသဝေါ, ဘဝါသဝေါ, အဝိဇ္ဇာ သဝေါ”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၂၁) တိဓာ အာဂတာ။ တထာ အညေသု သုတ္တန္တေသု။ အဘိဓမ္မေ တေယေဝ ဒိဋ္ဌာသဝေန သဒ္ဓိံ စတုဓာ အာဂတာ။ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယေ ပန “အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အာသဝါ နိရယဂါမိနီယာ, အတ္ထိ အာသဝါ တိရစ္ဆာနယောနိဂါမိနီယာ, အတ္ထိ အာသဝါ ပေတ္တိဝိသယဂါမိနီယာ, အတ္ထိ အာသဝါ မနုဿလောကဂါမိနီယာ, အတ္ထိ အာသဝါ ဒေဝလောကဂါမိနီယာ”တိ (အ. နိ. ၆.၆၃) ပဉ္စဓာ အာဂတာ။ ကမ္မမေဝ စေတ္ထ အာသဝါတိ အဓိပ္ပေတံ။ ဆက္က နိပါတေ “အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အာသဝါ သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာ”တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၆.၅၈) နယေန ဆဓာ အာဂတာ။ သဗ္ဗာ သဝပရိယာယေ တေယေဝ ဒဿနပဟာတဗ္ဗေဟိ ဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံ သတ္တဓာ အာဂတာ။ ဣဓ ပန အဘိဓမ္မပရိယာယေန စ တ္တာရော အာသဝါ အဓိပ္ပေတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ခယာယာတိ ဧတ္ထ ပန “ယော အာသဝါနံ ခယော ဝယော ဘေဒော ပရိဘေဒော အနိစ္စတာ အန္တရဓာန”န္တိ အာသ ဝါနံ သရသဘေဒေါ အာသဝါနံ ခယောတိ ဝုတ္တော။ “ဇာနတော အဟံ, ဘိက္ခဝေ, ပဿတော အာသဝါနံ ခယံ ဝဒါ မီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၅) ဧတ္ထ အာသဝါနံ ခီဏာကာရော နတ္ထိဘာဝေါ အစ္စန္တံ အသမုပ္ပာဒေါ အာသဝက္ခယောတိ ဝုတ္တော။

“သေခဿ သိက္ခမာနဿ၊ ဥဇုမဂ္ဂါနုသာရိနော။
ခယသ္မိံ ပဌမံ ဉာဏံ၊ တတော အညာ အနန္တရာ”တိ။ (ဣတိဝု. ၆၂) –

ဇတ္တေ အရိယမဂ္ဂေ အာသဝက္ခယောတိ ဝုတ္တော။ ''အာသတနံ ခယာ သမဏော ဟောတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၃၈) ဇတ္တေ ဖလံ။

''ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ၊ နိစ္စံ ဥဇ္ဈာနသညိနော။
အာသဝ တဿ ဝဍ္ဎန္တိ၊ အာရာ သော အာသဝက္ခယာ''တိ။ (ဓ. ပ. ၂၅၃) –

ဇတ္တေ နိဗ္ဗာနံ။ ဣဓ ပန ဖလံ သန္ဓာယ ''အာသဝါနံ ခယာယာ''တိ ဝုတ္တံ, အရဟတ္တဖလတ္ထာယာတိ အတ္တော။

သံဝေဇနီယေသု ဌာနေသူတိ သံဝေဂဇနကေသု ဇာတိအာဒီသု သံဝေဂဝတ္ထူသု။ ဇာတိ, ဇရာ, ဗျာဓိ, မရဏံ, အပာယ ဒုက္ခံ, အတီတေ ဝဋ္ဋမူလကံ ဒုက္ခံ, အနာဂတေ ဝဋ္ဋမူလကံ ဒုက္ခံ , ပစ္စုပ္ပန္နေ အာဟာရပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခန္တိ ဣမာနိ ဟိ သံဝေဂဝတ္ထူနိ သံဝေဇနီယဋ္ဌာနာနိ နာမ။ အပိစ ''အာဒိတ္တော လောကသန္နိဝါသော ဥယျုတ္တော ပ ယာတော ကုမ္မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော, ဥပနီယတိ လောကော အဒ္ဓုဝေ, အတာဏော လောကော အနဘိဿရော, အဿကော လောကော, သဗ္ဗံ ပဟာယ ဂမနီယံ, ဦနော လောကော အတိတ္တော တဏှာဒါသော''တိဝေမာဒီနိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၇) စေ တ္တ သံဝေဇနီယဋ္ဌာနာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **သံဝေဇနေနာ**တိ ဇာတိအာဒိသံဝေဂဝတ္ထူနိ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နဘယသင်္ခါတေန သံဝေဇနေန။ အတ္ထတော ပန သဟောတ္တပ္ပဉာဏံ သံဝေဂေ နာမ။

သံဝိဂ္ဂဿာ တိ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိကာဒိဝသေန အနေကဝိဓေဟိ ဇာတိအာဒိဒုက္ခေဟိ သံဝေဂဇာတဿ။ ''သံဝေဇိ တ္တ''တိ စ ပဌန္တိ။ **ယောနိသော ပဓာနေနာ**တိ ဥပာယပဓာနေန, သမ္မာတယာမေနာတိ အတ္တော။ သော ဟိ ယထာ အ ကုသလာ ဓမ္မာ ပဟီယန္တိ, ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ, ဇဝံ ပဒဟနတော ဥတ္တမဘာဝသာဓနတော စ ''ပဓာန''န္တိ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ သံဝေဂေန ဘတဒီသု ကိဉ္စိ တာဏံ လေဏံ ပဋိသရဏံ အပဿန္တော တတ္ထ အနောလီ ယန္တော အလဂ္ဂမာနသော တပ္ပဋိပက္ခေန စ ဝိနိဝတ္တိတဝိသညိတော အညဒတ္ထု နိဗ္ဗာနနိန္နော ဟောတိ နိဗ္ဗာန ပောဏော နိဗ္ဗာနပဗ္ဘာရော။ သော ကလျာဏမိတ္တသန္နိဿယေန ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလော ဝိသုဒ္ဓါသယ ပ္ပယောဂေ သမထဝိပဿနာသု ယုတ္တပ္ပယုတ္တော သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ သင်္ခါရဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဝိရဇ္ဇတိ, ဝိပဿနံ ဥ ဿုက္ကာပေတိ။ တတ္ထ ယဒိဒံ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလော ဝိသုဒ္ဓါသယပ္ပယောဂေ သမထဝိပဿနာသု ယု တ္တပ္ပယုတ္တော, တေနဿ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ သုခသောမနဿဗဟုလတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယံ ပနာယံ သမထေ ပတိဋ္ဌိ တော ဝိပဿနာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ သင်္ခါရဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဝိရဇ္ဇတိ, ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေ တိ, တေနဿ ယောနိ အာရဒ္ဓါ အာသဝါနံ ခယာယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာသု **သံဝိဇ္ဇေထေဝ** တိ သံဝိဇ္ဇေယျ ဧဝ သံဝေဂံ ကရေယျ ဧဝ။ ''သံဝိဇ္ဇိတ္တနာ''တိ စ ပဌန္တိ။ ဝုတ္တန ယေန သံဝိဂ္ဂေ ဟုတ္တတိ အတ္တော။ **ပဏ္ဍိတော** တိ သပ္ပညော, တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပညာယ သမဝေက္ခိယာ**တိ သံဝေဂဝတ္ထူနိ သံဝိဇ္ဇနဝသေန ပညာယ သမ္မာ အဝေက္ခိယ။ အထ တ ပညာယ သမ္မာ အဝေက္ခိတ္တ တိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ ပရမတ္ထဒီပနိယာ ဣတိဝုတ္တက-အဋ္ဌကထာယ

ဒုကနိပာတေ ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဝဂ္ဂေ

၁. ဝိတက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၈. ဒုတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **တထာဂတံ, ဘိက္ခဝေ** တိ ဇတ္တေ **တထာဂတ**-သဒ္ဒော တာဝ သတ္တတေဟာရသမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓါဒီသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟေသ ''ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၆၅) သတ္တတေဟာရေ။

“တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ၊
ဗုဒ္ဓံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတူ”တိ။ (ခု. ပ. ၆.၁၆) –

အာဒီသု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ။

“တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ၊
ဓမ္မံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတူ”တိ။ (ခု. ပ. ၆.၁၇) –

အာဒီသု ဓမ္မေ။

“တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ၊
သင်္ဃံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတူ”တိ။ (ခု. ပ. ၆.၁၈) –

အာဒီသု သင်္ဃေ။ ဣဓ ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ။ တသ္မာ တထာဂတန္တိ ဧတ္ထ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ။ ကတမေဟိ အဋ္ဌဟိ? တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာ ဂတောတိ တထာဂတော, တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော, တထဒဿိတာယ တထာဂတော, တထဝါဒိတာယ တထာဂတော, တထာကာရိတာယ တထာဂတော, အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတောတိ။

ကထံ ဘဂဝါ **တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော?** ယထာ ယေန အဘိနီဟာရေန အနုဟရိမိံ ပူရေတွာ သီလနေက္ခမ္မပညာဝီရိယခန္တိသစ္စအဓိဋ္ဌာနမေတ္တာဥပေက္ခာဟရမိံ ပူရေတွာ ဣမာ ဒသ ပါရမိယော, ဒသ ဥပပါရမိယော, ဒသ ပရမတ္ထပါရမိယောတိ သမတိံသ ပါရမိယော ပူရေတွာ အင်္ဂပရိစ္စာဂံ, အတ္တပရိစ္စာဂံ, ဓနပရိစ္စာဂံ, ဒါရပရိစ္စာဂံ, ရဇ္ဇပရိစ္စာဂန္တိ ဣမာနိ ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂါနိ ပရိစ္စဇိတွာ ယထာ ဝိပဿိအာဒယော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ အာဂတာ , တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတောတိ တထာဂတော။ ယထာဟ –

“ယထေဝ လောကမှိ ဝိပဿိအာဒယော၊
သဗ္ဗညုဘာဝံ မုနယော ဣဓာဂတာ။
တထာ အယံ သက္ယမုနီပိ အာဂတော၊
တထာဂတော ဝုစ္စတိ တေန စက္ခုမာ”တိ။ –

ဧဝံ တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထာ ဂတောတိ တထာဂတော?** ယထာ သမ္ပတိဇာတာဝ ဝိပဿိအာဒယော သမေဟိ ပါဒေဟိ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာယ ဥတ္တရာဘိမုခါ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန ဂတာ, တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ ဂတောတိ တထာဂတော။ ယထာဟု –

“မုဟုတ္တဇာတောဝ ဂဝံပတီ ယထာ၊
သမေဟိ ပါဒေဟိ ဖုသီ ဝသုန္ဓရံ။
သော ဝိက္ကမီ သတ္တ ပဒါနိ ဂောတမော၊
သေတဉ္စ ဆတ္တံ အနုဓာရယုံ မရူ။

“ဂန္တွာန သော သတ္တ ပဒါနိ ဂောတမော၊
ဒိသာ ဝိလောကေသိ သမာ သမန္တတော။
အဋ္ဌင်္ဂုပေတံ ဂိရမဗ္ဘုဒီရယိ၊
သီဟော ယထာ ပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိဋ္ဌိတော”တိ။ –

ဧဝံ တထာ ဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော?** သဗ္ဗေသံ ရူပါရူပဓမ္မာနံ သလက္ခဏံ, သာမညလက္ခဏံ, တထံ, အဝိတထံ, ဉာဏဂတိယာ အာဂတော, အဝိရဇ္ဈိတွာ ပတ္တော, အနုဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော။ ယထာဟ –

> “သဗ္ဗေသံ ပန ဓမ္မာနံ, သကသာမညလက္ခဏံ။
> တထမေဝါဂတော ယသ္မာ, တသ္မာ နာထော တထာဂတော”တိ။ –

ဧဝံ တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော?** တထဓမ္မာ နာမ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။ ယထာဟ “စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတံ အဝိတထမေတံ အနညထမေတ”န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၀) ဝိတ္ထာရော။ တာနိ စ ဘဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, တသ္မာပိ တထာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ တထာဂတော။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ ဂတ-သဒ္ဒေါ။ ဧဝံ တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထဒဿိတာယ တထာဂတော?** ယံ သဒေဝကေ လောကေ။ပေ။ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ စက္ခုဒွါရေ အာပာထမာဂစ္ဆန္တံ ရူပါရမ္မဏံ နာမ အတ္ထိ, တံ ဘဂဝါ သဗ္ဗာကာရတော ဇာနာတိ ပဿတိ။ ဧဝံ ဇာနတာ ပဿတာ စာနေန တံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝသေန ဝါ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတေသု လဗ္ဘမာနပဒဝသေန ဝါ “ကတမံ တံ ရူပံ ရူပါယတနံ, ယံ ရူပံ စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိဃံ နီလံ ပီတက”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၆၁၆) နယေန အနေကေဟိ နာမေဟိ တေရသဟိ ဝါရေဟိ ဒွေပညာသာယ နယေဟိ ဝိဘဇ္ဇမာနံ တထမေဝ ဟောတိ, ဝိတထံ နတ္ထိ။ ဧသ နယော သောတဒွါရာဒီသု အာပာထမာဂစ္ဆန္တေသု သဒ္ဒါဒီသု။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> “ယံ, ဘိက္ခဝေ, သဒေဝကဿ လောကဿ။ပေ။ သဒေဝမနုဿာယ ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ ပတ္တံ ပရိယေသိတံ အနုဝိစရိတံ မနသာ, တမဟံ ဇာနာမိ။ပေ။ တမဟံ အဗ္ဘညာသိံ, တံ တထာဂတဿ ဝိဒိတံ, တံ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသီ”တိ (အ. နိ. ၄.၂၄)။

ဧဝံ တထဒဿိတာယ တထာဂတော။ ဧတ္ထ တထဒဿိအတ္ထေ တထာဂတောတိ ပဒဿ သမ္ဘဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကထံ **တထဝါဒိတာယ တထာဂတော?** ယံ ရတ္တိံ ဘဂဝါ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, ယဉ္စ ရတ္တိံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ, ဧတ္ထန္တရေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏကာလေ ယံ ဘဂဝတာ ဘာသိတံ သုတ္တဂေယျာဒိ, သဗ္ဗံ တံ ပရိသုဒ္ဓံ ပရိပုဏ္ဏံ ရာဂမဒါဒိနိမ္မဒနံ ဧကသဒိသံ တထံ အဝိတထံ။ တေနာဟ –

> “ယဉ္စ, စုန္ဒ, ရတ္တိံ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ, ယဉ္စ ရတ္တိံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဒိသတိ, သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတိ, နော အညထာ။ တသ္မာ ‘တထာဂတော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၈; အ. နိ. ၄.၂၃)။

ဂဒအတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ ဂတသဒ္ဒေါ။ ဧဝံ တထဝါဒိတာယ တထာဂတော။ အပိစ အာဂဒနံ အာဂဒေါ, ဝစနန္တိ အတ္ထော။ တထော အဝိပရီတော အာဂဒေါ အဿာတိ ဒကာရဿ တကာရံ ကတွာ တထာဂတောတိ, ဧဝမ္ပေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထံ **တထာကာရိတာယ တထာဂတော?** ဘဂဝတော ဟိ ဝါစာယ ကာယော အနုလောမေတိ, ကာယဿပိ ဝါစာ။ တသ္မာ ယထာဝါဒီ တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာဝါဒီ စ ဟောတိ။ ဧဝံဘူတဿ စဿ ယထာ ဝါစာ, ကာယောပိ တထာ ဂတော ပဝတ္တော။ ယထာ စ ကာယော, ဝါစာပိ တထာ ဂတာတိ တထာဂတော။ တေနာဟ “ယထာဝါဒီ, ဘိက္ခဝေ,

တထာဂတော တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာတဒီ။ ဣတိ ယထာတဒီ တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာတဒီ။ တသ္မာ 'တထာဂတော'တိ ဝုစ္စတီ''တိ။ ဧဝံ တထာကာရိတာယ တထာဂတော။

ကထံ **အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော?** ယသ္မာ ဘဂဝါ ဥပရိ ဘဝဂ္ဂံ ဟေဋ္ဌာ အဝီစိံ ပရိယန္တံ ကရိတွာ တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု သဗ္ဗသတ္တေ အဘိဘဝတိ သီလေနပိ သမာဓိနာပိ ပညာယပိ ဝိမုတ္တိယာပိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေနပိ, န တဿ တုလာ ဝါ ပမာဏံ ဝါ အတ္ထိ, အထ ခေါ အတုလော အပ္ပမေယျော အနုတ္တရော ဒေဝါနံ အတိဒေဝေါ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော, တသ္မာ တထာဂတော။ တေနာဟ –

> ''သဒေဝကေ, ဘိက္ခဝေ, လောကေ။ပေ.။ မနုဿာယ တထာဂတော အဘိဘူ အနဘိဘူတော အညဒတ္ထု ဒသော ဝသဝတ္တီ, တသ္မာ 'တထာဂတော'တိ ဝုစ္စတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၈; အ. နိ. ၄.၂၃)။

တတ္ရာယံ ပဒသိဒ္ဓိ – အဂဒေါ ဝိယ အဂဒေါ, ဒေသနာဝိလာသော စေဝ ပုညုဿယော စ။ တေန ဟေသ မဟာနုဘာဝေါ ဘိသက္ကော ဝိယ ဒိဗ္ဗာဂဒေန သပ္ပေ, သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒိနော သဒေဝကဉ္စ လောကံ အဘိဘဝတိ။ ဣတိ သဗ္ဗလောကာဘိဘဝနေ တထော အဝိပရီတော ယထာဝုတ္တော အဂဒေါ ဧတဿာတိ ဒကာရဿ တကာရံ ကတွာ တထာဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော။

အပိစ တထာယ ဂတောတိ တထာဂတော, တထံ ဂတောတိ တထာဂတော။ တတ္ထ သကလလောကံ တီရဏပရိညာယ တထာယ ဂတော အဝဂတောတိ တထာဂတော, လောကသမုဒယံ ပဟာနပရိညာယ တထာယ ဂတော အတီတောတိ တထာဂတော, လောကနိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာယ တထာယ ဂတော အဓိဂတောတိ တထာဂတော။ လောကနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ တထံ ဂတော ပဋိပန္နောတိ တထာဂတော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

> ''လောကော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ လောကသ္မာ တထာဂတော ဝိသံယုတ္တော။ လောကသမုဒယော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, လောကသမုဒယော တထာဂတဿ ပဟီနော။ လောကနိရောဓော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, လောကနိရောဓော တထာဂတဿ သစ္ဆိကတော။ လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ, လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ တထာဂတဿ ဘာဝိတာ။ ယံ, ဘိက္ခဝေ, သဒေဝကဿ။ပေ.။ သဗ္ဗံ တံ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ တသ္မာ 'တထာဂတော'တိ ဝုစ္စတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၂၃)။

အပရေဟိပိ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတော။ တထာယ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာယ ဂတောတိ တထာဂတော, တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာ ဂတောတိ တထာဂတော, တထာဝိဓောတိ တထာဂတော, တထာပဝတ္တိကောတိ တထာဂတော, တထေဟိ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာ ဂတဘာဝေန တထာဂတောတိ။

ကထံ **တထာယ အာဂတောတိ တထာဂတော?** ယာ သာ ဘဂဝတာ သုမေဓဘူတေန ဒီပင်္ကရဒသဗလဿ ပာဒမူလေ –

> ''မနုဿတ္တံ လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ၊ ဟေတု သတ္ထာရဒဿနံ။
> ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဂုဏသမ္ပတ္တိ၊ အဓိကာရော စ ဆန္ဒတာ။
> အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာနာ၊ အဘိနီဟာရော သမိဇ္ဈတီ''တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၅၉) –

ဧဝံ ဝုတ္တံ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ အဘိနီဟာရံ သမ္ပာဒေန္တေန ''အဟံ သဒေဝကံ လောကံ တိဏ္ဏော တာရေဿာမိ, မုတ္တော မောစေဿာမိ, ဒန္တော ဒမေဿာမိ, အဿတ္ထော အဿာသေဿာမိ, ပရိနိဗ္ဗုတော ပရိနိဗ္ဗာပေဿာမိ , သုဒ္ဓေါ သောဓေဿာမိ , ဗုဒ္ဓေါ ဗောဓေဿာမီ''တိ မဟာပဋိညာ ပဝတ္တိတာ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ –

> ''ကိံ မေ ဧကေန တိဏ္ဏေန၊ ပုရိသေန ထာမဒဿိနာ။
> သဗ္ဗညုတံ ပါပုဏိတွာ၊ သန္တာရေဿံ သဒေဝကံ။

“ဣမိနာ မေ အဓိကာရေန၊ ကတေန ပုရိသုတ္တမေ။
သဗ္ဗညုတံ ပါပုဏိတွာ၊ တာရေမိ ဇနတံ ဗဟုံ။

“သံသာရသောတံ ဆိန္ဒိတွာ၊ ဝိဒ္ဓံသေတွာ တယော ဘဝေ။
ဓမ္မနာဝံ သမာရုယှ၊ သန္တာရေဿံ သဒေဝကံ။

“ကိံ မေ အညာတဝေသေန၊ ဓမ္မံ သစ္ဆိကတေနိဓ။
သဗ္ဗညုတံ ပါပုဏိတွာ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဟေဿံ သဒေဝကေ”တိ။ (ဗု. ဝံ. ၅၅-၅၈)။

တံ ပနေတံ မဟာပဏိဓိံ သကလဿပိ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မသမုဒာယဿ ပဝိစယပစ္စဝေက္ခဏသမာဒါနာနံ ကာရဏဘူတံ အဝိသံဝါဒေန္တော လောကနာထော ယသ္မာ မဟာကပ္ပာနံ သတသဟဿာဓိကာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ နိရဝသေသတော ဒါနပါရမိအာဒယော သမတိံသပါရမိယော ပူရေတွာ, အင်္ဂပရိစ္စာဂါဒယော ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ ပရိစ္စဇိတွာ, သစ္စာဓိဋ္ဌာနာဒီနိ စတ္တာရိ အဓိဋ္ဌာနာနိ ပရိဗြူဟေတွာ, ပုညဉာဏသမ္ဘာရေ သမ္ဘရိတွာ ပုဗ္ဗယောဂပုဗ္ဗစရိယဓမ္မက္ခာနဉာတတ္ထစရိယာဒယော ဥက္ကံသာပေတွာ, ဗုဒ္ဓိစရိယံ ပရမကောဋိံ ပါပေတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ; တသ္မာ တဿေဝ သာ မဟာပဏိဓိ တထာ အဝိတထာ အနညထာ, န တဿ ဝါလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဝိတထံ အတ္ထိ။ တထာ ဟိ ဒီပင်္ကရော ဒသဗလော ကောဏ္ဍညော, မင်္ဂလော။ပေ။ ကဿပော ဘဂဝါတိ ဣမေ စတုဝီသတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ ပဋိပါဋိယာ ဥပ္ပန္နာ “ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတီ”တိ နံ ဗျာကရိံသု။ ဧဝံ စတုဝီသတိယာ ဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကေ လဒ္ဓဗျာကရဏော ယေ တေ ကတာဘိနီဟာရေဟိ ဗောဓိသတ္တေဟိ လဒ္ဓဗ္ဗာ အာနိသံသာ, တေ လဘိတွာဝ အာဂတောတိ တာယ ယထာဝုတ္တာယ မဟာပဏိဓိယာ တထာယ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ အာဂတော အဓိဂတောတိ တထာဂတော။ ဧဝံ တထာယ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထာယ ဂတောတိ တထာဂတော?** ယာယံ မဟာကရုဏာ လောကနာထဿ, ယာယ မဟာဒုက္ခသမ္ဗာဓပ္ပဋိပန္နံ သတ္တနိကာယံ ဒိသွာ “တဿ နတ္ထညော ကောစိ ပဋိသရဏံ, အဟမေဝ နံ ဣတော သံသာရဒုက္ခတော မုတ္တော မောစေဿာမီ”တိ သမုဿာဟိတမာနသော မဟာဘိနီဟာရံ အကာသိ။ ကတွာ စ ယထာပဏိဓာနံ သကလလောကဟိတသမ္ပာဒနာယ ဥဿုက္ကမာပန္နော အတ္တနော ကာယဇီဝိတနိရပေက္ခော ပရေသံ သောတပထဂမနမတ္တေနပိ စိတ္တုတြာသသမုပ္ပာဒိကာ အတိဒုက္ကရာ ဒုက္ကရစရိယာ သမာစရန္တော ယထာ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပဋိပတ္တိ ဟာနဘာဂိယာ သံကိလေသဘာဂိယာ ဌိတိဘာဂိယာ ဝါ န ဟောတိ, အထ ခေါ ဥတ္တရိ ဝိသေသဘာဂိယာဝ ဟောတိ, တထာ ပဋိပဇ္ဇမာနော အနုပုဗ္ဗေန နိရဝသေသေ ဗောဓိသမ္ဘာရေ သမာနေတွာ အဘိသမ္ဗောဓိံ ပါပုဏိ။ တတော ပရဉ္စ တာယေဝ မဟာကရုဏာယ သဉ္စောဒိတမာနသော ပဝိဝေကရတိံ ပရမဉ္စ သန္တံ ဝိမောက္ခသုခံ ပဟာယ ဗာလဇနဗဟုလေ လောကေ တေဟိ သမုပ္ပာဒိတံ သမ္မာနာဝမာနဝိပ္ပကာရံ အဂဏေတွာ ဝေနေယျဇနဝိနယနေန နိရဝသေသံ ဗုဒ္ဓကိစ္စံ နိဋ္ဌပေသိ။ တတ္ထ ယော ဘဂဝတော သတ္တေသု မဟာကရုဏာယ သမောက္ကမနာကာရော, သော ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ယထာ ဗုဒ္ဓဘူတဿ လောကနာထဿ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ, ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿပိ မဟာဘိနီဟာရကာလာဒီသူတိ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါ စ ဧကသဒိသတာယ တထာဝ သာ အဝိတထာ အနညထာ။ တသ္မာ တီသုပိ အဝတ္ထာသု သဗ္ဗသတ္တေသု သမာနရသာယ တထာယ မဟာကရုဏာယ သကလလောကဟိတာယ ဂတော ပဋိပန္နောတိ တထာဂတော။ ဧဝံ တထာယ ဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော?** တထာနိ နာမ စတ္တာရိ အရိယမဂ္ဂဉာဏာနိ။ တာနိ ဟိ “ဣဒံ ဒုက္ခံ, အယံ ဒုက္ခသမုဒယော, အယံ ဒုက္ခနိရောဓော, အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိ ဧဝံ သဗ္ဗဉေယျသင်္ဂါဟကာနံ ပဝတ္တိနိဝတ္တိတဒုဘယဟေတုဘူတာနံ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ, ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော သန္တာပဋ္ဌော ဝိပရိဏာမဋ္ဌော, သမုဒယဿ အာယူဟနဋ္ဌော နိဒါနဋ္ဌော သံယောဂဋ္ဌော ပလိဗောဓဋ္ဌော, နိရောဓဿ နိဿရဏဋ္ဌော ဝိဝေကဋ္ဌော အသင်္ခတဋ္ဌော အမတဋ္ဌော, မဂ္ဂဿ နိယျာနဋ္ဌော ဟေတွဋ္ဌော ဒဿနဋ္ဌော အဓိပတေယျဋ္ဌောတိ အာဒီနံ တဗ္ဗိဘာဂါနဉ္စ ယထာဘူတသဘာဝါဝဗောဓဝိဗန္ဓကဿ သံကိလေသပက္ခဿ သမုစ္ဆိန္ဒနေန ပဋိလဒ္ဓာယ တတ္ထ အသမ္မောဟာဘိသမယသင်္ခါတာယ အဝိပရီတာကာရပ္ပဝတ္တိယာ ဓမ္မာနံ သဘာဝသရသလက္ခဏဿ အဝိ

သံတဒနတော တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ, တာနိ ဘဂဝတာ အနညနေယျော သယမေဝ အာဂတော အဓိဂတော, တသ္မာ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ယထာ စ မဂ္ဂဉာဏာနိ, ဧဝံ ဘဂဝတော တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏာနိ စတုပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာနိ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏာနိ ပဉ္စဂတိပရိစ္ဆေဒဉာဏာနိ ဆအသာဓာရဏဉာဏာနိ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဘာဝနဉာဏာနိ အဋ္ဌမဂ္ဂင်္ဂဝိဘာဝနဉာဏာနိ နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိဉာဏာနိ ဒသဗလဉာဏာနိ စ ဝိဘာဝေတဗ္ဗာနိ။

တတြာယံ ဝိဘာဝနာ – ယဉ္ဟိ ကိဉ္စိ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ ဟီနာဒိဘေဒဘိန္နာနံ ဟီနာဒိဘေဒဘိန္နာသု အတီတာသု ခန္ဓာယတနဓာတူသု သဘာဝကိစ္စာဒိ အဝတ္ထာဝိသေသာဒိ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓနာမဂောတ္တာဒိ စ ဇာနိတဗ္ဗံ။ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓေသု စ အတီတသုခုမတိရောဟိတဝိဒူရဒေသေသု ရူပဓမ္မေသု ယော တံတံပစ္စယဝိသေသေဟိ သဒ္ဓိံ ပစ္စယုပ္ပန္နာနံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဂန္ဓရသဖဿာဒိဝိသေသော, တတ္ထ သဗ္ဗတ္ထေဝ ဟတ္ထတလေ ဌပိတအာမလကေ ဝိယ ပစ္စက္ခတော အသင်္ဂမပ္ပဋိဟတံ ဘဂဝတော ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, တထာ အနာဂတာသု ပစ္စုပ္ပန္နာသု စာတိ ဣမာနိ တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏာနိ နာမ။ ယထာဟ –

“အတီတံသေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ, အနာဂတံသေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ, ပစ္စုပ္ပန္နံသေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏ”န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၅)။

တာနိ ပနေတာနိ တတ္ထ တတ္ထ ဓမ္မာနံ သဘာဝသရသလက္ခဏဿ အဝိသံဝါဒနတော တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ, တာနိ ဘဂဝတာ သယမ္ဘုဉာဏေန အဓိဂန္တွာ။ ဧဝံ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါတိ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ။ တတ္ထ အတ္ထပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဓမ္မပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ နိရုတ္တိပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ နိရုတ္တာဘိလာပေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ပဋိဘာနပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ပဋိဘာနေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

“အတ္ထေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဓမ္မေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, တတြ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ဉာဏေသု ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ”တိ (ဝိဘ. ၇၁၈)။

တ္ထေ စ ဟေတုအနုသာရေန အရဏီယတော အဓိဂန္တဗ္ဗတော စ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ အတ္ထော နာမ။ ပဘေဒတော ပန ယံကိဉ္စိ ပစ္စယုပ္ပန္နံ, နိဗ္ဗာနံ, ဘာသိတတ္ထော, ဝိပါကော, ကိရိယာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အတ္ထော။ တံ အတ္ထံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဓမ္မောတိ သင်္ခေပတော ပစ္စယော။ သော ဟိ ယသ္မာ တံ တံ အတ္ထံ ဝိဒဟတိ ပဝတ္တေတိ စေဝ ပါပေတိ စ, တသ္မာ ဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယော ကောစိ ဖလနိဗ္ဗတ္တကော ဟေတု, အရိယမဂ္ဂေါ, ဘာသိတံ, ကုသလံ, အကုသလန္တိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဓမ္မော, တံ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“ဒုက္ခေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ”တိ (ဝိဘ. ၇၁၉)။

အထ ဝါ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ယေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ သဉ္ဇာတာ နိဗ္ဗတ္တာ အဘိနိဗ္ဗတ္တာ ပါတုဘူတာ, ဣမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။ ယမှာ ဓမ္မာ တေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ သဉ္ဇာတာ နိဗ္ဗတ္တာ အဘိနိဗ္ဗတ္တာ ပါတုဘူတာ, တေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဇရာမရဏေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဇရာမရဏသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဇရာမရဏနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဇရာမရဏနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဇာတိယာ, ဘဝေ, ဥပါဒါနေ, တဏှာယ, ဝေဒနာ

ယ, ဖဿေ, သင်္ခါယတနေ, နာမရူပေ, ဝိညာဏေ, သင်္ခါရေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, သင်္ခါရသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ သင်္ခါရနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ , သင်္ခါရနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။

> ''ဣဓ ဘိက္ခု ဓမ္မံ ဇာနာတိ – သုတ္တံ, ဂေယျံ။ပေ။ ဝေဒလ္လံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ သော တဿ တဿေဝ ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနာတိ – 'အယံ ဣမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော, အယံ ဣမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော'တိ, အယံ ဝုစ္စတိ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ (ဝိဘ. ၇၂၄)။

> ''ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ? ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ပေ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ ယံ ယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘ, တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ။ပေ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိ။ ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ။ ဣမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, တေသံ ဝိပါကေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ''တိအာဒိ ဝိတ္ထာရော (ဝိဘ. ၇၂၅)။

တသ္မိံ အတ္ထေ စ ဓမ္မေ စ သဘာဝနိရုတ္တိ အဗျဘိစာရဝေါဟာရော အဘိလာပေါ, တသ္မိံ သဘာဝနိရုတ္တာဘိလာပေ မာဂဓိကာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ မူလဘာသာယ ''အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ''တိ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ယထာဝုတ္တေသု တေသု ဉာဏေသု ဂောစရကိစ္စာဒိဝသေန ဝိတ္ထာရတော ပဝတ္တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဉာဏမာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဉာဏေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဣတိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနိ သယမေဝ ဘဂဝတာ အဓိဂတာနိ အတ္ထဓမ္မာဒိကေ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္တနော ဝိသယေ အဝိသံဝါဒနဝသေန အဝိပရီတာကာရပ္ပဝတ္တိယာ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ ယံ ကိဉ္စိ ဉေယျံ နာမ, သဗ္ဗံ တံ ဘဂဝတာ သဗ္ဗာကာရေန ဉာတံ ဒိဋ္ဌံ အဓိဂတံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ တထာ ဟိသ္သ အဘိညေယျာ ဓမ္မာ အဘိညေယျတော ဗုဒ္ဓါ, ပရိညေယျာ ဓမ္မာ ပရိညေယျတော ဗုဒ္ဓါ, ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ ပဟာတဗ္ဗတော ဗုဒ္ဓါ, သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ သစ္ဆိကာတဗ္ဗတော ဗုဒ္ဓါ, ဘာဝေတဗ္ဗာ ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗတော ဗုဒ္ဓါ, ယတော နံ ကောစိ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ မာရော ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ ''ဣမေ နာမ တေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ''တိ သဟ ဓမ္မေန အနုယုဉ္ဇိတုံ သမတ္ထော နတ္ထိ။

ယံ ကိဉ္စိ ပဟာတဗ္ဗံ နာမ, သဗ္ဗံ တံ ဘဂဝတာ အနဝသေသတော ဗောဓိမူလေယေဝ ပဟီနံ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မံ, န တဿ ပဟာနာယ ဥတ္တရိ ကရဏီယံ အတ္ထိ ။ တထာ ဟိဿ လောဘဒောသမောဟဝိပရီတမနသိကာရအဟိရိကာနောတ္တပ္ပထိနမိဒ္ဓ- ကောဓူပနာဟမက္ခပလာသဣဿာမစ္ဆရိယ- မာယာသာဌေယျထမ္ဘသာရမ္ဘမာနာတိမာနမဒပမာဒတိဝိဓာကုသလမူလဒုစ္စရိတ- ဝိသမသညာမလဝိတက္ကပပဉ္စဧသနာတဏှာဟာစတုဗ္ဗိဓဝိပရိယေသအာသဝ- ဂန္ထောဃယောကဂတိတဏှုပ္ပာဒုပါဒါနပဉ္စာဘိနန္ဒနနီဝရဏ- စေတောခိလစေတသောဝိနိဗန္ဓဆဝိဝါဒမူလသတ္တာနုသယ- အဋ္ဌမိစ္ဆတ္တနဝအာဃာတဝတ္ထုတဏှာမူလကဒသအကုသလ- ကမ္မပထဧကဝီသတိအနေသနဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဂတအဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတာဒိပ္ပဘေဒံ ဒိယမုကိလေသသဟဿံ သဟ ဝါသနာယ ပဟီနံ သမုစ္ဆိန္နံ သမူဟတံ, ယတော နံ ကောစိ သမဏော ဝါ။ပေ။ ဗြဟ္မာ ဝါ ''ဣမေ နာမ တေ ကိလေသာ အပ္ပဟီနာ''တိ သဟ ဓမ္မေန အနုယုဉ္ဇိတုံ သမတ္ထော နတ္ထိ။

ယေ စိမေ ဘဂဝတာ ကမ္မဝိပါကကိလေသူပဝါဒအာဏာဝီတိက္ကမပ္ပဘေဒာ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ, အလမေဝ တေ ဧကန္တေန အန္တရာယာယ, ယတော နံ ကောစိ သမဏော ဝါ။ပေ။ ဗြဟ္မာ ဝါ ''နာလံ တေ ပဋိသေဝတော အန္တရာယာယာ''တိ သဟ ဓမ္မေန အနုယုဉ္ဇိတုံ သမတ္ထော နတ္ထိ။

ယော စ ဘဂဝတာ နိရဝသေသဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏာယ သီလသမာဓိပညာသင်္ဂဟော သတ္တကောဋ္ဌာသိကော သတ္တတိံသပ္ပဘေဒေါ အရိယမဂ္ဂပုဗ္ဗင်္ဂမော အနုတ္တရော နိယျာနဓမ္မော ဒေသိတော, သော ဧကန္တေနေဝ နိယျာတိ ပဋိပန္နဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော, ယတော နံ ကောစိ သမဏော ဝါ။ပေ။ ဗြဟ္မာ ဝါ ''နိယျာနဓမ္မော တယာ ဒေသိတော န နိယျာတီ''တိ သဟ ဓမ္မေန အနုယုဉ္ဇိတုံ သမတ္ထော နတ္ထိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ – ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တေ ပဋိဇာနတော ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၀) ဝိတ္ထာရော။ ဧဝမေတာနိ အတ္တနော ဉာဏပ္ပဟာနဒေသနာဝိသေသာနံ အ

ဝိတထဘာတဝဗောဓေနတော အဝိပရီတာကာရပ္ပဝတ္တာနိ ဘဂဝတော စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏာနိ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ နိရယဂတိ, တိရစ္ဆာနဂတိ, ပေတဂတိ, မနုဿဂတိ, ဒေဝဂတီတိ ပဉ္စ ဂတိယော။ တာသု သဉ္ဇီဝါဒယော အဋ္ဌ မဟာနိရယာ , ကုက္ကုဠာဒယော သောဠသ ဥဿဒနိရယာ, လောကန္တရိကနိရယော စာတိ သဗ္ဗေပိမေ ဧကန္တဒုက္ခတာယ နိရဿာဒဋ္ဌေန နိရယာ စ, သကကမ္မုနာ ဂန္တဗ္ဗတော ဂတိ စာတိ **နိရယဂတိ** ။ တိဗ္ဗန္ဓကာရသီတနရကာပိ ဧတေသ္ဝေဝ အန္တောဂဓာ ကိမိကီဋပဋင်္ဂသရီသပပက္ခိသောဏသိင်္ဂါလာဒယော တိရိယံ အဉ္စိတဘာဝေန တိရစ္ဆာနာ နာမ။ တေ ဧဝ ဂတီတိ **တိရစ္ဆာနဂတိ** ။ ခုပ္ပိပါသိတပရဒတ္တူပဇီဝိနိဇ္ဈာမတဏှိကာဒယော ဒုက္ခဗဟုလတာယ ပကဋ္ဌသုခတော ဣတာ ဝိဂတာတိ ပေတာ, တေ ဧဝ ဂတီတိ **ပေတဂတိ**။ ကာလကဉ္ဇိကာဒိအသုရာပိ ဧတေသ္ဝေဝ အန္တောဂဓာ။ ပရိတ္တဒီပဝါသီဟိ သဒ္ဓိံ ဇမ္ဗုဒီပါဒိစတုမဟာဒီပဝါသိနော မနသော ဥဿန္နတာယ မနုဿာ, တေ ဧဝ ဂတီတိ **မနုဿဂတိ**။ စာတုမဟာရာဇိကတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နေဝသညာနာသညာယတနူပကာတိ ဣမေ ဆဗ္ဗီသတိ ဒေဝနိကာယာ ဒိဗ္ဗန္တိ အတ္တနော ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန ကီဠန္တိ ဇောတေန္တိ စာတိ ဒေဝါ, တေ ဧဝ ဂတီတိ **ဒေဝဂတိ**။

တာ ပနေတာ ဂတိယော ယသ္မာ တံတံကမ္မနိဗ္ဗတ္တော ဥပပတ္တိဘဝဝိသေသော, တသ္မာ အတ္ထတော ဝိပါကက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာ စ ရူပံ။ တတ္ထ ''အယံ နာမ ဂတိ နာမ ဣမိနာ ကမ္မုနာ ဇာယတိ, တဿ ကမ္မဿ ပစ္စယဝိသေသေဟိ ဇဝံ ဝိဘာဂဘိန္နတ္တာ ဝိသုံ ဧတေ သတ္တနိကာယာ ဇဝံ ဝိဘာဂဘိန္နာ''တိ ယထာသကံဟေတုဖလဝိဘာဂပရိစ္ဆိန္နနဝသေန ဌာနသော ဟေတုသော ဘဂဝတော ဉာဏံ ပဝတ္တတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

''ပဉ္စ ခေါ ဣမာ, သာရိပုတ္တ, ဂတိယော။ ကတမာ ပဉ္စ? နိရယော, တိရစ္ဆာနယောနိ, ပေတ္တိဝိသယော, မနုဿာ, ဒေဝါ။ နိရယဉ္စာဟံ, သာရိပုတ္တ, ပဇာနာမိ, နိရယကာမိနိဉ္စ မဂ္ဂံ, နိရယကာမိနိဉ္စ ပဋိပဒံ; ယထာ ပဋိပန္နော စ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အပာယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ နိရယံ ဥပပဇ္ဇတိ, တဉ္စ ပဇာနာမီ''တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၁၅၃)။

တာနိ ပနေတာနိ ဘဂဝတော ဉာဏာနိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဝိသယေ အဝိပရီတာကာရပ္ပဝတ္တိယာ အဝိသံဝါဒနတော တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ ယံ သတ္တာနံ သဒ္ဓါဒိယောဂဝိကလာဘာဝဝဗောဓနေ အပ္ပရဇက္ခမဟာရဇက္ခတာဒိဝိသေသဝိဘာဝနံ ပညာသာယ အာကာရေဟိ ပဝတ္တံ ဘဂဝတော ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – ''သဒ္ဓေါ ပုဂ္ဂလော အပ္ပရဇက္ခော, အဿဒ္ဓေါ ပုဂ္ဂလော မဟာရဇက္ခော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၁) ဝိတ္ထာရော။

ယဉ္စ ''အယံ ပုဂ္ဂလော အပ္ပရဇက္ခော, အယံ သဿတဒိဋ္ဌိကော, အယံ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကော, အယံ အနုလောမိကာယံ ခန္တိယံ ဌိတော, အယံ ယထာဘူတဉာဏေ ဌိတော, အယံ ကာမာသယော, န နေက္ခမ္မာဒိအာသယော, အယံ နေက္ခမ္မာသယော, န ကာမာဒိအာသယော''တိအာဒိနာ ''ဣမဿ ကာမရာဂေ အတိဝိယ ထာမဂတော, န ပဋိဃာဒိကော, ဣမဿ ပဋိဃော အတိဝိယ ထာမဂတော, န ကာမရာဂါဒိကော''တိအာဒိနာ ''ဣမဿ ပုညာဘိသင်္ခါရော အဓိကော, န အပုညာဘိသင်္ခါရော န အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော, ဣမဿ အပုညာဘိသင်္ခါရော အဓိကော, န ပုညာဘိသင်္ခါရော န အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော, ဣမဿ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော အဓိကော, န ပုညာဘိသင်္ခါရော န အပုညာဘိသင်္ခါရော။ ဣမဿ ကာယသုစရိတံ အဓိကံ, ဣမဿ ဝစီသုစရိတံ, ဣမဿ မနောသုစရိတံ။ အယံ ဟီနာဓိမုတ္တိကော, အယံ ပဏီတာဓိမုတ္တိကော, အယံ ကမ္မာဝရဏေန သမန္နာဂတော, အယံ ကိလေသာဝရဏေန သမန္နာဂတော, အယံ ဝိပါကာဝရဏေန သမန္နာဂတော, အယံ န ကမ္မာဝရဏေန သမန္နာဂတော, န ကိလေသာဝရဏေန, န ဝိပါကာဝရဏေန သမန္နာဂတော''တိအာဒိနာ စ သတ္တာနံ အာသယာဒီနံ ယထာဘူတံ ဝိဘာဝနာကာရပ္ပဝတ္တံ ဘဂဝတော အာသယာနုသယဉာဏံ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

''ဣဓ တထာဂတော သတ္တာနံ အာသယံ ဇာနာတိ, အနုသယံ ဇာနာတိ, စရိတံ ဇာနာတိ, အဓိမုတ္တိံ ဇာနာတိ, ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗေ သတ္တေ ဇာနာတီ''တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၃)။

ယဉ္စ ဥပရိမပဟေဋ္ဌိမပုရတ္ထိမပစ္ဆိမကာယေဟိ ဒက္ခိဏုတ္တရအက္ခိကဏ္ဏသောတနာသိကာသောတအံသကူဋပသ္သ သဟတ္ထပာဒေဟိ အင်္ဂုလင်္ဂုလန္တရေဟိ လောမလောမကူပေဟိ စ အဂ္ဂိက္ခန္ဓုဒကဓာရာပဝတ္တနံ အနညသာဓာရဏံ ဝိဝိဓဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိနိမ္မာပနကံ ဘဂဝတော ယမကပာဋိဟာရိယညာဏံ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> ''ကတမံ တထာဂတဿ ယမကပာဋိဟီရေ ဉာဏံ။ ဣဓ တထာဂတော ယမကပာဋိဟီရံ ကရောတိ အသာဓာရဏံ သာဝကေဟိ။ ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ, ဟေဋ္ဌိမကာယတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ။ ဟေဋ္ဌိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ, ဥပရိမကာယတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတီ''တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၆)။

ယဉ္စ ရာဂါဒီဟိ ဇာတိအာဒီဟိ စ အနေကေဟိ ဒုက္ခဓမ္မေဟိ ဥပဒ္ဒုတံ သတ္တနိကာယံ တတော နီဟရိတုကာမတာဝသေန နာနာနယေဟိ ပဝတ္တဿ ဘဂဝတော မဟာကရုဏောက္ကမနဿ ပစ္စယဘူတံ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏံ။ ယထာဟ –

> ''ကတမံ တထာဂတဿ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ ဉာဏံ? ဗဟုကေဟိ အာကာရေဟိ ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတိ, အာဒိတ္တော လောကသန္နိဝါသောတိ ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတီ''တိ။ –

အာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၇) ဧကူနနဝုတိယာ အာကာရေဟိ ဝိဘဇနံ ကတံ။

ယံ ပန ယာဝတာ ဓမ္မဓာတု, ယတ္တကံ ဉာတဗ္ဗံ သင်္ခတာသင်္ခတာဒိ, တဿ သဗ္ဗဿ ပရောပဒေသေန ဝိနာ သဗ္ဗာကာရတော ပဋိဝိဇ္ဈနသမတ္ထံ အာကင်္ခမတ္တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိ အနညသာဓာရဏံ ဘဂဝတော ဉာဏံ သဗ္ဗထာ အနဝသေသသင်္ခတာသင်္ခတသမ္မုတိသစ္စာဝဗောဓတော သဗ္ဗညုတညာဏံ, တတ္ထာဝရဏာဘာဝတော၀ နိဿင်္ဂပ္ပဝတ္တိံ ဥပာဒါယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ စ ဝုစ္စတိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။

ဧဝမေတာနိ ဘဂဝတော ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ အဝိပရီတာကာရပ္ပဝတ္တိယာ ယထာသကံဝိသယဿ အဝိသံဝါဒနတော တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ ''သတ္တိမေ, ဘိက္ခဝေ, ဗောဇ္ဈင်္ဂါ – သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ''တိ (ပဋိ. မ. ၂.၁၇; သံ. နိ. ၅.၁၈၅) ဧဝံ သရူပတော ယာယံ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနကာမသုခတ္တကိလမထာနုယောဂဥစ္ဆေဒသဿတာဘိနိဝေသာဒီနံ အနေကေသံ ဥပဒ္ဒဝါနံ ပဋိပက္ခဘူတာ သတိအာဒိဘေဒါ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ, ယာယ အရိယသာဝကော ဗုဇ္ဈတိ, ကိလေသနိဒ္ဒာယ ဥဋ္ဌဟတိ, စတ္တာရိ တ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, နိဗ္ဗာနမေဝ တ သစ္ဆိကရောတိ, သာ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ''ဗောဓီ''တိ ဝုစ္စတိ, တဿာ ဗောဓိယာ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ အရိယသာဝကော ဝါ ယထာဝုတ္တာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈတီတိ ကတွာ ''ဗောဓီ''တိ ဝုစ္စတိ။ တဿ ဗောဓိဿ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဧဝံ **သာမညလက္ခဏတော**, ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ပဝိစယလက္ခဏော ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ပဂ္ဂဟလက္ခဏော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဖရဏလက္ခဏော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဥပသမလက္ခဏော ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, အဝိက္ခေပလက္ခဏော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ဧဝံ **ဝိသေသလက္ခဏတော**။

''တတ္ထ ကတမော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ? ဣဓ ဘိက္ခု သတိမာ ဟောတိ ပရမေန သတိနေပက္ကေန သမန္နာဂတော, စိရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ ဟောတိ အနုဿရိတာ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၆၇) သုတ္တန္တေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အညမညူပကာရဝသေန **ဧကက္ခဏေ ပဝတ္တိဒဿနတော**။ ''တတ္ထ ကတမော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ? အတ္ထိ အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မေသု သတိ, အတ္ထိ ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မေသု သတီ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၆၈) တေသံ **ဝိသယဝိဘာဂပဝတ္တိဒဿနတော**။ ''တတ္ထ ကတမော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတိ ဝိဝေကနိဿိတံ, ဝိရာဂနိဿိတံ, နိရောဓနိဿိတံ, ဝေါဿဂ္ဂပရိဏာမိ''န္တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၇၁) **ဘာဝနာဝိဓိဒဿနတော**။ ''တတ္ထ ကတမေ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ? ဣဓ ဘိက္ခု ယသ္မိံ သမယေ လောကုတ္တရံ ဈာနံ ဘာဝေတိ။ပေ။ တသ္မိံ သမယေ

သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဟောန္တိ, သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ပေ။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ တတ္ထ ကတမော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ? ယာ သတိ အနုဿတိ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၇၈) **ဆနဝုတိယာ နယသဟဿဝိဘာဂေဟိ** တိ ဧဝံ နာနာကာရတော ပဝတ္တာနိ ဘဂဝတော ဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဘာဝနဉာဏာနိ တဿ တဿ အတ္ထဿ အဝိသံဝါဒနတော တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ ''တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ? အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ, သေယျထိဒံ – သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပေ။ သမ္မာသမာဓိ''တိ (ဝိဘ. ၂၀၅) ဧဝံ **သရူပတော**။ သဗ္ဗကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ အရိယဘာဝကရတ္တာ အရိယဖလပဋိလာဘကရတ္တာ စ အရိယော။ အရိယာနံ အဋ္ဌဝိဓတ္တာ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ဧကန္တကာရဏတ္တာ စ အဋ္ဌင်္ဂိကော။ ကိလေသေ မာရေန္တော ဂစ္ဆတိ, အတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂီယတိ, သယံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂယတီတိ မဂ္ဂေါတိ ဧဝံ **သာမညလက္ခဏတော** ။ ''သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာအဘိနိရောပနလက္ခဏော သမ္မာသင်္ကပ္ပော ,
သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏလက္ခဏာ သမ္မာဝါစာ , သမ္မာသမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော သမ္မာကမ္မန္တော, သမ္မာဝေါဒါနလက္ခဏော သမ္မာအာဇီဝေါ, သမ္မာပဂ္ဂဟလက္ခဏော သမ္မာဝါယာမော, သမ္မာဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ သမ္မာသတိ , သမ္မာအဝိက္ခေပလက္ခဏော သမ္မာသမာဓိ''တိ ဧဝံ **ဝိသေသလက္ခဏတော** ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ တာဝ အညေဟိပိ အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသေဟိ သဒ္ဓိံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ, နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတိ, တပ္ပဋိစ္ဆာဒကမောဟဝိဓမနေန အသမ္မောဟတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ပဿတိ, တထာ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောပိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒီနိ ပဇဟန္တိ, နိရောဓဉ္စ အာရမ္မဏံ ကရောန္တိ, သဟဇာတဓမ္မာနံ သမ္မာအဘိနိရောပနပရိဂ္ဂဟဏသမုဋ္ဌာပနဝေါဒါနပဂ္ဂဟဥပဋ္ဌာနသမာဒဟနာနိ စ ကရောန္တီတိ ဧဝံ **ကိစ္စဝိဘာဂတော**။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနက္ခဏာ ဝိသုံ ဒုက္ခာဒိအာရမ္မဏာ ဟုတွာ မဂ္ဂကာလေ ဧကက္ခဏာ နိဗ္ဗာနမေဝ အာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စတော ''ဒုက္ခေ ဉာဏ''န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောပိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနက္ခဏာ နာနာရမ္မဏာ, မဂ္ဂကာလေ ဧကက္ခဏာ ဧကာရမ္မဏာ, တေသု သမ္မာသင်္ကပ္ပော ကိစ္စတော ''နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပော''တိအာဒီနိ တီဏိ နာမာနိ လဘတိ။ သမ္မာဝါစာဒယော တယော ပုဗ္ဗဘာဂေ ''မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ''တိအာဒိဝိဘာဂါ ဝိရတိယောပိ စေတနာယောပိ ဟုတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ ဝိရတိယောဝ, သမ္မာဝါယာမသတိယော ကိစ္စတော သမ္မပ္ပဓာနသတိပဋ္ဌာနဝသေန စတ္တာရိ နာမာနိ လဘန္တိ။ သမ္မာသမာဓိ ပန မဂ္ဂက္ခဏေပိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝသေန နာနာ ဧဝါတိ ဧဝံ ပုဗ္ဗဘာဂပရဘာဂေသု **ပဝတ္တိဝိဘာဂတော**။ ''ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဘာဝေတိ ဝိဝေကနိဿိတ''န္တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၈၉) **ဘာဝနာဝိဓိတော**။ ''တတ္ထ ကတမော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ? ဣဓ, ဘိက္ခု, ယသ္မိံ သမယေ လောကုတ္တရံ ဈာနံ ဘာဝေတိ။ပေ။ ဒုက္ခပဋိပဒံ ဒန္ဓာဘိညံ, တသ္မိံ သမယေ အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ – သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပော''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၉၉) **စတုရာသီတိယာ နယသဟဿဝိဘာဂေဟိ** တိ ဧဝံ အနေကာကာရတော ပဝတ္တာနိ ဘဂဝတော အရိယမဂ္ဂဝိဘာဝနဉာဏာနိ အတ္ထဿ အဝိသံဝါဒနတော သဗ္ဗာနိပိ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

တထာ ပဌမဇ္ဈာနသမာပတ္တိယာ စ နိရောဓသမာပတ္တိတိ ဧတာသု အနုပဋိပာဋိယာ ဝိဟရိတဗ္ဗဋ္ဌေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန စ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တီသု သမ္ပာဒနပစ္စဝေက္ခဏာဒိဝသေန ယထာရဟံ သမ္ပယောဂဝသေန စ ပဝတ္တာနိ ဘဂဝတော ဉာဏာနိ တဒတ္ထသိဒ္ဓိယာ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။ တထာ ''ဣဒံ ဣမဿ ဌာနံ , ဣဒံ အဋ္ဌာန''န္တိ အဝိပရီတံ တဿ တဿ ဖလဿ ကာရဏာကာရဏဇာနနံ, တေသံ တေသံ သတ္တာနံ အတီတာဒိဘေဒဘိန္နဿ ကမ္မသမာဒါနဿ အနဝသေသတော ယထာဘူတံ ဝိပာကန္တရဇာနနံ, အာယူဟနက္ခဏေယေဝ တဿ တဿ သတ္တဿ ''အယံ နိရယဂါမိနီ ပဋိပဒါ။ပေ။ အယံ နိဗ္ဗာနဂါမိနီ ပဋိပဒါ''တိ ယာထာဝတော သာသဝါနာသဝကမ္မဝိဘာဂဇာနနံ, ခန္ဓာယတနာနံ ဥပာဒိန္နာနုပာဒိန္နာဒိအနေကသဘာဝံ နာနာသဘာဝဉ္စ တဿ လောကဿ ''ဣမာယ နာမ ဓာတုယာ ဥဿန္နတ္တာ ဣမသ္မိံ ဓမ္မပ္ပဗန္ဓေ အယံ ဝိသေသော ဇာယတီ''တိအာဒိနာ နယေန ယထာဘူတံ ဓာတုနာနတ္တဇာနနံ, သဒ္ဓါဒိက္ကိန္ဒြိယာနံ တိက္ခမုဒုတာဇာနနံ သံကိလေသာဒီဟိ သဒ္ဓိံ ဈာနဝိမောက္ခာဒိဇာနနံ, သတ္တာနံ အပရိမာဏာသု ဇာတီသု တပ္ပဋိဗန္ဓေန သဒ္ဓိံ အနဝသေသတော ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထက္ခန္ဓသန္တတိဇာနနံ ဟီနာဒိဝိဘာဂေဟိ သဒ္ဓိံ စုတိပဋိသန္ဓိဇာနနံ, ''ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန စတုသစ္စဇာနနန္တိ ဣမာနိ ဘဂဝတော ဒသဗလဉာဏာနိ အဝိရဇ္ဈိတွာ ယထာသကံဝိသယာဝဂါဟနတော ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသာဓနတော စ ယထာဘူတဝုတ္တိယာ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

‘‘ဣဓ တထာဂတော ဌာနဉ္စ ဌာနတော အဋ္ဌာနဉ္စ အဋ္ဌာနတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ’’တိအာဒိ (ဝိဘ. ၈၀၉; အ. နိ. ၁၀.၂၁)။

ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ယထာ စေတေသမ္ပိ ဉာဏာနံ ဝသေန, ဧဝံ ယထာဝုတ္တာနံ သတိပဋ္ဌာနသမ္မပ္ပဓာနာဒိဝိဘာဝနဉာဏာဒိအနန္တာပရိမေယ္ယဘေဒာနံ အနညသာဓာရဏာနံ ပညာဝိသေသာနံ ဝသေန ဘဂဝါ တထာနိ ဉာဏာနိ အာဂတော အဓိဂတောတိ တထာဂတော, ဧဝမ္ပိ တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထာ ဂတောတိ တထာဂတော?** ယာ တာ ဘဂဝတော အဘိဇာတိအဘိသမ္ဗောဓိဓမ္မဝိနယပညာပနအနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုယော, တာ တထာ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယဒတ္ထံ တာ လောကနာထေန အဘိပတ္ထိတာ ပဝတ္တိတာ စ, တဒတ္ထသ္သ ဧကန္တသိဒ္ဓိယာ အဝိသံဝါဒနတော အဝိပရီတတ္ထဝုတ္တိယာ တထာ အဝိတထာ အနညထာ။ တထာ ဟိ အယံ ဘဂဝါ ဗောဓိသတ္တဘူတော သမတိံသပါရမိပရိပူရဏာဒိကံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သဗ္ဗဗုဒ္ဓတ္တဟေတုံ သမ္မာဒေတွာ တုသိတပုရေ ဌိတော ဗုဒ္ဓကောလာဟလံ သုတွာ ဒသသဟသ္သစက္ကဝါဠဒေဝတာဟိ ဧကတော သန္နိပတိတာဟိ ဥပသင်္ကမိတွာ –

‘‘ကာလော ခော တေ မဟာဝီရ၊ ဥပ္ပဇ္ဇ မာတုကုစ္ဆိယံ။
သဒေဝကံ တာရယန္တော၊ ဗုဇ္ဈသ္သု အမတံ ပဒ’’န္တိ။ (ဗု. ဝံ. ၁.၆၇) –

အာယာစိတော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗနိမိတ္တော ပဉ္စ မဟာဝိလောကနာနိ ဝိလောကေတွာ ‘‘ဣဒါနိ အဟံ မနုသ္သယောနိယံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိသ္သာမီ’’တိ အာသာဠှိပုဏ္ဏမာယံ သက္ယရာဇကုလေ မဟာမာယာယ ဒေဝိယာ ကုစ္ဆိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေတွာ ဒသ မာသေ ဒေဝမနုသ္သေဟိ မဟတာ ပရိဟာရေန ပရိဟရိယမာနော ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ ပစ္စူသသမယေ အဘိဇာတိံ ပာပုဏိ။

အဘိဇာတိက္ခဏေ ပနသ္သ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏက္ခဏေ ဝိယ **ဒ္ဝတ္တိံသ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ** ပါတုရဟေသုံ, အယံ ဒသသဟသ္သိလောကဓာတု သံကမ္ပိ သမ္ပကမ္ပိ သမ္ပဝေဓိ, ဒသသု စက္ကဝါဠသဟသ္သေသု အပရိမာဏော ဩဘာသော ဖရိ, တသ္သ တံ သိရိံ ဒဋ္ဌုကာမာ ဝိယ အန္ဓာ စက္ခူနိ ပဋိလဘိံသု, ဗဓိရာ သဒ္ဒံ သုဏိံသု, မူဂါ သမာလပိံသု, ခုဇ္ဇာ ဥဇုဂတ္တာ အဟေသုံ, ပင်္ဂုလာ ပဒသာ ဂမနံ ပဋိလဘိံသု, ဗန္ဓနဂတာ သဗ္ဗသတ္တာ အန္ဒုဗန္ဓနာဒီဟိ မုစ္စိံသု, သဗ္ဗနရကေသု အဂ္ဂိ နိဗ္ဗာယိ, ပေတ္တိဝိသယေ ခုပ္ပိပါသာ ဝူပသမိ, တိရစ္ဆာနာနံ ဘယံ နာဟောသိ, သဗ္ဗသတ္တာနံ ရောဂေါ ဝူပသမိ, သဗ္ဗသတ္တာ ပိယံဝဒါ အဟေသုံ, မဓုရေနာကာရေန အသ္သာ ဟသိံသု, ဝါရဏာ ဂဇ္ဇိံသု, သဗ္ဗတူရိယာနိ သကသကနိန္နာဒံ မုဉ္စိံသု, အဃဋ္ဋိတာနိ ဧဝ မနုသ္သာနံ ဟတ္ထူပဂါဒီနိ အာဘရဏာနိ မဓုရေနာကာရေန သဒ္ဒံ မုဉ္စိံသု, သဗ္ဗဒိသာ ဝိပ္ပသန္နာ အဟေသုံ, သတ္တာနံ သုခံ ဥပ္ပာဒယမာနော မုဒုသီတလဝါတော ဝါယိ, အကာလမေဃော ဝသ္သိ, ပထဝိတောပိ ဥဒကံ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ ဝိသ္သန္ဒိ, ပက္ခိနော အာကာသဂမနံ ဝိဇဟိံသု, နဒိယော အသန္ဒမာနာ အဋ္ဌံသု, မဟာသမုဒ္ဒေ မဓုရံ ဥဒကံ အဟောသိ, ဥပက္ကိလေသဝိနိမုတ္တေ သူရိယေ ဒိပ္ပမာနေ ဧဝ အာကာသဂတာ သဗ္ဗာ ဇောတိယော ဇောတိံသု, ဌပေတွာ အရူပါဝစရေ ဒေဝေ အဝသေသာ သဗ္ဗေ ဒေဝါ သဗ္ဗေ စ နေရယိကာ ဒိသ္သမာနရူပါ အဟေသုံ, တရုကုဋ္ဋကဝါဋသေလာဒယော အနာဝရဏဘူတာ အဟေသုံ, သတ္တာနံ စုတူပပါတာ နာဟေသုံ, သဗ္ဗံ အနိဋ္ဌဂန္ဓံ အဘိဘဝိတွာ ဒိဗ္ဗဂန္ဓော ပဝါယိ, သဗ္ဗေ ဖလူပဂါ ရုက္ခာ ဖလဓရာ သမ္ပဇ္ဇိံသု, မဟာသမုဒ္ဒော သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ပဉ္စဝဏ္ဏေဟိ ပဒုမေဟိ သဉ္ဆန္နတလော အဟောသိ, ထလဇဇလဇာဒီနိ သဗ္ဗပုပ္ဖာနိ ပုပ္ဖိံသု, ရုက္ခာနံ ခန္ဓေသု ခန္ဓပဒုမာနိ, သာခာသု သာခာပဒုမာနိ, လတာသု လတာပဒုမာနိ, ပုပ္ဖိံသု, မဟီတလသိလာတလာနိ ဘိန္ဒိတွာ ဥပရူပရိ သတ္တ သတ္တ ဟုတွာ ဒဏ္ဍပဒုမာနိ နာမ နိက္ခမိံသု, အာကာသေ ဩလမ္ဗကပဒုမာနိ နိဗ္ဗတ္တိံသု, သမန္တတော ပုပ္ဖဝဿံ ဝသ္သိ အာကာသေ ဒိဗ္ဗတူရိယာနိ ဝဇ္ဇိံသု, သကလဒသသဟသ္သိလောကဓာတု ဝဋ္ဋေတွာ ဝိသ္သဋ္ဌမာလာဂုဠံ ဝိယ, ဥပ္ပီဠေတွာ ပဝတ္တမာလာကလာပော ဝိယ, အလင်္ကတပဋိယတ္တံ မာလာသနံ ဝိယ စ ဧကမာလာမာလိနီ ဝိပ္ဖုရန္တဝါဠဗီဇနီ ပုပ္ဖဓူပဂန္ဓပရိဝါသိတာ ပရမသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တာ အဟောသိ, တာနိ စ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ဥပရိ အဓိဂတာနံ အနေကေသံ ဝိသေသာဓိဂမာနံ နိမိတ္တ

ဘူတာနိ ဧဝ အဟေသုံ။ ဧဝံ အနေကစ္ဆရိယဟတုဘာတ အယံ အဘိဇာတိ ယဒတ္ထံ တေန အဘိပတ္ထိတာ, တဿာ အဘိသမ္ဗောဓိယာ ကေန္တသိဒ္ဓိယာ တထာဝ အဟောသိ အဝိတထာ အနညထာ။

တထာ ယေ ဗုဒ္ဓဝေနေယျာ ဗောဓနေယျဗန္ဓတ, တေ သဗ္ဗေပိ အနဝသေသတော သယမေဝ ဘဂဝတာ ဝိနီတာ။ ယေ စ သာဝကဝေနေယျာ ဓမ္မဝေနေယျာ စ, တေပိ သာဝကာဒီဟိ ဝိနီတာ ဝိနယံ ဂစ္ဆန္တိ ဂမိဿန္တိ စာတိ ယဒတ္ထံ ဘဂဝတာ အဘိသမ္ဗောဓိ အဘိပတ္ထိတာ, တဒတ္ထဿ ကေန္တသိဒ္ဓိယာ အဘိသမ္ဗောဓိ တထာ အဝိတထာ အနညထာ။

အပိစ ယဿ ယဿ ဉေယျဓမ္မဿ ယော ယော သဘာဝေ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗော, သော သော ဟတ္ထတလေ ဌပိတ အာမလကံ ဝိယ အာဝဇ္ဇနမတ္တပဋိဗဒ္ဓေန အတ္တနော ဉာဏေန အဝိပရီတံ အနဝသေသတော ဘဂဝတာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဧဝမ္ပိ အဘိသမ္ဗောဓိ တထာ အဝိတထာ အနညထာ။

တထာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ တထာ တထာ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရံ, တေသံ တေသဉ္စ သတ္တာနံ အာသယာနုသယ စရိယာဓိမုတ္တိံ သမ္မဒေဝ ဩလောကေတွာ ဓမ္မတံ အဝိဇဟန္တေနေဝ ပညတ္တိနယံ တေဟာရမတ္တံ အနတိဓာဝန္တေ နေဝ စ ဓမ္မတံ ဝိဘာဝေန္တေန ယထာပရာဓံ ယထာဇ္ဈာသယံ ယထာဓမ္မဉ္စ အနုသာသန္တေန ဘဂဝတာ ဝေနေယျာ ဝိနီတာ အရိယဘူမိံ သမ္ပာပိတာတိ ဓမ္မဝိနယပညာပနာပိဿ တဒတ္ထသိဒ္ဓိယာ ယထာဘူတဝုတ္တိယာ စ တထာ အဝိတထာ အနညထာ။

တထာ ယာ သာ ဘဂဝတာ အနုပ္ပတ္တာ ပထဝိယာဒိဖဿဝေဒနာဒိရူပာရူပသဘာဝနိမုတ္တာ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဘာတ ဘာဝတော လောကသဘာဝတတီတာ တမသာ ဝိသံသဋ္ဌတ္တာ ကေနစိ အနောဘာသနီယာ လောကသဘာဝတဘာဝတော ဧဝ ဂတိအာဒိဘာဝရဟိတာ အပ္ပတိဋ္ဌာ အနာရမ္မဏာ အမတမဟာနိဗ္ဗာနဓာတု ခန္ဓသင္ခတာနံ ဥပဟဒီနံ လေသမတ္တဿာ ပိ အဘာဝတော “အနုပဟဒိသေသာ”တိပိ ဝုစ္စတိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> “အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, တဒာယတနံ, ယတ္ထ နေဝ ပထဝီ န အာပေါ န တေဇော န ဝါယော န အာကာသာနဉ္စာယတနံ န ဝိညာဏဉ္စာယတနံ န အာကိဉ္စညာယတနံ န နေဝသညာနာသညာယတနံ နာယံ လောကော န ပရော လောကော န စ ဥဘော စန္ဒိမသူရိယာ။ တမဟံ, ဘိက္ခဝေ, နေဝ အာဂတိံ ဝဒာမိ န ဂတိံ န ဌိတိံ န စုတိံ န ဥပပတ္တိံ; အပ္ပတိဋ္ဌံ အပ္ပဝတ္တံ အနာရမ္မဏမေဝေတံ ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿာ”တိ (ဥဒါ. ၇၁)။

သာ သဗ္ဗသောပိ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာနံ အတ္တင်္ဂမော သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ သမထော, သဗ္ဗူပဓီနံ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ, သဗ္ဗဒုက္ခာနံ ဝူပသမော, သဗ္ဗာလယာနံ သမုဂ္ဃာတော, သဗ္ဗဝဋ္ဋာနံ ဥပစ္ဆေဒေါ, အစ္စန္တသန္တိလက္ခဏာတိ ယထာဝုတ္တသဘာဝဿ ကဒါစိပိ အဝိသံဝါဒနတော တထာ အဝိတထာ အနညထာ ။ ဧဝမေတာ အဘိဇာတိအာဒိကာ တထာ ဂတော ဥပဂတော အဓိဂတော ပဋိပန္နော ပတ္တောတိ တထာဂတော။ ဧဝံ ဘဂဝါ တထာ ဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထာဝိဓောတိ တထာဂတော?** ယထာဝိဓာ ပုရိမကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထာဝိဓော။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယထာဝိဓာ တေ ဘဂဝန္တော မဂ္ဂသီလေန, ဖလသီလေန, သဗ္ဗေနပိ လောကိယလောကုတ္တရသီလေန, မဂ္ဂသမာဓိနာ, ဖလသမာဓိနာ, သဗ္ဗေနပိ လောကိယလောကုတ္တရသမာဓိနာ, မဂ္ဂပညာယ, ဖလပညာယ, သဗ္ဗာယပိ လောကိယလောကုတ္တရပညာယ, ဒေဝသိကံ ဝဠဉ္ဇိတဗ္ဗေဟိ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသမာပတ္တိဝိဟာရေဟိ, တဒင်္ဂဝိမုတ္တိယာ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိယာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိယာ နိဿရဏဝိမုတ္တိယာတိ သင်္ခေပတော, ဝိတ္ထာရတော ပန အနန္တာပရိမာဏဘေဒေဟိ အစိန္တေယျာနုဘာဝေဟိ သကလသဗ္ဗညုဂုဏေဟိ, အယမ္ပိ အမှာကံ ဘဂဝါ တထာဝိဓော။ သဗ္ဗေသဉ္ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ အာယုဝေမတ္တံ, သရီရပ္ပမာဏဝေမတ္တံ, ကုလဝေမတ္တံ, ဒုက္ကရစရိယာဝေမတ္တံ, ရသ္မိဝေမတ္တန္တိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ဝေမတ္တေဟိ သိယာ ဝေမတ္တံ, န ပန သီလဝိသုဒ္ဓိအာဒီသု ဝိသုဒ္ဓီသု သမထဝိပဿနာပဋိပတ္တိယံ အတ္တနာ ပဋိဝိဒ္ဓဂုဏေသု စ ကိဉ္စိ နာနာကရဏံ အတ္ထိ, အထ ခေါ မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏံ ဝိယ အညမညံ နိဗ္ဗိသေသာ တေ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော။ တသ္မာ ယထာဝိဓာ ပုရိမကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထာဝိဓော။ ဧဝံ တထာဝိဓောတိ တထာဂတော။ ဝိဓတ္ထော စေတ္ထ ဂတသဒ္ဒေါ။ တထာ ဟိ လောကိယာ ဝိဓယုတ္တ ဂတသဒ္ဒေ ပကာရတ္ထေ ဝဒန္တိ။

ကထံ **တထာပဝတ္တိကောတိ တထာဂတော?** အနုဉာသာဓာရဏေန ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန သမန္နာဂတတ္တာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဒီနံ ဥက္ကံသပာရမိပ္ပတ္တိယာ အနာဝရဏဉာဏပဋိလာဘေန စ ဘဂဝတော ကာယပ္ပဝတ္တိယာဒီနံ ကတ္ထစိ ပဋိဃာတာဘာဝတော ယထာရုစိ တထာ ဂတံ ဂတိ ဂမနံ ကာယဝစီစိတ္တပ္ပဝတ္တိ ဧတဿာတိ တထာဂတော။ ဧဝံ တထာ ပဝတ္တိကောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထေဟိ အဂတောတိ တထာဂတော?** ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏေ တပ္ပဋိပက္ခပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတံ နတ္ထိ ဧတဿ ဂတန္တိ အဂတော။ သော ပနဿ အဂတဘာဝေါ မစ္ဆေရာဒိပဟာနေန အဝိပရီတံ အာဒီနဝါဒိပစ္စဝေက္ခဏာဒိနယပ္ပဝတ္တေဟိ ဉာဏေဟိတိ တထေဟိ ဉာဏေဟိ အဂတောတိ တထာဂတော။

အထ ဝါ ကိလေသာဘိသင်္ခါရပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတံ ခန္ဓပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတမေဝ ဝါ ပဉ္စသုပိ ဂတီသု ဂတံ ဂမနံ ဧတဿ နတ္ထီတိ အဂတော။ သဥပါဒိသေသအနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိယာ သွာယမဿ အဂတဘာဝေါ တထေဟိ အရိယမဂ္ဂဉာဏေဟီတိ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ တထေဟိ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထာဂတဘာဝေန တထာဂတော?** တထာဂတဘာဝေနာတိ စ တထာဂတဿ သဗ္ဘာဝေန, အတ္ထိတာယာတိ အတ္ထော။ ကော ပနေသ တထာဂတော, ယဿ အတ္ထိတာယ ဘဂဝါ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီတိ? သဒ္ဓမ္မော။ သဒ္ဓမ္မော ဟိ အရိယမဂ္ဂေါ တာဝ ယထာ ယုဂနဒ္ဓသမထဝိပဿနာဗလေန အနဝသေသကိလေသပက္ခံ သမူဟနန္တေန သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန ဂန္တဗ္ဗံ, တထာ ဂတော။ ဖလဓမ္မော ယထာ အတ္တနော မဂ္ဂါနုရူပံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနဝသေန ဂန္တဗ္ဗံ, တထာ ဂတော ပဝတ္တော။ နိဗ္ဗာနဓမ္မော ပန ယထာ ဂတော ပညာယ ပဋိဝိဒ္ဓေါ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခဝူပသမာယ သမ္ပဇ္ဇတိ, ဗုဒ္ဓါဒီဟိ တထာ ဂတော သစ္ဆိကတောတိ တထာဂတော။ ပရိယတ္တိဓမ္မောပိ ယထာ ပုရိမဗုဒ္ဓေဟိ သုတ္တဂေယျာဒိဝသေန ပဝတ္တိအာဒိပ္ပကာသနဝသေန စ ဝေနေယျာနံ အာသယာဒိအနုရူပံ ပဝတ္တိတော, အမှာကမ္ပိ ဘဂဝတာ တထာ ဂတော ဂဒိတော ပဝတ္တိတောတိ ဝါ တထာဂတော။ ယထာ ဘဂဝတာ ဒေသိတော, တထာ ဘဂဝတော သာဝကေဟိ ဂတော အဝဂတောတိ တထာဂတော။ ဧဝံ သဗ္ဗောပိ သဒ္ဓမ္မော တထာဂတော။ တေနာဟ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော "တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ, ဓမ္မံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတူ"တိ (ခု. ပ. ၆.၁၇; သု. နိ. ၂၄၀)။ သွာဿ အတ္ထီတိ ဘဂဝါ တထာဂတော။

ယထာ စ ဓမ္မော, ဧဝံ အရိယသင်္ဃောပိ, ယထာ အတ္တဟိတာယ ပရဟိတာယ စ ပဋိပန္နေဟိ သုဝိသုဒ္ဓံ ပုဗ္ဗဘာဂသမထဝိပဿနာပဋိပဒံ ပုရက္ခတွာ တေန တေန မဂ္ဂေန ဂန္တဗ္ဗံ, တံ တံ တထာ ဂတောတိ တထာဂတော။ ယထာ ဝါ ဘဂဝတာ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိနယော ဒေသိတော, တထာ စ ဗုဒ္ဓတ္တာ တထာ ဂဒနတော စ တထာဂတော။ တေနာဟ သက္ကော ဒေဝရာဇာ – "တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ, သင်္ဃံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတူ"တိ (ခု. ပ. ၆.၁၈; သု. နိ. ၂၄၁), သွာဿ သာဝကဘူတော အတ္ထီတိ ဘဂဝါ တထာဂတော။ ဧဝံ တထာဂတဘာဝေန တထာဂတော။

ဣဒမ္ပိ တထာဂတဿ တထာဂတဘာဝဒီပနေ မုခမတ္တကမေဝ, သဗ္ဗာကာရေန ပန တထာဂတောဝ တထာဂတဿ တထာဂတဘာဝံ ဝဏ္ဏေယျ။ ဣဒဉှိ တထာဂတပဒံ မဟတ္ထံ, မဟာဂတိကံ, မဟာဝိသယံ, တဿ အပ္ပမာဒပဒဿ ဝိယ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ယုတ္တိတော အတ္ထဘာဝေန အာဟရန္တော "အတိတ္ထေန ဓမ္မကထိကော ပက္ခန္ဒော"တိ န ဝတ္တဗ္ဗောတိ။

တတ္ထေတံ ဝုစ္စတိ –

"ယထေဝ လောကေ ပုရိမာ မဟေသိနော၊
သဗ္ဗညုဘာဝံ မုနယော ဣဓာဂတာ။
တထာ အယံ သက္ယမုနီပိ အာဂတော၊
တထာဂတော ဝုစ္စတိ တေန စက္ခုမာ။

"ပဟာယ ကာမာဒိမလေ အသေသတော၊
သမာဓိဉာဏေဟိ ယထာ ဂတာ ဇိနာ။

ပုရာတနာ သက္ယမုနိ ဇုတိန္ဓရော၊
တထာ ဂတော တေန တထာဂတော မတော။

‘‘တထဉ္စ ဓာတာယတနာဒိလက္ခဏံ၊
သဘာဝသာမညဝိဘာဂဘေဒတော။
သယမ္ဘုဉာဏေန ဇိနောယမာဂတော၊
တထာဂတော ဝုစ္စတိ သက္ယပုင္ဂဝေါ။

‘‘တထာနိ သစ္စာနိ သမန္တစက္ခုနာ၊
တထာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ စ သဗ္ဗသော။
အနညနေယ္ယာ နယတော ဝိဘာဝိတာ၊
တထာ ဂတော တေန ဇိနော တထာဂတော။

‘‘အနေကဘေဒာသုပိ လောကဓာတုသု၊
ဇိနဿ ရူပါယတနာဒိဂေါစရေ။
ဝိစိတ္တဘေဒေ တထမေဝ ဒဿနံ၊
တထာဂတော တေန သမန္တလောစနော။

‘‘ယတော စ ဓမ္မံ တထမေဝ ဘာသတိ၊
ကရောတိ ဝါစာယနုရူပမတ္တနော။
ဂုဏေဟိ လောကံ အဘိဘုယ္ယိရီယတိ၊
တထာဂတော တေနပိ လောကနာယကော။

‘‘တထာ ပရိညာယ တထာယ သဗ္ဗသော၊
အဝေဒိ လောကံ ပဘဝံ အတိက္ကမိ။
ဂတော စ ပစ္စက္ခကိရိယာယ နိဗ္ဗုတိံ၊
အရိယမဂ္ဂဉ္စ ဂတော တထာဂတော။

‘‘တထာ ပဋိညာယ တထာယ သဗ္ဗသော၊
ဟိတာယ လောကဿ ယတောယမာဂတော။
တထာယ နာထော ကရုဏာယ သဗ္ဗဒာ၊
ဂတော စ တေနာပိ ဇိနော တထာဂတော။

‘‘တထာနိ ဉာဏာနိ ယတောယမာဂတော၊
ယထာသဘာဝံ ဝိသယာဝဗောဓတော။
တထာဘိဓာတိပ္ပဘုတိ တထာဂတော၊
တဒတ္ထသမ္ပာဒနတော တထာဂတော။

‘‘ယထာဝိဓာ တေ ပုရိမာ မဟေသိနော၊
တထာဝိဓောယမ္ပိ တထာ ယထာရုစိ။
ပဝတ္တဝါစာ တနုစိတ္တဘာဝတော၊
တထာဂတော ဝုစ္စတိ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။

‘‘သမ္ဗောဓိသမ္ဘာရဝိပက္ခတော ပုရေ၊
ဂတံ န သံသာရဂတမ္ပိ တဿ တ။

န စတ္ထိ နာထသ္သ ဘဝန္တဒသ္သိနော၊
တထေဟိ တသ္မာ အဂတော တထာဂတော။

‘‘တထာဂတော ဓမ္မဝရော မဟေသိနာ၊
ယထာ ပဟာတဗ္ဗမလံ ပဟီယတိ။
တထာဂတော အရိယဂဏော ဝိနာယကော၊
တထာဂတော တေန သမင်္ဂိဘာဝတော’’တိ။

အရဟန္တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဧတ္ထ **အရဟာ**တိ ပဒသ္သ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ** ။ ယံကိဉ္စိ ဉေယျံ နာမ, တသ္သ သဗ္ဗသ္သပိ သဗ္ဗာကာရတော အဝိပရီတတော သယမေဝ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ က္ကမိနာသ္သ ပရောပဒေသရဟိတသ္သ သဗ္ဗာကာရေန သဗ္ဗဓမ္မာဝဗောဓနသမတ္ထသ္သ အာကင်္ခာပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိနော အနာဝရဏဉာဏသင်္ခာတသ္သ သဗ္ဗညုတညာဏသ္သ အဓိဂမော ဒဿိတော။

နနု စ သဗ္ဗညုတညာဏတော အညံ အနာဝရဏံ, အညထာ ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ ဉာဏာနိ ဗုဒ္ဓဉာဏာနီတိ ဝစနံ ဝိရုဇ္ဈေယျာတိ? န ဝိရုဇ္ဈတိ, ဝိသယပ္ပဝတ္တိဘေဒဝသေန အညေဟိ အသာဓာရဏဘာဝဒဿနတ္ထံ ဧကဿေဝ ဉာဏသ္သ ဒွိဓာ ဝုတ္တတ္တာ။ ဧကမေဝ ဟိ တံ ဉာဏံ အနဝသေသသင်္ခတာသင်္ခတသမ္မုတိဓမ္မဝိသယတာယ သဗ္ဗညုတညာဏံ, တတ္ထ စ အာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂစာရမုပာဒါယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ။ ယထာဟ ပဋိသမ္ဘိဒာယံ –

‘‘သဗ္ဗံ သင်္ခတာသင်္ခတံ အနဝသေသံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ တတ္ထ အာဝရဏံ နတ္ထီတိ အနာဝရဏဉာဏ’’န္တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၉)။

တသ္မာ နတ္ထိ နေသံ အတ္ထတော ဘေဒော, ဧကန္တေနေဝေတံ ဧဝမိစ္စိတဗ္ဗံ။ အညထာ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏာနံ သာဓာရဏတာ အသဗ္ဗဓမ္မာရမ္မဏတာ စ အာပဇ္ဇေယျ။ န ဟိ ဘဂဝတော ဉာဏသ္သ အဏုမတ္တမ္ပိ အာဝရဏံ အတ္ထိ, အနာဝရဏဉာဏသ္သ စ အသဗ္ဗဓမ္မာရမ္မဏဘာဝေ ယတ္ထ တံ န ပဝတ္တတိ တတ္ထာဝရဏသဗ္ဘာဝတော အနာဝရဏဘာဝောယေဝ န သိယာ။ အထ ဝါ ပန ဟောတု အညမေဝ အနာဝရဏံ သဗ္ဗညုတညာဏတော, ဣဓ ပန သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ အဓိပ္ပေတံ, တဿေဝါဓိဂမေန ဘဂဝါ သဗ္ဗညူ သဗ္ဗဝိဒူ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓောတိ ဝုစ္စတိ, န သကိံယေဝ သဗ္ဗဓမ္မာဝဗောဓတော။ တထာ စ ဝုတ္တံ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ –

‘‘ဝိမောက္ခန္တိကမေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ဗောဓိယာ မူလေ သဟ သဗ္ဗညုတညာဏသ္သ ပဋိလာဘာ သစ္ဆိကာ ပညတ္တိ ယဒိဒံ ဗုဒ္ဓေါ’’တိ။

သဗ္ဗဓမ္မာဝဗောဓနသမတ္ထဉာဏသမဓိဂမေန ဟိ ဘဂဝတော သန္တာနေ အနဝသေသဓမ္မေ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထတာ အဟောသီတိ။

ဧတ္ထာဟ – ကိံ ပနိဒံ ဉာဏံ ပဝတ္တမာနံ သကိံယေဝ သဗ္ဗသ္မိံ ဝိသယေ ပဝတ္တတိ, ဥဒာဟု ကမေနာတိ? ကိဉ္စေတ္ထ – ယဒိ တာဝ သကိံယေဝ သဗ္ဗသ္မိံ ဝိသယေ ပဝတ္တတိ, အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဒိဘေဒဘိန္နာနံ သင်္ခတဓမ္မာနံ အသင်္ခတသမ္မုတိဓမ္မာနဉ္စ ဧကဇ္ဈံ ဥပဋ္ဌာနေ ဒူရတော စိတ္တပဋံ ပေက္ခန္တဿ ဝိယ ဝိသယဝိဘာဂေနာဝဗောဓော န သိယာ, တထာ စ သတိ ‘‘သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ’’တိ ဝိပဿန္တာနံ အနတ္တာကာရေန ဝိယ သဗ္ဗဓမ္မာ အနိရူပိတရူပေန ဘဂဝတော ဉာဏသ္သ ဝိသယာ ဟောန္တီတိ အာပဇ္ဇတိ။ ယေပိ ‘‘သဗ္ဗဉေယျဓမ္မာနံ ဌိတလက္ခဏဝိသယံ ဝိကပ္ပရဟိတံ သဗ္ဗကာလံ ဗုဒ္ဓါနံ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, တေန တေ သဗ္ဗဝိဒူတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ –

‘‘စရံ သမာဟိတော နာဂေါ၊ တိဋ္ဌန္တောပိ သမာဟိတော’’တိ။ –

“ဣဒမ္ပိ ဝစနံ သုဂုတ္တံ ဟောတီ”တိ ဝဒန္တိ, တေသမ္ပိ ဂုတ္တအေသာနာတိဝတ္တိ, ဌိတလက္ခဏာရမ္မဏတာယ စ အတီတာနာဂတသမ္မုတိမ္ပနံ တဒဘာဝတော, ဧကဒေသဝိသယမေဝ ဘဂဝတော ဉာဏံ သိယာ။ တသ္မာ သဏိယေဝ ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ န ယုဇ္ဇတိ။

အထ ကမေန သဗ္ဗသ္မိံ ဝိသယေ ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ? ဝေမ္ပိ န ယုဇ္ဇတိ။ န ဟိ ဇာတိဘူမိသဘာတဒိဝသေန ဒိသာဒေသကာလာဒိဝသေန စ အနေကဘေဒဘိန္နေ ဉေယျေ ကမေန ဂယှမာနေ တဿ အနဝသေသပဋိဝေဓော သမ္ဘဝတိ အပရိယန္တဘာဝတော ဉေယျဿ။ ယေ ပန “အတ္ထဿ အဝိသံဝါဒနတော ဉေယျဿ ဧကဒေသံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ သေသေပိ ဝေဒ္ဓိ အဓိမုစ္စိတွာ ဝဝတ္ထာပနေန သဗ္ဗညူ ဘဂဝါ, တဉ္စ ဉာဏံ န အနုမာနိကံ သံသယာဘာဝ တော။ သံသယာနုဗဒ္ဓဉှိ လောကေ အနုမာနဉာဏ”န္တိ ဝဒန္တိ, တေသမ္ပိ န ယုတ္တံ။ သဗ္ဗဿ ဟိ အပစ္စက္ခဘာဝေ အတ္ထဿ အဝိသံဝါဒနေန ဉေယျဿ ဧကဒေသံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ သေသေပိ ဝေဒ္ဓိ အဓိမုစ္စိတွာ ဝဝတ္ထာပန ဿ အသမ္ဘဝတော။ ယဉှိ တံ သေသံ, တံ အပစ္စက္ခန္တိ။ အထ တမ္ပိ ပစ္စက္ခံ, တဿ သေသဘာဝေ ပန န သိယာတိ သဗ္ဗမေတံ အကာရဏံ။ ကသ္မာ? အဝိသယဝိစာရဘာဝတော။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> “ဗုဒ္ဓဝိသယော, ဘိက္ခဝေ, အစိန္တေယျော, န စိန္တေတဗ္ဗော; ယော စိန္တေယျ, ဥမ္မာဒဿ ဝိဃာတဿ ဘာဂီ အဿာ”တိ (အ. နိ. ၄.၇၇)။

ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ – ယံကိဉ္စိ ဘဂဝတာ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတံ သကလမေကဒေသော ဝါ, တတ္ထ အပ္ပဋိဟတဝု တ္တိတာယ ပစ္စက္ခတော ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, နိစ္စသမာဓာနဉ္စ ဝိက္ခေပာဘာဝတော, ဉာတုံ ဣစ္ဆိတဿ သကလဿ အ ဝိသယဘာဝတော တဿ အာကင်္ခာပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာ န သိယာ, ဧကန္တေနေဝ သာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ “သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဗုဒ္ဓ ဿ ဘဂဝတော အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓါ, အာကင်္ခပဋိဗဒ္ဓါ, မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓါ, စိတ္တုပ္ပာဒပဋိဗဒ္ဓါ”တိ (မဟာနိ. ၆၉; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅) ဝစနတော။ အတီတာနာဂတဝိသယမ္ပိ ဘဂဝတော ဉာဏံ အနုမာနာဂမနတက္က ဂ္ဂဟဏဝိရဟိတတ္တာ ပစ္စက္ခမေဝ။

နနု စ တေသ္မိမ္ပိ ပက္ခေ ယဒာ သကလံ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတံ, တဒာ သဏိမေဝ သကလဝိသယတာယ အနိရူပိတရူပေန ဘဂဝတော ဉာဏံ ပဝတ္တေယျာတိ ဝုတ္တအေသာနာတိဝတ္တိယေဝါတိ? န, တဿ ဝိသောဓိတတ္တာ။ ဝိသောဓိ တော ဟိ သော ဗုဒ္ဓဝိသယော အစိန္တေယျောတိ။ အညထာ ပစုရဇနဉာဏသမဝုတ္တိတာယ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ဉာဏဿ သ အစိန္တေယျတာ န သိယာ, တသ္မာ သကလဓမ္မာရမ္မဏမ္ပိ တံ ဧကဓမ္မာရမ္မဏံ ဝိယ သုဝဝတ္ထာပိတေယေဝ တေ ဓမ္မေ ကတွာ ပဝတ္တတီတိ ဣဒမေတ္ထ အစိန္တေယျံ။ ယာဝတကံ ဉေယျံ, တာဝတကံ ဉာဏံ, ယာဝတကံ ဉာ ဏံ, တာဝတကံ ဉေယျံ, ဉေယျပရိယန္တိကံ ဉာဏံ, ဉာဏပရိယန္တိကံ ဉေယျန္တိ ဧဝမေကဇ္ဈံ ဝိသုံ ဝိသုံ သဏိ က မေန စ ဣစ္ဆာနုရူပံ သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ။ တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ။

ဒွေဝ ဝိတက္ကာ တိ ဒွေဝ သမ္မာ ဝိတက္ကာ။ တတ္ထ ဝိတက္ကေန္တိ တေန, သယံ ဝါ ဝိတက္ကေတိ, ဝိတက္ကနမတ္တ မေဝ ဝါတိ ဝိတက္ကော။ သွာယံ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနလက္ခဏော, အာဟနနပရိယာဟနနရသော, အာရမ္မဏေ စိတ္တ ဿ အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိသယဘေဒေန ပန တံ ဒွိဓာ ကတွာ ဝုတ္တံ “ဒွေဝ ဝိတက္ကာ”တိ။ **သမုဒာစရန္တီ** တိ သမံ သမ္မာ စ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ မရိယာဒာယ စရန္တိ။ မရိယာဒတ္ထော ဟိ အယမာကာရော, တေန စ ယောဂေန “တထာဂတံ အရ ဟန္တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ”န္တိ ဣဒံ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – တထာဂတဿ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ အတ္တနော ဝိသယေ သမံ သမ္မာ စ အညမညံ မရိယာဒံ အနတိက္ကမန္တာ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ ဗဟုလံ အဘိဏှံ စ ရန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ။

ကော ပန နေသံ ဝိသယော, ကာ တ မရိယာဒာ, ကထဉ္စ တံ အနတိက္ကမိတွာ တေ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ ဗဟုလံ အဘိဏှံ နိစ္စံ ပဝတ္တန္တီတိ? ဝုစ္စတေ – ခေမဝိတက္ကော, ပဝိဝေကဝိတက္ကောတိ ဣမေ ဒွေဝ ဝိတက္ကာယေဝ။ တေသု **ခေမဝိတက္ကော** တာဝ ဘဂဝတော ဝိသေသေန ကရုဏာသမ္ပယုတ္တော, မေတ္တာမုဒိတာသမ္ပယုတ္တောပိ လဗ္ဘတေဝ, တသ္မာ သော မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ မေတ္တာဒိသမာပတ္တိယာ စ ပုဗ္ဗင်္ဂမော သမ္ပယုတ္တော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပဝိဝေ ကဝိတက္ကော** ပန ဖလသမာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော သမ္ပယုတ္တော စ, ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိဝသေနာပိ လဗ္ဘတေဝ။ ဣတိ

နေသံ ဝိတက္ကော ဝိသယော, တသ္မာ ဧကေသိံ သန္တာနေ ဗဟုလံ ပဝတ္တမာနာနမ္ပိ ကာလေန ကာလံ သဝိသယသိံ့ယေဝ စရဏာတော နတ္ထိ မရိယာဒာ, န သင္ကရေန ဝုတ္တိ။

တတ္ထ ခေမဝိတက္ကော ဘဂဝတော ကရုဏောက္ကမနာဒိနာ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော, ပဝိဝေကဝိတက္ကော သမာပတ္တီဟိ။ တတ္ထာယံ ဝိဘာဝနာ – ''အယံ လောကော သန္တာပဇာတော ဒုက္ခပရေတော''တိအာဒိနာ ရာဂဂ္ဂိအာဒီဟိ လောကသန္နိတသသ္သ အာဒိတ္တတာဒိအာကာရဒဿနေဟိ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗဘာဂေ , သမာပတ္တိယမ္ပိ ပဌမဇ္ဈာနဝသေန ဝတ္တဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၇-၁၁၈) –

''ဗဟူဟိ အာကာရေဟိ ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတိ, အာဒိတ္တော လောကသန္နိဝါသောတိ ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတိ။ ဥယျုတ္တော, ပယာတော, ကုမ္မဂ္ဂပဋိပန္နော, ဥပနီယတိ လောကော အဒ္ဓုဝေ, အတာဏော လောကော အနဘိဿရော, အဿကော လောကော, သဗ္ဗံ ပဟာယ ဂမနီယံ, ဦနော လောကော အတိတ္တော တဏှာဒါသော။

''အတာယနော လောကသန္နိဝါသော, အလေဏော, အသရဏော, အသရဏီဘူတော, ဥဒ္ဓတော လောကော အဝူပသန္တော, သသလ္လော လောကသန္နိဝါသော ဝိဒ္ဓေါ ပုထုသလ္လေဟိ, အဝိဇ္ဇန္ဓကာရာဝရဏော ကိလေသပဉ္ဇရပရိက္ခိတ္တော, အဝိဇ္ဇာဂတော လောကသန္နိဝါသော အဏ္ဍဘူတော ပရိယောနဒ္ဓေါ တန္တာကုလကဇာတော ကုလာဂုဏ္ဍိကဇာတော မုဉ္ဇပဗ္ဗဇဘူတော အပာယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ သံသာရံ နာတိဝတ္တတီတိ ပဿန္တာနံ, အဝိဇ္ဇာဝိသဒောသသံလိတ္တော ကိလေသကလလီဘူတော, ရာဂဒောသမောဟဇဋာဇဋိတော။

''တဏှာသင်္ဃာဋပဋိမုက္ကော, တဏှာဇာလေန ဩတ္ထဋော, တဏှာသောတေန ဝုယှတိ, တဏှာသံယောဇနေန သံယုတ္တော, တဏှာနုသယေန အနုသဋော, တဏှာသန္တာပေန သန္တပ္ပတိ, တဏှာပရိဠာဟေန ပရိဍယှတိ။

''ဒိဋ္ဌိသင်္ဃာဋပဋိမုက္ကော, ဒိဋ္ဌိဇာလေန ဩတ္ထဋော, ဒိဋ္ဌိသောတေန ဝုယှတိ, ဒိဋ္ဌိသံယောဇနေန သံယုတ္တော, ဒိဋ္ဌာနုသယေန အနုသဋော, ဒိဋ္ဌိသန္တာပေန သန္တပ္ပတိ, ဒိဋ္ဌိပရိဠာဟေန ပရိဍယှတိ။

''ဇာတိယာ အနုဂတော, ဇရာယ အနုသဋော, ဗျာဓိနာ အဘိဘူတော, မရဏေန အဗ္ဘာဟတော, ဒုက္ခေ ပတိဋ္ဌိတော။

''တဏှာယ ဩဍ္ဍိတော, ဇရာပာကာရပရိက္ခိတ္တော, မစ္စုပါသပရိက္ခိတ္တော, မဟာဗန္ဓနဗဒ္ဓေါ, လောကသန္နိဝါသော, ရာဂဗန္ဓနေန, ဒောသမောဟဗန္ဓနေန, မာနဒိဋ္ဌိကိလေသဒုစ္စရိတဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓေါ, မဟာသမ္ဗာဓပဋိပန္နော, မဟာပလိဗောဓေန ပလိဗုဒ္ဓေါ, မဟာပပာတေ ပတိတော, မဟာကန္တာရပဋိပန္နော, မဟာသံသာရပဋိပန္နော, မဟာဝိဒုဂ္ဂေ သမ္ပရိဝတ္တတိ, မဟာပလိပေ ပလိပန္နော။

''အဗ္ဘာဟတော လောကသန္နိဝါသော, အာဒိတ္တော လောကသန္နိဝါသော ရာဂဂ္ဂိနာ, ဒောသဂ္ဂိနာ, မောဟဂ္ဂိနာ ဇာတိယာ။ပေ။ ဥပါယာသေဟိ, ဥန္နီတကော လောကသန္နိဝါသော ဟညတိ နိစ္စမတာဏော ပတ္တဒဏ္ဍော တက္ကရော, ဝဇ္ဇဗန္ဓနဗဒ္ဓေါ အာဃာတနပစ္စုပဋ္ဌိတော, အနာထော လောကသန္နိဝါသော ပရမကာရုညတံ ပတ္တော, ဒုက္ခာဘိတုန္နော စိရရတ္တံ ပီဠိတော, နိစ္စဂဓိတော နိစ္စပိပါသိတော။

''အန္ဓော, အစက္ခုကော, ဟတနေတ္တော, အပရိဏာယကော, ဝိပထပက္ခန္ဒော, အဉ္ဇသာပရဒ္ဓေါ, မဟောဃပက္ခန္ဒော။

''ဒွီဟိ ဒိဋ္ဌိဂတေဟိ ပရိယုဋ္ဌိတော, တီဟိ ဒုစ္စရိတေဟိ ဝိပ္ပဋိပန္နော, စတူဟိ ယောဂေဟိ ယောဇိတော, စတူဟိ ဂန္ထေဟိ ဂန္ထိတော, စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ ဥပါဒီယတိ, ပဉ္စဂတိသမာရုဠှော, ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ ရဇ္ဇတိ, ပဉ္စဟိ နီဝရဏေဟိ ဩတ္ထဋော, ဆဟိ ဝိဝါဒမူလေဟိ ဝိဝဒတိ, ဆဟိ တဏှာကာယေဟိ ရဇ္ဇတိ, ဆဟိ ဒိဋ္ဌိ

ဠဂတေဟိ ပရိယုဠ္ဌိတော, သတ္တဟိ အနုသယေဟိ အနုသဋ္ဌော, သတ္တဟိ သံယောဇနေဟိ သံယုတ္တော, သတ္တဟိ မာနေဟိ ဥန္နတော, အဋ္ဌဟိ လောကဓမ္မေဟိ သမ္ပရိဝတ္တတိ, အဋ္ဌဟိ မိစ္ဆတ္တေဟိ နိယတော, အဋ္ဌဟိ ပုရိသဒောသေဟိ ဒုဿတိ, နဝဟိ အာဃာတဝတ္ထူဟိ အာဃာတိတော, နဝဟိ မာနေဟိ ဥန္နတော, နဝဟိ တဏှာမူလကေဟိ ဓမ္မေဟိ ရဇ္ဇတိ, ဒသဟိ ကိလေသဝတ္ထူဟိ ကိလိဿတိ, ဒသဟိ အာဃာတဝတ္ထူဟိ အာဃာတိတော, ဒသဟိ အကုသလကမ္မပထေဟိ သမန္နာဂတော, ဒသဟိ သံယောဇနေဟိ သံယုတ္တော, ဒသဟိ မိစ္ဆတ္တေဟိ နိယတော, ဒသဝတ္ထုကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော, ဒသဝတ္ထုကာယ အန္တဂ္ဂာဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော, အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စေဟိ ပပဉ္စိတော, ဒွာသဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိဂတေဟိ ပရိယုဋ္ဌိတော လောကသန္နိပတိတော တသောတိ သမ္ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတိ။

“အဟဉ္စမှိ တိဏ္ဏော, လောကော စ အတိဏ္ဏော။ အဟဉ္စမှိ မုတ္တော, လောကော စ အမုတ္တော။ အဟဉ္စမှိ ဒန္တော, လောကော စ အဒန္တော။ အဟဉ္စမှိ သန္တော, လောကော စ အသန္တော။ အဟဉ္စမှိ အဿတ္ထော, လောကော စ အနဿတ္ထော။ အဟဉ္စမှိ ပရိနိဗ္ဗုတော, လောကော စ အပရိနိဗ္ဗုတော။ ပဟောမိ ခွါဟံ တိဏ္ဏော တာရေတုံ, မုတ္တော မောစေတုံ, ဒန္တော ဒမေတုံ, သန္တော သမေတုံ , အဿတ္ထော အဿာသေတုံ, ပရိနိဗ္ဗုတော ပရေ စ ပရိနိဗ္ဗာပေတုန္တိ ပဿန္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ သတ္တေသု မဟာကရုဏာ ဩက္ကမတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၇-၁၁၈)။

ဣမိနာဝ နယေန ဘဂဝတော သတ္တေသု မေတ္တာဩက္ကမနဉ္စ ဝိဘာဝေတဗ္ဗံ။ ကရုဏာဝိသယဿ ဟိ ဒုက္ခဿ ပဋိပက္ခဘူတံ သုခံ သတ္တေသု ဉပသံဟရန္တီ မေတ္တာပိ ပဝတ္တတီတိ ဣမေ အဋ္ဌာဟဒအဝိဟိံသာဝိတက္ကာ ခေမဝိတက္ကော။ ပဝိဝေကဝိတက္ကော ပန နေက္ခမ္မဝိတက္ကောယေဝ, တဿ ဒိဗ္ဗဝိဟာရအရိယဝိဟာရေသု ပုဗ္ဗဘာဂဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပစ္စဝေက္ခဏာယ စ ဝသေန ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ယေ တေ ဘဂဝတော ဒေဝသိကံ ဝဠဉ္ဇနကဝသေန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ခါ သမာပတ္တိဝိဟာရာ, ယေသံ ပုရေစရဏာဘာဝေန ပဝတ္တံ သမာဓိစရိယာနုဂတံ ဉာဏစရိယာနုဂတံ ဉာဏံ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသမာပတ္တိသဉ္စာရိမဟာဝဇိရဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ, တေသံ ဝသေန ဘဂဝတော ပဝိဝေကဝိတက္ကဿ ဗဟုလံ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယဉ္စ အတ္ထော မဟာသစ္စကသုတ္တေနပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဥ္ဟိ တတ္ထ ဘဂဝတာ –

“သော ခေါ အဟံ, အဂ္ဂိဝေဿန, တဿာယေဝ ပုရိမဿ သမာဓိနိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေမိ, သန္နိသာဒေမိ, ယေန သုဒံ နိစ္စကပ္ပံ ဝိဟရာမီ”တိ (မ. နိ. ၁.၃၈၇)။

ဣဒဥ္ဟိ ဘဂဝတ “သမဏော ဂေါတမော အဘိရူပေါ ဟသာဒိကော သုဖုသိတံ ဒန္တာဝရဏံ, ဇိဝှာ တနုကာ, မဓုရံ ဝစနံ, တေန ပရိသံ ရဉ္ဇေန္တော မညေ ဝိစရတိ, စိတ္တေ ပနဿ ဧကဂ္ဂတာ နတ္ထိ, ယော ဧဝံ သညတ္တိဗဟုလော စ ရတီ”တိ သစ္စကေန နိဂဏ္ဌပုတ္တေန ဝိတက္ကိတေ အဝဿံ သဟောပံ စောရံ ဂဏှန္တော ဝိယ “န အဂ္ဂိဝေဿန တထာဂတော ပရိသံ ရဉ္ဇေန္တော သညတ္တိဗဟုလော ဝိစရတိ, စက္ကတဋ္ဌပရိယန္တာယပိ ပရိသာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, အသလ္လီနော အနုပလိတ္တော ဧကတ္တံ ဧကဝိဟာရိသုညတာဖလသမာပတ္တိဖလံ အနုယုတ္တော”တိ ဒဿေတုံ အာဟရိ။

ဘဂဝတ ဟိ ယဿိံ ခဏေ ပရိသာ သာဓုကာရံ ဒေတိ, ဓမ္မံ ဝ ပစ္စဝေက္ခတိ, တဿိံ ခဏေ ပုဗ္ဗဘာဂေန ကာလံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဖလသမာပတ္တိံ အဿာသတရေ ပဿာသတရေ သမာပဇ္ဇတိ, သာဓုကာရသဒ္ဒနိဂ္ဃောသေ အဝိစ္ဆိန္နေယေဝ ဓမ္မပစ္စဝေက္ခဏာယ စ ပရိယောသာနေ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ဌိတဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဗုဒ္ဓါနဉ္ဟိ ဘဝင်္ဂပရိတသော လဟုကော, အဿာသတရေ ပဿာသတရေ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ ယထာဝုတ္တသမာပတ္တီနံ သပုဗ္ဗဘာဂါနံ ဝသေန ဘဂဝတော ခေမဝိတက္ကဿ ပဝိဝေကဝိတက္ကဿ စ ဗဟုလပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တတ္ထ ယဿ ဗျာပါဒဝိဟိံသာဝိတက္ကာဒိသံကိလေသပ္ပဟာနဿ အဗျာပါဒဝိတက္ကဿ အဝိဟိံသာဝိတက္ကဿ စ အာနုဘာဝေန ကုတောစိပိ ဘယာဘာဝတော တံသမင်္ဂီ ခေမပ္ပတ္တော စ ဝိဟရတိ, တတော စ သဗ္ဗသ

သပိ သဗ္ဗအပိ ခေမမေဝ ဟောတိ အဘယမေဝ။ တသ္မာ ဒုဝိဓောပိ ဥဘယေသံ ခေမင်္ကရောတိ **ခေမဝိတက္ကော**။ ယသ္သ ပန ကာမဝိတက္ကာဒိသံကိလေသပဟာနသ္သ နေက္ခမ္မဝိတက္ကသ္သ အာနုဘာဝေန ကာယဝိဝေကော, စိတ္တဝိဝေကော, ဥပဓိဝိဝေကောတိ တိဝိဓော; တဒင်္ဂဝိဝေကော, ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော, သမုစ္ဆေဒဝိဝေကော, ပဋိပ္ပသ္သဒ္ဓိဝိဝေကော, နိသ္သရဏဝိဝေကောတိ ပဉ္စဝိဓော စ ဝိဝေကော ဟာရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ။ သော ယထာရဟံ အာရမ္မဏတော သမ္ပယောဂတော စ ပဝိဝေကသဟဂတော ဝိတက္ကောတိ **ပဝိဝေကဝိတက္ကော**။ ဧတေ စ ဒွေဝ ဝိတက္ကာ ဧဝံ ဝိဘတ္တဝိသယာပိ သမာနာ အာဒိကမ္မိကာနံ အညမညူပကာရာယ သမ္ဘဝန္တိ။ ယထာ ဟိ ခေမဝိတက္ကသ္သ ပဝိဝေကဝိတက္ကော အနုပ္ပန္နသ္သ ဥပ္ပာအာယ ဥပ္ပန္နသ္သ ဘိယ္ယောဘာတာယ ဝေပုလ္လာယ ဟောတိ, ဧဝံ ပဝိဝေကဝိတက္ကသ္သပိ ခေမဝိတက္ကော။ န ဟိ ဝူပကဋ္ဌကာယစိတ္တာနမန္တရေန မေတ္တာဝိဟာရာဒယော သမ္ဘဝန္တိ ဗျာဟအာဒိပ္ပဟာနေန စ ဝိနာ စိတ္တဝိဝေကာဒီနံ အသမ္ဘတောယေတတိ အညမညသ္သ ဗဟူပကာရာ ဧတေ ဓမ္မာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဘဂဝတော ပန သဗ္ဗသော ပဟီနသံကိလေသသ္သ လောကဟိတတ္ထာယ ဧဝံ ခေမဝိတက္ကော စ ပဝိဝေကဝိတက္ကော စ အသ္သာသတရမတ္တေပိ ဟိတသုခမာဝဟန္တိယေတတိ။ ခေမော စ ဝိတက္ကော ပဝိဝေကော စ ဝိတက္ကောတိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။

ဧဝံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌေ ဒွေဝ ဝိတက္ကေ နိဒ္ဒိသိတုံ **"အဗျာပဇ္ဈာရာမော"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အဗျာပဇ္ဈန္တိ ကသ္သစိ အဒုက္ခနံ အဗျာပဇ္ဈော, သော အာရမိတဗ္ဗတော အာရာမော ဧတသ္သာတိ အဗျာပဇ္ဈာရာမော။ အဗျာပဇ္ဈေ ရတော သေဝနဝသေန နိရတောတိ **အဗျာပဇ္ဈရတော။ ဧသေတ** တိ ဧသော ဧဝ။ **ဣရိယာယာ**တိ ကိရိယာယ, ကာယဝစီပယောဂေနာတိ အတ္ထော။ **န ကဉ္စိ ဗျာဗာဓေမိ** တိ ဟီနာဒီသု ကဉ္စိပိ သတ္တံ တဏှာဟာတတသာဒိယောဂတော တသံ တတဒဘာဝတော ပဟီနသဗ္ဗကိလေသဝိပ္ဖန္ဒိတတ္တာ ထာဝရံ တ န ဗာဓေမိ န ဒုက္ခာပေမိ။ ကရုဏဇ္ဈာသယော ဘဂဝတ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဗဟုလော အတ္တနော ပရမရုစိတကရုဏဇ္ဈာသယာနုရူပမေဝမာဟ။ တေန အဝိဟိံသာဝိတက္ကံ အဗျာဟာဒဝိတက္ကဉ္စ ဒသ္သေတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – 'အဟံ ဣမာယ ဣရိယာယ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ ဧဝံ သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇန္တော ဧဝံ သမာပတ္တိဝိဟာရေဟိ ဝိဟရန္တော ဧဝံ ပုညတ္တိကေဟိ ကတာနိ သက္ကာရဂရုကာရမာနနဝန္ဒနပူဇနာနိ အဓိဝာသေန္တော သတ္တေသု န ကဉ္စိ ဗျာဗာဓေမိ, အပိစ ခော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထပ္ပဘေဒံ ဟိတသုခမေဝ နေသံ ပရိဗြူဟေမီ'တိ။

ယံ အကုသလံ, တံ ပဟီနန္တိ ယံ ဒိယမုကိလေသသဟသ္သဘေဒံ အညဉ္စ တံသမ္ပယုတ္တံ အနန္တပ္ပဘေဒံ အကုသလံ, တံ သဗ္ဗံ ဗောဓိမူလေယေဝ မယှံ ပဟီနံ သမူဟတန္တိ။ ဣမိနာ ပဝိဝေကေသု မုဒ္ဓဘူတေန သဒ္ဓိံ နိသ္သရဏဝိဝေကေန သမုစ္ဆေဒပ္ပဋိပ္ပသ္သဒ္ဓိဝိဝေကေ ဒသ္သေတိ။ ကေစိ ပနေတ္ထ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကေပိ ဥဒ္ဓရန္တိ ။ အာဂမနီယပဋိပဒာယ ဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝတာ အတ္တနော ကိလေသက္ခယော ဣဓ ဝုတ္တောတိ။

ဣတိ ဘဂဝတ အပရိမိတကပ္ပပရိစိတ္တံ အတ္တနော ပဝိဝေကဇ္ဈာသယံ သဒ္ဓိံ နိသ္သရဏဇ္ဈာသယေန ဣအာနိ မတ္ထကံ ဟာပေတွာ ဌိတော တမဇ္ဈာသယံ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ အတ္တနော ကိလေသပ္ပဟာနပစ္စဝေက္ခဏမုခေန ဝိဘာဝေတိ။ ယဒတ္ထံ ပနေတ္ထ သတ္ထာ ဣမေ ဒွေဝ ဝိတက္ကေ ဥဒ္ဓရိ, ဣအာနိ တမတ္ထံ ဒသ္သေန္တော **"တသ္မာတိဟ, ဘိက္ခဝေ"**တိအာဒိမာဟ။ ဘဂဝတ ဟိ ဣမသ္သ ဝိတက္ကဒွယသ္သ အတ္တနော ဗဟုလသမုအာစာရဒသ္သနမုခေနေဝ တတ္ထ ဘိက္ခူ နိယောဇေတုံ ဣမံ ဒေသနံ အာရဘိ။

တတ္ထ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ အဗျာပဇ္ဈပဝိဝေကာဘိရတသ္သ မေ ခေမပဝိဝေကဝိတက္ကာယေဝ ဗဟုလံ ပဝတ္တန္တိ, တသ္မာ။ **တိဟာ**တိ နိဟာတမတ္တံ။ **အဗျာပဇ္ဈာရာမာ ဝိဟရထာ**တိ သဗ္ဗသတ္တေသု မေတ္တာဝိဟာရေန ကရုဏာဝိဟာရေ န စ အဘိရမန္တာ ဝိဟရထ။ တေန ဗျာဟာဒသ္သ တဒေကဋ္ဌကိလေသာနဉ္စ ဒူရီကရဏမာဟ။ **တေသံ တေ**တိ ဧတ္ထ **တေ**တိ နိဟာတမတ္တံ။ **ပဝိဝေကာရာမာ ဝိဟရထာ**တိ ကာယာဒိဝိဝေကဉ္စေဝ တဒင်္ဂာဒိဝိဝေကဉ္စာတိ သဗ္ဗဝိဝေကေ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ ကတွာ ဝိဟရထ။ **ဣမာယ မယန္တိ**အာဒိ ယထာ နေသံ ခေမဝိတက္ကသ္သ ပဝတ္တနာကာရဒသ္သနံ, ဧဝံ **ကိံ အကုသလန္တိ**အာဒိ ပဝိဝေကဝိတက္ကသ္သ ပဝတ္တနာကာရဒသ္သနံ။ တတ္ထ ယထာ အနဝဇ္ဇဓမ္မေ ပရိပူရေတုကာမေန ကိံကုသလဂဝေသိနာ ဟုတွာ ကုသလဓမ္မပရိယေသနာ ကာတဗ္ဗာဝ, သာဝဇ္ဇဓမ္မေ ပဇဟိတုကာမေနာပိ အကုသလပရိယေသနာ ကာတဗ္ဗာတိ အာဟ **"ကိံ အကုသလ"**န္တိအာဒိ။ အဘိညာပုဗ္ဗိကာ ဟိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာ။ တတ္ထ **ကိံ အကုသလန္တိ** အကုသလံ နာမ ကိံ, သဘာဝတော ကိမသ္သ လက္ခဏံ, ကာနိ တ ရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာနီတိ အကုသလသ္သ သဘာဝကိစ္စာဒိတော ပစ္စဝေက္ခဏဝိဓိံ ဒသ္သေတိ။ အာဒိကမ္မိကဝသေန စေသ ဝိ

တက္ကော အာဂတော, **ကိံ အပ္ပဟီနံ ကိံ ပဇဟာမာ**တိ ဣဒံ ပဒဒွယံ သေက္ခဝသေန။ တသ္မာ **ကိံ အပ္ပဟီန**န္တိ ကာမရာဂ သံယောဇနာဒီသု အကုသလေသု ကိံ အကုသလံ အမ္ဟာကံ မဂ္ဂေန အသမုစ္ဆိန္နံ? **ကိံ ပဇဟာမာ**တိ ကိံ အကုသလံ သမုဂ္ဃာတေမ? အထ တ **ကိံ ပဇဟာမာ**တိ ဝီတိက္ကမပရိယုဋ္ဌာနာနုသယေသု ကိံ ဝိဘာဂံ အကုသလံ ဣဒါနိ မယံ ပဇဟာမာတိ အတ္ထော။ ကေစိ ပန "ကိံ အပ္ပဟီန"န္တိ ပဌန္တိ။ တေသံ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနာဒိဝသေန အနေကဘေဒေသု အကုသလေသု ကိံ ကတမံ အကုသလံ, ကေန ကတမေန ပကာရေန, ကတမေန တ မဂ္ဂေန အမ္ဟာကံ အပ္ပဟီနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကထာသု **ဗုဒ္ဓ**န္တိ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ အဝိပရီတံ သယမ္ဘုဉာဏေန ဗုဒ္ဓတ္တာ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဗုဒ္ဓံ သစ္စဝိနိမုတ္တဿ ဉေယျဿ အဘာဝတော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

"အဘိညေယျံ အဘိညာတံ, ဘာဝေတဗ္ဗဉ္စ ဘာဝိတံ။
ပဟာတဗ္ဗံ ပဟီနံ မေ, တသ္မာ ဗုဒ္ဓေါသ္မိ ဗြာဟ္မဏာ"တိ။ (သု. နိ. ၅၆၃; မ. နိ. ၂.၃၉၉)။

ဥပေတ္တ မဟာဗောဓိသတ္တံ အညေဟိ သဟိတုံ ဝဟိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အသယ္ဟဿ သကလဿ ဗောဓိသမ္ဘာရဿ မဟာကရုဏာဓိကာရဿ စ သဟနတော ဝဟနတော, တထာ အညေဟိ သဟိတုံ အဘိဘဝိတုံ ဒုက္ကရတ္တာ အသယ္ဟာနံ ပဉ္စန္နံ မာရာနံ သဟနတော အဘိဘဝနတော, အာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိအာဒိဝိဘာဂါဝဗောဓေန ယထာရဟံ ဝေနေယျာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ အနုသာသနသင်္ခါတဿ အညေဟိ အသယ္ဟဿ ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ သဟနတော ဝဟနတော, တတ္ထ တ သာဓုကာရိဘာဝတော **အသယ္ဟသာဟိနံ။ သမုအာစရန္တိ န**န္တိ ဧတ္ထ **န**န္တိ နိပါတမတ္တံ, နံ တထာဂတန္တိ တ အတ္ထော။

သကပရသန္တာနေသု တမသင်္ခါတံ မောဟန္ဓကာရံ နုဒိ ခိပီတိ **တမောနုဒေါ**။ ဟာရံ နိဗ္ဗာနံ ဂတောတိ **ဟာရဂတော**။ အထ တ "မုတ္တော မောစေယျ"န္တိအာဒိနာ နယေန ပဝတ္တိတဿ မဟာဘိနီဟာရဿ သကလဿ တ သံသာရဒုက္ခဿ သဗ္ဗညုဂုဏာနံ ဟာရံ ပရိယန္တံ ဂတောတိ **ဟာရဂတော,** တံ တမောနုဒံ ဟာရဂတံ။ တတော ဧဝ **ပတ္တိပတ္တံ** ဗုဒ္ဓံ, သီလာဒိ ဒသဗလဉာဏာဒိဉ္စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ ပတ္တဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ဝသိမ**န္တိ ဈာနာဒီသု အာကင်္ခါပဋိဗဒ္ဓေါ ပရမော အာဝဇ္ဇနာဒိဝသိဘာဝေ, အရိယိဒ္ဓိသင်္ခါတော အနညသာဓာရဏော စိတ္တဝသိဘာဝေ စ အဿ အတ္ထီတိ **ဝသိမာ,** တံ ဝသိမံ, ဝသိန္တိ အတ္ထော။ သဗ္ဗေသံ ကာမာသဝါဒီနံ အဘာဝေန **အနာသဝံ**။ ကာယဝိသမာဒိကဿ ဝိသမဿ ဝန္တတ္တာ တ ဝိသသင်္ခါတံ သဗ္ဗံ ကိလေသမလံ တရိတ္တ တ ဝိသံ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခံ သယံ တရိတ္တ တ တာရဏတော **ဝိသန္တရော** တံ ဝိသန္တရံ။ တဏှက္ခယေ အရဟတ္တဖလေ နိဗ္ဗာနေ တ **ဝိမုတ္တံ,** ဥဘယမ္ပိ ဂမနတော မောနသင်္ခါတေန ဉာဏေန ကာယမောနေယျာဒီဟိ တ သာတိသယံ သမန္နာဂတတ္တာ **မုနိံ။ မုနီ**တိ ဟိ အကာရိယမုနိ, အနကာရိယမုနိ, သေက္ခမုနိ, အသေက္ခမုနိ, ပစ္စေကမုနိ, မုနိမုနီတိ အနေကဝိဓာ မုနယော။ တတ္ထ ဂိဟီ အာဂတဖလော ဝိညာတသာသနော အကာရိယမုနိ, တထာရူပေါ ပဗ္ဗဇိတော အနကာရိယမုနိ, သတ္တ သေက္ခာ သေက္ခမုနိ, ခီဏာသတော အသေက္ခမုနိ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ပစ္စေကမုနိ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ မုနိမုနီတိ။ အယမေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတော။ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဘတဘာဝတော အန္တိမံ, ပစ္ဆိမံ ဒေဟံ ကာယံ ဓာရေတီတိ **အန္တိမဒေဟဓာရီ,** တံ အန္တိမဒေဟဓာရိံ။ ကိလေသမာရာဒီနံ သမ္မဒေဝ ပရိစ္စတ္တတ္တာ **မာရဉ္ဇဟံ** ။ တတော ဧဝ ဇရာဟေတုသမုစ္ဆေဒတော အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိဝသေန ဟကဋ္ဌဇရာဒိသဗ္ဗဇရာယ **ဟာရဂုံ**။ ဇရာသီသေန စေတ္ထ ဇာတိမရဏသောကာဒီနံ ဟာရဂမနံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံ ဧဝံဘူတံ တထာဂတံ ဒုဝေ ဝိတက္ကာ သမုအာစရန္တီတိ ဗျူမီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဣတိ ဘဂဝတ ပဌမကထာယ ဝိတက္ကဒွယံ ဥဒ္ဒိသိတ္တတ တတော ဒုတိယကထာယ ပဝိဝေကဝိတက္ကံ ဒဿေတ္တတ ဣဒါနိ ခေမဝိတက္ကံ ဒဿေတုံ **"သေလေ ယထာ"**တိ တတိယကထမာဟ။ တတ္ထ **သေလေ ယထာ ပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိ ဋ္ဌိတော**တိ သေလေ သိလာမယေ ဧကဃနပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိ ယထာ ဋ္ဌိတော။ န ဟိ တတ္ထ ဋ္ဌိတဿ ဥဒ္ဓံ ဂီဝုက္ခိပနပသာရဏာဒိကိစ္စံ အတ္ထိ။ **တထူပမ**န္တိ တပ္ပဋိဘာဂံ သေလပဗ္ဗတူပမံ။ အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ယထာ သေလပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိ ဋ္ဌိတော စက္ခုမာ ပုရိသော သမန္တတော ဇနတံ ပဿေယျ, ဧဝမေဝ သုမေဓော, သုန္ဒရပညော သဗ္ဗညုတညာဏေန သမန္တစက္ခု ဘဂဝါ ဓမ္မမယံ ပညာမယံ ပာသာဒမာရုယှ သယံ အပေတသောကော သောကာဝတိဏ္ဏံ ဇာတိဇရာဘိဘူတဉ္စ ဇနတံ သတ္တကာယံ အဝေက္ခတိ ဥပဓာရယတိ ဥပပရိက္ခတိ။ အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပာယော – ယထာ ဟိ ပဗ္ဗတ

ဟာဒေ သမန္တာ မဟန္တံ ခေတ္တံ ကတွာ တတ္ထ ကေအရဟဥ္စသု ကုဋ္ဋိယော ကတွာ ရတ္တိံ အဂ္ဂိံ ဇာလေယ္ယ, စတု ရင်္ဂသမန္နာဂတဥ္စ အန္ဓကာရံ ဘဝေယ္ယ, အထသ္သ ပဗ္ဗတသ္သ မတ္ထကေ ဌတွာ စက္ခုမတော ပုရိသသ္သ ဘူမိပ္ပ ဒေသံ ဩလောကယတော နေဝ ခေတ္တံ, န ကေအရဟဥ္စယော, န ကုဋ္ဋိယော, န တတ္ထ သယိတမနုဿာ ပညာယေယျုံ, ကုဋ္ဋိသု ပန အဂ္ဂိဇာလမတ္တမေဝ ပညာယေယ္ယ, ဧဝံ ဓမ္မမယံ ဟသာဒမာရုယှ သတ္တကာယံ ဩလောကယတော တထာဂ တသ္သ ယေ တေ အကတကလျာဏာ သတ္တာ, တေ ဧကဝိဟာရေ ဒက္ခိဏပဿေ နိသိန္နာပိ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ အာပာထံ နာဂစ္ဆန္တိ, ရတ္တိံ ခိတ္တသရာ ဝိယ ဟောန္တိ။ ယေ ပန ကတကလျာဏာ ဝေနေယျပုဂ္ဂလာ, တေ ဧဝဿ ဒူရေပိ ဌိတာ အာပာထံ အာဂစ္ဆန္တိ, သော အဂ္ဂိ ဝိယ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတော ဝိယ စ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဒူရေ သန္တော ပကာသေန္တိ၊ ဟိမဝန္တောဝ ပဗ္ဗတော။
> အသန္တေတ္ထ န ဒိဿန္တိ၊ ရတ္တိံ ခိတ္တာ ယထာ သရာ''တိ။ (ဓ. ပ. ၃၀၄; နေတ္တိ. ၁၁)။

ဧဝမေတသ္မိံ သုတ္တေ ကထာသု စ ဘဂဝတ အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ကတွာ ဒဿေသိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒေသနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉. ဒုတိယေ **ပရိယာယေနာ**တိ ဧတ္ထ **ပရိယာယ**-သဒ္ဒေါ ''မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၀၅) ဒေသနာယံ အာဂတော။ ''အတ္ထိ ခွေသ , ဗြာဟ္မဏ, ပရိယာယော, ယေန မံ ပရိယာယေန သမ္မာ ဝဒမာ နော ဝဒေယ္ယ – အကိရိယဝါဒေါ သမဏော ဂေါတမော''တိအာဒီသု (ပါရာ. ၅; အ. နိ. ၈.၁၁) ကာရဏေ။ ''ကဿ နု ခေါ, အာနန္ဒ, အဇ္ဇ ပရိယာယော ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒိတု''န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၉၈) ဝါရေ။ ဣဓ ပန ဝါရေပိ ကာရဏေ ပိ ဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတဿ ဒွေ ဓမ္မဒေသနာ ယထာရဟံ ကာရဏေန ဘဝန္တိ, ဝါရေန ဝါတိ အယ မေတ္ထ အတ္ထော။ ဘဂဝတ ဟိ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ ကအစိ ''ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ, ဣမေ, ဓမ္မာ အကုသလာ။ ဣမေ ဓမ္မာ သာဝဇ္ဇာ, ဣမေ ဓမ္မာ အနဝဇ္ဇာ။ ဣမေ သေဝိတဗ္ဗာ, ဣမေ န သေဝိတဗ္ဗာ''တိအာဒိနာ ကုသလာကုသလ ဓမ္မေ ဝိဘဇန္တော ကုသလဓမ္မေဟိ အကုသလဓမ္မေ အသင်္ကရတော ပညာပေန္တော **''ပာပံ ပာပကတော ပဿထာ''**တိ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ကအစိ ''ပါဏာတိပါတော, ဘိက္ခဝေ, အာသေဝိတော ဘာဝိတော ဗဟုလီကတော နိရယသံဝ တ္တနိကော တိရစ္ဆာနယောနိသံဝတ္တနိကော ပေတ္တိဝိသယသံဝတ္တနိကော, ယော သဗ္ဗလဟုကော ပါဏာတိပါတော, သော အပ္ပာယုကသံဝတ္တနိကော''တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၈.၄၀) အာဒီနဝံ ပကာသေန္တော ပာပတော နိဗ္ဗိဒါဟိ နိယောဇေ န္တော **''နိဗ္ဗိန္ဒထ ဝိရဇ္ဇထာ''** တိ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဘဝန္တီ တိ ဟောန္တိ ပဝတ္တန္တိ။ **ပာပံ ပာပကတော ပဿထာ** တိ သဗ္ဗံ ပာပဓမ္မံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အာယတိဉ္စ အဟိတဒုက္ခာဝဟတော လာမကတော ပဿထ။ **တတ္ထ နိဗ္ဗိန္ဒထာ** တိ တသ္မိံ ပာပဓမ္မေ ''အစ္စန္တဟီနဘာဝတော လာမကဋ္ဌေန ပာပံ, အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန အကုသလံ, ပကတိပဘဿရဿ ပသန္နဿ စ စိတ္တဿ ပ ဘဿရာဒိဘာဝဝိနာသနတော သံကိလေသိကံ, ပုနပ္ပုနံ ဘဝဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တနတော ပေါနော့ဘဝိကံ, သဟေဝ ဒရထေဟိ ပရိဠာဟေဟိ ဝတ္တနတော သဒရထံ, ဒုက္ခဿေဝ ဝိပစ္စနတော ဒုက္ခဝိပါကံ, အပရိမာဏမ္ပိ ကာလံ အနာဂတေ ဇာတိ ဇရာမရဏနိဗ္ဗတ္တနတော အာယတိံ ဇာတိဇရာမရဏိယံ, သဗ္ဗဟိတသုခဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထ''န္တိအာဒိနာ နယေန နာနာဝိ ဓေ အာဒီနဝေ, တဿ စ ပဟာနေ အာနိသံသေ သမ္မပညာယ ပဿန္တာ နိဗ္ဗိန္ဒထ နိဗ္ဗေဒံ အာပဇ္ဇထ။ နိဗ္ဗိန္ဒန္တာ စ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမေန ပာပတော ဝိရဇ္ဇထ စေဝ ဝိမုစ္စထ စ။ မဂ္ဂေန တ သမုစ္ဆေဒဝိရာဂဝသေန ဝိ ရဇ္ဇထ, တတော ဖလေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိဝသေန ဝိမုစ္စထ။ အထ ဝာ **ပာပ**န္တိ လာမကတော ပာပံ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟော တိ? ယံ အနိစ္စဒုက္ခာဒိဘာဝေန ကုစ္ဆိတံ အရိယေဟိ ဇိဂုစ္ဆနီယံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ဟာပေတီတိ ပာပံ။ ကိံ ပန တံ? တေဘူမကဓမ္မဇာ တံ ။ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန ပာပကတော ဒိသွာ တတ္ထ အနိစ္စတော, ဒုက္ခတော, ရောဂတော, ဂဏ္ဍတော, သလ္လ တော, အဃတော, အာဗာဓတောတိအာဒိနာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တာ နိဗ္ဗိန္ဒထ။ **အယံ ဒုတိယာ**တိ ယာထာဝတော အဟိတာန တ္ထဝိဘာဝနံ ပဌမံ ဉပာဒာယ တတော ဝိဝေစနံ အယံ ဒုတိယာ ဓမ္မဒေသနာ။

ကထာသု **ဗုဒ္ဓသ္သာ** တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓသ္သ။ **သဗ္ဗဘူတာနုကမ္ပိနော** တိ သဗ္ဗေပိ သတ္တေ မဟာကရုဏာယ အနုကမ္ပန သဘာဝသ္သ။ **ပရိယာယဝစနန္တိ** ပရိယာယေန ကထနံ ဒေသနံ။ **ပသ္သာ** တိ ပရိသံ အာလပတိ, ပရိသဖေဇ္ဇကံ တ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပနာဟု ''အတ္တာနမေဝ သန္ဓာယ ဘဂဝတ 'ပသ္သာ'တိ အတေစာ''တိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဟပကေ **ဝိရဇ္ဇထ** ရာဂံ ပဇဟထာတိ အတ္တော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝိဇ္ဇာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၀. တတိယေ **ပုဗ္ဗင်္ဂမာ** တိ သဟဇာတဝသေန, ဥပနိဿယဝသေန စာတိ ဒွီဟိ အာကာရေဟိ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ပုရဿ ရာ ပဓာနကာရဏံ။ န ဟိ အဝိဇ္ဇာယ ဝိနာ အကုသလုပ္ပတ္တိ အတ္ထိ။ **သမာပတ္တိယာ** တိ သမာပဇ္ဇနာယ သဘာဝပဋိလာ ဘာယ, ပဝတ္တိယာတိ အတ္တော။ တတ္ထ အကုသလပ္ပဝတ္တိယာ အာဒီနဝပ္ပဋိစ္ဆာဒနေန အယောနိသောမနသိကာရဿ ပစ္စယဘာဝေန အပ္ပဟီနဘာဝေန စ အကုသလဓမ္မာနံ ဥပနိဿယဘာဝေါ ဒိဿတိ။

ဧဝံ ဗုဒ္ဓါဓိမရဏာဒိဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော သဗ္ဗာပိ ဂတိယော ဣဓ **ဒုဂ္ဂတိယော** ။ အထ တ ရာကဒိကိလေ သေဟိ ဒူသိတာ ဂတိယော ကာယဝစီစိတ္တာနံ ပဝတ္တိယောတိ ဒုဂ္ဂတိယော, ကာယဝစီမနောဒုစ္စရိတာနိ။ **အသ္မိံ လောကေ** တိ ဣဓ လောကေ မနုဿဂတိယံ တ။ **ပရမှိ စာ**တိ တတော အညာသု ဂတီသု။ **အဝိဇ္ဇာမူလိကာ သဗ္ဗာ** တိ တာ သဗ္ဗာပိ ဒုစ္စရိတဿ ဝိပတ္တိယော ဝုတ္တနယေန အဝိဇ္ဇာပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ အဝိဇ္ဇာမူလိကာ ဧဝ။ **ဣစ္ဆာလောဘသမုဿယာ** တိ အသမ္ပတ္တဝိသယပရိယေသနလက္ခဏာယ ဣစ္ဆာယ, သမ္ပတ္တဝိသယလုဗ္ဘနလက္ခဏေန လောဘေန စ သမုဿိ တာ ဥပစိတာတိ ဣစ္ဆာလောဘသမုဿယာ။

ယတောတိ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဟေတု အဝိဇ္ဇာယ နိဝုတော ဟုတ္ဂ။ **ဟပိစ္ဆော** တိ အဝိဇ္ဇာယ ပဋိစ္ဆာဒိတတ္တာ ဟပိစ္စ ဆတာယ အာဒီနဝေ အပဿန္တော အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနဝသေန ကောဟညာဒီနိ ကရောန္တော ဟပိစ္ဆော, လောဘေ နေဝ အတ္ရိစ္ဆတာပိ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **အနာဒရော**တိ လောကာဓိပတိနော ဩတ္တပ္ပဿ အဘာဝေန သဗြဟ္မစာ ရီသု အာဒရရဟိတော။ **တတော**တိ တသ္မာ အဝိဇ္ဇာဟပိစ္ဆတာအဟိရိကာနောတ္တပ္ပဟေတု ။ **ပသဝတီ**တိ ကာယဒုစ္စ ရိတာဒိဘေဒံ ဟပံ ဥပစိနတိ။ **အဟယံ တေန ဂစ္ဆတီ** တိ တေန တထာ ပသုတေန ဟပေန နိရယာဒိဘေဒံ အဟယံ ဂစ္ဆတိ ဥပပဇ္ဇတိ။

တသ္မာ တိ ယသ္မာ ဧတေ ဧဝံ သဗ္ဗဒုစ္စရိတမူလဘူတာ သဗ္ဗဒုဂ္ဂတိပရိက္ကိလေသဟေတုဘူတာ စ အဝိဇ္ဇာဒယော, တသ္မာ ဣစ္ဆဉ္စ, လောဘဉ္စ, အဝိဇ္ဇဉ္စ, စသဒ္ဒေန အဟိရိကာနောတ္တပ္ပဉ္စ **ဝိရာဇယံ** သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဇဟံ။ ကထံ ဝိရာဇေတီတိ အာဟ? **ဝိဇ္ဇံ ဥပ္ပာဒယ** န္တိ, ဝိပဿနာပဋိဟဋိယာ စ, မဂ္ဂပဋိဟဋိယာ စ, ဉဿက္ကိတုတ အရဟ တ္တမဂ္ဂဝိဇ္ဇံ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒယန္တော။ **သဗ္ဗာ ဒုဂ္ဂတိယော** တိ သဗ္ဗာပိ ဒုစ္စရိတသင်္ခါတာ ဒုဂ္ဂတိယော, ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ တ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဒုက္ခာ, သဗ္ဗာ ပဉ္စပိ ဂတိယော **ဇဟေ** ပဇဟေယျ သမတိက္ကမေယျ။ ကိ လေသဝဋ္ဋပ္ပဟာနေနေဝ ဟိ ကမ္မဝဋ္ဋံ ဝိပာကဝဋ္ဋဉ္စ ပဟီနံ ဟောတီတိ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ပညာပရိဟီနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁. စတုတ္ထေ **သုပရိဟီနာ**တိ သုဋ္ဌု ပရိဟီနာ။ **ယေ အရိယာယ ပညာယ ပရိဟီနာ**တိ ယေ သတ္တာ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယပဋိဝိဇ္ဈနေန စတုသစ္စပဋိဝိဇ္ဈနေန စ ကိလေသေဟိ အာရကာ ဌိတတ္တာ အရိယာယ ပရိသုဒ္ဓါယ ဝိပဿ နာပညာယ စ မဂ္ဂပညာယ စ ပရိဟီနာ, တေ လောကိယလောကုတ္တရာဟိ သမ္ပတ္တီဟိ အတိဝိယ ပရိဟီနာ မဟာဇာနိကာ။ ကေ ပန တေတိ? ယေ ကမ္မာဝရဏေန သမန္နာဂတာ။ တေ ဟိ မိစ္ဆတ္တနိယတဘာဝတော ဧကန္တေန ပရိဟီနာ အပရိပု

ဏ္ဏာ မဟာဇာနိကာ။ တေနာဟ **“ဒုဂ္ဂတိ ဟဍ္ဍိကင္ခာ”** တိ။ ဝိပာကာဝရဏာသမင်္ဂိနောပိ ပရိဟီနာ။ အထ တ သုက္ကပက္ခေ အပရိဟီနာ နာမ တိဝိဓာဝရဏဝိရဟိတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ ကမ္မဿကတဉာဏေန စ သမန္နာဂတာ။ သေသံ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာသု **ပညာယာ**တိ နိဿက္ကဝစနံ, ဝိပဿနာဉာဏတော မဂ္ဂဉာဏတော စ ပရိဟာနေနာတိ။ သာမိဝစနံ တတော, ယထာဝုတ္တဉာဏဿ ပရိဟာနေနာတိ, ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗဿ အနုပ္ပာဒနမေဝ စေတ္ထ ပရိဟာနံ။ **နိဝိဋ္ဌံ နာမရူပသ္မိန္တိ** နာမရူပေ ဥပာဒာနက္ခန္ဓပဉ္စကေ “ဧတံ မမာ”တိအာဒိနာ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန အဘိနိဝိဋ္ဌံ အဇ္ဈောသိတံ, တတောဧဝ **ဣဒံ သစ္စန္တိ မညတီ** တိ “ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည”န္တိ မညတိ။ “သဒေဝကေ လောကေ”တိ ဝိဘတ္တိ ပရိဏာမေတဗ္ဗာ။

ဧဝံ ပဌမကထာယ သံကိလေသပက္ခံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယဿာ အနုပ္ပတ္တိယာ နာမရူပသ္မိံ မညနာဘိနိဝေသေဟိ ကိလေသဝဋ္ဋံ ဝတ္တတိ, တဿာ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝဋ္ဋဿ ဥပစ္ဆေဒောတိ ပညာယ အာနုဘာဝံ ပကာသေန္တော **“ပညာ ဟိ သေဋ္ဌာ လောကသ္မိ”** န္တိ ကထမာဟ။

တတ္ထ **လောကသ္မိ** န္တိ သင်္ခါရလောကသ္မိံ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဝိယ သတ္တေသု, သင်္ခါရေသု ပညာသဒိသော ဓမ္မော နတ္ထိ။ ပညုတ္တရာ ဟိ ကုသလာ ဓမ္မာ, ပညာယ စ သိဒ္ဓါယ သဗ္ဗေ အနဝဇ္ဇဓမ္မာ သိဒ္ဓါ ဧဝ ဟောန္တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “သမ္မာဒိဋ္ဌိဿ သမ္မာသင်္ကပ္ပော ပဟောတီ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၃.၁၄၁; သံ. နိ. ၅.၁)။ ယာ ပနေတ္ထ ပညာ အဓိပ္ပေတာ, သာ သေဋ္ဌာတိ ထောမိတာ။ ယထာ စ သာ ပဝတ္တတိ, တံ ဒဿေတုံ **“ယာယံ နိဗ္ဗေဓဂါမိနီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – ယာ အယံ ပညာ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ အပဒာလိတပုဗ္ဗံ လောဘက္ခန္ဓာဒိံ နိဗ္ဗိဇ္ဈန္တီ ပဒာလေန္တီ ဂစ္ဆတီ ပဝတ္တတီတိ နိဗ္ဗေဓဂါမိနီ, ယာယ စ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသေသု သတ္တနိကာယေသု ခန္ဓာနံ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိသင်္ခါတာယ ဇာတိယာ တံနိမိတ္တဿ စ ကမ္မဘဝဿ ပရိက္ခယံ ပရိယောသာနံ နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဉ္စ သမ္မာ အဝိပရီတံ ဇာနာတိ သစ္ဆိကရောတိ, အယံ သဟဝိပဿနာ မဂ္ဂပညာ သေဋ္ဌာ လောကသ္မိန္တိ။

ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တပညာနုဘာဝသမ္ပန္နေ ခီဏာသဝေ အဘိတ္ထဝန္တော **“တေသံ ဒေဝါ မနုဿာ စာ”** တိ ဩသာနကထမာဟ။ တဿတ္ထော – တေသံ စတူသု အရိယသစ္စေသု ပရိညာဒီနံ သောဠသန္နံ ကိစ္စာနံ နိဋ္ဌိတတ္တာ စတုသစ္စသမ္ဗောဓေန **သမ္ဗုဒ္ဓါနံ,** သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ **သတိမတံ,** ဝုတ္တနယေန သမုစ္ဆိတသမ္မောဟတ္တာ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ **ဟာသပညာနံ,** ပုဗ္ဗဘာဂေ တ သီလာဒိပာရိပူရိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယာယ ဟာသဝေဒတုဋ္ဌိပာမောဇ္ဇဗဟုလတာယ **ဟာသပညာနံ,** သဗ္ဗသော ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနတ္တာ **အန္တိမသရီရဓာရီနံ** ခီဏာသဝါနံ ဒေဝါ မနုဿာ စ **ပိဟယန္တိ** ပိယာ ဟောန္တိ, တဗ္ဘာဝံ အဓိဂန္တုံ ဣစ္ဆန္တိ “အဟော ပညာနုဘာဝါ တေ, အဟော ဝတ မယမ္ပိ ဧဒိသာ ဧဝံ နိတ္တိဏ္ဏသဗ္ဗဒုက္ခာ ဘဝေယျာမာ”တိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သုက္ကဓမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၂. ပဉ္စမေ **သုက္ကာ** တိ န ဝဏ္ဏသုက္ကတာယ သုက္ကာ, သုက္ကဘာဝတာယ ပန ပရမဝေါဒါနာယ သံဝတ္တန္တီတိ နိပ္ဖတ္တိသုက္ကတာယ သုက္ကာ။ သရသေနပိ သဗ္ဗေ ကုသလာ ဓမ္မာ သုက္ကာ ဧဝ ကဏှာဘာဝပဋိပက္ခတော ။ တေသ ဥဿဟိ ဥပ္ပတ္တိယာ စိတ္တံ ပဘဿရံ ဟောတိ ပရိသုဒ္ဓံ။ **ဓမ္မာ** တိ ကုသလာ ဓမ္မာ။ **လောကန္တိ** သတ္တလောကံ။ **ပာလေန္တီ**တိ အာဓာရသန္ဓာရဏေန မရိယာဒံ ဌပေန္တာ ရက္ခန္တိ။ **ဟိရီ စ ဩတ္တပ္ပဉ္စာ** တိ ဧတ္ထ ဟိရိယတိ ဟိရိယိတဗ္ဗေန, ဟိရိယန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ဟိရီ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “ယံ ဟိရိယတိ ဟိရိယိတဗ္ဗေန, ဟိရိယတိ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ, အယံ ဝုစ္စတိ ဟိရီ”တိ (ဓ. သ. ၃၀)။ ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန, ဩတ္တပ္ပန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ဩတ္တပ္ပံ။ ဝုတ္တမ္ပိစေတံ “ယံ ဩတ္တပ္ပတိ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေန, ဩတ္တပ္ပတိ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဩတ္တပ္ပ”န္တိ (ဓ. သ. ၃၁)။

တတ္ထ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟိရီ, ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ။ အတ္တာဓိပတေယျာ ဟိရီ, လောကာဓိပတေယျံ ဩတ္တပ္ပံ။ လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ ဟိရီ, ဘယသဘာဝသဏ္ဌိတံ ဩတ္တပ္ပံ။ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ, ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ။

တတ္ထ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ ဟိရိံ စတူဟိ ကာရဏေဟိ သမုဋ္ဌာပေတိ – ဇာတိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ, ဝယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ, သူရဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ, ဗာဟုသစ္စံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ကထံ? ''ပါပကရဏံ နာမေတံ န ဇာတိသမ္ပန္နာနံ ကမ္မံ, ဟီနဇစ္စာနံ ကေဝဋ္ဋာဒီနံ ကမ္မံ, မာဒိသဿ ဇာတိသမ္ပန္နဿ ဣဒံ ကမ္မံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ တာဝ ဇာတိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါဏာတိပါတာဒိပါပကမ္မံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ ''ပါပကရဏံ နာမေတံ ဒဟရေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ, မာဒိသဿ ဝယေ ဌိတဿ ဣဒံ ကမ္မံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ ဝယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါဏာတိပါတာဒိပါပကမ္မံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ ''ပါပကရဏံ နာမေတံ ဒုဗ္ဗလဇာတိကာနံ ကမ္မံ, မာဒိသဿ သူရဘာဝသမ္ပန္နဿ ဣဒံ ကမ္မံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ သူရဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါဏာတိပါတာဒိပါပကမ္မံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ ''ပါပကရဏံ နာမေတံ အန္ဓဗာလာနံ ကမ္မံ, န ပဏ္ဍိတာနံ, မာဒိသဿ ပဏ္ဍိတဿ ဗဟုဿုတဿ ဣဒံ ကမ္မံ ကာတုံ န ယုတ္တ''န္တိ ဧဝံ ဗာဟုသစ္စံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပါဏာတိပါတာဒိပါပကမ္မံ အကရောန္တော ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ ဟိရိံ စတူဟိ ကာရဏေဟိ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သမုဋ္ဌာပေတွာ စ ပန အတ္တနော စိတ္တေ ဟိရိံ ပဝေသေတွာ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ ဧဝံ ဟိရီ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ ဟောတိ။

ကထံ ဩတ္တပ္ပံ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ နာမ? ''သစေ တွံ ပါပကမ္မံ ကရိဿသိ, စတူသု ပရိသာသု ဂရဟပ္ပတ္တော ဘဝိဿသိ။

''ဂရဟိဿန္တိ တံ ဝိညူ၊ အသုစိံ နာဂရိကော ယထာ။
ဝဇ္ဇိတော သီလဝန္တေဟိ၊ ကထံ ဘိက္ခု ကရိဿသီ''တိ။ –

ပစ္စဝေက္ခန္တော ဟိ ဗဟိဒ္ဓါသမုဋ္ဌိတေန ဩတ္တပ္ပေန ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ ဧဝံ ဩတ္တပ္ပံ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ နာမ ဟောတိ။

ကထံ ဟိရီ အတ္တာဓိပတေယျာ နာမ? ဣဓေကစ္စော ကုလပုတ္တော အတ္တာနံ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ''မာဒိသဿ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဿ ဗဟုဿုတဿ ဓုတင်္ဂဓရဿ န ယုတ္တံ ပါပကမ္မံ ကာတု''န္တိ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ ဧဝံ ဟိရီ အတ္တာဓိပတေယျာ နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

''သော အတ္တာနံယေဝ အဓိပတိံ ကရိတွာ အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတိ, သာဝဇ္ဇံ ပဇဟတိ, အနဝဇ္ဇံ ဘာဝေတိ, သုဒ္ဓမတ္တာနံ ပရိဟရတီ''တိ (အ. နိ. ၃.၄၀)။

ကထံ ဩတ္တပ္ပံ လောကာဓိပတေယျံ နာမ? ဣဓေကစ္စော ကုလပုတ္တော လောကံ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။ ယထာဟ –

''မဟာ ခေါ ပနာယံ လောကသန္နိဝါသော။ မဟန္တသ္မိံ ခေါ ပန လောကသန္နိဝါသေ သန္တိ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဣဒ္ဓိမန္တော ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ ပရစိတ္တဝိဒုနော , တေ ဒူရတောပိ ပဿန္တိ, အာသန္နာပိ န ဒိဿန္တိ, စေတသာပိ စိတ္တံ ပဇာနန္တိ, တေပိ မံ ဧဝံ ဇာနိဿန္တိ 'ပဿထ ဘော ဣမံ ကုလပုတ္တံ, သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော သမာနော ဝေါကိဏ္ဏော ဝိဟရတိ ပါပကေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ'တိ။ သန္တိ ဒေဝတာ ဣဒ္ဓိမန္တိနိယော ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ ပရစိတ္တဝိဒုနိယော, တာ ဒူရတောပိ ပဿန္တိ, အာသန္နာပိ န ဒိဿန္တိ, စေတသာပိ စိတ္တံ ပဇာနန္တိ, တာပိ မံ ဧဝံ ဇာနိဿန္တိ 'ပဿထ ဘော ဣမံ, ကုလပုတ္တံ, သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော သမာနော ဝေါကိဏ္ဏော ဝိဟရတိ ပါပကေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ'တိ။ သော လောကံယေဝ အဓိပတိံ ကတွာ အကုသလံ ပဇဟတီ''တိ (အ. နိ. ၃.၄၀)။

ဧဝံ လောကာဓိပတေယျံ ဩတ္တပ္ပံ။

လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာတိ ဧတ္ထ လဇ္ဇာတိ လဇ္ဇနာကာရော, တေန သဘာဝေန သဏ္ဌိတာ ဟိရီ။ ဘယန္တိ အပါယဘယံ, တေန သဘာဝေန သဏ္ဌိတံ ဩတ္တပ္ပံ။ တဒုဘယံ ပါပပရိဝဇ္ဇနေ ပါကဋံ ဟောတိ။ တတ္ထ ယထာ ဒ္ဝီသု အယောဂုဠေသု ဧကော သီတလော ဘဝေယျ ဂူထမက္ခိတော, ဧကော ဥဏှော အာဒိတ္တော။ တေသု ယထာ သီတလံ ဂူထမက္ခိတတ္တာ ဇိဂုစ္ဆန္တော ဝိညုဇာတိကော န ဂဏှာတိ, ဣတရံ ဍာဟဘယေန, ဧဝံ ပဏ္ဍိတော လဇ္ဇာယ ဇိဂုစ္ဆန္တော ပါပံ န ကရောတိ, ဩတ္တပ္ပေန အပါယဘီတော ပါပံ န ကရောတိ။ ဧဝံ လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ ဟိရီ, ဘယသဘာဝသဏ္ဌိတံ ဩတ္တပ္ပံ။

ကထံ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ, ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ? ဧကစ္စော ဟိ ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, သတ္ထုမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, ဒါယဇ္ဇမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, သဗြဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာတိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ တတ္ထ ဂါရဝေန သပ္ပတိဿဝလက္ခဏံ ဟိရိံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ပါပံ န ကရောတိ, ဧကစ္စော အတ္တာနုဝါဒဘယံ, ပရာနုဝါဒဘယံ, ဒဏ္ဍဘယံ, ဒုဂ္ဂတိဘယန္တိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ ဝဇ္ဇတော ဘာယန္တော ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ပါပံ န ကရောတိ။ ဧတ္ထ စ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာဒိတာ ဟိရောတ္တပ္ပါနံ တတ္ထ တတ္ထ ပါကဋဘာဝေန ဝုတ္တာ, န ပန နေသံ ကဒါစိ အညမညဝိပ္ပယောဂေါ။ န ဟိ လဇ္ဇနံ နိဗ္ဘယံ, ပါပဘယံ ဝါ အလဇ္ဇနံ အတ္ထီတိ။

ဣမေ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဒွေ သုက္ကာ ဓမ္မာ လောကံ န ပါလေယျုံန္တိ ဘိက္ခဝေ, ဣမေ ဒွေ အနဝဇ္ဇဓမ္မာ ယဒိ လောကံ န ရက္ခေယျုံ, လောကပါလကာ ယဒိ န ဘဝေယျုံ။ **နယိဓ ပညာယေထ မာတာ**တိ ဣဓ ဣမသ္မိံ လောကေ ဇနိကာ မာတာ “အယံ မေ မာတာ”တိ ဂရုစိတ္တီကာရဝသေန န ပညာယေထ, “အယံ မာတာ”တိ န လဗ္ဘေယျ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **မာတုစ္ဆာ**တိ မာတုဘဂိနီ။ **မာတုလာနီ**တိ မာတုလဘရိယာ။ **ဂရူန**န္တိ မဟာပိတုစူဠပိတုဇေဋ္ဌဘာတုအာဒီနံ ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ။ **သမ္ဘေဒ**န္တိ သင်္ကရံ, မရိယာဒဘေဒံ ဝါ။ **ယထာ အဇေဠကာ**တိအာဒီဟိ ဥပမံ ဒဿေတိ။ ဧတေ ဟိ သတ္တာ “အယံ မေ မာတာ”တိ ဝါ “မာတုစ္ဆာ”တိ ဝါ ဂရုစိတ္တီကာရဝသေန န ဇာနန္တိ, ယံ ဝတ္ထုံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နာ, တတ္ထာပိ ဝိပ္ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ တသ္မာ ဥပမံ အာဟရန္တော အဇေဠကာဒယော အာဟရိ။ အယဉှေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ယထာ အဇေဠကာဒယော တိရစ္ဆာနာ ဟိရောတ္တပ္ပရဟိတာ မာတာဒိသညံ အကတွာ ဘိန္နမရိယာဒါ သဗ္ဗတ္ထ သမ္ဘေဒေန ဝတ္တန္တိ, ဧဝမယံ မနုဿလောကော ယဒိ လောကပါလကဓမ္မာ န ဘဝေယျုံ, သဗ္ဗတ္ထ သမ္ဘေဒေန ဝတ္တေယျ။ ယသ္မာ ပနိမေ လောကပါလကဓမ္မာ လောကံ ပါလေန္တိ, တသ္မာ နတ္ထိ သမ္ဘေဒေါတိ။

ဂါထာသု **ယေသံ စေ ဟိရိဩတ္တပ္ပန္တိ** စေတိ နိပါတမတ္တံ။ ယေသံ သတ္တာနံ ဟိရီ စ ဩတ္တပ္ပဉ္စ သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗကာလမေဝ န ဝိဇ္ဇတိ န ဥပလဗ္ဘတိ။ **ဝေါက္ကန္တာ သုက္ကမူလာ တေ**တိ တေ သတ္တာ ကုသလမူလပစ္ဆေဒဝသေန သာပိ ကမ္မဿ ကရဏတော ကုသလကမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာနဘူတာနံ ဟိရောတ္တပ္ပါနမေဝ ဝါ အဘာဝတော ကုသလတော ဝေါက္ကမိတွာ, အပသက္ကိတွာ, ဌိတတ္တာ ဝေါက္ကန္တာ သုက္ကမူလာ, ပုနပ္ပုနံ ဇာယနမီယနသဘာဝတ္တာ ဇာတိမရဏဂါမိနော သံသာရံ နာတိဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။

ယေသဉ္စ ဟိရိဩတ္တပ္ပန္တိ ယေသံ ပန ပရိသုဒ္ဓမတီနံ သတ္တာနံ ဟိရီ စ ဩတ္တပ္ပဉ္စာတိ ဣမေ ဓမ္မာ သဒါ သဗ္ဗကာလံ ရတ္တိန္ဒိဝံ နဝမဇ္ဈိမထေရကာလေသု သမ္မာ ဥပဂမ္မ ဌိတာ ပါပ ဇိဂုစ္ဆန္တာ ဘာယန္တာ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ပါပံ ပဇဟန္တာ။ **ဝိရူဠ္ဟဗြဟ္မစရိယာ**တိ သာသနဗြဟ္မစရိယေ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယေ စ ဝိရူဠ္ဟိံ အာပန္နာ, အဂ္ဂမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော သန္တကိလေသတာယ သန္တဂုဏတာယ စ **သန္တော,** ပုနဗ္ဘဝဿ ခေပိတတ္တာ **ခီဏပုနဗ္ဘဝါ** ဟောန္တီတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အဇာတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃. ဆဋ္ဌေ **အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ**တိ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? ဧကဒိဝသံ ကိရ ဘဂဝတာ အနေကပရိယာယေန သံသာရေ အာဒီနဝံ ပကာသေတွာ တဒုပသမနာဒိဝသေန နိဗ္ဗာနပဋိသံယုတ္တာယ ဓမ္မဒေသနာယ ကထိတာယ ဘိက္ခူနံ ဧတဒဟောသိ “အယံ သံသာရော ဘဂဝတာ အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ကာရဏေဟိ သဟေတုကော ဝုတ္တော, နိဗ္ဗာနဿ ပန တဒုပသမဿ န ကိဉ္စိ

စိ ကာရဏံ ဝုတ္တံ, တယိဒံ အဟေတုကံ ကထံ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန ဥပလဗ္ဘတီ''တိ။ အထ ဘဂဝတ ေတသံ ဘိက္ခူနံ ဝိမတိဝိဓမနတ္ထဥ္စေဝ, ''ဣမေ သမဏဗ္ရာဟ္မဏာနံ 'နိဗ္ဗာနံ နိဗ္ဗာန'န္တိ တစာဝတ္ထုမတ္တမေဝ, နတ္ထိ ဟိ ပရမတ္ထတော နိဗ္ဗာနံ နာမ အနုပလဗ္ဘမာနသဘာဝတ္တာ''တိ လောကာယတိကာဒယော ဝိယ ဝိပ္ပဋိပန္နာနံ ဗဟိဒ္ဓာ စ ပုထုဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ မိစ္ဆာဝါဒဘဥ္ဇနတ္ထဥ္စ, အမတမဟာနိဗ္ဗာနဿ ပရမတ္ထတော အတ္ထိဘာဝဒီပနတ္ထံ တဿ စ နိဿရဏဘာဝဒိအာနုဘာဝဝိဘာဝနတ္ထာဒီပနတ္ထံ ပီတိဝေဂေန ဥဒာနဝသေန ဣဒံ သုတ္တံ အဘာသိ။ တထာ ဟိ ဣဒံ သုတ္တံ ဥဒာနေပိ (ဥဒါ. ၇၂-၇၄) သင်္ဂီတံ။

တတ္ထ **အတ္ထီ** တိ ဝိဇ္ဇတိ ပရမတ္ထတော ဥပလဗ္ဘတိ။ **အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခတ** န္တိ သဗ္ဗာနိပိ ပအာနိ အညမညဝေဝစနာနိ။ အထ တ ဝေဒနာဒယော ဝိယ ဟေတုပစ္စယသမဝါယသင်္ခာတာယ ကာရဏသာမဂ္ဂိယာ န ဇာတံ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ **အဇာတံ**။ ကာရဏေန ဝိနာ သယမေဝ န ဘူတံ န ပာတုဘူတံ န ဥပ္ပန္နန္တိ **အဘူတံ**။ ဧဝံ အဇာတတ္တာ အဘူတတ္တာ စ ယေန ကေနစိ ကာရဏေန န ကတန္တိ **အကတံ**။ ဇာတဘူတကတသဘာဝေ စ နာမရူပဓမ္မာနံ သင်္ခတဓမ္မာနံ ဟောတိ, န အသင်္ခတသဘာဝဿ နိဗ္ဗာနဿာတိ ဒဿနတ္ထံ **အသင်္ခတ** န္တိ ဝုတ္တံ။ ပဋိလောမတော တ သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ပစ္စယေဟိ ကတန္တိ သင်္ခတံ, တထာ န သင်္ခတံ, သင်္ခတလက္ခဏရဟိတန္တိ စ **အသင်္ခတ** န္တိ ဧဝံ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတဘာဝေ ပဋိသိဒ္ဓေ ''သိယာ နု ခော ဧကေနေဝ ကာရဏေန ကတ''န္တိ အာသင်္ကာယံ ''န ကေနစိ ကတ''န္တိ ဒဿနတ္ထံ **''အကတ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ အပ္ပစ္စယမ္ပိ သမာနံ ''သယမေဝ နု ခော ဣဒံ ဘူတံ ပာတုဘူတ''န္တိ အာသင်္ကာယံ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **''အဘူတ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ အယဥ္စ ဧတဿ အသင်္ခတာကတာဘူတဘာဝေ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဇာတိဓမ္မတ္တာတိ ဒဿေတုံ **''အဇာတ''**န္တိ ဝုတ္တန္တိ။ ဧဝမေတေသံ စတုန္နမ္ပိ ပအာနံ သာတ္ထကဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတိ ဘဂဝတ ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခတ''န္တိ ပရမတ္ထတော နိဗ္ဗာနဿ အတ္ထိဘာဝံ ဝတွာ တတ္ထ ဟေတုံ ဒဿေန္တော **''နော စေတံ, ဘိက္ခဝေ''** တိအာဒိမာဟ။ တဿာယံ သင်္ခေပေါ – ဘိက္ခဝေ, ယဒိ အဇာတာဒိသဘာဝ အသင်္ခတာ ဓာတု န အဘဝိဿ န သိယာ, ဣဓ လောကေ ဇာတာဒိသဘာဝဿ ရူပါဒိက္ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခာတဿ သင်္ခာရဂတဿ နိဿရဏံ အနဝသေသဝူပသမော န ပညာယေယျ န ဥပလဗ္ဘေယျ န သမ္ဘဝေယျ။ နိဗ္ဗာနဥ္ဟိ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တမာနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော အရိယမဂ္ဂဓမ္မာ အနဝသေသတော ကိလေသေ သမုစ္ဆိန္ဒန္တိ, တေနေတ္ထ သဗ္ဗဿပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အပ္ပဝတ္တိ အပဂမော နိဿရဏံ ပညာယတိ။

ဧဝံ ဗ္ယတိရေကဝသေန နိဗ္ဗာနဿ အတ္ထိဘာဝံ ဒဿေတွာ ဣဒာနိ အနွယဝသေနပိ တံ ဒဿေတုံ **''ယသ္မာ စ ခော''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ ''အပစ္စယာ ဓမ္မာ, အသင်္ခတာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၇, ၈)။ အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, တဒါယတနံ, ယတ္ထ နေဝ ပထဝီ (ဥဒါ. ၇၁)။ ဣဒမ္ပိ ခေါ ဌာနံ ဒုဒ္ဒသံ ယဒိဒံ သဗ္ဗသင်္ခာရသမထော သဗ္ဗူပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ (မဟာဝ. ၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁)။ အသင်္ခတဉ္စ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ အသင်္ခတဂါမိနိဥ္စ ပဋိပဒ''န္တိအာဒီဟိ (သံ. နိ. ၄.၃၆၆) အနေကေဟိ သုတ္တပဒေဟိ ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အဇာတ''န္တိ ဣမိနာပိ သုတ္တေန နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရမတ္ထတော သဗ္ဘာဝေ သဗ္ဗလောကံ အနုကမ္ပမာနေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတော, တသ္မာ န ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ အပ္ပစ္စက္ခကာရီနမ္ပိ ဝိညူနံ ကင်္ခာ တ ဝိမတိ တ နတ္ထိ ဧဝ။ ယေ ပန အဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂလာ, တေသံ ဝိမတိဝိနောဒနတ္ထံ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပာယနိဒ္ဒာရဏမုခေန ယုတ္တိဝိစာရဏာ – ယထာ ပရိညေယျတာယ သဥတ္တရာနံ ကာမာနံ ရူပါနဥ္စ ပဋိပက္ခဘူတံ တဗ္ဗိဓုရသဘာဝံ နိဿရဏံ ပညာယတိ, ဧဝံ တံသဘာဝါနံ သဗ္ဗေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ ပဋိပက္ခဘူတေန တဗ္ဗိဓုရသဘာဝေန နိဿရဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ယဥ္စေတံ နိဿရဏံ, သာ အသင်္ခတာ ဓာတု။ ကိဉ္စ ဘိယျော, သင်္ခတဓမ္မာရမ္မဏံ ဝိပဿနာဉာဏံ အပိ အနုလောမဉာဏံ ကိလေသေ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဇဟိတုံ န သက္ကောတိ, တထာ သမ္မုတိသစ္စာရမ္မဏံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီသု ဉာဏံ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနေဝ ကိလေသေ ပဇဟတိ, န သမုစ္ဆေဒဝသေန။ ဣတိ သင်္ခတဓမ္မာရမ္မဏဿ သမ္မုတိသစ္စာရမ္မဏဿ စ ဉာဏဿ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေ အသမတ္ထဘာဝတော တေသံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနကရဿ အရိယမဂ္ဂဉာဏဿ တဒုဘယဝိပရီတသဘာဝေန အာရမ္မဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ , သာ အသင်္ခတာ ဓာတု။ တထာ ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခတ''န္တိ ဣဒံ နိဗ္ဗာနဿ ပရမတ္ထတော အတ္ထိဘာဝဇောတကဝစနံ အဝိပရီတတ္ထံ ဘဂဝတာ ဘာသိတတ္တာ။ ယဥ္ဟိ ဘဂဝတာ ဘာသိတံ, တံ အဝိပရီတတ္ထံ ပရမတ္ထန္တိ ယထာ တံ ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ, သဗ္ဗေ သင်္

ခါရာ ဒုက္ခာ, သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ''တိ (ဓ. ပ. ၂၇၇-၂၇၉; စူဠနိ. ဟေမကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၅၆)။ တထာ နိဗ္ဗာနသ ဒ္ဒေ ကတ္ထစိ ဝိသယေ ယထာဘူတပရမတ္ထဝိသယော ဥပစာရဝုတ္တိသဗ္ဘာဝတော သေယျထာပိ သီဟသဒ္ဒေါ။ အထ တ အတ္ထေဝ ပရမတ္ထတော အသင်္ခတာဓာတု ဣတရတဗ္ဗိပရီတဝိနိမုတ္တသဘာဝတ္တာ သေယျထာပိ ပထဝီဓာ တု ဝေဒနာတိ။ ဧဝမာဒီဟိ နယေဟိ ယုတ္တိတောပိ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ ပရမတ္ထတော အတ္ထိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကထာသု **ဇာတ**န္တိ ဇာယနဋ္ဌေန ဇာတံ, ဇာတိလက္ခဏပ္ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ဘူတ**န္တိ ဘဝနဋ္ဌေန ဘူတံ, အ ဟုတွာ သမ္ဘူတန္တိ အတ္ထော။ **သမုပ္ပန္န**န္တိ သဟိတဘာဝေန ဥပ္ပန္နံ, သဟိတေဟိ ဓမ္မေဟိ စ ဥပ္ပန္နန္တိ အတ္ ထော။ **ကတ**န္တိ ကာရဏဘူတေဟိ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတံ။ **သင်္ခတ**န္တိ တေဟိယေဝ သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ကတန္ တိ သင်္ခတံ, သဗ္ဗမေတံ ပစ္စယနိဗ္ဗတ္တဿ အဓိဝစနံ။ နိစ္စသာရာဒိဝိရဟိတတော **အဒ္ဓုဝံ** ။ ဇရာယ မရဏေန စ ကေန္တ္တေ နေဝ သင်္ဃဋ္ဋိတံ သံသဋ္ဌန္တိ **ဇရာမရဏသင်္ဃာတံ** ။ ''ဇရာမရဏသင်္ဃုဋ္ဋ''န္တိပိ ပဌန္တိ, ဇရာယ မရဏေန စ ဥပဒ္ဒုတံ ပီဠိတန္တိ အတ္ထော။ အက္ခိရောကာဒီနံ အနေကေသံ ရောကာနံ နိဋ္ဌံ ကုလာဝကန္တိ **ရောဂနီဠံ**။ သရသတော ဥပက္ကမတော စ ပဘင်္ဂုပရမသီလတာယ **ပဘင်္ဂုရံ** ။

စတုဗ္ဗိဓော အာဟာရော စ တဏှာသင်္ခာတာ နေတ္တိ စ ပဘဝေါ သမုဋ္ဌာနံ ဧတဿာတိ **အာဟာရနေတ္တိပ္ပ ဘဝံ**။ သဗ္ဗောပိ တ ပစ္စယော အာဟာရော။ ဣဓ ပန တဏှာယ နေတ္တိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ တဏှာဝဇ္ဇော ဝေဒိ တဗ္ဗော။ တသ္မာ အာဟာရော စ နေတ္တိ စ ပဘဝေါ ဧတဿာတိ အာဟာရနေတ္တိပ္ပဘဝံ။ အာဟာရော ဧဝ တ နယနဋ္ဌ ဋ္ဌေန ပဝတ္တနဋ္ဌေန နေတ္တီတိ ဧဝမ္ပိ အာဟာရနေတ္တိပ္ပဘဝံ။ **နာလံ တဒဘိနန္ဒိတု**န္တိ တံ ဥပဟအနက္ခန္ဓပဉ္စကံ ဧဝံ ပစ္စယာဓီနဝုတ္တိကံ, တတော ဧဝ အနိစ္စံ, ဒုက္ခဥ္စ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ အဘိနန္ဒိတုံ အဿာဒေတုံ န ယုတ္တံ။

တဿ နိဿရဏန္တိ ''ဇာတံ ဘူတ''န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ တဿ သက္ကာယဿ နိဿရဏံ နိက္ကမော အနုပသန္တသဘာဝဿ ရာကာဒိကိလေသဿ သဗ္ဗသင်္ခာရဿ စ အဘာဝေန တဒုပသမဘာဝေန ပသတ္ထဘာဝေန စ **သန္တံ**, တက္ကညာဏဿ အကေစရဘာဝတော **အတက္ကာဝစရံ**, နိစ္စဋ္ဌေန **ဓုဝံ**, တတော ဧဝ **အဇာတံ အသမုပ္ပန္နံ**, သောကဟေတူနံ အဘာဝတော **အသောကံ**, ဝိဂတရာကာဒိရဇတ္တာ **ဝိရဇံ**, သံသာရဒုက္ခဋ္ဋိတေဟိ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ **ပဒံ**, ဇာတိအာဒိဒုက္ခဓမ္မာနံ နိရောဓဟေတုတာယ **နိရောဓော ဒုက္ခဓမ္မာနံ**, သဗ္ဗသင်္ခာရာနံ ဥပသမဟေတုတာယ **သင်္ခါရူပ သမော**, တတော ဧဝ အစ္စန္တသုခတာယ **သုခော**တိ သဗ္ဗပဒေဟိ အမတမဟာနိဗ္ဗာနမေဝ ထောမေတိ။ ဧဝံ ဘဂဝတာ ပဌမ ကထာယ ဗျတိရေကဝသေန, ဒုတိယကထာယ အန္ဝယဝသေန စ နိဗ္ဗာနံ ဝိဘာဝေသိ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. နိဗ္ဗာနဓာတုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄. သတ္တမေ **ဒွေမာ**တိ ဒွေ ဣမာ။ **တနံ** ဝုစ္စတိ တဏှာ, နိက္ခန္တံ တနတော, နတ္ထိ တ ဧတ္ထ တနံ, ဣမသ္မိံ တ အဓိဂတေ တနဿ အဘာဝေါတိ နိဗ္ဗာနံ, တဒေဝ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန သဘာဝဓာရဏဋ္ဌေန စ ဓာတူတိ **နိဗ္ဗာနဓာတု** ။ ယဒိပိ တဿာ ပရမတ္ထတော ဘေဒော နတ္ထိ , ပရိယာယေန ပန ပညာယတီတိ တံ ပရိယာယဘေဒံ သန္ဓာယ ''ဒွေမာ, ဘိက္ခဝေ, နိဗ္ဗာနဓာတုယော''တိ ဝတွာ ယထာဓိပ္ပေတပ္ပဘေဒံ ဒဿေတုံ **''သဥပါဒိသေသာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တ တ္ထ တဏှာဒီဟိ ဖလဘာဝေန ဥပါဒီယတီတိ ဥပါဒိ, ခန္ဓပဉ္စကံ။ ဥပါဒိယေဝ သေသောတိ ဥပါဒိသေသော, သဟ ဥပါဒိ သေသေနာတိ **သဥပါဒိသေသာ**, တဒဘာဝတော **အနုပါဒိသေသာ**။

အရဟန္တိ အာရကကိလေသော, ဒူရကိလေသောတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> ''ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အရဟံ ဟောတိ, အာရကာဿ ဟောန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ, သံကိ လေသိကာ ပောနောဗ္ဘဝိကာ, သဒရာ ဒုက္ခဝိပါကာ, အာယတိံ ဇာတိဇရာမရဏိယာ။ ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အရဟံ ဟောတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၃၄)။

ခီဏာသဝေတိ ကာမာသဝတဒယော စတ္တာရောပိ အာသဝာ အရဟတော ခီဏာ သမုစ္ဆိန္နာ ပဟီနာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိကာ ဉာဏဂ္ဂိနာ ဒဍ္ဎာတိ ခီဏာသဝေ။ **ဝုသိတဝ**တိ ဂရုသံဝာသေပိ အရိယမဂ္ဂေပိ ဒသသု အရိယဝါ သေသုပိ ဝသိ ပရိဝသိ ပရိဝုဋ္ဌော ဝုဋ္ဌဝါသော စိဏ္ဏစရဏောတိ ဝုသိတဝ။ **ကတကရဏီယော**တိ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကံ ဥပာဒါယ သတ္တ သေခါ စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ကရဏီယံ ကရောန္တိ နာမ, ခီဏာသဝဿ သဗ္ဗကရဏီယာနိ ကတာနိ ပရိယောသိတာနိ, နတ္ထိ ဥတ္တရိ ကရဏီယံ ဒုက္ခက္ခယာဓိဂမာယာတိ **ကတကရဏီယော**။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“တဿ သမ္မာ ဝိမုတ္တဿ၊ သန္တစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော။
ကတဿ ပဋိစယော နတ္ထိ၊ ကရဏီယံ န ဝိဇ္ဇတီ”တိ။ (အ. နိ. ၆.၅၅; မဟာဝ. ၂၄၄)။

ဩဟိတဘာရောတိ တယော ဘာရာ – ခန္ဓဘာရော, ကိလေသဘာရော, အဘိသင်္ခါရဘာရောတိ။ တဿိမေ တယောပိ ဘာရာ ဩဟိတာ ဩရောပိတာ နိက္ခိတ္တာ ပါတိတာတိ ဩဟိတဘာရော။ **အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော** တိ အနုပ္ပတ္တော သဒတ္ထံ, သကတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ကကာရဿ ဒကာရော ကတော။ အနုပ္ပတ္တော သဒတ္ထော ဧတေနာတိ အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော, သဒတ္ထောတိ စ အရဟတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဉှိ အတ္တုပနိဗန္ဓဋ္ဌေန အတ္တနော အဝိဇဟနဋ္ဌေန အတ္တနော ပရမတ္ထေန စ အတ္တနော အတ္ထတ္တာ သကတ္ထော ဟောတိ။ **ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော** တိ ကာမရာဂသံယောဇနံ, ပဋိဃသံယောဇနံ, မာနဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသဘဝရာဂဣဿာမစ္ဆရိယအဝိဇ္ဇာသံယောဇနန္တိ ဣမာနိ သတ္တေ ဘဝေသု။ ဘဝံ ဝါ ဘဝေန သံယောဇေန္တိ ဥပနိဗန္ဓန္တီတိ ဘဝသံယောဇနာနိ နာမ။ တာနိ အရဟတော ပရိက္ခီဏာနိ, ပဟီနာနိ, ဉာဏဂ္ဂိနာ, ဒဍ္ဎာနီတိ ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော။ **သမ္မဒညာ ဝိမုတ္တော** တိ ဧတ္ထ **သမ္မဒညာ**တိ သမ္မာ အညာယ, ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ခန္ဓာနံ ခန္ဓဋ္ဌံ, အာယတနာနံ အာယတနဋ္ဌံ, ဓာတူနံ သုညဋ္ဌံ, ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌံ, သမုဒယဿ ပဘဝဋ္ဌံ, နိရောဓဿ သန္တဋ္ဌံ, မဂ္ဂဿ ဒဿနဋ္ဌံ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ”တိ ဧဝမာဒိဘေဒံ ဝါ သမ္မာ ယထာဘူတံ အညာယ ဇာနိတွာ တီရယိတွာ တုလယိတွာ ဝိဘာဝေတွာ ဝိဘူတံ ကတွာ။ **ဝိမုတ္တော**တိ ဒွေ ဝိမုတ္တိယော စိတ္တဿ စ ဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ အရဟာ ဟိ သဗ္ဗကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ စိတ္တဝိမုတ္တိယာပိ ဝိမုတ္တော, နိဗ္ဗာနေပိ ဝိမုတ္တောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “သမ္မဒညာ ဝိမုတ္တော”တိ။

တဿ တိဋ္ဌန္တေဝ ပဉ္စိန္ဒြိယာနီ တိ တဿ အရဟတော စရိမဘဝဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ယာဝ န ခီယတိ, တာဝ တိဋ္ဌန္တိယေဝ စက္ခာဒီနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ။ **အဝိဃာတတ္တာ** တိ အနုပ္ပာဒနိရောဓဝသေန အနိရုဒ္ဓတ္တာ။ **မနာပာမနာပန္**တိ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌံ ရူပာဒိဂောစရံ။ **ပစ္စနုဘောတီ** တိ ဝိန္ဒတိ ပဋိလဘတိ။ **သုခဒုက္ခံ ပဋိသံဝေဒေတီ** တိ ဝိပာကဘူတံ သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေတိ တေဟိ ဒွါရေဟိ ပဋိလဘတိ။

ဧတ္တာဝတာ ဥပါဒိသေသံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သဉပါဒိသေသံ နိဗ္ဗာနဓာတုံ ဒဿေတုံ **“တဿ ယော”** တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တဿာ** တိ တဿ သဉပါဒိသေသဿ သတော အရဟတော။ **ယော ရာဂက္ခယော** တိ ရာဂဿ သ ခယော ခီဏာကာရော အဘာဝေါ အစ္စန္တမနုပ္ပါဒော။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ ဧတ္တာဝတာ ရာဂါဒိက္ခယော သဉပါဒိသေသာ နိဗ္ဗာနဓာတူတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။

ဣဓေဝတိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ။ **သဗ္ဗဝေဒယိတာနီ**တိ သုခါဒယော သဗ္ဗာ အဗျာကတဝေဒနာ, ကုသလာကုသလဝေဒနာ ပန ပုဗ္ဗေယေဝ ပဟီနာတိ။ **အနဘိနန္ဒိတာနီ** တိ တဏှာဒီဟိ န အဘိနန္ဒိတာနိ။ **သီတိဘဝိဿန္တီ** တိ အစ္စန္တဝူပသမေန သင်္ခါရဒရထပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ သီတလီ ဘဝိဿန္တိ, အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရောဓေန နိရုဇ္ဈိဿန္တီတိ အတ္ထော။ န ကေဝလံ ဝေဒယိတာနိယေဝ, သဗ္ဗေပိ ပန ခီဏာသဝသန္တာနေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ နိရုဇ္ဈိဿန္တိ, ဝေဒယိတသီသေန ဒေသနာ ကတာ။

ကထာသု **စက္ခုမတာ**တိ ဗုဒ္ဓစက္ခု, ဓမ္မစက္ခု, ဒိဗ္ဗစက္ခု, ပညာစက္ခု, သမန္တစက္ခူတိ ပဉ္စဟိ စက္ခူဟိ စက္ခုမတာ။ **အနိဿိတေနာ**တိ တဏှာဒိဋ္ဌိနိဿယဝသေန ကဉ္စိ ဓမ္မံ အနိဿိတေန, ရာဂဗန္ဓနာဒီဟိ ဝါ အဗန္ဓေန။ **တာဒိနာ**တိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝသေန သဗ္ဗတ္ထ ဣဋ္ဌာဒီသု ဧကသဘာဝတာသင်္ခါတေန တာဒိလက္ခဏေန တာဒိနာ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ** တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဘဝါ ဝတ္တမာနာ။ **ဘဝနေတ္တိသင်္ခယာ** တိ ဘဝနေတ္တိယာ တဏှာယ ပရိက္ခယာ။ **သမ္ပရာယိ**

ကာတိ သမ္ပရာယေ ခန္ဓဘေဒတော ပရဘာဂေ ဘတ။ **ယမ္ပဟီ**တိ ယသ္မိံ အနုဟဒိသေသနိဗ္ဗာနေ။ **ဘတနီ**တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တံ, ဥပပတ္တိဘတ သဗ္ဗသော အနဝသေသာ နိရုဇ္ဈန္တိ, န ပဝတ္တန္တိ။

တေတိ တေ ဧဝံ ဝိမုတ္တစိတ္တာ။ **ဓမ္မသာရာဓိဂမာ**တိ ဝိမုတ္တိသာရတ္တာ ဣမဿ ဓမ္မဝိနယဿ, ဓမ္မေသု သာရဘူတဿ အရဟတ္တဿ အဓိဂမနတော။ **ခယေ**တိ ရာဂါဒိက္ခယဘူတေ နိဗ္ဗာနေ **ရတာ** အဘိရတာ။ အထ တ နိစ္စဘာဝတော သေဋ္ဌဘာဝတော စ ဓမ္မေသု သာရန္တိ ဓမ္မသာရံ, နိဗ္ဗာနံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''ဝိရာဂေါ သေဋ္ဌော ဓမ္မာနံ (ဓ. ပ. ၂၇၃), ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိ (ဣတိဝု. ၉၀; အ. နိ. ၄.၃၄) စ။ တဿ ဓမ္မသာရဿ အဓိဂမဟေတု ခယေ သဗ္ဗသင်္ခာရပရိက္ခယေ အနုဟဒိသေသနိဗ္ဗာနေ ရတာ။ **ပဟံသု**တိ ပဇဟိံသု။ **တေ**တိ နိပါတမတ္တံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပဋိသလ္လာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၅. အဋ္ဌမေ **ပဋိသလ္လာနရာမာ** တိ တေဟိ တေဟိ သတ္တသင်္ခာရေဟိ ပဋိနိဝတ္တိတွာ သလ္လာနံ ပဋိသလ္လာနံ, ဧကီဘာဝော ဧကမန္တသေဝိတာ, ကာယဝိဝေကောတိ အတ္ထော။ တံ ပဋိသလ္လာနံ ရမန္တိ ရောစန္တီတိ ပဋိသလ္လာနရာမာ။ ''ပဋိသလ္လာနာရာမာ''တိပိ ပာဌော။ ယထာ ဝုတ္တံ ပဋိသလ္လာနံ အာရမိတဗ္ဗတော အာရာမော ဧတေသန္တိ ပဋိသလ္လာနာရာမာ။ **ဝိဟရထာ**တိ ဧဝံဘူတာ ဟုတွာ ဝိဟရထာတိ အတ္ထော။ ပဋိသလ္လာနေ ရတာ နိရတာ သမ္မုဒိတာတိ **ပဋိသလ္လာနရတာ** ။ တွာဝတာ ဇာဂရိယာနုယောဂေ, တဿ နိမိတ္တဘူတာ ဝူပကဋ္ဌကာယတာ စ ဒဿိတာ။ ဇာဂရိယာနုယောဂေ, သီလသံဝရော, ဣန္ဒြိယေသု, ဂုတ္တဒွါရတာ, ဘောဇနေ မတ္တညုတာ, သတိသမ္ပဇညန္တိ ဣမေဟိ ခ မ္မေဟိ ဝိနာ န ဝတ္တတီတိ တေပိ ဣမ အတ္ထတော ဝုတ္တာ ဧဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အဇ္ဈတ္တံ စေတောသမထမနုယုတ္တာ တိ အတ္တနော စိတ္တသမထေ အနုယုတ္တာ။ အဇ္ဈတ္တံ အတ္တနောတိ စ တေံ ဧကတ္ထံ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ ဘုမ္မတ္ထေ စေတံ သမထန္တိ အနုသဒ္ဒယောဂေန ဥပယောဂဝစနံ။ **အနိရာကတဇ္ဈာနာ**တိ ဗဟိ အနီဟတဇ္ဈာနာ အဝိနာသိတဇ္ဈာနာ တ။ နီဟရဏံ ဝိနာသော တတိ ဣဒံ နိရာကတံ နာမ ''ထမ္ဘံ နိရံကတွာ နိ တတဝုတ္တီ''တိအာဒီသု (သု. နိ. ၃၂၈) ဝိယ။ **ဝိပဿနာယ သမန္နာဂတာ** တိ သတ္တဝိဓာယ အနုပဿနာယ ယုတ္တာ။ သတ္တဝိဓာ အနုပဿနာ နာမ အနိစ္စာနုပဿနာ, ဒုက္ခာနုပဿနာ, အနတ္တာနုပဿနာ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ, ဝိရာဂါနုပဿနာ, နိရောဓာနုပဿနာ, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ စ, တာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိတ္ထာရိတာဝ။

ဗြူဟေတာရော သုညာဂါရာန န္တိ ဝဍ္ဎေတာရော သုညာဂါရာနံ။ တွေ စ ''သုညာဂါရာန''န္တိ ယံကိဉ္စိ ဝိဝိတ္တံ ဘာဝနာနုယောဂဿ အနုစ္ဆဝိကဋ္ဌာနံ။ သမထဝိပဿနာဝသေန ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ရတ္တိန္ဒိဝံ သုညာဂါရံ ပဝိသိတွာ ဘာဝနာနုယောဂဝသေန နိသီဒမာနာ ဘိက္ခူ ''ဗြူဟေတာရော သုညာဂါရာန''န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧကဘူမိကာဒိပာသာဒေပိ ပန တသံ ကုရုမာနာ ဈာယိနော သုညာဂါရာနံ ဗြူဟေတာရောတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တွေ စ ယာ ''ပဋိသလ္လာနရာမာ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟရထ ပဋိသလ္လာနရတာ''တိ ဝူပကဋ္ဌကာယတာ ဝိဟိတာ, သာ ပရိသုဒ္ဓသီလဿ, န အသီလဿ အဝိသုဒ္ဓသီလဿ တ တဿ ရူပာရမ္မဏာဒိတော စိတ္တဝိနိဝတ္တနဿေဝ အ ဘာဝတောတိ အတ္ထတော သီလဝိသုဒ္ဓိ ဒဿိတာတိ ဝုတ္တောတယမတ္တော။ ''အဇ္ဈတ္တံ စေတောသမထမနုယုတ္တာ အနိရာကတဇ္ဈာနာ''တိ ပဒဒွယေန သမာဓိဘာဝနာ, ''ဝိပဿနာယ သမန္နာဂတာ''တိ ဣမိနာ ပညာဘာဝနာ ဝိဟိတာတိ လောကိယာ တိဿော သိက္ခာ ဒဿိတာ။

ဣအာနိ တာသု ပတိဋ္ဌိတဿ အဝဿံဘာဝိဖလံ ဒဿေတုံ **''ပဋိသလ္လာနရာမာန''** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဗြူဟေတာန**န္တိ ဝဍ္ဎေတာနံ။ **ဒွိန္နံ ဖလာန** န္တိ တတိယစတုတ္ထဖလာနံ။ **ပာဋိကင်္ခ** န္တိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ အဝဿံဘာဝီ။ **အညာ**တိ အရဟတ္တံ။ တဉှိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဉာဏေဟိ ဉာတမရိယာဒံ အနတိက္ကမိတွာ ဇာနနတော ပရိပုဏ္ဏဇာနနတော ဥပရိ ဇာနနကိစ္စာဘာဝတော စ ''အညာ''တိ ဝုစ္စတိ။ **သတိ တ ဥပာဒိသေသေ**တိ သတိ တ ကိလေသူပာဒိသေသေ, ပဟာတုံ အသက္ကုဏေယျေ သတိ။ ဉာဏေ ဟိ အပရိပက္ကေ ယေ တေန ပရိပက္ကေန ပဟာတဗ္ဗကိလေသာ, တေ န ပ

ဟီယန္တိ။ တံ သန္ဓာယာဟ ''သတိ တ ဥပဟဒိသေသေ''တိ။ သတိ စ ကိလေသေ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရာ တိဋ္ဌန္တိ ဧဝ။ ဣတိ ဣ မဿိံ သုတ္တေ အနာဂါမိဖလံ အရဟတ္တန္တိ ဒွေဝ ဓမ္မာ ဒဿိတာ။ ယထာ စေတ္ထ, ဧဝံ ဣတော ပရေသု ဒွီသု သု တ္တေသု။

ကထာသု **ယေ သန္တစိတ္တာ** တိ ယေ ယောကာဝစရာ တဒင်္ဂဝသေန ဝိက္ခမ္ဘနဝသေဝ စ သမိတကိလေသတာယ သန္တစိတ္တာ။ နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ, တာယ သမန္နာဂတတ္တာ **နိပကာ**။ ဣမိနာ တေသံ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏဉာဏံ ဒဿေတိ။ **သတိမန္တော စ ဈာယိနော**တိ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟနဟေတုဘူတာယ သတိယာ သတိမန္တ တော, အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏေန ဈာနေန ဈာယိနော။ **သမ္မာ ဓမ္မံ ဝိပဿန္တိ, ကာမေသု အနပေက္ခိနော** တိ ပုဗ္ ဗေဝယေဝ ''အဋ္ဌိကင်္ကလူပမာ ကာမာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၃၄; ပါစိ. ၄၁၇) ဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမေသု စ အာဒီန ဝပစ္စဝေက္ခဏေန အနပေက္ခိနော အနတ္ထိကာ တေ ပဟာယ အဓိဂတံ ဥပစာရသမာဓိံ အပ္ပနာသမာဓိံ တ ပာဒကံ ကတ္ွာ နာမရူပံ တဿ ပစ္စယေ စ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ကလာပသမ္မသနာဒိက္ကမေန သမ္မာ အဝိပရီတံ ပဉ္စက္ခန္ဓဓမ္မံ အနိစ္စာဒိ တော ဝိပဿန္တိ။

အပ္ပမာဒရတာတိ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ အပ္ပမဇ္ဇနေ ရတာ အဘိရတာ တတ္ထ အပ္ပမာဒေ နေဝ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဝီတိနာမေန္တာ။ **သန္တာ**တိ သမာနာ။ ''သတ္တာ''တိပိ ပာဌော, ပုဂ္ဂလာတိ အတ္ထော။ **ပမာဒေ ဘယဒဿိ သိနော**တိ နိရယူပပတ္တိအာဒိကံ ပမာဒေ ဘယံ ပဿန္တာ။ **အဘဗ္ဗာ ပရိဟာနာယာ** တိ တေ ဧဝရူပါ သမထဝိပဿနာဓမ္မ မေဟိ မဂ္ဂဖလေဟိ တ ပရိဟာနာယ အဘဗ္ဗာ။ သမထဝိပဿနာတော ဟိ သမ္ပတ္တတော န ပရိဟာယန္တိ, ဣတရာနိ စ အပ္ပတ္တာနိ ပာပုဏန္တိ။ **နိဗ္ဗာနဿေဝ သန္တိကေ** တိ နိဗ္ဗာနဿ စ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနဿ စ သန္တိကေ ဧဝ, န စိရဿေဝ နံ အဓိဂမိဿန္တီတိ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သိက္ခာနိသံသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၆. နဝမေ **သိက္ခာနိသံသာ**တိ ဧတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ, သာ တိဝိဓာ အဓိသီလသိက္ခာ, အဓိစိတ္တသိက္ခာ, အဓိ ပညာသိက္ခာတိ။ တိဝိဓာပိ စေသာ သိက္ခာ အာနိသံသာ ဧတေသံ, န လာဘသက္ကာရသိလောကာတိ သိက္ခာနိသံသာ။ **ဝိဟရ ထာ**တိ သိက္ခာနိသံသာ ဟုတွာ ဝိဟရထ, တီသု သိက္ခာသု အာနိသံသဒဿာဝိနော ဟုတွာ တာဟိ သိက္ခာဟိ လဒ္ဓဗ္ဗံ အာ နိသံသမေဝ သမ္ပဿန္တာ ဝိဟရထာတိ အတ္ထော။ **ပညုတ္တရာ** တိ တာသု သိက္ခာသု ယာ အဓိပညာသိက္ခာသင်္ခါတာ ပညာ, သာ ဥတ္တရာ ပဓာနာ ဝိသိဋ္ဌာ ဧတေသန္တိ ပညုတ္တရာ။ ယေ ဟိ သိက္ခာနိသံသာ ဝိဟရန္တိ, တေ ပညုတ္တရာ ဘ ဝန္တီတိ။ **ဝိမုတ္တိသာရာ**တိ အရဟတ္တဖလသင်္ခါတာ ဝိမုတ္တိ သာရံ ဧတေသန္တိ ဝိမုတ္တိသာရာ, ယထာဝုတ္တံ ဝိမုတ္တိံယေ ဝ သာရတော ဂဟေတွာ ဋ္ဌိတာတိ အတ္ထော။ ယေ ဟိ သိက္ခာနိသံသာ ပညုတ္တရာ စ, န တေ ဘဝဝိသေသံ ပတ္ထေန္တိ, အပိစ ခော ဝိဘဝံ အာကင်္ခန္တာ ဝိမုတ္တိံယေဝ သာရတော ပစ္စေန္တိ။ **သတာဓိပတေယျာ** တိ ဖဿကကရဏဋ္ဌေန သတိ အဓိပတေယျံ ဧတေသန္တိ သတာဓိပတေယျာ အဓိပတိ ဧဝ အဓိပတေယျန္တိ ကတွာ, စတူသု သတိပဋ္ဌာနေ သု သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တာ ကာယာနုပဿနာဒိမုခေန သမထဝိပဿနာဘာဝနာနုယုတ္တာတိ အတ္ထော။

အထ တ **သိက္ခာနိသံသာ**တိ ဘိက္ခဝေ, ဧဝရူပေ ဒုလ္လဘက္ခဏပဋိလာဘေ တိဝိဓသိက္ခာသိက္ခနမေဝ အာနိသံသံ က တွာ ဝိဟရထ, ဧဝံ ဝိဟရန္တာ စ **ပညုတ္တရာ** ပညာယ ဥတ္တရာ လောကုတ္တရပညာယ သမန္နာဂတာ ဟုတွာ ဝိဟရ ထ, ဧဝံဘူတာ စ **ဝိမုတ္တိသာရာ** နိဗ္ဗာနသာရာ အနညသာရာ ဝိဟရထ။ တထာဘာဝဿ စာယံ ဥပါယော, ယံ **သတာဓိပတေ ယျာ** ဝိဟရထ, သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ ဟောထ, သဗ္ဗတ္ထ တ သတာရက္ခေန စေတသာ ဝိဟရ ထာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိ ဘဂဝါ တီသု သိက္ခာသု ဘိက္ခူ နိယောဇေန္တော ယထာ တာ သိက္ခိ တဗ္ဗာ, ယေန စ ဟာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ, တံ သင်္ခေပေနေဝ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနာနံ ဖလဝိသေသ ဒဿနေန တဿာ ပဋိပတ္တိယာ အမောဃဘာဝံ ပကာသေန္တော **''သိက္ခာနိသံသာန''**န္တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထ မေဝ။

ကထာသု **ပရိပုဏ္ဏသိက္ခ** န္တိ အဂ္ဂဖလပ္ပတ္တိယာ ပရိသုဒ္ဓသိက္ခံ, အသေက္ခန္တိ အတ္ထော။ **အပဟာနဓမ္မ**န္တိ ဧတ္ထ ပဟာနဓမ္မာ ဝုစ္စန္တိ ကုပ္ပာ ဝိမုတ္တိယော။ ပဟာနဓမ္မောတိ ဟိ ဟာနဓမ္မော ကုပ္ပဓမ္မော။ န ပဟာနဓမ္မောတိ အပဟာနဓမ္မော, အကုပ္ပဓမ္မော။ ''အပ္ပဟာနဓမ္မော''တိပိ ပဋ္ဌိ, သော ဧဝ အတ္ထော။ ခယော ဧဝ အန္တောတိ ခယန္တော, ဇာတိယာ ခယန္တော ဇာတိခယန္တော, နိဗ္ဗာနံ။ ခယော တ မရဏံ, ဇာတိခယန္တော နိဗ္ဗာနမေဝ, တဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ **ဇာတိခယန္တဒဿီ** ။

တသ္မာ တိ ယသ္မာ သိက္ခာပာရိပူရိယာ အယံ ဇရာဟာရဂ္ဂမနပရိယောသာနော အာနိသံသော, တသ္မာ။ **သဒာ**တိ သဗ္ဗကာလံ။ **ဈာနရတာ**တိ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေ, အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနေတိ ဒုဝိဓေပိ ဈာနေ ရတာ, တတော ဧဝ **သမာဟိတာ**။ **မာရံ သသေနံ အဘိဘုယျာ**တိ ကိလေသသေနာယ အနဋ္ဌသေနာယ စ သသေနံ အနဝသိဋ္ဌံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ မာရံ အဘိဘဝိတ္ဝာ။ ဒေဝပုတ္တမာရဿပိ ဟိ ဂုဏမာရဏေ သဟာယဘာဝူပဂမနတော ကိလေသာ ''သေနာ''တိ ဝုစ္စန္တိ။ တထာ ရောဂဒယော အနဋ္ဌာ မစ္စုမာရဿ။ ယထာဟ –

''ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ၊ ဒုတိယာ အရတိ ဝုစ္စတိ။
တတိယာ ခုပ္ပိပာသာ တေ၊ စတုတ္ထီ တဏှာ ပဝုစ္စတိ။

''ပဉ္စမီ ထိနမိဒ္ဓံ တေ၊ ဆဋ္ဌာ ဘီရူ ပဝုစ္စတိ။
သတ္တမီ ဝိစိကိစ္ဆာ တေ၊ မက္ခော ထမ္ဘော စ အဋ္ဌမော။

''လာဘော သိလောကော သက္ကာရော၊ မိစ္ဆာလဒ္ဓော စ ယော ယသော။
ယော စတ္တာနံ သမုက္ကံသေ၊ ပရေ စ အဝဇာနတိ။

''ဧသာ နမုစိ တေ သေနာ၊ ကဏှဿာဘိပ္ပဟာရိနီ။
န နံ အသူရော ဇိနာတိ၊ ဇေတွာ စ လဘတေ သုခ''န္တိ။ (သု. နိ. ၄၃၈-၄၄၁; မဟာနိ. ၂၈)။

ယထာ စာဟ –

''အဇ္ဇေဝ ကိစ္စမာတပ္ပံ၊ ကော ဇညာ မရဏံ သုဝေ။
န ဟိ နော သင်္ဂရံ တေန၊ မဟာသေနေန မစ္စုနာ''တိ။ (မ. နိ. ၃.၂၈၀; ဇာ. ၂.၂၂.၁၂၁)။

ဘဝထ ဇာတိမရဏဿ ပာရဂါ တိ ဇာတိယာ မရဏဿ စ ပာရဂါမိနော နိဗ္ဗာနဂါမိနော ဘဝထာတိ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဇာဂရိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇. ဒသမေ **ဇာဂရော**တိ ဇာဂရဏော ဝိဂတနိဒ္ဒော ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တော, ရတ္တိန္ဒိဝံ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တောတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

''ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော ဟောတိ? ဣဓ ဘိက္ခု ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ, ရတ္တိယာ ပဌမံ ယာမံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ, ရတ္တိယာ မဇ္ဈိမံ ယာမံ ဒက္ခိဏေန ပဿေန သီဟသေယ္ယံ ကပ္ပေတိ ပာဒေ ပာဒံ အစ္စာဓာယ သတော သမ္ပဇာနော ဥဋ္ဌာနသညံ မနသိ ကရိတွာ, ရတ္တိယာ ပစ္ဆိမံ ယာမံ ပစ္စုဋ္ဌာယ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ။ ဧဝံ ဘိက္ခု ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော ဟောတီ''တိ (ဝိဘ. ၅၁၉)။

စသဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော, တေန ဝက္ခမာနေ သတာဒိဘာဝေ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ **အဿာ** တိ သိယာ, ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ ''ဇာဂရော စ ဘိက္ခု ဝိဟရေယျာ''တိ စ ပဌန္တိ။ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒာ စ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟနဝသေန သတိအဝိပ္ပဝါသေန **သတော သမ္ပဇာနော** တိ သတ္တဋ္ဌာနိယဿ စတုဗ္ဗိဓဿပိ သမ္ပဇညဿ ဝသေန သမ္ပဇာနော။ **သမာဟိတော**တိ ဥပစာရသမာဓိနာ အပ္ပနာသမာဓိနာ စ သမာဟိတော ဧကဂ္ဂစိတ္တော။ **ပမုဒိတော**တိ ပဋိပတ္တိယာ အာနိသံသဒဿနေန ဥတ္တရုတ္တရိ ဝိသေသာဓိဂမေန ဝီရိယာရမ္ဘဿ စ အမောဃဘာဝဒဿနေန ပမုဒိတော ဟာမောဇ္ဇဗဟုလော။ **ဝိပ္ပသန္နော** တိ တတော ဧဝ ပဋိပတ္တိဘူတာသု တီသု သိက္ခာသု ပဋိပတ္တိဒေသကေ စ သတ္ထရိ သဒ္ဓာဗဟုလတာယ သုဋ္ဌု ပသန္နော။ သဗ္ဗတ္ထ အဿာတိ သမ္ဗန္ဓော ဝိဟရေယျာတိ တ။

တတ္ထ ကာလဝိပဿီ စ ကုသလေသု ဓမ္မေသု တိ တသ္မိံ ကာလေ ဝိပဿကော, တတ္ထ တ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂေ ကာလဝိပဿီ ကာလာနုရူပံ ဝိပဿကော။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ကလာပသမ္မသနာဒိဝသေန သမ္မသန္တော အာတသာဒိကေ သတ္တ အသပ္ပာယေ ဝဇ္ဇေတွာ သပ္ပာယေ သေဝန္တော အန္တရာ တေသာနံ အနာပဇ္ဇိတွာ ပဟိတတ္တော စိတ္တဿ သမာဟိတာကာရံ သလ္လက္ခေန္တော သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ အနိစ္စာနုပဿနာဒိ ပဝတ္တေန္တော ယသ္မိံ ကာလေ ဝိပဿနာစိတ္တံ လီနံ ဟောတိ, တသ္မိံ ဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ, ယသ္မိံ ပန ကာလေ စိတ္တံ ဥဒ္ဓတံ ဟောတိ, တသ္မိံ ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ကုသလေသု အနဝဇ္ဇေသု ဗောဇ္ဈင်္ဂဓမ္မေသူတိ ဧဝံ တတ္ထ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ, တသ္မိံ တ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂေ ကာလာနုရူပံ ဝိပဿကော အဿာတိ။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ပန သဗ္ဗတ္ထေဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော ။ ဝုတ္တဉှေတံ ''သတိဉ္စ ခွာဟံ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗတ္ထိကံ ဝဒါမီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄; မိ. ပ. ၂.၁.၁၃)။ ဧတ္တာဝတာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ ဇာဂရိယံ ဒဿေတွာ ယေဟိ ဓမ္မေဟိ ဇာဂရိယာနုယောဂေါ သမ္ပဇ္ဇတိ, တေ ပကာသေတိ။

ဧဝံ ဘဂဝတာ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဘိက္ခုနော သင်္ခေပေနေဝ သဒ္ဓိံ ဥပကာရကဓမ္မေဟိ သမ္မသနစာရံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ ပဋိပတ္တိယာ အဝဉ္ဈဘာဝံ ဒဿေန္တော **''ဇာဂရဿ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဇာဂရိယာနုယောဂေ သတိသမ္ပဇညသမာဓာနနိ သဗ္ဗတ္ထကာနိ သမ္မောဒပသာဒဝဟာနိ, တတ္ထ ကာလဝိပဿနာ နာမ ဝိပဿနာယ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ပရိဟာကဂတံ။ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တော ဟိ ဝီထိပဋိပန္နေ ဝိပဿနာဉာဏေ တိက္ခေ သူရေ ဝဟန္တေ ယောဂိနော ဥဠာရံ ဟမောဇ္ဇံ ပသာဒော စ ဟောတိ, တေဟိ စ ဝိသေသာဓိဂမဿ သန္တိကေယေဝ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> ''ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
> လဘတီ ပီတိပာမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတံ။
>
> ''ပာမောဇ္ဇဗဟုလော ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။
> အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တံ၊ သင်္ခါရူပသမံ သုခ''န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄၊ ၃၈၁)။

ကထာသု **ဇာဂရန္တော သုဏာထေတ** န္တိ ဧတံ မမ ဝစနံ ဧကန္တေနေဝ ပမာဒနိဒ္ဒါယ အဝိဇ္ဇာနိဒ္ဒါယ ပဗောဓနတ္ထံ ဇာဂရန္တာ သတိသမ္ပဇညာဒိဓမ္မသမာယောဂေန ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တာ သုဏာထ။ **ယေ သုတ္တာ တေ ပဗုဇ္ဈထ** တိ ယေ ယထာဝုတ္တနိဒ္ဒါယ သုတ္တာ သုပနံ ဥပဂတာ, တေ တုမှေ ဟ ဇာဂရိယာနုယောဂဝသေန ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂေ သင်္ကမိတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေန္တာ အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိယာ တတော ပဗုဇ္ဈထ အထ တ **ဇာဂရန္တာ** တိ ဇာဂရနိမိတ္တာ။ ''သုဏာထေတ''န္တိ ဧတ္ထ ''ဧတ''န္တိ ဝုတ္တံ, ကိံ တံ ဝစနန္တိ အာဟ ''ယေ သုတ္တာ တေ ပဗုဇ္ဈထာ''တိ အာဒိ။ တတ္ထ **ယေ သုတ္တာ** တိ ယေ ကိလေသနိဒ္ဒါယ သုတ္တာ, တေ တုမှေ ဟ အရိယမဂ္ဂပဋိဗောဓေန ပဗုဇ္ဈထ။ **သုတ္တာ ဇာဂရိတံ သေယျော**တိ ဣဒံ ပဗောဓဿ ကာရဏဝစနံ။ ယသ္မာ ယထာဝုတ္တသုပတော ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဇာဂရိတံ ဇာဂရဏံ အတ္ထကာမဿ ကုလပုတ္တဿ သေယျော ဟသံသတရော ဟိတသုခာဝဟော, တသ္မာ ပဗုဇ္ဈထ။ **နတ္ထိ ဇာဂရတော ဘယ**န္တိ ဣဒံ တတ္ထ အာနိသံသဒဿနံ။ ယော ဟိ သဒ္ဓါဒီဟိ ဇာဂရဏဓမ္မေဟိ သမန္နာဂမေန ဇာဂရော ဇဂ္ဂတိ, ပမာဒနိဒ္ဒံ န ဥပဂစ္ဆတိ, တဿ အတ္တာနုဝါဒဘယံ ပရာနုဝါဒဘယံ ဒဏ္ဍဘယံ ဒုဂ္ဂတိဘယံ ဇာတိအာဒိနိမိတ္တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝဋ္ဋဘယံ နတ္ထိ။

ကာလေနာတိ အာတသသပ္ပာယာဒီနံ လဒ္ဓကာလေန။ **သော**တိ နိပါတမတ္တံ။ **သမ္မာ ဓမ္မံ ပရိဝီမံသမာနော** တိ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတံ တေဘူမကဓမ္မံ သမ္မာ ဉာယေန ယထာ နိဗ္ဗိန္ဒနဝိရဇ္ဇနာဒယော သမ္ဘဝန္တိ, ဧဝံ ပရိတော ဝီမံသန္တော, သဗ္ဗာကာရေန ဝိပဿန္တောတိ အတ္ထော။ **ဧကောဒိဘူတော**တိ ဧကော သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဥဒေတီတိ ဧကောဒိ, သမာဓိ။ သော ဧကောဒိ ဘူတော ဇာတော ဥပ္ပန္နော ဧတဿာတိ ဧကောဒိဘူတော။ အဂ္ဂိအာဟိတာဒိသဒ္ဒာနံ ဝိယ ဧတ္ထ ဘူတသဒ္ဒဿ ပရဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧကောဒိံ ဝါ ဘူတော ပတ္တောတိ ဧကောဒိဘူတော။ ဧတ္ထ စ ဧကောဒီတိ မဂ္ဂသမာဓိ အဓိပ္ပေတော, ''သမာဟိတော''တိ ဧတ္ထ ပန ဟာဒကဇ္ဈာနသမာဓိနာ သဒ္ဓိံ ဝိပဿနာသမာဓိ။ အထ ဝါ **ကာလေနာ**တိ မဂ္ဂပဋိဝေဓကာလေန။ **သမ္မာ ဓမ္မံ ပရိဝီမံသမာနော** တိ သမ္မဒေဝ စတုသစ္စဓမ္မံ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန ဝီမံသန္တော, ဧကာဘိသမယေန အဘိသမေန္တော။ **ဧကောဒိဘူတော**တိ ဧကော သေဋ္ဌော အသဟာယော ဝါ ဟုတွာ ဥဒေတီတိ ဧကောဒိ, စတုကိစ္စသာဓကော သမ္မပ္ပဓာနော။ သော ဧကောဒိ ဘူတော ဇာတောတိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသမေဝ။ **ဝိဟနေ တမံ သော**တိ သော ဧဝံဘူတော အရိယသာဝကော အရဟတ္တမဂ္ဂေန အဝိဇ္ဇာတမံ အနဝသေသတော ဝိဟနေယျ သမုစ္ဆိန္ဒေယျ။

ဣတိ ဘဂဝါ ပဋိပတ္တိယာ အမောဃဘာဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တတ္ထ ဒဠှံ နိယောဇေန္တော **''တသ္မာ ဟဝေ''**တိ သြဝါဒကထမာဟ။ တတ္ထ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ဇာဂရတော သတိအဝိပ္ပဝါသာဒိနာ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာ ဟရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ, အနုက္ကမေန အရိယမဂ္ဂေ ဟတုဘာဝတိ, တတော စဿ သဗ္ဗံ ဝဋ္ဋဘယံ နတ္ထိ, တသ္မာ။ **ဟဝေ**တိ ဧကံသေန ဒဠှံ ဝါ။ **ဘဇေထာ**တိ ဘဇေယျ။ ဧဝံ ဇာဂရိယံ ဘဇန္တော စ အာတာပိဘာဝါဒိဂုဏယုတ္တော ဘိက္ခု သံယောဇနာနိ ဘိန္ဒိတွာ အဂ္ဂဖလဉာဏသင်္ခာတံ **အနုတ္တရံ** ဥတ္တရရဟိတံ **သမ္ဗောဓိံ ဖုသေ** ဟပုဏေယျ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. အာပာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈. ဧကာဒသမေ **အာပာယိကာ**တိ အပာယေ နိဗ္ဗတ္တိဿန္တီတိ အာပာယိကာ။ တတ္ထာပိ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿန္တီတိ **နေရယိကာ။ ဣဒမပ္ပဟာယာ** တိ ဣဒံ ဣဒါနိ ဝက္ခမာနံ ဒုဝိဓံ ပာပသမာစာရံ အပ္ပဇဟိတွာ, တထာပဋိပတ္တိတ ထာပဂ္ဂဟဏဝသေန ပဝတ္တံ တစံ စိတ္တံ ဒိဋ္ဌိဉ္စ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာတိ အတ္ထော။ **အဗ္ရဟ္မစာရီ** တိ ဗြဟ္မံ သေဋ္ဌံ စရတီတိ ဗြဟ္မစာရီ, ဗြဟ္မာ ဝါ သေဋ္ဌော အာစာရော ဧတဿ အတ္ထီတိ ဗြဟ္မစာရီ, န ဗြဟ္မစာရီတိ အဗြဟ္မစာရီ, ဗြဟ္မစာရိပဋိရူပကော ဒုဿီလောတိ အတ္ထော။ **ဗြဟ္မစာရိပဋိညော** တိ ''ဗြဟ္မစာရီ အဟ''န္တိ ဧဝံပဋိညော။ **ပရိပုဏ္ဏ** န္တိ အခဏ္ဍာဒိဘာဝေန အဝိကလံ။ **ပရိသုဒ္ဓ** န္တိ ဥပက္ကိလေသာဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓံ။ **အမူလကေနာ**တိ ဒိဋ္ဌာဒိမူလဝိရဟိတေန, ဒိဋ္ဌံ သုတံ ပရိသင်္ကိတန္တိ ဣမေဟိ စောဒနာမူလေဟိ ဝဇ္ဇိတေန။ **အဗြဟ္မစရိယေန** အသေဋ္ဌစရိယေန။ **အနုဒ္ဓံသေတီ** တိ ''ပရိသုဒ္ဓော အယ''န္တိ ဇာနန္တောဝ ပာရာဇိကဝတ္ထုနာ ဓံသေတိ ပဓံသေတိ, စောဒေတိ အက္ကောသတိ ဝါ။

ကထာသု **အဘူတဝါဒီ**တိ ပရဿ ဒောသံ အဒိသွာဝ အဘူတေန တုစ္ဆေန မုသာဝါဒံ ကတွာ ပရံ အဗ္ဘာစိက္ခန္တော။ **ကတွာ**တိ ယော ဝါ ပန ပာပကမ္မံ ကတွာ ''နာဟံ ဧတံ ကရောမီ''တိ အာဟ။ **ဥဘောပိ တေ ပေစ္စ သမာ ဘဝန္တီ**တိ တေ ဥဘောပိ ဇနာ ဣတော ပရလောကံ ဂန္တွာ နိရယံ ဥပဂမနတော ဂတိယာ သမာနာ ဘဝန္တိ။ တတ္ထ ဂတိယေဝ နေသံ ပရိစ္ဆိန္နာ, န ပန အာယု။ ဗဟုဉှိ ပာပံ ကတွာ စိရံ နိရယေ ပစ္စတိ, ပရိတ္တံ ကတွာ အပ္ပမတ္တကမေဝ ကာလံ။ ယသ္မာ ပန တေသံ ဥဘိန္နမ္ပိ ကမ္မံ လာမကမေဝ။ တေန ဝုတ္တံ **''နိဟီနကမ္မာ မနုဇာ ပရတ္ထာ''** တိ။ ''ပရတ္ထာ''တိ ပန ပဒဿ ပုရတော ''ပေစ္စာ''တိ ပဒေန သမ္ဗန္ဓော – ပရတ္ထ ပေစ္စ ဣတော ဂန္တွာ တေ နိဟီနကမ္မာ သမာ ဘဝန္တီတိ။

ဧဝံ ဘဂဝါ အဘူတဗ္ဘက္ခာနဝသေန ဘူတဒောသပဋိစ္ဆာဒနဝသေန စ ပဝတ္တဿ မုသာဝါဒဿ ဝိပါကံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တသ္မိံ ဌာနေ နိသိန္နာနံ ဗဟူနံ ပာပဘိက္ခူနံ ဒုစ္စရိတကမ္မဿ ဝိပါကဒဿနေန သံဝေဇနတ္ထံ ဒွေ ကထာ အဘာသိ။ တတ္ထ **ကာသာဝကဏ္ဌာ** တိ ကသာဝရသပီတတ္တာ ကာသာဝေန ဝတ္ထေန ပလိဝေဌိတကဏ္ဌာ။ ပါပ

ဓမ္မာတိ လာမကဓမ္မာ။ **အသညတာ**တိ ကာယာဒီဟိ သညမရဟိတာ။ **ဟဟာ**တိ တထာရူပာ ဟာပပုဂ္ဂလာ, ဟာပေဟိ ကမ္မေဟိ ဥပပဇ္ဇိတွာတ “တဿ ကာယောပိ အာဒိတ္တော သမ္ပဇ္ဇလိတော သဇောတိဘူတော, သင်္ဃာဋိပိ အာဒိတ္တာ”တိ အာဒိနာ (သံ. နိ. ၂.၂၁၈-၂၁၉; ဟာရာ. ၂၃၀) လက္ခဏသံယုတ္တေ ဝုတ္တနယေန မဟာဒုက္ခံ အနုဘဝန္တိယေဝ။

တတိယကထာယ အယံ သင်္ခေပတ္တော – **ယဿ္တေ ဘုဿ္တေယ္ယ ဒုဿီလော** နိဿီလပုဂ္ဂလော ကာယာဒီဟိ အသညတော ရဋ္ဌတသီဟိ သဒ္ဓာယ ဒိန္နံ ယံ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ “သမဏောမ္ဟီ”တိ ပဋိဇာနန္တော ဂဟေတွာတ ဘုဿ္တေယ္ယ, တတော အာဒိတ္တော အဂ္ဂိဝဏ္ဏော အယောဂုဠောဝ ဘုတ္တော သေယျော သုန္ဒရတရော။ ကိံကာရဏာ? တပ္ပစ္စယာ ဟိသ္သ ဧကောဝ အတ္တဘာဝေ ဈာယေယ္ယ, ဒုဿီလော ပန ဟုတွာတ သဒ္ဓာဒေယ္ယံ ဘုဥ္ဇိတွာတ အနေကာနိပိ ဇာတိသတာနိ နိရယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယာတိ။

ကောဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. ဒိဋ္ဌိဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉. ဒွတဒသမေ **ဒွီဟိ ဒိဋ္ဌိဂတေဟီ** တိ ဧတ္ထ ဒိဋ္ဌိယောဝ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ “ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ”န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၉.၁၁) ဝိယ။ ဂဟိတာကာရသုညတာယ တ ဒိဋ္ဌီနံ ဂတမတ္တာနီတိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ, တေဟိ ဒိဋ္ဌိဂတေဟိ။ **ပရိယုဋ္ဌိတာ** တိ အဘိဘူတာ ပလိဗုဒ္ဓါ တ။ ပလိဗောဓတ္ထော တပိ ဟိ ပရိယုဋ္ဌာနသဒ္ဒော “စောရာ မဂ္ဂေ ပရိယုဋ္ဌိံသူ”တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၄၃၀) ဝိယ။ **ဒေဝာ**တိ ဥပပတ္တိဒေဝာ။ တေ ဟိ ဒိဗ္ဗန္တိ ဥဠာရတမေဟိ ကာမဂုဏေဟိ ဈာနာဒီဟိ စ ကီဠန္တိ, ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန တ ယထိစ္ဆိတမတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ အဓိဂစ္ဆန္တီတိ စ ဒေဝာတိ ဝုစ္စန္တိ။ မနဿ ဥဿန္နတ္တာ မနုဿာ, ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ ယထာ “သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာန”န္တိ။ **ဩလီယန္တိ ဧကေ** တိ “သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ”တိ ဘဝေသု ဩလီယနာဘိနိဝေသဘူတေန သဿတဘာဝေန ဧကစ္စေ ဒေဝာ မနုဿာ စ အဝလီယန္တိ အလ္လီယန္တိ သင်္ကောစံ အာပဇ္ဇန္တိ, န တတော နိဿရန္တိ။ **အတိဓာဝန္တိ** တိ ပရမတ္ထတော ဘိန္နသဘာဝတာနမ္ပိ သဘာဝဓမ္မာနံ ယတယံ ဟေတုဖလဘာဝေန သမ္ဗန္ဓော, တံ အဂ္ဂဟေတွာတ နာနတ္တနယဿပိ ဂဟဏေန တတ္ထ တတ္ထေဝ ဓာဝန္တိ, တသ္မာ “ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ အတ္တာ စ လောကော စ, န ဟောတိ ပရံ မရဏာ”တိ ဥစ္ဆေဒေ တ ဘဝနိရောဓပဋိပတ္တိယာ ပဋိက္ခေပဓမ္မတံ အတိဓာဝန္တိ အတိက္ကမန္တိ။ **စက္ခုမန္တော စ ပဿန္တီ** တိ စသဒ္ဒော ဗျတိရေကေ။ ပုဗ္ဗယောဂသမ္ပတ္တိယာ ဉာဏပရိပါကေန ပညာစက္ခုမန္တော ပန ဒေဝမနုဿာ တေနေဝ ပညာစက္ခုနာ သဿတံ ဥစ္ဆေဒဥ္စ အန္တဒွယံ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမပဋိပတ္တိဒဿနေန ပစ္စက္ခံ ကရောန္တိ။ တေ ဟိ “နာမရူပမတ္တမိဒံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ, တသ္မာ န သဿတံ, နာပိ ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ”တိ အဝိပရီတတော ပဿန္တိ။

ဇဝံ ဩလီယနာဒိကေ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန ဥဒ္ဒိသိတုံ **“ကထဥ္စ, ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဘဝာ**တိ ကာမဘဝေ, ရူပဘဝေ, အရူပဘဝေ။ အပရေပိ တယော ဘဝာ သညီဘဝေ, အသညီဘဝေ, နေဝသညီနာသညီဘဝေ။ အပရေပိ တယော ဘဝာ ဧကဝေကာရဘဝေ, စတုဝေကာရဘဝေ, ပဥ္စဝေကာရဘဝေတိ။ ဧတေဟိ ဘဝေဟိ အာရမန္တိ အဘိနန္ဒန္တီတိ **ဘဝါရာမာ**။ ဘဝေသု ရတာ အဘိရတာတိ **ဘဝရတာ**။ ဘဝေသု သုဋ္ဌု မုဒိတာတိ **ဘဝသမ္မုဒိတာ။ ဘဝနိရောဓာယာ**တိ တေသံ ဘဝါနံ အစ္စန္တနိရောဓာယ အနုပ္ပာဒနတ္ထာယ။ **ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ** တိ တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ နိယျာနိကဓမ္မေ ဝုစ္စမာနေ။ **န ပက္ခန္ဒတီ** တိ သဿတာဘိနိဝိဋ္ဌတ္တာ သံခိတ္တဓမ္မတ္တာ န ပဝိသတိ န ဩဂါဟတိ။ **န ပသီဒတီ**တိ ပသာဒံ နာပဇ္ဇတိ န တံ သဒ္ဒဟတိ။ **န သန္တိဋ္ဌတီ** တိ တသ္မိံ ဒေသနာယံ န တိဋ္ဌတိ နာဓိမုစ္စတိ။ ဇဝံ သဿတတော အဘိနိဝိသနေန ဘဝေသု ဩလီယန္တိ။

အဋ္ဋီယမာနာ တိ ဘဝေ ဇရာရောဂမရဏာဒီနိ ဝဓဗန္ဓနစ္ဆေဒနာဒီနိ စ ဒိသွတ သံဝိဇ္ဇနေန တေဟိ သမင်္ဂိဘာဝေန ဘာဝေန ပီဠိယမာနာ ဒုက္ခာပိယမာနာ။ **ဟရာယမာနာ**တိ လဇ္ဇမာနာ **ဇိဂုစ္ဆမာနာ** တိ ပဋိကူလတော ဒဟန္တာ။ **ဝိဘဝန္တိ** ဥစ္ဆေဒံ။ **အဘိနန္ဒန္တီ** တိ တဏှာဟာဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာဟိ အဓ္ဓောသာယ နန္ဒန္တိ။ **ယတော ကိရ ဘောတိ**အာဒိ တေသံ အဘိနန္ဒနာကာရဒဿနံ။ တတ္ထ **ယတော**တိ ယဒာ။ **ဘော**တိ အာလပနံ။ **အယံ အတ္တာ** တိ ကာရကာဒိဘာဝေန အတ္တနာ ပရိကပ္ပိတံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ** တိ ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ။ **ဝိနဿတီ** တိ န ဒိဿတိ, ဝိနာသံ အဘာဝံ ဂစ္ဆတိ။ **န ဟောတိ ပရံ မရဏာ**တိ မရဏေန ဥဒ္ဒံ န ဘဝတိ။ **ဧတံ သန္တ** န္တိ ယဒေတံ အတ္တနော ဥစ္ဆေဒအာဒိ, ဧတံ သဗ္ဗဘဝဝူပသမတော သဗ္ဗ

သန္တာပဂုပသမတော စ **သန္တံ,** သန္တတ္တာ ဧဝ **ပဏီတံ,** တဒ္ဓာဝိပရီတဘာဝတော **ယာထာဝံ**။ တတ္ထ "သန္တံ ပဏီတ"န္တိ ဣဒံ ဒွယံ တဏှာပဟာဘိနန္ဒနာယ ဝဒန္တိ, "ယာထာဝ"န္တိ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ။ **ဧဝန္တိ** ဧဝံ ယထာဝုတ္တဉ္စေ အဘိနိဝေသနေန။

ဘူတန္တိ ခန္ဓပဉ္စကံ။ တဉှိ ပစ္စယသမ္ဘူတတ္တာ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ စ ဘူတန္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ "ဘူတမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, သမနုပဿထာ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၁)။ **ဘူတတော** အဝိပရီတသဘာဝတော သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော စ ပဿတိ။ ဣဒဉှိ ခန္ဓပဉ္စကံ နာမရူပမတ္တံ။ တတ္ထ "ဣမေ ပထဝီအာဒယော ဓမ္မာ ရူပံ, ဣမေ ဖဿာဒယော ဓမ္မာ နာမံ, ဣမာနိ နေသံ လက္ခဏာဒီနိ, ဣမေ နေသံ အဝိဇ္ဇာဒယော ပစ္စယာ"တိ ဧဝံ သပစ္စယနာမရူပဒဿနဝသေန စေဝ, "သဗ္ဗေပိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေန္တိ, တသ္မာ အနိစ္စာ, အနိစ္စတ္တာ ဒုက္ခာ, ဒုက္ခတ္တာ အနတ္တာ"တိ ဧဝံ အနိစ္စာနုပဿနာဒိဝသေန စ ပဿတီတိ အတ္ထော။ ဗွောဝတာ တရုဏဝိပဿနာပရိယောသာနာ ဝိပဿနာဘူမိ ဒဿိတာ။ **နိဗ္ဗိဒာယာ** တိ ဘူတသင်္ခါတဿ တေဘူမကဓမ္မဇာတဿ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ, ဧတေန ဗလဝဝိပဿနံ ဒဿေတိ။ **ဝိရာဂါယာ**တိ ဝိရာဂတ္ထံ ဝိရဇ္ဇနတ္ထံ, ဣမိနာ မဂ္ဂံ ဒဿေတိ။ **နိရောဓာယာ**တိ နိရုဇ္ဈနတ္ထံ, ဣမိနာပိ မဂ္ဂမေဝ ဒဿေတိ။ **နိရောဓာယာ**တိ တ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိရောဓေန သဒ္ဓိံ အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနံ ဒဿေတိ။ **ဧဝံ ခော, ဘိက္ခဝေ, စက္ခုမန္တော ပဿန္တီ** တိ ဧဝံ ပညာစက္ခုမန္တော သပုဗ္ဗဘာဂေန မဂ္ဂပညာစက္ခုနာ စတုသစ္စဓမ္မံ ပဿန္တိ။

ကထာသု **ယေ ဘူတံ ဘူတတော ဒိသွာ**တိ ယေ အရိယသာဝကာ ဘူတံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဘူတတော အဝိပရီတသဘာဝတော ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ဒိသွာ။ ဧတေန ပရိညာဘိသမယံ ဒဿေတိ။ **ဘူတဿ စ အတိက္ကမ**န္တိ ဘာဝနာဘိသမယံ။ အရိယမဂ္ဂေ ဟိ ဘူတံ အတိက္ကမတိ ဧတေနာတိ "ဘူတဿ အတိက္ကမော"တိ ဝုတ္တော။ **ယထာဘူတေ**တိ အဝိပရီတသစ္စသဘာဝေ နိဗ္ဗာနေ။ **ဝိမုစ္စန္တိ** အဓိမုစ္စန္တိ, ဧတေန သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယံ ဒဿေတိ။ **ဘဝတဏှာပရိက္ခယာ** တိ ဘဝတဏှာယ သဗ္ဗသော ခေပနာ သမုစ္ဆိန္ဒနတော, ဧတေန သမုဒယပ္ပဟာနံ ဒဿေတိ။

သဝေ ဘူတပရိညော သောတိ ဧတ္ထ ပန သဝေတိ နိပါတမတ္တံ။ သော ဘူတပရိညော ဘူတဿ အတိက္ကမနူပါယေန မဂ္ဂေန ဘဝတဏှာပရိက္ခယာ ပရိညာတက္ခန္ဓော တတော ဧဝ ယထာဘူတေ နိဗ္ဗာနေ အဓိမုတ္တော။ **ဘဝါဘဝေ**တိ ခုဒ္ဒကေ စေဝ မဟန္တေ စ, ဥစ္စေဒအာဒိဒဿနေ တ **ဝီတတဏှော** ဘိက္ခုကိလေသော။ **ဘိက္ခု ဘူတဿ** ဥပါဒါနက္ခန္ဓသင်္ခါတဿ အတ္တဘာဝဿ **ဝိဘဝ,** အာယတိံ အနုပ္ပါဒ **ပုနဗ္ဘဝံ နာဂစ္ဆတိ,** အပညတ္တိကဘာဝမေဝ ဂစ္ဆတီတိ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။

ဣတိ ဣမသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ကောဒသမေ ဝဏ္ဏံ ကထိတံ, တတိယစတုတ္ထပဉ္စမေသု ပရိယောသာနသုတ္တေ စ ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ, သေသေသု ဝိဝဋ္ဋမေဝာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒုတိယသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပရမတ္ထဒီပနိယာ ခုဒ္ဒကနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဣတိဝုတ္တကဿ ဒုကနိပါတဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တိကနိပါတော

၁. ပဌမဝဂ္ဂေါ

၁. မူလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၀. တိကနိပါတဿ ပဌမေ **တီဏီ**တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော။ **ဣမာနီ**တိ အဘိမုခီကရဏံ။ **အကုသလမူလာနီ**တိ ပရိစ္ဆိန္နဓမ္မနိဒဿနံ။ တတ္ထ အကုသလာနိ စ တာနိ မူလာနိ စာတိ အကုသလမူလာနိ။ အထ ဝါ အကုသလာနံ ဟေတုပစ္စယပဘဝဇနကသမုဋ္ဌာပကနိပ္ဖတ္တကဋ္ဌေန မူလာနိ စာတိ အကုသလမူလာနိ, အကုသလဓမ္မာနံ ကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ ကာရဏဉှိ ယထာ ဟိနောတိ ဧတသ္မာ ဖလံ ပဝတ္တတီတိ ဟေတု, ပဋိစ္စ ဧတသ္မာ ဧတီတိ ပစ္စယော, ပဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ပဘဝေါ, အတ္တနော ဖလံ ဇနေတီတိ ဇနကံ, သမုဋ္ဌာပေတီတိ သမုဋ္ဌာပကံ, နိပ္ဖတ္တေတီတိ နိပ္ဖတ္တကန္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန မူလန္တိ, တသ္မာ **အကုသလမူလာနီ**တိ အကုသလာနံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနာနိ, ကာရဏာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကေစိ ပန "သာလိအာဒီနံ သာလိဗီဇာဒီနိ ဝိယ မဏိပ္ပဘာဒီနံ မဏိဝဏ္ဏာဒယော ဝိယ စ အကုသလာနံ အကုသလဘာဝသာဓကော လောဘာဒီနံ မူလဋ္ဌော"တိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ သန္တေ အကုသလစိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပေသု တေသံ ဟေတုပစ္စယဘာဝေါ န သိယာ။ န ဟိ တာနိ တေသံ အကုသလဘာဝံ သာဓေန္တိ, န စ ပစ္စယာ န ဟောန္တိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> "ဟေတူ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.ပစ္စယနိဒ္ဒေသ.၁)။

အဟေတုကဿ စ မောဟဿ အကုသလဘာဝေါ န သိယာ အကုသလဘာဝသာဓကဿ မူလန္တရဿ အဘာဝတော။ အထာပိ သိယာ လောဘာဒီနံ သဘာဝသိဒ္ဓေါ အကုသလာဒိဘာဝေါ, တံသမ္ပယုတ္တာနံ ပန လောဘာဒိပဋိဗဒ္ဓေါတိ။ ဧဝမ္ပိ ယထာ လောဘာဒီနံ, ဧဝံ အလောဘာဒီနမ္ပိ သဘာဝသိဒ္ဓေါ ကုသလာဒိဘာဝေါတိ အလောဘာဒယော ကုသလာ ဧဝ သိယုံ, န အဗျာကတာ, န စ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ယထာ သမ္ပယုတ္တေသု, ဧဝံ မူလေသုပိ ကုသလာဒိဘာဝေါ ပရိယေသိတဗ္ဗော။ ယောနိသောမနသိကာရာဒိကော ဝိယ ဟိ ကုသလဘာဝဿ, အယောနိသောမနသိကာရာဒိကော အကုသလဘာဝဿ ကာရဏန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ အကုသလဘာဝသာဓနဝသေန လောဘာဒီနံ မူလဋ္ဌံ အဂ္ဂဟေတွာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနဝသေန ဂယှမာနေ န ကောစိ ဒေါသော။ လဒ္ဓဟေတုပစ္စယာ ဟိ ဓမ္မာ ဝိရူဠှမူလာ ဝိယ ပါဒပါ ထိရာ ဟောန္တိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ, အဟေတုကာ ပန တိလဗီဇကာဒိသေဝါလာ ဝိယ န သုပ္ပတိဋ္ဌိတာတိ ဟေတုအာဒိ အတ္ထေန အကုသလာနံ ဥပကာရကတ္တာ မူလာနီတိ အကုသလမူလာနိ။ ယသ္မာ ပန မူလေန မုတ္တော အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေါ နတ္ထိ, တသ္မာ တီဟိ မူလေဟိ သဗ္ဗော အကုသလရာသိ ပရိယာဒိယိတွာ ဒဿိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တာနိ အကုသလမူလာနိ သရူပတော ဒဿေတုံ **"လောဘော အကုသလမူလ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ လောဘာဒိသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ တတ္ထ ပန တတိယမဂ္ဂဝဇ္ဈော လောဘာဒယော အာဂတာ, ဣဓ ပန အနဝသေသာတိ အယမေဝ ဝိသေသော။

ကထာယံ **ပါပစေတသ**န္တိ အကုသလဓမ္မသမာယောဂတော လာမကစိတ္တံ။ **ဟိံသန္တီ**တိ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏေ အာယတိံ ဝိပါကက္ခဏေ စ ဝိဗာဓေန္တိ။ **အတ္တသမ္ဘူတာ**တိ အတ္တနိ ဇာတာ။ **တစသာရ**န္တိ ဂဏ္ဍိတံ, ဝေဠုန္တိ အတ္ထော။ **သမ္ဖလ**န္တိ အတ္တနော ဖလံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ခဒိရသီသပါဒယော ဝိယ အန္တောသာရော အဟုတွာ ဗဟိ သာရတာယ တစသာရန္တိ လဒ္ဓနာမံ ဝေဠုအာဒိံ ယထာ အတ္တသမ္ဘူတမေဝ ဖလံ ဟိံသတိ ဝိနာသေတိ, ဧဝမေဝ အန္တော သီလာဒိသာရရဟိတံ လာမကစိတ္တံ ပုဂ္ဂလံ အတ္တသမ္ဘူတာယေဝ လောဘာဒယော ဝိနာသေန္တီတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဓာတုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁. ဒုတိယေ **ဓာတုယောတိ** အတ္တနော ဖလဿ သဘာဝဿ စ ဓာရဏဋ္ဌေန ဓာတုယော။ ယဒဂ္ဂေတ္ထ ဖလနိဗ္ဗ တ္တကံ, တံ အတ္တနော ဖလဿ သဘာဝဿ စ, ဣတရံ သဘာဝဿေဝ ဓာရဏဋ္ဌေန ဓာတု။ **ရူပဓာတူတိ** ရူပဘဝေါ။ ဓာတုယာ အာဂတဋ္ဌာနေ ဘဝေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ, ဘဝဿ အာဂတဋ္ဌာနေ ဓာတုယာ ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗန္တိ ဣဓ ဘဝေန ပရိစ္ဆေဒော ကထိတော။ တသ္မာ –

"ကတမေ ဓမ္မာ ရူပါဝစရာ? ဟေဋ္ဌတော ဗြဟ္မလောကံ ပရိယန္တံ ကရိတွာ ဥပရိတော အကနိဋ္ဌေ ဒေ ဝေ အန္တော ကရိတွာ ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ ခန္ဓဓာတုအာယတနာ, ဣမေ ဓမ္မာ ရူပါဝစရာ"တိ (ဓ. သ. ၁၂၈၉) –

ဧဝံ ဝုတ္တာ ရူပါဝစရဓမ္မာ ရူပဓာတု။ **အရူပဓာတူတိ** အရူပဘဝေါ။ ဣဓာပိ ဘဝေန ပရိစ္ဆေဒော ကထိတောတိ –

"ကတမေ ဓမ္မာ အရူပါဝစရာ? ဟေဋ္ဌတော အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂေ ဒေဝေ အန္တော ကရိတွာ, ဥပ ရိတော နေဝသညာနာသညာယတနူပဂေ ဒေဝေ အန္တော ကရိတွာ, ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ ခန္ဓဓာ တုအာယတနာ, ဣမေ ဓမ္မာ အရူပါဝစရာ"တိ (ဓ. သ. ၁၂၉၁) –

ဧဝံ ဝုတ္တာ အရူပါဝစရဓမ္မာ အရူပဓာတု။ **နိရောဓဓာတူတိ** နိဗ္ဗာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အပရော နယော – ရူပသဟိတာ, ရူပပဋိဗဒ္ဓါ, ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ **ရူပဓာတု,** ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ, ဧကဝေါကာရဘဝေါ စ, တေန သကလော ကာမဘဝေါ ရူပဘဝေါ စ သင်္ဂဟိတော။ ရူပရဟိတာ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ **အရူပဓာတု,** စတုဝေါကာရဘ ဝေါ, တေန အရူပဘဝေါ သင်္ဂဟိတော။ ဣတိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ တယော ဘဝါ သဗ္ဗာ သံသာရပ္ပဝတ္တိ ဒဿိတာ။ တတိယ ပဒေန ပန အသင်္ခတဓာတုယေဝ သင်္ဂဟိတာတိ မဂ္ဂဖလာနိ ဣဓ တိကဝိနိမုတ္တဓမ္မာ နာမ ဇာတာ။ ကေစိ ပန "ရူပဓာတူ တိ ရူပသဘာဝါ ဓမ္မာ, အရူပဓာတူတိ အရူပသဘာဝါ ဓမ္မာတိ ပဒဒွယေန အနဝသေသတော ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဂဟိတာ"တိ။ "ရူပတဏှာယ ဝိသယဘူတာ ဓမ္မာ ရူပဓာတု, အရူပတဏှာယ ဝိသယဘူတာ အရူပဓာတူ"တိ စ ဝဒန္တိ, တံ သဗ္ဗံ ဣဓ နာဓိပ္ပေတံ။ တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကထာသု **ရူပဓာတုံ ပရိညာယာတိ** ရူပပဋိဗဒ္ဓဓမ္မပဝတ္တိံ ဉာတပရိညာဒီဟိ တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိဇာနိတွာ။ **အာရုပ္ပေသု အသဏ္ဌိတာတိ** အရူပါဝစရဓမ္မေသု ဘဝရာဂဝသေန ဘဝဒိဋ္ဌိဝသေန စ န ပတိဋ္ဌိတာ အနလ္လီနာ။ "အရူပေသု အသဏ္ဌိတာ"တိ စ ပဌန္တိ, သော ဧဝ အတ္ထော။ ဧတ္တာဝတာ တေဘူမကဓမ္မာနံ ပရိညာ ဝုတ္တာ။ **နိရောဓေ ယေ ဝိမု စ္စန္တီတိ** ယေ နိဗ္ဗာနေ အာရမ္မဏဘူတေ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလဝသေန သမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓီဟိ အနဝသေသကိလေသ တော ဝိမုစ္စန္တိ။ **တေ ဇနာ မစ္စုဟာယိနောတိ** တေ ခီဏာသဝဇနာ မရဏံ သမတိက္ကာ။

ဧဝံ ဓာတုတ္တယသမတိက္ကမေန အမတာဓိဂမံ ဒဿေတွာ "အယမ္ပိ ပဋိပဒါ မယာ ဂတမဂ္ဂေါ စ တုမှာကံ ဒ ဿိတော"တိ တတ္ထ နေသံ ဥဿာဟံ ဇနေန္တော ဒုတိယံ ဂာထမာဟ။ တတ္ထ **ကာယေနာတိ** နာမကာယေန မဂ္ဂဖ လေဟိ။ **ဖုသယိတွာတိ** ပတွာ။ **နိရူပဓိန္တိ** ခန္ဓာဒိသဗ္ဗူပဓိရဟိတံ။ **ဥပဓိပ္ပဋိနိဿဂ္ဂ** န္တိ တေသံယေဝ စ ဥပဓီနံ ပဋိနိ ဿဇ္ဇနကာရဏံ။ နိဗ္ဗာနဉ္ဟိ မဂ္ဂဉာဏေန သစ္ဆိကိရိယာယ သဗ္ဗေ ဥပဓယော ပဋိနိဿဇ္ဇာ ဟောန္တီတိ တံ တေသံ ပဋိနိဿဇ္ဇနကာရဏံ။ **သစ္ဆိကတွာ** တိ ကာလေန ကာလံ ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနေန အတ္တပစ္စက္ခံ ကတွာ တ **အနာသဝေါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော** တမေဝ **အသောကံ ဝိရဇံ** နိဗ္ဗာနပဒံ ဒေသေတိ။ တသ္မာ တဒဓိဂမာယ ဥဿုက္ကံ ကာ တဗ္ဗန္တိ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပဌမဝေဒနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂. တတိယေ **ဝေဒနာ**တိ အာရမ္မဏရသံ ဝေဒိယန္တိ အနုဘဝန္တီတိ ဝေဒနာ။ တာ ဝိဘာဂတော ဒဿေတုံ **“သုခါ ဝေဒနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သုခ**-သဒ္ဒေါ အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ **ဒုက္ခ**-သဒ္ဒေါ ပန “ဇာတိပိ ဒုက္ခာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၈၇; ဝိဘ. ၁၉၀) ဒုက္ခဝတ္ထုသ္မိံ အာဂတော။ “ယသ္မာ စ ခေါ, မဟာလိ, ရူပံ ဒုက္ခံ ဒုက္ခာနုပတိတံ ဒုက္ခာဝက္ကန္တ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၆၀) ဒုက္ခာရမ္မဏေ။ “ဒုက္ခော ပါပဿ ဥစ္စယော”တိ အာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၁၇) ဒုက္ခပစ္စယေ။ “ယာဝဉ္စိဒံ, ဘိက္ခဝေ, န သုကရာ အက္ခာနေန ပါပုဏိတုံ, ယာဝ ဒုက္ခာ နိရယာ”တိ အာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၅၀) ဒုက္ခပစ္စယဋ္ဌာနေ။ “သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၂; ဓ. သ. ၁၆၅) ဒုက္ခဝေဒနာယံ။ ဣဓာပိ ဒုက္ခဝေဒနာယမေဝ။

ဝစနတ္ထတော ပန သုခယတီတိ **သုခါ**။ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခာ** ။ န ဒုက္ခာ န သုခါတိ **အဒုက္ခမသုခါ,** မကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန ဝုတ္တော။ တာသု ဣဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏာ သုခါ, အနိဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏာ ဒုက္ခာ, ဥဘယဝိပရီတာနုဘဝနလက္ခဏာ အဒုက္ခမသုခါ။ တသ္မာ သုခဒုက္ခဝေဒနာနံ ဥပ္ပတ္တိ ပါကဋာ, န အဒုက္ခမသုခါယ။ ယဒါ ဟိ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သကလသရီရံ ခေါဘေန္တံ မဒ္ဒန္တံ ဖရမာနံ သတဓောတသပ္ပိံ ခါဒါပေန္တံ ဝိယ, သတပါကတေလံ မက္ခေန္တံ ဝိယ, ဃဋသဟဿေန ပရိဠာဟံ နိဗ္ဗာပယမာနံ ဝိယ စ “အဟော သုခံ, အဟော သုခ”န္တိ ဝါစံ နိစ္ဆာရယမာနမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒါ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သကလသရီရံ ခေါဘေန္တံ မဒ္ဒန္တံ ဖရမာနံ တတ္တဖာလံ ပဝေသေန္တံ ဝိယ ဝိလီနတမ္ဗလောဟံ အာသိဉ္စန္တံ ဝိယ စ “အဟော ဒုက္ခံ, အဟော ဒုက္ခ”န္တိ ဝိပ္ပလာပေန္တမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ သုခဒုက္ခဝေဒနာနံ ဥပ္ပတ္တိ ပါကဋာ။

အဒုက္ခမသုခါ ပန ဒုဗ္ဗိဇာနာ ဒုဒ္ဒီပနာ အန္ဓကာရာ အဝိဘူတာ။ သာ သုခဒုက္ခာနံ အပဂမေ သာတာသာတပဋိပက္ခဝသေန မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ နယတော ဂဏှန္တဿေဝ ပါကဋာ ဟောတိ။ ယထာ ကိံ? ယထာ ပုဗ္ဗာပရံ သပံသုကေ ပဒေသေ ဥပစရိတမဂ္ဂဝသေန ပိဋ္ဌိပါသာဏေ မိဂေန ဂတမဂ္ဂေ, ဧဝံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏေသု သုခဒုက္ခာနုဘဝနေနပိ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာနုဘဝနဘာဝေန ဝိညာယတိ။ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ ပိဋ္ဌိပါသာဏဂမနံ ဝိယ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏဂ္ဂဟဏာဘာဝတော ။ ယဥ္စ တတ္ရာနုဘဝနံ, သာ အဒုက္ခမသုခါတိ။

ဧဝမေတ္ထ သုခဒုက္ခအဒုက္ခမသုခဘာဝေန တိဓာ ဝုတ္တာပိ ကတ္ထစိ သုခဒုက္ခဘာဝေန ဒွိဓာ ဝုတ္တာ။ ယထာဟ – “ဒွေပိ မယာ, အာနန္ဒ, ဝေဒနာ ဝုတ္တာ, ပရိယာယေန သုခါ ဝေဒနာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ”တိ (မ. နိ. ၂.၈၉)။ ကတ္ထစိ တိဿောပိ ဝိသုံ ဝိသုံ သုခဒုက္ခအဒုက္ခမသုခဘာဝေန “သုခါ ဝေဒနာ ဌိတိသုခါ ဝိပရိဏာမဒုက္ခာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဌိတိဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမသုခါ, အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ဉာဏသုခါ အညာဏဒုက္ခာ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅)။ ကတ္ထစိ သဗ္ဗာပိ ဒုက္ခဘာဝေန။ ဝုတ္တဉှေတံ “ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိန္တိ ဝဒာမိ”တိ (သံ. နိ. ၄.၂၅၉)။

တတ္ထ သိယာ – ယဒိ တိဿော ဝေဒနာ ယထာ ဣဓ ဝုတ္တာ, အညေသု စ ဒေသေသု သုတ္တေသု အဘိဓမ္မေ စ ဧဝံ အဝတွာ ကသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တံ “ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိန္တိ ဝဒာမိ”တိ, “ဒွေပိ မယာ, အာနန္ဒ, ဝေဒနာ ဝုတ္တာ”တိ စ? သန္ခါရဘာဝိတမေတံ, တသ္မာ သာ ပရိယာယဒေသနာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

“သင်္ခါရာနိစ္စတံ, အာနန္ဒ, မယာ သန္ခါယ ဘာသိတံ သင်္ခါရဝိပရိဏာမတံ, ‘ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိ’”န္တိ (သံ. နိ. ၄.၂၅၉)။

“ဒွေပိ မယာ, အာနန္ဒ, ဝေဒနာ ဝုတ္တာ ပရိယာယေနာ”တိ စ (သံ. နိ. ၄.၂၅၉)။

ဧတ္ထ ဟိ သုခါ အဒုက္ခမသုခါတိ ဣမာသံ ဒွိန္နံ ဝေဒနာနံ နိပ္ပရိယာယေန ဒုက္ခဘာဝတော နတ္ထိ, ဝေနေယျဇ္ဈာသယေန ပန တတ္ထ နိစ္ဆန္ဒဒဿနတ္ထံ ပရိယာယေန ဒုက္ခဘာဝေ ဝုတ္တောတိ သာ တာဒိသီ ပရိယာယဒေသနာ။ အယံ ပန ဝေဒနတ္တယဒေသနာ သဘာဝကထာတိ ကတွာ နိပ္ပရိယာယဒေသနာတိ အယမေတ္ထ အာစရိယာနံ သမာနကထာ။

ဝိတဏ္ဍဝါဒီ ပနာဟ “ဒုက္ခတာဒွယဝစနတော ပရိယာယဒေသနာဝ ဝေဒနတ္တယဒေသနာ”တိ။ သော “မာ ဟေဝ”န္တိဿ ဝစနီယော, ယသ္မာ ဘဂဝတာ သဗ္ဗာသံ ဝေဒနာနံ ဒုက္ခဘာဝေ အဓိပ္ပာယဝသေန ဝုတ္တော “သင်္ခါရာနိစ္စတံ, အာနန္ဒ, မယာ သန္ခါယ ဘာသိတံ သင်္ခါရဝိပရိဏာမတံ ‘ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိ’”န္တိ။ ယဒိ ပနေတွ

ထ ဝေဒနတ္တယဒေသနာ ပရိယာယဒေသနာ သိယာ, “ကြဒံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ တိဿော ဝေဒနာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ
သိယာ, န ပနေတံ ဝုတ္တံ။

အပိစာယမေဝ ဝတ္တဗ္ဗော “ကော, ပနာဝုသော, ဝေဒနတ္တယဒေသနာယ အဓိပ္ပာယော”တိ? သစေ ဝဒေယျ “မု
ဒုကာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ သုခာ, အဓိမတ္တာ ဒုက္ခာ, မဇ္ဈိမာ အဒုက္ခမသုခာတိ ဝေနေယျဇ္ဈာသယေန ဝုတ္တာ။ တာသု ဟိ
န သတ္တာနံ သုခာဒိဝမှိ”တိ။ သော ဝတ္တဗ္ဗော – ကော ပနာဝုသော ဒုက္ခဝေဒနာယ သဘာဝေ, ယေန “သဗ္ဗာ ဝေဒနာ
ဒုက္ခာ”တိ ဝုစ္စေယျုံ? ယဒိ ယာယ ဥပ္ပန္နာယ သတ္တာ ဝိယောဂမေဝ ဣစ္ဆန္တိ, သော ဒုက္ခဝေဒနာယ သဘာဝေ။
ယာယ စ ပန ဥပ္ပန္နာယ သတ္တာ အဝိယောဂမေဝ ဣစ္ဆန္တိ, ယာယ န ဥဘယံ ဣစ္ဆန္တိ, သာ ကထံ ဒုက္ခဝေဒနာ သိ
ယာ? အထ ယာ အတ္တနော နိဿယဿ ဥပဃာတကာရီ, သာ ဒုက္ခာ။ ယာ အနုဂ္ဂဟကာရီ, သာ ကထံ ဒုက္ခာ သိယာ။
အထ ပန ယဒရိယာ ဒုက္ခတော ပဿန္တိ, သော ဒုက္ခဝေဒနာယ သဘာဝေ, သင်္ခါရဒုက္ခတာယ ဝေဒနံ အရိယာ ဒုက္ခတော
ပဿန္တိ, သာ စ အဘိဏှသဘာဝတတိ ကထံ တာသံ ဝေဒနာနံ မုဒုမဇ္ဈိမာဓိမတ္တဒုက္ခဘာဝေ သိယာ? ယဒိ စ သင်္ခါရ
ဒုက္ခတာယ ဧဝ ဝေဒနာနံ ဒုက္ခဘာဝေ သိယာ, “တိဿော က္ကမာ, ဘိက္ခဝေ, ဒုက္ခတာယော ဒုက္ခဒုက္ခတာ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခ
တာ, သင်္ခါရဒုက္ခတာ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅) အယံ ဒုက္ခတာနံ ဝိဘာဂဒေသနာ နိပ္ပယောဇနာ သိယာ။ တထာ စ သတိ သုတ္တ
မေဝ ပဋိဗာဟိတံ သိယာ, ပုရိမေသု စ တီသု ရူပာဝစရဇ္ဈာနေသု မုဒုကာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာတိ အာပဇ္ဇတိ သုခဝေဒနာဝစန
တော။ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ အရူပဇ္ဈာနေသု စ မဇ္ဈိမာ, အဒုက္ခမသုခဝေဒနာဝစနတော။ ဧဝံ သန္တေ ပုရိမာ တိဿော ရူပာ
ဝစရသမာပတ္တိယော စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိယာ အရူပသမာပတ္တီဟိ စ သန္တတရာတိ အာပဇ္ဇတိ။ ကထံ တ သ
န္တတရပ္ပဏီတတရာသု သမာပတ္တီသု ဒုက္ခဝေဒနာယ အဓိကဘာဝေ ယုဇ္ဇတိ? တသ္မာ ဝေဒနတ္တယဒေသနာယ ပရိ
ယာယဒေသနာဘာဝေ န ယုတ္တောတိ။

ယံ ပန ဝုတ္တံ “ဒုက္ခေ သုခန္တိ သညာဝိပလ္လာသော”တိ (အ. နိ. ၄.၄၉; ပဋိ. မ. ၁.၂၃၆), တံ ကထန္တိ? ဝိပရိဏာမ
ဒုက္ခတာယ သင်္ခါရဒုက္ခတာယ စ ယထာဘူတာနဝဗောဓနေ ယာ ဧကန္တတော သုခသညာ, ယာ စ ဒုက္ခနိမိတ္တေ သုခနိမိတ္
တသညာ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဧဝမ္ပိ “သုခာ, ဘိက္ခဝေ, ဝေဒနာ ဒုက္ခတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”တိ (ဣတိဝု. ၅၃) ဣဒံ ပန ကထန္
တိ? ဣဒံ ပန ဝိပရိဏာမဒဿနေ သန္နိယောဇနတ္ထံ ဝုတ္တံ တဿ တတ္ထ ဝိရာဂုပ္ပတ္တိယာ ဥပာယဘာဝတော သုခ
ဝေဒနာယ ဗဟုဒုက္ခာနုဂတဘာဝတော စ။ တထာ ဟိ ဒုက္ခဿ ဟေတုဘာဝတော အနေကေဟိ ဒုက္ခဓမ္မေဟိ အနုဗဒ္ဓတ္
တာ စ ပဏ္ဍိတာ သုခမ္ပိ ဒုက္ခမိစ္စေဝ ပဋိပန္နာ။

ဧဝမ္ပိ နတ္ထေဝ သုခာ ဝေဒနာ, သုခဟေတူနံ နိယမာဘာဝတော။ ယေ ဟိ သုခဝေဒနာယ ဟေတုသမ္မတာ ဃာသစ္
ဆာဒနာဒယော, တေ ဧဝ အဓိမတ္တံ အကာလေ စ ပဋိသေဝိယမာနာ ဒုက္ခဝေဒနာယ ဟေတုဘာဝမာပဇ္ဇန္တိ။ န စ ယေနေဝ
ဟေတုနာ သုခံ, တေနေဝ ဒုက္ခန္တိ ယုတ္တံ ဝတ္တုံ။ တသ္မာ န တေ သုခဟေတူ, ဒုက္ခန္တရာပဂမေ ပန အဝိညူနံ သုခ
သညာ ယထာ စိရတရံ ဌာနာဒိက္ကိရိယာပထသမင်္ဂီ ဟုတွာ တဒညက္ကိရိယာပထသမာယောဂေ မဟန္တစ္စ ဘာရံ ဝဟတော
ဘာရနိက္ခေပေ စေဝ ဝူပသမေ စ, တသ္မာ နတ္ထေဝ သုခန္တိ? တယိဒံ သမ္မဒေဝ သုခဟေတုံ အပရိညာယ တဿ နိယ
မာဘာဝပရိကပ္ပနံ။ အာရမ္မဏမတ္တမေဝ ဟိ ကေဝလံ သုခဟေတုံ မနသိကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ, အဇ္ဈတ္တိကသရီရဿ အ
ဝတ္ထာဝိသေသံ သမုဒိတံ ပန ဧကဇ္ဈံ တဒုဘယံ သုခာဒိဟေတူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယာဒိသဉ္စ တဒုဘယံ သုခဝေဒနာယ ဟေ
တု, တာဒိသံ န ကအာစိပိ ဒုက္ခဝေဒနာယ ဟေတု ဟောတီတိ ဝဝတ္ထိတာ ဧဝ သုခာဒိဟေတု။ ယထာ နာမ တေဇောဓာတု သာ
လိယဝဇ္ဈာကသဿာဒီနံ ယာဒိသမဝတ္ထန္တရံ ပတွာ သာတတမဓုရဘာဝဟေတု ဟောတိ, န တာဒိသမေဝ ပတွာ ကအာစိပိ
အသာတအမဓုရဘာဝဟေတု ဟောတိ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဒုက္ခာပဂမေဝ   ကအာစိ သုခဝေဒနန္တရံ ဥပလဗ္ဘတိ။ တတ္ထ သုခေယေဝ သုခသညာ, န ဒုက္ခာပဂမမတ္တေ
ယထာ အဒ္ဓာနဂမနပရိဿမကိလန္တဿ သမ္ဗာဟနေ က္ကရိယာပထပရိဝတ္တနေ စ, အညထာ ကာလန္တရေပိ ပရိဿ
သမာပဂမေ တာဒိသီ သုခသညာ သိယာ။ ဒုက္ခာပဂမမတ္တေ ပန သုခန္တိ ပရိကပ္ပနာ ဝေဒနာဝိသေသဿ အနုပလဗ္ဘ
မာနတ္တာ။ ဧကန္တေနေဝ စေတံ ဧဝံ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗံ, ယတော ပဏီတပ္ပဏီတာနိယေဝ အာရမ္မဏာနိ မဟတာ အာယာ
သေန သတ္တာ အဘိပတ္ထယန္တိ, န စ နေသံ ယေန ကေနစိ ယထာလဒ္ဓမတ္တေန ပစ္စယေန ပတိကာရံ ကာတုံ သက္
ကာ တဏှာပုပ္ပာဒေနာတိ ။ ဝေဒနာပစ္စယာ ဟိ တဏှာဥပာဒိ, တထာဘာဝေ စ သုဂန္ဓမဓုရသုခသမ္ဖဿာဒိဝတ္ထူနံ က္က
တရီတရာဘာဝေန သုခဝိသေသသညာ ဇာယမာနာ ကတမဿ ဒုက္ခဝိသေသဿ အပဂမနေ ဃာနဇိဝှာကာယဒွာရေသု,

သောတဒ္ဒတရေ စ ဒိဗ္ဗသင်္ဂီတသဒိသပဉ္စင်္ဂိကတူရိယသဒ္ဒာဝဏ္ဏရဏော။ တသ္မာ န ဒုက္ခဝေဒနာယမေဝ ဒုက္ခန္တရာပဂမေ သုခသညာ, နာပိ ကေဝလေ ဒုက္ခာပဂမမတ္တေတိ အာဂမတော ယုတ္တိတောပိ ဝဝတ္ထိတာ တိဿော ဝေဒနာတိ ဘဂဝတော ဝေဒနတ္တယဒေသနာ နီတတ္ထာယေဝ, န နေယျတ္ထာတိ သညာပေတဗ္ဗံ။ ဝေဠုဝတံ ဥပေတိ, ဣစ္စေတံ ကုသလံ, နော စေ, ကမ္မံ ကတွာ ဥယျောဇေတဗ္ဗော "ဂစ္ဆ ယထာသုခ"န္တိ။

ဧဝမေတာ အညမညပဋိပက္ခသဘာဝဝဝတ္ထိတလက္ခဏာ ဧဝ တိဿော ဝေဒနာ ဘဂဝတာ ဒေသိတာ။ တတ္ထ ခော ဝိပဿနာကမ္မိကာနံ ယောဂါဝစရာနံ ဝေဒနာမုခေန အရူပကမ္မဋ္ဌာနဒဿနတ္ထံ။ ဒုဝိဓဉှိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ, အရူပကမ္မဋ္ဌာနန္တိ။ တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေန္တော သင်္ခေပမနသိကာရဝသေန ဝါ ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန ဝါ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနာဒိဝသေန ဝါ ကထေတိ။ အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ပန ကထေန္တော ဖဿဝသေန ဝါ ဝေဒနာဝသေန ဝါ စိတ္တဝသေန ဝါ ကထေတိ။ ကေစဿ ဟိ အာပာထဂတေ အာရမ္မဏေ အာဝဇ္ဇတော တတ္ထ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဌမာဘိနိပါတော ဖဿော တံ အာရမ္မဏံ ဖုသန္တော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ပါကဋော ဟောတိ, ကေစဿ တံ အာရမ္မဏံ အနုဘဝန္တီ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝေဒနာ ပါကဋာ ဟောတိ, ကေစဿ တံ အာရမ္မဏံ ဝိဇာနန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဝိညာဏံ ပါကဋံ ဟောတိ။ ဣတိ တေသံ တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ယထာပါကဋံ ဖဿာဒိမုခေန တိဓာ အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေတိ။

တတ္ထ ယဿ ဖဿော ပါကဋော ဟောတိ, သောပိ "န ကေဝလံ ဖဿောဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝ အာရမ္မဏံ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သဉ္ဇာနမာနာ သညာပိ, စေတယမာနာ စေတနာပိ, ဝိဇာနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ယဿ ဝေဒနာ ပါကဋာ ဟောတိ, သောပိ "န ကေဝလံ ဝေဒနာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တာယ သဒ္ဓိံ ဖုသမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သဉ္ဇာနမာနာ သညာပိ, စေတယမာနာ စေတနာပိ , ဝိဇာနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ယဿ ဝိညာဏံ ပါကဋံ ဟောတိ, သောပိ "န ကေဝလံ ဝိညာဏမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ ဖုသမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ, သဉ္ဇာနမာနာ သညာပိ, စေတယမာနာ စေတနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

သော "ကိမေ ဖဿပဉ္စမကာ ဓမ္မာ ကိံနိဿိတာ"တိ ဥပဓာရေန္တော "ဝတ္ထုနိဿိတာ"တိ ပဇာနာတိ။ ဝတ္ထု နာမ ကရဇကာယော။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "ဣဒဉ္စ ပန မေ ဝိညာဏံ ဧတ္ထ သိတံ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓ"န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၅; မ. နိ. ၂.၂၅၂)။ သော အတ္ထတော ဘူတာ စေဝ ဥပါဒါရူပါနိ စ, ဧဝမေတ္ထ ဝတ္ထု ရူပံ, ဖဿပဉ္စမကာ နာမန္တိ နာမရူပမတ္တမေဝ ပဿတိ။ ရူပဉ္စေတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော, နာမံ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာတိ ပဉ္စက္ခန္ဓမတ္တံ ဟောတိ။ နာမရူပဝိနိမုတ္တာ ဟိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ, ပဉ္စက္ခန္ဓဝိနိမုတ္တံ ဝါ နာမရူပံ နတ္ထိ။ သော "ကိမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ကိံဟေတုကာ"တိ ဥပပရိက္ခန္တော "အဝိဇ္ဇာဒိဟေတုကာ"တိ, တတော "ပစ္စယော စေဝ ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္စ ဣဒံ, အညော သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထိ, သုဒ္ဓသင်္ခါရပုဉ္ဇမတ္တမေဝါ"တိ သပ္ပစ္စယနာမရူပဝသေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာပဋိပါဋိယာ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ"တိ သမ္မသန္တော ဝိစရတိ။ သော "အဇ္ဇ အဇ္ဇာ"တိ ပဋိဝေဓံ အာကင်္ခမာနော တထာရူပေ သမယေ ဥတုသပ္ပာယံ, ပုဂ္ဂလသပ္ပာယံ, ဘောဇနသပ္ပာယံ, ဓမ္မဿဝနသပ္ပာယံ ဝါ လဘိတွာ ဧကပလ္လင်္ကေန နိသိန္နောဝ ဝိပဿနံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာတိ။ ဧဝံ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ ဇနာနံ ယာဝ အရဟတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဓ ပန ဘဂဝါ ဝေဒနာဝသေန ဗုဇ္ဈနကာနံ အဇ္ဈာသယေန အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေန္တော ဝေဒနာဝသေန ကထေသိ။ တတ္ထ –

"လက္ခဏဉ္စ အဓိဋ္ဌာနံ၊ ဥပ္ပတ္တိ အနုသယော တထာ။
ဌာနံ ပဝတ္တိကာလော စ၊ ဣန္ဒြိယဉ္စ ဒုဝိဓာဒိတာ"တိ။ –

ဣဒံ ပကိဏ္ဏကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ – တတ္ထ **လက္ခဏံ** ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **အဓိဋ္ဌာန**န္တိ ဖဿော။ "ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ"တိ ဟိ ဝစနတော ဖဿော ဝေဒနာယ အဓိဋ္ဌာနံ။ တထာ ဟိ သော ဝေဒနာဓိဋ္ဌာနဘာဝတော နိစ္စမ္မဂါဝီဥပမာယ ဥပမိတော။ တတ္ထ သုခဝေဒနီယော ဖဿော သုခာယ ဝေဒနာယ အဓိဋ္ဌာနံ, ဒုက္ခဝေဒနီယော ဖဿော ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ, အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယော ဖဿော အဒုက္ခမသုခာယ ဝေဒနာယ အဓိဋ္ဌာနံ, အာသန္နကာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဝေဒနာ ကဿ ပဒဋ္ဌာနံ? "ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ"တိ ဝစနတော တဏှာယ ပဒဋ္ဌာနံ အဘိပတ္ထနီယဘာဝတော။ သုခာ

ဝေဒနာ တာဝ တဏှာဟာယ ပဒဌာနံ ဟောတု, ကထံ ပန ကထင်္ဂ? ဝုစ္စတေ သုခသမင်္ဂီပိ တာဝ တံသဒိသံ တတော တ ဥတ္တရိတရံ သုခံ အဘိပတ္ထေတိ, ကိမင် ပန ဒုက္ခသမင်္ဂီဘူတော။ အဒုက္ခမသုခာ စ သန္တဘာဝေန သုခမိစ္စေဝ ဝုစ္စ တီတိ တိဿောပိ ဝေဒနာ တဏှာဟာယ ပဒဌာနံ။

ဥပ္ပတ္တိ တိ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ။ ကလျာဏဓမ္မဏာဘူတာ ဟိ သတ္တသဌာရာ သုခဝေဒနာယ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ, တေ ဧဝ အနိဋ္ဌာရမ္မဏာဘူတာ ဒုက္ခဝေဒနာယ, မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာဘူတာ အဒုက္ခမသုခာယ။ ဝိပာကတော တအာကာရဂ္ဂဟဏ တော စေတ္ထ ကလျာနိဋ္ဌတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အနုသယောတိ ကမာသု တီသု ဝေဒနာသု သုခာယ ဝေဒနာယ ရာဂါနုသယော အနုသေတိ, ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ ပဋိ ဃာနုသယော, အဒုက္ခမသုခာယ ဝေဒနာယ အဝိဇ္ဇာနုသယော အနုသေတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

“သုခာယ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ဝေဒနာယ ရာဂါနုသယော အနုသေတီ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅)။

ဒိဋ္ဌိမာနာနုသယာ စေတ္ထ ရာဂပက္ခိယာ ကာတဗ္ဗာ။ သုခာဘိနန္ဒနေန ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ “သဿတ”န္တိအာဒိနာ သက္ကာယေ အဘိနိဝိသန္တိ, မာနဇာတိကာ စ မာနံ ဇပ္ပေန္တိ “သေယျောဟမသ္မီ”တိအာဒိနာ။ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော ပန အဝိဇ္ဇာပက္ခိကော ကာတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ. ၂၈၈-၂၈၉) “ဝေဒနာပစ္စယာ ဝိစိကိစ္ဆာ”တိ။ အနုသယာနဉ္စ တတ္ထ တတ္ထ သန္တာနေ အပ္ပဟီနဘာဝေန ထာမဂမနံ။ တသ္မာ “သုခာယ ဝေဒနာယ ရာဂါ နုသယော အနုသေတီ”တိ မဂ္ဂေန အပ္ပဟီနတ္တာ အနုရူပကာရဏလာဘေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟော ရာဂေ, တတ္ထ သယိတော ဝိယ ဟောတီတိ အတ္ထော။ သေ နယော သေသေသုပိ။

ဌာနန္တိ ကာယော စိတ္တဉ္စ ဝေဒနာယ ဌာနံ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ – “ယံ တသ္မိံ သမယေ ကာယိကံ သုခံ ကာယသမ္ဖ ဿဇံ သာတံ သုခံ ဝေဒယိတံ (ဓ. သ. ၄၄၉)။ ယံ တသ္မိံ သမယေ စေတသိကံ သုခံ စေတောသမ္ဖဿဇံ သာတံ သုခံ ဝေဒ ယိတ”န္တိ (ဓ. သ. ၄၇၁) စ။

ပဝတ္တိကာလောတိ ပဝတ္တိက္ခဏော, ပဝတ္တနာကာလနဉ္စ။ ပဝတ္တိက္ခဏေန ဟိ သုခဒုက္ခဝေဒနာနံ သုခဒုက္ခဘာ တေ ဝဝတ္ထိတော။ ယထာဟ –

“သုခာ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ဝေဒနာ ဌိတိသုခာ ဝိပရိဏာမဒုက္ခာ, ဒုက္ခာ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ဝေဒနာ ဌိတိဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမသုခာ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅)။

သုခာယ ဝေဒနာယ အတ္ထိဘာဝေ သုခံ, နတ္ထိဘာဝေ ဒုက္ခံ။ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ အတ္ထိဘာဝေ ဒုက္ခံ, နတ္ထိဘာ တေ သုခန္တိ အတ္ထော။ အဒုက္ခမသုခာယ ဝေဒနာယ ပဝတ္တနာကာလနံ ပဝတ္တိယာ အာကာလနံ အနာကာလနဉ္စ ဇာနနံ အဇာ နနဉ္စ သုခဒုက္ခဘာဝဝဝတ္ထာနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“အဒုက္ခမသုခာ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ဝေဒနာ ဉာဏသုခာ အညာဏဒုက္ခာ”တိ။

ဣန္ဒြိယ န္တိ တော ဟိ သုခာဒယော တိဿော ဝေဒနာ သုခိန္ဒြိယံ, ဒုက္ခိန္ဒြိယံ, သောမနဿိန္ဒြိယံ, ဒောမနဿ သိန္ဒြိယံ, ဥပေက္ခိန္ဒြိယန္တိ အဓိပတေယျဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယတော ပဉ္စဓာ ဝိဘတ္တာ။ ကာယိကဉ္စဟိ သာတံ သုခိန္ဒြိ ယန္တိ ဝုတ္တံ, အသာတံ ဒုက္ခိန္ဒြိယန္တိ။ မာနသံ ပန သာတံ သောမနဿိန္ဒြိယန္တိ ဝုတ္တံ, အသာတံ ဒောမနဿိန္ ဒြိယန္တိ။ ဒုဝိဓမ္ပိ နေဝ သာတံ နာသာတံ ဥပေက္ခိန္ဒြိယန္တိ။ ကိံ ပနေတ္ထ ကာရဏံ – ယထာ ကာယိကစေတသိကာ သုခဒုက္ခဝေဒနာ “သုခိန္ဒြိယံ သောမနဿိန္ဒြိယံ, ဒုက္ခိန္ဒြိယံ ဒောမနဿိန္ဒြိယ”န္တိ ဝိဘဇိတွာ ဝုတ္တာ, န ဧဝံ အဒုက္ခမသုခာတိ? ဘေဒအဘာဝတော။ ယထေဝ ဟိ အနုဂ္ဂဟသဘာဝတ ဗာဓကသဘာဝတ စ သုခဒုက္ခဝေဒနာ အညထာ ကာယ ဿ အနုဂ္ဂဟံ ဗာဓကဉ္စ ကရောန္တိ, စိတ္တဿ စ အညထာ, န ဧဝံ အဒုက္ခမသုခာ, တသ္မာ ဘေဒအဘာဝတော ဝိဘဇိ တွာ န ဝုတ္တာ။

ဒွဝိဓာဒိတာတိ သဗ္ဗာပိ ဟိ ဝေဒနာ ဝေဒယိတဋ္ဌေန ဧကဝိဓာပိ နိဿယဘေဒေန ဒုဝိဓာ – ကာယိကာ စေတသိကာ တိ, သုခာ, ဒုက္ခာ, အဒုက္ခမသုခာတိ တိဝိဓာ, စတုယောနိဝသေန စတုဗ္ဗိဓာ, ဣန္ဒြိယဝသေန, ဂတိဝသေန စ ပဉ္စဝိဓာ, ဒွါရဝသေန စ အာရမ္မဏဝသေန စ ဆဗ္ဗိဓာ, သတ္တဝိညာဏဓာတုယောဂေန သတ္တဝိဓာ, အဋ္ဌလောကဓမ္မပစ္စယတာယ အဋ္ဌဝိဓာ, သုခာဒီနံ ပစ္စေကံ အတီတာဒိဝိဘာဂေန နဝဝိဓာ, တာ ဧဝ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဘေဒေန အဋ္ဌာရသဝိဓာ, တထာ ရူပာဒီသု ဆသု အာရမ္မဏေသု ဧကေကသ္မိံ သုခါဒိဝသေန တိဿော တိဿော ကတွာ။ ရူပာရမ္မဏသ္မိဉှိ သုခာပိ ဥပ္ပဇ္ဇ တိ, ဒုက္ခာပိ, အဒုက္ခမသုခာပိ, ဧဝံ ဣတရေသုပိ။ အထ တ အဋ္ဌာရသမနောပဝိစာရဝသေန အဋ္ဌာရသ။ ဝုတ္တဉှိ –

> ''စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ သောမနဿဋ္ဌာနိယံ ရူပံ ဥပဝိစရတိ, ဒောမနဿဋ္ဌာနိယံ, ဥပေက္ခာဋ္ဌာနိယံ ရူပံ ဥ ပဝိစရတိ, သောတေန သဒ္ဒံ။ပေ.။ မနသာ ဓမ္မံ ဝိညာယ သောမနဿဋ္ဌာနိယံ ဓမ္မံ ဥပဝိစရတိ, ဒောမနဿဋ္ဌာ နိယံ, ဥပေက္ခာဋ္ဌာနိယံ ဓမ္မံ ဥပဝိစရတီ''တိ (အ. နိ. ၃.၆၂)။

ဧဝံ အဋ္ဌာရသဝိဓာ ဟောန္တိ။ တထာ ဆ ဂေဟဿိတာနိ သောမနဿာနိ, ဆ ဂေဟဿိတာနိ ဒောမနဿာနိ, ဆ ဂေဟဿိတာ ဥပေက္ခာ, တထာ နေက္ခမ္မဿိတာ သောမနဿာဒယောတိ ဧဝံ ဆတ္တိံသဝိဓာ ။ အတီတေ ဆတ္တိံ သ, အနာဂတေ ဆတ္တိံသ, ပစ္စုပ္ပန္နေ ဆတ္တိံသာတိ အဋ္ဌုတ္တရသတမ္ပိ ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတ္ထ ဒွဝိဓာဒိတာ ဝေဒိတဗ္ ဗာတိ။

ပကိဏ္ဏကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ကထာသု **သမာဟိတော**တိ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ သမာဟိတော။ တေန သမထဘာဝနာနုယောဂံ ဒဿေ တိ။ **သမ္ပဇာနော** တိ သာတ္ထကသမ္ပဇညာဒိနာ စတုဗ္ဗိဓေန သမ္ပဇညေန သမ္ပဇာနော။ တေန ဝိပဿနာနုယောဂံ ဒဿေ သေတိ။ **သတော**တိ သတောကာရီ။ တေန သမထဝိပဿနာနယေန ဓမ္မာ ဘာဝနာဟရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ။ တေန သမန္နာဂတ တ္တံ ဒဿေတိ။ **ဝေဒနာ စ ပဇာနာတီ**တိ ''ဣမာ ဝေဒနာ, ဧတ္တကာ ဝေဒနာ''တိ သဘာဝတော ဝိဘာဂတော ''အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ''တိ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတော စ ပုဗ္ဗဘာဂေ တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိဇာနန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရိယမဂ္ဂေန ပရိညာပဋိဝေဓေန ပဇာနာတိ။ **ဝေဒနာနဉ္စ သမ္ဘဝ** န္တိ သမုဒယသစ္စံ။ **ယတ္ထ စေတာ နိရုဇ္ဈန္တီ** တိ ဧ တ္တာဝတာ ဝေဒနာ ယတ္ထ နိရုဇ္ဈန္တိ, တံ နိရောဓသစ္စံ။ **ခယဂါမိန**န္တိ ဝေဒနာနံ ခယဂါမိနံ အရိယမဂ္ဂဉ္စ ပဇာနာတီ တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝေဒနာနံ ခယာ**တိ ဧဝံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တေန အရိယမဂ္ဂေန ဝေဒနာနံ အနုပ္ပာဒနိရောဓာ။ **နိစ္ဆာတော ပရိနိဗ္ဗုတော**တိ နိတ္တဏှော, ပဟီနတဏှော, ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန, ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန စ ပရိနိဗ္ဗုတော ဟောတိ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဒုတိယဝေဒနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၃. စတုတ္ထေ **ဒုက္ခတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ** တိ သုခဝေဒနာ ဝိပရိဏာမဒုက္ခဝသေန ဒုက္ခာတိ ဉာဏစက္ခုနာ ပဿိတဗ္ဗာ။ **သ လ္လတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ**တိ ဒုန္နီဟရဏဋ္ဌေန အန္တောတုဒနဋ္ဌေန ပီဠနဋ္ဌေန ဒုက္ခဒုက္ခဘာဝေန ဒုက္ခဝေဒနာ သလ္လန္တိ ပ ဿိတဗ္ဗာ။ **အနိစ္စတော**တိ ဟုတွာ အဘာဝတော ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတော တာဝကာလိကတော နိစ္စပဋိပက္ခတော စ အဒုက္ခ မသုခာ ဝေဒနာ အနိစ္စာတိ ပဿိတဗ္ဗာ။ ကာမဉ္စေတ္ထ သဗ္ဗာပိ ဝေဒနာ အနိစ္စတော ပဿိတဗ္ဗာ, အနိစ္စဒဿန တော ပန သာတိသယံ ဝိရာဂနိမိတ္တံ ဒုက္ခဒဿနန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော သတ္ထာ ''သုခာ, ဘိက္ခဝေ, ဝေဒနာ ဒုက္ခတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ သလ္လတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ''တိ အာဟ။ အထ တ ယတ္ထ ပုထုဇ္ဇနာ သုခာဘိနိဝေသိနော, တတ္ထ နိဗ္ဗေဒဇနနတ္ထံ တထာ ဝုတ္တံ။ တေနဿာ သင်္ခါရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခဘာဝေ ဒဿိတော။ ယဒနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခ န္တိ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာယ ''သုခာ, ဘိက္ခဝေ, ဝေဒနာ ဒုက္ခတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ''တိ ဝတွာ ''သုခာပိ တာဝ ဇေဒိသီ, ဒုက္ခာ နု ခော ကီဒိသီ''တိ စိန္တေန္တာနံ ဒုက္ခဒုက္ခတာယ ''ဒုက္ခာ ဝေဒနာ သလ္လတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ''တိ အာဟ, ဣတရာ ပန သင်္ခါရ ဒုက္ခတာယ ဧဝ ဒုက္ခာတိ ဒဿေန္တော ''အဒုက္ခမသုခာ ဝေဒနာ အနိစ္စတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ''တိ အတောစ။

တတ္ထ စ “သုခာ ဝေဒနာ ဒုက္ခတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”တိ ဧတေန ရာဂဿ သမုဂ္ဃာတနူပာယော ဒဿိတော။ သုခဝေဒနာယ ဟိ ရာဂါနုသယော အနုသေတိ။ “ဒုက္ခာ ဝေဒနာ သလ္လတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”တိ ဧတေန ဒောသဿ သမုဂ္ဃာတနူပာယော ဒဿိတော။ ဒုက္ခဝေဒနာယ ဟိ ပဋိဃာနုသယော အနုသေတိ။ “အဒုက္ခမသုခာ ဝေဒနာ အနိစ္စတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”တိ ဧတေန မောဟဿ သမုဂ္ဃာတနူပာယော ဒဿိတော။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာယ ဟိ အဝိဇ္ဇာနုသယော အနုသေတိ။

တထာ ပဌမေန တဏှုပ္ပာဒသံကိလေသဿ ပဟာနံ ဒဿိတံ တဿ သုခဿာဒဟေတုကတ္တာ, ဒုတိယေန ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ ပဟာနံ။ ယထာဘူတဉှိ ဒုက္ခံ အပရိဇာနန္တာ တဿ ပရိဟရဏတ္ထံ ဒုစ္စရိတံ စရန္တိ။ တတိယေန ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ ပဟာနံ အနိစ္စတော ပဿန္တဿ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသာဘာဝတော အဝိဇ္ဇာနိမိတ္တတ္တာ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ, အဝိဇ္ဇာနိမိတ္တဉ္စ အဒုက္ခမသုခာ ဝေဒနာ။ ပဌမေန တ ဝိပရိဏာမဒုက္ခပရိညာ, ဒုတိယေန ဒုက္ခဒုက္ခပရိညာ, တတိယေန သင်္ခါရဒုက္ခပရိညာ။ ပဌမေန တ ဣဋ္ဌာရမ္မဏပရိညာ, ဒုတိယေန အနိဋ္ဌာရမ္မဏပရိညာ, တတိယေန မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏပရိညာ။ ဝိရတ္တေသု ဟိ တအာရမ္မဏဓမ္မေသု အာရမ္မဏာနိပိ ဝိရတ္တာနေဝ ဟောန္တိ။ ပဌမေန တ ရာဂပ္ပဟာနပရိကိတ္တနေန ဒုက္ခာနုပဿနာယ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခော ဒီပိတော ဟောတိ, ဒုတိယေန ဒောသပ္ပဟာနပရိကိတ္တနေန အနိစ္စာနုပဿနာယ အနိမိတ္တဝိမောက္ခော, တတိယေန မောဟပ္ပဟာနပရိကိတ္တနေန အနတ္တာနုပဿနာယ သုညတဝိမောက္ခော ဒီပိတော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယတောတိ ယဒါ, ယသ္မာ တ။ **အရိယော**တိ ကိလေသေဟိ အာရကာ ဌိတော ပရိသုဒ္ဓော။ **သမ္မဒ္ဒသော** တိ သဗ္ဗာသံ ဝေဒနာနံ စတုန္နမ္ပိ တ သစ္စာနံ အဝိပရီတဒဿာဝီ။ **အစ္ဆေစ္ဆိ တဏှ**န္တိ ဝေဒနာမူလကံ တဏှံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ဆိန္ဒိ, အနဝသေသတော သမုစ္ဆိန္ဒိ။ **ဝိဝတ္တယိ သံယောဇန**န္တိ ဒသဝိဓံ သံယောဇနံ ပရိဝတ္တယိ, နိမ္မူလမကာသိ။ **သမ္မာ**တိ ဟေတုနာ ကာရဏေန။ **မာနာဘိသမယာ**တိ မာနဿ ဒဿနာဘိသမယာ, ပဟာနာဘိသမယာ တ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေ ဟိ ကိစ္စဝသေန မာနံ ပဿတိ, အယမဿ ဒဿနာဘိသမယော။ တေန ဒိဋ္ဌော ပန သော တာဝဒေဝ ပဟီယတိ ဒိဋ္ဌဝိသေန ဒိဋ္ဌသတ္တာနံ ဇီဝိတံ ဝိယ, အယမဿ ပဟာနာဘိသမယော။ **အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿာ** တိ ဧဝံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန မာနဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ ပဟီနတ္တာ စ သဗ္ဗဿေဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ကောဋိသင်္ခါတံ အန္တံ ပရိစ္ဆေဒံ ပရိဝဋုမံ အကာသိ, အန္တိမသမုဿယမတ္တာဝသေသံ ဒုက္ခမကာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကထာသု **ယော**တိ ယော အရိယသာဝကော။ **အဒ္ဒ**ာ တိ အဒ္ဒသ, သုခဝေဒနံ ဒုက္ခတော ပဿီတိ အတ္ထော။ သုခဝေဒနာ ဟိ ဝိသမိဿံ ဝိယ ဘောဇနံ ပရိဘောဂကာလေ အဿာဒံ ဒဒမာနာ ဝိပရိဏာမကာလေ ဒုက္ခာယေဝတိ။ **ဒုက္ခမဒ္ဒက္ခိ သလ္လတော**တိ ယထာ သလ္လံ သရီရံ အနုပဝိသန္တမ္ပိ ပဝိဋ္ဌမ္ပိ ဥဒ္ဓရိယမာနမ္ပိ ပီဠေမေဝ ဇနေတိ, ဧဝံ ဒုက္ခဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ ဌိတိပ္ပတ္တာပိ ဘိဇ္ဇမာနာပိ ဝိဗာဓတိယေဝါတိ တံ သလ္လတော ဝိပဿီတိ ဝုတ္တံ။ **အဒ္ဒက္ခိ နံ အနိစ္စတော**တိ သုခဒုက္ခတော သန္တသဘာဝတာယ သန္တတရဇာတိကမ္ပိ နံ အဒုက္ခမသုခံ အနိစ္စန္တိကတာယ အနိစ္စတော ပဿိ။

သ ဝေ သမ္မဒ္ဒသော တိ သော ဧဝံ တိဿန္နံ ဝေဒနာနံ သမ္မဒေဝ ဒုက္ခာဒိတော ဒဿာဝီ။ **ယတော**တိ ယသ္မာ။ **တတ္ထာ** တိ ဝေဒနာယံ။ **ဝိမုစ္စတီ** တိ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိဝသေန ဝိမုစ္စတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယသ္မာ သုခါဒီနိ ဒုက္ခာဒိတော အဒ္ဒသ, တသ္မာ တတ္ထ ဝေဒနာယ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန သမုစ္ဆေဒဝသေန ဝိမုစ္စတိ။ ယံသဒ္ဒေ ဟိ ဝုတ္တေ တံသဒ္ဒော အာဟရိတ္ဝာ ဝတ္တဗ္ဗော။ အထ တ **ယတော**တိ ကာယတစာစိတ္တေဟိ သံယတော ယတတ္တော, ယတတိ ပဒဟတီတိ တ ယတော, အာယတတီတိ အတ္ထော။ **အဘိညာဝေသိတော**တိ ဝေဒနာမုခေန စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေတွာ တ ဆဠဘိညာယ ပရိယောသိတော ကတကိစ္စော။ **သန္တော** တိ ရာဂါဒိကိလေသဝူပသမေန သန္တော။ **ယောဂာတိဂေ**တိ ကာမယောဂါဒိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ယောဂံ အတိက္ကန္တော။ ဥဘယဟိတမုနနတော **မုနီ**တိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဌမသေနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၄. ပဉ္စမေ **ဧသနာ**တိ ဂဝေသနာ ပရိယေသနာ မဂ္ဂနာ။ တာ ဝိဘာဂတော ဒဿေတုံ **“ကာမေသနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ကာမေသနာ**တိ ကာမာနံ ဧသနာ, ကာမသင်္ခါတာ တ ဧသနာ ကာမေသနာ။ ဝုတ္တဥှေတံ –

‘‘တတ္ထ ကတမာ ကာမေသနာ? ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဒော, ကာမရာဂေါ, ကာမနန္ဒီ, ကာမတဏှာ , ကာမသ္နေဟော , ကာမပရိဠာဟော, ကာမမုစ္ဆာ, ကာမဇ္ဈောသာနံ, အယံ ဝုစ္စတိ ကာမေသနာ’’တိ (ဝိဘ. ၉၁၉)။

တသ္မာ ကာမရာဂေါ ကာမေသနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဘဝေသနာယပိ** ဧသေဝ နယော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

‘‘တတ္ထ ကတမာ ဘဝေသနာ? ယော ဘဝေသု ဘဝစ္ဆန္ဒော။ပေ.။ ဘဝဇ္ဈောသာနံ, အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝေသနာ’’တိ (ဝိဘ. ၉၁၉)။

တသ္မာ ဘဝေသနရာဂေါ ရူပာရူပဘဝပတ္ထနာ ဘဝေသနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဗြဟ္မစရိယဿ ဧသနာ **ဗြဟ္မစရိယေသနာ**။ ယထာဟ –

‘‘တတ္ထ ကတမာ ဗြဟ္မစရိယေသနာ? သဿတော လောကောတိ ဝါ, အသဿတော လောကောတိ ဝါ, အန္တဝါ လောကောတိ ဝါ, အနန္တဝါ လောကောတိ ဝါ, တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ ဝါ, အညံ ဇီဝံ အညံ သရီရန္တိ ဝါ, ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ ဝါ, န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ ဝါ, ဟောတိ စ န စ ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ ဝါ, နေဝ ဟောတိ န န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာတိ ဝါ, ယာ ဧဝရူပါ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဒိဋ္ဌိဂဟနံ ဒိဋ္ဌိကန္တာရော ဒိဋ္ဌိဝိသူကာယိကံ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတံ ဒိဋ္ဌိသညောဇနံ ဂါဟော ပတိဋ္ဌာဟော အဘိနိဝေသော ပရာမာသော ကုမ္မဂ္ဂေါ မိစ္ဆာပထော မိစ္ဆတ္တံ တိတ္ထာယတနံ ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟော, အယံ ဝုစ္စတိ ဗြဟ္မစရိယေသနာ’’တိ (ဝိဘ. ၉၁၉)။

တသ္မာ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္မတဿ ဗြဟ္မစရိယဿ ဧသနာ ဒိဋ္ဌိဗြဟ္မစရိယေသနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ ဧတ္တာဝတာ ရာဂဒိဋ္ဌိယော ဧသနာတိ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ န ကေဝလဉ္စ ရာဂဒိဋ္ဌိယောဝ ဧသနာ, တဒေကဋ္ဌံ ကမ္မမ္ပိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

‘‘တတ္ထ ကတမာ ကာမေသနာ? ကာမရာဂေါ တဒေကဋ္ဌံ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနောကမ္မံ, အယံ ဝုစ္စတိ ကာမေသနာ။ တတ္ထ ကတမာ ဘဝေသနာ? ဘဝရာဂေါ တဒေကဋ္ဌံ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနောကမ္မံ, အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝေသနာ။ တတ္ထ ကတမာ ဗြဟ္မစရိယေသနာ? အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိ တဒေကဋ္ဌံ အကုသလံ ကာယကမ္မံ, ဝစီကမ္မံ, မနောကမ္မံ, အယံ ဝုစ္စတိ ဗြဟ္မစရိယေသနာ’’တိ (ဝိဘ. ၉၁၉) –

ဧဝမေတာ တိဿော ဧသနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထာသု သမ္ဘဝန္တိ ဧတ္ထ ဧသနာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတုဘူတာ အဝိဇ္ဇာဒယော တဏှာဟာ စာတိ **သမ္ဘဝေ,** သမုဒယောတိ အတ္ထော။ **ယတ္ထ စေတာ နိရုဇ္ဈန္တီ**တိ ဗြဟ္မစရိယေသနာ ပဌမမဂ္ဂေန နိရုဇ္ဈတိ, ကာမေသနာ အနာဂါမိမဂ္ဂေန, ဘဝေသနာ အရဟတ္တမဂ္ဂေန နိရုဇ္ဈတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဒုတိယဧသနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၅. ဆဋ္ဌေ **ဗြဟ္မစရိယေသနာ သဟာ**တိ ဗြဟ္မစရိယေသနာယ သဒ္ဓိံ။ ဝိဘတ္တိလောပေန ဟိ အယံ နိဒ္ဒေသော, ကရဏတ္ထေ ဝါ ဧတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ‘‘ဗြဟ္မစရိယေသနာယ သဒ္ဓိံ ကာမေသနာ, ဘဝေသနာတိ တိဿော ဧသနာ’’တိ။ တာသု ဗြဟ္မစရိယေသနံ သရူပတော ဒဿေတုံ **‘‘ဣတိသစ္စပရာမာသော, ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ သမုဿယာ’’**တိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – ဣတိ ဧဝံ သစ္စန္တိ ပရာမာသော **ဣတိသစ္စပရာမာသော**။ ဣဒမေဝ သစ္စံ, မောဃမညန္တိ ဒိဋ္ဌိယာ ပဝတ္တိအာကာရံ ဒဿေတိ။ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ သဗ္ဗာနတ္ထဟေတုဘာဝတော **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ**။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – ‘‘မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဝဇ္ဇံ ဝဒာမီ’’တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၀)။ တာ ဧဝ စ ဥပရူပရိ ဝဍ္ဎမာနာ လောဘာဒိကိလေသသမုဿယေန စ **သမုဿယာ,** ‘‘ဣဒမေဝ သစ္စံ, မောဃမည’’န္တိ မိစ္ဆာဘိနိဝိသမာနာ သဗ္ဗာနတ္ထဟေတုဘူ

တာ ကိလေသဒုက္ခုပ္ပစယဟေတုဘူတာ စ ဒိဋ္ဌိယော ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေေန ပဝတ္တိအာကာရ တော နိဗ္ဗတ္တိတော စ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဗ္ဗရာဂဝိရတ္တဿာ တိ သဗ္ဗေဟိ ကာမရာဂဘဝရာဂေဟိ ဝိရတ္တဿ။ တတော ဧဝ တဏှာက္ခယသင်္ခါ တေ နိဗ္ဗာနေ ဝိမုတ္တတ္တာ **တဏှက္ခယဝိမုတ္တိနော** အရဟတော။ **ဧသနာ ပဋိနိဿဋ္ဌာ** တိ ကာမေသနာ, ဘဝေသနာ စ သဗ္ဗသော နိဿဋ္ဌာ ပဟီနာ။ **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ သမူဟတာ** တိ ဗ္ရဟ္မစရိယေသနာသင်္ခါတာ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ စ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ သမုဂ္ဃာတိတာ။ **ဧသနာနံ ခယာ**တိ ဧဝမေတာသံ တိဿန္နံ ဧသနာနံ ခယာ အနုပ္ပာဒနိရောဓာ ဘိက္ခု ကိလေသတ္တာ။ **ဘိက္ခု**တိ စ သဗ္ဗသော အာသာဘာ တ။ **နိရာသော**တိ စ ဒိဋ္ဌေကဥ္သ ဝိစိကိစ္ဆာကထံကထာသလ္လဿ ပဟီနတ္တာ **အကထံကထီ**တိ စ ဝုစ္စတီတိ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. အာသဝသုတ္တဒ္ဝယဝဏ္ဏနာ

၅၆-၅၇. သတ္တမေ **ကာမာသဝော**တိ ကာမေသု အာသဝေါ, ကာမသင်္ခါတော ဝါ အာသဝေါ ကာမာသဝေါ, အတ္ထ တော ပန ကာမရာဂေါ ရူပာဒိအဘိရတိ စ ကာမာသဝေါ။ ရူပါရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေါ ဈာနနိကန္တိ သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂ တော ရာဂေါ ဘဝပတ္ထနာ စ **ဘဝါသဝေါ**။ အဝိဇ္ဇာဝ **အဝိဇ္ဇာသဝေါ**။

အာသဝါနဉ္စ သမ္ဘဝန္တိ တေသံ အယောနိသောမနသိကာရော အဝိဇ္ဇာဒယော စ ကိလေသာ အာသဝါနံ သမ္ဘဝေါ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

“အယောနိသော, ဘိက္ခဝေ, မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာ စေဝ အာသဝါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ အာသဝါ ပဝဍ္ဎန္တီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၅)။

“အဝိဇ္ဇာ, ဘိက္ခဝေ, ပုဗ္ဗင်္ဂမာ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ အနွဒေဝ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပ”န္တိ (ဣတိဝု. ၄၀) စ။

မဂ္ဂဉ္စ ခယဂါမိနန္တိ အာသဝါနံ ခယဂါမိနံ အရိယမဂ္ဂဉ္စ။ တတ္ထ ကာမာသဝေါ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဟီယတိ, ဘဝါသဝေါ အဝိဇ္ဇာသဝေါ စ အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ ကာမုပါဒါနံ ဝိယ ကာမာသဝေါပိ အဂ္ဂမဂ္ဂဝဇ္ဈောတိ စ ဝဒန္တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ အဋ္ဌမေ အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။

သတ္တမအဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. တဏှာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၈. နဝမေ တဏှာယနဋ္ဌေန **တဏှာ,** ရူပါဒိဝိသယံ တသတီတိ ဝါ **တဏှာ**။ ဣဒါနိ တံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေ တုံ **“ကာမတဏှာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပဉ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေါ **ကာမတဏှာ**။ ရူပါရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေါ ဈာနနိကန္တိ သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ ဘဝဝသေန ပတ္ထနာ စ **ဘဝတဏှာ**။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ **ဝိဘဝတဏှာ**။ အပိစ ပဋိဃတဏှာဒ္ဝယံ ဌပေတွာ သေသာ သဗ္ဗာပိ တဏှာ ကာမတဏှာ ဧဝ။ ယထာဟ –

“တတ္ထ ကတမာ ဘဝတဏှာ? သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ သာရာဂေါ စိတ္တဿ သာရာဂေါ – အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝတဏှာ။ တတ္ထ ကတမာ ဝိဘဝတဏှာ? ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ သာရာဂေါ စိတ္တဿ သာရာဂေါ, အယံ ဝုစ္စတိ ဝိဘဝတဏှာ ။ အဝသေသာ တဏှာ ကာမတဏှာ”တိ (ဝိဘ. ၉၁၆)။

ဣမာ စ တိဿော တဏှာ ရူပတဏှာ။ပေ.။ ဓမ္မတဏှာတိ ဝိသယဘေဒတော ပစ္စေကံ ဆဗ္ဗိဓာတိ ကတွာ အဋ္ဌာရသ ဟောန္တိ။ တာ အဇ္ဈတ္တရူပါဒီသု အဋ္ဌာရသ, ဗဟိဒ္ဓါရူပါဒီသု အဋ္ဌာရသာတိ ဆတ္တိံသ, ဣတိ အတီတာ ဆ

တ္တိံသ, အနာဂတာ ဆတ္တိံသ, ပစ္စုပ္ပန္နာ ဆတ္တိံသာတိ ဝိဘာဂတော အဋ္ဌသတံ ဟောန္တိ။ ပုန သင်္ဂဟေ ကရိယမာနေ ကာလဘေဒံ အနာမသိတွာ ဂယှမာနာ ဆတ္တိံသေဝ ဟောန္တိ, ရူပာဒီနံ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝိဘာဂေ အကရိယမာနေ အဋ္ဌာရသေဝ, ရူပာဒိအာရမ္မဏဝိဘာဂမတ္တေ ဂယှမာနေ ဆဠေဝ, အာရမ္မဏဝိဘာဂမ္ပိ အကတွာ ဂယှမာနာ တိဿောယေဝ ဟောန္တီတိ။

ကထာသု **တဏှာယောဂေနာ**တိ တဏှာသင်္ခာတေန ယောဂေန, ကာမယောဂေန, ဘဝယောဂေန စ။ **သံယုတ္တာ**တိ သမ္ဗန္ဓာ, ဘတဒီသု သံယောဇိတာ တ။ တေနေတဟ **“ရတ္တစိတ္တာ ဘတဘဝေ”** တိ။ ခုဒ္ဒကေ စေဝ မဟန္တေ စ ဘဝေ လဂ္ဂစိတ္တာတိ အတ္ထော။ အထ တ **ဘတေ**တိ သဿတဒိဋ္ဌိ, **အဘတေ**တိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။ တသ္မာ ဘတဘဝေ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသု သတ္တဝိသတ္တစိတ္တာတိ။ ဧတေန ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာ စ ဒဿိတာ။ ပ္လမသ္မိံ ပက္ခေ “တဏှာယောဂေနာ”တိ ပ္လမိနာ ကာမတဏှာဝ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **တေ ယောဂယုတ္တာ မာရဿာ** တိ တေ ဧဝံဘူတာ ပုဂ္ဂလာ မာရဿ ဟာသသင်္ခာတေန ယောဂေန ယုတ္တာ ဗဒ္ဓာ။ ရာဂေ ဟိ မာရယောဂေ မာရပာသောတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ –

“အန္တလိက္ခစရော ပာသော၊ ယွာယံ စရတိ မာနသော။
တေန တံ ဗာဓယိဿာမိ၊ န မေ သမဏ မောက္ခသီ”တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၅၁; မဟာဝ. ၃၃)။

စတူဟိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒုတတ္တာ ယောဂက္ခေမံ, နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဥ္စ, တဿ အနဓိဂမေန **အယောဂက္ခေမိနော**။ ဥပရူပရိ ကိလေသာဘိသင်္ခာရာနံ ဇနနတော **ဇနာ,** ပာဏိနော။ ရူပာဒီသု သတ္တာ ဝိသတ္တာတိ **သတ္တာ** ။

“ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပာဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ”တိ။ –

ဧဝံ ဝုတ္တံ ခန္ဓာဒီနံ အပရာပရုပ္ပတ္တိသင်္ခာတံ **သံသာရံ ဂစ္ဆန္တိ,** တတော န မုစ္စန္တိ။ ကသ္မာ? တဏှာယောဂယုတ္တတ္တာ ။ **ဇာတိမရဏဂါမိနော** ပုနပ္ပုနံ ဇနနမရဏဿေဝ ဥပဂမနသီလာတိ။ ဣတ္တာဝတာ ဝဋ္ဋံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိဝဋ္ဋံ ဒဿေတုံ **“ယေ စ တဏှံ ပဟန္တွာန”** တိ ကထမာဟ။ သာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယ္ယာဝ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. မာရဓေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၉. ဒသမဿ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? ဧကဒိဝသံ ကိရ သတ္ထာ သေက္ခဗဟုလာယ ပရိသာယ ပရိဝုတော နိသိန္နော တေသံ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေတွာ ဥပရိ ဝိသေသာဓိဂမာယ ဥဿာဟံ ဇနေတုံ အသေက္ခဘူမိံ ထောမေန္တော ဣဒံ သုတ္တံ အဘာသိ။ တတ္ထ **အတိက္ကမ္မာ** တိအာဒီသု အယံ သင်္ခေပတ္ထော – **အတိက္ကမ္မ** အတိက္ကမိတွာ အဘိဘဝိတွာ။ **မာရဓေယျံ** မာရဿ ဝိသယံ ဣဿရိယဋ္ဌာနံ။ **အာဒိစ္စောဝ** ယထာ အာဒိစ္စော အဗ္ဘာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တော အတ္တနော ဣဒ္ဓိယာ အာနုဘာဝေန တေဇသာတိ တီဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတော နဘံ အဗ္ဘုဿက္ကမာနော သဗ္ဗံ အာကာသဂတံ တမံ အတိက္ကမ္မ အတိက္ကမိတွာ အဘိဘဝိတွာ ဝိဓမိတွာ **ဝိရောစတိ,** ဩဘာသတိ, တပတိ; ဧဝမေဝ ခီဏာသဝေ ဘိက္ခု တီဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော သဗ္ဗုပက္ကိလေသဝိမုတ္တော မာရဓေယျသင်္ခာတံ တေဘူမကဓမ္မပ္ပဝတ္တံ အဘိဘဝိတွာ ဝိရောစတီတိ။

အသေက္ခေနာ တိ ဧတ္ထ သိက္ခာသု ဇာတာတိ သေက္ခာ, သတ္တန္နံ သေက္ခာနံ ဧတေတိ တ သေက္ခာ, အပရိယောသိတသိက္ခတ္တာ သယမေဝ သိက္ခန္တီတိ တ သေက္ခာ မဂ္ဂဓမ္မာ ဟေဋ္ဌိမဖလတ္တယဓမ္မာ စ။ အဂ္ဂဖလဓမ္မာ ပန ဥပရိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝေန န သေက္ခာတိ **အသေက္ခာ** ။ ယတ္ထ ဟိ သေက္ခဘာဝသင်္ကာ အတ္ထိ, တတ္ထာယံ ပဋိသေဓောတိ လောကိယဓမ္မေသု နိဗ္ဗာနေ စ အသေက္ခဘာဝနာပတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သီလသမာဓိပညာသင်္ခာတာ ဟိ သိက္ခာ အတ္တနော ပဋိပက္ခကိလေသေဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ ပရိသုဒ္ဓာ ဥပက္ကိလေသာနံ အာရမ္မဏဘာဝမ္ပိ အနုပဂမနတော သာတိ သယံ သိက္ခာတိ ဝတ္တုံ ယုတ္တာ, အဋ္ဌသုပိ မဂ္ဂဖလေသု ဝိဇ္ဇန္တိ; တသ္မာ စတုမဂ္ဂဟေဋ္ဌိမဖလတ္တယဓမ္မာ ဝိယ

အရဟတ္တဖလမ္ပေိ ''တာသု သိက္ခာသု ဇာတာ''တိ စ, တံသိက္ခာသမင်္ဂိနော အရဟတော ဣတရေသံ ဝိယ သေက္ခတ္တေ သတိ ''သေက္ခဿ ဧတေ''တိ စ ''သိက္ခာ သီလံ ဧတေသ''န္တိ စ သေက္ခာတိ အာသင်္ကာ သိယန္တိ တဒာသင်္ကာ နိဝတ္တနတ္ထံ အသေက္ခာတိ ယထာဝုတ္တသေက္ခဘာဝပ္ပဋိသေဓံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ အရဟတ္တဖလေ ပဝတ္တမာနာ ဟိ သိက္ခာ ပရိနိဋ္ဌိတကိစ္စတ္တာ န သိက္ခာကိစ္စံ ကရောန္တိ, ကေဝလံ သိက္ခာဖလဘာဝေန ပဝတ္တန္တိ။ တသ္မာ တာ န သိက္ခာဝစနံ အရဟန္တိ, နာပိ တံသမင်္ဂိနော သေက္ခဝစနံ, န စ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ သိက္ခနသီလာ။ ''သိက္ခာသု ဇာတာ''တိ ဧဝမာဒိအတ္ထေဟိ အဂ္ဂဖလဓမ္မာ သေက္ခာ န ဟောန္တိ။ ဟေဋ္ဌိမဖလေသု ပန သိက္ခာ သကအာကမိမဂ္ဂဝိပဿနာဒီနံ ဥပနိဿယဘာဝတော သိက္ခာကိစ္စံ ကရောန္တီတိ သိက္ခာဝစနံ အရဟန္တိ, တံသမင်္ဂိနော စ သေက္ခဝစနံ, တံသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ စ သိက္ခနသီလာ။ သေက္ခဓမ္မာ ယထာဝုတ္တေဟိ အတ္ထေဟိ သေက္ခာ ဟောန္တိယေဝ။

အထ တ သေက္ခာတိ အပရိယောသိတသိက္ခာနံ ဝစနန္တိ, အသေက္ခာတိ ပဒံ ပရိယောသိတသိက္ခာနံ ဒဿနန္တိ န လောကိယဓမ္မနိဗ္ဗာနာနံ အသေက္ခဘာဝတပတ္တိ။ ဝုမိုပ္ပတ္တာ သေက္ခာ အသေက္ခာ စ သေက္ခဓမ္မေသု ဧဝ ကေသဉ္စိ ဝုမိုပ္ပတ္တာနံ အသေက္ခတာ အာပဇ္ဇတီတိ အရဟတ္တမဂ္ဂဓမ္မာ ဝုမိုပ္ပတ္တာ။ ယထာဝုတ္တေဟိ စ အတ္ထေဟိ သေက္ခာတိ ကတ္ဝာ အသေက္ခာ အာပန္နာတိ စေ? တံ န, သဒိသေသု တဗ္ဗောဟာရတော။ အရဟတ္တမဂ္ဂတော ဟိ နိန္နာနာ ကရဏံ အရဟတ္တဖလံ ဌပေတ္ဝာ ပရိညာဒိကိစ္စကရဏံ ဝိပါကဘာဝဉ္စ, တသ္မာ တေ ဧဝ သေက္ခာ ဓမ္မာ အရဟတ္တဖလဘာဝံ အာပန္နာတိ သက္ကာ ဝတ္တုံ။ ကုသလသုခတော စ ဝိပါကသုခံ သန္တတရတာယ ပဏီတတရန္တိ ဝုမိုပ္ပတ္တာဝ တေ ဓမ္မာ ဟောန္တီတိ ''အသေက္ခာ''တိ ဝုစ္စန္တိ။

တေ ပန အသေက္ခဓမ္မေ ခန္ဓဝသေန ဣဓ တိဓာ ဝိဘဇိတ္ဝာ တေဟိ သမန္နာဂမေန ခီဏာသဝဿ အာနုဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော ဘဂဝါ **''အသေက္ခေန သီလက္ခန္ဓေန''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သီလ**သဒ္ဒဿ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော။ **ခန္ဓ** သဒ္ဒော ပန ရာသိမ္ဟိ ပညတ္တိယံ ရုဠှိယံ ဂုဏေတိ ဗဟူသု အတ္ထေသု ဒိဋ္ဌပ္ပယောဂေ။ တထာ ဟိ ''အသင်္ချေယျော အပ္ပမေယျော မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၅၁; ၆.၃၇) ရာသိမှိ အာဂတော။ ''အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ မဟန္တံ အရုက္ခန္ဓံ ဂင်္ဂါယ နဒိယာ သောတေန ဝုယ္ဟမာန''န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၄၁) ပညတ္တိယံ။ ''စိတ္တံ မနော မာနသံ ဟဒယံ ပဏ္ဍရံ မနော မနာယတနံ ဝိညာဏံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော''တိ အာဒီသု (ဓ. သ. ၆၃, ၆၅) ရုဠှိယံ။ ''န ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, အရိယေန အဋ္ဌင်္ဂိကေန မဂ္ဂေန တယော ခန္ဓာ သင်္ဂဟိတာ, တီဟိ စ ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, ခန္ဓေဟိ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ သင်္ဂဟိတော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၆၂) ဂုဏေ။ ဣဓာပိ ဂုဏေယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ အသေက္ခေန သီလသင်္ခါတေန ဂုဏေနာတိ အတ္ထော။ **သမန္နာဂတော**တိ သမ္ပယုတ္တော သမင်္ဂီဘူတော။ သမာဒဟတိ ဧတေန, သယံ ဝါ သမာဒဟတိ, သမာဓာနမေဝ ဝါတိ **သမာဓိ**။ ပကာရေဟိ ဇာနာတိ ယထာသဘာဝံ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ **ပညာ**။ သီလမေဝ ခန္ဓော **သီလက္ခန္ဓော**။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

တတ္ထ အဂ္ဂဖလဘူတာ သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တော, သမ္မာအာဇီဝေါ စ သဘာဝေနေဝ အသေက္ခော သီလက္ခန္ဓော နာမ, တထာ သမ္မာသမာဓိ အသေက္ခော သမာဓိက္ခန္ဓော။ တဒုပကာရကတော ပန သမ္မာဝါယာမသမ္မာသတိ ယော သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ တထာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အသေက္ခော ပညာက္ခန္ဓော။ တဒုပကာရကတော သမ္မာသင်္ကပ္ပော ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီတိ ဧဝမေတ္ထ အဋ္ဌပိ အရဟတ္တဖလဓမ္မာ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟေတ္ဝာ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယဿ ဧတေ သုဘာဝိတာ တိ ယေန အရဟတာ ဧတေ သီလာဒယော အသေက္ခဓမ္မက္ခန္ဓာ သုဘာဝိတာ သုဋ္ဌု ဝဍ္ဍိတာ, သော အာဒိစ္စောဝ ဝိရောစတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ''ယဿ စေတေ''တိပိ ပဌန္တိ။ တေသဉ္စ သဒ္ဒော နိပါတမတ္တံ။ ဧဝမေတသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ပဌမသုတ္တေ ဝဋ္ဋံ, ပရိယောသာနသုတ္တေ ဝိဝဋ္ဋံ, ဣတရေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဝဂ္ဂေါ

၁. ပုညကိရိယဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၀. ဒုတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **ပုညကိရိယဝတ္ထူနီ**တိ ပုဇ္ဇဘဝဖလံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, အတ္တနော သန္တာနံ ပုနန္တီတိ ဝါ ပုညာနိ, ပုညာနိ စ တာနိ ဟေတုပစ္စယေဟိ ကတ္တဗ္ဗတော ကိရိယာ စာတိ ပုညကိရိယာ။ တာ ဧဝ စ တေသံ တေသံ အာနိသံသာနံ ဝတ္ထုဘာဝတော ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ။ **ဒါနမယန္တိ** အနုပစ္ဆိန္နဘဝမူလဿ အနုဂ္ဂဟဝသေန ပူဇာဝသေန ဝါ အတ္တနော ဒေယျဓမ္မဿ ပရေသံ ပရိစ္စာဂစေတနာ ဒီယတိ ဧတာယာတိ ဒါနံ, ဒါနမေဝ ဒါနမယံ။ စီဝရာဒီသု ဟိ စတူသု ပစ္စယေသု အန္နာဒီသု ဝါ ဒသသု ဒါနဝတ္ထူသု ရူပါဒီသု ဝါ ဆသု အာရမ္မဏေသု တံ တံ ဒေန္တဿ တေသံ ဥပ္ပာဒနတော ပဋ္ဌာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပရိစ္စာဂကာလေ ပစ္ဆာ သောမနဿစိတ္တေန အနုဿရဏေ စာတိ တီသု ကာလေသု ဝုတ္တနယေန ပဝတ္တာစေတနာ ဒါနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ။

သီလမယန္တိ နိစ္စသီလဥပေါသထနိယမာဒိဝသေန ပဉ္စ, အဋ္ဌ, ဒသ ဝါ သီလာနိ သမာဒိယန္တဿ သီလပူရဏတ္ထံ ပဗ္ဗဇိဿာမီတိ ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တဿ ပဗ္ဗဇန္တဿ မနောရထံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ “ပဗ္ဗဇိတော ဝတမှိ သာဓု သုဋ္ဌု”တိ အာဝဇ္ဇေန္တဿ သဒ္ဓာယ ပါတိမောက္ခံ ပရိပူရေန္တဿ ပညာယ စီဝရာဒိကေ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ သတိယာ အာပါထဂတေသု ရူပါဒီသု စက္ခုဒွါရာဒီနိ သံဝရန္တဿ ဝီရိယေန အာဇီဝံ သောဓေန္တဿ စ ပဝတ္တာ စေတနာ သီလတီတိ သီလမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ။

တထာ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈) ဝုတ္တေန ဝိပဿနာမဂ္ဂေန စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တဿ သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှံ, ကာယံ, မနံ။ ရူပေ။ပေ။ ဓမ္မေ, စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ။ မနောဝိညာဏံ။ စက္ခုသမ္ဖဿံ။ ပေ။ မနောသမ္ဖဿံ, စက္ခုသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ။ ရူပသညံ။ပေ။ ဓမ္မသညံ။ ဇရာမရဏံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တဿ ယာ စေတနာ, ယာ စ ပထဝီကသိဏာဒီသု အဋ္ဌတိံသာယ အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တာ ဈာနစေတနာ, ယာ စ အနဝဇ္ဇေသု ကမ္မာယတနသိပ္ပာယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနေသု ပရိစယမနသိကာရာဒိဝသေန ပဝတ္တာ စေတနာ, သဗ္ဗာ ဘာဝေတိ ဧတာယာတိ **ဘာဝနာမယံ** ဝုတ္တနယေန ပုညကိရိယဝတ္ထု စာတိ။

ကေမေကဋ္ဌတ္တ ယထာရဟံ ပုဗ္ဗဘာဂတော ပဋ္ဌာယ ကာယေန ကရောန္တဿ ကာယကမ္မံ ဟောတိ, တဒတ္ထံ ဝါစံ နိစ္ဆာရေန္တဿ ဝစီကမ္မံ, ကာယင်္ဂံ ဝါစင်္ဂဉ္စ အစောပေတွာ မနသာ စိန္တေန္တဿ မနောကမ္မံ။ အန္နာဒီနိ ဒေန္တဿ ဝါပိ “အန္နဒါနာဒီနိ ဒေမီ”တိ ဝါ ဒါနပါရမိံ အာဝဇ္ဇေတွာ ဝါ ဒါနကာလေ ဒါနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ။ ဝတ္တသီသေ ဌတွာ ဒဒတော သီလမယံ, ခယတော ဝယတော ကမ္မတော သမ္မသနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဒဒတော ဘာဝနာမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ။

အပရာနိပိ သတ္တ ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ – အပစိတိသဟဂတံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ ပတ္တိအနုပ္ပဒါနံ အဗ္ဘနုမောဒနံ ဒေသနာမယံ သဝနမယံ ဒိဋ္ဌိဇုဂတံ ပုညကိရိယဝတ္ထူတိ။ သရဏဂမနမ္ပိ ဟိ ဒိဋ္ဌိဇုဂတေနေဝ သင်္ဂယှတိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။

တတ္ထ ဝုဍ္ဎတရံ ဒိသွာ ပစ္စုဂ္ဂမနပတ္တစီဝရပဋိဂ္ဂဟဏာဘိဝါဒနမဂ္ဂသမ္ပဒါနာဒိဝသေန **အပစာယနသဟဂတံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုဍ္ဎတရာနံ ဝတ္တပဋိပတ္တိကရဏဝသေန, ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌံ ဘိက္ခုံ ဒိသွာ ပတ္တံ ဂဟေတွာ ဂါမေ ဘိက္ခံ သမ္ပာဒေတွာ ဥပသံဟရဏဝသေန “ဂစ္ဆ ဘိက္ခုနံ ပတ္တံ အာဟရာ”တိ သုတွာ ဝေဂေန ဂန္တွာ ပတ္တာဟရဏာဒိဝသေန စ **ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ စတ္တာရော ပစ္စယေ ဒတွာ ပုပ္ဖဂန္ဓာဒီဟိ ရတနတ္တယဿ ပူဇံ ကတွာ အညံ ဝါ တာဒိသံ ပုညံ ကတွာ “သဗ္ဗသတ္တာနံ ပတ္တိ ဟောတူ”တိ ပရိဏာမဝသေန **ပတ္တိအနုပ္ပဒါနံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ ကေဝလံ ဝါ ပရေဟိ ကတံ ပုညံ “သာဓု, သုဋ္ဌု”တိ အနုမောဒနဝသေန **အဗ္ဘနုမောဒနံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အတ္တနော ပဂုဏဓမ္မံ အပစ္စာသီသန္တော ဟိတဇ္ဈာသယေန ပရေသံ ဒေသေတိ – ဣဒံ **ဒေသနာမယံ** ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ။ ယံ ပန ကော “ဧဝံ မံ ဓမ္မကထိကောတိ ဇာနိဿန္တိ”တိ ဣစ္ဆာယ ဌတွာ လာဘသက္ကာရသိလောကသန္နိဿိတော ဓမ္မံ ဒေသေတိ, တံ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။ “အဒ္ဓာ အယံ အတ္တဟိတပရဟိတာနံ ပဋ္ဌိပစ္စနူဟယော”တိ ယောနိသောမနသိကာရပုရေစာရိကဟိတဖရဏေန မုဒုစိတ္တေန ဓမ္မံ သုဏာတိ, ဣဒံ **သဝနမယံ** ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ။ ယံ ပနေကော “ဣတိ မံ သဒ္ဓောတိ ဇာနိဿန္တိ”တိ သုဏာတိ, တံ န မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌိ

ယာ ဥဇုဂမနံ **ဒိဋ္ဌိဇုဂတံ,** ‘‘အတ္ထိ ဒိန္န’’န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာသ္သ သမ္မာဒသ္သနသ္သ ဇတံ အဓိဝစနံ။ ဣဒဥ္ဟိ ပုဗ္ဗ ဘာဂေ တ ပစ္ဆာဘာဂေ တ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တမ္ပိ ဥဇုကရဏကာလေ ဉာဏသမ္ပယုတ္တမေဝ ဟောတိ။ အပရေ ပနာဟု ‘‘ဝိဇာနနပဇာနနဝသေန ဒသ္သနံ ဒိဋ္ဌိ ကုသလဥ္စ ဝိညာဏံ ကမ္မသ္သကတာဉာဏာဒိ စ သမ္မာဒသ္သန’’န္တိ ။ တတ္ထ ကု သလေန ဝိညာဏေန ဉာဏသ္သ အနုပ္ပာဒေပိ အတ္တနာ ကတပုညာနုသ္သရဏဝဏ္ဏာရဟဝဏ္ဏနာဒီနံ သင်္ဂဟော, ကမ္မသ္သ ကတာဉာဏေန ကမ္မပထသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ။ ဣတရံ ပန ဒိဋ္ဌိဇုဂတံ သဗ္ဗေသံ နိယမလက္ခဏံ။ ယဥ္ဟိ ကိဥ္စိ ပုညံ ကရောန္တ တသ္သ ဒိဋ္ဌိယာ ဥဇုဘာဝေနေဝ တံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။

ဣမေသံ ပန သတ္တန္နံ ပုညကိရိယဝတ္ထူနံ ပုရိမေဟိ တီဟိ အနမယာဒီဟိ ပုညကိရိယဝတ္ထူဟိ သင်္ဂဟော။ တတ္ထ ဟိ အပစာယနဝေယျာဝစ္စာနိ သီလမယေ, ပတ္တိအနုပ္ပဒာနအဗ္ဘနုမောဒနာနိ အနမယေ, ဓမ္မဒေသနာသဝနာနိ ဘာဝနာမယေ, ဒိဋ္ဌိဇုဂတံ တီသုပိ။ တေနာဟ ဘဂဝာ –

‘‘တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? အနမယံ။ပေ.။ ဘာဝနာမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထူ’’တိ (အ. နိ. ၈.၃၆)။

ဇတ္ထ စ အဋ္ဌန္နံ ကာမာဝစရကုသလစေတနာနံ ဝသေန တိဏ္ဏမ္ပိ ပုညကိရိယဝတ္ထူနံ ပဝတ္တိ ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ပဂုဏံ ဓမ္မံ ပရိဝတ္တေန္တသ္သ ကေစ္စေ အနုသန္ဓိ အသလ္လက္ခေန္တသ္သေဝ ဂစ္ဆန္တိ, ဇဝံ ပဂုဏံ သမထဝိပသ္သ နာဘာဝနံ အနုယုဥ္ဇန္တသ္သ အန္တရန္တရာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေနာပိ မနသိကာရော ပဝတ္တတိ။ သဗ္ဗံ တံ ပန မ ဟဂ္ဂတကုသလစေတနာနံ ဝသေန ဘာဝနာမယမေဝ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ, န ဣတရာနိ။ ကထာယ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. စက္ခုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၁. ဒုတိယေ **စက္ခူနီ** တိ စက္ခန္တီတိ စက္ခူနိ, သမဝိသမံ အာစိက္ခန္တာနိ ဝိယ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ အထ တ စ က္ခနဋ္ဌေန စက္ခူနိ။ ကိမိဒံ စက္ခနံ နာမ? အသ္သာဒနံ, တထာ ဟိ ဝဒန္တိ ‘‘မဓုံ စက္ခတိ ဗျဉ္ဇနံ စက္ခတီ’’တိ ဣမာနိ စ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝန္တာနိ အသ္သာဒေန္တာနိ ဝိယ ဟောန္တီတိ စက္ခနဋ္ဌေန စက္ခူနိ။ တာနိ ပန သင်္ခေပတော ဒွေဝ စက္ခူနိ – ဉာဏစက္ခု, မံသစက္ခု စာတိ။ တေသု **မံသစက္ခု** ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ဉာဏစက္ခု** ဒိဗ္ဗစက္ခု, ပညာစက္ခူတိ ဣဓ ဒွိဓာ ကတွာ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ **ဒိဗ္ဗစက္ခူ** တိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ။ ဒေဝတာနဥ္ဟိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပိတ္တသေမှရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏသမတ္ထံ ဒိဗ္ဗံ ပသာဒစက္ခု ဟောတိ။ ဣဒဥ္စာပိ ဝီရိယ ဘာဝနာဗလနိဗ္ဗတ္တံ ဉာဏစက္ခု တာဒိသမေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ, ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ အတ္တနော စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိသ္သိတတ္တာ အာလောကပရိဂ္ဂဟေန မဟာဇုတိကတ္တာ။ တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒသ္သနေန မဟာ ဂတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒသ္သနဋ္ဌေန စက္ခုကိစ္စကရဏေန စက္ခုမိဝါတိပိ စက္ခု, ဒိဗ္ဗဉ္စ တံ စက္ခု စာတိ ဒိဗ္ဗစက္ခု။

ပဇာနာတီတိ **ပညာ**။ ကိံ ပဇာနာတိ? စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခ’’န္တိအာဒိနာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

‘‘ပဇာနာတီတိ ခော, အာဝုသော, တသ္မာ ပညာတိ ဝုစ္စတိ။ ကိဥ္စ ပဇာနာတိ? ဣဒံ ဒုက္ခ’’န္တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၄၄၉)။

အဋ္ဌကထာယံ ပန ‘‘ပညာပနဝသေန ပညာ။ ကိန္တိ ပညာပေတိ? အနိစ္စန္တိ ပညာပေတိ, ဒုက္ခန္တိ ပညာပေတိ, အန တ္တာတိ ပညာပေတီ’’တိ ဝုတ္တံ။ သာ ပနာယံ လက္ခဏာဒိတော ယထာသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏာ, အက္ခလိတပဋိဝေဓ လက္ခဏာ တ ကုသလိသ္သာသခိတ္တဥသုပဋိဝေဓော ဝိယ, ဝိသယောဘာသနရသာ ပဒီပေါ ဝိယ, အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာ

နာ အရညာဂတသုဒေသကော ဝိယ။ ဝိသေသတော ပနေတ္ထ အာသဝက္ခယဉာဏသင်္ခာတာ ပညာ စတုသစ္စဒဿနဋ္ဌေ
န **ပညာစက္ခု** တိ အဓိပ္ပေတာ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''စက္ခုံ ဥဒပါဒိ, ဉာဏံ ဥဒပါဒိ, ပညာ ဥဒပါဒိ, ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ, အာလော
ကော ဥဒပါဒီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၅)။

ဧတေသု စ မံသစက္ခု ပရိတ္တံ, ဒိဗ္ဗစက္ခု မဟဂ္ဂတံ, ဣတရံ အပ္ပမာဏံ။ မံသစက္ခု ရူပံ, ဣတရာနိ အရူပာနိ။ မံသစက္ခု
ဒိဗ္ဗစက္ခု စ လောကိယာနိ သာသဝါနိ ရူပဝိသယာနိ, ဣတရံ လောကုတ္တရံ အနာသဝံ စတုသစ္စဝိသယံ။ မံသစက္ခု အဗျာ
ကတံ, ဒိဗ္ဗစက္ခု သိယာ ကုသလံ သိယာ အဗျာကတံ, တထာ ပညာစက္ခု။ မံသစက္ခု ကာမာဝစရံ, ဒိဗ္ဗစက္ခု ရူပါဝစရံ, ဣ
တရံ လောကုတ္တရန္တိ ဧဝမာဒိ ဝိဘာဂ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထာသု **အနုတ္တရ** န္တိ ပညာစက္ခုံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တဉှိ အာသဝက္ခယဉာဏဘာဝတော အနုတ္တရံ။ **အက္ခ
ခာသိ ပုရိသုတ္တမော**တိ ပုရိသာနံ ဥတ္တမော အက္ခေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဒေသေသိ။ **ဥပ္ပာဒေ** တိ မံသစက္ခုဿ ပဝတ္တိ။
မဂ္ဂေ တိ ဥပာယော, ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ ကာရဏံ။ ပကတိစက္ခုမတော ဧဝ ဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ယသ္မာ ကသိဏာလော
ကံ ဝမေုတ္တ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဿ ဥပ္ပာဒနံ, သော စ ကသိဏမဏ္ဍလေ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တေန ဝိနာ နတ္ထီတိ။ **ယတော**တိ
ယဒါ။ **ဉာဏ**န္တိ အာသဝက္ခယဉာဏံ။ တေနေတဟ **''ပညာစက္ခု အနုတ္တရ''** န္တိ။ **ယဿ စက္ခုဿ ပဋိလာဘာ** တိ
ယဿ အရိယဿ ပညာစက္ခုဿ ဥပ္ပတ္တိယာ ဘာဝနာယ သဗ္ဗသ္မာ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော ပမုစ္စတိ ပရိမုစ္စတီတိ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဣန္ဒြိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၂. တတိယေ **ဣန္ဒြိယာနိ** တိ အဓိပတေယျဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယာနိ။ ယာနိ ဟိ သဟဇာတဓမ္မေသု ဣဿရာ ဝိယ
ဟုတွာ တေဟိ အနုဝတ္တိတဗ္ဗာနိ, တာနိ ဣန္ဒြိယာနိ နာမ။ အပိစ ဣန္ဒော ဘဂဝါ ဓမ္မိဿရော ပရမေန စိတ္တိဿ
ရိယေန သမန္နာဂတော။ တေန ဣန္ဒေန သဗ္ဗပဌမံ ဒိဋ္ဌတ္တာ အဓိဂတတ္တာ ပရေသဉ္စ ဒိဋ္ဌတ္တာ ဒေသိတတ္တာ ဝိဟိ
တတ္တာ ကေစရာဘာဝနာသေဝနာဟိ ဒိဋ္ဌတ္တာ စ ဣန္ဒြိယာနိ။ ဣန္ဒံ တ မဂ္ဂဓိဂမဿ ဥပနိဿယဘူတံ ပုညကမ္မံ,
တဿ လိင်္ဂါနီတိပိ ဣန္ဒြိယာနိ။ **အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယ** န္တိ ''အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အနညာတံ အနဓိဂတံ
အမတပဒံ စတုသစ္စဓမ္မမေဝ တ ဇာနိဿာမီ''တိ ပဋိပန္နဿ ဣမိနာ ပုဗ္ဗဘာဂေန ဥပ္ပန္နံ ဣန္ဒြိယံ, သောတာပတ္တိမ
ဂ္ဂပညာယေတံ အဓိဝစနံ။ **အညိန္ဒြိယ** န္တိ အာဇာနနဣန္ဒြိယံ။ တတ္ရာယံ ဝစနတ္ထော – အာဇာနာတိ ပဌမမဂ္ဂဉာဏေ
န ဒိဋ္ဌမရိယာဒံ အနတိက္ကမိတွာ ဇာနာတီတိ အညာ။ ယထေဝ ဟိ ပဌမမဂ္ဂပညာ ဒုက္ခာဒီသု ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန
ပဝတ္တတိ, တထေဝ အယမ္ပိ ပဝတ္တတီတိ အညာ စ သာ ယထာဝုတ္တေနဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယံ စာတိ အညိန္ဒြိယံ။ အာဇာန
နဋ္ဌေနေဝ အညဿ တ အရိယပုဂ္ဂလဿ ဣန္ဒြိယန္တိ အညိန္ဒြိယံ, သောတာပတ္တိဖလတော ပဋ္ဌာယ ဆသု
ဌာနေသု ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ **အညာတာဝိန္ဒြိယ** န္တိ အညာတာဝိနော စတူသု သစ္စေသု နိဋ္ဌိတဉာဏကိစ္စဿ ခီ
ဏာသဝဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဣန္ဒြိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ အညာတာဝိန္ဒြိယံ။ ဧတ္ထ စ ပဌမပစ္ဆိမာနိ ပဌမမဂ္ဂ
စတုတ္ထဖလဝသေန ဧကဋ္ဌာနိကာနိ, ဣတရံ ဣတရမဂ္ဂဖလဝသေန ဆဋ္ဌာနိကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာသု **သိက္ခမာနဿ** တိ အဓိသီလသိက္ခာဒယော သိက္ခမာနဿ ဘာဝေန္တဿ။ **ဥဇုမဂ္ဂါနုသာရိနော** တိ ဥ
ဇုမဂ္ဂေ ဝုစ္စတိ အရိယမဂ္ဂေ, အန္တဒ္ဝယဝိဝဇ္ဇိတတ္တာ တဿ အနုဿရဏတော ဥဇုမဂ္ဂါနုသာရိနော, ပဋိပဇ္ဇ
ယာ မဂ္ဂေ ဥပ္ပာဒေန္တဿာတိ အတ္ထော။ **ခယသ္မိံ** န္တိ အနဝသေသကိလေသာနံ ခေပနတော ခယသင်္ခာတေ အဂ္ဂမ
ဂ္ဂေ ဉာဏံ ပဌမံ ပုရေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **တတော အညာ အနန္တရာ**တိ တတော မဂ္ဂဉာဏတော အနန္တရာ အရဟတ္တံ ဥပ္ပ
ဇ္ဇတိ။ အထ တ **ဥဇုမဂ္ဂါနုသာရိနော** တိ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနာဒိကေ ဝဇ္ဇေတွာ သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ က
တွာ ဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တံ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂံ အနုဿရန္တဿ အနုဂစ္ဆန္တဿ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ ကေတ္ရာဘူဉာ
ဏာနန္တရံ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာနံ ကိလေသာနံ ခေပနတော ခယသ္မိံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ပဌမံ ဉာဏံ အနညာတညဿာမီတိန္
ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **တတော အညာ အနန္တရာ**တိ တတော ပဌမဉာဏတော အနန္တရာ အနန္တရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂါ
အညာ အညိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တတော အညာ ဝိမုတ္တာဿ တိ တတော အညာ အညိန္ဒြိယတော ပစ္ဆာ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏာနန္တရာ အရဟတ္တဖလေန ပညာဝိမုတ္တိယာ အညာတာဝိန္ဒြိယေန ဝိမုတ္တဿ။ **ဉာဏံ ဝေ ဟောတိ တာဒိနော**တိ အရဟတ္တဖလုပ္ပတ္တိတော ဥတ္တရကာလေ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒီသု တာဒိလက္ခဏပ္ပတ္တဿ ခီဏာသဝဿ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကထံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အာဟ **“အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တီ”** တိ။ တဿ အကုပ္ပဘာဝဿ ကာရဏံ ဒဿေတိ **“ဘဝသံယောဇနက္ခယာ”**တိ။

ဣအာနိ တာဒိသံ ခီဏာသဝံ ထောမေန္တော **“သ ဝေ ဣန္ဒြိယသမ္ပန္နော”** တိ တတိယံ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ဣန္ဒြိယသမ္ပန္နော**တိ ယထာဝုတ္တေဟိ တီဟိ လောကုတ္တရိန္ဒြိယေဟိ သမန္နာဂတော, သဒ္ဓေဟိပိ တ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိလဒ္ဓေဟိ သဒ္ဓါဒီဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ သမန္နာဂတော ပရိပုဏ္ဏော, တတော ဧဝ စက္ခာဒီဟိ သုဒ္ဓြု ဝူပသန္တေဟိ နိဗ္ဗိသေဝနေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ သမန္နာဂတော။ တေနာဟ **“သန္တော”** တိ, သဗ္ဗကိလေသပရိဠာဟဝူပသမေန ဥပသန္တောတိ အတ္ထော။ **သန္တိပဒေ ရတော** တိ နိဗ္ဗာနေ အဘိရတော အဓိမုတ္တော။ ဧတ္ထ စ “ဣန္ဒြိယသမ္ပန္နော”တိ ဧတေန ဘာဝိတမဂ္ဂတာ, ပရိညာတက္ခန္ဓတာ စဿ ဒဿိတာ။ “သန္တော”တိ ဧတေန ပဟီနကိလေသတာ, “သန္တိပဒေ ရတော”တိ ဧတေန သစ္ဆိကတနိရောဓတာတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အဒ္ဓါသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၃. စတုတ္ထေ **အဒ္ဓါ** တိ ကာလာ။ **အတီတော အဒ္ဓါ** တိအာဒီသု ဒွေ ဝ ပရိယာယာ – သုတ္တန္တပရိယာယော, အဘိဓမ္မပရိယာယော စ။ တတ္ထ သုတ္တန္တပရိယာယေန ပဋိသန္ဓိတော ပုဗ္ဗေ အတီတော အဒ္ဓါ နာမ, စုတိတော ပစ္ဆာ အနာဂတော အဒ္ဓါ နာမ, သဟ စုတိပဋိသန္ဓီဟိ တဒနန္တရံ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ နာမ။ အဘိဓမ္မပရိယာယေန ဥပ္ပာဒေ, ဌိတိ, ဘင်္ဂေါတိ ဣမေ တယော ခဏေ ပတွာ နိရုဒ္ဓဓမ္မာ အတီတော အဒ္ဓါ နာမ, တယောပိ ခဏေ အသမ္ပတ္တာ အနာဂတော အဒ္ဓါ နာမ, ခဏတ္တယသမင်္ဂိနော ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ နာမ။

အပရော နယော – အယဉှိ အတီတာဒိဝိဘာဂေ အဒ္ဓါသန္တတိသမယခဏဝသေန စတုဓာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေသု အဒ္ဓါဝိဘာဂေ ဝုတ္တော။ သန္တတိဝသေန သဘာဂ ဧကဥတုသမုဋ္ဌာနာ, ဧကာဟာရသမုဋ္ဌာနာ စ ပုဗ္ဗာပရိယဝသေန ဝတ္တမာနာပိ ပစ္စုပ္ပန္နာ။ တတော ပုဗ္ဗေ ဝိသဘာဂဥတုအာဟာရသမုဋ္ဌာနာ အတီတာ ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ စိတ္တဇာ ဧကဝီထိဧကဇဝနဧကသမာပတ္တိသမုဋ္ဌာနာ ပစ္စုပ္ပန္နာ နာမ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနံ ပာဋိယေက္ကံ သန္တတိဝသေန အတီတာဒိဘေဒေ နတ္ထိ, တေသံယေဝ ပန ဥတုအာဟာရစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကဝသေန တဿ အတီတာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမယဝသေန ဧကမုဟုတ္တပုဗ္ဗဏှသာယန္ဟရတ္တိဒိဝါဒီသု သမယေသု သန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနာ တံတံသမယေ ပစ္စုပ္ပန္နာ နာမ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ အယံ တာဝ ရူပဓမ္မေသု နယော။ အရူပဓမ္မေသု ပန ခဏဝသေန ဥပ္ပာဒါဒိက္ခဏတ္တယပရိယာပန္နာ ပစ္စုပ္ပန္နာ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ အပိစ အတိက္ကန္တဟေတုပစ္စယကိစ္စာ အတီတာ, နိဋ္ဌိတဟေတုကိစ္စာ အနိဋ္ဌိတပစ္စယကိစ္စာ ပစ္စုပ္ပန္နာ, ဥဘယကိစ္စံ အသမ္ပတ္တာ အနာဂတာ။ အတ္တနော တ ကိစ္စက္ခဏေ ပစ္စုပ္ပန္နာ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ ဧတ္ထ စ ခဏာဒိကထာဝ နိပ္ပရိယာယာ, သေသာ ပရိယာယာ။ အယဉှိ အတီတာဒိဘေဒေ နာမ ဓမ္မာနံ ဟောတိ, န ကာလဿ။ အတီတာဒိဘေဒေ ပန ဓမ္မေ ဥပာဒါယ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနောပိ ကာလော ဣဓ တေနေဝ တေဟာရေန အတီတောတိအာဒိနာ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကထာသု **အက္ခေယျသညိနော** တိ ဧတ္ထ အက္ခာယတိ, ကထီယတိ, ပညာပီယတီတိ အက္ခေယျံ, ကထာဝတ္ထု, အတ္ထတော ရူပာဒယော ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> “အတီတံ တ အဒ္ဓါနံ အာရဗ္ဘ ကထံ ကထေယျ, အနာဂတံ တာ။ပေ.။ ပစ္စုပ္ပန္နံ တ အဒ္ဓါနံ အာရဗ္ဘ ကထံ ကထေယျာ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅)။

တထာ –

“ယံ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ အတီတံ နိရုဒ္ဓံ ဝိပရိဏတံ, ‘အဟောသီ’တိ တဿ သင်္ခါ, ‘အဟောသီ’တိ တဿ သမညာ, ‘အဟောသီ’တိ တဿ ပညတ္တိ; န တဿ သင်္ခါ အတ္ထီတိ, န တဿ သင်္ခါ ဘဝိဿတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၆၂) –

ဧဝံ ဝုတ္တေန နိရုတ္တိပထသုတ္တေနပိ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒီပေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ကထာဝတ္ထုဘာဝေန အက္ခေယျသညိနော, ပဉ္စသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု သတ္တပုဂ္ဂလာဒိသညိနောတိ အတ္ထော။ အက္ခေယျသ္မိံ တဏှာဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝသေန **ပတိဋ္ဌိတာ,** ရာကဒိဝသေန တ အဋ္ဌဟာကာရေဟိ ပတိဋ္ဌိတာ။ ရတ္တော ဟိ ရာဂဝသေန ပ တိဋ္ဌိတော ဟောတိ, ဒုဋ္ဌော ဒောသဝသေန, မူဠှော မောဟဝသေန, ပရာမဋ္ဌော ဒိဋ္ဌိဝသေန, ထာမဂတော အနုသယဝ သေန, ဝိနိဗဒ္ဓေါ မာနဝသေန, အနိဋ္ဌင်္ဂတော ဝိစိကိစ္ဆာဝသေန, ဝိက္ခေပဂတော ဥဒ္ဓစ္စဝသေန ပတိဋ္ဌိတော ဟောတီတိ။

အက္ခေယျံ အပရိညာယာ တိ တံ အက္ခေယျံ တေဘူမကဓမ္မေ တီဟိ ပရိညာဟိ အပရိဇာနိတွာ တဿ အပရိ ဇာနနဟေတု။ **ယောဂမာယန္တိ မစ္စုနော** တိ မရဏဿ ယောဂံ တေန သံယောဂံ ဥပဂစ္ဆန္တိ, န ဝိသံယောဂန္တိ အတ္ထော။

အထ တ **ယောဂန္တိ** ဥပာယံ, တေန ယောဇိတံ ပသာရိတံ မာရသေနဋ္ဌာနိယံ အနတ္ထဇာလံ ကိလေသဇာလဉ္စ ဥပဂ စ္ဆန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

“န ဟိ နော သင်္ဂရံ တေန, မဟာသေနေန မစ္စုနာ”တိ။ (မ. နိ. ၃.၂၇၂; ဇာ. ၂.၂၂.၁၂၁; နေတ္တိ. ၁၀၃)။

ဧတ္ထာဝတာ ဝဋ္ဋံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိဝဋ္ဋံ ဒဿေတုံ **“အက္ခေယျဉ္စ ပရိညာယာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **စ**-သဒ္ဒေါ ဗျတိရေကေ, တေန အက္ခေယျပရိဇာနနေန လဒ္ဓဗ္ဗံ ဝက္ခမာနမေဝ ဝိသေသံ ဇောတေတိ။ **ပရိညာယာ** တိ ဝိပဿနာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ဒုက္ခန္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒ ဇာနိတွာ, တပ္ပဋိဗဒ္ဓကိလေသပ္ပဟာနေန တ တံ သမတိ က္ကမိတွာ တိဿန္နမ္ပိ ပရိညာနံ ကိစ္စံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ။ **အက္ခာတာရံ န မညတီ** တိ သဗ္ဗသော မညနာနံ ပဟီန တ္တာ ခီဏာသဝေ အက္ခာတာရံ န မညတိ, ကာရကာဒိသဘာဝံ ကိဉ္စိ အတ္တာနံ န ပစ္စေတီတိ အတ္ထော။ **ဖုဋ္ဌော ဝိ မောက္ခော မနသာ, သန္တိပဒမနုတ္တရန္တိ** ယသ္မာ သဗ္ဗသင်္ခတဝိမုတ္တတ္တာ “ဝိမောက္ခော”တိ သဗ္ဗကိလေသ သန္တာပဝူပသမနဋ္ဌေန “သန္တိပဒ”န္တိ လဒ္ဓနာမော နိဗ္ဗာနဓမ္မော ဖုဋ္ဌော ဖုသိတော ပတ္တော, တသ္မာ အက္ခာ တာရံ န မညတီတိ။ အထ တ “ပရိညာယာ”တိ ပဒေန ဒုက္ခသစ္စဿ ပရိညာဘိသမယံ သမုဒယသစ္စဿ ပဟာနာဘိ သမယဉ္စ ဝတွာ ဣဒါနိ “ဖုဋ္ဌော ဝိမောက္ခော မနသာ, သန္တိပဒမနုတ္တရ”န္တိ ဣမိနာ မဂ္ဂနိရောဓာနံ ဘာဝနာသစ္ဆိ ကိရိယာဘိသမယံ ဝဒတိ။ တဿတ္ထော – သမုစ္ဆေဒဝသေန သဗ္ဗကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စတီတိ **ဝိမောက္ခော,** အရိယမဂ္ဂ ကော။ သော ပနဿ မဂ္ဂစိတ္တေန ဖုဋ္ဌော ဖုသိတော ဘာဝိတော, တေနေဝ အနုတ္တရံ သန္တိပဒံ နိဗ္ဗာနံ ဖုဋ္ဌံ ဖုသိတံ သစ္ဆိကတန္တိ။

အက္ခေယျသမ္ပန္နော တိ အက္ခေယျနိမိတ္တံ ဝိဝိဓာဟိ ဝိပတ္တီဟိ ဥပဒ္ဒုတေ လောကေ ပဟီနဝိပလ္လာသ တာယ တတော သုပရိမုတ္တော အက္ခေယျပရိညာဘိနိဗ္ဗတ္တာဟိ သမ္ပတ္တီဟိ သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော။ **သင်္ခါ ယ သေဝီ**တိ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ စီဝရာဒိပစ္စယေ သင်္ခါယ ပရိတုလေတွာ ဝ သေဝနသီလော, သင်္ခါတဓမ္မတ္တာ စ အာဟာထဂတံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝိသယံ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝသေန သင်္ခါယ သေဝနသီလော။ **ဓမ္မဋ္ဌော** တိ အသေက္ခဓမ္မေ သု နိဗ္ဗာနဓမ္မေ ဧဝ တ ဌိတော။ **ဝေဒဂူ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗဿ စတုသစ္စဿ ပာရင်္ဂတတ္တာ ဝေဒဂူ။ ဧဝံဂုဏော အရဟာ ဘဝာဒီသု ကတ္ထစိ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝာဘာဝတော မနုဿဒေဝါတိ သင်္ခံ န ဥပေတိ, အပညတ္တိကဘာဝမေဝ ဂစ္ဆ တီတိ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဒုစ္စရိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၄. ပဉ္စမေ ဒုဋ္ဌု စရိတာနိ, ဒုဋ္ဌာနိ တ စရိတာနိ **ဒုစ္စရိတာနိ** ။ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ, ကာယတော တ ပဝတ္တံ ဒုစ္စရိတံ **ကာယဒုစ္စရိတံ** ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော ။ ဣမာနိ စ ဒုစ္စရိတာနိ ပညတ္တိယာ တ ကထေတဗ္ဗာနိ ကမ္မပထေဟိ တ။ တတ္ထ ပညတ္တိယာ တာဝ ကာယဒွါရေ ပညတ္တသိက္ခာပဒဿ ဝီတိက္ကမော ကာယဒုစ္စရိတံ, ဝစီဒွါရေ ပညတ္တ သိက္ခာပဒဿ ဝီတိက္ကမော ဝစီဒုစ္စရိတံ, ဥဘယတ္ထ ပညတ္တဿ ဝီတိက္ကမော မနောဒုစ္စရိတန္တိ အယံ ပညတ္တိကထာ။ ပာဏာတိပာတာဒယော ပန တိဿော စေတနာ ကာယဒွါရေပိ, ဝစီဒွါရေပိ, ဥပ္ပန္နာ ကာယဒုစ္စရိတံ, တထာ စတဿော မုသာဝါဒါဒိစေတနာ ဝစီဒုစ္စရိတံ, အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ တယော စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ မနောဒုစ္စရိတန္တိ အယံ ကမ္မပထကထာ။

ကထာယံ ကမ္မပထပ္ပတ္တောယေဝ ဟာပဓမ္မော ကာယဒုစ္စရိတာဒိဘာဝေန ဝုတ္တောတိ တဒညံ ဟာပဓမ္မံ သင်္ဂဏှ ဟိတုံ **''ယဥ္စည ံ အေသသဉ္ဇဟိတ''** န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အေသသဉ္ဇဟိတ**န္တိ ရာကဒိကိလေသသံဟိတံ။ သေသံ သုဝိ ညေယျမေဝ။

ပဉ္စမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သုစရိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၅. ဆဋ္ဌေ သုဋ္ဌု စရိတာနိ, သုန္ဒရာနိ တ စရိတာနိ **သုစရိတာနိ**။ ကာယေန သုစရိတံ, ကာယတော တ ပဝတ္တံ သုစ ရိတံ **ကာယသုစရိတံ**။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဣဓာပိ ပန ပညတ္တိဝသေန, ကမ္မပထဝသေန စာတိ ဒုဝိဓာ ကထာ။ တ တ္ထ ကာယဒွါရေ ပညတ္တသိက္ခာပဒဿ အဝီတိက္ကမော ကာယသုစရိတံ, ဝစီဒွါရေ ပညတ္တသိက္ခာပဒဿ အဝီ တိက္ကမော ဝစီသုစရိတံ, ဥဘယတ္ထ ပညတ္တဿ အဝီတိက္ကမော မနောသုစရိတန္တိ အယံ ပညတ္တိကထာ။ ပာဏာ တိပာတာဒီဟိ ပန ဝိရမန္တဿ ဥပ္ပန္နာ တိဿော စေတနာပိ ဝိရတိယောပိ ကာယသုစရိတံ, မုသာဝါဒါဒီဟိ ဝိရမန္တဿ စတဿော စေတနာပိ ဝိရတိယောပိ ဝစီသုစရိတံ, အနဘိဇ္ဈာ, အဗျာပါဒော, သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ တယော စေတနာသမ္ပ ယုတ္တဓမ္မာ မနောသုစရိတန္တိ အယံ ကမ္မပထကထာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သောစေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၆. သတ္တမေ **သောစေယျာနီ** တိ သုစိဘာဝ။ **ကာယသောစေယျ** န္တိ ကာယသုစရိတံ, ဝစီမနောသောစေယျာနိပိ ဝစီမနောသုစရိတာနေဝ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''တတ္ထ ကတမံ ကာယသောစေယျံ? ပာဏာတိပာတာ ဝေရမဏီ''တိအာဒိ (အ. နိ. ၃.၁၂၁-၁၂၂)။

ကထာယံ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟီနသဗ္ဗကာယဒုစ္စရိတတ္တာ ကာယေန သုစီတိ **ကာယသုစိ။ သောစေယျသမ္ပန္န** န္တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓကိလေသတ္တာ သုပရိသုဒ္ဓါယ သောစေယျသမ္ပတ္တိယာ ဥပေတံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. မောနေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၇. အဋ္ဌမေ **မောနေယျာနီ** တိ ဧတ္ထ ဣမလောကပရလောကံ အတ္တဟိတပရဟိတဥ္စ မုနာတီတိ မုနိ, ကလျာဏ ပုထုဇ္ဇနေန သဒ္ဓိံ သတ္တ သေက္ခာ အရဟာ စ။ ဣဓ ပန အရဟာဝ အဓိပ္ပေတော။ မုနိနော ဘာဝါတိ **မောနေယျာနိ,** အရ ဟတော ကာယဝစီမနောသမာစာရာ။

အထ ဝါ မုနိဘာဝကရာ မောနေယျပဋိပဒာဓမ္မာ မောနေယျာနိ။ တေသမယံ ဝိတ္ထာရော –

“တတ္ထ ကတမံ ကာယမောနေယျံ? တိဝိဓကာယဒုစ္စရိတဿ ပဟာနံ ကာယမောနေယျံ, တိဝိဓံ ကာယသုစရိတံ ကာယမောနေယျံ, ကာယာရမ္မဏေ ဉာဏံ ကာယမောနေယျံ, ကာယပရိညာ ကာယမောနေယျံ, ပရိညာသဟဂတော မဂ္ဂေါ ကာယမောနေယျံ, ကာယသ္မိံ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနံ ကာယမောနေယျံ, ကာယသင်္ခါရနိရောဓာ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိ ကာယမောနေယျံ။

“တတ္ထ ကတမံ ဝစီမောနေယျံ? စတုဗ္ဗိဓဝစီဒုစ္စရိတဿ ပဟာနံ ဝစီမောနေယျံ, စတုဗ္ဗိဓံ ဝစီသုစရိတံ, ဝါစာရမ္မဏေ ဉာဏံ, ဝါစာပရိညာ, ပရိညာသဟဂတော မဂ္ဂေါ, ဝါစာယ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနံ, ဝစီသင်္ခါရနိရောဓာ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာပတ္တိ ဝစီမောနေယျံ။

“တတ္ထ ကတမံ မနောမောနေယျံ? တိဝိဓမနောဒုစ္စရိတဿ ပဟာနံ မနောမောနေယျံ, တိဝိဓံ မနောသုစရိတံ, မနာရမ္မဏေ ဉာဏံ, မနောပရိညာ, ပရိညာသဟဂတော မဂ္ဂေါ, မနသ္မိံ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနံ, စိတ္တသင်္ခါရနိရောဓာ သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ္တိ မနောမောနေယျ”န္တိ (မဟာနိ. ၁၄; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၁)။

နိန္ဟာတပါပကန္တိ အဂ္ဂမဂ္ဂဇလေန သုဋ္ဌု ဝိက္ခာလိတပါပမလံ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဌမရာဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၈. နဝမေ **ယဿ ကဿစီ**တိ အနိယမိတဝစနံ, တသ္မာ ယဿ ကဿစိ ပုဂ္ဂလဿ ဂဟဋ္ဌဿ တ ပဗ္ဗဇိတဿ တ။ **ရာဂေါ အပ္ပဟီနော**တိ ရဇ္ဇနဋ္ဌေန ရာဂေါ သမုစ္ဆေဒဝသေန န ပဟီနော, မဂ္ဂေန အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ န အာပါဒိတော။ ဒေသနာမတ္တမေဝေတံ, အတ္ထော ပန သဗ္ဗေပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထ အပါယဂမနီယာ ရာဂါဒယော ပဌမမဂ္ဂေန, ဩဠာရိကာ ကာမရာဂါဒယော ဒုတိယမဂ္ဂေန, တေယေဝ အနဝသေသာ တတိယမဂ္ဂေန, ဘဝရာဂေါ အဝသိဋ္ဌာဒယော စ စတုတ္ထမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ။ ဧဝမေတေသု ပဟီယန္တေသု တဒေကဋ္ဌတော သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ပဟီယန္တေဝ။ ဧဝမေတေ ရာဂါဒယော ယဿ ကဿစိ ဘိက္ခုဿ တ ဘိက္ခုနိယာ တ ဥပါသကဿ တ ဥပါသိကာယ တ မဂ္ဂေန အပ္ပဟီနာ။ **ဗဒ္ဓော မာရဿာ**တိ ကိလေသမာရေန ဗဒ္ဓောတိ ဝုစ္စတိ။ ယဒဂ္ဂေန စ ကိလေသမာရေန ဗဒ္ဓော, တဒဂ္ဂေန အဘိသင်္ခါရမာရာဒီဟိပိ ဗဒ္ဓောယေဝ ဟောတိ။ **ပဋိမုက္ကဿ မာရပါသော**တိ ပဋိမုက္ကော အဿ အနေန အပ္ပဟီနကိလေသေန ပုဂ္ဂလေန တာယေဝ အပ္ပဟီနကိလေသတာယ မာရပါသသင်္ခါတော ကိလေသော အတ္တနော စိတ္တသန္တာနေ ပဋိမုက္ကော ပဝေသိတော, တေန သယံ ဗန္ဓာပိတောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ပဋိမုက္ကော အဿ ဘဝေယျ မာရပါသော။ သုက္ကပက္ခေ **ဩမုက္ကဿာ**တိ အဝမုက္ကော မောစိတော အပနီတော အဿ။ သေသံ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဂါထာ ကထာ သုက္ကပက္ခဝသေနေဝ အာဂတာ။ တတြာယံ သင်္ခေပတ္ထော – **ယဿ** အရိယပုဂ္ဂလဿ ရာဂါဒေ သာဝိဇ္ဇာ **ဝိရာဇိတာ** အဂ္ဂမဂ္ဂေန နိရောဓိတာ, တံ ဘာဝိတကာယသီလစိတ္တပညတာယ ဘာဝိတတ္တေသု အရဟန္တေသု **အညတရံ** အဗ္ဘန္တရံ ဧကံ **ဗြဟ္မဘူတံ** ဗြဟ္မံ တ သေဋ္ဌံ အရဟတ္တဖလံ ပတ္တံ။ ယထာ အညေ ခီဏာသဝ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓပနိဿယသမ္ပတ္တိသမန္နာဂတာ ဟုတ္တွာ အာဂတာ, ယထာ စ တေ အန္တဝဒဝယရဟိတာယ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓသဟဂတာယ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပဒာယ နိဗ္ဗာနံ ဂတာ အဓိဂတာ။ ယထာ တ တေ ခန္ဓာဒီနံ တထလက္ခဏံ ယာထာဝတော ပဋိဝိဇ္ဈိံသု, ယထာ စ တေ တထဓမ္မေ ဒုက္ခာဒယော အဝိပရီတတော အဗ္ဘညိံသု, ရူပါဒိကေ စ ဝိသယေ ယထာ တေ ဒိဋ္ဌမတ္တာဒိဝသေနေဝ ပဿိံသု, ယထာ တ ပန တေ အဋ္ဌ အနရိယတေဟာရေ ဝဇ္ဇေတွာ အရိယတေဟာရဝသေနေဝ ပဝတ္တတာ, တဝါနုရူပဋ္ဌ ပဝတ္တကာယာ, ကာယာနုရူပဋ္ဌ ပဝတ္တဝါစာ, တထာ အယမ္ပိ အရိယပုဂ္ဂလောတိ **တထာဂတံ**, စတုသစ္စဗုဒ္ဓတာယ **ဗုဒ္ဓံ**, ပုဂ္ဂလဝေရံ ကိလေသဝေရံ အတ္တာနုတအာဒိဘယဋ္ဌ အတိက္ကန္တတ္တာ **ဝေရဘယာတီတံ**။ သဗ္ဗဇေသံ ကိလေသာဘိသင်္ခါရာဒီနံ ပဟီနတ္တာ **သဗ္ဗပ္ပဟာယိနံ** ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ **အာဟု** ကထေန္တိ ကိတ္တေန္တီတိ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယရာဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၉. ဒသမေ အတရီတိ တိဏ္ဏော, န တိဏ္ဏော **အတိဏ္ဏော**။ **သမုဒ္ဒ**န္တိ သံသာရသမုဒ္ဒံ, စက္ခာယတနာဒိသမုဒ္ဒံ တ။ တဒုဘယမ္ပိ ဒုပ္ပူရဏဋ္ဌေန သမုဒ္ဒော ဝိယာတိ သမုဒ္ဒံ။ အထ တ သမုဒ္ဒနဋ္ဌေန သမုဒ္ဒံ, ကိလေသဝဿနေန သတ္တသန္တာနဿ ကိလေသသဒနတောတိ အတ္ထော။ **သဝီစိ**န္တိ ကောဓူပာယာသဝီစီဟိ သဝီစိံ။ ဝုတ္တဉှေတံ "ဝီစိဘယန္တိ ခော, ဘိက္ခု, ကောဓူပာယာသဿေတံ အဓိဝစန"န္တိ (ဣတိဝု. ၁၀၉; မ. နိ. ၂.၁၆၂)။ **သာဝဋ္ဋ**န္တိ ပဉ္စကာမဂုဏာဝဋ္ဋေဟိ သဟ အာဝဋ္ဋံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "အာဝဋ္ဋဘယန္တိ ခော, ဘိက္ခု, ပဉ္စန္နေတံ ကာမဂုဏာနံ အဓိဝစန"န္တိ (ဣတိဝု. ၁၀၉; မ. နိ. ၂.၁၆၄; အ. နိ. ၄.၁၂၂)။ **သဂဟံ သရက္ခသ**န္တိ အတ္တနော ကေစရဂတာနံ အနတ္ထဇနနတော စဏ္ဍမကရမစ္ဆကစ္ဆပရက္ခသသဒိသေဟိ ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလေဟိ သဟိတံ။ တထာ စာဟ "သဂဟံ သရက္ခသန္တိ ခော, ဘိက္ခု, မာတုဂာမဿေတံ အဓိဝစန"န္တိ (ဣတိဝု. ၁၀၉)။ **အတရီ**တိ မဂ္ဂပညာနာဝါယ ယထာဝုတ္တံ သမုဒ္ဒံ ဥတ္တရိ။ **တိဏ္ဏော**တိ နိတ္တိဏ္ဏော။ **ပာရင်္ဂတော**တိ တဿ သမုဒ္ဒဿ ပာရံ ပရတီရံ နိဗ္ဗာနံ ဥပဂတော။ **ထလေ တိဋ္ဌတိ**တိ တတော ဧဝ သံသာရမဟောဃံ ကာမာဒိမဟောဃဉ္စ အတိက္ကမိတွာ ထလေ ပရတီရေ နိဗ္ဗာနေ ဗာဟိတပာပဗ္ရာဟ္မဏော တိဋ္ဌတီတိ ဝုစ္စတိ။

ဣဓာပိ ကထာ သုက္ခပက္ခဝသေနေဝ အာဂတာ။ တတ္ထ **ဥမိဘယ**န္တိ ယထာဝုတ္တဥမိဘယံ, ဘာယိတဗ္ဗံ တေသွ မာတိ တံ ဥမိ ဘယံ။ **ဒုတ္တရ**န္တိ ဒုရတိက္ကမံ။ **အစ္စတာရီ**တိ အတိက္ကမိ။

သင်္ဂါတိဂေတိ ရာဂါဒီနံ ပဉ္စန္နံ သင်္ဂါနံ အတိက္ကန္တတ္တာ ပဟီနတ္တာ သင်္ဂါတိဂေ။ **အတ္ထင်္ဂတော သော န ပမာဏမေတီ**တိ သော ဧဝံဘူတော အရဟာ ရာဂါဒီနံ ပမာဏကရဓမ္မာနံ အစ္စန္တမေဝ အတ္ထံ ဂတတ္တာ အတ္ထင်္ဂတော, တတော ဧဝ သီလာဒိဓမ္မက္ခန္ဓပာရိပူရိယာ စ "ဒေဝိသော သီလေန သမာဓိနာ ပညာယာ"တိ ကေနစိ ပမိဏိတုံ အသက္ကုဏေယျော ပမာဏံ န ဧတိ, အထ တ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနသင်္ခာတံ အတ္ထံ ဂတော သော အရဟာ "ဣမာယ နာမ ဂတိယာ ဌိတော, ဧဒိသော စ နာမကေတွေနာ"တိ ပမိဏိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ ပမာဏံ န ဧတိ န ဥပဂစ္ဆတိ။ တတော ဧဝ **အမောဟယိ မစ္စုရာဇံ,** တေန အနုဗန္ဓိတုံ အသက္ကုဏေယျောတိ ဝဒာမီတိ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုယာဝ ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ပဌမပဉ္စမဆဋ္ဌေသု ဝဋ္ဋံ ကထိတံ, ဒုတိယသတ္တမအဋ္ဌမေသု ဝိဝဋ္ဋံ, သေသေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တတိယဝဂ္ဂေါ

၁. မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀. တတိယဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **ဒိဋ္ဌာ မယာ**တိ မယာ ဒိဋ္ဌာ, မမ သမန္တစက္ခုနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ စာတိ ဒွီဟိပိ စက္ခူဟိ ဒိဋ္ဌာ ပစ္စက္ခတော ဝိဒိတာ။ တေန အနုဿုတိဒိံ ပဋိက္ခိပတိ, အယဉ္စ အတ္ထော ဣဓာနေဝ ဟဋ္ဌိယံ အာဂမိဿတိ။ **ကာယဒုစ္စရိတေန သမန္နာဂတာ**တိ ကာယဒုစ္စရိတေန သမင်္ဂီဘူတာ။ **အရိယာနံ ဥပဝါဒကာ**တိ ဗုဒ္ဓါဒီနံ အရိယာနံ အန္တမသော ဂိဟိသောတာပန္နာနမ္ပိ ဂုဏပရိဓံသနေန အဘူတဗ္ဘက္ခာနေန ဥပဝါဒကာ အက္ကောသကာ ဂရဟကာ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ**တိ ဝိပရီတဒဿနာ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ**တိ မိစ္ဆာဒဿနဟေတု သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ ယေ စ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။ တွေ့ စ ဝစီမနောဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေနေဝ အရိယူပဝါဒမိစ္ဆာဒိဋ္ဌီသု ဂဟိတာသု ပုနဝစနံ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထံ နေသံ။ မဟာသာဝဇ္ဇော ဟိ အရိယူပဝါဒေ အာနန္တရိယသဒိသော။ ယထာဟ –

"သေယျထာပိ, သာရိပုတ္တ, ဘိက္ခု သီလသမ္ပန္နော, သမာဓိသမ္ပန္နော, ပညာသမ္ပန္နော, ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညံ အာရာဓေယျ; ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ, သာရိပုတ္တ, ဝါစံ တံ တစံ အပ္ပဟာယ, တံ စိတ္တံ အပ္ပဟာယ, တံ ဒိဋ္ဌိံ

အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတ္ွာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၄၉)။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော စ မဟာသာဝဇ္ဇတရံ နာမ အညံ နတ္ထိ။ ယထာဟ –

''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ မဟာသာဝဇ္ဇတရံ ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဝဇ္ဇာနီ''တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၀)။

တံ ခော ပနာတိအာဒိ ယထာဝုတ္တဿ အတ္ထဿ အတ္တပစ္စက္ခဘာဝံ ဒဠှတရံ ကတ္ွာ ဒဿေတုံ အာရဒ္ဓံ။ တမ္ပိ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ကထာသု **မိစ္ဆာ မနံ ပဏိဓာယာ**တိ အဘိဇ္ဈာဒီနံ ဝသေန စိတ္တံ အယောနိသော ဌပေတ္ွာ။ **မိစ္ဆာ တစဉ္စ ဘာသိယာ**တိ မိစ္ဆာ မုသာဝါဒါဒိဝသေန တစံ ဘာသိတ္ွာ။ **မိစ္ဆာ ကမ္မာနိ ကတ္ွာန** တိ ပာဏာတိပါတာဒိဝသေန ကာယကမ္မာနိ ကတ္ွာ။ အထ ဝါ **မိစ္ဆာ မနံ ပဏိဓာယာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန စိတ္တံ ဝိပရီတံ ဌပေတ္ွာ။ သေသပဒဒ္ွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ကွ အနိဿ ဟထာ ဒုစ္စရိတစရဏေ ကာရဏံ ဒဿေတိ **အပ္ပဿုတော** တိ, အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတာဝဟေန သုတေန ဝိရဟိတောတိ အတ္ထော။ **အပုညကရော**တိ တတော ဧဝ အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒတာယ ကိဗ္ဗိသကာရီ ပာပဓမ္မော။ **အပ္ပသ္မိံ ဣဓ ဇီဝိတေ** တိ ဣဓ မနုဿလောကေ ဇီဝိတေ အတိပရိတ္တေ။ တထာ စာဟ ''ယော စိရံ ဇီဝတိ, သော ဝဿသတံ အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၃; သံ. နိ. ၁.၁၄၅), ''အပ္ပမာယု မနုဿာန''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၁၄၅; မဟာနိ. ၁၀) စ။ တသ္မာ ဗဟုဿုတော သပ္ပညော သီဃံ ပုညာနိ ကတ္ွာ သဂ္ဂူပဂေ နိဗ္ဗာနပတိဋ္ဌော ဝါ ဟောတိ။ ယော ပန အပ္ပဿုတော အပုညကရော, ကာယဿ ဘေဒာ ဒုပ္ပညော နိရယံ သော ဥပပဇ္ဇတီတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သမ္မာဒိဋ္ဌိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၁. ဒုတိယေ ပဌမသုတ္တေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. နိဿရဏိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၂. တတိယေ **နိဿရဏိယာ** တိ နိဿရဏပဋိသံယုတ္တာ။ **ဓာတုယော**တိ သတ္တသုညသဘာဝာ။ **ကာမာန**န္တိ ကိလေသကာမာနဉ္စေဝ ဝတ္ထုကာမာနဉ္စ။ အထ ဝါ **ကာမာန**န္တိ ကိလေသကာမာနံ။ ကိလေသကာမတော ဟိ နိဿရဏာ ဝတ္ထုကာမေဟိပိ နိဿရဏံယေဝ ဟောတိ, န အညထာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

''န တေ ကာမာ ယာနိ စိတြာနိ လောကေ၊
သင်္ကပ္ပရာဂေါ ပုရိသဿ ကာမော။
တိဋ္ဌန္တိ စိတြာနိ တထေဝ လောကေ၊
အထေတ္ထ ဓီရာ ဝိနယန္တိ ဆန္ဒ''န္တိ။ (အ. နိ. ၆.၆၃)။

နိဿရဏ န္တိ အပဂမော။ **နေက္ခမ္မ** န္တိ ပဌမဇ္ဈာနံ, ဝိသေသတော တံ အသုဘာရမ္မဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယော ပန တံ ဈာနံ ပာဒကံ ကတ္ွာ သင်္ခါရေ သမ္မသိတ္ွာ တတိယမဂ္ဂံ ပတ္ွာ အနာဂါမိမဂ္ဂေန နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောတိ, တဿ စိတ္တံ အစ္စန္တမေဝ ကာမေဟိ နိဿဋန္တိ ဣဒံ ဥက္ကဋ္ဌတော ကာမာနံ နိဿရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ရူပာန**န္တိ ရူပဓမ္မာနံ, ဝိသေသေန သဒ္ဓိံ အာရမ္မဏေဟိ ကုသလဝိပာကကိရိယာဘေဒတော သဗ္ဗေသံ ရူပာဝစရဓမ္မာနံ။ **အာရုပ္ပ** န္တိ အရူပာဝစရဇ္ဈာနံ။ ကေစိ ပန ''ကာမာန''န္တိ ပဒဿ ''သဗ္ဗေသံ ကာမာဝစရဓမ္မာန''န္တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ''နေက္ခမ္မ''န္တိ စ ''ပဉ္စ ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနီ''တိ။ တံ အဋ္ဌကထာသု နတ္ထိ, န ယုဇ္ဇတိ စ။ **ဘူတ**န္တိ ဇာတံ။ **သင်္ခတ** န္တိ သမေစ္စ သမ္ဘုယ္ယ ပစ္စယေဟိ ကတံ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န** န္တိ ကာရဏတော နိဗ္ဗတ္တံ။ တီဟိပိ ပဒေဟိ တေဘူမကေ ဓမ္မေ အနဝသေသတော

ပရိယာဒိယတိ။ **နိရောဓော**တိ နိဗ္ဗာနံ။ တတ္ထ စ ပဌမာယ ဓာတုယာ ကာမပရိညာ ဝုတ္တာ, ဒုတိယာယ ရူပပရိညာ, တတိယာယ သဗ္ဗသင်္ခတပရိညာ သဗ္ဗဘဝသမတိက္ကမော ဝုတ္တော။

ကထာသု **ကာမနိဿရဏံ ဥတ္တံ** တိ ''ကတံ ကာမနိဿရဏံ – ဝေဒ္ဓ ကာမတော နိဿရဏ''န္တိ ဇာနိတ္ဝာ။ အတိက္ကမတိ ဧတေနာတိ အတိက္ကမော, အတိက္ကမနူပာယော, တံ **အတိက္ကမံ** အာရုပ္ပံ ဥတ္ဝာ။ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သမန္တိ ဝူပသမန္တိ ဧတ္ထာတိ **သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော,** နိဗ္ဗာနံ, တံ **ဖုသံ** ဖုသန္တော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သန္တတရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၃. စတုတ္ထေ **ရူပေဟီ**တိ ရူပာဝစရဓမ္မေဟိ။ **သန္တတရာ** တိ အတိသယေန သန္တာ။ ရူပာဝစရဓမ္မာ ဟိ ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနတော ဝိတက္ကာဒိဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနတော သမာဓိဘူမိဘာဝတော စ သန္တာ နာမ, အာရုပ္ပာ ပန တေဟိပိ အင်္ဂသန္တတာယ စေဝ အာရမ္မဏသန္တတာယ စ အတိသယေန သန္တဝုတ္တိကာ, တေန သန္တတရာတိ ဝုတ္တာ။ **နိရောဓော**တိ နိဗ္ဗာနံ။ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝပ္ပတ္တိတောပိ ဟိ စတုတ္ထာရုပ္ပတော ဖလသမာပတ္တိယောဝ သန္တတရာ ကိလေသဒရထပဋိပဿဒ္ဓိတော နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတော စ, ကိမင်္ဂ ပန သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော နိဗ္ဗာနံ။ တေန ဝုတ္တံ ''အာရုပ္ပေဟိ နိရောဓော သန္တတရော''တိ။

ကထာသု **ရူပူပက**တိ ရူပဘဝူပက။ ရူပဘဝေ ဟိ ဣဓ ရူပန္တိ ဝုတ္တော, ''ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီ''တိအာဒီသု ဝိယ။ **အရူပဋ္ဌာယိနော** တိ အရူပာဝစရာ။ **နိရောဓံ အပ္ပဇာနန္တာ, အာဂန္တာရော ပုနဗ္ဘဝ** န္တိ ဧတေန ရူပာရူပာဝစရဓမ္မေဟိ နိရောဓဿ သန္တဘာဝမေဝ ဒဿေတိ။ **အရူပေသု အသဏ္ဌိတာ** တိ အရူပရာဂေန အရူပဘဝေသု အပ္ပတိဋ္ဌဟန္တာ, တေပိ ပရိဇာနန္တာတိ အတ္ထော။ **နိရောဓေ ယေ ဝိမုစ္စန္တီ** တိ ဧတ္ထ **ယေ**တိ နိပါတမတ္တံ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၄. ပဉ္စမေ **ပုတ္တာ** တိ အတြဇာ ခေတြဇာ အန္တေဝါသိကာ ဒိန္နကာဒယောပိ တာ။ **သန္တော** တိ ဘဝန္တော **သံဝိဇ္ဇမာနာ လောကသ္မိန္တိ** ဣမသ္မိံ လောကေ ဥပလဗ္ဘမာနာ။ အတ္ထိဘာဝေန သန္တော, ပာကဋဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနာ။ **အတိဇာတော**တိ အတ္တနော ဂုဏေဟိ မာတာပိတရော အတိက္ကမိတ္ဝာ ဇာတော, တေဟိ အဓိကဂုဏောတိ အတ္ထော။ **အနုဇာတော**တိ ဂုဏေဟိ မာတာပိတူနံ အနုရူပော ဟုတ္ဝာ ဇာတော, တေဟိ သမာနဂုဏောတိ အတ္ထော။ **အဝဇာတော**တိ ဂုဏေဟိ မာတာပိတူနံ အဓမော ဟုတ္ဝာ ဇာတော, တေဟိ ဟီနဂုဏောတိ အတ္ထော။ ယေဟိ ပန ဂုဏေဟိ ယုတ္တော မာတာပိတူနံ အဓိကော သမော ဟီနောတိ စ အဓိပ္ပေတော, တေ ဝိဘဇိတ္ဝာ ဒဿေတုံ **''ကတမေ, ဘိက္ခဝေ, ပုတ္တော အတိဇာတော ဟောတီ''**တိ ကထေတုကမျတာယ ပုစ္ဆံ ကတ္ဝာ **''ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ပုတ္တဿာ''** တိအာဒိနာ နိဒ္ဒေသော အာရဒ္ဓော။

တတ္ထ **န ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတော**တိအာဒီသု **ဗုဒ္ဓော**တိ သဗ္ဗဓမ္မေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏနိမိတ္တာနုတ္တရဝိမောက္ခာဓိဂမပရိဘာဝိတံ ခန္ဓသန္တာနံ, သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနံ ဝါ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓိံ ဥပာဒါယ ပညတ္တိကော သတ္တာတိသယော ဗုဒ္ဓော။ ယထာဟ –

> ''ဗုဒ္ဓောတိ ယော သော ဘဂဝါ သယမ္ဘူ အနာစရိယကော ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု သာမံ သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိ, တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော, ဗလေသု စ ဝသီဘာဝ''န္တိ (စူဠနိ. ပါရာယနတ္ထုတိကထာနိဒ္ဒေသ ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၁) –

အယံ တာဝ အတ္ထတော ဗုဒ္ဓဝိဘာဝနာ။

ယ္ဟဒ္ဓနတော ပန သတသနာယ ကိလေသနိဒ္ဒာယ အစ္စန္တဝိဂမေန ဗုဒ္ဓတ ပဋိဗုဒ္ဓတတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗုဒ္ဓိယာ တ ဝိကသိတ ဘာဝေန ဗုဒ္ဓတ ဝိဗုဒ္ဓတတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗုဇ္ဈိတာတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗောဓေတာတိ ဗုဒ္ဓေါတိ ဧဝမာဒိနာ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာဟ –

> ''ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ, သဗ္ဗညုတာယ ဗုဒ္ဓေါ, သဗ္ဗဒဿာဝိတာယ ဗုဒ္ဓေါ, အနညနေယျတာယ ဗုဒ္ဓေါ, ဝိသဝိတာယ ဗုဒ္ဓေါ, ခီဏာသဝသင်္ခါတေန ဗုဒ္ဓေါ, နိရုပက္ကိလေသသင်္ခါတေန ဗုဒ္ဓေါ, ဧကန္တဝီတရာဂေါတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဧကန္တဝီတဒောသောတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဧကန္တဝီတမောဟောတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဧကန္တနိက္ကိလေသောတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဧကာယနမဂ္ဂံ ဂတောတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဧကော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဗုဒ္ဓေါ, အဗုဒ္ဓိဝိဟတတ္တာ ဗုဒ္ဓိပဋိလာဘာတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗုဒ္ဓေါတိ စေတံ နာမံ န မာတရာ ကတံ, န ပိတရာ ကတံ, န ဘာတရာ ကတံ, န ဘဂိနိယာ ကတံ, န မိတ္တာမစ္စေဟိ ကတံ, န ဉာတိသာလောဟိတေဟိ ကတံ, န သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ ကတံ, န ဒေဝတာဟိ ကတံ, အထ ခေါ ဝိမောက္ခန္တိကမေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ဗောဓိယာ မူလေ သဟ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘာ သစ္ဆိကာ ပညတ္တိ, ယဒိဒံ ဗုဒ္ဓေါ''တိ (စူဠနိ. ပါရာယနတ္ထုတိကထာနိဒ္ဒေသ ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၂)။

ဟိံသတီတိ **သရဏံ,** သဗ္ဗံ အနတ္ထံ အပဟယဒုက္ခံ သဗ္ဗံ သံသာရဒုက္ခံ ဟိံသတိ ဝိနာသေတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ အတ္ထော။ **သရဏံ ဂတာ**တိ ''ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝ အမှာကံ သရဏံ ဂတိ ပရာယဏံ ပဋိသရဏံ အဃဿ ဟန္တာ ဟိတဿ ဝိဓာတာ''တိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန ဗုဒ္ဓံ ဘဂဝန္တံ ဂစ္ဆာမ ဘဇာမ သေဝာမ ပယိရုပါသာမ။ ဧဝံ တ ဇာနာမ ဗုဇ္ဈာမာတိ ဧဝံ ဂတာ ဉပဂတာ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာ။ တပ္ပဋိက္ခေပေန န ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာ။

ဓမ္မံ သရဏံ ဂတာ တိ အဓိဂတမဂ္ဂေ သစ္ဆိကတနိရောဓေ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ စတူသု အပါယေသု အပတမာနေ ကတ္တ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော။ သော အတ္ထတော အရိယမဂ္ဂေါ စေဝ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> ''ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ, အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိ ဝိတ္ထာရော (အ. နိ. ၄.၃၄)။

န ကေဝလဉ္စ အရိယမဂ္ဂနိဗ္ဗာနာနိ ဧဝ, အပိစ ခေါ အရိယဖလေဟိ သဒ္ဓိံ ပရိယတ္တိဓမ္မော စ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနေ –

> ''ရာဂဝိရာဂမနေဇမသောကံ၊
> ဓမ္မမသင်္ခတမပ္ပဋိကူလံ။
> မဓုရမိမံ ပဂုဏံ သုဝိဘတ္တံ၊
> ဓမ္မမိမံ သရဏတ္ထမုပေဟီ''တိ။ (ဝိ. ဝ. ၈၈၇)။

တတ္ထ ဟိ **ရာဂဝိရာဂေ**တိ မဂ္ဂေါ ကထိတော, **အနေဇမသောက**န္တိ ဖလံ, **ဓမ္မသင်္ခတ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ, **အပ္ပဋိကူလံ မဓုရမိမံ ပဂုဏံ သုဝိဘတ္တ**န္တိ ပိဋကတ္တယေန ဝိဘတ္တာ သဗ္ဗဓမ္မက္ခန္ဓာ ကထိတာ။ တံ ဓမ္မံ ဝုတ္တနယေန သရဏန္တိ ဂတာ ဓမ္မံ သရဏံ ဂတာ။ တပ္ပဋိက္ခေပေန န ဓမ္မံ သရဏံ ဂတာ။

ဒိဋ္ဌိသီလသင်္ဃာတေန သံဟတောတိ သင်္ဃော။ သော အတ္ထတော အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမူဟော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ တသ္မိံ ဧဝ ဝိမာနေ –

> ''ယတ္ထ စ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလမာဟု၊
> စတူသု သုစီသု ပုရိသယုဂေသု။
> အဋ္ဌ စ ပုဂ္ဂလ ဓမ္မဒသာ တေ၊
> သင်္ဃမိမံ သရဏတ္ထမုပေဟီ''တိ။ (ဝိ. ဝ. ၈၈၈)။

တံ သင်္ဃံ ဝုတ္တနယေန သရဏန္တိ ဂတာ သင်္ဃံ သရဏံ ဂတာ။ တပ္ပဋိက္ခေပေန န သင်္ဃံ သရဏံ ဂတာတိ။

တတ္ထ စ သရဏာဂမနကောသလ္လတ္တံ့ သရဏံ သရဏာဂမနံ, ယော စ သရဏံ ဂစ္ဆတိ သရဏာဂမနပ္ပဘေဒေ, ဖလံ, သံကိလေသော, ဘေဒေ, တေအနုတ္တံ့ အယံ ဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ ပဒတ္ထတော တာဝ ဟိံသတီတိ **သရဏံ,** သရဏာဂတာနံ တေနေဝ သရဏာဂမနေန ဘယံ သန္တာသံ ဒုက္ခံ ဒုဂ္ဂတိံ ပရိကိလေသံ ဟနတိ ဝိနာသေတီတိ အတ္ထော, ရတနတ္တယဿေတံ အဓိဝစနံ။ အထ ဝါ ဟိတေ ပဝတ္တနေန အဟိတာ နိဝတ္တနေန စ သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတီတိ ဗုဒ္ဓေါ သရဏံ, ဘဝကန္တာရတော ဥတ္တာရဏေန အဿာသဒာနေန စ ဓမ္မော, အပ္ပကာနမ္ပိ ကာရာနံ ဝိပုလဖလပဋိလာဘကရဏေန သင်္ဃော။ တသ္မာ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန ရတနတ္တယံ သရဏံ။ တပ္ပသာဒတဂ္ဂရုတာဟိ ဝိဟတကိလေသော တပ္ပရာယဏတာကာရပ္ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒော **သရဏာဂမနံ**။ တံသမင်္ဂိသတ္တော **သရဏံ ဂစ္ဆတိ,** ဝုတ္တပ္ပကာရေန စိတ္တုပ္ပာဒေန "ဧတာနိ မေ တီဏိ ရတနာနိ သရဏံ, ဧတာနိ ပရာယဏ"န္တိ ဧဝံ ဥပေတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ တာဝ သရဏံ သရဏာဂမနံ, ယော စ သရဏံ ဂစ္ဆတီတိ ဣဒံ တယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဘေဒတော ပန ဒုဝိဓံ သရဏာဂမနံ – လောကိယံ, လောကုတ္တရဉ္စ။ တတ္ထ လောကုတ္တရံ ဒိဋ္ဌသစ္စာနံ မဂ္ဂက္ခဏေ သရဏာဂမနုပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒေန အာရမ္မဏတော နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ ကိစ္စတော သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဇ္ဈတိ, လောကိယံ ပုထုဇ္ဇနာနံ သရဏာဂမနုပက္ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနေန အာရမ္မဏတော ဗုဒ္ဓါဒိဂုဏာရမ္မဏံ ဟုတွာ ဣဇ္ဈတိ။ တံ အတ္ထတော ဗုဒ္ဓါဒီသု ဝတ္ထူသု သဒ္ဓါပဋိလာဘော , သဒ္ဓါမူလိကာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒသသု ပုညကိရိယဝတ္ထူသု ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မန္တိ ဝုစ္စတိ။

တယိဒံ စတုဓာ ပဝတ္တတိ – အတ္တသန္နိယျာတနေန, တပ္ပရာယဏတာယ, သိဿဘာဝူပဂမနေန, ပဏိပာတေနာတိ။ တတ္ထ **အတ္တသန္နိယျာတနံ** နာမ "အဇ္ဇ အာဒိံ ကတွာ အဟံ အတ္တာနံ ဗုဒ္ဓဿ နိယျာတေမိ, ဓမ္မဿ, သင်္ဃဿာ"တိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ အတ္တပရိစ္စဇနံ။ **တပ္ပရာယဏံ** နာမ "အဇ္ဇ အာဒိံ ကတွာ အဟံ ဗုဒ္ဓပရာယဏော, ဓမ္မပရာယဏော, သင်္ဃပရာယဏော ဣတိ မံ ဓာရေဟီ"တိ ဧဝံ တပ္ပဋိသရဏဘာဝေ တပ္ပရာယဏတာ။ **သိဿဘာဝူပဂမနံ** နာမ "အဇ္ဇ အာဒိံ ကတွာ အဟံ ဗုဒ္ဓဿ အန္တေဝါသိကော, ဓမ္မဿ, သင်္ဃဿ ဣတိ မံ ဓာရေထူ"တိ ဧဝံ သိဿဘာဝူပဂမနံ။ **ပဏိပါတော** နာမ "အဇ္ဇ အာဒိံ ကတွာ အဟံ အဘိဝါဒနပစ္စုဋ္ဌာနအဉ္ဇလိကမ္မသာမီစိကမ္မံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ယေဝ တိဏ္ဏံ ဝတ္ထူနံ ကရောမိ ဣတိ မံ ဓာရေထူ"တိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓါဒီသု ပရမနိပစ္စကာရော။ ဣမေသဉ္စဟိ စတုန္နံ အာကာရာနံ အညတရံ ကရောန္တေန ဂဟိတံ ယေဝ ဟောတိ သရဏာဂမနံ။

အပိစ "ဘဂဝတော အတ္တာနံ ပရိစ္စဇာမိ, ဓမ္မဿ, သင်္ဃဿ အတ္တာနံ ပရိစ္စဇာမိ, ဇီဝိတံ ပရိစ္စဇာမိ, ပရိစ္စတ္တောယေဝ မေ အတ္တာ ဇီဝိတဉ္စ, ဇီဝိတပရိယန္တိကံ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ, ဗုဒ္ဓေါ မေ သရဏံ တာဏံ လေဏ"န္တိ ဧဝမ္ပိ အတ္တသန္နိယျာတနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ "သတ္ထာရဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ, ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျံ; သုဂတဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ, ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျံ; သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ; ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျ"န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၅၄) ဧဝံ မဟာကဿပတ္ထေရဿ သရဏာဂမနံ ဝိယ သိဿဘာဝူပဂမနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

"သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ၊ ဂာမာ ဂာမံ ပုရာ ပုရံ။
နမဿမာနော သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဓမ္မဿ စ သုဓမ္မတ"န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၉၄) –

ဧဝံ အာဠဝကာဒီနံ သရဏာဂမနံ ဝိယ တပ္ပရာယဏတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ "အထ ခေါ, ဗြဟ္မာယု, ဗြာဟ္မဏော ဥဋ္ဌာယာသနာ ဧကံသံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကရိတွာ ဘဂဝတော ပါဒေသု သိရသာ နိပတိတွာ ဘဂဝတော ပါဒါနိ မုခေန စ ပရိစုမ္ဗတိ, ပါဏီဟိ စ ပရိသမ္ဗာဟတိ, နာမဉ္စ သာဝေတိ 'ဗြဟ္မာယု အဟံ, ဘော ဂေါတမ, ဗြာဟ္မဏော, ဗြဟ္မာယု အဟံ, ဘော ဂေါတမ, ဗြာဟ္မဏော'"တိ (မ. နိ. ၂.၃၉၄) ဧဝံ ပဏိပါတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သော ပနေသ ဉာတိဘယာစရိယဒက္ခိဏေယျဝသေန စတုဗ္ဗိဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတေန သရဏာဂမနံ ဟောတိ, န ဣတရေဟိ။ သေဋ္ဌဝသေနေဝ ဟိ သရဏံ ဂယှတိ, သေဋ္ဌဝသေန ဘိဇ္ဇတိ။ တသ္မာ ယော "အယမေဝ လောကေ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော"တိ ဝန္ဒတိ, တေနေဝ သရဏံ ဂဟိတံ ဟောတိ, န ဉာတိဘယာစရိယသညာယ ဝန္ဒန္တေန။ ဧဝံ ဂဟိတသရဏဿ ဥပာသကဿ ဝါ ဥပာသိကာယ ဝါ အညတိတ္ထိယေသု ပ

ဗ္ဗဇိတမ္ပိ ‘‘ဉာတကော မေ အယ’’န္တိ ဝန္ဒတော သရဏံ န ဘိဇ္ဇတိ, ပဂေဝ အပဗ္ဗဇိတံ။ တထာ ရာဇာနံ ဘယေန ဝန္ဒတော။ သော ဟိ ရဋ္ဌပူဇိတတ္တာ အဝန္ဒိယမာနော အနတ္ထမ္ပိ ကရေယျာတိ။ တထာ ယံကိဉ္စိ သိပ္ပံ သိက္ခာပကံ တိတ္ထိယမ္ပိ ‘‘အာစရိယော မေ အယ’’န္တိ ဝန္ဒတောပိ န ဘိဇ္ဇတိ။ ဧဝံ သရဏဂမနဿ ပဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္ထ စ လောကုတ္တရဿ သရဏဂမနဿ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ ဝိပါကဖလံ, သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယော အာနိသံသဖလံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

‘‘ယော စ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ, သင်္ဃဉ္စ သရဏံ ဂတော။
စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ, သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ။

‘‘ဒုက္ခံ ဒုက္ခသမုပ္ပာဒံ, ဒုက္ခဿ စ အတိက္ကမံ။
အရိယံ စဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ, ဒုက္ခူပသမဂါမိနံ။

‘‘ဧတံ ခေါ သရဏံ ခေမံ, ဧတံ သရဏမုတ္တမံ။
ဧတံ သရဏမာဂမ္မ, သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတီ’’တိ။ (ဓ. ပ. ၁၉၀-၁၉၂)။

အပိစ နိစ္စတော အနုပဂမနာဒီနိပိ ဧတဿ အာနိသံသဖလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

‘‘အဋ္ဌာနမေတံ, ဘိက္ခဝေ, အနဝကာသော, ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော ကဉ္စိ သင်္ခာရံ နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျ, သုခတော ဥပဂစ္ဆေယျ, ကဉ္စိ ဓမ္မံ အတ္တတော ဥပဂစ္ဆေယျ, မာတရံ ဇီဝိတာ ဝောရောပေယျ, ပိတရံ ဇီဝိတာ ဝောရောပေယျ, အရဟန္တံ ဇီဝိတာ ဝောရောပေယျ, ဒုဋ္ဌစိတ္တော တထာဂတဿ လောဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျ, သင်္ဃံ ဘိန္ဒေယျ, အညံ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိသေယျ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ’’တိ (မ. နိ. ၃.၁၂၇-၁၂၈; အ. နိ. ၁.၂၆၈-၂၇၆; ဝိဘ. ၈၀၉)။

လောကိယဿ ပန သရဏဂမနဿ ဘဝသမ္ပဒါပိ ဘောဂသမ္ပဒါပိ ဖလမေဝ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

‘‘ယေ ကေစိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာသေ,
န တေ ဂမိဿန္တိ အပါယဘူမိံ။
ပဟာယ မာနုသံ ဒေဟံ,
ဒေဝကာယံ ပရိပူရေဿန္တီ’’တိ။ (သံ. နိ. ၁.၃၇)။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ –

‘‘အထ ခေါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော အသီတိယာ ဒေဝတာသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ယေနာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော တေနုပသင်္ကမိ…ပေ.… ဧကမန္တံ ဌိတံ ခေါ သက္ကံ ဒေဝါနမိန္ဒံ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဧတဒဝေါစ – ‘သာဓု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနံ ဟောတိ။ ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနဟေတု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဧဝမိဓေကစ္စေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ တေ အညေ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိဂဏှန္တိ – ဒိဗ္ဗေန အာယုနာ, ဒိဗ္ဗေန ဝဏ္ဏေန, ဒိဗ္ဗေန သုခေန, ဒိဗ္ဗေန ယသေန, ဒိဗ္ဗေန အာဓိပတေယျေန, ဒိဗ္ဗေဟိ ရူပေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ သဒ္ဒေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ဂန္ဓေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ရသေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟိ…ပေ.… ဓမ္မံ, သင်္ဃံ…ပေ.… ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ’’’တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁)။

ဝေလာမသုတ္တာဒိဝသေနပိ (အ. နိ. ၉.၂၀) သရဏဂမနဿ ဖလဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ သရဏဂမနဿ ဖလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

လောကိယသရဏဂမနဉ္စေတ္ထ တီသု ဝတ္ထူသု အညာဏသံသယမိစ္ဆာဉာဏာဒီဟိ သံကိလိဿတိ, န မဟာဇုတိကံ ဟောတိ န မဟာဝိပ္ဖာရံ။ လောကုတ္တရဿ ပန သံကိလေသော နတ္ထိ။ လောကိယဿ စ သရဏဂမနဿ ဒုဝိဓော ဘေ

အေ – သာဝဇ္ဇော, အနဝဇ္ဇော စ။ တတ္ထ သာဝဇ္ဇော အညသတ္တာရာဒီသု အတ္တသန္နိယျာတနာဒီဟိ ဟောတိ, သော အနိဋ္ဌဖလော။ အနဝဇ္ဇော ကာလကိရိယာယ, သော အဝိပာကတ္တာ အဖလော။ လောကုတ္တရဿ ပန နေဝတ္ထိ ဘေအော။ ဘဝတ္တရေပိ ဟိ အရိယသာဝကော အညံ သတ္ထာရံ န ဥဒ္ဒိသတီတိ ဧဝံ သရဏဂမနဿ သံကိလေသော စ ဘေအော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တေအနမ္ပိ စ လောကိယဿေဝ ယဿ ဟိ သံကိလေသော, တဿေဝ တဘော တေအနေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ လောကုတ္တရံ ပန နိစ္စတေအနမေဝတိ။

ဟဏာတိပာတာတိ ဧတ္ထ ပာဏဿ သရသေနေဝ ပတနသဘာဝဿ အန္တရာ ဧဝ အတိပာတနံ အတိပာတော, သဏိကံ ပတိတုံ အဒတ္ဝာ သီဃံ ပာတနန္တိ အတ္ထော။ အတိက္ကမ္မ တ သတ္ထာဒီဟိ အဘိဘဝိတ္ဝာ ပာတနံ အတိပာတော, ပာဏဃာတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပာဏော**တိ စေတ္ထ ခန္ဓသန္တာနော, ယော သတ္တောတိ ဝေဟရိယတိ, ပရမတ္ထတော ရူပာရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယေ ဟိ ဝိကောပိတေ ဣတရမ္ပိ တံသမ္ဗန္ဓတာယ ဝိနဿတီတိ။ တသ္မိံ ပန ပာဏေ ပာဏသညိနော ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ ကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ ဝဓကစေတနာ **ပာဏာတိပာတော**။ ယာယ ဟိ စေတနာယ ပဝတ္တမာနဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ နိဿယဘူတေသု ဥပက္ကမကရဏဟေတုကမဟာဘူတပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကမဟာဘူတာ ပုရိမသဒိသာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဝိသဒိသာ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, သာ တာဒိသပ္ပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ပာဏာတိပာတော။ လဒ္ဓုပက္ကမာနိ ဟိ ဘူတာနိ ပုရိမဘူတာနိ ဝိယ န ဝိသဒါနီတိ သမာနဇာတိယာနံ ကာရဏာနိ န ဟောန္တီတိ။ ''ကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ''တိ ဣဒံ မနောဒွါရေ ပဝတ္တာယ ဝဓကစေတနာယ ပာဏာတိပာတတာသမ္ဘဝဒဿနံ။ ကုလုမ္ဗသုတ္တေပိ ဟိ ''ဣဓေကစ္စော သမဏော တ ဗြာဟ္မဏော တ ဣဒ္ဓိမာ စေတော ဝသိပ္ပတ္တော အညိဿာ ကုစ္ဆိဂတံ ဂဗ္ဘံ ပာပကေန မနသာ အနုပေက္ခိတာ ဟောတီ''တိ ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ အဓိပ္ပေတာ။ သာ စ ဝစီဒွါရံ မုဉ္စိတ္ဝာ န သက္ကာ နိဗ္ဗတ္တေတုန္တိ ဝစီဒွါရဝသေနေဝ နိပ္ဖဇ္ဇတိ။ ယေ ပန ''ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ တတ္ထ အဓိပ္ပေတာ''တိ ဝဒန္တိ, တေသံ တအော ကုသလတ္တိကဝေဒနတ္တိကဝိတက္ကတ္တိကဘူမန္တရေဟိ ဝိရုဇ္ဈတိ။

သ္ဝါယံ ပာဏာတိပာတော ဂုဏရဟိတေသု တိရစ္ဆာနဂတာဒီသု ခုဒ္ဒကေ ပာဏေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ကသ္မာ? ပယောဂမဟန္တတာယ။ ပယောဂသမတ္တေပိ ဝတ္ထုမဟန္တတာဒီဟိ မဟာသာဝဇ္ဇော, ဂုဏဝန္တေသု မနုဿာဒီသု အပ္ပဂုဏေ ပာဏေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟာဂုဏေ မဟာသာဝဇ္ဇော ။ သရီရဂုဏာနံ ပန သမဘာဝေ သတိ ကိလေသာနံ ဥပက္ကမာနဉ္စ မုဒုတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, တိဗ္ဗတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။

ဧတ္ထ စ ပယောဂဝတ္ထုမဟန္တတာဒီဟိ မဟာသာဝဇ္ဇတာ တေဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ စေတနာယ ဗလဝဘာဝတော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာဓိပ္ပေတဿ ပယောဂဿ သဟသာ နိပ္ဖာဒနဝသေန သကိစ္စသာဓိကာယ ဗဟုက္ခတ္တုံ ပဝတ္တဇဝနေဟိ လဒ္ဓာသေဝနာယ စ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာယ ပယောဂဿ မဟန္တဘာဝေ။ သတိပိ ကအာစိ ခုဒ္ဒကေ စေဝ မဟန္တေ စ ပာဏေ ပယောဂဿ သမဘာဝေ မဟန္တံ ဟနန္တဿ စေတနာ တိဗ္ဗတရာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝတ္ထုမဟန္တတာပိ စေတနာယ ဗလဝဘာဝဿ ကာရဏံ။ ဣတိ ဥဘယမ္ပေတံ စေတနာဗလဝဘာဝေနေဝ မဟာသာဝဇ္ဇတာယ ဟေတု ဟောတိ။ တထာ ဟန္တဗ္ဗဿ မဟာဂုဏဘာဝေ တတ္ထ ပဝတ္တဥပကာရစေတနာ ဝိယ ခေတ္တဝိသေသနိပ္ဖတ္တိယာ အပကာရစေတနာပိ ဗလဝတီ တိဗ္ဗတရာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ တဿ မဟာသာဝဇ္ဇတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တသ္မာ ပယောဂဝတ္ထုအာဒိပစ္စယာနံ အမဟတ္တေပိ ဂုဏမဟန္တတာဒိပစ္စယေဟိ စေတနာယ ဗလဝဘာဝဝသေနေဝ မဟာသာဝဇ္ဇတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တဿ ပာဏော, ပာဏသညိတာ, ဝဓကစိတ္တံ, ဥပက္ကမော, တေန မရဏန္တိ ပဉ္စ သမ္ဘာရာ။ ပဉ္စသမ္ဘာရယုတ္တော ပာဏာတိပာတောတိ ပဉ္စသမ္ဘာရဝိနိမုတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေသု ပာဏသညိတာဝဓကစိတ္တာနိ ပုဗ္ဗဘာဂိယာနိပိ ဟောန္တိ, ဥပက္ကမော ဝဓကစေတနာသမုဋ္ဌာပိတော။ တဿ ဆ ပယောဂာ – သာဟတ္ထိကော, အာဏတ္တိကော, နိဿဂ္ဂိယော, ထာဝရော, ဝိဇ္ဇာမယော, ဣဒ္ဓိမယောတိ။ တေသု သဟတ္ထေန နိဗ္ဗတ္တော သာဟတ္ထိကော။ ပရေသံ အာဏာပနဝသေန ပဝတ္တော အာဏတ္တိကော။ ဥသုသတ္တိအာဒီနံ နိဿဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တော နိဿဂ္ဂိယော။ ဩပာတခဏနာဒိ

ဝသေန ပဝတ္တော ထာဝရော။ အာထဗ္ဗဏိကာဒီနံ ဝိယ မန္တပရိဇပ္ပနပယောဂေ ဝိဇ္ဇာမယော။ အဂ္ဂါကောင္ဇနာဒီနံ ဝိယ ကမ္မဝိပာကဇိဒ္ဓိမယော။

ဧတ္တာဟ – ခဏေ ခဏေ နိရုဇ္ဈနသဘာဝေသု သင်္ခာရေသု, ကော ဟန္တာ, ကော တ ဟညတိ? ယဒိ စိတ္တစေတ သိကသန္တာနော, သော အရူပိတာယ န ဆေဒနဘေဒနာဒိဝသေန ဝိကောပနသမတ္ထော, နာပိ ဝိကောပနီယော, အထ ရူပ သန္တာနော, သော အစေတနတာယ ကဋ္ဌကလိင်္ဂရူပမောတိ န တတ္ထ ဆေဒနာဒိနာ ဟဏာတိပာတော လဗ္ဘတိ, ယထာ မ တာသရီရေ။ ပယောဂေပိ ဟဏာတိပာတဿ ယထာဝုတ္တော ပဟရဏပ္ပဟာရာဒိကော အတီတေသု သင်္ခာရေသု ဘဝေ ယျ အနာဂတေသု ပစ္စုပ္ပန္နေသု တ။ တတ္ထ န တာဝ အတီတေသု အနာဂတေသု စ သမ္ဘဝတိ တေသံ အဝိဇ္ဇမာန သဘာဝတ္တာ, ပစ္စုပ္ပန္နေသု စ သင်္ခါရာနံ ခဏိကတ္တာ သရသေနေဝ နိရုဇ္ဈနသဘာဝတာယ ဝိနာသာဘိမုခေသု နိပ္ပ ယောဇနော ပယောဂေ သိယာ, ဝိနာသဿ စ ကာရဏရဟိတတ္တာ န ပဟရဏပ္ပဟာရာဒိပ္ပယောဂဟေတုကံ မရဏံ, နိ ရီဟတ္တာ စ သင်္ခါရာနံ ကဿ သော ပယောဂေ, ခဏိကဘာဝေန ဝဓာဓိပ္ပာယသမကာလမေဝ ဘိဇ္ဇနကဿ ယာဝ ကိရိယာပရိယောသာနကာလမနဝဋ္ဌာနတော ကဿ တ ဟဏာတိပာတော ကမ္မဗန္ဓောတိ?

ဝုစ္စတေ – ယထာဝုတ္တဝဓကစေတနာသမင်္ဂီ သင်္ခါရာနံ ပုဉ္ဇော သတ္တသင်္ခါတော ဟန္တာ။ တေန ပဝတ္တိတဝဓပ္ပ ပယောဂနိမိတ္တံ အပဂတုသ္မာဝိညာဏဇိဝိတိန္ဒြိယော မတောတိ တေဟာရဿ ဝတ္တုဘူတော ယထာဝုတ္တဝဓပ္ပယော ဂကရဏေ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဥဒ္ဓံ ပဝတ္တနာရဟော ရူပာရူပဓမ္မပုဉ္ဇော ဟညတိ, စိတ္တစေတသိကသန္တာနော ဧဝ တ။ ဝဓပ္ပ ယောကဝိသယဘာဝေပိ တဿ ပဉ္စဝေကာရဘဝေ ရူပသန္တာနာဓီနဝုတ္တိတာယ ဘူတရူပေသု ကတပ္ပယောဂဝသေန ဇီ ဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒေန သောပိ ဝိစ္ဆိဇ္ဇတီတိ န ဟဏာတိပာတဿ အသမ္ဘဝေ, နာပိ အဟေတုကော, န စ ပယော ဂေ နိပ္ပယောဇနော။ ပစ္စုပ္ပန္နေသု သင်္ခါရေသု ကတပ္ပယောဂဝသေန တဒနန္တရံ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟဿ သင်္ခါရက လာပဿ တထာ အနုပ္ပတ္တိတော ခဏိကာနဥ္စ သင်္ခါရာနံ ခဏိကမရဏဿ ဣဓ မရဏဘာဝေန အနဓိပ္ပေတတ္တာ သန္တတိမရဏဿ စ ယထာဝုတ္တနယေန သဟေတုကဘာဝတော န အဟေတုကံ မရဏံ, နိရီဟကေသုပိ သင်္ခါရေသု ယထာပစ္စယံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ အတ္ထိဘာဝမတ္တေနေဝ အတ္တနော အတ္တနော အနုရူပဖလုပ္ပာဒနနိယတာနိ ကာရဏာနိယေဝ ကရောန္တီတိ ဝုစ္စတိ, ယထာ ပဒီပေါ ပကာသေတီတိ, တထေဝ ဃာတကေတေဟာရော။ န စ ကေဝလဿ ဝဓာဓိပ္ပာ ယသဟဘုနော စိတ္တစေတသိကကလာပဿ ဟဏာတိပာတော ဣစ္ဆိတော, သန္တာနဝသေန ဝတ္တမာနဿေဝ ပန ဣ စ္ဆိတောတိ အတ္တေဝ ဟဏာတိပာတေန ကမ္မဗန္ဓော။ သန္တာနဝသေန ဝတ္တမာနာနဥ္စ ပဒီပာဒီနံ အတ္ထကိရိယာသိဒ္ဓိ ဒိ ဿတီတိ။ အယဥ္စ ဝိစာရဏာ အဒိန္နာဒါနာဒီသုပိ ယထာသမ္ဘဝံ ဝိဘာဝေတဗ္ဗာ။ တသ္မာ **ဟဏာတိပာတာ**။ န ပဋိဝိရ တာတိ **အပ္ပဋိဝိရတာ**။

အဒိန္နဿ အာဒါနံ **အဒိန္နာဒါနံ,** ပရဿ ဟရဏံ ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ **အဒိန္နံ** န္တိ ပ ရပရိဂ္ဂဟိတံ, ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇန္တော အဒဏ္ဍာရဟော အနုပဝဇ္ဇော စ ဟောတိ။ တသ္မိံ ပရ ပရိဂ္ဂဟိတေ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိနော တဒာဒာယကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ ထေယျစေတနာ အဒိန္နာဒါနံ။ တံ ဟီနေ ပ ရသန္တကေ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ, ပဏီတေ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ ကသ္မာ? ဝတ္ထုပဏီတတာယ။ တထာ ခုဒ္ဒကေ ပရသန္တကေ အပ္ပ သာဝဇ္ဇံ, မဟန္တေ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ ကသ္မာ? ဝတ္ထုမဟန္တတာယ ပယောဂမဟန္တတာယ စ။ ဝတ္ထုသမတ္တေ ပန သတိ ဂုဏာဓိကာနံ သန္တကေ ဝတ္ထုသ္မိံ မဟာသာဝဇ္ဇံ, တံတံဂုဏာဓိကံ ဥပာဒာယ တတော တတော ဟီနဂုဏဿ သန္တ ကေ ဝတ္ထုသ္မိံ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ။ ဝတ္ထုဂုဏာနံ ပန သမဘာဝေ သတိ ကိလေသာနံ ပယောဂဿ စ မုဒုဘာဝေ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ, တိဗ္ဗဘာဝေ မဟာသာဝဇ္ဇံ။

တဿ ပဉ္စ သမ္ဘာရာ – ပရပရိဂ္ဂဟိတံ, ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိတာ, ထေယျစိတ္တံ, ဥပက္ကမော, တေန ဟရဏန္တိ။ ဆ ပယောဂ သာဟတ္ထိကာဒယောဝ။ တေ စ ခော ယထာနုရူပံ ထေယျာဝဟာရော, ပသယှာဝဟာရော, ပရိကပ္ပာဝဟာရော, ပဋိစ္ဆန္နာဝဟာရော, ကုသာဝဟာရောတိ ဣမေသံ အဝဟာရာနံ ဝသေန ပဝတ္တာ။ တ္တေ စ မန္တပရိဇပ္ပ နေန ပရသန္တကဟရဏံ ဝိဇ္ဇာမယော ပယောဂေ။ ဝိနာ မန္တေန တာဒိသေန ဣဒ္ဓါနုဘာဝသိဒ္ဓေန ကာယဝစီပယောဂေန ပရသန္တကဿ အာကဍ္ဎနံ ဣဒ္ဓိမယော ပယောဂေတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကာမေသူတိ မေထုနသမာစာရေသု။ **မိစ္ဆာစာရော**တိ ဧကန္တနိန္ဒိတော လာမကာစာရော။ လက္ခဏတော ပန အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပာယေန ကာယဒွါရပ္ပဝတ္တာ အဂမနီယဋ္ဌာနဝီတိက္ကမစေတနာ **ကာမေသု မိစ္ဆာစာရော**။ တတ္ထ အဂမနီယဋ္ဌာနံ နာမ ပုရိသာနံ တာဝ မာတုရက္ခိတာဒယော ဒသ, ဓနက္ကီတာဒယော ဒသာတိ ဝီသတိ ဣတ္ထိယော, ဣတ္ထီသု ပန ဒွိန္နံ သာရက္ခသပရိဒဏ္ဍာနံ, ဒသန္နဉ္စ ဓနက္ကီတာဒီနန္တိ ဒွါဒသန္နံ ဣတ္ထီနံ အညပုရိသာ။ သွာယံ မိစ္ဆာစာရော သီလာဒိဂုဏရဟိတေ အဂမနီယဋ္ဌာနေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဂုဏရဟိတေပိ စ အဘိဘဝိတွာ မိစ္ဆာ စရန္တဿ မဟာသာဝဇ္ဇော, ဥဘိန္နံ သမာနစ္ဆန္ဒတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ သမာနစ္ဆန္ဒဘာဝေပိ ကိလေသာနံ ဥပက္ကမာနဉ္စ မုဒုတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, တိဗ္ဗတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ တဿ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ – အဂမနီယဝတ္ထု, တသ္မိံ သေဝနစိတ္တံ, သေဝနပယောဂေါ, မဂ္ဂေနမဂ္ဂပ္ပဋိပတ္တိအဓိဝါသနန္တိ။ တတ္ထ အတ္တနော ရုစိယာ ပဝတ္တိတဿ တယော, ဗလက္ကာရေန ပဝတ္တိတဿ တယောတိ အနဝသေသဂ္ဂဟဏေန စတ္တာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, အတ္တသိဒ္ဓိ ပန တီဟေဝ။ ဧကော ပယောဂေါ သာဟတ္ထိကောဝ။

မုသာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ အတ္ထဘဉ္ဇကော ကာယဝစီပယောဂေါ, ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယေန ပနဿ ပရဝိသံဝါဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ **မုသာဝါဒေါ**။ အပရော နယော **မုသာ**တိ အဘူတံ ဝတ္ထု, **ဝါဒေါ**တိ တဿ ဘူတတော တစ္ဆတော ဝိညာပနံ။ တသ္မာ အတထံ ဝတ္ထုံ တထတော ပရံ ဝိညာပေတုကာမဿ တထာဝိညာပနပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ **မုသာဝါဒေါ**။

သော ယမတ္ထံ ဘဉ္ဇတိ, တဿ အပ္ပတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ အပိစ ဂဟဋ္ဌာနံ အတ္တနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယ နတ္ထီတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တော အပ္ပသာဝဇ္ဇော, သက္ခိနာ ဟုတွာ အတ္ထဘဉ္ဇနတ္ထံ ဝုတ္တော မဟာသာဝဇ္ဇော။ ပဗ္ဗဇိတာနံ အပ္ပကမ္ပိ တေလံ ဝါ သပ္ပိံ ဝါ လဘိတွာ ဟသာဓိပ္ပာယေန “အဇ္ဇ ဂါမေ တေလံ နဒီ မညေ သန္ဒတီ”တိ ပူရဏကထာနယေန ပဝတ္တော အပ္ပသာဝဇ္ဇော, အဒိဋ္ဌံယေဝ ပန “ဒိဋ္ဌ”န္တိ အာဒိနာ နယေန ဝဒန္တာနံ မဟာသာဝဇ္ဇော။ တထာ ယဿ အတ္ထံ ဘဉ္ဇတိ, တဿ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဝသေန စ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ လဗ္ဘတေဝ။

တဿ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ – အတထံ ဝတ္ထု, ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ, တဇ္ဇော ဝါယာမော, ပရဿ တဒတ္ထဝိဇာနနန္တိ။ ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယေန ဟိ ပယောဂေ ကတေပိ ပရေန တသ္မိံ အတ္ထေ အဝိညာတေ ဝိသံဝါဒနဿ အသိဇ္ဈနတော ပရဿ တဒတ္ထဝိဇာနနမ္ပိ ဧကော သမ္ဘာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေစိ ပန “အဘူတဝစနံ, ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ, ပရဿ တဒတ္ထဝိဇာနနန္တိ တယော သမ္ဘာရာ”တိ ဝဒန္တိ။ သစေ ပန ပရော ဒန္ဓတာယ ဝိစာရေတွာ တမတ္ထံ ဇာနာတိ, သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာယ ပဝတ္တတ္တာ ကိရိယာသမုဋ္ဌာပကစေတနာက္ခဏေယေဝ မုသာဝါဒကမ္မုနာ ဗဇ္ဈတိ။

သုရာတိ ပိဋ္ဌသုရာ, ပူဝသုရာ, ဩဒနသုရာ, ကိဏ္ဏပက္ခိတ္တာ, သမ္ဘာရသံယုတ္တာတိ ပဉ္စ သုရာ။ **မေရယ**န္တိ ပုပ္ဖာသဝေါ, ဖလာသဝေါ, မဓွာသဝေါ, ဂုဠာသဝေါ သမ္ဘာရသံယုတ္တောတိ ပဉ္စ အာသဝါ။ တဒုဘယမ္ပိ မဒနီယဋ္ဌေန **မဇ္ဇံ**။ ယာယ စေတနာယ တံ ပိဝတိ, သာ ပမာဒကာရဏတ္တာ **ပမာဒဋ္ဌာနံ**။ လက္ခဏတော ပန ယထာဝုတ္တဿ သုရာမေရယသင်္ခါတဿ မဇ္ဇဿ ဗီဇတော ပဋ္ဌာယ မဒဝသေန ကာယဒွါရပ္ပဝတ္တာ ပမာဒစေတနာ **သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနံ**။ တဿ မဇ္ဇဘာဝေါ, ပါတုကမျတာစိတ္တံ, တဇ္ဇော ဝါယာမော, အဇ္ဈောဟရဏန္တိ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ။ အကုသလစိတ္တေနေဝ စဿ ပါတဗ္ဗတော ဧကန္တေန သာဝဇ္ဇဘာဝေါ။ အရိယသာဝကာနံ ပန ဝတ္ထုံ အဇာနန္တာနမ္ပိ မုခံ န ပဝိသတိ, ပဂေဝ ဇာနန္တာနံ။ အမ္ဗုပသတမတ္တဿ ပါနံ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ, အဍ္ဍာဠှကမတ္တဿ ပါနံ တတော မဟန္တံ မဟာသာဝဇ္ဇံ, ကာယသဉ္စာလနသမတ္ထံ ဗဟုံ ပိဝိတွာ ဂါမဃာတကာဒိကမ္မံ ကရောန္တဿ မဟာသာဝဇ္ဇမေဝ။ ပါပကမ္မဉ္ဟိ ပါဏာတိပါတံ ပတွာ ခီဏာသဝေ မဟာသာဝဇ္ဇံ, အဒိန္နာဒါနံ ပတွာ ခီဏာသဝဿ သန္တကေ မဟာသာဝဇ္ဇံ, မိစ္ဆာစာရံ ပတွာ ခီဏာသဝါယ ဘိက္ခုနိယာ ဝီတိက္ကမေ, မုသာဝါဒံ ပတွာ မုသာဝါဒေန သင်္ဃဘေဒေ, သုရာပါနံ ပတွာ ကာယသဉ္စာလနသမတ္ထံ ဗဟုံ ပိဝိတွာ ဂါမဃာတကာဒိကမ္မံ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ သဗ္ဗေဟိပိ စေတေဟိ မုသာဝါဒေန သင်္ဃဘေဒောဝ မဟာသာဝဇ္ဇော။ တဉ္ဟိ ကပ္ပံ နိရယေ ပစ္စတိ။

ဣဒါနိ ဧတေသု သဘာဝတော, အာရမ္မဏတော, ဝေဒနာတော, မူလတော, ကမ္မတော, ဖလတောတိ ဆဟိ အာကာရေဟိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **သဘာဝတော** ပါဏာတိပါတာဒယော သဗ္ဗေပိ စေတနာသဘာဝါဝ။ **အာရမ္မဏ**

တော ဟဏာတိပဟတော ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏာတော သင္ခါရာရမ္မဏော, အဒိန္နာဒာနံ သတ္တာရမ္မဏံ တ သင္ခါရာရမ္မဏံ တ, မိစ္ဆာစာရော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝသေန သင္ခါရာရမ္မဏော, သတ္တာရမ္မဏောတိ ဧကေ။ မုသာဝါဒော သတ္တာရမ္မဏော တ သင္ခါရာရမ္မဏော တ, သုရာပာနံ သင္ခါရာရမ္မဏံ။ **ဝေဒနတော** ပါဏာတိပါတော ဒုက္ခဝေဒနော, အဒိန္နာဒာနံ တိဝေဒနံ, မိစ္ဆာစာရော သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန ဒွိဝေဒနော, တထာ သုရာပာနံ။ သန္နိဋ္ဌာပကစိတ္တေန ပန ဥဘယမ္ပိ မဇ္ဈတ္တဝေဒနံ န ဟောတိ။ မုသာဝါဒော တိဝေဒနော။ **မူလတော** ပါဏာတိပါတော ဒောသမောဟဝသေန ဒွိမူလကော, အဒိန္နာဒာနံ မုသာဝါဒော စ ဒောသမောဟဝသေန တ လောဘမောဟဝသေန တ, မိစ္ဆာစာရော သုရာပာနဉ္စ လောဘမောဟဝသေန ဒွိမူလံ။ **ကမ္မတော** မုသာဝါဒောယေဝေတ္ထ ဝစီကမ္မံ, သေသံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ကာယကမ္မမေဝ။ **ဖလတော** သဗ္ဗေပိ အပါယူပပတ္တိဖလာ စေဝ သုဂတိယမ္ပိ အပ္ပာယုကတာဒိနာနာဝိဓအနိဋ္ဌဖလာ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပ္ပဋိဝိရတာတိ သမာဒါနဝိရတိယာ သမ္ပတ္တဝိရတိယာ စ အဘာဝေန န ပဋိဝိရတာ။ **ဒုဿီလာ** တိ တတော ဧဝ ပဉ္စသီလမတ္တဿာပိ အဘာဝေန နိဿီလာ။ **ပာပဓမ္မာ** တိ လာမကဓမ္မာ, ဟီနာစာရာ။ **ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော**တိ သိက္ခာပဒသမာဒါနေန ပါဏာတိပါတတော ဝိရတော, အာရကာ ဌိတော။ သေ နယော သေသေသုပိ။

ဣဓာပိ ပါဏာတိပါတာဝေရမဏိအာဒီနံ သဘာဝတော အာရမ္မဏတော , ဝေဒနတော, မူလတော, ကမ္မတော, သမာဒါနတော, ဘေဒတော, ဖလတော စ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။ တတ္ထ **သဘာဝတော** ပဉ္စပိ စေတနာယောပိ ဟောန္တိ ဝိရတိယောပိ, ဝိရတိဝသေန ပန ဒေသနာ အာဂတာ။ ယာ ပါဏာတိပါတာ ဝိရမန္တဿ "ယာ တသ္မိံ သမယေ ပါဏာတိပါတာ အာရတိ ဝိရတီ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တာ ကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ဝိရတိ။ သာ ပဘေဒတော တိဝိဓာ – သမ္ပတ္တဝိရတိ, သမာဒါနဝိရတိ, သမုစ္ဆေဒဝိရတီတိ။ တတ္ထ အသမာဒိန္နသိက္ခာပဒာနံ အတ္တနော ဇာတိဝယဗာဟုသစ္စာဒီနိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ "အယုတ္တမေတံ အမှာကံ ကာတု"န္တိ သမ္ပတ္တဝတ္ထုံ အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝိရတိ **သမ္ပတ္တဝိရတိ** နာမ။ သမာဒိန္နသိက္ခာပဒာနံ သိက္ခာပဒသမာဒါနေ တဒုတ္တရိ စ အတ္တနော ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇိတွာ ဝတ္ထုံ အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝိရတိ **သမာဒါနဝိရတိ** နာမ။ အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ပန ဝိရတိ **သမုစ္ဆေဒဝိရတိ** နာမ, ယဿာ ဥပ္ပတ္တိတော ပဘုတိ အရိယပုဂ္ဂလာနံ "ပါဏံ ဃာတေဿာမာ"တိ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တာသု သမာဒါနဝိရတိ ဣဓာဓိပ္ပေတာ။

အာရမ္မဏတော ပါဏာတိပါတာဒီနံ အာရမ္မဏာနေဝ ဧတေသံ အာရမ္မဏာနိ။ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗတောယေဝ ဟိ ဝိရတိ နာမ ဟောတိ။ ယထာ ပန နိဗ္ဗာနာရမ္မဏော အရိယမဂ္ဂေါ ကိလေသေ ပဇဟတိ, ဧဝံ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိအာရမ္မဏာယေဝ ဧတေ ကုသလဓမ္မာ ပါဏာတိပါတာဒီနိ ဒုဿီလျာနိ ပဇဟန္တိ။ **ဝေဒနတော** သဗ္ဗာပိ သုခဝေဒနာဝ။

မူလတော ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ အလောဘအဒောသအမောဟဝသေန တိမူလာ ဟောန္တိ, ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ အလောဘအဒောသဝသေန ဒွိမူလာ။ **ကမ္မတော** မုသာဝါဒာ ဝေရမဏိ ဝစီကမ္မံ , သေသာ ကာယကမ္မံ။ **သမာဒါနတော** အညဿ ဂရုဋ္ဌာနိယဿ သန္တိကေ တံ အလဘန္တေန သယမေဝ တ ပဉ္စသီလာနိ ဧကဇ္ဈံ ဟဋိယေက္ကံ တ သမာဒိယန္တေန သမာဒိန္နာနိ ဟောန္တိ။ **ဘေဒတော** ဂဟဋ္ဌာနံ ယံ ယံ ဝီတိက္ကန္တံ, တံ တဒေဝ ဘိဇ္ဇတိ, ဣတရံ န ဘိဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? ဂဟဋ္ဌာ ဟိ အနိဗဒ္ဓသီလာ ဟောန္တိ, ယံ ယံ သက္ကောန္တိ, တံ တဒေဝ ရက္ခန္တိ။ ပဗ္ဗဇိတာနံ ပန ဧကသ္မိံ ဝီတိက္ကန္တေ သဗ္ဗာနိ ဘိဇ္ဇန္တီတိ။

ဖလတောတိ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိယာ စေတ္ထ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္ပန္နတာ, အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပတ္တိ, ဇဝနသမ္ပတ္တိ, သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒတာ, စာရုတာ, မုဒုတာ, သုစိတာ, သူရတာ, မဟဗ္ဗလတာ, ဝိဿဋ္ဌဝစနတာ, သတ္တာနံ ပိယမနာပတာ, အဘိဇ္ဇပရိသတာ, အစ္ဆမ္ဘိတာ, ဒုပ္ပဓံသိယတာ, ပရူပက္ကမေန အမရဏတာ, မဟာပရိဝါရတာ, သုဝဏ္ဏတာ, သုသဏ္ဌာနတာ, အပ္ပာဗာဓတာ, အသောကတာ, ပိယမနာပေဟိ အဝိပ္ပယောဂေါ, ဒီဃာယုကတာတိ ဧဝမာဒီနိ ဖလာနိ။

အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိယာ မဟာဓနဓညတာ, အနန္တဘောဂတာ, ထိရဘောဂတာ, ဣစ္ဆိတာနံ ဘောဂါနံ ခိပ္ပံ ပဋိလာဘော, ရာဇာဒီဟိ အသာဓာရဏဘောဂတာ, ဥဠာရဘောဂတာ, တတ္ထ တတ္ထ ဇေဋ္ဌကဘာဝေါ, နတ္ထိဘာဝဿ အဇာနနတာ, သုခဝိဟာရိတာတိ ဧဝမာဒီနိ။

အဗ္ဗဟ္မစရိယာ ဝေရမဏိယာ ဝိဂတပစ္စတ္ထိကတာ, သဗ္ဗသတ္တာနံ ပိယမနာပတာ, အန္နပာနဝတ္ထစ္ဆာဒနာဒီနံ လာဘိတာ, သုခသုပနတာ, သုခပဋိဗုဇ္ဈနတာ, အပာယဘယဝိမောက္ခော, ဣတ္ထိဘာဝနပုံသကဘာဝတနံ အဘဗ္ဗတာ, အ က္ကောဓနတာ, သစ္စကာရိတာ, အမင်္ကုတာ, အာရာဓနသုခတာ, ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယတာ, ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏတာ, နိရာသ င်္ကတာ, အပ္ပေါဿုက္ကတာ, သုခဝိဟာရိတာ, အကုတောဘယတာ, ပိယဝိပ္ပယောဂဘာဝေါတိ ဧဝမာဒီနိ။ ယသ္မာ ပန မိစ္ဆာစာရာဝေရမဏိယာ ဖလာနိပိ ဧတ္ထေဝ အန္တောဂဓာနိ, တသ္မာ (အဗ္ဗဟ္မစရိယာ ဝေရမဏိယာ)။

မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိယာ ဝိပ္ပသန္နိန္ဒြိယတာ, ဝိဿဋ္ဌမဓုရဘာဏိတာ, သမသိတသုဒ္ဓဒန္တတာ, နာတိထူလတာ, နာတိကိသတာ, နာတိရဿတာ, နာတိဒီဃတာ, သုခသမ္ဖဿတာ, ဥပ္ပလဂန္ဓမုခတာ, သုဿူသကပရိသတာ, အာဒေယျ ယဝစနတာ, ကမလဒလသဒိသမုဒုလောဟိတတနုဇိဝှတာ, အလီနတာ, အနုဒ္ဓတတာတိ ဧဝမာဒီနိ။

သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိယာ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေသု ကိစ္စကရဏီယေသု အပ္ပမာဒတာ, ဉာဏဝ န္တတာ, သဒါ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာ, ဥပ္ပန္နေသု ကိစ္စကရဏီယေသု ဌာနုပ္ပတ္တိကပဋိဘာနဝန္တတာ , အနလသတာ, အ ဇဠတာ, အနုမ္မတ္တတာ, အစ္ဆမ္ဘိတာ, အသာရမ္ဘိတာ, အနိဿုကိတာ, အမစ္ဆရိတာ, သစ္စဝါဒိတာ, အပိသုဏအဖရု သအသမ္ဖပ္ပလာပဝါဒိတာ, ကတညုတာ , ကတဝေဒိတာ, စာဂဝန္တတာ, သီလဝန္တတာ, ဥဇုကတာ, အက္ကောဓနတာ, ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နတာ , ဥဇုဒိဋ္ဌိတာ, မဟန္တတာ, ပဏ္ဍိတတာ, အတ္ထာနတ္ထကုသလတာတိ ဧဝမာဒီနိ ဖလာနိ။ ဧဝ မေတ္ထ ပာဏာတိပာတာဝေရမဏိအာဒီနမ္ပိ သဘာဝါဒိတော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သီလဝါတိ ယထာဝုတ္တပဉ္စသီလဝသေန သီလဝါ။ **ကလျာဏဓမ္မော** တိ သုန္ဒရဓမ္မော, သရဏဂမနပရိဒီပိတာယ ဒိဋ္ဌိသမ္ပတ္တိယာ သမ္ပန္နပညောတိ အတ္ထော။ ယော ပန ပုတ္တော မာတာပိတူသု အဿဒ္ဓေသု ဒုဿီလေသု စ သယမ္ပိ တာဒိသော, သောပိ အဝဇာတောယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဿဒ္ဓိယာဒယော ဟိ ဣဓ အဝဇာတဘာဝဿ လက္ခဏံ ဝုတ္တာ, တေ စ တသ္မိံ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ မာတာပိတရော ပန ဥပာဒာယ ပုတ္တဿ အတိဇာတာဒိဘာဝေ ဝုစ္စတီတိ။

ယော ဟောတိ ကုလဂန္ဓနောတိ ကုလစ္ဆေဒကော ကုလဝိနာသကော။ ဆေဒနတ္ထော ဟိ ဣဓ ဂန္ဓသဒ္ဒော, “ဥပ္ပလ ဂန္ဓပစ္စတ္ထိကာ”တိအာဒီသု (ပာရာ. ၆၅) ဝိယ။ ကေစိ ပန “ကုလဓံသနော”တိ ပဌန္တိ, သော ဧဝတ္ထော။

ဧတေ ခော ပုတ္တာ လောကသ္မိံ န္တိ ဧတေ အတိဇာတာဒယော တယော ပုတ္တာ ဧဝ ဣမသ္မိံ သတ္တလောကေ ပုတ္တာ နာမ, န ဣတရော ဝိနိမုတ္တော အတ္ထိ။ ဣမေသု ပန **ယေ ဘဝန္တိ ဥပာသကာ** ယေ သရဏဂမနသမ္ပတ္တိယာ ဥပာသကာ ဘဝန္တိ ကမ္မဿကတာဉာဏေန ကမ္မဿ ကောဝိဒါ, တေ စ ပဏ္ဍိတာ ပညဝန္တော, ပဉ္စသီလဒသသီလေန **သမ္ပန္နာ** ပရိပုဏ္ဏာ။ ယာစကာနံ ဝစနံ ဇာနန္တိ, တေသံ မုခါကာရဒဿနေနေဝ အဓိပ္ပာယပူရဏတော **ဝဒညူ,** တေသံ တ “ဒေဟီ”တိ ဝစနံ သုတွာ “ဣမေ ပုဗ္ဗေ အနံ အဒတွာ ဝံဘူတာ, မယာ ပန ဝံ န ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ တေသံ ပရိစ္စာဂေန တဒတ္ထံ ဇာနန္တီတိ ဝဒညူ, ပဏ္ဍိတာနံ တ ကမ္မဿကတာဒိဒီပကံ ဝစနံ ဇာနန္တီတိ ဝဒညူ။ “ပဒညူ”တိ စ ပဌန္တိ, ပ အာနိယာ ပရိစ္စာဂသီလာတိ အတ္ထော။ တတော ဧဝ ဝိဂတမစ္ဆေရမလတ္တာ **ဝီတမစ္ဆရာ။ အဗ္ဘဃနာ** တိ အဗ္ဘသင် ခါတာ ဃနာ, ဃနမေဃပဋလာ တ **မုတ္တော စန္ဒော** ဝိယ, ဥပာသကာဒိပရိသာသု ခတ္တိယာဒိပရိသာသု စ ဝိရောစရေ ဝိ ရောစန္တိ, သောဘန္တီတိ အတ္ထော။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အဝုဋ္ဌိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၅. ဆဋ္ဌေ **အဝုဋ္ဌိကသမော** တိ အဝုဋ္ဌိကမေဃသမော။ ကေစ္စော ဟိ မေဃော သတပဋလသဟဿပဋလော ဟု တွာ ဥဋ္ဌဟိတွာ ထနန္တော ဂဇ္ဇန္တော ဝိဇ္ဇောတန္တော ဧကံ ဥဒကဗိန္ဒုမ္ပိ အပာတေတွာ ဝိဂစ္ဆတိ, တထူပမော ဧ ကစ္စော ပုဂ္ဂလောတိ ဒဿေန္တော အာဟ “အဝုဋ္ဌိကသမော”တိ။ **ပဒေသဝဿီ** တိ ဧကဒေသဝဿိမေဃသမော။ ပ ဒေသဝဿီ ဝိယာတိ ဟိ ပဒေသဝဿီ။ ကေစ္စော ကေသ္မိံယေဝ ဌာနေ ဌိတေသု မနုဿေသု ယထာ ကေစ္စေ တေမေ န္တိ, ကေစ္စေ န တေမေန္တိ, ဧဝံ မန္ဒံ ဝဿတိ, တထူပမံ ကေစ္စံ ပုဂ္ဂလံ ဒဿေတိ “ပဒေသဝဿီ”တိ။ **သဗ္ဗတ္ထာဘိဝဿီ**တိ သဗ္ဗသ္မိံ ပထဝိပဗ္ဗတသမုဒ္ဒါဒိကေ ဇဂတိပ္ပဒေသေ အဘိဝဿိမေဃသမော။ ကေစ္စော ဟိ သက

လစက္ကဝါဠဂဗ္ဘံ ပတ္ထရိတွာ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ အဘိဝဿတိ, တံ စာတုဒ္ဒီပိကမဟာမေဃံ ဧကစ္စဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပမံ ကတွာ ဝုတ္တံ "သဗ္ဗတ္ထာဘိဝဿီ"တိ။

သဗ္ဗေသာနန္တိ သဗ္ဗေသံ, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ **န ဒါတာ ဟောတီ**တိ အဒါနသီလော ဟောတိ, ထဒ္ဓမစ္ဆရိတာယ န ကဿစိ ကိဉ္စိ ဒေတီတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိ အဒါနဿ ခေတ္တံ ဒေယျဓမ္မဉ္စ ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ **"သမဏဗြာဟ္မဏာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သမိတပါပသမဏာ စေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တသမဏာ စ ဗာဟိတပါပဗြာဟ္မဏာ စေဝ ဇာတိမတ္တဗြာဟ္မဏာ စ ဣဓ "သမဏဗြာဟ္မဏာ"တိ အဓိပ္ပေတာ။ **ကပဏာ** နာမ ဒုဂ္ဂတာ ဒလိဒ္ဒမနုဿာ။ **အဒ္ဓိကာ** နာမ ပထာဝိနော ပရိဗ္ဗယဝိဟီနာ။ **ဝနိဗ္ဗကာ** နာမ ယေ "ဣဋ္ဌံ ဒေထ ကန္တံ မနာပံ ကာလေန အနဝဇ္ဇံ ဥဒဂ္ဂစိတ္တာ ပသန္နစိတ္တာ, ဧဝံ ဒေန္တာ ဂစ္ဆထ သုဂတိံ, ဂစ္ဆထ ဗြဟ္မလောက"န္တိအာဒိနာ နယေန ဒါနေ နိယောဇေန္တာ ဒါနဿ ဝဏ္ဏံ ထောမေန္တာ ဝိစရန္တိ။ **ယာစကာ** နာမ ယေ ကေဝလံ "မုဋ္ဌိမတ္တံ ဒေထ, ပသတမတ္တံ ဒေထ, သရာဝမတ္တံ ဒေထာ"တိ အပ္ပကမ္ပိ ယာစမာနာ ဝိစရန္တိ။ တတ္ထ သမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏေန ဂုဏခေတ္တံ ဥပကာရိခေတ္တဉ္စ ဒဿေတိ, ကပဏာဒိဂ္ဂဟဏေန ကရုဏာခေတ္တံ။ **အန္နန္တိ** ယံကိဉ္စိ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ။ **ပါနန္တိ** အမ္ဗပါနာဒိပါနကံ။ **ဝတ္ထန္တိ** နိဝါသနပါရုပနာဒိအစ္ဆာဒနံ။ **ယာနန္တိ** ရထဝယှာဒိ အန္တမသော ဥပါဟနံ ဥပါဒါယ ဂမနသာဓနံ။ **မာလာ**တိ ဂန္ထိတာဂန္ထိတဘေဒံ သဗ္ဗံ ပုပ္ဖံ။ **ဂန္ဓန္တိ** ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ ပိသိတံ အပိသိတံ ဂန္ဓူပကရဏဉ္စ။ **ဝိလေပနန္တိ** ဆဝိရာဂကရဏံ။ **သေယျာ**တိ မဉ္စပီဌာဒိ စေဝ ပါဝါရကောဇဝါဒိ စ သယိတဗ္ဗဝတ္ထု။ သေယျဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ အာသနမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အာဝသထန္တိ** ဝါတာတပါဒိပရိဿယဝိနောဒနံ ပတိဿယံ။ **ပဒီပေယျန္တိ** ဒီပကပလ္လိကာဒိပဒီပူပကရဏံ။

ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေတိ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ဒေယျဓမ္မေ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ဧဝံ ဒါတဗ္ဗဝတ္ထုံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဒေန္တော ပုဂ္ဂလော အဝဿိကမေဃသဒိသော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဘိက္ခဝေ, ယထာ သော မေဃော သတပဋလသဟဿပဋလော ဟုတွာ ဥဋ္ဌဟိတွာ န ကိဉ္စိ ဝဿိ ဝိဂစ္ဆတိ, ဧဝမေဝ ယော ဥဠာရံ ဝိပုလဉ္စ ဘောဂံ သံဟရိတွာ ဂေဟံ အာဝသန္တော ကဿစိ ကဋစ္ဆုမတ္တံ ဘိက္ခံ ဝါ ဥဠုင်္ကမတ္တံ ယာဂုံ ဝါ အဒတွာ ဝိဂစ္ဆတိ, ဝိဝသော မစ္စုဝသံ ဂစ္ဆတိ, သော အဝုဋ္ဌိကသမော နာမ ဟောတီတိ။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ နိဂမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣမေသု စ တီသု ပုဂ္ဂလေသု ပဌမော ဧကံသေနေဝ ဂရဟိတဗ္ဗော, ဒုတိယော ပသံသနီယော, တတိယော, ပသံသနီယတရော။ ပဌမော စ ဧကန္တေနေဝ သဗ္ဗနိဟီနော, ဒုတိယော မဇ္ဈိမော, တတိယော ဥတ္တမောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဂါထာသု **သမဏေ**တိ ဥပယောဂဝသေန ဗဟုဝစနံ, တထာ သေသေသုပိ။ **လဒ္ဓါနာ**တိ လဘိတွာ, သမဏေ ဒက္ခိဏေယျေ ပတရေတွာ ပုဗ္ဗော န သံဝိဘဇတိ။ **အန္နံ ပါနဉ္စ ဘောဇနန္တိ** အန္နံ ဝါ ပါနံ ဝါ အညံ ဝါ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗယုတ္တကံ ဘောဇနံ, တံ န သံဝိဘဇတိ။ အယဉှေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ယော အတ္ထိကဘာဝေန ဥပဂတေ သမ္ပဋိဂ္ဂါဟကေ လဘိတွာ အန္နာဒိနာ သံဝိဘာဂမတ္တမ္ပိ န ကရောတိ, ကိံ သော အညံ ဒဿတိ, **တံ** ဧဝရူပံ ထဒ္ဓမစ္ဆရိယံ **ပုရိသာဓမံ** နိဟီနပုဂ္ဂလံ ပဏ္ဍိတာ **အဝုဋ္ဌိကသမောတိ အာဟု** ကထယန္တီတိ။

ဧကစ္စာနံ န ဒဒါတီတိ ဝိဇ္ဇမာနေပိ မဟတိ ဒါတဗ္ဗဓမ္မေ ဧကေသံ သတ္တာနံ တေသု ကောဓဝသေန ဝါ, ဒေယျဓမ္မေ လောဘဝသေန ဝါ န ဒဒါတိ။ **ဧကစ္စာနံ ပဝေစ္ဆတီ**တိ ဧကေသံယေဝ ပန ဒဒါတိ။ **မေဓာဝိနော**တိ ပညဝန္တော ပဏ္ဍိတာ ဇနာ။

သုဘိက္ခဝါစောတိ ယော ဥပဂတာနံ ယာစကာနံ "အန္နံ ဒေထ, ပါနံ ဒေထာ"တိအာဒိနာ တံ တံ ဒါပေတိ, သော သုလဘဘိက္ခတာယ သုဘိက္ခာ ဝါစာ ဧတဿာတိ သုဘိက္ခဝါစော။ "သုဘိက္ခဝဿီ"တိပိ ပဌန္တိ။ ယထာ လောကော သုဘိက္ခော ဟောတိ, ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထာဘိဝဿိတမဟာမေဃော သုဘိက္ခဝဿီ နာမ ဟောတိ။ ဧဝမယမ္ပိ မဟာဒါနေဟိ သဗ္ဗတ္ထာဘိဝဿီ သုဘိက္ခဝဿီတိ။ **အာမောဒမာနော ပကိရေတီ**တိ တုဋ္ဌဟဋ္ဌမာနသော သဟတ္ထေန အန္နံ ဒေန္တော ပဋိဂ္ဂါဟကခေတ္တေ ဒေယျဓမ္မံ ပကိရေန္တော ဝိယ ဟောတိ, ဝါစာယပိ **"ဒေထ ဒေထာ"တိ ဘာသတိ**။

ဣဒါနိ နံ သုဘိက္ခဝဿိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **"ယထာပိ မေဃော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထာယံ သင်္ခေပတ္ထော – ယထာ မဟာမေဃော ပဌမံ မန္ဒနိဃောသေန ထနယိတွာ ပုန သကလနဒီကန္ဒရာနိ ကေနိန္နာဒံ ကရောန္တော ဂဇ္ဇယိတွာ

တ ပဝဿတိ, သဗ္ဗတ္တကမေဝ တရိနာ ဥဒကေန ထလံ နိန္နဥ္စ အဘိသန္ဒန္တော ပူရေတိ ကောဃံ ကရောတိ, **ဧဝမေဝ** ဣဓ ဣမသ္မိံ သတ္တလောကေ ကေစ္စော ဥဋ္ဌာရပုဂ္ဂလော သဗ္ဗသမတာယ သော မဟာမေဃော ဝိယ ဝဿိတဗ္ဗတ္တာ **တာဒိသော** ယထာ ခန် **ဥဋ္ဌာနာဓိဂတံ** အတ္တနော ဥဋ္ဌာနဝီရိယာဘိနိဗ္ဗတ္တံ ဟောတိ, ဧဝံ အနလသော ဟုတ္ဝာ တဥ္စ **ဓမ္မေန** ဉာယေန **သံဟရိတ္ဝာ** တန္နိဗ္ဗတ္တေန အန္နေန ပါနေန အဍ္ဍေန စ ဒေယ္ယဓမ္မေန **ပတ္တေ** သမ္ပတ္တေ **ဝနိဗ္ဗကေ သမ္မာ** သမ္မဒေဝ ဒေသကာလာနုရူပဥ္စေဝ ဣစ္ဆာနုရူပဥ္စ **တပ္ပေတိ** သမ္ပတရေတီတိ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သုခပတ္ထနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၆. သတ္တမေ **သုခာနီ**တိ သုခနိမိတ္တာနိ။ **ပတ္ထယမာနော** တိ ဣစ္ဆမာနော အာကင်္ခမာနော။ **သီလ**န္တိ ဂဟဋ္ဌသီလံ ပဗ္ဗဇိတသီလဥ္စ။ ဂဟဋ္ဌော စေ ဂဟဋ္ဌသီလံ, ပဗ္ဗဇိတော စေ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ရက္ခေယျာ**တိ သမာဒိယိတွာ အဝီတိက္ကမန္တော သမ္မဒေဝ ကေပေယျ။ **ပသံသာ မေ အာဂစ္ဆတူ** တိ "မမ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒော အာဂစ္ဆတူ"တိ ဣစ္ဆန္တော ပဏ္ဍိတော သပ္ပညော သီလံ ရက္ခေယျ။ သီလဝတော ဟိ ဂဟဋ္ဌဿ တာဝ "အသုကော အသုကကုလဿ ပုတ္တော သီလဝါ ကလျာဏဓမ္မော သဒ္ဓော ပသန္နော အဘယော ကာရကော"တိ အာဒိနာ ပရိသမဇ္ဈေ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ, ပဗ္ဗဇိတဿ "အသုကော နာမ ဘိက္ခု သီလဝါ ဝတ္တသမ္ပန္နော သောရတော သုခသံဝါသော သကရတေ သပ္ပတိဿော"တိအာဒိနာ။ပေ။ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတီတိ။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ –

> "ပုန စပရံ, ဂဟပတယော, သီလဝတော သီလသမ္ပန္နဿ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတီ"တိ (အ. နိ. ၅.၂၁၃; ဥဒာ. ၇၆; မဟာဝ. ၂၈၅)။

တထာ –

> "အာကင်္ခေယျ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု – 'သဗြဟ္မစာရီနံ ပိယော စဿံ မနာပေ, ဂရု စ ဘာဝနီယော စာ'တိ, သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ"တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၆၅)။

ဘောဂ မေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တူ တိ ဧတ္ထ ဂဟဋ္ဌဿ တာဝ သီလဝတော ကလျာဏဓမ္မဿ ယေန ယေန သိပ္ပဋ္ဌာနေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ – ယဒိ ကသိယာ, ယဒိ ဝဏိဇ္ဇာယ, ယဒိ ရာဇပေါရိသေန, တံ တံ ယထာကာလံ ယထာဝိဓိဥ္စ အတိဝိယ အပ္ပမတ္တဘာဝတော အထဿ အနုပ္ပန္နာ စေဝ ဘောဂ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ ဘောဂ ဖာတိံ ဂမိဿန္တိ။ ပဗ္ဗဇိတဿ ပန သီလာစာရသမ္ပန္နဿ အပ္ပမာဒဝိဟာရိဿ သတော သီလသမ္ပန္နဿ သီလသမ္ပဒာယ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏေသု စ ပသန္နာ မနုဿာ ဥဋ္ဌာရုဋ္ဌာရေ ပစ္စယေ အဘိဟရန္တိ, ဧဝမဿ အနုပ္ပန္နာ စေဝ ဘောဂ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ ထိရာ ဟောန္တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

> "ပုန စပရံ, ဂဟပတယော, သီလဝါ သီလသမ္ပန္နော အပ္ပမာဒာဓိကရဏံ မဟန္တံ ဘောဂက္ခန္ဓံ အဓိဂစ္ဆတီ"တိ (အ. နိ. ၅.၂၁၃; ဥဒာ. ၇၆; မဟာဝ. ၂၈၅)။

တထာ –

> "အာကင်္ခေယျ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု – 'လာဘီ အဿံ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန'န္တိ, သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ"တိ (မ. နိ. ၁.၆၅) စ –

သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကထာသု **ပတ္ထယာနော** တိ ပတ္ထယန္တော။ **တယော သုခေ**တိ တီဏိ သုခာနိ။ **ဝိတ္တလာဘ** န္တိ ဓနလာဘံ, ဘောဂုပ္ပတ္တိန္တိ အတ္ထော။ ဝိသေသတော စေတ္ထ ပသံသာယ စေတသိကသုခံ, ဘောဂေဟိ ကာယိကသုခံ, ဣတရေန ဥပပ

တ္တိသုခံ; တထာ ပဌမေန ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခံ, တတိယေန သမ္ပရာယသုခံ, ဒုတိယေန ဥဘယသုခံ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣတိ အနိ ပသံသာဒိကာရဏသ္သ သီလသ္သ ဝိယ ပသံသာဒီနမ္ပိ ဝိသေသကာရဏံ ပာပမိတ္တပရိဝဇ္ဇနံ ကလ္ယာဏမိတ္တသေဝနဉ္စ အာဒီနဝါနိသံသေဟိ သဒ္ဓိံ ဒသ္သေန္တော **“အကရောန္တော”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သင်္ကိယော** တိ ပာပသ္မိံ ပရိသင်္ကိတဗ္ဗော “အဒ္ဓာ ဣမိနာ ပာပံ ကတံ တ ကရိသ္သတိ တ, တထာ ဟေသ ပာပပုရိသေဟိ သဒ္ဓိံ သဉ္စရတီ”တိ။ **အသ္သာ** တိ ဣမသ္သ ပာပဇနသေဝိနော ပုဂ္ဂလသ္သ ဥပရိ, အသ္သ တ ပုဂ္ဂလသ္သ **အဝဏ္ဏော** အဘူတောပိ ပာပဇနသေဝိတာယ **ရုဟတိ** ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇတိ ပတ္ထရတိ။ **အသ္သာ** တိ တ ဘုမ္မတ္ထေ သာမိဝစနံ, တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေတိ အတ္ထော။ **သ ဝေ တာဒိသကော ဟောတီ**တိ ယော ယာဒိသံ ပာပမိတ္တံ တ ကလ္ယာဏမိတ္တံ တ ဘဇတိ ဥ ပသေဝတိ စ, သော ပုဂ္ဂလော ဘူမိဘာဂဝသေန ဥဒကံ ဝိယ တာဒိသော၀ ဟောတိ, ပာပဓမ္မော ကလ္ယာဏဓမ္မော တ ဟောတိ။ ကသ္မာ? **သဟတသော ဟိ တာဒိသော;** ယသ္မာ သဟတသော သံသဂ္ဂေ ဥပရာဂေ ဝိယ ဖလိကမဏိသု ပုရိသ ဥပနိသ္သယဘူတံ ပုဂ္ဂလာကာရံ ကဟာပေတိ, တသ္မာ ပာပပုဂ္ဂလေန သဟ တသော န ကာတဗ္ဗောတိ အဓိပ္ပာယော။

သေဝမာနော သေဝမာနန္တိ ပရံ ပကတိသုဒ္ဓံ ပုဂ္ဂလံ ကာလေန ကာလံ အတ္တာနံ သေဝမာနံ သေဝမာနော ဘဇမာ နော ပာပပုဂ္ဂလော, တေန တ သေဝိယမာနော။ **သမ္ဖုဋ္ဌော သမ္ဖုသ** န္တိ တေန ပကတိသုဒ္ဓေန ပုဂ္ဂလေန သဟတသေန သံသဂ္ဂေန သမ္ဖုဋ္ဌော ပာပပုဂ္ဂလော သယမ္ပိ, တထာ တံ ဖုသန္တော။ **သရော ဒိဒ္ဓော ကလာပံ တ** တိ ယထာ နာမ သရော ဝိသေန ဒိဒ္ဓော လိတ္တော သရကလာပဂတော သရသမူဟသင်္ခာတံ သရကလာပံ အတ္တနာ ဖုဋ္ဌံ အလိတ္တမ္ပိ ဥပ လိမ္ပတိ, ဧဝံ ပာပေန **ဥပလေပဘယာ ဓီရော**တိ ဓိတိသမ္ပန္နတ္တာ ဓီရော ပဏ္ဍိတပုရိသော ပာပသဟာယော န ဘဝေယ္ယ။

ပူတိမစ္ဆံ ကုသဂ္ဂေန တိ ယထာ ကုစ္ဆိတဘာဝေန ပူတိဘူတံ မစ္ဆံ ကုသတိဏဂ္ဂေန ယော ပုရိသော **ဥပနယှတိ** ပုဋ္ဌဗန္ဓဝသေန ဗန္ဓတိ, တသ္သ တေ ကုသာ အပူတိကာပိ ပူတိမစ္ဆသမ္ဗန္ဓေန ပူတိ ဒုဂ္ဂန္ဓမေဝ တယန္တိ။ **ဧဝံ ဗာလူပ သေဝနာ**တိ ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဗာလဇနူပသေဝနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဧဝံ ဓီရူပသေဝနာ**တိ ယထာ အသုရဘိနောပိ ပတ္တာ တဂရသမ္ဗန္ဓေ န သုရဘိ တယန္တိ, ဧဝံ ပဏ္ဍိတူပသေဝနာ ပကတိယာ အသီလဝတော သီလသမာဒါနာဒိဝသေန သီလဂန္ဓတယနသ္သ ကာရဏံ ဟောတိ။

တသ္မာ တိ ယသ္မာ အကလ္ယာဏမိတ္တသေဝနာယ ကလ္ယာဏမိတ္တသေဝနာယ စ အယံ ဒေဒိသော အာဒီနဝေ အာနိသံသော စ, တသ္မာ **ပတ္တပုဋ္ဌသ္သေဝ** ပလာသပုဋ္ဌသ္သ ဝိယ ဒုဂ္ဂန္ဓသုဂန္ဓဝတ္ထုသံသဂ္ဂေန အသာဓုသာဓုဇနသန္နိသ္သယေန စ။ **ဥတ္တုဝ သမ္ပာကမတ္တနော** တိ အတ္တနော ဒုက္ခုဒ္ရယံ သုခုဒ္ရယဉ္စ ဖလနိပ္ဖတ္တိံ ဥတ္တုဝ ဇာနိတွ တ **အသန္တေ** ပာပမိတ္တေ န ဥပသေဝေယ္ယ, **သန္တေ** ဥပသန္တေ ဝန္တဒေသေ ပသတ္ထေ တ ပဏ္ဍိတေ သေဝေယ္ယ။ တထာ ဟိ **အသန္တော နိရယံ နေန္တိ, သန္တော ပာပေန္တိ သုဂ္ဂတိ** န္တိ။ ဣတိ ဘဂဝတ ပဌမကထာယ ယထာဝုတ္တာနိ တီဏိ သုခါနိ ဒိတ္တာနိ ဒသ္သေတွ တတော ပရာဟိ ပဉ္စဟိ ကထာဟိ ပဋိပက္ခပရိဝဇ္ဇနေန သဒ္ဓိံ ပသံသာသုခသ္သ အာဂမနံ ဒ သ္သေတွ ဩသာနကထာယ တိဏ္ဏမ္ပိ သုခါနံ အာဂမနကာရဏေန သဒ္ဓိံ ဩသာနသုခံ ဒသ္သေတိ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဘိဒုရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၇. အဋ္ဌမေ **ဘိဒုရာယ**န္တိ ဘိဒုရော အယံ။ **ကာယော**တိ ရူပကာယော။ သော ဟိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ကေသာဒီနဉ္စ သ မူဟဋ္ဌေန, ဧဝံ ကုစ္ဆိတာနံ ဇေဂုစ္ဆာနံ အာယော ဥပ္ပတ္တိဒေသောတိပိ ကာယော။ တတြာယံ ဝစနတ္ထော – အာယန္တိ တတောတိ အာယော။ ကေ အာယန္တိ? ကုစ္ဆိတာ ကေသာဒယော။ ဣတိ ကုစ္ဆိတာနံ အာယောတိပိ ကာယော ။ အတ္ထတော ပန စတုသန္တတိဝသေန ပဝတ္တမာနာနံ ဘူတုပာဒာယဓမ္မာနံ ပုဉ္ဇော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဘိက္ခဝေ, အယံ စတု မဟာဘူတမယော ရူပကာယော ဘိဒုရော ဘေဒနသီလော ဘေဒနသဘာဝေ ခဏေ ခဏေ ဝိဒ္ဓံသနသဘာဝေတိ။ “ဘိန္ဒုရာယ”န္တိပိ ပဌန္တိ, သော ဧဝတ္ထော။ **ဝိညာဏ**န္တိ တေဘူမကံ ကုသလာဒိစိတ္တံ။ ဝစနတ္ထော ပန – တံ တံ အာရမ္မဏံ ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ။ ယဉ္ဟိ သဉ္ဇာနနပဇာနနဝိဓုရံ အာရမ္မဏဝိဇာနနံ ဥပလဒ္ဓိ, တံ ဝိညာဏံ။ **ဝိရာဂဓမ္မ**န္တိ ဝိရဇ္ဇနဓမ္မံ, ပလုဇ္ဇနသဘာဝန္တိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗေ ဥပဓီ** တိ ခန္ဓူပဓိ, ကိလေသူပဓိ, အဘိသင်္ခါရူပဓိ, ပဉ္စကာမဂုဏူပဓီတိ

ေတေ ''ဥပဓိယတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခ''န္တိ ဥပဓိသညိတာ သဗ္ဗေပိ ဥပာဒါနက္ခန္ဓကိလေသာဘိသင်္ခါရပဉ္စကာမဂုဏာဓမ္မာ ဟုတ္ဝာ အဘာဝဋ္ဌေန **အနိစ္စာ,** ဥဒယဗ္ဗယပ္ပဋိပီဠနဋ္ဌေန **ဒုက္ခာ,** ဇရာယ မရဏေန စာတိ ဒွိဓာ ဝိပရိဏာမေတဗ္ဗသဘာဝတာယ ပကတိဝိဇဟနဋ္ဌေန **ဝိပရိဏာမဓမ္မာ** ။ ဧဝမေတ္ထ အနိစ္စဒဿနသုခတာယ ရူပဓမ္မေ ဝိညာဏဉ္စ ဝိသုံ ဂဟေတွာ တ ပုန ဥပဓိဝိဘာဂေန သဗ္ဗေပိ တေဘူမကဓမ္မေ ကေဗ္လံ ဂဟေတွာ အနိစ္စဒုက္ခာနုပဿနာမုခေန တထာဗုဇ္ဈနကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယေန သမ္မသနစာရော ကထိတော။ ကာမဉ္စေတ္ထ လက္ခဏတ္တယမေဝ ဟဒ္ဒယံ အာဂတံ, ''ယံ ဒုက္ခံ, တဒနတ္တာ''တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅) ပန ဝစနတော ဒုက္ခလက္ခဏေနေဝ အနတ္တလက္ခဏမ္ပိ ဒဿိတမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာယံ **ဥပဓီသု ဘယံ ဒိသွာတိ** ဥပဓီသု ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏဝသေန ဘယံ ဒိသွာ, ဘယတော ဒိသွာ ဝါ ဘယံ ဒိသွာ, ဘယတော သိတ်တ။ ဣမိနာ ဗလဝဝိပဿနံ ဒဿေတိ။ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏမေဝ ဟိ ဝိဘဇိတွာ ဝိသေသဝသေန အာဒီနဝါနုပဿနာ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာတိ စ ဝုစ္စတိ။ **ဇာတိမရဏမစ္စဂါ** တိ ဧဝံ သမ္မသန္တော ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂေန ဃဋ္ဋေတွာ မဂ္ဂပရမ္ပရာယ အရဟတ္တံ ပတ္တော ဇာတိမရဏံ အတိတော နာမ ဟောတိ။ ကထံ? **သမ္ပတွာ ပရမံ သန္တိ**န္တိ ပရမံ ဥတ္တမံ အနုတ္တရံ သန္တိံ သဗ္ဗသင်္ခါရူပသမံ နိဗ္ဗာနံ အဓိဂန္တွာ။ ဧဝံဘူတော စ **ကာလံ ကင်္ခတိ ဘာဝိတတ္တော** တိ စ တုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဝသေန ဘာဝနာဘိသမယနိပ္ဖတ္တိယာ ဘာဝိတကာယသီလစိတ္တပညတ္တာ ဘာဝိတတ္တော မရဏံ ဇီဝိတဉ္စ အနဘိနန္ဒန္တော ကေဝလံ အတ္တနော ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနကာလံ ကင်္ခတိ ဥဒိက္ခတိ, န တဿ ကတ္ထစိ ပတ္ထနာ ဟောတီတိ။ တေနာဟ –

> ''နာဘိနန္ဒာမိ မရဏံ၊ နာဘိနန္ဒာမိ ဇီဝိတံ။
> ကာလဉ္စ ပဋိကင်္ခာမိ၊ နိဗ္ဗိသံ ဘတကော ယထာ''တိ။ (ထေရဂါ. ၆၀၆)။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဓာတုသောသံသန္ဒနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၈. နဝမေ **ဓာတုသော**တိ ဓာတုတော။ ဓာတူတိ စ အဇ္ဈာသယဓာတု အဇ္ဈာသယသဘာဝေါ အဓိပ္ပေတော, ယော အဓိမုတ္တီတိပိ ဝုစ္စတိ။ **သံသန္ဒန္တီ** တိ တာယ ဓာတုသဘာဝဂတာယ ယထာဓာတု ယထာအဇ္ဈာသယံ အလ္လီယန္တိ ကေတော ဟောန္တိ။ **သမေန္တီ** တိ တာယ ဧဝ သမာနဇ္ဈာသယတာယ ဧကစိတ္တာ ဟုတွာ သမာဂစ္ဆန္တိ အညမညံ ဘဇန္တိ ဥပသင်္ကမန္တိ, အတ္တနော ရုစိဘာဝခန္တိဒိဋ္ဌိယော တ တတ္ထ တတ္ထ သမေ ကရောန္တာ ပဝတ္တန္တိ။ **ဟီနာဓိမုတ္တိကာ**တိ ဟီနေ ကာမဂုဏာဒိကေ အဓိမုတ္တိ ဧတေသန္တိ ဟီနာဓိမုတ္တိကာ, ဟီနဇ္ဈာသယာ။ **ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ**တိ ကလျာဏေ နေက္ခမ္မာဒိကေ အဓိမုတ္တိ ဧတေသန္တိ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ, ပဏီတဇ္ဈာသယာ။ သစေ ဟိ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ န သီလဝန္တော , အန္တေဝါသိကသဒ္ဓိဝိဟာရိကာ စ သီလဝန္တော, တေ အာစရိယုပဇ္ဈာယေပိ န ဥပသင်္ကမန္တိ, အတ္တနော သဒိသေ သာရုပ္ပဘိက္ခူယေဝ ဥပသင်္ကမန္တိ။ သစေ ပန အာစရိယုပဇ္ဈာယာ သီလဝန္တော, ဣတရေ န သီလဝန္တော, တေပိ န အာစရိယုပဇ္ဈာယေ ဥပသင်္ကမန္တိ, အတ္တနော သဒိသေ ဟီနာဓိမုတ္တိကေယေဝ ဥပသင်္ကမန္တိ။ ဧဝံ ဥပသင်္ကမနံ ပန န ကေဝလံ ဧတရဟိ ဧဝ, အထ ခော အတီတာနာဂတေပီတိ ဒဿေန္တော **''အတီတမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ''**တိအာဒိမာဟ။ သဋ္ဌေပတော သံကိလေသဓမ္မေသု အဘိနိဝိဋ္ဌာ ဟီနာဓိမုတ္တိကာ , ဝောဒါနဓမ္မေသု အဘိနိဝိဋ္ဌာ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ။

ဣဒံ ပန ဒုဿီလာနံ ဒုဿီလသေဝနမေဝ, သီလဝန္တာနံ သီလဝန္တသေဝနမေဝ, ဒုပ္ပညာနံ ဒုပ္ပညသေဝနမေဝ, ပညဝန္တာနံ ပညဝန္တသေဝနမေဝ ကော နိယာမေတီတိ? အဇ္ဈာသယဓာတု နိယာမေတိ။ သမ္ဗဟုလာ ကိရ ဘိက္ခူ ဧကသ္မိံ ဂါမေ ဘိက္ခာစာရံ စရန္တိ။ တေ မနုဿာ ဗဟုံ ဘတ္တံ အာဟရိတွာ ပတ္တာနိ ပူရေတွာ ''ယထာသဘာဂံ ပရိဘုဉ္ဇထာ''တိ ဝတွာ ဥယျောဇေသုံ။ ဘိက္ခူ အာဟံသု ''အာဝုသော, မနုဿာ ဓာတုသံယုတ္တကမ္မေ ပယောဇေန္တီ''တိ။ ဧဝံ အဇ္ဈာသယဓာတု နိယာမေတီတိ။ ဓာတုသံယုတ္တေန အယမတ္ထော ဒီပေတဗ္ဗော – ဂိဇ္ဈကူဋပဗ္ဗတသ္မိဉှိ ဂိလာနသေယျာယ နိပန္နော ဘဂဝါ အာရက္ခတ္ထာယ ပရိဝါရေတွာ ဝသန္တေသု သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာဒိသု ဧကမေကံ အတ္တနော ပရိသာယ သဒ္ဓိံ စင်္ကမန္တံ ဩလောကေတွာ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ ''ပဿထ နော တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တံ သမ္ဗဟုလေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ စင်္ကမန္တန္တိ။ ဧဝံ, ဘန္တေ။ သဗ္ဗေ ခေါ ဧတေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ မဟာပညာ''တိ (သံ. နိ. ၂.၉၉) သဗ္ဗံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ကထာသု **သံသဂ္ဂါ** တိ သံကိလေသတော သဟတသာဒိဝသေန သမာယောဂတော, အထ ဝါ ဒဿနသံသဂ္ဂေ, သဝနသံသဂ္ဂေ, သမုလ္လာပသံသဂ္ဂေ, သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေ, ကာယသံသဂ္ဂေတိ ဧဝံ ပဉ္စဝိဓေ သံသဂ္ဂေ ယတော ကုတောစိ သံသဂ္ဂတော။ **ဝနထော ဇာတော**တိ ကိလေသော ဥပ္ပန္နော မဂ္ဂေန အသမူဟတော။ **အသံသဂ္ဂေန ဆိဇ္ဇတီ** တိ သံသဂ္ဂပဋိက္ခေပေန ကာယဝိဝေကာဒိနာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဆိဇ္ဇိတွာ ပုန အစ္စန္တာသံသဂ္ဂေန သမုစ္ဆေဒဝိဝေကေန ဆိဇ္ဇတိ ပဟီယတိ။ ဧတ္တာဝတာ သင်္ခေပတော ဟီနာဓိမုတ္တိယာ သမုဒယော အတ္ထင်္ဂမော စ ဒဿိတော ဟောတိ။

ယသ္မာ ပန တေ သံသဂ္ဂါ တေ စ ကိလေသာ ကောသဇ္ဇဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စေဝ ဝဍ္ဎန္တိ စ, န ဝီရိယာရမ္ဘဝသေန, တသ္မာ ဟီနာဓိမုတ္တိကေ ကုသီတပုဂ္ဂလေ ဝဇ္ဇေတွာ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကေ အာရဒ္ဓဝီရိယေ သေဝန္တေန အသံသဂ္ဂေန သံသဂ္ဂဇော ဝနထော ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေန္တော ကုသီတသေဝနာယ တာဝ အာဒီနဝံ ပကာသေတုံ **“ပရိတ္တံ အရု”** န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ပရိတ္တံ အရု** န္တိ ခုဒ္ဒကံ ကဋ္ဌမယံ ကုလ္လံ။ **ယထာ သီဒေ မဟဏ္ဏဝေ** တိ ယထာ ခုဒ္ဒကံ ကုလ္လံ အာရုဟိတွာ မဟာသမုဒ္ဒံ တရိတုကာမော တီရံ အပ္ပတွာ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေယေဝ သီဒေယျ, ပတိတွာ မစ္ဆကစ္ဆပဘက္ခော ဘဝေယျ။ **ဧဝံ ကုသီတံ အာဂမ္မ, သာဓုဇီဝီပိ သီဒတီ** တိ ဧဝမေဝ ကုသီတံ ဝီရိယာရမ္ဘရဟိတံ ကိလေသဝသိကံ ပုဂ္ဂလံ နိဿာယ တေန ကတသံသဂ္ဂေ သာဓုဇီဝီပိ ပရိသုဒ္ဓာဇီဝေ ပရိသုဒ္ဓသီလောပိ သမာနော ဟီနသံသဂ္ဂတော ဥပ္ပန္နေဟိ ကာမဝိတက္ကာဒီဟိ ခဇ္ဇမာနော ပါရံ ဂန္တုံ အသမတ္ထော သံသာရဏ္ဏဝေယေဝ သီဒတိ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ဧဝံ အနတ္ထာဝဟော ကုသီတသံသဂ္ဂေ, တသ္မာ တံ အာဂမ္မ အာလသိယာနုယောဂေန ကုစ္ဆိတံ သီဒတီတိ **ကုသီတံ**။ တတော ဧဝ **ဟီနဝီရိယံ** နိဗ္ဗီရိယံ အကလျာဏမိတ္တံ **ပရိဝဇ္ဇေယျ** ။ ဧကန္တေနေဝ ပန ကာယဝိဝေကာဒီနဉ္စေဝ တဒင်္ဂဝိဝေကာဒီနဉ္စ ဝသေန **ပဝိဝိတ္တေဟိ,** တတော ဧဝ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ **အရိယေဟိ** ပရိသုဒ္ဓေဟိ နိဗ္ဗာနံ ပဋိပေသိတတ္တဘာဝတော **ပဟိတတ္တေဟိ** အာရမ္မဏလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနာနံ ဝသေန ဈာယနတော **ဈာယီဟိ** သဗ္ဗကာလံ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယတာယ **အာရဒ္ဓဝီရိယေဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ** သပ္ပညေဟိယေဝ သဟ အာဝသေယျ သံဝသေယျာတိ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ပရိဟာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၉. ဒသမေ **ပရိဟာနာယ သံဝတ္တန္တီ** တိ အဝုဒ္ဓိယာ ဘဝန္တိ, မဂ္ဂါဓိဂမဿ ပရိပန္ထာယ ဟောန္တိ။ အဓိဂတဿ ပန မဂ္ဂဿ ပရိဟာနိ နာမ နတ္ထိ။ ‘‘တယော ဓမ္မာ’’တိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဝသေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ ဝိဘဇန္တော **“ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, သေခော ဘိက္ခူ”** တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ ကမ္မံ အာရမိတဗ္ဗတော အာရာမော ဧတဿာတိ **ကမ္မာရာမော** ။ ကမ္မေ ရတောတိ **ကမ္မရတော**။ ကမ္မာရာမတံ ကမ္မာဘိရတိံ အနုယုတ္တော ပယုတ္တောတိ **ကမ္မာရာမတမနုယုတ္တော** ။ တတ္ထ ကမ္မံ နာမ ဣတိကတ္တဗ္ဗကမ္မံ, သေယျထိဒံ – စီဝရဝိစာရဏံ, စီဝရကရဏံ, ဥပတ္ထမ္ဘနံ, ပတ္တတ္ထဝိကံ, အံသဗန္ဓနံ, ကာယဗန္ဓနံ, ဓမကရဏံ, အာဓာရကံ, ပါဒကထလိကံ, သမ္မဇ္ဇနီတိ ဧဝမာဒီနံ ဥပကရဏာနံ ကရဏံ, ယဉ္စ ဝိဟာရေ ခဏ္ဍဖုလ္လာဒိပဋိသင်္ခရဏံ ။ ဧကစ္စော ဟိ ဧတာနိ ကရောန္တော သကလဒိဝသံ ဧတာနေဝ ကရောတိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ ယော ပန ဧတေသံ ကရဏဝေလာယမေဝ ဧတာနိ ကရောတိ, ဥဒ္ဒေသဝေလာယံ ဥဒ္ဒေသံ ဂဏှာတိ, သဇ္ဈာယဝေလာယံ သဇ္ဈာယတိ, စေတိယင်္ဂဏဝတ္တာဒိကရဏဝေလာယံ စေတိယင်္ဂဏဝတ္တာဒီနိ ကရောတိ, မနသိကာရဝေလာယံ မနသိကာရံ ကရောတိ သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာနေ စ ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာနေ စ, န သော ကမ္မာရာမော နာမ။ တဿ တံ –

> ‘‘ယာနိ ခော ပန တာနိ သဗြဟ္မစာရီနံ ဥစ္စာဝစာနိ ကိံကရဏီယာနိ, တတ္ထ ဒက္ခော ဟောတိ အနလသော, တတြုပါယာယ ဝီမံသာယ သမန္နာဂတော, အလံ ကာတုံ အလံ သံဝိဓာတု’’န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၄၅; အ. နိ. ၁၀.၁၈) –

အာဒိနာ သတ္ထာရာ အနုညာတကရဏမေဝ ဟောတိ။

ဘဿာရာမော တိ ယော ဘဂဝတာ ပဋိက္ခိတ္တရာဇကထာဒိဝသေန ရတ္တိန္ဒိဝံ ဝီတိနာမေတိ, အယံ ဘဿေ ပရိယန္တကာရီ န ဟောတီတိ ဘဿာရာမော နာမ။ ယော ပန ရတ္တိမ္ပိ ဒိဝါပိ ဓမ္မံ ကထေတိ, ပဉှံ ဝိဿဇ္ဇေတိ, အယံ အပ္ပဘဿော ဘဿေ ပရိယန္တကာရီယေဝ။ ကသ္မာ? ‘‘သန္နိပတိတာနံ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒွယံ ကရဏီယံ – ဓမ္မီ ဝါ ကထာ, အရိယော ဝါ တုဏှီဘာဝေါ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၇၃) ဝုတ္တဝိဓိံယေဝ ပဋိပန္နောတိ။

နိဒ္ဒါရာမော တိ ယော ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ဘုဉ္ဇိတွာ သေယျသုခံ, ပဿသုခံ, မိဒ္ဓသုခံ အနုယုဉ္ဇတိ, ယော စ ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ ဌိတောပိ ထိနမိဒ္ဓါဘိဘူတော နိဒ္ဒါယတိ, အယံ နိဒ္ဒါရာမော နာမ။ ယဿ ပန ကရဇကာယဂေလညေန စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ, နာယံ နိဒ္ဒါရာမော, တေနေဝါဟ –

‘‘အဘိဇာနာမိ ခေါ ပနာဟံ, အဂ္ဂိဝေဿန, ဂိမှာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော စတုဂ္ဂုဏံ သင်္ဃာဋိံ ပညပေတွာ ဒက္ခိဏေန ပဿေန သတော သမ္ပဇာနော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိတာ’’တိ (မ. နိ. ၁.၃၈၇)။

ဧတ္ထ စ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကောပိ သေခေါတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္မာ တဿ သဗ္ဗဿပိ ဝိသေသာဓိဂမဿ ဣတရေသံ ဥပရိ ဝိသေသာဓိဂမဿ စ ပရိဟာနာယ ဝတ္တန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သုက္ကပက္ခဿ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထဝိဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထာသု **ဥဒ္ဓတော** တိ စိတ္တဝိက္ခေပကရေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဥဒ္ဓတော အဝူပသန္တော။ **အပ္ပကိစ္စဿာ** တိ အနုညာတဿပိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ကိစ္စဿ ယုတ္တပ္ပယုတ္တကာလေယေဝ ကရဏတော အပ္ပကိစ္စော အဿ ဘဝေယျ။ **အပ္ပမိဒ္ဓေါ** တိ ‘‘ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယာ’’တိအာဒိနာ ဝုတ္တဇာဂရိယာနုယောဂေန နိဒ္ဒါရဟိတော အဿ။ **အနုဒ္ဓတော**တိ ဘဿာရာမတာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကစိတ္တဝိက္ခေပဿ အဘဿာရာမော ဟုတွာ ပရိဝဇ္ဇနေန န ဥဒ္ဓတော ဝူပသန္တစိတ္တော, သမာဟိတောတိ အတ္ထော။ သေသံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ပဌမဒုတိယပဉ္စမဆဋ္ဌသတ္တမအဋ္ဌမနဝမေသု သုတ္တေသု ဝဋ္ဋံ ကထိတံ, ဣတရေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စတုတ္ထဝဂ္ဂေါ

၁. ဝိတက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၀. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **အကုသလဝိတက္ကာ** တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာ ဝိတက္ကာ, မိစ္ဆာဝိတက္ကာတိ အတ္ထော။ **အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တော** တိ ဧတ္ထ **အနဝညတ္တိ** တိ အနဝညာ ပရေဟိ အတ္တနော အဟီဠိတတာ အပရိဘူတတာ, ‘‘အဟော ဝတ မံ ပရေ န အဝဇာနေယျု’’န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တော ဣစ္ဆာစာရော, တာယ အနဝညတ္တိယာ ပဋိသံယုတ္တော သံသဋ္ဌော, တံ ဝါ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တော အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ တသ္မာ ‘‘ကထံ နု ခေါ မံ ပရေ ဂဟဋ္ဌာ စေဝ ပဗ္ဗဇိတာ စ န ဩရကတော ဒဟေယျု’’န္တိ သမ္ဘာဝနကမျတာယ ဣစ္ဆာစာရေ, ဌတွာ ပဝတ္တိတဝိတက္ကဿေတံ အဓိဝစနံ။ **လာဘသက္ကာရသိလောကပဋိသံယုတ္တော** တိ စီဝရာဒိလာဘေန စေဝ သက္ကာရေန စ ကိတ္တိသဒ္ဒေန စ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဋိသံယုတ္တော။ **ပရာနုဒ္ဒယတာပဋိသံယုတ္တော** တိ ပရေသု အနုဒ္ဒယတာပတိရူပကေန ဂေဟသိတပေမေန ပဋိသံယုတ္တော။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

‘‘သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ ရာဇူဟိ ရာဇမဟာမတ္တေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဂဟပတိကေဟိ တိတ္ထိယေဟိ တိတ္ထိယသာဝကေဟိ သဟနန္ဒီ သဟသောကီ, သုခိတေသု သုခိတော, ဒုက္ခိတေသု ဒုက္ခိတော, ဥပ္ပန္နေသု ကိစ္စကရဏီယေသု အတ္တနာဝ ယောဂံ အာပဇ္ဇတီ’’တိ (သံ. နိ. ၃.၃; ၄.၂၄၁; ဝိဘ. ၈၈၈)။

ကထာသု အနဝညတ္တိယာ ပဋိုသံယုတ္တော ပုဂ္ဂလော **အနဝညတ္တိသံယုတ္တော**။ လာဘသက္ကာရေ ကရတေ ဧ တဿ, န ဓမ္မေတိ **လာဘသက္ကာရကရတေ**။ သုခဒုက္ခေသု အမာ သဟ ဘတတိ အမစ္စာ, သဟာယသဒိသာ ဥပဋ္ဌာ ကာ။ တေဟိ ဂေဟသိတပေမဝသေန သဟ နန္ဒနသီလော **သဟနန္ဒီ အမစ္စေဟိ,** ဣမိနာ ပရာနုဒ္ဒယတာပဋိသံယုတ္တံ ဝိ တက္ကံ ဒဿေတိ။ **အာရာ သံယောဇနက္ခယာ** တိ ဣမေဟိ တီဟိ ဝိတက္ကေဟိ အဘိဘူတော ပုဂ္ဂလော သံယောဇနက္ ခယတော အရဟတ္တတော ဒူရေ, တဿ တံ ဒုလ္လဘန္တိ အတ္ထော။

ပုတ္တပသု န္တိ ပုတ္တေ စ ပသတော စ။ ပုတ္တသဒ္ဒေန စေတ္ထ အာရာဒယော; ပသုသဒ္ဒေန အဿမဟိံသခေတ္တဝ တ္ထာဒယော စ သင်္ဂဟိတာ။ **ဝိဝါဟေ**တိ ဝိဝါဟကာရာပနေ။ ဣမိနာ အာဝါဟောပိ သင်္ဂဟိတော။ **သံဟရာနီ**တိ ပရိဂ္ဂ ဟာနိ, ပရိက္ခာရသင်္ဂဟာနီတိ အတ္ထော။ ''သန္ထတာနီ''တိ စ ပဌန္တိ, မိတ္တသန္ထတာနီတိ အတ္ထော။ သဗ္ဗတ္ထ ဟိတ္ တတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဘဗ္ဗော သော တာဒိသော ဘိက္ခု** တိ သော ယထာဝုတ္တံ သဗ္ဗံ ပပဉ္စံ ပရိစ္စဇိတ္ဝာ ယထာ သတ္ထာ ရာ ဝုတ္တာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ, တထာ ပဿိတဗ္ဗတော တာဒိသော သံသာရေ ဘယံ ဣက္ခတီတိ **ဘိက္ခု ဥတ္တမံ သ မ္ဗောဓိံ** အရဟတ္တံ ပတ္တုံ အရဟတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သက္ကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၁. ဒုတိယေ **သက္ကာရေနာ** တိ သက္ကာရေန ဟေတုဘူတေန, အထ ဝါ **သက္ကာရေနာ** တိ သက္ကာရဟေတုနာ, သက္ကာရဟေတုကေန ဝါ။ သက္ကာရဥ္ဟိ နိဿာယ ဣဓေကစ္စေ ပုဂ္ဂလာ ဟပိစ္ဆာ ဣစ္ဆာပကတာ ဣစ္ဆာစာရေ ဌတွာ ''သက္ကာရံ နိဗ္ဗတ္တေဿာမာ''တိ အနေကဝိဟိတံ အနေသနံ အပ္ပတိရူပံ အာပဇ္ဇိတ္ဝာ ကာယော ဝါ စုတာ အပာ ယေသု နိဗ္ဗတ္တန္တိ, အပရေ ယထာသက္ကာရံ လဘိတ္ဝာ တန္နိမိတ္တံ မာနမဒမစ္ဆရိယာဒိဝသေန ပမာဒံ အာပဇ္ဇိတ္ဝာ ကာယော ဝါ စုတာ အပာယေသု နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – ''သက္ကာရေန အဘိဘူတာ ပရိယာဒိန္နစိတ္ တာ''တိ။ တတ္ထ **အဘိဘူတာ**တိ အဇ္ဈောတ္ထဋာ။ **ပရိယာဒိန္နစိတ္တာ** တိ ခေပိတစိတ္တာ, ဣစ္ဆာစာရေန မာနမဒာဒိနာ စ ခယံ ဟာပိတကုသလစိတ္တာ။ အထ ဝါ **ပရိယာဒိန္နစိတ္တာ** တိ ပရိတော အာဒိန္နစိတ္တာ, ဝုတ္တပ္ပကာရေန အကုသလ ကောဋ္ဌာသေန ယထာ ကုသလစိတ္တဿ ဥပ္ပတ္တိဝါရော န ဟောတိ, ဧဝံ သမန္တတော ဂဟိတစိတ္တသန္တာနာတိ အ တ္ထော။ **အသက္ကာရေနာ** တိ ဟီဠေတွာ ပရိဘဝိတ္ဝာ ပရေဟိ အတ္တနိ ပဝတ္တိတေန အသက္ကာရေန ဟေတုနာ, အသက္ ကာရဟေတုကေန ဝါ မာနာဒိနာ။ **သက္ကာရေန စ အသက္ကာရေန စာ** တိ ကေဟိစိ ပဝတ္တိတေန သက္ကာရေန ကေဟိစိ ပဝတ္တိတေန အသက္ကာရေန စ။ ယေ ဟိ ကေဟိစိ ပဌမံ သက္ကတာ ဟုတ္ဝာ တေဟိယေဝ အသာရဘာဝံ ဉတွာ ပစ္ဆာ အသက္ကတာ ဟောန္တိ, တာဒိသေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''သက္ကာရေန စ အသက္ကာရေန စာ''တိ။

ဧတ္ထ သက္ကာရေန အဘိဘူတာ ဒေဝဒတ္တာဒယော နိဒဿေတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

''ဖလံ ဝေ ကဒလိံ ဟန္တိ၊ ဖလံ ဝေဠုံ ဖလံ နဠံ။
သက္ကာရော ကာပုရိသံ ဟန္တိ၊ ဂဗ္ဘော အဿတရိံ ယထာ''တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၈၃; အ. နိ. ၄.၆၈; စူဠဝ. ၃၃၅)။

သာဓူနံ ဥပရိ ကတေန အသက္ကာရေန အဘိဘူတာ ဒဏ္ဍကီရာဇကာလိင်္ဂရာဇမဇ္ဈရာဇာဒယော နိဒဿေတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

''ကိသဥ္ဟိ ဝစ္ဆံ အဝကိရိယ ဒဏ္ဍကီ၊
ဥစ္ဆိန္နမူလော သဇနော သရဋ္ဌော။
ကုက္ကုဠနာမေ နိရယမှိ ပစ္စတိ၊
တဿ ဖုလိင်္ဂါနိ ပတန္တိ ကာယေ။

''ယော သညတေ ပဗ္ဗဇိတေ အဝဉ္စယိ၊
ဓမ္မံ ဘဏန္တေ သမဏေ အဒူသကေ။

တံ နာဠိကေရံ သုနခါ ပရတ္ထ၊
သင္ဂမ္မ ခါဒန္တိ ဝိဖန္ဒမာနံ”။ (ဇာ. ၂.၁၇.၇၀-၇၁)။

“ဥပဟစ္စ မနံ မဇ္ဈော၊ မာတင္ဂသ္မိံ ယသဿိနေ။
သပာရိသဇ္ဇော ဥစ္ဆိန္နော၊ မဇ္ဈာရညံ တဒါ အဟူ”တိ။ (ဇာ. ၂.၁၉.၉၆)။

သက္ကာရေန စ အသက္ကာရေန စ အဘိဘူတာ အညတိတ္ထိယာ နာဠုပုတ္တာဒယော နိဒဿေတဗ္ဗာ။

ကထာသု **ဥဘယန္တိ** ဥဘယေန သက္ကာရေန စ အသက္ကာရေန စ။ **သမာဓိ န ဝိကမ္ပတိ** တိ န စလတိ, ဧကဂ္ဂဘာဝေန တိဋ္ဌတိ။ ကဿ ပန န စလတီတိ အာဟ “အပ္ပမာဒဝိဟာရိနော”တိ။ ယော ပမာဒကရဓမ္မာနံ ရာကဒီနံ သုဋ္ဌု ပဟီနတ္တာ အပ္ပမာဒဝိဟာရီ အရဟာ, တဿ။ သော ဟိ လောကဓမ္မေဟိ န ဝိကမ္ပတိ။ **သုခုမဒိဋ္ဌိဝိပဿက** န္တိ ဖလသမာပတ္တိအတ္ထံ သုခုမာယ ဒိဋ္ဌိယာ ပညာယ အဘိဏှံ ပဝတ္တဝိပဿနတ္တာ သုခုမဒိဋ္ဌိဝိပဿကံ။ **ဥပာဒာနက္ခယာ ရာမ**န္တိ စတုန္နံ ဥပာဒာနာနံ ခယံ ပရိယောသာနဘူတံ အရဟတ္တဖလံ အာရမိတဗ္ဗံ တေသ္မာတိ ဥပာဒာနက္ခယာရာမံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဒေဝသဒ္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၂. တတိယေ **ဒေဝေသူ**တိ ဥပပတ္တိဒေဝေ စ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေ စ အရူပါဝစရဒေဝေ စေဝ အသညဒေဝေ စ တဒညေသု ဥပပတ္တိဒေဝေသု။ **ဒေဝသဒ္ဒာ**တိ ဒေဝတာနံ ပီတိသမုဒာဟာရသဒ္ဒာ။ **နိစ္ဆရန္တီ** တိ အညမညံ အာလာပသလ္လာပဝသေန ပဝတ္တန္တိ။ **သမယာ သမယံ ဥပာဒာယာ**တိ သမယတော သမယံ ပဋိစ္စ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယသ္မိံ ကာလေ ဌိတာ တေ ဒေဝတာ တံ ကာလံ အာဂမ္မ န ပဿိသ္သန္တိ, တတော တံ သမယံ သမ္ပတ္တံ အာဂမ္မာတိ။ “သမယံ သမယံ ဥပာဒာယာ”တိ စ ကေစိ ပဌန္တိ, တေသံ တံ တံ သမယံ ပဋိစ္စာတိ အတ္ထော။ **ယသ္မိံ သမယေ** တိ ယဒါ “အဋ္ဌိကင်္ကလူပမာ ကာမာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၃၄; ပာစိ. ၄၁၇), “သမ္ဗာဓော ဃရာဝါသော”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၉၁; သံ. နိ. ၂.၁၅၄) စ ကာမေသု ဃရာဝါသေ စ အာဒီနဝံ, တပ္ပဋိပက္ခတော နေက္ခမ္မေ အာနိသံသာ စ သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ, တသ္မိံ သမယေ။ တဒါ ဟိဿ ဧကန္တေန ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စိတ္တံ နမတိ။ **အရိယသာဝကော**တိ အရိယဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာဝကော, သာဝကဘာဝံ ဥပဂန္တုကာမော, အရိယသာဝကော တ အဝဿံဘာဝီ ။ အန္တိမဘဝိကံ သာဝကဗောဓိသတ္တံ သန္ဓာယ အယမာရမ္ဘော။ **ကေသမဿုံ ဩဟာရေတွာ**တိ ကေသေ စ မဿုဉ္စ ဩဟာရေတွာ အပနေတွာ။ **ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ** တိ ကသာယေန ရတ္တတာယ ကာသာယာနိ ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနိ ဝတ္ထာနိ နိဝါသေတွာ စေဝ ပါရုပိတွာ စ။ **အကာရသ္မာ အနကာရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စေတေတီ** တိ အကာရသ္မာ ဃရာ နိက္ခမိတွာ အနကာရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇေယျန္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စေတေတိ ပကပ္ပေတိ, ပဗ္ဗဇတီတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ အကာရဿ ဟိတံ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ အကာရိယန္တိ ဝုစ္စတိ, တဉ္စ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နတ္ထိ, တသ္မာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနကာရိယန္တိ ဉာတဗ္ဗာ။

မာရေနာတိ ကိလေသမာရေန။ **သင်္ဂါမာယ စေတေတီ** တိ ယုဇ္ဈနတ္ထာယ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတိ, မာရံ အဘိဝိဇေတုံ သန္နယှတိ။ ယသ္မာ ပန ဝေရူပဿ ပဋိပက္ခပုဂ္ဂလဿ ဒေဝပုတ္တမာရောပိ အန္တရာယာယ ဥပက္ကမတိ, တသ္မာ တဿပိ ဝသေန မာရေနာတိ ဧတ္ထ ဒေဝပုတ္တမာရေနာတိပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဿာပိ အယံ ဣစ္ဆာဝိဃာတံ ကရိဿတေတတိ။ ယသ္မာ ပန ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ခုရဂ္ဂတော တ ပဋ္ဌာယ သီလာနိ သမာဒိယန္တော ပရိသောဓေန္တော သမထဝိပဿနာသု ကမ္မံ ကရောန္တော ယထာရဟံ တဒင်္ဂပ္ပဟာနဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနာနံ ဝသေန ကိလေသမာရံ ပရိဟာတေတိ နာမ, န ယုဇ္ဈတိ နာမ သမ္ပဟာရဿ အဘာဝတော, တသ္မာ ဝုတ္တံ “မာရေန သဒ္ဓိံ သင်္ဂါမာယ စေတေတီ”တိ။

သတ္တန္န န္တိ ကောဋ္ဌာသတော သတ္တန္နံ, ပဘေဒတော ပန တေ သတ္တတိံသ ဟောန္တိ။ ကထံ? စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ပဉ္စ ဗလာနိ, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ , အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါတိ။ ဧဝံ ပဘေဒတော သတ္တတိံသဝိဓာပိ သတိပဋ္ဌာနာဒိကောဋ္ဌာသတော သတ္တေဝ

ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ “သတ္တန္န”န္တိ။ **ဇောဓိပက္ခိယာန** န္တိ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဗောဓီတိ လဒ္ဓနာမဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ မဂ္ဂဉာဏဿေဝ ဝါ ပက္ခေ ဘဝါနံ ဗောဓိပက္ခိယာနံ , ဗောဓိကောဋ္ဌာသိယာနန္တိ အတ္ထော။ “ဗောဓိပက္ခိကာန”န္တိပိ ပါဌော, ဗောဓိပက္ခဝန္တာနံ, ဗောဓိပက္ခေ ဝါ နိယုတ္တာနန္တိ အတ္ထော။ **ဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တော** တိ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တော။ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဟိ သတိပဋ္ဌာနာဒယော ပရိယာယေန ဗောဓိပက္ခိယာ နာမ, မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ ပန တေ နိပ္ပရိယာယေန ဗောဓိပက္ခိယာ နာမ ဟောန္တိ။

အာသဝါနံ ခယာတိ ကာမာသဝါဒီနံ သဗ္ဗေသံ အာသဝါနံ ခယာ။ အာသဝေသု ဟိ ခီဏေသု သဗ္ဗေ ကိလေသာ ခီဏာ ယေဝ ဟောန္တိ။ တေန အရဟတ္တမဂ္ဂေ ဝုတ္တော ဟောတိ။ **အနာသဝ**န္တိ အာသဝဝိရဟိတံ။ **စေတောဝိမုတ္တိံ ပညာ ဝိမုတ္တိ**န္တိ ဧတ္ထ စေတောဝစနေန အရဟတ္တဖလသမာဓိ, ပညာဝစနေန တံသမ္ပယုတ္တာ စ ပညာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ သမာဓိ ရာဂတော ဝိမုတ္တတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိ, ပညာ အဝိဇ္ဇာယ ဝိမုတ္တတ္တာ ပညာဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္စ ဟေတံ ဘဂဝတာ –

“ယော ဟိဿ, ဘိက္ခဝေ, သမာဓိ, တဒဿ သမာဓိန္ဒြိယံ။ ယာ ဟိဿ, ဘိက္ခဝေ, ပညာ, တဒဿ ပ ညိန္ဒြိယံ။ ဣတိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ရာဂဝိရာဂါ စေတောဝိမုတ္တိ, အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ပညာဝိမုတ္တီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၅၁၆)။

အပိစေတ္ထ သမထဖလံ စေတောဝိမုတ္တိ, ဝိပဿနာဖလံ ပညာဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ** တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ။ **သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ** တိ အတ္တနာယေဝ အဘိဝိသိဋ္ဌာယ ပညာယ ပစ္စက္ခံ ကတွာ အပရပ္ပစ္စယေန ဉတွာ။ **ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ** တိ ဟပုဏိတွာ သမ္ပာဒေတွာ ဝိဟရတိ။ **တမေဝ သင်္ဂါမသီသံ အဘိဝိဇိယ အဇ္ဈာဝသတီ**တိ မာရံ အဘိဝိဇိနိတွာ ဝိဇိတဝိဇယတ္တာ တေန ကတသင်္ဂါမသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂဿ သီသဘူတံ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိံ္တဿရိယဋ္ဌာနံ, အဘိဘဝန္တော အာဝသတိ, သမာပဇ္ဇတိ ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ ဣမေ စ ဒေဝသဒ္ဒာ ဒိဋ္ဌသစ္စေသု ဒေဝေသု ပဝတ္တန္တိ, ဝိသေသတော သုဒ္ဓတသဒေဝေသူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာသု **မဟန္တ** န္တိ သီလာဒိဂုဏမဟတ္တေန မဟန္တံ။ **ဝီတသာရဒ**န္တိ သာရဇ္ဇကရာနံ ကိလေသာနံ အဘာဝေန ဝိဂတသာရဇ္ဇံ အပဂတမင်္ကုဘာဝံ။ **ပုရိသာဇညာ**တိ အဿာဒီသု အဿာဇာနီယာဒယော ဝိယ ပုရိသေသု အာဇာနီယဘူတာ ဥတ္တမပုရိသာ။ **ဒုဇ္ဇယမဇ္ဈဘူ** တိ ပစုရဇနေဟိ ဇေတုံ အသက္ကုဏေယျံ ကိလေသတဟိနိ အဘိဘဝိ အဇ္ဈောတ္ထ ရိ။ “အဇ္ဇယီ”တိပိ ပဌန္တိ, အဇိနီတိ အတ္ထော။ **ဇေတွာန မစ္စုနော သေနံ, ဝိမောက္ခေန အနာဝရ** န္တိ လောကတ္တ ယာဘိဗ္ယာပနတော ဒိယမှုသဟဿာဒိဝိဘာဂတော စ ဝိပုလတ္တာ အညေဟိ အာဝရိတုံ ပဋိသေဓေတုံ အသက္ကုဏေ ယျတ္တာ စ အနာဝရံ, မစ္စုနော မာရဿ သေနံ ဝိမောက္ခေန အရိယမဂ္ဂေန ဇေတွာ ယော တွံ ဒုဇ္ဇယံ အဇယိ, တဿ တေ နမော, တေ ပုရိသာဇညာတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဣတီတိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ **ဟိ**-ဣတိ နိပါတမတ္တံ။ တေ **ပတ္တမာနသံ** အဓိဂတာရဟတ္တံ ခီဏာသဝံ **ဒေဝတာ န မဿန္တီ**တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ နိဂမနဝသေန ဒဿေတိ။ အထ ဝါ **ဣတီ**တိ ဣမိနာ ကာရဏေန။ ကိံ ပန တံ ကာရဏံ? န မုစ်သေနာဝိဇယေန ပတ္တမာနသတ္တံ။ ဣမိနာ ကာရဏေန တံ ဒေဝတာ နမဿန္တီတိ အတ္ထော။ ဣဒာနိ တံ ကာရဏံ ဖလတော ဒဿေတုံ **“တဉှိ တဿ န ပဿန္တိ, ယေန မစ္စုဝသံ ဝဇေ”** တိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – ယသ္မာ တ ဿ ပုရိသာဇညဿ ပဏိဓာယ ဂဝေသန္တာပိ ဒေဝါ အဏုမတ္တမ္ပိ တံ ကာရဏံ န ပဿန္တိ, ယေန သော မစ္စုနော မရ ဏဿ ဝသံ ဝဇေ ဥပဂစ္ဆေယျ။ တသ္မာ တံ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါ နမဿန္တီတိ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ပဥ္စပုဗ္ဗနိမိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၃. စတုတ္ထေ **ယဒာ**တိ ယသ္မိံ ကာလေ။ **ဒေဝေါ**တိ ဥပပတ္တိဒေဝေါ။ တယော ဟိ ဒေဝါ – သမ္မုတိဒေဝါ, ဥပပ တ္တိဒေဝါ, ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါတိ။ တေသု **သမ္မုတိဒေဝါ** နာမ ရာဇာနော ခတ္တိယာ။ **ဥပပတ္တိဒေဝါ** နာမ စာတုမဟာရာဇိက တော ပဋ္ဌာယ တဒုပရိဒေဝါ။ **ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါ** နာမ ခီဏာသဝါ။ ဣဓ ပန ကာမာဝစရဒေဝေါ အဓိပ္ပေတော။ တေန ဝုတ္တံ “ဒေဝေါတိ ဥပပတ္တိဒေဝေါ”တိ။ **ဒေဝကာယာ**တိ ဒေဝသမူဟတော, ဒေဝဋ္ဌာနတော ဝါ, ဒေဝလောကတောတိ အတ္ထ

ထော။ သမ္မုဟနိတသတစကော ဟိ အယံ ကာယသဒ္ဒော။ **စဝနဓမ္မော** တိ မရဏဓမ္မော, အာယုက္ခယေန တ ပုညက္ခယေန တ ဥပဋ္ဌိတမရဏောတိ အတ္ထော။

ပဋ္ဌသ္သ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ဟတုဘဝန္တိ တိ အဿ ဥပဋ္ဌိတမရဏဿ ဒေဝပုတ္တဿ ပဋ္ဌ မရဏဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ပကာသာနိ တ ဟောန္တိ။ **မာလာ မိလာယန္တိ** တိ တေန ပိဋ္ဌန္ဓိတမာလာ မဇ္ဈန္ဟိကာသမယေ အာတပေ ခိတ္တာ ဝိယ မိလာတာ ဝိဟတသောဘာ ဟောန္တိ။

ဝတ္ထာနိ ကိလိဿန္တိ တိ သရဒသမယေ ဝိဂတဝလာဟကေ အာကာသေ အဗ္ဘုဿက္ကမာနဗာလသူရိယသဒိသပ္ပဘာနိ နာနာဝိရာဂဝဏ္ဏာနိ တေန နိဝတ္ထပာရုတဝတ္ထာနိ တံ ခဏံယေဝ ကဒ္ဒမေ ခိပိတ္ွတ မဒ္ဒိတာနိ ဝိယ ဝိဟတပ္ပဘာနိ မလိနာနိ ဟောန္တိ။

ကစ္ဆေဟိ သေဒာ မုစ္စန္တိ တိ သုပရိသုဒ္ဓဇာတိမဏိ ဝိယ သုသိက္ခိတသိပ္ပာစရိယရစိတသုဝဏ္ဏပဋိမာ ဝိယ စ ပုဗ္ဗေ သေဒမလဇလ္လိကာရဟိတသရီရဿ တသ္မိံ ခဏေ ဥဘောဟိ ကစ္ဆေဟိ သေဒဓာရာ သန္ဒန္တိ ပဃရန္တိ။ န ကေဝလဉ္စ ကစ္ဆေဟိယေဝ, သကလသရီရတောပိ ပနဿ သေဒဇလကဏ္ဏိကာ မုစ္စတိယေဝ, ယေန အာမုတ္တမုတ္တာဇာလဂဝစ္ဆိတော ဝိယ တဿ ကာယော ဟောတိ။

ကာယေ ဒုဗ္ဗဏ္ဏိယံ ဩက္ကမတိ တိ ပုဗ္ဗေ ပဋိသန္ဓိတော ပဋ္ဌာယ ယထာနုဘာဝံ ကေယောဇနံ ဒွိယောဇနံ ယာဝ ဒွာဒသယောဇနမတ္တမ္ပိ ပဒေသံ အာဘာယ ဖရိတွာ ဝိဇ္ဇောတမာနော ကာယော ဟောတိ ခဏ္ဍိစ္စပါလိစ္စာဒိဝိရဟိတော, န သီတံ န ဥဏှံ ဥပဃာတကံ, ဒေဝဓီတာ သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဒေသိကာ ဝိယ ဟောတိ, ဒေဝပုတ္တော ဝီသတိဝဿုဒ္ဒေသိကော ဝိယ, တံ ခဏံယေဝ နိပ္ပဘော နိတ္တေဇော ကာယေ ဝိရူပဘာဝေါ အနုပဝိသတိ သဏ္ဌာတိ။

သကေ ဒေဝတေ ဒေဝတာသနေ နာဘိရမတီတိ အတ္တနော အစ္ဆရာဂဏေဟိ သဒ္ဓိံ ကီဠနပရိစရဏကဒိဗ္ဗာသနေ န ရမတိ, န စိတ္တဿာဒံ လဘတိ။ တဿ ကိရ မနုဿဂဏနာယ သတ္တဟိ ဒိဝသေဟိ မရဏံ ဘဝိဿတီတိ ဣမာနိ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ဟတုဘဝန္တိ။ သော တေသံ ဥပ္ပတ္တိယာ “ဝေရူပယ နာမ သမ္ပတ္တိယာ ဝိနာ ဘဝိဿာမီ”တိ ဗလဝသောကာဘိဘူတော ဟောတိ။ တေနဿ ကာယေ မဟာပရိဠာဟော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေန သဗ္ဗတော ဂတ္တေဟိ သေဒာ မုစ္စန္တိ။ စိရတရံ ကာလံ အပရိစိတဒုက္ခော တံ အဓိတသေတုံ အသက္ကောန္တော ကေစ္စော “ဒယှာမိ ဒယှာမီ”တိ ကန္ဒန္တော ပရိဒေဝန္တော ကတ္ထစိ အဿာဒံ အလဘန္တော ဝိဇပ္ပန္တော ဝိလပန္တော တဟိံ တဟိံ အာဟိဏ္ဍတိ။ ကေစ္စော သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ ကာယတစာဟိ ဝိကာရံ အကရောန္တောပိ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခံ အသဟန္တော ဝိဟညမာနော ဝိစရတိ။

ဣမာနိ ပန ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ယထာ လောကေ မဟာပုညာနံ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒီနံယေဝ ဥက္ကာပာတဘူမိစာလစန္ဒဂ္ဂါဟာဒီနိ နိမိတ္တာနိ ပညာယန္တိ, န သဗ္ဗေသံ; ဧဝမေဝ မဟေသက္ခဒေဝတာနံယေဝ ပညာယတိ။ ဥပ္ပန္နာနိ စ တာနိ “ဣမာနိ မရဏဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ နာမာ”တိ ကေစိ ဒေဝတာ ဇာနန္တိ, န သဗ္ဗေ။ တတ္ထ ယော မန္ဒေန ကုသလကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တော, သော “ကောဒါနိ ကော ဇာနာတိ, ‘ကုဟိံ နိဗ္ဗတ္တိဿာမိ’”တိ ဘာယတိ။ ယော ပန မဟာပုညော, သော “ဗဟုံ မယာ အနံ ဒိန္နံ, သီလံ ရက္ခိတံ, ပုညံ ဥပစိတံ, ဣတော စုတဿ မေ သုဂတိယေဝ ပာဋိကင်္ခာ”တိ န ဘာယတိ န ဝိကမ္ပတိ။ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတပုဗ္ဗနိမိတ္တံ ပန တံ ဂဟေတွာ ဒေဝတာ နန္ဒနဝနံ ပဝေသေန္တိ သဗ္ဗဒေဝလောကေသု နန္ဒနဝနံ အတ္ထိယေဝ။

တီဟိ တစာဟိ အနုမောဒေန္တိ တိ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနေဟိ တီဟိ ဝစနေဟိ အနုမောဒေန္တိ, မောဒံ ပမောဒံ ဥပ္ပာဒေန္တိ, အဿာသေန္တိ, အဘိဝဒနဝသေန တ တံခဏာနုရူပံ ပမောဒံ ကရောန္တိ။ ကေစိ ပန “အနုမောဒေန္တီ”တိ ပဒဿ “ဩဝဒန္တီ”တိ ဝဒန္တိ။ **ဣတော**တိ ဒေဝလောကတော။ **ဘော**တိ အာလပနံ။ **သုဂတိ**န္တိ သုန္ဒရဂတိံ, မနုဿလောကံ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ။ **ဂစ္ဆ** တိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဥပေဟိ။

ဧဝံ ဝုတ္တေ တိ ဧဝံ တာဟိ တေဟိ ဒေဝေဟိ တဿ “ဣတော ဘော သုဂတိံ ဂစ္ဆာ”တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗဝစနေ ဘဂဝတာ ဝုတ္တေ **အညတရော** နာမကေတ္တေန အပာကဋော တဿံ ပရိသာယံ နိသိန္နော အနုသန္ဓိကုသလော ဧကော ဘိက္ခု “ဧတေ သုဂတိအာဒယော ဘဂဝတာ အဝိသေသတော ဝုတ္တာ အဝိဘူတာ, ဟန္ဒ တေ ဝိဘူတတရေ ကာရာပေဿ

သာမီ''တိ ဧတံ ''ကိံနု ခေါ, ဘန္တေ''တိအာဒိဝစနံ အဝေါစ။ သဒ္ဓါဒိဂုဏဝိသေသပဋိလာဘကာရဏာဝေါ ဒေဝူပပတ္တိဟေတုတော စ မနုဿတ္တံ ဒေဝတနံ အတိသမ္ဘုတန္တိ အာဟ **''မနုဿတ္တံ ခေါ ဘိက္ခု ဒေဝတနံ သုဂတိဂမနသင်္ခါတ''**န္တိ။

သုဂတိဂမနသင်္ခါတန္တိ ''သုဂတိဂမန''န္တိ သမ္မာ ကထိတံ, ဝဏ္ဏိတံ ထောမိတန္တိ အတ္ထော။ **ယံ မနုဿဘူတော**တိ ဧတ္ထ **ယ**န္တိ ကိရိယာပရာမသနံ, တေန **ပဋိလဘတီ**တိ ဧတ္ထ ပဋိလာဘကိရိယာ အာမသီယတိ, ယော သဒ္ဓါပဋိလာဘောတိ အတ္ထော။ **မနုဿဘူတော**တိ မနုဿေသု ဥပ္ပန္နော, မနုဿဘာဝံ တ ပတ္တော။ ယသ္မာ ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နာနံ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနာ ယေဘုယျေန ဒုလ္လဘာ သဝနာယ, န တထာ မနုဿာနံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ ''မနုဿဘူတော''တိ။ **တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ**တိ တထာဂတေန ဘဂဝတာ ဒေသိတေ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟေ သာသနေ။ တဉှိ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မော စ, အာသယာနုရူပံ ဝိနေယျာနံ ဝိနယနတော ဝိနယော စာတိ ဓမ္မဝိနယော, ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ တ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မံ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကံ ဝိနေတီတိ ဓမ္မဝိနယော။ ဓမ္မေနေဝ တ ဝိနယော, န ဒဏ္ဍာသတ္ထေဟီတိ ဓမ္မဝိနယော, ဓမ္မယုတ္တော တ ဝိနယောတိ ဓမ္မဝိနယော, ဓမ္မာယ တ သဟ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာယ ဝိနယောတိ ဓမ္မဝိနယော, မဟာကရုဏာသဗ္ဗညုတညာဏာဒိဓမ္မတော တ ပဝတ္တော ဝိနယောတိ ဓမ္မဝိနယော။ ဓမ္မော တ ဘဂဝတ ဓမ္မဘူတော ဓမ္မကာယော ဓမ္မဿာမိ, တဿ ဓမ္မဿ ဝိနယော, န တက္ကိယာနန္တိ ဓမ္မဝိနယော, ဓမ္မေ တ မဂ္ဂဖလေ နိဗ္ဗာဒေတဗ္ဗဝိသယဘူတေ တ ပဝတ္တော ဝိနယောတိ ဓမ္မဝိနယောတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ။

သဒ္ဓံ ပဋိလဘတီတိ ''သ္တတက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော''တိအာဒိနာ သဒ္ဓံ ဥပ္ပာဒေတိ။ သဒ္ဓော ဟိ ကုလမသိံ ဓမ္မဝိနယေ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေ အာရာဓေဿတိ။ **သုလဒ္ဓလာဘသင်္ခါတ**န္တိ ဧတ္ထ ယထာ ဟိရညသုဝဏ္ဏခေတ္တဝတ္ထာဒိလာဘော သတ္တာနံ ဥပဘောဂသုခံ အာဝဟတိ, ခုပ္ပိပါသာဒိဒုက္ခံ ပဋိဗာဟတိ, ဓနအလိဒ္ဒိယံ ဝူပသမေတိ, မုတ္တာဒိရတနပဋိလာဘဟေတု ဟောတိ, လောကသန္တတိဉ္စ အာဝဟတိ; ဧဝံ လောကိယလောကုတ္တရာ သဒ္ဓါပိ ယထာသမ္ဘဝံ လောကိယလောကုတ္တရံ ဝိပါကသုခမာဝဟတိ, သဒ္ဓါဓုရေန ပဋိပန္နာနံ ဇာတိဇရာဒိဒုက္ခံ ပဋိဗာဟတိ, ဂုဏအလိဒ္ဒိယံ ဝူပသမေတိ, သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒိရတနပဋိလာဘဟေတု ဟောတိ, လောကသန္တတိဉ္စ အာဝဟတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

''သဒ္ဓော သီလေန သမ္ပန္နော၊ ယသော ဘောဂသမပ္ပိတော။
ယံ ယံ ပဒေသံ ဘဇတိ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပူဇိတော''တိ။ (ဓ. ပ. ၃၀၃)။

ဧဝံ သဒ္ဓါပဋိလာဘဿ သုလဒ္ဓလာဘတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယသ္မာ ပနာယံ သဒ္ဓါပဋိလာဘော အနုက္ကမေန အနညသာဓာရဏော သဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟေတု, လောကိယဿ စ ဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိဓနလာဘဿ ကာရဏံ။ သဒ္ဓေါယေဝ ဟိ အနာဒိနိ ပုညာနိ ကတွာ ဥဠာရဥဠာရဝိတ္တူပကရဏာနိ အဓိဂစ္ဆတိ, တေဟိ စ အတ္တနော ပရေသဉ္စ အတ္ထမေဝ သမ္ပာဒေတိ။ အဿဒ္ဓဿ ပန တာနိ အနတ္ထာဝဟာနိ ဟောန္တိ, တ္တမ စေဝ သမ္ပရာယေ စာတိ, ဧဝမ္ပိ သဒ္ဓါယ သုလဒ္ဓလာဘတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ –

''သဒ္ဓါ ဗန္ဓတိ ပာထေယျံ''။ (သံ. နိ. ၁.၇၉)။

''သဒ္ဓါ ဒုတိယာ ပုရိသဿ ဟောတီ''တိ စ။ (သံ. နိ. ၁.၃၆, ၅၉)။

''သဒ္ဓီဓ ဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌ''န္တိ စ။ (သံ. နိ. ၁.၇၃; သု. နိ. ၁၈၄)။

''သဒ္ဓါဟတ္ထော မဟာနာဂေါ''တိ စ။ (အ. နိ. ၆.၄၃; ထေရဂါ. ၆၉၄)။

''သဒ္ဓါ ဗီဇံ တပေါ ဝုဋ္ဌိ''တိ စ။ (သံ. နိ. ၁.၁၉၇; သု. နိ. ၇၇)။

''သဒ္ဓေသိကော, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော''တိ (အ. နိ. ၇.၆၇) စ။

“သဒ္ဓာယ တရတိ ဩဃ”န္တိ စ။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆) –

အနေကေသု ဌာနေသု အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ သဒ္ဓာ သံဝဏ္ဏိတာ။

ဣဓာနိ ယာယ သဒ္ဓာယ သာသနေ ကုသလဓမ္မေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတော နာမ ဟောတိ နိယျာမောက္ကန္တိယာ, တံ သဒ္ဓံ ဒဿေတုံ **“သာ ခော ပနဿာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဿာ** တိ ဣမဿ ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ **နိဝိဋ္ဌာ** တိ အဘိနိဝိဋ္ဌာ စိတ္တသန္တာနံ အနုပဝိဋ္ဌာ။ **မူလဇာတာ**တိ ဇာတမူလာ။ ကိံ ပန သဒ္ဓာယ မူလံ နာမ? သဒ္ဓေယျဝတ္ထုသ္မိံ ဩကပ္ပနဟေတုဘူတော ဥပာယမနသိကာရော။ အပိစ သပ္ပုရိသသေဝနာ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ ယောနိသောမနသိကာရော ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တီတိ စတ္တာရိ သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ မူလာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **ပတိဋ္ဌိတာ** တိ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမေန ကေနစိ အကမ္ပနီယဘာဝေန အဝဋ္ဌိတာ။ တေနေတမာဟ “ဒဠှာ အသံဟာရိယာ”တိ။ **ဒဠှာ**တိ ထိရာ။ **အသံဟာရိယာ**တိ ကေနစိ သံဟရိတုံ ဝါ ဟာပေတုံ ဝါ အပနေတုံ ဝါ အသက္ကုဏေယျာ။ ဣတိ တေ ဒေဝါ တဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂသမဓိဂမံ အာသီသန္တာ ဧဝံ ဝဒန္တိ။ အတ္တနော ဒေဝလောကေ ကာမသုခူပဘောဂကရဟမေဝ ဟိ အရိယပုဂ္ဂလံ တေ ဣစ္ဆန္တိ။ တေနာဟ “ဧဟိ, ဒေဝ, ပုနပ္ပုန”န္တိ။

ကထာသု ပုညက္ခယမရဏမ္ပိ ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒနေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“စဝတိ အာယုသင်္ခယာ”** တိ။ **အနုမောဒတ**န္တိ အနုမောဒန္တာနံ။ **မနုဿာနံ သဟဗျတ** န္တိ မနုဿေဟိ သဟဘာဝံ။ သဟ ဗျေတီတိ သဟဗျော, သဟပဝတ္တနကော, တဿ ဘာဝေ သဟဗျတာ။ **နိဝိဋ္ဌဿာ** တိ နိဝိဋ္ဌာ ဘဝေယျ။ **ယာဝဇီဝ**န္တိ ယာဝ ဇီဝိတပ္ပဝတ္တိယာ, ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာတိ အတ္ထော။

အပ္ပမာဏန္တိ သက္ကစ္စံ ဗဟုံ ဥဠာရံ ဗဟုက္ခတ္တုဉ္စ ကရဏဝသေန ပမာဏရဟိတံ။ **နိရူပဓိ**န္တိ ကိလေသူပဓိရဟိတံ, သုဝိသုဒ္ဓံ နိမ္မလန္တိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန တေ ဒေဝါ မဟဂ္ဂတကုသလံ န ဣစ္ဆန္တိ ကာမလောကသမတိက္ကမနတော, ကာမာဝစရပုညမေဝ ဣစ္ဆန္တိ, တသ္မာ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော – “ဣတော ဒေဝလောကတော စုတော မနုဿေသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ကာယဒုစ္စရိတာဒိံ သဗ္ဗံ ဒုစ္စရိတံ ပဟာယ ကာယသုစရိတာဒိံ သဗ္ဗံ သုစရိတံ ဥဠာရံ ဝိပုလံ ဥပစိနိတွာ အရိယမဂ္ဂေန အာဂတသဒ္ဓော ဘဝါဟီ”တိ။ ယသ္မာ ပန လောကုတ္တရေသု ပဌမမဂ္ဂံ ဒုတိယမဂ္ဂမ္ပိ ဝါ ဣစ္ဆန္တိ အတ္တနော ဒေဝလောကူပပတ္တိယာ အနတိဝတ္တနတော, တသ္မာ တေသမ္ပိ ဝသေန “အပ္ပမာဏံ နိရူပဓိ”န္တိပဒါနံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော – ပမာဏကရာနံ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌဩဠာရိကကာမရာဂါဒိကိလေသာနံ ဥပစ္ဆေဒနေ **အပ္ပမာဏံ,** သတ္တမဘဝတော ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟဿ ခန္ဓူပဓိဿ တံနိဗ္ဗတ္တကအဘိသင်္ခါရူပဓိဿ တံ တံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသူပဓိဿ စ ပဟာနေန တေသံ အနိဗ္ဗတ္တနတော နိရုပဓိသင်္ခါတနိဗ္ဗာနသန္နိဿိတတ္တာ စ **နိရုပဓိ**တိ။

ဧဝံ အစ္စန္တမေဝ အပာယဒွါရပိဓာယကံ ကမ္မံ ဒဿေတွာ ဣဓာနိ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိနိဗ္ဗတ္တကကမ္မံ ဒဿေတုံ **“တတော ဩပဓိက”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဩပဓိက**န္တိ ဥပဓိဝေပက္ကံ အတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိယာ စေဝ ဘောဂသမ္ပတ္တိယာ စ နိဗ္ဗတ္တကန္တိ အတ္ထော။ **ဥပဓီ**တိ ဟိ အတ္တဘာဝေ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ “သန္တေကစ္စာနိ ပါပကာနိ ကမ္မသမာဒါနာနိ ဥပဓိသမ္ပတ္တိပဋိဗာဟိတာနိ န ဝိပစ္စန္တီ”တိ (ဝိဘ. ၈၁၀)။ ကာမဂုဏာပိ။ ယထာဟ “ဥပဓီဟိ နရဿ သောစနာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၂; သု. နိ. ၃၄)။ တတ္ထာယံ ဝစနတ္ထော – ဥပဓိယတိ ဧတ္ထ သုခဒုက္ခန္တိ ဥပဓိ, အတ္တဘာဝေ ကာမဂုဏာ စ။ ဥပဓိကရဏံ သီလံ တေသံ, ဥပဓိံ ဝါ အရဟတီတိ ဩပဓိကံ, ပုညံ, တံ ဗဟုံ ဥဠာရံ ကတွာ။ ကထံ? **ဒါနေန**။ ဒါနဉှိ ဣတရေဟိ သုကရန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဒါနေနာတိ ဝါ ပဒေန အဘယဒါနမ္ပိ ဝုတ္တံ, န အာမိသဒါနမေဝါတိ သီလဿာပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပန တေ ဒေဝါ အသုရကာယဟာနိံ ဧကန္တေနေဝ ဒေဝကာယပရိပူရိဉ္စ ဣစ္ဆန္တိ, တသ္မာ တဿ ဥပာယံ ဒဿေန္တာ **“အညေပိ မစ္စေ သဒ္ဓမ္မေ, ဗြဟ္မစရိယေ နိဝေသယာ”** တိ ဓမ္မဒါနေ နိယောဇေန္တိ။ **ယဒါ ဝိဒူ**တိ ယသ္မိံ ကာလေ ဒေဝါ ဒေဝံ စဝန္တံ ဝိဒူ ဝိဇာနေယျုံ, တဒါ ဣမာယ ယထာဝုတ္တာယ အနုကမ္ပာယ ဒုက္ခာပနယနကမျတာယ “ဒေဝ, ဣမေ ဒေဝကာယေ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန **ဧဟိ** အာဂစ္ဆာဟီ”တိ စ အနုမောဒေန္တီတိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဗဟုဇနဟိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၄. ပဌမေ **လောကေ**တိ ဧတ္ထ တယော လောကာ – သတ္တလောကော, သင်္ခါရလောကော, ဩကာသလောကောတိ။ တေသု ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါနံ ရူပဓမ္မာနံ အရူပဓမ္မာနံ ရူပါရူပဓမ္မာနဉ္စ သန္တာနဝသေန ဝတ္တမာနာနံ သမူဟော သတ္တလောကော, ပထဝီပဗ္ဗတာဒိဘေဒေါ ဩကာသလောကော, ဥဘယေပိ ခန္ဓာ သင်္ခါရလောကော။ တေသု သတ္တလောကော ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ တသ္မာ **လောကေ**တိ သတ္တလောကေ။ တတ္ထာပိ န ဒေဝလောကေ, န ဗြဟ္မလောကေ, မနုဿလောကေ။ မနုဿလောကေပိ န အညသ္မိံ စက္ကဝါဠေ, ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကဝါဠေ။ တတြာပိ န သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု, "ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ဂဇင်္ဂလံ နာမ နိဂမော, တဿ အပရေန မဟာသာလာ, တတော ပရံ ပစ္စန္တိမာ ဇနပဒါ, ဩရတော မဇ္ဈေ; ပုရတ္ထိမဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ သလ္လဝတီ နာမ နဒီ, တတော ပရံ ပစ္စန္တိမာ ဇနပဒါ, ဩရတော မဇ္ဈေ; ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ သေတကဏ္ဏိကံ နာမ နိဂမော, တတော ပရံ ပစ္စန္တိမာ ဇနပဒါ , ဩရတော မဇ္ဈေ; ပစ္ဆိမာယ ဒိသာယ ထူဏံ နာမ ဗြာဟ္မဏဂါမော, တတော ပရံ ပစ္စန္တိမာ ဇနပဒါ, ဩရတော မဇ္ဈေ; ဥတ္တရာယ ဒိသာယ ဥသီရဒ္ဓဇော နာမ ပဗ္ဗတော, တတော ပရံ ပစ္စန္တိမာ ဇနပဒါ, ဩရတော မဇ္ဈေ"တိ (မဟာဝ. ၂၅၉) ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္နေ အာယာမတော တိယောဇနသတေ ဝိတ္ထာရတော အဍ္ဎတေယျယောဇနသတေ ပရိက္ခေပတော နဝယောဇနသတေ မဇ္ဈိမဒေသေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တထာဂတော။ န ကေဝလဉ္စ တထာဂတောဝ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အဂ္ဂသာဝကာ အသီတိမဟာထေရာ ဗုဒ္ဓမာတာ ဗုဒ္ဓပိတာ စက္ကဝတ္တိရာဇာ အညေ စ သာရပ္ပတ္တာ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ ဧတ္ထေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဣဓ ပန တထာဂတတရေယေဝ သဗ္ဗတ္တကဝသေန အယံ နယော လဗ္ဘတိ, ဣတရေသု ဧကဒေသဝသေန။

ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ဣဒံ ပန ဥဘယမ္ပိ ဝိပ္ပကတဝစနမေဝ, ဥပ္ပဇ္ဇန္တာ ဗဟုဇနဟိတတ္ထာယ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, န အညေန ကာရဏေနာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝရူပဉ္စေတ္ထ သဒ္ဒလက္ခဏံ န သက္ကာ အညေန သဒ္ဒလက္ခဏေန ပဋိဗာဟိတုံ။

အပိစ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ ဥပ္ပန္နော နာမာတိ အယံ ပဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာဂတော ဟိ မဟာဘိနီဟာရံ ကရောန္တော, ဗုဒ္ဓကရေ ဓမ္မေ ပရိယေသန္တော, ပါရမိယော ပူရေန္တော, ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ ပရိစ္စဇန္တော, ဉာတတ္ထစရိယံ စရန္တော, လောကတ္ထစရိယံ, ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယံ ကောဋိံ ပာပေန္တော, ပါရမိယော ပူရေတွာ တုသိတဘဝနေ တိဋ္ဌန္တော, တတော ဩတရိတွာ စရိမဘဝေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှန္တော, အနုက္ကမေန ဝဍ္ဎန္တော, အဘိနိက္ခမန္တော, မဟာပဓာနံ ပဒဟန္တော, ပရိပက္ကဉာဏော ဗောဓိမဏ္ဍံ အာရုယှ မာရဗလံ ဝိဓမေန္တော ပဌမယာမေ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တော, မဇ္ဈိမယာမေ ဒိဗ္ဗစက္ခုံ ဝိသောဓေန္တော, ပစ္ဆိမယာမေ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ ဉာဏံ ဩတာရေတွာ အနေကာကာရံ သဗ္ဗသင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော ယာဝ အနာဂါမိဖလံ သစ္ဆိကရောန္တောပိ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနော** ဧဝ နာမ, အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ** နာမ, အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ပန **ဥပ္ပန္နော** နာမ။ ဗုဒ္ဓါနဉှိ သာဝကာနံ ဝိယ န ပဋိပာဋိယာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏာဒီနံ ဥပ္ပါဒနကိစ္စံ အတ္ထိ, သဟေဝ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေန သကလောပိ ဗုဒ္ဓဂုဏရာသိ အာဂတောဝ နာမ ဟောတိ။ တသ္မာ တေ နိပ္ဖတ္တသဗ္ဗကိစ္စတ္တာ အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နာ နာမ ဟောန္တိ။ ဣဓ အရဟတ္တဖလက္ခဏံ သန္ဓာယ "ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဝုတ္တော။ ဥပ္ပန္နော ဟောတီတိ အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော။

သာဝကောပိ ခီဏာသဝေ သာဝကဘာဝါယ ဟေတုဘူတေ ပုညသမ္ဘာရေ သမ္ဘရန္တော ပုဗ္ဗယောဂံ ပုဗ္ဗစရိယံ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပူရေန္တော စရိမဘဝေ နိဗ္ဗတ္တန္တော အနုက္ကမေန ဝိညုတံ ပတွာ သံသာရေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ စေတယမာနော ပဗ္ဗဇ္ဇံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ သီလာဒီနိ ပရိပူရေန္တော ဓုတဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္တမာနော ဇာဂရိယံ အနုယုဉ္ဇန္တော ဉာဏာနိ နိဗ္ဗတ္တေန္တော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေ အဓိဂစ္ဆန္တောပိ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနော** ဧဝ နာမ, အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ** နာမ, အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ပန **ဥပ္ပန္နော** နာမ။ သေက္ခော ပန ပုဗ္ဗုပ္ပနိဿယတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ကေတုဘူတဉာဏာ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနော** နာမ, ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ** နာမ, ပဌမဖလက္ခဏတော ပဋ္ဌာယ **ဥပ္ပန္နော** နာမ။ တ္တာဝတာ "တယောမေ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလာ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ ပဒါနံ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။

ဣဒါနိ **ဗဟုဇနဟိတာယာ**တိအာဒီသု **ဗဟုဇနဟိတာယာ**တိ မဟာဇနဿ ဟိတတ္ထာယ။ **ဗဟုဇနသုခါယာ**တိ မဟာဇနဿ သုခတ္ထာယ။ **လောကာနုကမ္ပာယာ** တိ သတ္တလောကဿ အနုကမ္ပံ ပဋိစ္စ။ ကတရသတ္တလောကဿာတိ ? ယော တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, အမတပါနံ ပိဝတိ, တဿ။ ဘဂဝတာ ဟိ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝ

တ္တနသုတ္တန္တဒေသနာယ အညာတကောဏ္ဍညပ္ပမုခါ အဋ္ဌာရသ ဗြဟ္မကောဋိယော ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဈိံသု။ ဧဝံ ယာဝ သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝိနယနာ ဓမ္မံ ပဋိဝိဒ္ဓသတ္တာနံ ဂဏနာ နတ္ထိ, မဟာသမယသုတ္တန္တဒေသနာယံ မင်္ဂလသုတ္တံ, စူဠရာဟုလောဝါဒံ, သမစိတ္တဒေသနာယန္တိ ဣမေသု စတူသု ဌာနေသု အဘိသမယံ ပတ္တသတ္တာနံ ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ။ ဧဝမေတဿ အပရိမာဏဿ သတ္တလောကဿ အနုကမ္ပာယ။ သာဝကဿ ပန အရဟတော သေက္ခဿ စ လောကာနုကမ္ပာယ ဥပ္ပတ္တိ ဓမ္မသေနာပတိအာဒီဟိ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကာဒီဟိ စ ဒေသိတဒေသနာယ ပဋိဝေဓပ္ပတ္တသတ္တာနံ ဝသေန, အပရဘာဂေ စ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရာဒီဟိ ဒေသိတဒေသနာယ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာနံ ဝသေန, ယာဝဇ္ဇတနာ ဣတော ပရံ အနာဂတေ စ သာသနံ နိဿာယ သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂေသု ပတိဋ္ဌဟန္တာနံ ဝသေနပိ အယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။

အပိစ **ဗဟုဇနဟိတာယာ**တိ ဗဟုဇနဿ ဟိတတ္ထာယ, နေသံ ပညာသမ္ပတ္တိယာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကဟိတူပဒေသကောတိ။ **ဗဟုဇနသုခါယာ**တိ ဗဟုဇနဿ သုခတ္ထာယ, စာဂသမ္ပတ္တိယာ ဥပကရဏသုခဿ ဒာယကောတိ။ **လောကာနုကမ္ပာယာ**တိ လောကဿ အနုကမ္ပနတ္ထာယ, မေတ္တာကရုဏာသမ္ပတ္တိယာ မာတာပိတရော ဝိယ လောကဿ ရက္ခိတာ ဂောပိတာတိ။ **အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝမနုဿာန**န္တိ ဣဓ ဒေဝမနုဿဂ္ဂဟဏေန ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလေ ဝေနေယျသတ္တေ ဧဝ ဂဟေတွာ တေသံ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂဖလာဓိဂမာယ တထာဂတဿ ဥပ္ပတ္တိ ဒဿိတာ ပဌမတရေ, ဒုတိယတတိယတရေသု ပန အရဟတော သေက္ခဿ စ ဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **အတ္ထာယာ**တိ ဣမိနာ ပရမတ္ထာယ, နိဗ္ဗာနာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဟိတာယာ**တိ တံသမ္ပာပကမဂ္ဂတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကမဂ္ဂတော ဟိ ဥတ္တရိံ ဟိတံ နာမ နတ္ထိ။ **သုခါယာ**တိ ဖလသမာပတ္တိသုခတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တတော ဥတ္တရိ သုခါဘာဝတော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ “အယံ သမာဓိ ပစ္စုပ္ပန္နသုခေါ စေဝ အာယတိဉ္စ သုခဝိပါကော”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၅; အ. နိ. ၅.၂၇; ဝိဘ. ၈၀၄)။

တထာဂတောတိအာဒီနံ ပဒါနံ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော။ **ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော**တိအာဒီသု တိဿောပိ ဝိဇ္ဇာ ဘယဘေရဝေ (မ. နိ. ၁.၃၄ အာဒယော) အာဂတနယေန, ဆပိ ဝိဇ္ဇာ ဆဠဘိညာဝသေန, အဋ္ဌပိ ဝိဇ္ဇာ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ အာဂတာတိ ဝိဇ္ဇာဟိ, သီလသံဝရာဒီဟိ, ပန္နရသဟိ စရဏဓမ္မေဟိ စ, အနညသာဓာရဏေဟိ သမ္ပန္နော သမန္နာဂတောတိ **ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော**။ သောဘနဂမနတ္တာ, သုန္ဒရံ ဌာနံ ဂတတ္တာ, သမ္မာ ဂတတ္တာ, သမ္မာ ဂဒတ္တာ စ **သုဂတော**။ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတလောကတ္တာ **လောကဝိဒူ**။ နတ္ထိ ဧတဿ ဥတ္တရောတိ **အနုတ္တရော**။ ပုရိသဒမ္မေ ပုရိသဝေနေယျေ သာရေတိ ဝိနေတီတိ **ပုရိသဒမ္မသာရထိ**။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသတီတိ **သတ္ထာ**။ သဗ္ဗဿာပိ နေယျဿ သဗ္ဗပ္ပကာရေန သယမ္ဘုဉာဏေန ဗုဒ္ဓတ္တာ **ဗုဒ္ဓေါ**တိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၃၂-၁၃၃) ဂဟေတဗ္ဗော။

သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိ။ပေ။ ပရိယောသာနကလျာဏန္တိ သော ဘဂဝါ သတ္တေသု ကာရုညံ ပဋိစ္စ ဟိတွာပိ အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ တဉ္စ ခေါ အပ္ပံ ဝါ ဗဟုံ ဝါ ဒေသေန္တော အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ ဒေသေတိ။ ကထံ? ဧကဂါထာပိ ဟိ သမန္တဘဒ္ဒကတ္တာ ဓမ္မဿ ပဌမပါဒေန အာဒိကလျာဏာ, ဒုတိယတတိယေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏာ, ပစ္ဆိမေန ပရိယောသာနကလျာဏာ။ ဧကာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ နိဒါနေန အာဒိကလျာဏံ, နိဂမနေန ပရိယောသာနကလျာဏံ, သေသေန မဇ္ဈေကလျာဏံ။ နာနာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ ပဌမေန အနုသန္ဓိနာ အာဒိကလျာဏံ, ပစ္ဆိမေန ပရိယောသာနကလျာဏံ, သေသေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏံ။ သကလောပိ ဟိ သာသနဓမ္မော အတ္တနော အတ္ထဘူတေန သီလေန အာဒိကလျာဏော, သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဖလေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏော, နိဗ္ဗာနေန ပရိယောသာနကလျာဏော။ သီလသမာဓီဟိ ဝါ အာဒိကလျာဏော, ဝိပဿနာမဂ္ဂေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏော, ဖလနိဗ္ဗာနေဟိ ပရိယောသာနကလျာဏော။ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာယ ဝါ အာဒိကလျာဏော, ဓမ္မသုဓမ္မတာယ မဇ္ဈေကလျာဏော, သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။ တံ သုတွာ တထတ္တာယ ပဋိပန္နေန အဓိဂန္တဗ္ဗာယ အဘိသမ္ဗောဓိယာ ဝါ အာဒိကလျာဏော, ပစ္စေကဗောဓိယာ မဇ္ဈေကလျာဏော, သာဝကဗောဓိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။ သုယျမာနော စေသ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနတော သဝနေနပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ အာဒိကလျာဏော, ပဋိပဇ္ဇိယမာနော သမထဝိပဿနာသုခါဝဟနတော ပဋိပတ္တိယာပိ သုခမေဝ အာဝဟတီတိ မဇ္ဈေကလျာဏော, တထာပဋိပန္နော စ ပဋိပတ္တိဖလေ နိဋ္ဌိတေ တာဒိဘာဝါဝဟနတော ပဋိပတ္တိဖလေနပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ ပရိယောသာနကလျာဏော။ နာထပ္ပဘဝတ္တာ စ ပဘဝသုဒ္ဓိယာ အာဒိကလျာဏော, အတ္ထသုဒ္ဓိယာ မဇ္ဈေကလျာဏော, ကိစ္စသုဒ္ဓိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။ တေန ဝုတ္တံ “သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိ။ပေ။ ပရိယောသာနကလျာဏ”န္တိ။

ယံ ပန ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သာသနဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဥ္စ ပကာသေတိ, နာနာနယေဟိ ဒီပေတိ, တံ ယထာနုရူပံ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထံ,** ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနံ**။ သင်္ကာသန, ပကာသန, ဝိဝရဏ, ဝိဘဇန, ဥတ္တာနီကရဏ ပညတ္တိအတ္ထပဒသမာယောဂတော သာတ္ထံ, အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသသမ္ပတ္တိယာ သဗျဉ္ဇနံ, အတ္ထဂမ္ဘီရတာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရတာဟိ တ သာတ္ထံ, ဓမ္မဂမ္ဘီရတာဒေသနာဂမ္ဘီရတာဟိ သဗျဉ္ဇနံ။ အတ္ထပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယတော တ သာတ္ထံ, ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယတော သဗျဉ္ဇနံ။ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယတော ပရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ သာတ္ထံ, သဒ္ဓေယျတော လောကိယဇနပ္ပသာဒကန္တိ သဗျဉ္ဇနံ။ ဂမ္ဘီရာဓိပ္ပာယတော သာတ္ထံ, ဥတ္တာနပဒတော သဗျဉ္ဇနံ။ ဥပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော သကလပရိပုဏ္ဏဘာဝေန **ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ,** အပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော နိဒ္ဒောသဘာဝေန **ပရိသုဒ္ဓံ,** အပိစ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂမဗျတ္တိတော **သာတ္ထံ,** ပရိယတ္တိယာ အာဂမဗျတ္တိတော **သဗျဉ္ဇနံ,** သီလာဒိပဉ္စဓမ္မက္ခန္ဓပရိပူရိယာ **ပရိပုဏ္ဏံ** , နိရုပက္ကိလေသတော နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပဝတ္တိတော လောကာမိသနိရပေက္ခတော စ **ပရိသုဒ္ဓံ,** သိက္ခတ္တယပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဗြဟ္မဘူတေဟိ သေဋ္ဌေဟိ စရိတဗ္ဗတော တေသံ စရိယဘာဝတော စ **ဗြဟ္မစရိယံ**။ တသ္မာ ''သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ။ပေ.။ ပကာသေတီ''တိ ဝုစ္စတိ။ **ပဋ္ဌမော**တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော သဗ္ဗလောကုတ္တမဘာဝတော စ ပဌမော ပုဂ္ဂလော။

တဿေဝ သတ္ထု သာဝကောတိ တဿေဝ ယထာဝုတ္တဂုဏဿ သတ္ထု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မဒေသနာယ သဝနန္တေ ဇာတော ဓမ္မသေနာပတိသဒိသော သာဝကော, န ပူရဏာဒိ ဝိယ ပဋိညာမတ္တေန သတ္ထု သာဝကော။ **ပါဋိပဒေ**တိ ပဋိပဒာသင်္ခါတေန အရိယမဂ္ဂေန အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတော ဘဂဝတော ပါဋိပဒော, အနိဋ္ဌိတပဋိပတ္တိကိစ္စော ပဋိပဇ္ဇမာနောတိ အတ္ထော။ သုတ္တဂေယျာဒိ ပရိယတ္တိဓမ္မော ဗဟုံ သုတော ဧတေနာတိ **ဗဟုဿုတော** ။ ဟတိမောက္ခသံဝရာဒိသီလေန စေဝ အာရညိကင်္ဂါဒိဓုတင်္ဂဝတေဟိ စ ဥပပန္နော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတောတိ **သီလဝတူပပန္နော**။ ဣတိ ဘဂဝါ ''လောကာနုကမ္ပာ နာမ ဟိတဇ္ဈာသယေန ဓမ္မဒေသနာ, သာ စ ဣမေသု ဧဝ တီသု ပုဂ္ဂလေသု ပဋိဗဒ္ဓါ''တိ ဒဿေတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ကထာသု **တဿန္ဝယော** တိ တဿေဝ သတ္ထု ပဋိပတ္တိယာ ဓမ္မဒေသနာယ စ အနုဂမနေန တဿန္ဝယော အနုဇာတော။ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ သပရသန္တာနေသု ဓမ္မာလောကသင်္ခါတာယ ပဘာယ ကရဏတော **ပဘင်္ကရာ။ ဓမ္မမုဒီရယန္တာ**တိ စတုသစ္စဓမ္မံ ကထေန္တာ။ **အပာပုရန္တိ** တိ ဥဂ္ဃာဋေန္တိ။ **အမတဿ** နိဗ္ဗာနဿ။ **ဒွါရံ** အရိယမဂ္ဂံ။ **ယောဂက္ခေမာ**တိ ကာမယောဂါဒိတော။ **သတ္ထဝါဟေနာ** တိ ဝေနေယျသတ္တဝါဟနတော ဘဝကန္တာရနိတ္ထရဏတော သတ္ထဝါဟော, ဘဂဝါ, တေန သတ္ထဝါဟေန။ **သုဒေသိတံ မဂ္ဂမနုက္ကမန္တိ** တိ တေန သမ္မာ ဒေသိတံ အရိယမဂ္ဂံ တဿ ဒေသနာနုသာရေန အနုဂစ္ဆန္တိ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ **ဣဓေဝ**တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဉ္စမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အသုဘာနုပဿီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၅. ဆဋ္ဌေ **အသုဘာနုပဿီ** တိ အသုဘံ အနုပဿန္တာ ဒွတ္တိံသာကာရဝသေန စေဝ ဥဒ္ဓုမာတကာဒီသု ဂဟိတနိမိတ္တဿ ဥပသံဟရဏဝသေန စ ကာယသ္မိံ အသုဘံ အသုဘာကာရံ အနုပဿကာ ဟုတွာ ဝိဟရထ။ **အာနာပာနဿတီ**တိ အာနာပာနေ သတိ, တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ သတိ, အဿာသပဿာသပရိဂ္ဂဟိကာ သတီတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှေတံ ''အာနန္တိ အဿာသော, နော ပဿာသော။ ဟာနန္တိ ပဿာသော, နော အဿာသော''တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၆၀)။

တေတိ တုမှာကံ။ **အဇ္ဈတ္တန္တိ** ဣဓ ဂောစရဇ္ဈတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ **ပရိမုခန္တိ** အဘိမုခံ။ **သူပဋ္ဌိတာ** တိ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတာ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – အာနာပာနဿတိ စ တုမှာကံ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတူတိ။ အထ ဝါ **ပရိမုခန္တိ** ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာနံ။ ဝုတ္တဉှေတံ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ – ''ပရီတိ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော, မုခန္တိ နိယျာနဋ္ဌော, သတီတိ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌော, တေန ဝုစ္စတိ ပရိမုခံ သတိ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၆၄)။ ဣမိနာ စတုသတိပဋ္ဌာနသောဠသပဘေဒါ အာနာပာနဿတိကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဧဝံ သင္ခေပေနေဝ ရာဂစရိတဝိတက္ကစရိတာနံ သပ္ပာယံ ပဋိကူလမနသိကာရကာယာနုပဿနာဝသေန သမထကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ ဥပဒိသိတွာ ဣဒါနိ သုဒ္ဓဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနမေဝ ဒဿေန္တော **“သဗ္ဗသင္ခါရေသု အနိစ္စာနုပဿီနော ဝိဟရထာ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ အနိစ္စံ, အနိစ္စလက္ခဏံ, အနိစ္စာနုပဿနာ, အနိစ္စာနုပဿီတိ ဣဒံ စတုက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟုတွာ, အဘာဝတော, ဥဒယဗ္ဗယယောဂတော, တာဝကာလိကတော, နိစ္စပဋိက္ခေပတော စ ခန္ဓပဉ္စကံ **အနိစ္စံ** နာမ။ တဿ ယော ဟုတွာ အဘာဝတာကာရော, တံ **အနိစ္စလက္ခဏံ** နာမ။ တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ **အနိစ္စာနုပဿနာ**။ တံ အနိစ္စန္တိ ဝိပဿကော **အနိစ္စာနုပဿီ**။ ဧတ္ထ စ ဧကာဒသဝိဓာ အသုဘကထာ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ဟာပေတွာ, သောဠသဝတ္ထုကာ စ အာနာပာနကထာ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဟာပေတွာ, ဝိပဿနာကထာ စ ဝိတ္ထာရတော ဝတ္တဗ္ဗာ, သာ ပန သဗ္ဗာကာရတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၃၇-၇၄၀) ကထိတာတိ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣဒါနိ အသုဘာနုပဿနာဒီဟိ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗံ ဖလဝိသေသံ ဒဿေတုံ **“အသုဘာနုပဿီန”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုဘာယ ဓာတုယာ**တိ သုဘာဘာဝေ, သုဘနိမိတ္တေတိ အတ္ထော။ **ရာဂါနုသယော**တိ သုဘာရမ္မဏေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟော ကာမရာဂါနုသယော။ သော ကေသာဒီသု ဥဒ္ဓုမာတကာဒီသု စ အသုဘာနုပဿီနံ အသုဘနိမိတ္တံ ဂဟေတွာ တတ္ထ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ တံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အဓိဂတေန အနာဂါမိမဂ္ဂေန **ပဟီယတိ,** သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိဇ္ဇိယတီတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှေတံ “အသုဘာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ကာမရာဂဿ ပဟာနာယာ”တိ (အ. နိ. ၉.၃; ဥဒာ. ၃၁)။ **ဗာဟိရာ**တိ ဗဟိဒ္ဓါဝတ္ထုကတ္တာ အနတ္ထာဝဟတ္တာ စ ဗာဟိရာ ဗဟိဘူတာ။ **ဝိတက္ကာသယာ**တိ ကာမသင္ကပ္ပာဒိမိစ္ဆာဝိတက္ကာ။ တေ ဟိ အပ္ပဟီနာ အာသယာနုဂတာ သတိ ပစ္စယသမဝါယေ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဝိတက္ကာသယာတိ ဝုတ္တာ။ ကာမဝိတက္ကော စေတ္ထ ကာမရာဂဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတော တေတိ တဒဝသေသာ ဝိတက္ကာ ဧဝ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဝိဃာတပက္ခိကာ**တိ ဒုက္ခဘာဂိယာ, ဒုက္ခာဝိဃာတနိဗ္ဗတ္တနကာ ဝါ။ **တေ န ဟောန္တီ**တိ တေ ပဟီယန္တိ။ ဗျာပာဒဝိတက္ကော, ဝိဟိံသာဝိတက္ကော, ဉာတိဝိတက္ကော, ဇနပဒဝိတက္ကော, အမရာဝိတက္ကော, အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော, လာဘသက္ကာရသိလောကပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော, ပရာနုဒ္ဒယတာပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကောတိ အဋ္ဌ, ကာမဝိတက္ကေန သဒ္ဓိံ နဝဝိဓာ မဟာဝိတက္ကာ အာနာပာနဿတိသမာဓိနာ တန္နိဿိတာယ စ ဝိပဿနာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိက္ခမ္ဘိတာ။ တံ ပါဒကံ ကတွာ အဓိဂတေန အရိယမဂ္ဂေန ယထာရဟံ အနဝသေသတော ပဟီယန္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “အာနာပာနဿတိ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဝိတက္ကုပစ္ဆေဒာယာ”တိ (အ. နိ. ၉.၃; ဥဒာ. ၃၁)။

ယာ အဝိဇ္ဇာ, သာ ပဟီယတီတိ ယာ သစ္စသဘာဝပဋိစ္ဆာဒိနီ သဗ္ဗာနတ္ထကာရီ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ မူလဘူတာ အဝိဇ္ဇာ, သာ အနိစ္စာနုပဿီနံ ဝိဟရတံ သမုစ္ဆိဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ကိရ ဘဂဝတာ အနိစ္စာကာရတော ဝုဋ္ဌိတဿ သုက္ခဝိပဿကခီဏာသဝဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ တဿာယံ သင္ခေပတ္ထော – တေဘူမကေသု သဗ္ဗသင္ခါရေသု အနိစ္စာဒိတော သမ္မသနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဝိပဿန္တာနံ ယဒါ အနိစ္စန္တိ ပဝတ္တမာနာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ မဂ္ဂေန ဃဋီယတိ, အနုက္ကမေန အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေသံ အနိစ္စာနုပဿီနံ ဝိဟရတံ အဝိဇ္ဇာ အနဝသေသတော ပဟီယတိ, အရဟတ္တမဂ္ဂဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။ **အနိစ္စာနုပဿီနံ ဝိဟရတ**န္တိ ဣဒံ အနိစ္စလက္ခဏဿ တေသံ ပါကဋဘာဝတော ဣတရဿ လက္ခဏဒွယဿ ဂဟဏေ ဥပါယဘာဝတော စ ဝုတ္တံ, န ပန ကေဝလံ လက္ခဏဿ အနုပဿိတဗ္ဗတော။ ဝုတ္တဉှေတံ “ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ, ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ”တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅)။ အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ “အနိစ္စသညိနော ဟိ, မေဃိယ, အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိ, အနတ္တသညီ အသ္မိမာနသမုဂ္ဃာတံ ပါပုဏာတီ”တိ။

ကထာသု **အာနာပာနေ ပဋိဿတော**တိ အာနာပာနနိမိတ္တသ္မိံ ပဋိ ပဋိ သတော, ဥပဋ္ဌိတဿတီတိ အတ္ထော။ **ပဿန္တိ** အာသဝက္ခယဉာဏစက္ခုနာ သင္ခါရူပသမံ နိဗ္ဗာနံ ပဿန္တော။ **အာတာပီ သဗ္ဗဒာ**တိ အန္တရာဝေါသာနံ အနာပဇ္ဇိတွာ အသုဘာနုပဿနာဒီသု သတတံ အာတာပီ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော, တတော ဧဝ **ယတော** ယတမာနော, နိယတော ဝါ သမ္မတ္တနိယာမေန **တတ္ထ** သဗ္ဗသင္ခါရသမထေ နိဗ္ဗာနေ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိယာ ဝိမုစ္စတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၆. သတ္တမေ **ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နဿာ** တိ ဧတ္ထ ဓမ္မော နာမ နဝဝိဓော လောကုတ္တရဓမ္မော, တဿ ဓမ္မဿ အနုဓမ္မော သီလဝိသုဒ္ဓိအာဒိ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာဓမ္မော, တံ ဓမ္မာနုဓမ္မံ ပဋိပန္နဿ အဓိဂန္တုံ ပဋိပဇ္ဇမာနဿ။ **အယမနုဓမ္မော ဟောတီ**တိ အယံ အနုစ္ဆဝိကသဘာဝေါ ပတိရူပသဘာဝေါ ဟောတိ။ **ဝေယျာကရဏာယာ** တိ ကထနာယ။ **ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နောယန္တိ** ယန္တိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယေန အနုဓမ္မေန တံ ဓမ္မာနုဓမ္မံ ပဋိပန္နောတိ ဗျာကရမာနော သမ္မဒေဝ ဗျာကရေယျ, သော နာမ သိယာ, န တတောနိအနံ ဝိညူဟိ ဂရဟိတဗ္ဗော သိယာတိ။ **ယန္တိ** တ ကိရိယာပရာမသနံ, တေနေတံ ဒဿေတိ "ယဒိဒံ ဓမ္မဿေဝ ဘာသနံ, ဓမ္မဝိတက္ကဿေဝ စ ဝိတက္ကနံ တဒုဘယာဘာဝေ ဉာဏုပေက္ခာယ, အယံ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္နဿ ဘိက္ခုနော တထာရူပေဟ အယန္တိ ကထနာယာနုရူပဟေတု အနုစ္ဆဝိကကာရဏံ။ **ဘာသမာနော ဓမ္မံယေဝ ဘာသေယျာ** တိ ကထေန္တော စေ ဒသကထာဝတ္ထုဓမ္မံယေဝ ကထေယျ, န တပ္ပဋိပက္ခမဟိစ္ဆတာဒိအဓမ္မံ။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ –

> "ယာယံ ကထာ အဘိသလ္လေခိကာ စေတောဝိဝရဏသပ္ပာယာ ဧကန္တနိဗ္ဗိဒာယ ဝိရာဂါယ နိရောဓာယ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္ဗောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ သေယျထိဒံ – အပ္ပိစ္ဆကထာ, သန္တုဋ္ဌိကထာ, ပဝိဝေကကထာ, အသံသဂ္ဂကထာ, ဝီရိယာရမ္ဘကထာ, သီလကထာ, သမာဓိကထာ, ပညာကထာ, ဝိမုတ္တိကထာ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကထာ , ဧဝရူပါယ ကထာယ နိကာမလာဘီ ဟောတိ အကိစ္ဆလာဘီ အကသိရလာဘီ"တိ (အ. နိ. ၉.၃; ဥဒါ. ၃၁)။

အဘိသလ္လေခိကာယ ကထာယ လာဘီ ဧဝ ဟိ တံ ဘာသေယျ။ တေန ကလျာဏမိတ္တသမ္ပဒာ ဒဿိတာ။

ဓမ္မဝိတက္ကန္တိ နေက္ခမ္မဝိတက္ကာဒိံ ဓမ္မတော အနပေတံ ဝိတက္ကယတော "သီလာဒိပဋိပဒံ ပရိပူရေဿာမီ"တိ ဥပရူပရိ ဥဿာဟော အဘိဝမ္ဗိဿတိ။ သော ပန ဝိတက္ကော သီလာဒီနံ အနုပကာရဓမ္မေ ဝဇ္ဇေတွာ ဥပကာရဓမ္မေ အနုဗြူဟနဝသေန ဟာနဘာဂိယဘာဝံ အပနေတွာ ဌိတိဘာဂိယဘာဝေပိ အဋ္ဌတွာ ဝိသေသဘာဂိယတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယတဉ္စ ဟပနဝသေန ပဝတ္တိယာ အနေကပ္ပဘေဒေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နော အဓမ္မဝိတက္ကန္တိ** ကာမဝိတက္ကံ နော ဝိတက္ကေယျာတိ အတ္ထော။ **တဒုဘယံ တ ပနာ**တိ ယဒေတံ ပရေသံ အနုဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဓမ္မဘာသနံ အတ္တနော အနုဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဓမ္မဝိတက္ကနဉ္စ ဝုတ္တံ။ အထ တ ပန တံ ဥဘယံ **အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ** အပ္ပဋိပဇ္ဇိတွာ အကတွာ။ **ဥပေက္ခကော** တိ တထာပဋိပတ္တိယံ ဥဒာသီနော သမထဝိပဿနာဘာဝနမေဝ အနုဗြူဟန္တော ဝိဟရေယျ, သမထပဋိပတ္တိယံ ဥပေက္ခကော ဟုတွာ ဝိပဿနာယမေဝ ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟရေယျ။ ဝိပဿနမ္ပိ ဥဿုက္ကာပေတွာ တတ္ထပိ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏဝသေန ဥပေက္ခကော ယာဝ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂေန ဃဋိယတိ, တာဝ ယထာ တံ တိက္ခံ သူရံ ပသန္နံ ဟုတွာ ဝဟတိ, တထာ ဝိဟရေယျ သတော သမ္ပဇာနောတိ။

ကထာသု သမထဝိပဿနာဓမ္မော အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရာမော ဧတဿာတိ **ဓမ္မာရာမော** ။ တသ္မိံယေဝ ဓမ္မေ ရတောတိ **ဓမ္မရတော**။ တဿေဝ ဓမ္မဿ ပုနပ္ပုနံ ဝိစိန္တနတော **ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ** တံ ဓမ္မံ အာဝဇ္ဇေန္တော, မနသိ ကရောန္တောတိ အတ္ထော။ **အနုဿရ** န္တိ တမေဝ ဓမ္မံ ဥပရူပရိဘာဝနာဝသေန အနုဿရန္တော။ အထ တ ဝိမုတ္တာယတနသီသေ ဌတွာ ပရေသံ ဒေသနာဝသေန သီလာဒိဓမ္မော အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရာမော ဧတဿာတိ **ဓမ္မာရာမော**။ တထေဝ တသ္မိံ ဓမ္မေ ရတော အဘိရတောတိ **ဓမ္မရတော**။ တေသံယေဝ သီလာဒိဓမ္မာနံ ဂတိယော သမန္နေဝသန္တော ကာမဝိတက္ကာဒီနံ ဩကာသံ အဒတွာ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒိဓမ္မံယေဝ အနုဝိစိန္တနတော **ဓမ္မံ အနုဝိစိန္တယံ** ။ တဒုဘယံ တ ပန ဩဠာရိကတော ဒဟန္တော အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ သမထဝိပဿနာဓမ္မမေဝ ဥပရူပရိ ဘာဝနာဝသေန အနုဿရန္တော အနုဗြူဟနဝသေန ပဝတ္တေန္တော။ **သဒ္ဓမ္မာ** တိ သတ္တတိံသပ္ပဘေဒါ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ နဝဝိဓ လောကုတ္တရဓမ္မာ စ **န ပရိဟာယတိ,** န စိရဿေဝ တံ အဓိဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။

ဣအာနိ တဿ အနုဿရဏဝိဓိံ ဒဿေန္တော **"စရံ တ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စရံ တ**တိ ဘိက္ခာစာရဝသေန စ င်္ကမနဝသေန စ စရန္တော တ။ **ယဒိ တ တိဋ္ဌ** န္တိ တိဋ္ဌန္တော တ **နိသိန္နော** တ, **ဥဒ တ သယ**န္တိ သယန္တော တ။ ဧဝံ စတူသုပိ ဣရိယာပထေသု။ **အဇ္ဈတ္တံ သမယံ စိတ္တ** န္တိ ယထာဝုတ္တေ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတေ ဂောစရဇ္ဈတ္တေ

အတ္တာနော စိတ္တံ ရာဂါဒိကိလေသာနံ ဝူပသမနဝသေန ပဇဟနဝသေန သမယံ သမေန္တော။ **သန္တိမေတဓိဂစ္ဆတီ** တိ အစ္စန္တသန္တိံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဟာပုဏာတီတိ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အန္ဓကရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၇. အဋ္ဌမေ **အကုသလဝိတက္ကာ** တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာ ဝိတက္ကာ။ **အန္ဓကရဏာ**တိအာဒီသု ယဿ သယံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တံ ယထာဘူတဒဿနနိဝါရဏေန အန္ဓံ ကရောန္တီတိ **အန္ဓကရဏာ**။ န ပညာစက္ခုံ ကရောန္တီတိ **အစက္ခုကရဏာ**။ အညာဏံ ကရောန္တီတိ **အညာဏကရဏာ။ ပညာနိရောဓိကာ**တိ ကမ္မဿကတာပညာ, ဈာနပညာ, ဝိပဿနာပညာတိ ဣမာ တိဿော ပညာ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန နိရောဓေန္တီတိ ပညာနိရောဓိကာ။ အနိဋ္ဌဖလဒါယကတ္တာ ဒုက္ခသင်္ခာတဿ ဝိဃာတဿ ပက္ခေ ဝတ္တန္တီတိ **ဝိဃာတပက္ခိကာ** ။ ကိလေသနိဗ္ဗာနံ န သံဝတ္တယန္တီတိ **အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကာ**။

ကာမဝိတက္ကော တိ ကာမပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ သော ဟိ ကိလေသကာမသဟိတော ဟုတွာ ဝတ္ထုကာမေသု ပဝတ္တတိ။ ဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ဗျာပါဒဝိတက္ကော** ။ ဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ဝိဟိံသာဝိတက္ကော**။ ဣမေ ဒွေဝ စ သတ္တေသုပိ သင်္ခါရေသုပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ကာမဝိတက္ကော ဟိ ပိယမနာပေ သတ္တေ တ သင်္ခါရေ တ ဝိတက္ကေန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဗျာပါဒဝိတက္ကော အပ္ပိယေ အမနာပေ သတ္တေ တ သင်္ခါရေ တ ကုဇ္ဈိတွာ ဩလောကနကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နာသနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝိဟိံသာဝိတက္ကော သင်္ခါရေသု န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သင်္ခါရာ ဒုက္ခာပေတဗ္ဗာ နာမ နတ္ထိ, "ဣမေ သတ္တာ ဟညန္တု တ ဗဇ္ဈန္တု တ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တု တ ဝိနဿန္တု တ မာ တ အဟေသု"န္တိ စိန္တနကာလေ ပန သတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဣမေယေဝ ပန ကာမသင်္ကပ္ပာဒယော။ အတ္ထတော ဟိ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ ကာမသင်္ကပ္ပာဒီနဉ္စ နာနာကရဏံ နတ္ထိ, တံသမ္ပယုတ္တာ ပန သညာဒယော ကာမသညာဒယော။ ကာမဓာတုအာဒီနံ ပန ယသ္မာ ဟာဋ္ဌိယံ –

"ကာမပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော။ပေ.။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော, အယံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု, သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ ကာမဓာတု။ ဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော။ပေ.။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော, အယံ ဝုစ္စတိ ဗျာပါဒဓာတု။ ဒသသု အာဃာတဝတ္ထူသု စိတ္တဿ အာဃာတော ပဋိဃာတော။ပေ.။ အနတ္တမနတာ စိတ္တဿ, အယံ ဝုစ္စတိ ဗျာပါဒဓာတု။ ဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော , အယံ ဝုစ္စတိ ဝိဟိံသာဓာတု။ ဣဓေကစ္စော ပာဏိနာ တ လေဍ္ဍုနာ တ ဒဏ္ဍေန တ သတ္ထေန တ ရဇ္ဇုယာ တ အညတရညတရေန သတ္တေ ဝိဟေဌေတိ, အယံ ဝိဟိံသာဓာတူ"တိ (ဝိဘ. ၁၈၂, ၉၁၀) –

အာဂတတ္တာ ဝိသေသော လဗ္ဘတိ။

တတ္ထ ဒွေဝ ကထာ သဗ္ဗသင်္ဂာဟိကာ စ အသမ္ဘိန္နာ စ။ တတ္ထ ကာမဓာတုယာ ဂဟိတာယ ဣတရာ ဒွေပိ ဂဟိတာ နာမ ဟောန္တိ။ တတော ပန နီဟရိတွာ အယံ ဗျာပါဒဓာတု, အယံ ဝိဟိံသာဓာတူတိ ဒဿေတီတိ အယံ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကာ နာမ။ ကာမဓာတုံ ကထေန္တော ပန ဘဂဝါ ဗျာပါဒဓာတုံ ဗျာပါဒဓာတုဋ္ဌာနေ , ဝိဟိံသာဓာတုံ ဝိဟိံသာဓာတုဋ္ဌာနေ ဌပေတွာဝ အဝသေသံ ကာမဓာတု နာမာတိ ကထေသီတိ အယံ အသမ္ဘိန္နကထာ နာမ။

သုက္ကပက္ခေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **နေက္ခမ္မဝိတက္ကော**။ သော အသုဘပုဗ္ဗဘာဂေ ကာမာဝစရော ဟောတိ, အသုဘဈာနေ ရူပါဝစရော, တံ ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂဖလကာလေ လောကုတ္တရော။ အဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **အဗျာပါဒဝိတက္ကော** ။ သော မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေ ကာမာဝစရော ဟောတိ, မေတ္တာဈာနေ ရူပါဝစရော, တံ ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂဖလကာလေ လောကုတ္တရော။ အဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **အဝိဟိံသာဝိတက္ကော** ။ သော ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေ ကာမာဝစရော, ကရုဏာဈာနေ ရူပါဝစရော, တံ ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂဖလကာလေ လောကုတ္တရော။ ယဒါ ပန

အလောဘော သီသံ ဟောတိ, တအ က္လတရေ ဒ္ဒေ၀ တဒန္ဒတယိကာ ဟောန္တိ။ ယအ မေတ္တာ သီသံ ဟောတိ, တအ က္လတရေ ဒ္ဒေ၀ တဒန္ဒတယိကာ ဟောန္တိ။ ယအ ကရုဏာ သီသံ ဟောတိ, တအ က္လတရေ ဒ္ဒေ၀ တဒန္ဒတယိကာ ဟောန္တိ။

က္လမေယေ၀ ပန နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒယော။ အတ္ထတော ဟိ နေက္ခမ္မဝိတက္ကာဒီနံ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒီနဥ္စ နာနာကရဏံ နတ္ထိ, တံသမ္ပယုတ္တာ ပန သညာဒယော နေက္ခမ္မသညာဒယော။ နေက္ခမ္မဓာတုအာဒီနံ ပန ယသ္မာ ဟဋ္ဌိယံ –

> "နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပော, အယံ ဝုစ္စတိ နေက္ခမ္မဓာတု, သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မဓာတု။ အဗျာပာဒပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပော, အယံ ဝုစ္စတိ အဗျာပာဒဓာတု။ ယာ သတ္တေသု မေတ္တိ မေတ္တာယနာ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ , အယံ ဝုစ္စတိ အဗျာပာဒဓာတု။ အဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပော – အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဟိံသာဓာတု။ ယာ သတ္တေသု ကရုဏာ ကရုဏာယနာ ကရုဏာစေတောဝိမုတ္တိ – အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဟိံသာဓာတူ"တိ။ (ဝိဘ. ၁၈၂) –

အာဂတတ္တာ ဝိသေသော လဗ္ဘတိ။ က္လဓာပိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကာ, အသမ္ဘိန္နာတိ ဒ္ဒေ၀ ကထာ ဝုတ္တနယေနေ၀ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သေသံ သုဝိညေယျမေ၀။

ကထာသု **ဝိတက္ကယေ**တိ ဝိတက္ကေယျ။ **နိရာကရေ**တိ အတ္တနော သန္တာနတော နီဟရေယျ ဝိနောဒေယျ, ပဇဟေယျာတိ အတ္ထော။ **သဝေ ဝိတက္ကာနိ ဝိစာရိတာနိ, သမေတိ ဝုဋ္ဌိ၀ ရဇံ သမူဟတ** န္တိ ယထာ နာမ ဂိမ္ဟာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ ပထဝိယံ သမူဟတံ သမန္တတော ဥဋ္ဌိတံ ရဇံ မဟာတော အကာလမေဃသ္သ ဝဿတော ဝုဋ္ဌိ ဌာနသော ဝူပသမေတိ, ဧဝမေ၀ သော ယောဂါဝစရော ဝိတက္ကာနိ မိစ္ဆာဝိတက္ကေ စ ဝိစာရိတာနိ တံသမ္ပယုတ္တဝိစာရေ စ သမေတိ ဝူပသမေတိ သမုစ္ဆိန္ဒတိ။ တထာဘူတော စ **ဝိတက္ကူပသမေန စေတသာ** သဗ္ဗေသံ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ ဥပသမနတော ဝိတက္ကူပသမေန အရိယမဂ္ဂစိတ္တေန။ **က္လဓေ၀** ဒိဋ္ဌေ၀ ဓမ္မေ, **သန္တိပဒံ** နိဗ္ဗာနံ, **သမဇ္ဈဂါ** သမဓိဂတော ဟောတီတိ။

အဋ္ဌမသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အန္တရာမလသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ

၈၈. န၀မေ **အန္တရာမလာ** တိ ဧတ္ထ **အန္တရာ** သဒ္ဒော –

> "နဒီတီရေသု သဏ္ဌာနေ၊ သဘာသု ရထိယာသု စ။
> ဇနာ သင်္ဂမ္မ မန္တေန္တိ၊ မဥ္စ တဥ္စ ကိမန္တရ"န္တိ။ –

အာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၂၈) ကာရဏေ အာဂတော။ "အဒ္ဒသာ မံ, ဘန္တေ, အညတရာ က္လတ္ထိ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယ ဘာဇနံ ဓော၀န္တီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၄၉) ခဏေ။ "အပိစာယံ တပောအ ဒ္ဒိန္နံ မဟာနိရယာနံ အန္တရိကာယ အာဂစ္ဆတီ"တိအာဒီသု (ဟရာ. ၂၃၁) ဝိဝရေ။

> "ပီတ၀တ္ထေ ပီတဓဇေ၊ ပီတာလင်္ကာရဘူသိတေ။
> ပီတန္တရာဟိ ဝဂ္ဂူဟိ၊ အပိဠန္ဓာ၀ သောဘသီ"တိ။ –

အာဒီသု (ဝိ. ၀. ၆၅၈) ဥတ္တရိသာဋကေ။ "ယဿန္တရတော န သန္တိ ကောပာ"တိအာဒီသု (ဥဒ. ၂၀) စိတ္တေ။ က္လဓာပိ စိတ္တေ ဧ၀ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ အန္တရေ စိတ္တေ ဘ၀ **အန္တရာ** ။ ယသ္မိံ သန္တာနေ ဥပ္ပန္နာ, တဿ မလိနဘာ၀ ကရဏတော **မလာ**။ တတ္ထ မလံ နာမ ဒုဝိဓံ – သရီရမလံ, စိတ္တမလန္တိ။ တေသု သရီရမလံ သေဒဇလ္လိကာဒိ သရီရေ နိဗ္ဗတ္တံ, တတ္ထ လဂ္ဂံ အာဂန္တုကရဇဥ္စ, တံ ဥဒကေနပိ နီဟရဏီယံ, န တထာ သံကိလေသိကံ။ စိတ္တမလံ ပန ရာဂါဒိသံကိလေသိကံ, တံ အရိယမဂ္ဂေနေ၀ နီဟရဏီယံ။ ဝုတ္တဥ္စေဟေတံ ပောရာဏေဟိ –

“ရူပေန သံကိလိဋ္ဌေန၊ သံကိလိဿန္တိ မာဏဝါ။
ရူပေ သုဒ္ဓေ ဝိသုဇ္ဈန္တိ၊ အနက္ခာတံ မဟေသိနာ။

“စိတ္တေန သံကိလိဋ္ဌေန၊ သံကိလိဿန္တိ မာဏဝါ။
စိတ္တေ သုဒ္ဓေ ဝိသုဇ္ဈန္တိ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ မဟေသိနာ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၆)။

တေနာဟ ဘဂဝါ “စိတ္တသံကိလေသာ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ, စိတ္တဝေါဒါနာ ဝိသုဇ္ဈန္တီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၁၀၀)။ တသ္မာ ဘဂဝါ ဣဓာပိ စိတ္တမလဝိသောဓနာယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေန္တော “တယောမေ, ဘိက္ခဝေ, အန္တရာမလာ”တိ အာဟ။

ယထာ စေတေ လောဘာဒယော သတ္တာနံ စိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ မလိနဘာဝကရာ နာနပ္ပကာရသံကိလေသဝိဓာယကာတိ အန္တရာမလာ, ဧဝံ ဧကတော ဘုဉ္ဇိတွာ, ဧကတော သယိတွာ, ဩတာရဂဝေသီ အမိတ္တသတ္တု ဝိယ စိတ္တေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ သတ္တာနံ နာနာဝိဓအနတ္ထာဝဟာ, နာနပ္ပကာရဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တကာတိ ဒဿေန္တော **“အန္တရာအမိတ္တာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ မိတ္တပဋိပက္ခတော **အမိတ္တာ,** သပတ္တကိစ္စကရဏတော **သပတ္တာ,** ဟိံသနတော **ဝဓကာ,** ဥဇုဝိပစ္စနီကတော **ပစ္စတ္ထိကာ**။

တတ္ထ ဒွီဟိ အာကာရေဟိ လောဘာဒီနံ အမိတ္တာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝေရီပုဂ္ဂလော ဟိ အန္တရံ လဘမာနော အတ္တနော ဝေရိဿ သတ္ထေန ဝါ သီသံ ဟတေတိ, ဥပာယေန ဝါ မဟန္တံ အနတ္ထံ ဥပ္ပာဒေတိ။ ဣမေ စ လောဘာဒယော ပညာသီသဟတနေန ယောနိသမ္ပဋိဟဒနေန စ တာဒိသံ တတော ဗလဝတရံ အနတ္ထံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ။ ကထံ? စက္ခုဒွါရာဒီသု ဟိ ဣဋ္ဌာဒီသု အာရမ္မဏေသု အာပာထဂတေသု ယထာရဟံ တာနိ အာရဗ္ဘ လောဘာဒယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဧတ္တာဝတာဿ ပညာသီသံ ဟတိတံ နာမ ဟောတိ။ သောတဒွါရာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ တာဝ ပညာသီသဟတနတော အမိတ္တာဒိသဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ လောဘာဒယော ပန ကမ္မနိဒါနာ ဟုတွာ အဏ္ဍဇာဒိဘေဒာ စတဿော ယောနိယော ဥပနေန္တိ။ တဿ ယောနိဥပဂမနမူလကာနိ ပဉ္စဝီသတိ မဟာဘယာနိ ဒွတ္တိံသ ကမ္မကရဏာနိ စ အာဂတာနေဝ ဟောန္တိ။ ဧဝံ ယောနိသမ္ပဋိဟဒနတောပိ နေသံ အမိတ္တာဒိသဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣတိ လောဘာဒယော အမိတ္တာဒိသဒိသတာယ စိတ္တသမ္ဘူတတာယ စ “အန္တရာအမိတ္တာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တာ။ အပိစ အမိတ္တေဟိ ကာတုံ အသက္ကုဏေယျံ လောဘာဒယော ကရောန္တိ, အမိတ္တာဒိဘာဝေ စ လောဘာဒီဟိ ဇာယတီတိ တေသံ အမိတ္တာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ဒိသော ဒိသံ ယန္တံ ကယိရာ၊ ဝေရီ ဝါ ပန ဝေရိနံ။
မိစ္ဆာပဏိဟိတံ စိတ္တံ၊ ပာပိယော နံ တတော ကရေ”တိ။ (ဓ. ပ. ၄၂; ဥဒာ. ၃၃)။

ကထာသု အတ္တနော ပရေသဉ္စ အနတ္ထံ ဇနေတီတိ **အနတ္ထဇနနော**။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ယဒပိ လုဒ္ဓော အဘိသင္ခရောတိ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ တဒပိ အကုသလံ; ယဒပိ လုဒ္ဓော လောဘေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော ပရဿ အသတာ ဒုက္ခံ ဥပ္ပာဒေတိ ဝဓေန ဝါ ဗန္ဓေန ဝါ ဇာနိယာ ဝါ ဂရဟာယ ဝါ ပဗ္ဗာဇနာယ ဝါ ဗလဝမှိ ဗလတ္ထော ဣတိ, တဒပိ အကုသလံ, ဣတိဿမေ လောဘဇာ လောဘနိဒါနာ လောဘသမုဒယာ လောဘပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တီ”တိ (အ. နိ. ၃.၇၀)။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ –

“ရတ္တော ခော, ဗြာဟ္မဏ, ရာဂေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော အတ္တဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ, ပရဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ, ဥဘယဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ, စေတသိကမ္ပိ ဒုက္ခံ ဒောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေတီ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၃.၅၄)။

စိတ္တပ္ပကောပနော တိ စိတ္တသင္ခေါဘနော။ လောဘော ဟိ လောဘနီယေ ဝတ္ထုသ္မိံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော စိတ္တံ ခောဘေန္တော ပကောပေန္တော ဝိပရိဏာမေန္တော ဝိကာရံ အာပာဒေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပသာဒါဒိဝသေန ပဝတ္တိတုံ န ဒေတိ။ **ဘယမန္တရတော ဇာတံ, တံ ဇနော နာဝဗုဇ္ဈတီ** တိ တံ လောဘသင္ခာတံ အန္တရတော အဗ္ဘန္တရေ အတ္တနော စိတ္တေယေဝ ဇာတံ အနတ္ထဇနနစိတ္တပ္ပကောပနာဒိ ဘယံ ဘယဟေတုံ အယံ ဗာလမဟာဇနော နာဝဗုဇ္ဈတိ န ဇာနာတီတိ။

လုဒ္ဓော အတ္ထံ န ဇာနာတီ တိ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒိဘေဒံ အတ္ထံ ဟိတံ လုဒ္ဓပုဂ္ဂလော ယထာဘူတံ န ဇာနာတိ။ **ဓမ္မံ န ပဿတီ** တိ ဒသကုသလကမ္မပထဓမ္မမ္ပိ လုဒ္ဓော လောဘေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော န ပစ္စက္ခတော န ဇာနာတိ, ပဂေဝ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

“ရတ္တော ခော, ဗြာဟ္မဏ, ရာဂေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော အတ္တတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ, ပရတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ, ဥဘယတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတီ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၃.၅၅)။

အန္ဓတမန္တိ အန္ဓဘာဝကရံ တမံ။ **ယန္တိ** ယတ္ထ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟိ ဧတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ယသ္မိံ ကာလေ လောဘော သဟတေ အဘိဘဝတိ နရံ, အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတီတိ။ **ယန္တိ** ဝါ ကာရဏဝစနံ။ ယသ္မာ လောဘော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နရံ သဟတေ အဘိဘဝတိ, တသ္မာ အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတီတိ ယောဇနာ, ယ-တ-သဒ္ဒာနံ ဧကန္တသမ္ဗန္ဓဘာဝတော။ အထ ဝါ **ယန္တိ** ကိရိယာပရာမသနံ, “လောဘော သဟတေ”တိ ဧတ္ထ ယဒေတံ လောဘဿ သဟနံ အဘိဘဝနံ ဝုတ္တံ။ ဧတံ အန္ဓဘာဝကရဿ တမဿ ဂမနံ ဥပ္ပာဒေတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ယံ နရံ လောဘော သဟတေ အဘိဘဝတိ, တဿ အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ, တတော စ လုဒ္ဓော အတ္ထံ န ဇာနာတိ, လုဒ္ဓော ဓမ္မံ န ပဿတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယော စ လောဘံ ပဟန္တွာန တိ ယော ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂဝသေန ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ ယထာရဟံ သမထဝိပဿနာဟိ လောဘံ ပဇဟိတွာ တထာ ပဇဟနဟေတု **လောဘနေယျေ** ဒိဗ္ဗေပိ ရူပါဒိကေ ဥပဋ္ဌိတေ **န လုဗ္ဘတိ,** ဗလဝဝိပဿနာနုဘာဝေန **လောဘော ပဟီယတေ တမှာ**တိ တသ္မာ အရိယပုဂ္ဂလာ အရိယမဂ္ဂေန လောဘော ပဟီယတိ ပဇဟီယတိ, အစ္စန္တမေဝ ပရိစ္စဇီယတိ။ ယထာ ကိံ? **ဥဒဗိန္ဒုဝ ပောက္ခရာ** တိ ပဒုမိနိပဏ္ဏတော ဥဒကဗိန္ဒု ဝိယ။ သေသ ကထာနမ္ပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ အေသဿ –

“ယဒပိ ဒုဋ္ဌော အဘိသင်္ခရောတိ ကာယေန တစာယ မနသာ တဒပိ အကုသလံ; ယဒပိ ဒုဋ္ဌော ဒေသေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော ပရဿ အသတာ ဒုက္ခံ ဥပ္ပာဒေတိ ဝဓေန ဝါ ဗန္ဓနေန ဝါ ဇာနိယာ ဝါ ဂရဟာယ ဝါ ပဗ္ဗာဇနာယ ဝါ ဗလဝမှိ ဗလတ္ထော ဣတိ, တဒပိ အကုသလံ။ ဣတိဿမေ ဒေသဇာ ဒေသနိဒါနာ ဒေသသမုဒယာ ဒေသပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တီ”တိ (အ. နိ. ၃.၇၀)။

တထာ –

“ဒုဋ္ဌော ခော, ဗြာဟ္မဏ, ဒေသေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော အတ္တဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ, ပရဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ, ဥဘယဗျာဗာဓာယပိ စေတေတိ စေတသိကမ္ပိ ဒုက္ခံ ဒေမနဿံ ပဋိသံဝေဒေတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၅၅)။

တထာ –

“ဒုဋ္ဌော ခော, ဗြာဟ္မဏ, ဒေသေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော အတ္တတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ , ပရတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ, ဥဘယတ္ထမ္ပိ ယထာ ဘူတံ န ပဇာနာတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၅၅) –

အာဒိသုတ္တပအနုသာရေန အနတ္တဇနနတာ အတ္တဟာနိပဟေတုတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တထာ မောဟဿ “ယဒပိ မူဠ္ဟော အဘိသင်္ခရောတိ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ”တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၃.၇၀), “မူဠ္ဟော ခေါ, ဗြာဟ္မဏ, မောဟေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော အတ္တဗျာဗာဓာယပိ စေတေတီ”တိအာဒိနာ(အ. နိ. ၃.၅၅), “အတ္တတ္ထမ္ပိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတီ”တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၃.၅၅) စ အာဂတသုတ္တပအနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တာလပက္ကံဝ ဗန္ဓနာ တိ တာလဖလံ ဝိယ ဥသုမုပ္ပာဒေန ဝဏ္ဋတော, တတိယမဂ္ဂဉာဏုပ္ပာဒေန တဿ စိတ္တတော အေသော ပဟီယတိ, ပရိစ္စဇီယတီတိ အတ္ထော။ **မောဟံ ဝိဟန္တိ သော သဗ္ဗ** န္တိ သော အရိယပုဂ္ဂလော သဗ္ဗံ အနဝသေသံ မောဟံ စတုတ္ထမဂ္ဂေန ဝိဟန္တိ ဝိဓမတိ သမုစ္ဆိန္ဒတိ။ **အာဒိစ္စောဝုဒယံ တမ** န္တိ အာဒိစ္စော ဝိယ ဥဒယံ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တော တမံ အန္ဓကာရံ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒေဝဒတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၉. ဒသမေ **တီဟိ, ဘိက္ခဝေ, အသဒ္ဓမ္မေဟိ အဘိဘူတော** တိ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? ဒေဝဒတ္တော ဟိ အဝီစိမဟာနိရယံ ပဝိဋ္ဌေ ဒေဝဒတ္တပက္ခိယာ အညတိတ္ထိယာ စ “သမဏေန ဂေါတမေန အဘိသပိတော ဒေဝဒတ္တော ပထဝိံ ပဝိဋ္ဌော”တိ အဗ္ဘာစိက္ခိံသု။ တံ သုတွာ သာသနေ အနဘိပ္ပသန္နာ မနုဿာ “သိယာ နု ခေါ ဧတဒေဝံ, ယထာ ဣမေ ဘဏန္တီ”တိ အာသင်္ကံ ဥပ္ပာဒေသုံ။ တံ ပဝတ္တိံ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ။ အထ ဘဂဝါ “န, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတာ ကဿစိ အဘိသပံ ဒေန္တိ, တသ္မာ န ဒေဝဒတ္တော မယာ အဘိသပိတော, အတ္တနော ကမ္မေနေဝ နိရယံ ပဝိဋ္ဌော”တိ ဝတွာ တေသံ မိစ္ဆာဂါဟံ ပဋိသေဓေန္တော ဣမာယ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ ဣဒံ သုတ္တံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အသဒ္ဓမ္မေဟီ** တိ အသတံ ဓမ္မေဟိ, အသန္တေဟိ ဝါ ဓမ္မေဟိ။ **အတေကိစ္ဆော** တိ ဗုဒ္ဓေဟိပိ အနိဝတ္တနီယတ္တာ အဝီစိနိဗ္ဗတ္တိယာ တိကိစ္ဆာဘာဝတော အတေကိစ္ဆော, အတိကိစ္ဆနီယောတိ အတ္ထော။ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာဓိပ္ပာယေန ပဝတ္တာ ဟဟ ဣစ္ဆာ ဧတဿာတိ ဟပိစ္ဆော, တဿ ဘာဝေါ **ဟပိစ္ဆတာ** , တာယ။ “အဟံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿာမိ, သင်္ဃံ ပရိဟရိဿာမီ”တိ တဿ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပန္နာ။ ကောကာလိကာဒယော ဟဟ လာမကာ မိတ္တာ ဧတဿာတိ ဟပမိတ္တော, တဿ ဘာဝေါ **ဟပမိတ္တတာ,** တာယ။ **ဩရမတ္တကေနာ**တိ အပ္ပမတ္တကေန ဈာနာဘိညာမတ္တေန။ **ဥတ္တရိကရဏီယေ** တိ ဈာနာဘိညာဟိ ဥတ္တရိကရဏီယေ အဓိဂန္တဗ္ဗေ မဂ္ဂဖလေ အနဓိဂတေ သတိ ဧဝ, တံ အနဓိဂန္တွာတိ အတ္ထော။ **ဝိသေသာဓိဂမေနာ**တိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာဓိဂမေန။ **အန္တရာ** တိ ဝေမဇ္ဈေ။ **ဝေါသာနံ အာပါဒီ**တိ အကတကိစ္စောဝ သမာနော “ကတကိစ္စောမှီ”တိ မညမာနော သမဏဓမ္မတော ဝိဂမံ အာပဇ္ဇိ။ ဣတိ ဘဂဝါ ဣမိနာ သုတ္တေန ဝိသေသတော ပုထုဇ္ဇနဘာဝေ အာဒီနဝံ ပကာသေသိ ဘာရိယော ပုထုဇ္ဇနဘာဝေါ, ယတြ ဟိ နာမ ဈာနာဘိညာပရိယောသာနာ သမ္ပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာပိ အနေကာနတ္ထာဝဟံ နာနာဝိဓံ ဒုက္ခဟေတုံ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနံ အသပ္ပုရိသသံသဂ္ဂံ အာလသိယာနုယောဂဉ္စ အဝိဇဟန္တော အဝီစိမှိ ကပ္ပဋ္ဌိယံ အတေကိစ္ဆံ ကိဗ္ဗိသံ ပသဝိဿတီတိ။

ကထာသု **မာ**တိ ပဋိသေဓေ နိပါတော။ **ဇာတူ**တိ ဧကံသေန။ **ကောစီ**တိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝစနံ။ **လောကသ္မိ** န္တိ သတ္တလောကေ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ “ဣမသ္မိံ သတ္တလောကေ ကောစိ ပုဂ္ဂလော ဧကံသေန ဟပိစ္ဆော မာ ဟောတူ”တိ။ **တဒမိနာပိ ဇာနာထ, ဟပိစ္ဆာနံ ယထာ ဂတီ**တိ ဟပိစ္ဆာနံ ပုဂ္ဂလာနံ ယထာ ဂတိ ယာဒိသီ နိပ္ဖတ္တိ, ယာဒိသော အဘိသမ္ပရာယော, တံ ဣမိနာပိ ကာရဏေန ဇာနာထာတိ ဒေဝဒတ္တံ နိဒဿေန္တော ဝဒမာဟ။ **ပဏ္ဍိတောတိ သမညာတော** တိ ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စေန ပဏ္ဍိတောတိ ဉာတော။ **ဘာဝိတတ္တောတိ သမ္မတော** တိ ဈာနာဘိညာဟိ ဘာဝိတစိတ္တောတိ သမ္ဘာဝိတော။ တထာ ဟိ သော ပုဗ္ဗေ “မဟိဒ္ဓိကော ဂောဓိပုတ္တော, မဟာနုဘာဝေါ ဂောဓိပုတ္တော”တိ ဓမ္မသေနာပတိနာပိ ပသံသိတော အဟောသိ။ **ဇလံဝ ယသသာ အဋ္ဌာ, ဒေဝဒတ္တောတိ ဝိဿုတော** တိ အတ္တနော ကိတ္တိယာ ပရိဝါရေန ဇလန္တော ဝိယ ဩဘာသေန္တော ဝိယ ဌိတော ဒေဝဒတ္တောတိ ဧဝံ ဝိဿုတော ပာကဋော အဟောသိ။

“မေ သုတ္တ” န္တိပိ ဟဉ္စော, မယာ သုတံ သုတမတ္တံ, ကတိပဟေယေနေဝ အတထာဘူတတ္တာ တဿ တံ ပဏ္ဍိစ္စာဒိ သဝနမတ္တမေဝာတိ အဓိပ္ပါယော။

သော သမာနမနုစိန္တော, အာသဇ္ဇ နံ တထာဂတ န္တိ သော ဗဝံဘူတော ဒေဝဒတ္တော “ဗုဒ္ဓေပိ သက္ကျပုတ္တော, အဟမ္ပိ သက္ကျပုတ္တော, ဗုဒ္ဓေပိ သမဏော, အဟမ္ပိ သမဏော, ဗုဒ္ဓေပိ ဣဒ္ဓိမာ, အဟမ္ပိ ဣဒ္ဓိမာ, ဗုဒ္ဓေပိ ဒိဗ္ဗစက္ခုကော, အဟမ္ပိ ဒိဗ္ဗစက္ခုကော, ဗုဒ္ဓေပိ ဒိဗ္ဗသောတကော, အဟမ္ပိ ဒိဗ္ဗသောတကော, ဗုဒ္ဓေပိ စေတောပရိယဉာဏလာဘီ, အဟမ္ပိ စေတောပရိယဉာဏလာဘီ, ဗုဒ္ဓေပိ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေ ဓမ္မေ ဇာနာတိ, အဟမ္ပိ တေ ဇာနာမီ”တိ အတ္တနော ပမာဏံ အဇာနိတွာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ အတ္တနာ သမသမဋ္ဌပနေန သမာနံ အာပဇ္ဇန္တော “ဣဒာနာဟံ ဗုဒ္ဓေ ဘဝိဿာမိ, ဘိက္ခုသင်္ဃံ ပရိဟရိဿာမီ”တိ အဘိမာရပယောဇနာ တထာဂတံ အာသဇ္ဇ အာသာဒေတွာ ဝိဟေဌေတွာတိ။ “ပမာဒမနုဇီနော”တိပိ ပဌန္တိ။ တဿတ္ထော “ဝုတ္တနယေန ပမာဒံ အာပဇ္ဇန္တော ပမာဒံ နိဿာယ ဘဂဝတော သဒ္ဓိံ ယုဂဂ္ဂါဟစိတ္တုပ္ပာဒေန သဟေဝ စျာနာဘိညာဟိ အနုဇီနော ပရိဟီနော”တိ။ **အဝီစိနိရယံ ပတ္တော, စတုဒ္ဒွါရံ ဘယာနက** န္တိ ဇာလာနံ တတ္ထ ဥပ္ပန္နသတ္တာနံ တ နိရန္တရတာယ “အဝီစီ”တိ လဒ္ဓနာမံ စတူသု ပဿေသု စ တုမဟာဒွါရယောဂေန စတုဒွါရံ အတိဘယာနကံ မဟာနိရယံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ပတ္တော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

“စတုက္ကဏ္ဏော စတုဒ္ဒွါရော၊ ဝိဘတ္တော ဘာဂသော မိတော။
အယောပာကာရပရိယန္တော၊ အယသာ ပဋိကုဇ္ဇိတော။

“တဿ အယောမယာ ဘူမိ၊ ဇလိတာ တေဇသာ ယုတာ။
သမန္တာ ယောဇနသတံ၊ ဖရိတွာ တိဋ္ဌတိ သဗ္ဗဒာ”တိ။ (မ. နိ. ၃.၂၅၀; အ. နိ. ၃.၃၆; ပေ. ဝ. ၆၉၃-၆၉၄; ဇာ. ၂.၁၉.၈၆-၈၇)။

အဒုဋ္ဌဿ တိ အဒုဋ္ဌစိတ္တဿ။ **ဒုဗ္ဘေ** တိ ဒူသေယျ။ **တမေဝ ဟပံ ဖုသတီ**တိ တမေဝ အဒုဋ္ဌဒုဗ္ဘိံ ဟပပုဂ္ဂလံ ဟပံ နိဟီနံ ဟပဖလံ ဖုသတိ ဟပုဏာတိ အဘိဘဝတိ။ **ဘေသမ္မာ** တိ ဝိပုလဘာဝေန ဂမ္ဘီရဘာဝေန စ ဘိံသာပေန္တော ဝိယ, ဝိပုလဂမ္ဘီရောတိ အတ္ထော။ **တဒေနာ**တိ အေသေန။ **ဝိဟိံသတီ**တိ ဗာဓတိ အာသာဒေတိ။ **တဒေ တမ္ပဟိ န ရူပတီ**တိ တသ္မိံ တထာဂတေ ပရေန အာရောပိယမာနော အေသော န ရုပတိ, န တိဋ္ဌတိ, ဝိသကုမ္ဘော ဝိယ သမုဒ္ဒဿ, န တဿ ဝိကာရံ ဇနေတီတိ အတ္ထော။

ဗဝံ ဆပဟိ ကထာဟိ ဟပိစ္ဆတာဒိသမန္နာဂတဿ နိရယူပဂဘာဝဒဿနေန ဒုက္ခတော အပရိမုတ္တတံ ဒဿေတွာ ဣဒာနိ တပ္ပဋိပက္ခဓမ္မသမန္နာဂတဿ ဒုက္ခက္ခယံ ဒဿေန္တော **“တာဒိသံ မိတ္တ”** န္တိ ဩသာနကထမာဟ။ တဿတ္တော – **ယဿ** သမ္မာ ပဋိပန္နဿ **မဂ္ဂါနုဂေ** ပဋိပတ္တိမဂ္ဂံ အနုဂတော သမ္မာ ပဋိပန္နော အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂမေန သကလဝဋ္ဋဒုက္ခဿ **ခယံ** ပရိယောသာနံ ဟပုဏေယျ။ တာဒိသံ ဗုဒ္ဓံ တ ဗုဒ္ဓသာဝကံ တ **ပဏ္ဍိတော** သပ္ပညော, အတ္တနော **မိတ္တံ ကုဗ္ဗေထ** တေန မေတ္တိံ ကရေယျ, **တဉ္စ သေဝေယျ** တမေဝ ပယိရုပာသေယျာတိ။

ဣတိ ဣမသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ဆဋ္ဌသတ္တမသုတ္တေသု ဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ, ဣတရေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဉ္စမဝဂ္ဂေါ

၁. အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၀. ပဉ္စမဝဂ္ဂဿ ပဌမေ **အဂ္ဂပ္ပသာဒာ** တိ ဇတ္တေ အယံ **အဂ္ဂ** သဒ္ဒေါ အာဒိကောဋိကောဋ္ဌာသသေဋ္ဌေသု ဒိဿ တိ။ တထာ ဟေသ “အဇ္ဇတဂ္ဂေ, သမ္မ ဒောဝါရိက, အာဝရာမိ ဒွါရံ နိဂဏ္ဌာနံ နိဂဏ္ဌီနံ (မ. နိ. ၂.၇၀)။ အဇ္ဇတဂ္ဂ

ဂေ ဟဏုပေတံ သရဏံ ဂတ”န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၅၀; ဟရာ. ၁၅) စ အာဒီသု အာဒိမ္ဟိ ဒိဿတိ။ “တေနေဝ အင်္ဂုလဂ္ဂေန တံ အင်္ဂုလဂ္ဂံ ပရာမသေယျ (ကထာ. ၄၄၁)။ ဥစ္ဆဂ္ဂံ ဝေဠဂ္ဂ”န္တိ စ အာဒီသု ကောဋိယံ။ “အမ္ဗိလဂ္ဂံ ဝါ မဓုရဂ္ဂံ ဝါ တိတ္တကဂ္ဂံ ဝါ (သံ. နိ. ၅.၃၇၄)။ အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟာရဂ္ဂေန ဝါ ပရိဝေဏဂ္ဂေန ဝါ ဘာဇေတု”န္တိ (စူဠဝ. ၃၁၈) စ အာဒီသု ကောဋ္ဌာသေ။ “အယံ ဣမေသံ စတုန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ အဂ္ဂေါ စ သေဋ္ဌော စ ဥတ္တမော စ ပဝရော စ (အ. နိ. ၄.၉၅)။ အဂ္ဂေါဟမသ္မိ လောကဿာ”တိ စ အာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၁; မ. နိ. ၃.၂၀၇) သေဋ္ဌေ။ ဣဓာယမိဓာပိ သေ ဋ္ဌေယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ အဂ္ဂေသု သေဋ္ဌေသု ပသာဒေါ, အဂ္ဂဘူတော သေဋ္ဌဘူတော ဝါ ပသာဒေါ အဂ္ဂပ္ပသာဒေါတိ အတ္ထော။

ပုရိမသ္မိံ အတ္ထေ အဂ္ဂသဒ္ဒေန ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္တယံ ဝုစ္စတိ။ တေသု ဘဂဝါ တာဝ အသဒိသဋ္ဌေန, ဂုဏဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေန, အသမသမဋ္ဌေန စ အဂ္ဂေါ။ သော ဟိ မဟာဘိနီဟာရံ ဒသန္နံ ပါရမီနံ ပဝိစယတော အာဒိံ ကတွာ တေဟိ ဗောဓိသမ္ဘာရဂုဏေဟိ စေဝ ဗုဒ္ဓဂုဏေဟိ စ သေသသတ္တေဟိ အသဒိသောတိ အသဒိသဋ္ဌေန အဂ္ဂေါ။ ယေ စဿ ဂုဏာ မဟာကရုဏာဒယော, တေ သေသသတ္တာနံ ဂုဏေဟိ ဝိသိဋ္ဌာတိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေနပိ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမတာယ အဂ္ဂေါ။ ယေ ပန ပုရိမကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ သဗ္ဗသတ္တေဟိ အသမာ, တေဟိ သဒ္ဓိံ အယမေဝ ရူပကာယဂုဏေဟိ စေဝ ဓမ္မကာယဂုဏေဟိ စ သမောတိ အသမသမဋ္ဌေနပိ အဂ္ဂေါ။ တထာ ဒုလ္လဘပါတုဘာဝတော အစ္ဆရိယမနုဿဘာဝတော ဗဟုဇနဟိတသုခါဝဟတော အဒုတိယအသဟာယာဒိဘာဝတော စ ဘဂဝါ လောကေ အဂ္ဂေါတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ –

“ဧကပုဂ္ဂလဿ, ဘိက္ခဝေ, ပါတုဘာဝေါ ဒုလ္လဘော လောကသ္မိံ, ကတမဿ ဧကပုဂ္ဂလဿ? တထာဂတဿ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

“ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ အစ္ဆရိယမနုဿော။

“ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟုဇန။ပေ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။

“ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အဒုတိယော အသဟာယော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိသမော အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော အသမော အသမသမော ဒွိပဒါနံ အဂ္ဂေါ။ ကတမော ဧကပုဂ္ဂလော? တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ (အ. နိ. ၁.၁၇၀-၁၇၂, ၁၇၄)။

ဓမ္မသင်္ဃာပိ အညဓမ္မသင်္ဃေဟိ အသဒိသဋ္ဌေန ဝိသိဋ္ဌဂုဏတာယ ဒုလ္လဘပါတုဘာဝတာဒိနာ စ အဂ္ဂါ။ တထာ ဟိ တေသံ သွာက္ခာတတာဒိသုပ္ပဋိပန္နတာဒိဂုဏဝိသေသေဟိ အညဓမ္မသင်္ဃာ သဒိသာ အပ္ပတရနိဟီနာ ဝါ နတ္ထိ, ကုတော သေဋ္ဌာ။ သယမေဝ စ ပန တေဟိ ဝိသိဋ္ဌဂုဏတာယ သေဋ္ဌာ။ တထာ ဒုလ္လဘုပ္ပာဒအစ္ဆရိယဘာဝဗဟုဇနဟိတသုခါဝဟာ အဒုတိယအသဟာယာဒိသဘာဝါ စ တေ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ ဘဂဝါ ဒုလ္လဘပါတုဘာဝေါ, တဒဂ္ဂေန ဓမ္မသင်္ဃာပီတိ။ အစ္ဆရိယာဒိဘာဝေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ အဂ္ဂေသု သေဋ္ဌေသု ဥတ္တမေသု ပဝရေသု ဂုဏဝိသိဋ္ဌေသု ပသာဒေါတိ **အဂ္ဂပ္ပသာဒေါ**။

ဒုတိယသ္မိံ ပန အတ္ထေ ယထာဝုတ္တေသု အဂ္ဂေသု ဗုဒ္ဓါဒီသု ဥပ္ပတ္တိယာ အဂ္ဂဘူတော ပသာဒေါ အဂ္ဂပ္ပသာဒေါ။ ယော ပန အရိယမဂ္ဂေန အာဂတော အဝေစ္စပ္ပသာဒေါ, တေ ဧကန္တေနေဝ အဂ္ဂဘူတော ပသာဒေါတိ အဂ္ဂပ္ပသာဒေါ။ ယထာဟ “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတော ဟောတီ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၂၇)။ အဂ္ဂဝိပာကတ္တာပိ စေတေ အဂ္ဂပ္ပသာဒါ။ ဝုတ္တဉှိ “အဂ္ဂေ ခေါ ပန ပသန္နာနံ အဂ္ဂေါ ဝိပါကော”တိ။

ယာဝတာတိ ယတ္တကာ။ **သတ္တာ**တိ ပါဏိနော။ **အပဒါ**တိ အပါဒကာ။ **ဒွိပဒါ**တိ ဒွိပါဒကာ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဝါ-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော, န ဝိကပ္ပတ္ထော။ ယထာ “အနုပ္ပန္နော ဝါ ကာမာသဝေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နော ဝါ ကာမာသဝေါ ပဝမုတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၇) ဧတ္ထ အနုပ္ပန္နော စ ဥပ္ပန္နော စာတိ အတ္ထော။ ယထာ စ “ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဌိတိယာ သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယာ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၂; သံ. နိ. ၂.၁၂) ဧတ္ထ ဘူတာနဉ္စ သမ္ဘဝေသီနဉ္စာတိ အတ္ထော။ ယထာ စ “အဂ္ဂိတော ဝါ ဥဒကတော ဝါ မိထုဘေဒတော ဝါ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၂; ဥဒါ. ၇၆; မဟာဝ. ၂၈၆) ဧတ္ထ အဂ္ဂိတော စ ဥဒကတော စ မိထုဘေဒတော စာတိ အတ္ထော, ဧဝံ “အပဒါ ဝါ။ပေ။ အဂ္ဂမက္ခာ

ယတီ''တိ ဧတ္တာပိ အပဒာ စ ဒွိပဒာ စာတိ သမ္ပိဏ္ဍနဝသေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ ''တ-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော, န ဝိကပ္ပတ္ထော''တိ။

ရူပိနောတိ ရူပဝန္တော။ န ရူပိနောတိ **အရူပိနော။ သညိနော**တိ သညာဝန္တော။ န သညိနောတိ **အသညိနော။ နေဝသညိနာသညိနော** နာမ ဘဝဂ္ဂပရိယာပန္နာ။ ဧတ္တာဝတာ စ ကာမဘဝေ, ရူပဘဝေ, အရူပဘဝေ, ဧကဝေါကာရဘဝေ, စတုဝေါကာရဘဝေ, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ, သညီဘဝေ, အသညီဘဝေ, နေဝသညီနာသညီဘဝေတိ နဝဝိဓေပိ ဘဝေ သတ္တေ အနဝသေသတော ပရိယာဒိယိတွာ ဒဿေသိ ဓမ္မရာဇာ။ ဧတ္ထ ဟိ ရူပိဂ္ဂဟဏေန ကာမဘဝေ ရူပဘဝေ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ဧကဝေါကာရဘဝေ စ ဒဿိတော, အရူပိဂ္ဂဟဏေန အရူပဘဝေ စတုဝေါကာရဘဝေ စ ဒဿိတော။ သညီဘဝါဒယော ပန သရူပေနေဝ ဒဿိတာ။ အပဒါဒိဂ္ဂဟဏေန ကာမဘဝပဉ္စဝေါကာရဘဝသညီဘဝါနံ ဧကဒေသော ဒဿိတောတိ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ယထာ အဒုတိယသုတ္တေ ''ဒွိပဒါနံ အဂ္ဂေါ''တိ ဒွိပဒါနံ ဂဟဏမေဝ အကတွာ အပဒါဒိဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ? ဝုစ္စတေ – အဒုတိယသုတ္တေ တာဝ သေဋ္ဌတရဝသေန ဒွိပဒဂ္ဂဟဏမေဝ ကတံ။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ လောကေ သေဋ္ဌော နာမ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော အပဒစတုပ္ပဒဗဟုပ္ပဒေသု န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဒွိပဒေသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကတရေသု ဒွိပဒေသု? မနုဿေသု စေဝ ဒေဝေသု စ။ မနုဿေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သကလလောကံ ဝသေ ဝတ္တေတုံ သမတ္ထော ဗုဒ္ဓော ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ ပန ''တိသဟဿိမဟာသဟဿိလောကဓာတုံ ဝသေ ဝတ္တေတုံ သမတ္ထော''တိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၄) ဝုတ္တံ။ ဒေဝေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဝသေ ဝတ္တနကော မဟာဗြဟ္မာ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သော တဿ ကပ္ပိယကာရကော ဝါ အာရာမိကော ဝါ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ တတောပိ သေဋ္ဌတရဝသေနေဝ ''ဒွိပဒါနံ အဂ္ဂေါ''တိ တတ္ထ ဝုတ္တော, ဣဓ ပန အနဝသေသပရိယာဒါနဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ယာဝတ္တကာ ဟိ သတ္တာ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ အပဒါ ဝါ။ပေ.။ နေဝသညီနာသညိနော ဝါ, တထာဂတော တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီတိ။ နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ, မကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ အဂ္ဂေါ အက္ခာယတီတိ ပဒဝိဘာဂေါ။

အဂ္ဂေါ ဝိပါကော ဟောတီတိ အဂ္ဂေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာနံ ယော ပသာဒေါ, သော အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော ကောဋ္ဌိဘူတော ဝ, တသ္မာ တဿ ဝိပါကောပိ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော ကောဋ္ဌိဘူတော ဥဠာရတမော ပဏီတတမော ဟောတိ။ သော ပန ပသာဒေါ ဒုဝိဓော လောကိယလောကုတ္တရဘေဒတော။ တေသု လောကိယဿ တာဝ –

''ယေ ကေစိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာသေ၊ န တေ ဂမိဿန္တိ အပါယဘူမိံ။
ပဟာယ မာနုသံ ဒေဟံ၊ ဒေဝကာယံ ပရိပူရေဿန္တီ''တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂; သံ. နိ. ၁.၃၇)။

''ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။
ဝရမေဝ ဟိ သာ ပီတိ၊ ကသိဏေနပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။

''သတံ ဟတ္ထီ သတံ အဿာ၊ သတံ အဿတရီ ရထာ။
သတံ ကညာသဟဿာနိ၊ အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ။
ဧကဿ ပဒဝီတိဟာရဿ၊ ကလံ နာဂ္ဃန္တိ သောဠသိံ''။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၂; စူဠဝ. ၃၀၅)။

''သာဓု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနံ ဟောတိ, ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနဟေတု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဧဝမိဓေကစ္စေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ တေ အညေ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိဂဏှန္တိ – ဒိဗ္ဗေန အာယုနာ, ဒိဗ္ဗေန ဝဏ္ဏေန, ဒိဗ္ဗေန သုခေန, ဒိဗ္ဗေန ယသေန, ဒိဗ္ဗေန အာဓိပတေယျေန, ဒိဗ္ဗေဟိ ရူပေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ သဒ္ဒေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ဂန္ဓေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ရသေဟိ, ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ''တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) –

ဧဝမာဒီနံ သုတ္တပဒါနံ ဝသေန ပသာဒဿ ဖလဝိသေသယောဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္မာ သော အပါယဒုက္ခဝိနိဝတ္တနေန သဂ္ဂံ သမ္ပတ္တိဘဝေသု သုခဝိပါကအဒါယကောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ လောကုတ္တရော ပန သာမညဖလဝိပါကအဒါယကော ဝဋ္ဋဒုက္ခဝိနိဝတ္တကော စ။ သဗ္ဗောပိ စာယံ ပသာဒေါ ပရမ္ပရာယ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ဝိနိဝတ္တေတိယေဝ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

‘‘ယသ္မိံ , ဘိက္ခဝေ, သမယေ အရိယသာဝကော အတ္တနော သဒ္ဓံ အနုဿရတိ, နေဝဿ တသ္မိံ သမယေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န ဒောသပရိယုဋ္ဌိတံ, န မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ဥဇုဂတမေဝဿ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ ဟောတိ။ ဥဇုဂတစိတ္တဿ ဟမောဇ္ဇံ ဇာယတိ, ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတိ။ ပေ.။ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာတိ ပဇာနာတီ’’တိ (အ. နိ. ၆.၁၀; ၂၆)။

ဓမ္မာ တိ သဘာဝဓမ္မာ။ **သင်္ခတာ** တိ သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ပစ္စယေဟိ ကတာတိ သင်္ခတာ, သပ္ပစ္စယဓမ္မာ။ ဟေတူဟိ ပစ္စယေဟိ စ န ကေဟိစိ ကတာတိ **အသင်္ခတာ** , အပ္ပစ္စယနိဗ္ဗာနံ။ သင်္ခတာနံ ပဋိယောဂိဘာဝေန ‘‘အသင်္ခတာ’’တိ ပုထုဝစနံ။ **ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ** တိ တေသံ သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မာနံ ယော ဝိရာဂသင်္ခါတော အသင်္ခတဓမ္မော, သော သဘာဝေနေဝ သဏှသုခုမဘာဝတော သန္တပဏီတတရဘာဝတော ဂမ္ဘီရာဒိဘာဝတော မဒနိမ္မဒနာဒိဘာဝတော စ အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ ပဝရန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ယဒိဒန္တိ** နိပါတော, ယော အယန္တိ အတ္ထော။ **မဒနိမ္မဒနော**တိအာဒီနိ သဗ္ဗာနိ နိဗ္ဗာနဝေဝစနာနိယေဝ။ တထာ ဟိ တံ အာဂမ္မ မာနမဒပုရိသမဒါဒိကော သဗ္ဗော မဒော နိမ္မဒီယတိ ပမဒ္ဒီယတိ, ကာမပိပါသာဒိကာ သဗ္ဗာ ပိပါသာ ဝိနီယတိ, ကာမာလယာဒိကာ သဗ္ဗေပိ အာလယာ သမုဂ္ဃာတီယန္တိ, သဗ္ဗေပိ ကမ္မဝဋ္ဋကိလေသဝဋ္ဋဝိပါကဝဋ္ဋာ ဥပစ္ဆိဇ္ဇန္တိ, အဋ္ဌသတဘေဒာ သဗ္ဗာပိ တဏှာ ခီယတိ, သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ဝိရဇ္ဇန္တိ, သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ မဒနိမ္မဒနော။ပေ.။ နိရောဓောတိ ဝုစ္စတိ။ ယာ ပနေသာ တဏှာ ဘဝေန ဘဝံ, ဖလေန ကမ္မံ ဝိနတိ သံသိဗ္ဗတီတိ ကတွာ တနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တံ တနံ ဧတ္ထ နတ္ထိ, ဧတသ္မိံ ဝါ အဓိဂတေ အရိယပုဂ္ဂလဿ န ဟောတီတိ **နိဗ္ဗာနံ** ။

အဂ္ဂေ ဝိပါကော ဟောတီ တိ ဧတ္ထာပိ –

‘‘ယေ ကေစိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂတာသေ။ပေ.။။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂; သံ. နိ. ၁.၃၇)။

‘‘ဓမ္မောတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။ပေ.။။

‘‘သာဓု ခော, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဓမ္မံ သရဏဂမနံ ဟောတိ။ ဓမ္မံ သရဏဂမနဟေတု ခော, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဧဝမိဓေကစ္စေ။ပေ.။ ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ’’တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) –

ဧဝမာဒီနံ သုတ္တပဒါနံ ဝသေန ဓမ္မေ ပသာဒဿ ဖလဝိသေသယောဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝမေတ္ထ အသင်္ခတဓမ္မဝသေနေဝ အဂ္ဂဘာဝေ အာဂတော, သဗ္ဗသင်္ခတနိဿရဏဒဿနတ္ထံ အရိယမဂ္ဂဝသေနပိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတေဝ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

‘‘ယာဝတာ , ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ, အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ’’တိ (အ. နိ. ၄.၃၄)။

‘‘မဂ္ဂါနဋ္ဌင်္ဂိကော သေဋ္ဌော’’တိ စ။ (ဓ. ပ. ၂၇၃)။

သင်္ဃာ ဝါ ဂဏာ ဝါ တိ ဇနသမူဟသင်္ခါတာ ယာဝတာ လောကေ သင်္ဃာ ဝါ ဂဏာ ဝါ။ **တထာဂတသာဝကသင်္ဃော**တိ အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမူဟသင်္ခါတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟတော တထာဂတဿ သာဝကသင်္ဃော။ **တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ** တိ အတ္တနော သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိအာဒိဂုဏဝိသေသေန တေသံ သင်္ဃာနံ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော ပဝရောတိ ဝုစ္စတိ။ **ယဒိဒန္တိ** ယာနိ ဣမာနိ။ **စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနီ** တိ ယုဂဠဝသေန ပဌမမဂ္ဂဋ္ဌော ပဌမဖလဋ္ဌောတိ ဣဒမေကံ ယုဂဠံ, ယာဝ စတုတ္ထမဂ္ဂဋ္ဌော စတုတ္ထဖလဋ္ဌောတိ ဣဒမေကံ ယုဂဠန္တိ ဧဝံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ။ **အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ** တိ ပုရိသပုဂ္ဂလဝသေန ဧကော ပဌမမဂ္ဂဋ္ဌော ဧကော ပဌမဖလဋ္ဌောတိ ဣမိနာ နယေန အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ။ ဧတ္ထ စ ပုရိသောတိ ဝါ ပုဂ္ဂလောတိ ဝါ ဧကတ္ထာနိ ဧတာနိ ပဒါနိ, ဝေနေယျဝသေန ပနေဝံ ဝုတ္တံ။ **ဧသ ဘဂဝတော သာဝကသင်္ဃော** တိ ယာနိမာနိ ယုဂဝသေန စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ, ပာဋေက္ကတော အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ, ဧသ ဘဂဝတော သာဝကသင်္ဃော။

အာဟုနေယျော တိအာဒီသု အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ, ဒူရတောပိ အာဂန္တွာ သီလဝန္တေသု အတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ စတုန္နံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ။ မဟပ္ဖလဘာဝကရဏတော တံ အာဟုနံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ယုတ္တောတိ အာဟုနေယျော။ အထ တ ဒူရတောပိ အာဂန္တွာ သဗ္ဗံ သာပတေယျမ္ပိ ဧတ္ထ ဟုနိတဗ္ဗံ, သက္ကာဒီနမ္ပိ အာဟဝနံ အရဟတီတိ တ အာဟဝနီယော။ ယော စာယံ ဗြာဟ္မဏာနံ အာဟဝနီယော နာမ အဂ္ဂိ, ယတ္ထ ဟုတံ မဟပ္ဖလန္တိ တေသံ လဒ္ဓိ, သော စေ ဟုတဿ မဟပ္ဖလတာယ အာဟဝနီယော, သင်္ဃောဝ အာဟဝနီယော။ သင်္ဃေ ဟုတဉှိ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။ ယထာဟ –

“ယော စ ဝဿသတံ ဇန္တု၊ အဂ္ဂိံ ပရိစရေ ဝနေ။
ဧကဉ္စ ဘာဝိတတ္တာနံ၊ မုဟုတ္တမပိ ပူဇယေ။
သာ ဧဝ ပူဇနာ သေယျော၊ ယဉ္စေ ဝဿသတံ ဟုတ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၁၀၇)။

တယိဒံ နိကာယန္တရေ “အာဟဝနီယော”တိ ပဒံ ဣဓ “အာဟုနေယျော”တိ ဣမိနာ ပဒေန အတ္ထတော ဧကံ, ဗျဉ္ဇနတော ပန ကိဉ္စိမတ္တမေဝ နာနံ, တသ္မာ ဧဝမတ္တဝဏ္ဏနာ ကတာ။

ပာဟုနေယျော တိ ဧတ္ထ ပန ပာဟုနံ ဝုစ္စတိ ဒိသာဝိဒိသတော အာဂတာနံ ပိယမနာပာနံ ဉာတိမိတ္တာနံ အတ္ထာယ သက္ကာရေန ပဋိယတ္တံ အာဂန္တုကဒါနံ, တမ္ပိ ဌပေတွာ တေ တထာရူပေ ပာဟုနကေ သင်္ဃဿေဝ ဒာတုံ ယုတ္တံ။ တထာ ဟေသ ဧကဗုဒ္ဓန္တရေပိ ဒိဿတိ အဗျောကိဏ္ဏော စ။ အယံ ပနေတ္ထ ပဒတ္ထော – “ပိယမနာပတ္တကရေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော”တိ ဧဝံ ပာဟုနမဿ ဒာတုံ ယုတ္တံ, ပာဟုနဉ္စ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ယုတ္တောတိ ပာဟုနေယျော။ ယေသံ ပန ပါဟဝနီယောတိ ပါဠိ, တေသံ ယသ္မာ သင်္ဃော ပုဗ္ဗကာရံ အရဟတိ, တသ္မာ သင်္ဃော သဗ္ဗပဌမံ အာနေတွာ ဧတ္ထ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ ပါဟဝနီယော, သဗ္ဗပ္ပကာရေန ဝါ အာဟဝနံ အရဟတီတိ ပါဟဝနီယော။ သွာယမိဓ တေနေဝ အတ္ထေန ပာဟုနေယျောတိ ဝုစ္စတိ။

“ဒက္ခိဏာ”တိ ပရလောကံ သဒ္ဒဟိတွာ ဒါတဗ္ဗဒါနံ, တံ ဒက္ခိဏံ အရဟတိ ဒက္ခိဏာယ ဝါ ဟိတော မဟပ္ဖလဘာဝကရဏေန ဝိသောဓနေတောတိ **ဒက္ခိဏေယျော** ။ ဥဘော ဟတ္ထေ သိရသိ ပတိဋ္ဌပေတွာ သဗ္ဗလောကေန ကရိယမာနံ အဉ္ဇလိကမ္မံ အရဟတီတိ **အဉ္ဇလိကရဏီယော** ။ **အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿာ** တိ သဗ္ဗလောကဿ အသဒိသံ ပုညဝိရူဟနဋ္ဌာနံ။ ယထာ ဟိ ရညော ဝါ အမစ္စဿ ဝါ သာလီနံ ဝါ ယဝါနံ ဝါ ဝိရူဟနဋ္ဌာနံ “ရညော သာလိက္ခေတ္တံ ယဝက္ခေတ္တ”န္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ သင်္ဃော သဒေဝကဿ လောကဿ ပုညဝိရူဟနဋ္ဌာနံ။ သင်္ဃံ နိဿာယ ဟိ လောကဿ နာနပ္ပကာရဟိတသုခနိဗ္ဗတ္တကာနိ ပုညာနိ ဝိရူဟန္တိ, တသ္မာ သင်္ဃော အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။
ဣတာပိ –

“ယေ ကေစိ သင်္ဃံ သရဏံ ဂတာသေ။ပေ။။ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂; သံ. နိ. ၁.၃၇)။

“သင်္ဃောတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။ပေ။”။

“သာဓု ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, သင်္ဃံ သရဏဂမနံ ဟောတိ, သင်္ဃံ သရဏဂမနဟေတု ခေါ ဒေဝါနမိန္ဒ။ပေ။ ဒိဗ္ဗေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟီ”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) –

အာဒီနံ သုတ္တပဒါနံ ဝသေန သင်္ဃေ ပသာဒဿ ဖလဝိသေသယောဂေ, တေနဿ အဂ္ဂတာ အဂ္ဂဝိပါကတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ အနုတ္တရိယပဋိလာဘော သတ္တမဘဝါဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝဋ္ဋဒုက္ခသမုစ္ဆေဒော အနုတ္တရသုခါဓိဂမောတိ ဧဝမာဒိဥဠာရဖလနိပ္ဖာဒနဝသေန အဂ္ဂဝိပါကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထာသု **အဂ္ဂတော** တိ အဂ္ဂေ ရတနတ္တယေ, အဂ္ဂဘာဝတော ဝါ ပသန္နာနံ။ **အဂ္ဂံ ဓမ္မ** န္တိ အဂ္ဂသဘာဝံ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ ဓမ္မသုဓမ္မတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိံ ရတနတ္တယဿ အနညသာဓာရဏံ ဥတ္တမသဘာဝံ , ဒသဗလာဒိသဒ္ဓမ္မ တတာဒိသုပ္ပဋိပန္နတာဒိဂုဏသဘာဝံ တ **ဝိဇာနတံ** ဝိဇာနန္တာနံ။ ဧဝံ သာဓာရဏတော အဂ္ဂပ္ပသာဒဝတ္ထုံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အသာဓာရဏတော တံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ **“အဂ္ဂေ ဗုဒ္ဓေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ပသန္နာန** န္တိ အဝေစ္စပ္ပ

ပသာဒေန ဣတရပ္ပသာဒေန စ ပသန္နာနံ အဓိမုတ္တာနံ။ **ဝိရာဂူပသမေ**တိ ဝိရာဂေ ဥပသမေ စ, သဗ္ဗသ္မိ ရာဂသ္မိ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ အစ္စန္တဝိရာဂဟေတုဘူတေ အစ္စန္တူပသမဟေတုဘူတေ စာတိ အတ္ထော။ **သုခေ**တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခက္ခယဘာဝေန သင်္ခာရူပသမသုခဘာဝေန စ သုခေ။

အဂ္ဂသ္မိံ အနံ ဒဒတ န္တိ အဂ္ဂေ ရတနတ္တယေ အနံ ဒေန္တာနံ ဒေယ္យဓမ္မံ ပရိစ္စဇန္တာနံ။ တတ္ထ ဓရမာနံ ဘဂဝန္တံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ ပရိနိဗ္ဗုတဉ္စ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဓာတုစေတိယာဒိကေ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ ဗုဒ္ဓေ အနံ ဒဒန္တိ နာမ။ ''ဓမ္မံ ပူဇေဿာမာ''တိ ဓမ္မဓရေ ပုဂ္ဂလေ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ ဓမ္မဉ္စ စိရဋ္ဌိတိကံ ကရောန္တာ ဓမ္မေ အနံ ဒဒန္တိ နာမ။ တထာ အရိယသင်္ဃံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တာ ပူဇေန္တာ သက္ကရောန္တာ တံ ဥဒ္ဒိဿ ဣတရသ္မိမ္ပိ တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တာ သင်္ဃေ အနံ ဒဒန္တိ နာမ။ **အဂ္ဂံ ပုညံ ပဝဍ္ဎတီ** တိ ဧဝံ ရတနတ္တယေ ပသန္နေန စေတသာ ဥဠာရံ ပရိစ္စာဂံ ဥဠာရဉ္စ ပူဇာသက္ကာရံ ပဝတ္တေန္တာနံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ အဂ္ဂံ ဥဠာရံ ကုသလံ ဥပစီယတိ။ ဣဒာနိ တဿ ပုညဿ အဂ္ဂဝိပာကတာယ အဂ္ဂဘာဝံ ဒဿေတုံ **''အဂ္ဂံ အာယူ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဂ္ဂံ အာယူ** တိ ဒိဗ္ဗံ ဝါ မာနုသံ ဝါ အဂ္ဂံ ဥဠာရတမံ အာယု။ **ပဝဍ္ဎတီ** တိ ဥပရူပရိ ဗြူဟတိ။ **ဝဏ္ဏော**တိ ရူပသမ္ပဒါ။ **ယသော**တိ ပရိဝါရသမ္ပဒါ။ **ကိတ္တီ** တိ ထုတိဃောသော။ **သုခ**န္တိ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ သုခံ။ **ဗလ**န္တိ ကာယဗလံ ဉာဏဗလဉ္စ။

အဂ္ဂဿ ဒာတာ တိ အဂ္ဂဿ ရတနတ္တယဿ ဒာတာ, အထ ဝါ အဂ္ဂဿ ဒေယ္យဓမ္မဿ အနံ ဥဠာရံ ကတ္ဝာ ဒာတာ ပုညံ ပဝတ္တေတာ။ **အဂ္ဂဓမ္မသမာဟိတော** တိ အဂ္ဂေန ပသာဒဓမ္မေန အနာဒိဓမ္မေန စ သမာဟိတော သမန္နာဂတော အစလပ္ပသာဒယုတ္တော, တဿ ဝါ ဝိပာကဘူတေဟိ ဗဟုဇနဿ ပိယမနာပတာဒိဓမ္မေဟိ ယုတ္တော။ **အဂ္ဂပ္ပတ္တော ပမောဒတီ** တိ ယတ္ထ ယတ္ထ သတ္တနိကာယေ ဥပ္ပန္နော, တတ္ထ တတ္ထ အဂ္ဂဘာဝံ သေဋ္ဌဘာဝံ အဓိဂတော, အဂ္ဂဘာဝံ ဝါ လောကုတ္တရမဂ္ဂဖလံ အဓိဂတော ပမောဒတိ အဘိရမတိ ပရိတုဿတီတိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဇီဝိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၁. ဒုတိယံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဝသေန ဒေသိတံ။ ကေသ္မိဉ္စိ သမယေ ဘဂဝတိ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ နိဂြောဓာရာမေ ဝိဟရန္တေ ဘိက္ခူ အာဂန္တုကဘိက္ခူနံ သေနာသနာနိ ပညာပေန္တာ ပတ္တစီဝရာနိ ပဋိသာမေန္တာ သာမဏေရာ စ လာဘာဘာဇနီယဋ္ဌာနေ သမ္ပတ္တာသမ္ပတ္တာနံ လာဘံ ဂဏှန္တာ ဥစ္စာသဒ္ဒာ မဟာသဒ္ဒာ အဟေသုံ။ တံ သုတွာ ဘဂဝတာ ဘိက္ခူ ပဏာမေသိ။ တေ ကိရ သဗ္ဗေဝ နဝ အစိရပဗ္ဗဇိတာ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ။ တံ ဉတွာ မဟာဗြဟ္မာ အာဂန္တွာ ''အဘိနန္ဒတု, ဘန္တေ, ဘဂဝါ ဘိက္ခုသင်္ဃ''န္တိ (မ. နိ. ၂.၁၅၈) တေသံ ပဏာမိတဘိက္ခူနံ အနုဂ္ဂဏှနံ ယာစိ။ ဘဂဝါ တဿ ဩကာသံ အကာသိ။ အထ မဟာဗြဟ္မာ ''ကတာဝကာသော ခေါမှိ ဘဂဝတာ''တိ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ အထ ဘဂဝါ ''ဘိက္ခုသင်္ဃော အာဂစ္ဆတူ''တိ အာနန္ဒတ္ထေရဿ အာကာရံ ဒဿေသိ။ အထ တေ ဘိက္ခူ အာနန္ဒတ္ထေရေန ပက္ကောသိတာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ သာရဇ္ဇမာနရူပါ ဧကမန္တံ နိသီဒိံသု။ ဘဂဝါ တေသံ သဟာယဒေသနံ ဝီမံသန္တော ''ဣမေ အာမိသဟေတု ပဏာမိတာ, ပိဏ္ဍိယာလောပဓမ္မဒေသနာ နေသံ သပ္ပာယာ''တိ စိန္တေတွာ **''အန္တမိဒံ, ဘိက္ခဝေ''** တိ ဣမံ ဒေသနံ ဒေသေသိ။

တတ္ထာယံ **အန္တ** သဒ္ဒော ''သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိနော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၈) ကောဋ္ဌာသေ အာဂတော။ ''အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿ, အန္တတ အယံ လောကော ပရိဝဋ္ဋုမော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၅၅) ပရိစ္ဆေဒေ။ ''ဟရိတန္တံ ဝါ ပထန္တံ ဝါ သေလန္တံ ဝါ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀၄) မရိယာဒယံ။ ''အန္တံ အန္တဂုဏ''န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; ခု. ပ. ၃.ဒွတ္တိံသာကာရ) သရီရာဝယဝေ ''ဧရန္တိ လောကေ ပရိတရဆန္ဒာ, အန္တော အသုဒ္ဓာ ဗဟိ သောဘမာနာ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၂၂; မဟာနိ. ၁၉၁) စိတ္တော။ ''အပ္ပေကစ္စာနိ ဥပ္ပလာနိ ဝါ ပဒုမာနိ ဝါ ပုဏ္ဍရီကာနိ ဝါ ဥဒကေ ဇာတာနိ ဥဒကေ သံဝဍ္ဎာနိ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ အန္တော နိမုဂ္ဂပေါသီနီ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၆၉; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၉) အဗ္ဘန္တရေ။

''မိကာနံ ကောဋ္ဌုကော အန္တော၊ ပက္ခီနံ ပန ဝါယသော။

ရေဏ္ဏော အန္ဓော ရုက္ခာနံ၊ တယော အန္ဓာ သမာဂတာ''တိ။ (ဇာ. ၁.၃.၁၃၅) –

အာဒီသု လာမကေ။ ကွဏာပိ လာမကေ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ **အန္တမိဒံ ဘိက္ခဝေ ဇီဝိကာန**န္တိ ဘိက္ခဝေ ကွဒံ ဇီဝိကာနံ အန္တံ ပစ္ဆိမံ လာမကံ, သဗ္ဗနိဟီနံ ဇီဝိတန္တိ အတ္ထော။ **ယဒိဒံ ပိဏ္ဍောလျ**န္တိ ယံ ကွဒံ ပိဏ္ဍပရိယေသနေန ဘိက္ခာစရိယာယ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တဿ ဇီဝိတံ။ အယံ ပနေတ္ထ ပဒတ္ထော – ပိဏ္ဍာယ ဥလတီတိ ပိဏ္ဍောလော, တဿ ကမ္မံ ပိဏ္ဍောလျံ, ပိဏ္ဍပရိယေသနေန ဇီဝိကာတိ အတ္ထော။

အဘိသာပောတိ အက္ကောသော။ ကုပိတာ ဟိ မနုဿာ အတ္တနော ပစ္စတ္ထိကံ ''ပိလောတိကခဏ္ဍံ နိဝါသေတွာ ကပာလဟတ္ထော ပိဏ္ဍံ ပရိယေသမာနော စရေယျာသီ''တိ အက္ကောသန္တိ။ အထ ဝ ''ကိံ တုယှံ အကာတဗ္ဗံ အတ္ထိ, ယော တွံ ဧဝံ ဗလဝီရိယူပပန္နောပိ ဟိရောတ္တပ္ပံ ပဟာယ ကပဏော ပိဏ္ဍောလော ဝိစရသိ ပတ္တဟတ္ထော''တိ ဧဝမ္ပိ အက္ကောသန္တိယေဝ။ **တဉ္စ ခေါ ဧတ**န္တိ တံ ဧတံ အဘိသပမ္ပိ သမာနံ ပိဏ္ဍောလျံ။ **ကုလပုတ္တာ ဥပေန္တိ အတ္ထဝသိကာ**တိ မမ သာသနေ ဇာတိကုလပုတ္တာ စ အာစာရကုလပုတ္တာ စ အတ္ထဝသိကာ ကာရဏဝသိကာ ဟုတွာ တံ ကာရဏဝသံ ပဋိစ္စ ဥပေန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ။

ရာဇာဘိနီတာတိအာဒီသု ယေ ရညော သန္တကံ ခါဒိတွာ ရညာ ဗန္ဓနာဂါရေ ဗန္ဓာပိတာ ပလာယိတွာ ပဗ္ဗဇန္တိ, တေ ရညာ ဗန္ဓနံ အဘိနီတတ္တာ **ရာဇာဘိနီတာ** နာမ။ ယေ ပန စောရေဟိ အဋဝိယံ ဂဟေတွာ ကေစ္စေသု မာရိယမာနေသု ကေစ္စေ ''မယံ သာမိ တုမှေဟိ ဝိဿဋ္ဌာ ဂေဟံ အနဇ္ဈာဝသိတွာ ပဗ္ဗဇိဿာမ, တတ္ထ တတ္ထ ယံ ယံ ဗုဒ္ဓပူဇာဒိပုညံ ကရိဿာမ, တတော တတော တုမှာကံ ပတ္တိံ ဒဿာမာ''တိ တေဟိ ဝိဿဋ္ဌာ ပဗ္ဗဇန္တိ, တေ **စောရာဘိနီတာ** နာမ စောရေဟိ မာရေတဗ္ဗတံ အဘိနီတတ္တာ။ ယေ ပန ဣဏံ ဂဟေတွာ ပဋိဒာတုံ အသက္ကောန္တာ ပလာယိတွာ ပဗ္ဗဇန္တိ, တေ **ဣဏဋ္ဋာ** နာမ။ တဉ္စ ခေါ ဧတံ ပိဏ္ဍောလျံ ကုလပုတ္တာ မမ သာသနေ နေဝ ရာဇာဘိနီတာ။ပေ.။ န အာဇီဝိကာပကတာ ဥပေန္တိ, အပိစ ခေါ ''ဩတိဏ္ဏာမှာ ဇာတိယာ။ပေ.။ ပညာယေထာ''တိ ဥပေန္တီတိ ပဒသမ္ဗန္ဓော။

တတ္ထ **ဩတိဏ္ဏာမှာ**တိ ဩတိဏ္ဏာ အမှာ။ **ဇာတိယာ**တိအာဒီသု တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ ခန္ဓာနံ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ **ဇာတိ,** ပရိပါကော **ဇရာ,** ဘေဒေါ **မရဏံ**။ ဉာတိရောဂဘောဂသီလဒိဋ္ဌိဗျသနေဟိ ဖုဋ္ဌဿ သန္တာပေ အန္တော နိဇ္ဈာနံ **သောကော,** တေဟိ ဖုဋ္ဌဿ ဝစီဝိပ္ပလာပေ **ပရိဒေဝေါ**။ အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗပဋိဟတကာယဿ ကာယပီဠနံ **ဒုက္ခံ,** အာဃာတဝတ္ထုသု ဥပဟတစိတ္တဿ စေတောပီဠနံ **ဒောမနဿံ**။ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဧဝ ဖုဋ္ဌဿ ပရိဒေဝေနာပိ အဓိဝါသေတုံ အသမတ္ထဿ စိတ္တသန္တာပသမုဋ္ဌိတော ဘုသော အာယာသော **ဥပါယာသော**။ တေဟိ ဇာတိအာဒီဟိ ဩတိဏ္ဏာ **ဒုက္ခောတိဏ္ဏာ,** တေဟိ ဇာတိအာဒိဒုက္ခေဟိ အန္တော အနုပဝိဋ္ဌာ။ **ဒုက္ခပရေတာ**တိ တေဟိ ဒုက္ခဒုက္ခဝတ္ထူဟိ အဘိဘူတာ။ ဇာတိအာဒယော ဟိ ဒုက္ခဿ ဝတ္ထုဘာဝတော ဒုက္ခာ, ဒုက္ခဘာဝတော စ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသာ ဒုက္ခာတိ။ **အပ္ပေဝ နာမ။ပေ.။ ပညာယေထာ**တိ ကွမဿ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခရာသိဿ ပရိစ္ဆေဒကရဏံ ဩသာနကိရိယာ အပိ နာမ ပညာယေယျ။

သော စ ဟောတိ အဘိဇ္ဈာလူတိ ကွဒံ ယော ကုလပုတ္တော ''ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿာမီ''တိ ပုဗ္ဗေ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတွာ ပဗ္ဗဇိတော အပရဘာဂေ တံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ တထာရူပံ ကာတုံ န သက္ကောတိ, တံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဘိဇ္ဈာလူ**တိ ပရဘဏ္ဍာနံ အဘိဇ္ဈာယိတာ။ **တိဗ္ဗသာရာဂေ**တိ ဗလဝရာဂေ။ **ဗျာပန္နစိတ္တော**တိ ဗျာပာဒေန ပူတိဘူတတ္တာ ဝိပန္နစိတ္တော။ **ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပော**တိ တိခိဏသိင်္ဂော ဝိယ စဏ္ဍဂေါဏော ပရေသံ ဥပဃာတဝသေန ဒုဋ္ဌစိတ္တော။ **မုဋ္ဌဿတီ**တိ ဘတ္တနိက္ခိတ္တကာကော ဝိယ, မံသနိက္ခိတ္တသုနခေါ ဝိယ စ နဋ္ဌဿတိ, ကွဓ ကတံ ဧတ္ထ န သရတိ။ **အသမ္ပဇာနော**တိ နိပ္ပညော ခန္ဓာဒိပရိစ္ဆေဒရဟိတော။ **အသမာဟိတော**တိ စဏ္ဍသောတေ ဗဒ္ဓနာဝါ ဝိယ အသဏ္ဌိတော။ **ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တော**တိ ပန္ထာရုဠှမိဂေါ ဝိယ ဘန္တမနော။ **ပါကတိန္ဒြိယော**တိ ယထာ ဂိဟီ သံဝရာဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟပရိဇနေ ဩလောကေန္တိ အသံဝုတိန္ဒြိယာ, ဧဝံ အသံဝုတိန္ဒြိယော ဟောတိ။

ဆဝါလာတန္တိ ဆဝါနံ ဒဍ္ဎဋ္ဌာနေ အလာတံ။ **ဥဘတောပဒိတ္တံ မဇ္ဈေ ဂူထဂတ**န္တိ ပမာဏေန အဋ္ဌင်္ဂုလမတ္တံ ဥဘတော ဒွီသု ကောဋီသု အာဒိတ္တံ မဇ္ဈေ ဂူထမက္ခိတံ။ **နေဝ ကမေ**တိ သစေ ဟိ တံ ယုဂနင်္ဂလဂေါပါနသိပက္ခ

ဟာသကာဒီနံ အတ္ထာယ ဥပနေတုံ သက္ကာ အဿ ကမေ ကဋ္ဌတ္တံ ဖရေယျ။ သစေ ခေတ္တကုဋ္ဋိယာ ကဋ္ဌတ္တရမဥ္စကာဒီနံ အတ္ထာယ ဥပနေတုံ သက္ကာ အဿ, အရညေ ကဋ္ဌတ္တံ ဖရေယျ။ ယသ္မာ ပန ဉာဘယတ္တာပိ န သက္ကာ, တသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **တထူပမာဟ**န္တိ တထူပမံ ဆတလာတတသဒိသံ အဟံ ကွမံ ယထာဝုတ္တပုဂ္ဂလံ ဝဒာမိ။ **ဂိဟိဘောဂါ စ ပရိဟီနော**တိ ယော အကရေ ဝသန္တော ဂိဟီဟိ အယဖ္ဖေ ဘာဇိယမာနေ အညထာ စ ဘောဂေ လဒ္ဓဗ္ဗော အဿ, တတော စ ပရိဟီနော။ **သာမညတ္ထဉ္စ** တိ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ ဩဝါဒေ ဌတ္ဝာ ပရိယတ္တိပဋိဝေဓဝသေန ပတ္တဗ္ဗံ သာမညတ္ထဉ္စ န ပရိပူရေတိ။ ကွမံ ပန ဥပမံ သတ္ထာ န ဒုဿီလဿ ဝသေန အာဟရိ , ပရိသုဒ္ဓသီလဿ ပန အလသဿ အဘိဇ္ဈာဒီဟိ အေသေဟိ ဒူသိတစိတ္တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝသေန အာဟရီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထာသု **ဂိဟိဘောဂါ**တိ ကာမသုခသမ္ဘောဂတော။ **ပရိဟီနော**တိ ဇီနော။ **သာမညတ္ထ** န္တိ ပဋိဝေဓဗာဟုသစ္စဥ္စေဝ ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စဥ္စ။ တာဒိသော ဟိ အသုတံ သောတုံ သုတံ ပရိယောဒပေတုံ န သက္ကောတိ အလသဘာဝတော။ ဒုဠှ ဘဂေတိ **ဒုဗ္ဘဂေ,** အလက္ခိကော ကာဋ္ဌကဏ္ဏိပုရိသော။ **ပရိဓံသမာနော**တိ ဝိနဿမာနော။ **ပကိရေတီ**တိ ဝိကိရေတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ။ သဗ္ဗမေတံ ဘာဝိနော သာမညတ္ထဿ အနုပ္ပာဒနမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ဆတလာတံဝ နဿတီ**တိ သော တာဒိသော ပုဂ္ဂလော ယထာဝုတ္တံ ဆတလာတံ ဝိယ ကဿစိ အနုပယုဇ္ဇမာနော ဧဝ နဿတိ ဥဘတော ပရိဘဋ္ဌဘာဝတော။ ဧဝံ “ကာယတစာဟိ အကတဝီတိက္ကမောပိ စိတ္တံ အဝိသောဓေန္တော နဿတိ, ပဂေဝ ကတဝီတိက္ကမော ဒုဿီလော”တိ တဿ အဟယဒုက္ခဘာဂိဘာဝဒဿနေန ဒုဿီလေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ တတော သတ္တေ ဝိဝေစေတုကာမော **“ကာသာဝကဏ္ဌာ”** တိအာဒိနာ ကထာဒွဝယမာဟ။ တဿတ္တော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော ဧဝ။

ဒုတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သင္ဃာဋိကဏ္ဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၂. တတိယေ **သင္ဃာဋိကဏ္ဏေ** တိ စီဝရကောဋိယံ။ **ဂဟေတွာ**တိ ပရာမသိတွာ။ **အနုဗန္ဓော အဿ** တိ အနုဂတော ဘဝေယျ။ ကွဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – “ဘိက္ခဝေ, ကွေကေစ္စော ဘိက္ခု အတ္တနော ဟတ္ထေန မယာ ဟရိတဿ သုဂတမဟာစီဝရဿ ကဏ္ဏေ ပရာမသန္တော ဝိယ မံ အနုဂစ္ဆေယျ, ဧဝံ မယှံ အာသန္နတရော ဟုတွာ ဝိဟရေယျ ယာ”တိ။ **ဟဒေ ဟဒံ နိက္ခိပန္တော** တိ ဂစ္ဆန္တဿ မမ ဟဒေ ဟဒံ နိက္ခိတ္တဋ္ဌာနေ ဟဒုဒ္ဓာရဏာနန္တရံ အတ္တနော ဟဒံ နိက္ခိပန္တော။ ဥဘယေနာပိ “ဌာနဂမနာဒီသု အဝိဇဟန္တော သဗ္ဗကာလံ မယှံ သမီပေ ဧဝ ဝိဟရေယျ စေပီ”တိ ဒဿေတိ။ **သော အာရကာဝ မယှံ, အဟဉ္စ တဿာ** တိ သော ဘိက္ခု မယာ ဝုတ္တံ ပဋိပဒံ အပူရေန္တော မမ ဒူရေ ယေဝ, အဟဉ္စ တဿ ဒူရေယေဝ။ ဧတေန မံသစက္ခုနာ တထာဂတဒဿနံ ရူပကာယသမောဓာနဉ္စ အကာရဏံ, ဉာဏစက္ခုနာဝ ဒဿနံ ဓမ္မကာယသမောဓာနမေဝ စ ပမာဏန္တိ ဒဿေတိ။ တေနေတဟ “ဓမ္မဥ္ဟိ သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု န ပဿတိ, ဓမ္မံ အပဿန္တော န မံ ပဿတီ”တိ။ တတ္ထ ဓမ္မော နာမ နဝဝိဓော လောကုတ္တရဓမ္မော။ သော စ အဘိဇ္ဈာဒီဟိ ဒူသိတစိတ္တေန န သက္ကာ ပဿိတုံ, တသ္မာ ဓမ္မဿ အဒဿနတော ဓမ္မကာယဉ္စ န ပဿတီတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

> “ကိံ တေ, ဝက္ကလိ, ကွမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန? ယော ခော, ဝက္ကလိ, ဓမ္မံ ပဿတိ သော မံ ပဿတိ; ယော မံ ပဿတိ, သော ဓမ္မံ ပဿတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၈၇)။

> “ဓမ္မဘူတော ဗြဟ္မဘူတော”တိ (မ. နိ. ၁.၂၀၃; ပဋိ. မ. ၃.၅) စ။

> “ဓမ္မကာယော ကွတိပိ, ဗြဟ္မကာယော ကွတိပီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၁၈) စ အာဒိ။

ယောဇနသတေတိ ယောဇနသတေ ပဒေသေ, ယောဇနသတမတ္ထကေတိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမဝသေန စဿ အနဘိဇ္ဈာလုအာဒိဘာဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကထာသု **မဟိစ္ဆော** တိ ကာမေသု တိဗ္ဗသာရာဂတာယ မဟာကွန္တော။ **ဝိဃာတဝါ**တိ ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပတာယ သတ္တေသု အာဃာတဝသေန မဟိစ္ဆတာယ ကွစ္ဆိတာလာဘေန စ ဝိဃာတဝါ။ **ဧဇာနုဂေ**တိ ဧဇာသင်္ခါတာယ တဏှ

ဟာယ အသော ဝိယ ဟုတ္ဝာ တံ အနုဂစ္ဆန္တော။ ရာကဒိကိလေသပရိဠာဟာဘိဘဝေန **အနိဗ္ဗုတော** ။ ရူပာဒိဝိသယာနံ အဘိကင်္ခနေန **ဂိဒ္ဓော။ ပဿ ယာဝဉ္စ အာရကာ** တိ အနေဇဿ နိဗ္ဗုတဿ ဝီတဂေဓဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဩကာသဝသေန သမီပေပိ သမာနော မဟိစ္ဆော ဝိဃာတတတ ဇော့နုကေ အနိဗ္ဗုတော ဂိဒ္ဓော ဗာလပုထုဇ္ဇနော ဓမ္မသဘာ ဝတော ယတ္တကံ ဒူရေ, တဿ သော ဒူရဘာဝေ ပဿ, ဝတ္တုမ္ပိ န သုကရန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> ''နဘဉ္စ ဒူရေ ပထဝီ စ ဒူရေ၊
> ပာရံ သမုဒ္ဒဿ တဒာဟု ဒူရေ၊
> တတော ဟဝေ ဒူရတရံ ဝဒန္တိ၊
> သတဉ္စ ဓမ္မော အသတဉ္စ ရာဇာ''တိ။ (အ. နိ. ၄.၄၇; ဇာ. ၂.၂၁.၄၁၄)။

ဓမ္မမဘိညာယာတိ စတုသစ္စဓမ္မံ အဘိညာယ အညာယ ဉာတတီရဏပရိညာဟိ ယထာရဟံ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဇာနိတွာ။ **ဓမ္မမညာယာ**တိ တမေဝ ဓမ္မံ အပရဘာဂေ မဂ္ဂဉာဏေန ပရိညာဒိဝသေန ယထာမရိယာဒံ ဇာနိတွာ။ **ပဏ္ဍိတော** တိ ပဋိဝေဓဗာဟုသစ္စေန ပဏ္ဍိတော။ **ရဟဒေါဝ နိဝါတေ စာ**တိ နိဝါတဋ္ဌာနေ ရဟဒေါ ဝိယ **အနေဇော** ကိလေသစလနရဟိတော ဥပသမ္မတိ, ယထာ သော ရဟဒေါ နိဝါတဋ္ဌာနေ ဝါတေန အနုဗ္ဘာဟတော သန္နိသိန္နောဝ ဟောတိ, ဧဝံ အယမ္ပိ သဗ္ဗ ထာပိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓကိလေသော ကိလေသစလနရဟိတော အရဟတ္တဖလသမာဓိနာ ဝူပသမ္မတိ, သဗ္ဗကာလံ ဥပသန္တ တသဘာဝေဝ ဟောတိ။ **အနေဇော**တိ သော ဧဝံ အနေဇာဒိသဘာဝေ အရဟာ အနေဇာဒိသဘာဝဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဩကာသတော ဒူရေပိ သမာနော ဓမ္မသဘာဝတော အဒူရေ သန္တိကေ ဧဝါတိ။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အဂ္ဂိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၃. စတုတ္ထေ အနုဒဟနဋ္ဌေန အဂ္ဂိ, ရာဂေ ဧဝ အဂ္ဂိ ရာဂဂ္ဂိ။ ရာဂေ ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သတ္တေ အနုဒဟတိ ဈာပေတိ, တသ္မာ ''အဂ္ဂီ''တိ ဝုစ္စတိ။ ဣတရေသုပိ ဒွီသု ဧသေဝ နယော။ တတ္ထ ယထာ အဂ္ဂိ ယဒေဝ ဣန္ဓနံ နိဿ ာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ နိဒဟတိ, မဟာပရိဠာဟော စ ဟောတိ, ဧဝမိမေပိ ရာဂဒယော ယသ္မိံ သန္တာနေ သယံ ဥပ္ပန္နာ, တံ နိဒဟန္တိ, မဟာပရိဠာဟာ စ ဟောန္တိ ဒုန္နိဗ္ဗာပယာ။ တေသု ရာဂပရိဠာဟေန သန္တတ္တဟဒယာနံ ဣတ္ထိကာလာဘာဒု ဈေန မရဏပ္ပတ္တာနံ သတ္တာနံ ပမာဏံ နတ္ထိ။ အယံ တာဝ ရာဂဿ အနုဒဟနတာ။ ဒောသဿ ပန အနုဒဟနတာယ ဝိသေသတော မနောပဒေါသိကာ ဒေဝါ, မောဟဿ အနုဒဟနတာယ ခိဍ္ဍာပဒေါသိကာ ဒေဝါ စ နိဒဿနံ။ မောဟဝ သေန ဟိ တေသံ သတိသမ္မောသော ဟောတိ, တသ္မာ ခိဍ္ဍာဝသေန အာဟာရဝေလံ အတိဝတ္တေန္တာ ကာလံ ကရောန္တ တိ။ အယံ တာဝ ရာဂဒီနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော အနုဒဟနဘာဝေါ။ သမ္ပရာယိကော ပန နိရယာဒီသု နိဗ္ဗတ္တာပနဝသေန ဃောရ တရော ဒုရဓိတသော စ။ အယဉ္စ အတ္ထော အာဒိတ္တပရိယာယေန ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။

ဂာထာသု **ကာမေသု မုစ္ဆိတေ** တိ ဝတ္ထုကာမေသု ဟတဗ္ဗတာဝသေန မုစ္ဆံ ဗာလ္ယံ ပမာဒံ မိစ္ဆာစာရံ အာပန္နေ။ ဗျ **ယာပန္နေ**တိ ဗျာပန္နစိတ္တေ ဒဟတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **နရေ ပာဏာတိပာတိနော**တိ ဣဒံ ဒေါသဂ္ဂိဿ။ **အရိယဓမ္မေ အကောဝိဒေ**တိ ယေ ခန္ဓာယတနာဒီသု သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာယ မနသိကာရရဟိတာ အရိယဓမ္မဿ အကု သလာ, တေ သမ္မောဟေန အဘိဘူတာ ဝိသေသေန သမ္မူဠှာ နာမာတိ ဝုတ္တာ။ **ဧတေ အဂ္ဂီ အဇာနန္တာ** တိ ''ဧတေ ရာဂဂ္ဂိအာဒယော ဣမေ စေဝ သမ္ပရာယေ စ အနုဒဟန္တီ''တိ အဇာနန္တာအာ ပရိညာဘိသမယဝသေန ပဟာနာဘိ သမယဝသေန စ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တာ။ **သက္ကာယာဘိရတာ** တိ သက္ကာယေ ဥပာဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကေ တဏှာဒိဋ္ဌိမာနနန္ဒ နာဘိရတာ။ **ဝဍ္ဎယန္တိ** တိ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနေန ဝဍ္ဎယန္တိ အာစိနန္တိ။ **နိရယ**န္တိ အဋ္ဌဝိဓံ မဟာနိရယံ, သောဠသဝိဓံ ဥ ဿဒနိရယန္တိ သဗ္ဗမ္ပိ နိရယံ။ **တိရစ္ဆာနဉ္စ ယောနိယော** တိ တိရစ္ဆာနယောနိယော စ။ **အသုရ**န္တိ အသုရကာယံ ပေတ္တိဝိသယဉ္စ ဝဍ္ဎယန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဧတ္တာဝတာ ရာဂဂ္ဂိအာဒီနံ ဣမေ စေဝ သမ္ပရာယေ စ အနုဒဟနဘာဝဒဿနမုခေန ဝဋ္ဋံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ နေ သံ နိဗ္ဗာပနေန ဝိဝဋ္ဋံ ဒဿေတုံ **''ယေ စ ရတ္တိန္ဒိဝါ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယုတ္တာ** တိ ဘာဝနာနုယောဂဝသေန

ယုတ္တာ။ ကတ္ထ? **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ** ။ တေန အညသာသနေ ရာဂဂ္ဂိအာဒီနံ နိဗ္ဗာပနာဘာဝံ ဒဿေတိ။ တထာ ဟိ အနညသာဓာရဏံ တေသံ နိဗ္ဗာပနဝိဓိံ အသုဘကမ္မဋ္ဌာနံ သင်္ခေပေနေဝ ဒဿေန္တော –

“တေ နိဗ္ဗာပေန္တိ ရာဂဂ္ဂိံ၊ နိစ္စံ အသုဘသညိနော။
ဒောသဂ္ဂိံ ပန မေတ္တာယ၊ နိဗ္ဗာပေန္တိ နရုတ္တမာ။
မောဟဂ္ဂိံ ပန ပညာယ၊ ယာယံ နိဗ္ဗေဓဂါမိနီ”တိ။ –

အာဟ ။ တတ္ထ **အသုဘသညိနော**တိ ဒွတ္တိံသာကာရဝသေန စေဝ ဥဒ္ဓုမာတကာဒိဝသေန စ အသုဘဘာဝနာနုယောဂေန အသုဘသညိနော။ **မေတ္တာယာ**တိ “သော မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၆၄, ၆၆) ဝုတ္တာယ မေတ္တာဘာဝနာယ။ ဧတ္ထ စ အသုဘဇ္ဈာနဉ္စ ဟာဒကံ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တိတအနာဂါမိမဂ္ဂေန ရာဂဂ္ဂိ ဒောသဂ္ဂီနံ နိဗ္ဗာပနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပညာယာ**တိ ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ။ တေနေဝါဟ “ယာယံ နိဗ္ဗေဓဂါမိနီ”တိ။ သာ ဟိ ကိလေသက္ခန္ဓံ ဝိနိဝိဇ္ဈန္တီ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ **နိဗ္ဗေဓဂါမိနီ**တိ ဝုစ္စတိ။ **အသေသံ ပရိနိဗ္ဗန္တီ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂေန အသေသံ ရာဂဂ္ဂိအာဒီ နိဗ္ဗာပေတွာ သဥပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ဌိတာ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ **နိပကာ** ပုဗ္ဗေဝ သမ္မပ္ပဓာနေန သဗ္ဗသော ကောသဇ္ဇဿ သုပ္ပဟီနတ္တာ ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနေန အကိလာသုဘာဝေန စ **ရတ္တိန္ဒိဝမတန္ဒိတာ** စရိမကစိတ္တနိရောဓေန အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ အသေသံ ပရိနိဗ္ဗန္တိ။ တတော စ **အသေသံ** နိဿေသံ **ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အစ္စဂုံ** အတိက္ကမိံသု။

ဧဝံ ယေ ရာဂဂ္ဂိအာဒိကေ နိဗ္ဗာပေန္တိ, တေသံ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗုတိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပဋိပတ္တိဂုဏေဟိ ထောမေန္တော ဩသာနဂါထမာဟ။ တတ္ထ **အရိယဒ္ဒသာ** တိ အရိယေဟိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ပဿိတဗ္ဗံ ကိလေသေဟိ ဝါ အာရကတ္တာ အရိယံ နိဗ္ဗာနံ, အရိယံ စတုသစ္စမေဝ ဝါ ဒိဋ္ဌဝန္တောတိ အရိယဒ္ဒသာ။ ဝေဒဿ မဂ္ဂဉာဏဿ, တေန ဝါ ဝေဒေန သံသာရဿ ပရိယောသာနံ ဂတာတိ **ဝေဒဂုနော။ သမ္မဒညာယာ** တိ သမ္မဒေဝ သဗ္ဗံ အာဇာနိတဗ္ဗံ ကုသလာဒိံ ခန္ဓာဒိဉ္စ ဇာနိတွာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဥပပရိက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၄. ပဉ္စမေ **တထာ တထာ**တိ တေန တေန ပကာရေန။ **ဥပပရိက္ခေယျာ** တိ ဝီမံသေယျ ပရိတုလေယျ သမ္မသေယျ ဝါ။ **ယထာ ယထာဿ ဥပပရိက္ခတော** တိ ယထာ ယထာ အဿ ဘိက္ခုနော ဥပပရိက္ခန္တဿ။ **ဗဟိဒ္ဓါ စဿ ဝိညာဏံ အဝိက္ခိတ္တံ အဝိသဋ္ဋန္တိ** ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါဒိအာရမ္မဏေ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိက္ခေပဟာဘာဝတော အဝိက္ခိတ္တံ သမာဟိတံ, တတော ဧဝ အဝိသဋံ သိယာ ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဘိက္ခဝေ, ယေန ယေန ပကာရေန ဣမဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဘိက္ခုနော ဥပပရိက္ခတော သင်္ခါရေ သမ္မသန္တဿ ပုဗ္ဗေ သမာဟိတာကာရသလ္လက္ခဏဝသေန သမထနိမိတ္တံ ဂဟေတွာ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ သမ္မသနဉာဏံ ပဝတ္တေန္တဿ အတ္တနော ဝိပဿနာစိတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနတော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါဒိအာရမ္မဏေ ဥပ္ပဇ္ဇနကံ န သိယာ, အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာယ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိယံ န သိယာ, တေန တေန ပကာရေန ဘိက္ခု ဥပပရိက္ခေယျ ပရိတုလေယျာတိ။ **အဇ္ဈတ္တံ အသဏ္ဌိတ** န္တိ ယသ္မာ ဝီရိယေ မန္ဒံ ဝဟန္တေ သမာဓိဿ ဗလဝဘာဝတော ကောသဇ္ဇာဘိဘဝေန အဇ္ဈတ္တံ ဂောစရဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏေ သင်္ကောစဝသေန ဌိတတ္တာ သဏ္ဌိတံ နာမ ဟောတိ, ဝီရိယသမတာယ ပန ယောဇိတာယ အသဏ္ဌိတံ ဟောတိ ဝီထိံ ပဋိပန္နံ။ တသ္မာ ယထာ ယထာဿ ဥပပရိက္ခတော ဝိညာဏံ အဇ္ဈတ္တံ အသဏ္ဌိတံ အဿ, ဝီထိပဋိပန္နံ သိယာ, တထာ တထာ ဥပပရိက္ခေယျ။ **အနုပါဒာယ န ပရိတဿေယျာ** တိ ယထာ ယထာဿ ဥပပရိက္ခတော “ဧတံ မမ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝသေန ရူပါဒီသု ကဉ္စိ သင်္ခါရံ အဂ္ဂဟေတွာ တတော ဧဝ တဏှာဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝသေန န ပရိတဿေယျ, တထာ တထာ ဥပပရိက္ခေယျာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကထံ ပန ဥပပရိက္ခတော တဝိဓမေဝံ သိယာတိ? ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိယေ ကောသဇ္ဇပက္ခိယေ စ ဓမ္မေ ဝဇ္ဇေန္တော ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ ပုဗ္ဗေဝ ဝိပဿနုပက္ကိလေသေဟိ စိတ္တံ ဝိသောဓေတွာ ယထာ သမ္မဒေဝ ဝိပဿနာဉာဏံ ဝိပဿနာဝီထိံ ပဋိပဇ္ဇတိ, တထာ သမ္မသတော။

ဣတိ ဘဂဝါ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကဿ ဘိက္ခုနော အနုက္ကမေန ပဋိပတ္တိယာ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ အာရဒ္ဓာယ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယအတိသိထိလဝီရိယဝိပဿနုပက္ကိလေသေဟိ စိတ္တဿ ဝိသောဓနုပာယံ ဒဿေတွာ တ ဣာနိ တထာ ဝိသောဓိတေ ဝိပဿနာဉာဏေ န စိရဿေဝ ဝိပဿနံ မဂ္ဂေန ဃဋေတွာ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခသမတိက္ကမာယ သံဝတ္တနီတိ ဒဿေန္တော **"ဗဟိဒ္ဓါ, ဘိက္ခဝေ , ဝိညာဏေ"**တိအာဒိမာဟ, တံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ယံ ပန ဝုတ္တံ – **"အာယတိံ ဇာတိဇရာမရဏဒုက္ခသမုဒယသမ္ဘဝေါ န ဟောတီ"** တိ, တဿတ္ထော – ဧဝံ ဝိပဿနံ မဂ္ဂေန ဃဋေတွာ တ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အဂ္ဂမဂ္ဂေန အနဝသေသတော ကိလေသေသု ခီဏေသု အာယတိံ အနာဂတေ ဇာတိဇရာမရဏသက လဝဋ္ဋဒုက္ခသမုဒယသင်္ခါတော သမ္ဘဝေါ ဥပ္ပာဒော စ န ဟောတိ, ဇာတိသင်္ခါတော တ ဒုက္ခသမုဒယော ဇရာမရဏာသ င်္ခါတော ဒုက္ခသမ္ဘဝေါ စ န ဟောတိ။

ကထာယံ **သတ္တသင်္ဂပ္ပဟီနဿာ** တိ တဏှာသင်္ဂေါ, ဒိဋ္ဌိသင်္ဂေါ, မာနသင်္ဂေါ, ကောဓသင်္ဂေါ, အဝိဇ္ဇာသင် ဂေါ, ကိလေသသင်္ဂေါ, ဒုစ္စရိတသင်္ဂေါတိ ဣမေသံ သတ္တန္နံ သင်္ဂါနံ ပဟီနတ္တာ သတ္တသင်္ဂပ္ပဟီနဿ။ ကေစိ ပန ''သတ္တာနုသယာ ဧဝ သတ္တ သင်္ဂါ''တိ ဝဒန္တိ။ **နေတ္တိစ္ဆိန္နဿာ** တိ ဆိန္နဘဝနေတ္တိကဿ ။ **ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော**တိ ပုနပ္ပုနံ ဇာယနဝသေန ပဝတ္တိယာ ဇာတိဟေတုကတ္တာ စ ဇာတိဘူတော သံသာရောတိ ဇာတိသံသာရော, သော ဘဝနေတ္တိယာ ဆိန္နတ္တာ ဝိက္ခီဏော ပရိက္ခီဏော, တတော ဧဝ **နတ္ထိ တဿ ပုနဗ္ဘဝေါ** တိ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကာမူပပတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၅. ဆဋ္ဌေ **ကာမူပပတ္တိယော** တိ ကာမပဋိလာဘာ ကာမပဋိသေဝနာ တာ။ **ပစ္စုပဋ္ဌိတကာမာ** တိ နိဗဒ္ဓကာမာ နိဗဒ္ဓ ဓာရမ္မဏာ ယထာ တံ မနုဿာ။ မနုဿာ ဟိ နိဗဒ္ဓဝတ္ထုသ္မိံ ဝသံ ဝတ္တေန္တိ။ ယတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ ဟောန္တိ, သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဒတွာ တမေဝ မာတုကမံ အာနေတွာ နိဗဒ္ဓဘောဂံ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ဧကစ္စေ စ ဒေဝါ။ စာတုမဟာရာ ဇိကတော ပဋ္ဌာယ ဟိ စတုဒေဝလောကတသိနော နိဗဒ္ဓဝတ္ထုသ္မိံယေဝ ဝသံ ဝတ္တေန္တိ။ ပဌမသိခဝတ္ထု စေတ္ထ နိဒဿ နံ။ တထာ ဧကစ္စေ အာပာယိကေ နေရယိကေ ဌပေတွာ သေသအပါယသတ္တာပိ နိဗဒ္ဓဝတ္ထုသ္မိံယေဝ ဝသံ ဝတ္ တေန္တိ။ မစ္ဆာ ဟိ အတ္တနော မစ္ဆိယာ, ကစ္ဆပေါ ကစ္ဆပိယာတိ ဧဝံ သဗ္ဗေပိ တိရစ္ဆာနာ ပေတာ ဝိနိပါတိကာ စ။ တသ္မာ နေရယိကေ ဌပေတွာ သေသအပါယသတ္တေ ဥပါဒါယ ယာဝ တုသိတကာယာ ဣမေ သတ္တာ ပစ္စုပဋ္ဌိ တကာမာ နာမ, **နိမ္မာနရတိနော**တိ သယံ နိမ္မိတေ နိမ္မာနေ ရတိ ဧတေသန္တိ နိမ္မာနရတိနော။ တေ ဟိ နီလပီတာဒိဝသေန ယာဒိသံ ယာဒိသံ ရူပံ ဣစ္ဆန္တိ, တာဒိသံ တာဒိသံ နိမ္မိနိတွာ ရမန္တိ အာယသ္မတော အနုရုဒ္ဓဿ ပုရတော မနာ ပကာယိကာ ဒေဝတာ ဝိယ။ **ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော** တိ ပရေဟိ နိမ္မိတေ ကာမေ ဝသံ ဝတ္တေန္တီတိ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ တိနော။ တေသဥ်ဟိ မနံ ဉတွာ ပရေ ယထာရုစိတံ ကာမဘောဂံ နိမ္မိနန္တိ, တေ တတ္ထ ဝသံ ဝတ္တေန္တိ။ ကထံ တေ ပ ရဿ မနံ ဇာနန္တီတိ? ပကတိသေဝနာဝသေန။ ယထာ ဟိ ကုသလော သူဒေါ ရညော ဘုဉ္ဇန္တဿ ယံ ယံ ရုစ္စတိ, တံ တံ ဇာနာတိ, ဧဝံ ပကတိယာ အဘိရုစိတာရမ္မဏံ ဉတွာ တာဒိသေယေဝ နိမ္မိနန္တိ, တေ တတ္ထ ဝသံ ဝတ္တေန္တိ, မေ ထုနသေဝနာဒိဝသေန ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ ကေစိ ပန ''ဟသိတမတ္တေန ဩလောကိတမတ္တေန အာလိင်္ဂိတမတ္တေ န ဟတ္ထဂ္ဂဟဏမတ္တေန စ တေသံ ကာမကိစ္စံ ဣဇ္ဈတီ''တိ ဝဒန္တိ, တံ အဋ္ဌကထာယံ ''တံ ပန နတ္ထီ''တိ ပဋိက္ခိ တ္တံ။ န ဟိ ကာယေန အဖုသန္တဿ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ကာမကိစ္စံ သာဓေတိ။ ဆန္နမ္ပိ ကာမာဝစရဒေဝါနံ ကာမာ ပာကတိ ကာ ဧဝ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> ''ဆ ဧတေ ကာမာဝစရာ၊ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနော။
> သဗ္ဗေသံ ဧကသင်္ခါတံ၊ အာယု ဘဝတိ ကိတ္တက''န္တိ။ (ဝိဘ. ၁၀၂၃)။

ကထာသု **ယေ စညေ**တိ ယေ ယထာဝုတ္တဒေဝေဟိ အညေ စ ကာမဘောဂိနော မနုဿာ စေဝ ဧကစ္စေ အပါယူပ ကာ စ သဗ္ဗေ တေ။ **ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝံ** န္တိ ဣမံ ယထာပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝဥ္စ, ဥပပတ္တိဘဝန္တရသင်္ခါတံ ဣတော အညထာဘာဝဥ္စာတိ ဒွိပ္ပဘေဒံ သံသာရံ **နာတိဝတ္တရေ** န အတိက္ကမန္တိ။ **သဗ္ဗေ ပရိစ္စဇေ ကာမေ** တိ ဒိဗ္ဗ ဗာဒိဘေဒေ သဗ္ဗေပိ ကာမေ ဝတ္ထုကာမေ စ ကိလေသကာမေ စ ပရိစ္စဇေယျ။ ကိလေသကာမေ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဇဟ

န္တော့ယေဝ ဟိ ဝတ္တုကာမေ ပရိစ္စဇတိ နာမ။ **ပိယရူပသာတဂဓိတန္တိ** ပိယရူပေသု ရူပာဒီသု သုခဝေဒနဿာဒေန ဂဓိတံ ဂိဒ္ဓံ။ **ဆေတွာန သောတံ ဒုရစ္စယ** န္တိ အညေဟိ ဒုရစ္စယံ ဒုရတိက္ကမံ တဏှာသောတံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္ဒိတွာ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ကာမယောဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၆. သတ္တမေ **ကာမယောဂယုတ္တော** တိ ပဉ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေ ကာမယောဂေ, တေန ယုတ္တော ကာမယောဂယုတ္တော, အသမုစ္ဆိန္နကာမရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ။ ရူပာရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေ ဘဝယောဂေ, တထာ ဈာနနိကန္တိ သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတော စ ရာဂေ, တေန ယုတ္တော **ဘဝယောဂယုတ္တော,** အပ္ပဟီနဘဝရာဂေတိ အတ္ထော။ **အာဂါမီ**တိ ဗြဟ္မလောကေ ဌိတောပိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဣမံ မနုဿလောကံ အာဂမနသီလော။ တေနေတဟ **"အာဂန္တာ ဣတ္ထတ္တ"**န္တိ။ မနုဿတ္တဘာဝသင်္ခာတံ ဣတ္ထဘာဝံ အာဂမနဓမ္မော, မနုဿေသု ဥပပဇ္ဇနသီလောတိ အတ္ထော။ ကာမဓာတူပပတ္တိ ကာမယောဂေ ဣတ္ထတ္တံ အာဂမနဿ ကာရဏံ။ ယော ပန ကာမယောဂယုတ္တော, သော ဧကန္တေန ဘဝယောဂယုတ္တောပိ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ "ကာမယောဂယုတ္တော, ဘိက္ခဝေ, ဘဝယောဂယုတ္တော"တိ ဥဘယမ္ပိ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ ဝုတ္တံ။

ကာမယောဂဝိသံယုတ္တော တိ ဧတ္ထ အသုဘဇ္ဈာနမ္ပိ ကာမယောဂဝိသံယောဂေ, တံ ဟဒကံ ကတွာ အဓိဂတော အနာဂါမိမဂ္ဂေ ဧကန္တေနေဝ ကာမယောဂဝိသံယောဂေ နာမ, တသ္မာ တတိယမဂ္ဂဖလေ ဌိတော အရိယပုဂ္ဂလော "ကာမယောဂဝိသံယုတ္တော"တိ ဝုတ္တော။ ယသ္မာ ပန ရူပာရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေ အနာဂါမိမဂ္ဂေန န ပဟီယတိ, တသ္မာ သော အပ္ပဟီနဘဝယောဂတ္တာ "ဘဝယောဂယုတ္တော"တိ ဝုတ္တော။ **အနာဂါမီ**တိ ကာမလောကံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန အနာဂမနတော အနာဂါမီ။ ကာမယောဂဝိသံယောဂဝသေနေဝ ဟိ သဒ္ဒိ အနဝသေသဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇန သမုစ္ဆေဒေန အဇ္ဈတ္တသံယောဇနာဘာဝသိဒ္ဓိတော ဣတ္ထတ္တံ အနာဂန္တွာ ဟောတိ, တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဝတ္တိဓမ္မော။ ယဿ ပန အနဝသေသံ ဘဝယောဂေ ပဟီနော, တဿ အဝိဇ္ဇာယောဂဒိဋ္ဌိယောဂါပိ ပဟီနာ ဧဝ ဟောန္တီတိ , သော ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနော "အရဟံ ခီဏာသဝေ"တိ ဝုစ္စတိ။ တေန ဝုတ္တံ "ကာမယောဂဝိသံယုတ္တော, ဘိက္ခဝေ, ဘဝယောဂဝိသံယုတ္တော အရဟံ ဟောတိ ခီဏာသဝေ"တိ။ ဧတ္ထ စ ကာမယောဂဝိသံယောဂေ အနာဂါမီ စတုတ္ထဇ္ဈာနဿ သုခဒုက္ခသောမနဿဒေါမနဿပ္ပဟာနံ ဝိယ, တတိယမဂ္ဂဿ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇနပရိက္ခယော ဝိယ စ စတုတ္ထမဂ္ဂဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပဌမပဒေန သောတာပန္နသကဒါဂါမိဟိ သဒ္ဒိံ သဗ္ဗော ပုထုဇ္ဇနော ဂဟိတော, ဒုတိယပဒေန ပန သဗ္ဗော အနာဂါမီ, တတိယပဒေန အရဟာတိ အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။

ဂါထာသု **ဥဘယန္တိ** ဥဘယေန, ကာမယောဂေန, ဘဝယောဂေန စ သံယုတ္တာတိ အတ္ထော။ **သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ သံသာရ**န္တိ ပုထုဇ္ဇနာ သောတာပန္နာ သကဒါဂါမိနောတိ ဣမေ တိဝိဓာ သတ္တာ ကာမယောဂဘဝယောဂါနံ အပ္ပဟီနတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ သံသာရန္တိ။ တတော ဧဝ ဇာတိမရဏဂါမိနော ဟောန္တိ။ ဧတ္ထ ဧကဗီဇီ, ကောလံကောလော, သတ္တက္ခတ္တုပရမောတိ တီသု သောတာပန္နေသု သဗ္ဗမုဒု သတ္တက္ခတ္တုပရမော, သော အဋ္ဌမံ ဘဝံ န နိဗ္ဗတ္တေတီတိ, အတ္တနော ပရိစ္ဆိန္နဇာတိဝသေန ပန သံသရတိ, တထာ ဣတရေပိ။ သကဒါဂါမီသုပိ ယော ဣဓ သကဒါဂါမိမဂ္ဂံ ပတွာ ဒေဝလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပုန ဣဓ နိဗ္ဗတ္တတိ, သော အတ္တနော ပရိစ္ဆိန္နဇာတိဝသေနေဝ သံသရတိ။ ယေ ပန သကဒါဂါမိနော တေမိဿကနယေန ဝိနာ တတ္ထ တတ္ထ ဒေဝေသုယေဝ မနုဿေသုယေဝ တ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, တေ ဥပရိမဂ္ဂါဓိဂမာယ ယာဝ ဣန္ဒြိယပရိပါကာ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သံသရန္တိယေဝ။ ပုထုဇ္ဇနေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ သဗ္ဗဘဝသံယောဇနာနံ အပရိက္ခီဏတ္တာ။ တေန ဝုတ္တံ –

> "ကာမယောဂေန သံယုတ္တာ၊ ဘဝယောဂေန စူဘယံ။
> သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ သံသာရံ၊ ဇာတိမရဏဂါမိနော"တိ။

ကာမေ ပဟာန္တွာနာ တိ ကာမရာဂသင်္ခာတေ ကိလေသကာမေ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဇဟိတွာ။ **ဆိန္နသံသယာ** တိ သမုစ္ဆိန္နကင်္ခာ, တဒ္ဒွ ခော သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနေဝ။ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ပန စတုတ္ထမဂ္ဂဿ ဇဝံ ဝုတ္တံ။ အရဟာန္တော ဟိ ဣဓ ''ဆိန္နသံသယာ''တိ အဓိပ္ပေတာ။ တေနေတဟ **''ခီဏမာနပုနဗ္ဘဝ''** တိ။ သဗ္ဗသော ခီဏော နဝဝိဓောပိ မာနော အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝေ စ ဧတေသန္တိ ခီဏမာနပုနဗ္ဘဝ။ မာနဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တဒေကဋ္ဌတာယ လက္ခဏဝသေန တ သဗ္ဗော စတုတ္ထမဂ္ဂဝဇ္ဈော ကိလေသော ဂဟိတောတိ။ ခီဏမာနတာယ စ သဥပာဒိသေသာ နိဗ္ဗာနဓာတု ဝုတ္တာ ဟောတိ, ခီဏပုနဗ္ဘဝတာယ အနုပာဒိသေသာ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ကလျာဏသီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၇. အဋ္ဌမေ **ကလျာဏသီလော** တိ သုန္ဒရသီလော, ပသတ္ထသီလော, ပရိပုဏ္ဏသီလော။ တတ္ထ သီလဟရိပူရိဒ္ဒဝီဟိ ကာရဏေဟိ ဟောတိ သမ္မဒေဝ သီလဝိပတ္တိယာ အာဒီနဝဒဿနေန, သီလသမ္ပတ္တိယာ စ အာနိသံသဒဿနေန။ ဣဓ ပန သဗ္ဗပရိဗန္ဓဝိပ္ပမုတ္တဿ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏဿ မဂ္ဂသီလဿ ဖလသီလဿ စ ဝသေန ကလျာဏတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ကလျာဏဓမ္မော** တိ သဗ္ဗေ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ အဓိပ္ပေတာ, တသ္မာ ကလျာဏာ သတိပဋ္ဌာနာဒိဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ဧတဿာတိ ကလျာဏဓမ္မော။ **ကလျာဏပညော** တိ စ မဂ္ဂဖလပညာဝသေနေဝ ကလျာဏပညော။ လောကုတ္တရာ ဧဝ ဟိ သီလာဒိဓမ္မာ ဧကန္တကလျာဏာ နာမ အကုပ္ပသဘာဝတ္တာ။ ကေစိ ပန ''စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဝသေန ကလျာဏသီလော, ဝိပဿနာမဂ္ဂဓမ္မဝသေန ကလျာဏဓမ္မော, မဂ္ဂဖလပညာဝသေန ကလျာဏပညော''တိ ဝဒန္တိ။ အသေက္ခာ ဧဝ တေ သီလဓမ္မပညာတိ ဧကေ။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ – သောတာပန္နသကဒါဂါမီနံ မဂ္ဂဖလသီလံ ကလျာဏသီလံ နာမ, တသ္မာ ''ကလျာဏသီလော''တိ ဣမိနာ သောတာပန္နော သကဒါဂါမီ စ ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ တေ ဟိ သီလေသု ပရိပူရကာရိနော နာမ။ အနာဂါမိမဂ္ဂဖလဓမ္မာ အဂ္ဂမဂ္ဂဓမ္မာ စ ကလျာဏဓမ္မာ နာမ။ တတ္ထ ဟိ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ တသ္မာ ''ကလျာဏဓမ္မော''တိ ဣမိနာ တတိယမဂ္ဂဋ္ဌော ပဉ္စာယ တယော အရိယာ ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ ပညာကိစ္စဿ မတ္ထကပ္ပတ္တိယာ အဂ္ဂဖလေ ပညာ ကလျာဏပညာ နာမ, တသ္မာ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တော အရဟာ ''ကလျာဏပညော''တိ ဝုတ္တော။ ဧဝမေဝ ပုဂ္ဂလာ ဂဟိတာ ဟောန္တီတိ။ ကိံ ဣမိနာ ပပဉ္စေန? အဂ္ဂမဂ္ဂဖလဓမ္မာ ဣဓ ကလျာဏသီလာဒယော ဝုတ္တာတိ အယမမှာကံ ခန္တိ။ ဓမ္မဝိဘာဂေန ဟိ အယံ ပုဂ္ဂလဝိဘာဂော, န ဓမ္မဝိဘာဂေတိ။

ကေဝလီတိ ဧတ္ထ ကေဝလံ ဝုစ္စတိ ကေနစိ အဝေမိဿကတာယ သဗ္ဗသင်္ခတဝိဝိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ, တဿ အဓိဂတတ္တာ အရဟာ ကေဝလီ။ အထ ဝါ ပဟာနဘာဝနာပါရိပူရိယာ ပရိယောသာနအနဝဇ္ဇဓမ္မပါရိပူရိယာ စ ကလျာဏက ဋ္ဌေန အဗ္ဗာသေကသုခတာယ စ ကေဝလံ အရဟတ္တံ, တဒဓိဂမေန ကေဝလီ ခီဏာသဝေ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဝါသံ ဝသိတွာ ပရိယောသာပေတွာ ဌိတောတိ **ဝုသိတဝာ**။ ဥတ္တမေဟိ အဂ္ဂဘူတေဟိ တ အသေက္ခဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **''ဥတ္တမပုရိသော''**တိ ဝုစ္စတိ။

သီလတတိ ဧတ္ထ ကေနဋ္ဌေန သီလံ? သီလနဋ္ဌေန သီလံ။ ကိမိဒံ သီလနံ နာမ? သမာဓာနံ, သုသီလျဝသေန ကာယကမ္မာဒီနံ အဝိပ္ပကိဏ္ဏတာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဥပဓာရဏံ, ဈာနာဒိကုသလဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာနဝသေန အာဓာရဘာ ဝေါတိ အတ္ထော။ တသ္မာ သီလတိ, သီလေတီတိ ဝ သီလံ။ အယံ တာဝ သဒ္ဒလက္ခဏနယေန သီလဋ္ဌော။ အပရေ ပန ''သိရဋ္ဌော သီလဋ္ဌော, သီတလဋ္ဌော သီလဋ္ဌော, သိဝဋ္ဌော သီလဋ္ဌော''တိ နိရုတ္တိနယေန အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။ တယိဒံ ဟရိပူရိတော အတိသယတော တ သီလံ အဿ အတ္ထီတိ **သီလတ,** စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဝသေန သီလသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ယံ ဇေဋ္ဌကသီလံ , တံ ဝိတ္ထာရေတွာ ဒဿေတုံ **''ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော''** တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ကေစ္စာနံ အာစရိယာနံ အဓိပ္ပာယော။

အပရေန ပန ဘဏန္တိ – ဥဘယတ္ထာပိ ပါတိမောက္ခသံဝရော ဘဂဝတာ ဝုတ္တော။ ပါတိမောက္ခသံဝရော ဧဝ ဟိ သီလံ, ဣတရေသု ဣန္ဒြိယသံဝရော ဆဒ္ဒွာရရက္ခဏမတ္တမေဝ, အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ဓမ္မေန ပစ္စယုပ္ပာဒနမတ္တမေဝ, ပစ္စယသန္နိဿိတံ ပဋိလဒ္ဓပစ္စယေ ''ဣဒမတ္ထ''န္တိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဥ္စနမတ္တမေဝ။ နိပ္ပရိယာယေန ပါတိ

မောက္ခသံဝရောဝ သီလံ။ ယဿ သော ဘိန္နော, သော သီသစ္ဆိန္နော ပုရိသော ဝိယ ဟတ္ထပာဒေ ''သေသာနိ ရက္ခိဿတီ''တိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ ယဿ ပန သော အရောဂေ, အစ္ဆိန္နသီသော ဝိယ ပုရိသော, တာနိ ပုန ပာကတိကာနိ ကတွာ ရက္ခိတုံ သက္ကောတိ။ တသ္မာ **သီလတ**တိ ဣမိနာ ပာတိမောက္ခသီလမေဝ ဥဒ္ဒိသိတွာ တံ ဝိတ္ထာရေတုံ **''ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော''**တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ။

တတ္ထ **ပာတိမောက္ခ**န္တိ သိက္ခာပဒသီလံ။ တဉှိ ယော နံ ပာတိ ရက္ခတိ, တံ မောက္ခေတိ မောစေတိ အာပာယိကာဒီဟိ ဒုက္ခေဟီတိ ပာတိမောက္ခံ။ သံဝရဏံ သံဝရော, ကာယတစာဟိ အဝီတိက္ကမော။ ပာတိမောက္ခမေဝ သံဝရော ပာတိမောက္ခသံဝရော, တေန သံဝုတော ပိဟိတကာယဝစောတိ **ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော**။ ဣဒမဿ တသ္မိံ သီလေ ပတိဋ္ဌိတဘာဝပရိဒီပနံ။ **ဝိဟရတီ**တိ တဒနုရူပဝိဟာရသမင်္ဂိဘာဝပရိဒီပနံ။ **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော**တိ ဟေဋ္ဌာ ပာတိမောက္ခသံဝရဿ, ဥပရိ ဝိသေသာနုယောဂဿ စ ဥပကာရကဓမ္မပရိဒီပနံ။ **အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ**တိ ပာတိမောက္ခသီလတော အစဝနဓမ္မတာပရိဒီပနံ။ **သမာဒာယာ**တိ သိက္ခာပဒါနံ အနဝသေသတော အာဒါနပရိဒီပနံ။ **သိက္ခတီ**တိ သိက္ခာယ သမင်္ဂိဘာဝပရိဒီပနံ။ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ သိက္ခိတဗ္ဗဓမ္မပရိဒီပနံ။

အပရော နယော – ကိလေသာနံ ဗလဝဘာဝတော ပာပကိရိယာယ သုကရဘာဝတော ပုညကိရိယာယ စ ဒုက္ကရဘာဝတော ဗဟုက္ခတ္တုံ အပာယေသု ပတနသီလောတိ ပာတီ, ပုထုဇ္ဇနော။ အနိစ္စတာယ တ ဘဝါဒီသု ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တော ဃဋီယန္တံ ဝိယ အနဝဋ္ဌာနေန ပရိဗ္ဘမနတော ဂမနသီလောတိ ပာတိ, မရဏဝသေန တ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ အတ္တဘာဝဿ ပာတနသီလောတိ ပာတိ, သတ္တသန္တာနော, စိတ္တမေဝ တာ။ တံ ပာတိနံ သံသာရဒုက္ခတော မောက္ခေတီတိ ပာတိမောက္ခော။ စိတ္တဿ ဟိ ဝိမောက္ခေန သတ္တော ဝိမုတ္တော ။ ''စိတ္တဝေဒါနာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ''တိ (သံ. နိ. ၃.၁၀၀) ''အနုပာဒာယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တ''န္တိ (မ. နိ. ၂.၂၀၆) စ ဝုတ္တံ။ အထ တ အဝိဇ္ဇာဒိနာ ဟေတုနာ သံသာရေ ပတတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ပာတိ။ ''အဝိဇ္ဇာနီဝရဏာနံ သတ္တာနံ တဏှာသံယောဇနာနံ သန္ဓာဝတံ သံသရတ''န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၂၄; ၅.၅၂၀) ဟိ ဝုတ္တံ။ တဿ ပာတိနော သတ္တဿ တဏှာဒိသံကိလေသတ္တယတော မောက္ခော ဧတေနာတိ ပာတိမောက္ခော။ ''ကဏ္ဍေကာလော''တိအာဒီနံ ဝိယဿ သမာသသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အထ တ ပာတေတိ ဝိနိပာတေတိ ဒုက္ခေတိ ပာတိ, စိတ္တံ။ ဝုတ္တဉှိ ''စိတ္တေန နီယတိ လောကော, စိတ္တေန ပရိကဿတီ''တိ (သံ. နိ. ၁.၆၂)။ တဿ ပာတိနော မောက္ခော ဧတေနာတိ ပာတိမောက္ခော။ ပတတိ တ ဧတေန အပာယဒုက္ခေ သံသာရဒုက္ခေ စာတိ ပာတိ, တဏှာဒိသံကိလေသော။ ဝုတ္တဉှိ ''တဏှာ ဇနေတိ ပုရိသံ (သံ. နိ. ၁.၅၆-၅၇), တဏှာဒုတိယော ပုရိသော''တိ (ဣတိဝု. ၁၅, ၁၀၅; စူဠနိ. ပာရာယနာနုဂီတိကထာနိဒ္ဒေသ ၁၀၇) စ အာဒိ။ တတော ပာတိတော မောက္ခောတိ ပာတိမောက္ခော။ အထ တ ပတတိ ဧတ္ထာတိ ပာတိ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ ဗာဟိရာနိ စ အာယတနာနိ။ ဝုတ္တဉှိ ''ဆသု လောကော သမုပ္ပန္နော, ဆသု ကုဗ္ဗတိ သန္ထဝ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၇၀)။ တတော ဆအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနသင်္ခာတတော ပာတိတော မောက္ခောတိ ပာတိမောက္ခော။ အထ တ ပာတော ဝိနိပာတော အဿ အတ္ထီတိ ပာတီ, သံသာရော။ တတော မောက္ခောတိ ပာတိမောက္ခော။ အထ တ သဗ္ဗလောကာဓိပတိဘာဝတော ဓမ္မိဿရော ဘဂဝါ ပတီတိ ဝုစ္စတိ, မုစ္စတိ ဧတေနာတိ မောက္ခော, ပတိနော မောက္ခော တေန ပညတ္တတ္တာတိ ပတိမောက္ခော, ပတိမောက္ခော ဧဝ ပာတိမောက္ခော။ သဗ္ဗဂုဏာနံ တ မူလဘာဝတော ဥတ္တမဋ္ဌေန ပတိ စ သော ယထာဝုတ္တဋ္ဌေန မောက္ခော စာတိ ပတိမောက္ခော, ပတိမောက္ခော ဧဝ ပာတိမောက္ခော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''ပာတိမောက္ခန္တိ မုခမေတံ ပမုခမေတ''န္တိ (မဟာဝ. ၁၃၅) ဝိတ္ထာရော။

အထ တ ပဣတိ ပကာရေ, **အတီ**တိ အစ္စန္တတ္ထေ နိပါတော။ တသ္မာ ပကာရေဟိ အစ္စန္တံ မောက္ခေတီတိ ပာတိမောက္ခော။ ဣဒဉှိ သီလံ သယံ တဒင်္ဂဝသေန, သမာဓိသဟိတံ ပညာသဟိတဉ္စ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန သမုစ္ဆေဒဝသေန စ အစ္စန္တံ မောက္ခေတိ မောစေတီတိ ပာတိမောက္ခံ။ ပတိ ပတိ မောက္ခောတိ တ ပတိမောက္ခော, တမှိ တမှိ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဒေါသတော ပတိ ပစ္စေကံ မောက္ခောတိ အတ္ထော။ ပတိမောက္ခော ဧဝ ပာတိမောက္ခော။ မောက္ခောတိ တ နိဗ္ဗာနံ, တဿ မောက္ခဿ ပဋိဗိမ္ဗဘူတန္တိ ပတိမောက္ခံ။ ပာတိမောက္ခသီလသံဝရော ဟိ သူရိယဿ အရုဏုဂ္ဂမနံ ဝိယ နိဗ္ဗာနဿ ဥဒယဘူတော တပ္ပဋိဘာဂေ ဝိယ ဟောတိ ယထာရဟံ ကိလေသနိဗ္ဗာပနတောတိ ပတိမောက္ခံ, ပတိမောက္ခံ ဧဝ ပာတိမောက္ခံ။ အထ တ မောက္ခံ ပတိ ဝတ္တတိ မောက္ခာဘိမုခန္တိ ပတိမောက္ခံ, ပတိမောက္ခမေဝ ပာတိမောက္ခန္တိ ဧဝံ တာဝေတ္ထ ပာတိမောက္ခသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သံဝရတိ ပိဒဟတိ ဧတေနာတိ **သံဝရော,** ပာတိမောက္ခမေဝ သံဝရောတိ **ပာတိမောက္ခသံဝရော** ။ အတ္ထတော ပန တတော တတော ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗတော ဝိရတိယော စေတနာ တ, တေန ပာတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော သမန္နာဂတော **ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော** တိ ဝုတ္တော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ ဝိဘင်္ဂေ –

"ဣမိနာ ပာတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော ဥပဂတော သမုပဂတော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော။ တေန ဝုစ္စတိ ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော"တိ (ဝိဘ. ၅၁၁)။

ဝိဟရတီတိ ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဝိဟရတိ, ဣရိယတိ, ဝတ္တတိ။ **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော** တိ ဝေဠုဒါနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဿ ကာယပာဂဗ္ဘိယာဒီနဉ္စ အကရဏေန, သဗ္ဗသော အနာစာရံ ဝဇ္ဇေတွာ "ကာယိကော အဝီတိက္ကမော, ဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော"တိ ဧဝံ ဝုတ္တဘိက္ခုသာရုပ္ပအာစာရသမ္ပတ္တိယာ ဝေသိယာဒိအဂေါစရံ ဝဇ္ဇေတွာ ပိဏ္ဍပာတာဒိအတ္ထံ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနသင်္ခါတဂေါစရေန စ သမ္ပန္နတ္တာ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော။ အပိစ ယော ဘိက္ခု သတ္ထရိ သဂါရဝေါ သပ္ပတိဿော သဗြဟ္မစာရီသု သဂါရဝေါ သပ္ပတိဿော ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နော သုနိဝတ္ထော သုပာရုတော ပာသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေန ပဋိက္ကန္တေန အာလောကိတေန ဝိလောကိတေန သမိဉ္ဇိတေန ပသာရိတေန ဩက္ခိတ္တစက္ခု ဣရိယာပထသမ္ပန္နော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော ဘောဇနေ မတ္တညူ ဇာဂရိယာနုယုတ္တော သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော အပ္ပိစ္ဆော သန္တုဋ္ဌော ပဝိဝိတ္တော အသံသဋ္ဌော အာဘိသမာစာရိကေသု သက္ကစ္စကာရီ ဂရုစိတ္တီကာရဗဟုလော ဝိဟရတိ, အယံ ဝုစ္စတိ အာစာရသမ္ပန္နော။

ဂေါစရော ပန – ဥပနိဿယဂေါစရော, အာရက္ခဂေါစရော, ဥပနိဗန္ဓဂေါစရောတိ တိဝိဓော။ တတ္ထ ဒသကထာဝတ္ထုဂုဏသမန္နာဂတော ဝုတ္တလက္ခဏော ကလျာဏမိတ္တော ယံ နိဿာယ အသုတံ သုဏာတိ, သုတံ ပရိယောဒပေတိ, ကင်္ခံ ဝိတရတိ, ဒိဋ္ဌိံ ဥဇုကံ ကရောတိ, စိတ္တံ ပသာဒေတိ, ယဿ စ အနုသိက္ခန္တော သဒ္ဓာယ ဝဍ္ဎတိ, သီလေန, သုတေန, စာဂေန, ပညာယ ဝဍ္ဎတိ, အယံ **ဥပနိဿယဂေါစရော** ။ ယော ဘိက္ခု အန္တရဃရံ ပဝိဋ္ဌော ဝီထိံ ပဋိပန္နော ဩက္ခိတ္တစက္ခု ယုဂမတ္တဒဿာဝီ သံဝုတော ဂစ္ဆတိ, န ဟတ္ထိံ ဩလောကေန္တော, န အဿံ, န ရထံ, န ပတ္တိံ, န ဣတ္ထိံ, န ပုရိသံ ဩလောကေန္တော, န ဥဒ္ဓံ ဩလောကေန္တော, န အဓော ဩလောကေန္တော, န ဒိသာဝိဒိသာ ပေက္ခမာနော ဂစ္ဆတိ, အယံ **အာရက္ခဂေါစရော။ ဥပနိဗန္ဓဂေါစရော** ပန စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, ယတ္ထ ဘိက္ခု အတ္တနော စိတ္တံ ဥပနိဗန္ဓတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ ဘဂဝတာ –

"ကော စ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော ဂေါစရော သကော ပေတ္တိကော ဝိသယော? ယဒိဒံ – စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ"တိ (သံ. နိ. ၅.၃၇၂)။

ဣတိ ယထာဝုတ္တာယ အာစာရသမ္ပတ္တိယာ ဣမာယ စ ဂေါစရသမ္ပတ္တိယာ သမန္နာဂတတ္တာ **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော။**

အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ တိ အပ္ပမတ္တကေသု အဏုပ္ပမာဏေသု အသဉ္စိစ္စ အာပန္နသေခိယအကုသလစိတ္တုပ္ပာဒာဒိဘေဒေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿနသီလော။ ယော ဟိ ဘိက္ခု ပရမာဏုမတ္တံ ဝဇ္ဇံ အဋ္ဌသဋ္ဌိယောဇနသတသဟဿုဗ္ဗေဓသိနေရုပဗ္ဗတရာဇသဒိသံ ကတွာ ပဿတိ, ယောပိ ဘိက္ခု သဗ္ဗလဟုကံ ဒုဗ္ဘာသိတမတ္တံ ပာရာဇိကသဒိသံ ကတွာ ပဿတိ, အယံ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ နာမ။ **သမာဒာယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသူ**တိ ယံ ကိဉ္စိ သိက္ခာပဒေသု သိက္ခိတဗ္ဗံ, တံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သဗ္ဗထာ သဗ္ဗံ အနဝသေသံ သမာဒိယိတွာ သိက္ခတိ ဝတ္တတိ, ပူရေတီတိ အတ္ထော။ **ဣတိ ကလျာဏသီလော** တိ ဣမိနာ ပကာရေန ကလျာဏသီလော သမာနော။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဝသေန ဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ သီလံ "ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ကလျာဏသီလော ဟောတီ"တိ ဝုတ္တပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဝသေနေဝ နိဂမေတွာ "ကလျာဏဓမ္မော"တိ တွေ ဝုတ္တဓမ္မေ နိဒ္ဒိသိတုကာမေန "တေသံ ဓမ္မာနံ ဣဒံ သီလံ အဓိဋ္ဌာန"န္တိ ဒဿေတုံ ပုန "ဣတိ ကလျာဏသီလော"တိ ဝုတ္တံ။ **သတ္တန္နံ ဗောဓိပက္ခိယာန** န္တိ အာဒိ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ ပုန **ကလျာဏသီလော** တိအာဒိ နိဂမနံ။

ကထာသု **ဒုက္ကဋ္ဌ** န္တိ ဒုဋ္ဌု ကတံ, ဒုစ္စရိတန္တိ အတ္ထော။ **ဟိရိမန** န္တိ ဟိရိမန္တံ ဟိရိသမ္ပန္နံ, သဗ္ဗသော ပာပပဝတ္တိယာ ဇိဂုစ္ဆနသဘာဝန္တိ အတ္ထော။ **ဟိရိမန** န္တိ တ ဟိရိသဟိတစိတ္တံ။ ဟိရိဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ဩတ္တပ္ပ

ပမ္ပိ ဂပိတတ္ထိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟိရောတ္တပ္ပဂ္ဂဟဏေန စ သဗ္ဗသော ဒုစ္စရိတာဘာဝဒ္ဓ ဟေတုံ ဒဿေန္တော ကလ္လ ယာဏာသီလတံ ဟေတုတော ဝိဘာဝေတိ။ **သမ္မောဓိ** တိ အရိယညာဏံ, တံ ဂစ္ဆန္တိ ဘဇန္တီတိ **သမ္မောဓိကမိနော,** ဗောဓိ ပက္ခိကာတိ အတ္ထော။ **အနုဿဒ** န္တိ ရာဂုဿဒာဒိရဟိတံ။ ''တထာဝိဓ''န္တိပိ ပဌန္တိ။ ''ဗောဓိပက္ခိကာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တော''တိ ယထာ ယထာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ, တထာဝိဓံ တာဒိသန္တိ အတ္ထော။ **ဒုက္ခဿာ** တိ ဝဋ္ဋ ဒုက္ခဿ, ဝဋ္ဋဒုက္ခဟေတုနော တ။ **ဣဓေဝ ခယမတ္တနော**တိ အာသဝက္ခယာဓိဂမေန အတ္တနော ဝဋ္ဋဒုက္ခဟေတုနော သမုဒယပက္ခိယဿ ကိလေသဂဏဿ ဣဓေဝ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ခယံ အနုပ္ပာဒံ ပဇာနာတိ, ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ သေဝ တ ဣဓေဝ စရိမကစိတ္တနိရောဓေန ခယံ ခီဏဘာဝံ ပဇာနာတိ။ **တေဟိ ဓမ္မေဟိ သမ္ပန္န** န္တိ တေဟိ ယထာဝုတ္တ တသီလာဒိဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတံ။ **အသိတ**န္တိ တဏှာဟာဒိဋ္ဌိနိဿယာနံ ပဟီနတ္တာ အသိတံ, ကတ္ထစိ အနိဿိတံ။ **သဗ္ဗလောကဿာ** တိ သဗ္ဗသ္မိံ သတ္တလောကေ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၈. နဝမေ **အန**န္တိ အတဗ္ဗံ, သဝတ္ထုကာ တ စေတနာ အနံ, သမ္ပတ္တိပရိစ္စာဂဿေတံ အဓိဝစနံ။ **အာမိသအန**န္တိ စ တ္တာရော ပစ္စယာ ဒေယျဘာဝဝသေန အာမိသအနံ နာမ။ တေ ဟိ တဏှာဒီဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ တေသံ တ ပရိစ္စာဂစေတနာ အာမိသအနံ။ **ဓမ္မအန** န္တိ ဣဓေကစ္စော ''ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ, ဣမေ ဓမ္မာ အကုသလာ, ဣမေ ဓမ္မာ သာဝဇ္ဇာ, ဣမေ ဓမ္မာ အနဝဇ္ဇာ, ဣမေ ဝိညုဂရဟိတာ, ဣမေ ဝိညုပ္ပသတ္ထာ; ဣမေ သမတ္တာ သမာဒိန္နာ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ, ဣမေ ဟိတာယ သုခာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ ကုသလာကုသလကမ္မပထေ ဝိဘဇန္တော ကမ္မကမ္မဝိပာကေ ဣဓလောကပရလောကေ ပစ္စက္ခတော ဒဿေန္တော ဝိယ ပာကဋံ ကရောန္တော အကု သလေဟိ ဓမ္မေဟိ နိဝတ္တာပေန္တော, ကုသလေသု ဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌာပေန္တော, ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဣဒံ ဓမ္မအနံ။ ယော ပန ''ဣမေ ဓမ္မာ အဘိညေယျာ , ဣမေ ပရိညေယျာ, ဣမေ ပဟာတဗ္ဗာ, ဣမေ သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ, ဣမေ ဘာဝေတ ဗ္ဗာ''တိ သစ္စာနိ ဝိဘာဝေန္တော အမတာဓိဂမာယ ပဋိပတ္တိဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဣဒံ သိခာပ္ပတ္တံ ဓမ္မအနံ နာမ။ **တေဒဂ္ဂ** န္တိ ဧတံ အဂ္ဂံ။ **ယဒိဒ**န္တိ ယံ ဣဒံ ဓမ္မအနံ ဝုတ္တံ, ဧတံ ဣမေသု ဒွီသု အနေသု အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ။ ဝိဝဋ္ဋကမိဓမ္မ မအနညှိ နိဿာယ သဗ္ဗာနတ္ထတော ပရိမုစ္စတိ, သကလံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ အတိက္ကမတိ။ လောကိယံ ပန ဓမ္မအနံ သဗ္ဗ ဗေသံ အနာနံ နိအနံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တီနံ မူလံ။ တေနာဟ –

> ''သဗ္ဗအနံ ဓမ္မအနံ ဇိနာတိ၊ သဗ္ဗရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ။
> သဗ္ဗရတိံ ဓမ္မရတီ ဇိနာတိ၊ တဏှက္ခယော သဗ္ဗဒုက္ခံ ဇိနာတီ''တိ။ (ဓ. ပ. ၃၅၄) –

အဘယအနမေတ္ထ ဓမ္မအနေနေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သာဓာရဏဘောဂိတာဓိပ္ပာယေန အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော စတုပစ္စယတော သယမေဝ အဘုဉ္ဇိတွာ ပရေသံ သံ ဝိဘဇနံ **အာမိသသံဝိဘာဂေ**။ သာဓာရဏဘောဂိတာဓိပ္ပာယေနေဝ အတ္တနာ ဝိဒိတဿ အဓိဂတဿ ဓမ္မဿ အပ္ပော ဿုက္ကော အဟုတွာ ပရေသံ ဥပဒေသော **ဓမ္မသံဝိဘာဂေ**။ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ စတူဟိ စ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ ပရေသံ အနုဂ္ဂဏှနံ အနုကမ္ပနံ **အာမိသာနုဂ္ဂဟော** ။ ဝုတ္တနယေနေဝ ဓမ္မေန ပရေသံ အနုဂ္ဂဏှနံ အနုကမ္ပနံ **ဓမ္မာနုဂ္ဂဟော**။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကထာသု **ယမာဟု အနံ ပရမ**န္တိ ယံ အနံ စိတ္တခေတ္တဒေယျဓမ္မာနံ ဥဠာရဘာဝေန ပရမံ ဥတ္တမံ, ဘောဂသမ္ပတ္တိ အာဒီနံ တ ပူရဏတော ဖလနေတော, ပရဿ တ လောဘမစ္ဆရိယာဒိကဿ ပဋိပက္ခဿ မဒ္ဒနတော ဟိံသနတော ''ပရမ''န္တိ ဗုဒ္ဓာ ဘဂဝန္တော အာဟု။ **အနုတ္တရ** န္တိ ယံ အနံ စေတနာဒိသမ္ပတ္တိယာ သာတိသယပဝတ္တိယာ အဂ္ဂဘာဝေန အဂ္ဂဝိပာကတ္တာ စ ဥတ္တရရဟိတံ အနုတ္တရဘာဝသာဓနံ စာတိ အာဟု။ **ယံ သံဝိဘာဂ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ''ပရမံ အနုတ္တရ''န္တိ ပဒဒွဝယံ အာနေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အဝဏ္ဏယီ** တိ ကိတ္တယိ, ''ဘောဇနံ, ဘိက္ခဝေ, ဒဒမာနော အယကော ပဋိဂ္ဂ ကပဟကာနံ ပဉ္စ ဌာနာနိ ဒေတီ''တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၅.၃၇), ''ဧဝံ စေ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ ဇာနေယျုံ အနသံဝိဘာဂဿ ဝိ ပာက''န္တိအာဒိနာ (ဣတိဝု. ၂၆) စ ပသံသယိ။ ယထာ ပန အနံ သံဝိဘာဂေ စ ပရမံ အနုတ္တရဉ္စ ဟောတိ, တံ ဒဿေ

တုံ **“အဂ္ဂမ္ပတ္တီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဂ္ဂမ္ပတ္တီ** တိ သီလာဒိဂုဏဝိသေသယောဂေန သေဋ္ဌံ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ အရိယသင်္ဃေ စ။ **ပသန္နစိတ္တော** တိ ကမ္မဖလသဒ္ဓာယ ရတနတ္တယသဒ္ဓာယ စ စိတ္တံ ပသာဒေန္တော ဩကပ္ပေန္တော။ စိတ္တသမ္ပတ္တိယာ ဟိ ခေတ္တသမ္ပတ္တိယာ စ ပရိတ္တောပိ ဒေယျဓမ္မော အနံ့ မဟာနုဘာဝံ ဟောတိ မဟာဇုတိကံ မဟာဝိပ္ဖာရံ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

“နတ္ထိ စိတ္တေ ပသန္နမှိ၊ အပ္ပကာ နာမ ဒက္ခိဏာ။
တထာဂတေ ဝါ သမ္ဗုဒ္ဓေ၊ အထ ဝါ တဿ သာဝကေ”တိ။ (ဝိ. ဝ. ၈၀၄; နေတ္တိ. ၉၅)။

ဝိညူတိ သပ္ပညော။ **ပဇာနန္တိ** သမ္မဒေဝ အနဖလံ အနာနိသံသံ ပဇာနန္တော။ **ကော န ယဇေထ ကာလေ**တိ ယုတ္တပ္ပတ္တကာလေ ကော နာမ အနံ့ န ဒဒေယျ? သဒ္ဓာ, ဒေယျဓမ္မော, ပဋိဂ္ဂါဟကာတိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ သမ္မုခီဘူတကာလေယေဝ ဟိ အနံ့ သမ္ဘဝတိ, န အညထာ, ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ဝါ အတုံ ယုတ္တကာလေ။

ဧဝံ ပဌမကထာယ အာမိသအနုသံဝိဘာဂနုဂ္ဂဟေ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဓမ္မအနုသံဝိဘာဂနုဂ္ဂဟေ ဒဿေတုံ **“ယေ စေဝ ဘာသန္တိ”** တိ ဒုတိယကထမာဟ။ တတ္ထ **ဥဘယန္တိ** “ဘာသန္တိ သုဏန္တိ”တိ ဝုတ္တာ ဒေသကာ ပဋိဂ္ဂါဟကာတိ ဥဘယံ။ အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ယေ **သုဂတဿ** ဘဂဝတော **သာသနေ** သဒ္ဓမ္မေ **ပသန္နစိတ္တာ** ဝိမုတ္တာယတနသီသေ ဌတွာ ဒေသေန္တိ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ စ, တေသံ ဒေသကပဋိဂ္ဂါဟကာနံ သော ဓမ္မအနုဓမ္မသံဝိဘာဂဓမ္မာနုဂ္ဂဟသင်္ခါတော **အတ္ထော** ။ ပရမတ္ထသာဓနတော **ပရမော**။ တဏှာသံကိလေသာဒိသဗ္ဗသံကိလေသမလဝိသောဓနေန **ဝိသုဇ္ဈတိ** ။ ကီဒိသာနံ? **ယေ အပ္ပမတ္တာ သုဂတဿ သာသနေ** ။ ယေ စ –

“သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ၊ ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ။
သစိတ္တပရိယောဒပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသန”န္တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၉၀; ဓ. ပ. ၁၈၃) –

သင်္ခေပတော ဧဝံ ပကာသိတေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ဩတာဒေ အနုသိဋ္ဌိယံ အပ္ပမတ္တာ အဓိသီလသိက္ခာဒယော သက္ကစ္စံ သမ္ပာဒေန္တိ။ တေသံ **ဝိသုဇ္ဈတိ,** အရဟတ္တဖလဝိသုဒ္ဓိယာ အတိဝိယ တေအယတီတိ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. တေဝိဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၉. ဒသမေ **ဓမ္မေနာ** တိ ဉာယေန, သမ္မာပဋိပတ္တိသင်္ခါတေန ဟေတုနာ ကာရဏေန။ ယာယ ဟိ ပဋိပဒါယ တေဝိဇ္ဇော ဟောတိ, သာ ပဋိပဒါ ဣဓ ဓမ္မောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကာ ပန သာ ပဋိပဒါတိ? စရဏသမ္ပဒါ စ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ စ။ **တေဝိဇ္ဇန္တိ** ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာဒီဟိ တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ သမန္နာဂတံ။ **ဗြာဟ္မဏ** န္တိ ဗာဟိတပါပဗြာဟ္မဏံ။ **ပညာပေမီ**တိ “ဗြာဟ္မဏော”တိ ဇာနာပေမိ ပတိဋ္ဌပေမိ။ **နာညံ လပိတလာပနမတ္တေနာ** တိ အညံ ဇာတိမတ္တဗြာဟ္မဏံ အဋ္ဌကာဒီဟိ လပိတမတ္တဝိပ္ပလပနမတ္တေန ဗြာဟ္မဏံ န ပညာပေမီတိ။ အထ ဝါ **လပိတလာပနမတ္တေနာ** တိ မန္တာနံ အဇ္ဈေနအဇ္ဈာပနမတ္တေန။ ဥဘယထာပိ ယံ ပန ဗြာဟ္မဏာ သာမဝေဒါဒိဝေဒတ္တယအဇ္ဈေနေန တေဝိဇ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ ဝဒန္တိ, တံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဘဂဝတာ ဟိ “ပရမတ္ထတော အတေဝိဇ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံယေဝ စေတေ ဘောတဒိနော အဝိဇ္ဇာနိ ဝုတာ ‘တေဝိဇ္ဇော ဗြာဟ္မဏော’တိ ဝဒန္တိ, ဧဝံ ပန တေဝိဇ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ဟောတီ”တိ ဒဿနတ္ထံ တထာ ဗုဇ္ဈနကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယေန အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ။

တတ္ထ ယသ္မာ ဝိဇ္ဇာသမ္ပန္နော စရဏသမ္ပန္နောယေဝ ဟောတိ စရဏသမ္ပဒာယ ဝိနာ ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော, တသ္မာ စရဏသမ္ပဒံ အန္တောဂဓံ ကတွာ ဝိဇ္ဇာသီသေနေဝ ဗြာဟ္မဏံ ပညာပေတုကာမော **“ဓမ္မေနာဟံ, ဘိက္ခဝေ, တေဝိဇ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ ပညာပေမီ”**တိ ဒေသနံ သမုဋ္ဌာပေတွာ **“ကထဉ္စာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေန တေဝိဇ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ ပညာပေမီ”**တိ ကထေတုကမျတာယ ပုစ္ဆံ ကတွာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ ဝိဇ္ဇတ္တယံ ဝိဘဇန္တော **“ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ”** တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **အနေကဝိဟိတန္တိ** အနေကဝိဓံ, အနေကေဟိ ဝါ ပကာရေဟိ ပဝတ္တိတံ, သံဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသန္တိ** သမနန္တရာတီတဘဝံ အာဒိံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ နိဝုတ္ထသန္တာနံ။ **နိဝုတ္ထ**န္တိ အဇ္ဈာဝုတ္ထံ အနုဘူတံ, အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓံ, နိဝုတ္ထဓမ္မံ ဝါ နိဝုတ္ထံ, ဂောစရနိဝါသေန နိဝုတ္ထံ, အတ္တနော ဝိညာဏေန ဝိညာတံ ပရဝိညာဏဝိညာတမ္ပိ ဝါ ဆိန္နဝဋုမကာနုဿရဏာဒီသု။ **အနုဿရတီ**တိ "ဧကမ္ပိ ဇာတိံ ဒွေပိ ဇာတိယော"တိ ဧဝံ ဇာတိပဋိပါဋိဝသေန အနုဂန္တွာ သရတိ, အနုဒေဝ ဝါ သရတိ, စိတ္တေ အဘိနိန္နာမိတေ ပရိကမ္မသမနန္တရံ သရတိ။

သေယျထိဒန္တိ အာရဒ္ဓပ္ပကာရဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ တေနေဝ ယွာယံ ပုဗ္ဗေနိဝါသော အာရဒ္ဓော, တဿ ပကာရံ ဒဿေန္တော **"ဧကမ္ပိ ဇာတိ"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိ ဧကမ္ပိ ပဋိသန္ဓိမူလကံ စုတိပရိယောသာနံ ဧကဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ။ ဧသ နယော **ဒွေပိ ဇာတိယော**တိအာဒီသု။ **အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ**တိအာဒီသု ပန ပရိဟာယမာနော ကပ္ပော သံဝဋ္ဋကပ္ပော, ဝဍ္ဎမာနော ဝိဝဋ္ဋကပ္ပော။ တတ္ထ သံဝဋ္ဋေန သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဂဟိတော ဟောတိ တမ္မူလကတ္တာ, ဝိဝဋ္ဋေန စ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ။ ဧဝဉှိ သတိ ယာနိ တာနိ "စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပဿ အသင်္ချေယျာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? သံဝဋ္ဋော, သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ, ဝိဝဋ္ဋော, ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ"တိ (အ. နိ. ၄.၁၅၆) ဝုတ္တာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ, တာနိ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။

တတ္ထ တယော သံဝဋ္ဋာ – တေဇောသံဝဋ္ဋော, အာပောသံဝဋ္ဋော, ဝါယောသံဝဋ္ဋောတိ။ တိဿော သံဝဋ္ဋသီမာ – အာဘဿရာ, သုဘကိဏှာ, ဝေဟပ္ဖလာတိ။ ယဒါ ကပ္ပော တေဇေန သံဝဋ္ဋတိ, အာဘဿရတော ဟေဋ္ဌာ အဂ္ဂိနာ ဍယှတိ။ ယဒါ ဥဒကေန သံဝဋ္ဋတိ, သုဘကိဏှတော ဟေဋ္ဌာ ဥဒကေန ဝိလီယတိ။ ယဒါ ဝါတေန သံဝဋ္ဋတိ, ဝေဟပ္ဖလတော ဟေဋ္ဌာ ဝါတေန ဝိဒ္ဓံသိယတိ။ ဝိတ္ထာရတော ပန ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠံ ဧကတော ဝိနဿတိ။ ဣတိ ဧဝရူပေ အယံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တော ဘိက္ခု အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အနေကေပိ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ အနုဿရတိ။ ကထံ? **အမုတြာသိ**န္တိအာဒိနာ နယေန။

တတ္ထ **အမုတြာသိ**န္တိ အမုမှိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အမုမှိ ဘဝေ ဝါ ယောနိယာ ဝါ ဂတိယာ ဝါ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ ဝါ သတ္တာဝါသေ ဝါ သတ္တနိကာယေ ဝါ အဟောသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိ တိဿော ဝါ ဖုဿော ဝါ။ **ဧဝံဂေါတ္တော**တိ ဂေါတမော ဝါ ကဿပေါ ဝါ။ **ဧဝံဝဏ္ဏော**တိ ဩဒါတော ဝါ သာမော ဝါ။ **ဧဝမာဟာရော**တိ သာလိမံသောဒနာဟာရော ဝါ ပဝတ္တဖလဘောဇနော ဝါ။ **ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ**တိ အနေကပ္ပကာရာနံ ကာယိကစေတသိကာနံ သာမိသနိရာမိသာဒိပ္ပဘေဒါနံ ဝါ သုခဒုက္ခာနံ ပဋိသံဝေဒီ။ **ဧဝမာယုပရိယန္တော**တိ ဧဝံ ဝဿသတပရိမာဏာယုပရိယန္တော ဝါ စတုရာသီတိကပ္ပသတသဟဿပရိမာဏာယုပရိယန္တော ဝါ။ **သော တတော စုတော အမုတြ ဥဒပါဒိ**န္တိ သောဟံ တတော ဘဝတော ယောနိတော ဂတိတော ဝိညာဏဋ္ဌိတိတော သတ္တာဝါသတော သတ္တနိကာယတော ဝါ စုတော ပုန အမုကသ္မိံ နာမ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ ဝါ ဥဒပါဒိံ။ **တတြာပါသိ**န္တိ အထ တတြာပိ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ ဝါ ပုန အဟောသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။

အထ ဝါ ယသ္မာ "အမုတြာသိ"န္တိ ဣဒံ အနုပုဗ္ဗေန အာရောဟန္တဿ အတ္တနော အဘိနီဟာရာနုရူပံ ယထာဗလံ သရဏံ, "သော တတော စုတော"တိ ပဋိနိဝတ္တန္တဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ, တသ္မာ "ဣဓူပပန္နော"တိ ဣမိဿာ ဣဓူပပတ္တိယာ အနန္တရံ "အမုတြ ဥဒပါဒိ"န္တိ ဝုတ္တံ။ **တတြာပါသိ**န္တိ တတြာပိ ဘဝေ။ပေ။ သတ္တနိကာယေ ဝါ အာသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိ ဒတ္တော ဝါ မိတ္တော ဝါ, **ဧဝံဂေါတ္တော**တိ ဝါသေဋ္ဌော ဝါ ကဿပေါ ဝါ။ **ဧဝံဝဏ္ဏော**တိ ကာဠော ဝါ ဩဒါတော ဝါ။ **ဧဝမာဟာရော**တိ သုဓာဟာရော ဝါ သာလိဩဒနာဒိအာဟာရော ဝါ။ **ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ**တိ ဒိဗ္ဗသုခပ္ပဋိသံဝေဒီ ဝါ မာနုသသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ ဝါ။ **ဧဝမာယုပရိယန္တော**တိ ဧဝံ တံတံပရမာယုပရိယန္တော။ **သော တတော စုတော**တိ သောဟံ တတော ဘဝါဒိတော စုတော။ **ဣဓူပပန္နော**တိ ဣဓ ဣမသ္မိံ စရိမဘဝေ မနုဿော ဟုတွာ ဥပပန္နော နိဗ္ဗတ္တော။

ဣတီတိ ဧဝံ။ **သာကာရံ သဥဒ္ဒေသ**န္တိ နာမဂေါတ္တာဒိဝသေန သဥဒ္ဒေသံ, ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ နာမဂေါတ္တေန ဟိ သတ္တာ "တိဿော ဂေါတမော"တိ ဥဒ္ဒိသီယန္တိ, ဝဏ္ဏာဒီဟိ "သာမော ဩဒါတော"တိ နာနတ္တတော

ပညာယန္တိ။ တသ္မာ နာမကေတွံ ဥဒ္ဒေသော, ဣတရေ အာကာရာ။ **အယမသ္သ ပဌမာ ဝိဇ္ဇာ အဓိဂတာ** တိ အယံ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ ပဌမံ အဓိဂမဝသေန ပဌမာ, ဝိဒိတကရဏဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ အဓိဂတာ သစ္ဆိကတာ ဟောတိ။ ကိံ ပနာယံ ဝိဒိတံ ကရောတိ? ပုဗ္ဗေနိဝါသံ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ တသ္သေဝ ပုဗ္ဗေနိဝါသသ္သ အဝိဒိတကရဏဋ္ဌေန တသ္သ ပဋိစ္ဆာဒကမောဟော ဝုစ္စတိ။ **တမော**တိ သွေဝ မောဟော ပဋိစ္ဆာဒကဋ္ဌေန တမောတိ ဝုစ္စတိ။ **အာလောကော**တိ သာ ဧဝ ဝိဇ္ဇာ ဩဘာသကရဏဋ္ဌေန အာလောကော။ ဧတ္ထ စ ဝိဇ္ဇာ အဓိဂတာတိ အယံ အတ္ထော, သေသံ ပသံသာဝစနံ။ ယောဇနာ ပနေတ္ထ – အယံ ခော တေန ဘိက္ခုနာ ဝိဇ္ဇာ အဓိဂတာ, တသ္သ အဓိဂတဝိဇ္ဇသ္သ အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ, ဝိနဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ ကသ္မာ? ယသ္မာ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာတိ။ ဧသေဝ နယော။

ယထာ တန္တိ ဧတ္ထ **ယထာ**တိ ဩပမ္မတ္ထေ, **တန္တိ** နိပါတမတ္တံ။ သတိယာ အဝိပ္ပဝါသေန **အပ္ပမတ္တသ္သ** ။ ဝီရိယာတာပေန **အာတာပိနော**။ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခတာယ **ပဟိတတ္တသ္သ** ပေသိတစိတ္တသ္သာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ အပ္ပမတ္တသ္သ အာတာပိနော ပဟိတတ္တသ္သ ဝိဟရတော အဝိဇ္ဇာ ဝိဟညေယ္ယ, ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယ, တမော ဝိဟညေယ္ယ, အာလောကော ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယ; ဧဝမေဝ တသ္သ ဘိက္ခုနော အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ, ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ , တမော ဝိဟတော, အာလောကော ဥပ္ပန္နော, တသ္သ ပဓာနာနုယောဂသ္သ အနုရူပမေဝ ဖလံ လဒ္ဓန္တိ ဝိဟရတီတိ။

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာတိ ဧတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ဝိသုဒ္ဓေန** တိ စုတူပပါတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုဘာဝတော ဝိသုဒ္ဓံ။ ယော ဟိ စုတိမတ္တမေဝ ပဿတိ န ဥပပါတံ, သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ဥပပါတမတ္တမေဝ ပဿတိ န စုတိံ, သော နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန တဒုဘယံ ပဿတိ, သော ယသ္မာ ဒုဝိဓမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဂတံ အတိဝတ္တတိ, တသ္မာဿ တံ ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတု ဟောတိ, တဒုဘယမ္ပာယံ ဗုဒ္ဓပုတ္တော ပဿတိ။ တေန ဝုတ္တံ "စုတူပပါတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုဘာဝတော ဝိသုဒ္ဓ"န္တိ။ ဧကာဒသဥပက္ကိလေသဝိရဟတော ဝါ **ဝိသုဒ္ဓံ** ။ ယထာဟ "ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသောတိ – ဣတိ ဝိဒိတွာ ဝိစိကိစ္ဆံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသံ ပဇဟိံ, အမနသိကာရော။ပေ.။ ထိနမိဒ္ဓံ, ဆမ္ဘိတတ္တံ, ဥပ္ပိလံ, ဒုဋ္ဌုလ္လံ, အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယံ, အတိလီနဝီရိယံ, အဘိဇပ္ပာ, နာနတ္တသညာ, အတိနိဇ္ဈာယိတတ္တံ ရူပါနံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသော"တိ (မ. နိ. ၃.၂၄၂) ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ ဧကာဒသဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတ္တာ **ဝိသုဒ္ဓံ** ။ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန **အတိက္ကန္တမာနုသကံ,** မံသစက္ခုံ ဝါ အတိက္ကန္တတ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကံ။ တေန ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန။ **သတ္တေ ပဿတီ** တိ မနုဿမံသစက္ခုနာ ဝိယ သတ္တေ ပဿတိ ဒက္ခတိ အာလောကေတိ။

စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ တိ ဧတ္ထ စုတိက္ခဏေ ဥပပတ္တိက္ခဏေ ဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာပိ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာ။ ယေ ပန အာသန္နစုတိကာ ဣဒါနိ စဝိဿန္တိ, တေ စဝမာနာ။ ယေ စ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာ သမ္ပတိနိဗ္ဗတ္တာ ဝါ, တေ ဥပပဇ္ဇမာနာတိ အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဧဝရူပေ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ စ ပဿတီတိ ဒဿေတိ။ **ဟီနေ**တိ မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟီနာနံ ဇာတိကုလဘောဂါဒီနံ ဝသေန ဟီဠိတေ ဩညာတေ။ **ပဏီတေ**တိ အမောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ တဗ္ဗိပရီတေ။ **သုဝဏ္ဏေ** တိ အဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ** တိ ဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ အနိဋ္ဌအကန္တာမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ အဘိရူပေ ဝိရူပေတိပိ အတ္ထော။ **သုဂတေ**တိ သုဂတိဂတေ, အလောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ အဍ္ဎေ မဟဒ္ဓနေ။ **ဒုဂ္ဂတေ** တိ ဒုဂ္ဂတိဂတေ, လောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဒေ အပ္ပန္နပါနဘောဇနေ။ **ယထာကမ္မူပဂေ** တိ ယံ ယံ ကမ္မံ ဥပစိတံ, တေန တေန ဥပဂတေ ။ တတ္ထ ပုရိမေဟိ "စဝမာနေ"တိအာဒီဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုကိစ္စံ ဝုတ္တံ, ဣမိနာ ပန ပဒေန ယထာကမ္မူပဂဉာဏကိစ္စံ။

တဿ စ ဉာဏဿ အယံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော – ဣဓ ဘိက္ခု ဟေဋ္ဌာ နိရယာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နေရယိကေ သတ္တေ ပဿတိ မဟန္တံ ဒုက္ခံ အနုဘဝမာနေ, ဣဒံ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိ ကရောတိ "ကိံ နု ခော ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ ဒုက္ခံ အနုဘဝန္တီ"တိ, အထဿ "ဣဒံ နာမ ကတွာ"တိ တံ ကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တထာ ဥပရိ ဒေဝလောကာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နန္ဒနဝနမိဿကဝနဖာရုသကဝနာဒီသု သတ္တေ ပဿတိ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနေ, ဣဒမ္ပိ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိ ကရောတိ "ကိံ နု ခော ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တီ"တိ? အထဿ "ဣဒံ နာမ ကတွာ

ဝါ”တိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ နာမ။ ဣမဿ ဝိသုံ ပရိကမ္မံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ စိမဿ, ဧဝံ အနာဂတံသဉာဏဿပိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကာနေဝ ဟိ ဣမာနိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ သဟေဝ ဣဇ္ဈန္တိ။ **ကာယဒုစ္စရိတေနာ**တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဣဓ **ဝိဇ္ဇာ**တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဝိဇ္ဇာ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ သတ္တာနံ စုတိပဋိသန္ဓိစ္ဆာဒိကာ အဝိဇ္ဇာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

တတိယဝါရေ **ဝိဇ္ဇာ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏဝိဇ္ဇာ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ စတုသစ္စပဋိစ္ဆာဒိကာ အဝိဇ္ဇာ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယ္ယမေဝ။ **ဧဝံ ခေါ**တိအာဒိ နိဂမနံ။

ဂါထာသု အယံ သင်္ခေပတ္ထော – **ယော** ယထာဝုတ္တံ **ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အဝေဒီ** အဝဂစ္ဆတိ, ဝုတ္တနယေန ပါကဋံ ကတွာ ဇာနာတိ။ “ယောဝေဒီ”တိပိ ပါဌော, ယော အဝေဒိ ဝိဒိတံ ကတွာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ ဆဗ္ဗီသတိဒေဝလောကသင်္ခါတံ သဂ္ဂံ စတုဗ္ဗိဓံ အပါယဉ္စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပဿတိ။ **အထော**တိ တတော ပရံ ဇာတိက္ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ ပတ္တော အဓိဂတော။ တတော ဧဝ **အဘိညာ** အဘိဝိသိဋ္ဌာယ မဂ္ဂပညာယ ဇာနိတဗ္ဗံ စတုသစ္စဓမ္မံ ဇာနိတွာ ကိစ္စဝေါသာနေန **ဝေါသိတော** နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တော။ မောနေယ္ယဓမ္မသမန္နာဂမေန **မုနိ,** ခီဏာသဝေါ ယသ္မာ **ဧတာဟိ** ယထာဝုတ္တာဟိ **တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ** သမန္နာဂတတ္တာ တတော တတိယဝိဇ္ဇာယ သဗ္ဗထာ ဗာဟိတပါပတ္တာ စ **တေဝိဇ္ဇော ဗြာဟ္မဏော** နာမ ဟောတိ။ တသ္မာ တမေဝ အဟံ တေဝိဇ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ ဝဒါမိ, အညံ ပန လပိတလာပနံ ယဇုအာဒိမန္တပဒါနံ အဇ္ဈာပနပရံ **တေဝိဇ္ဇံ** ဗြာဟ္မဏံ န ဝဒါမိ, တေဝိဇ္ဇောတိ တံ န ကထေမီတိ။

ဣတိ ဣမသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ဒုတိယသုတ္တေ ဝဋ္ဋံ ကထိတံ, ပဌမအဋ္ဌမဒသမသုတ္တေသု ဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ, ဣတရေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပရမတ္ထဒီပနိယာ ခုဒ္ဒကနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဣတိဝုတ္တကဿ တိကနိပါတဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စတုက္ကနိပာတော

၁. ဗြာဟ္မဏဓမ္မယာဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၀. စတုက္ကနိပာတသ္သ ပဌမေ **အဟန္တိ** အတ္တနိဒ္ဒေသော။ ယော ဟိ ပရော န ဟောတိ, သော နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတော အတ္တာ "အဟ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **အသ္မိ** တိ ပဋိဇာနနာ။ ယော ပရမတ္ထဗြာဟ္မဏဘာဝေ "အဟ"န္တိ ဝုစ္စမာနော, တသ္သ အတ္တနိ အတ္ထိဘာဝံ ပဋိဇာနန္တော ဟိ သတ္ထာ "အသ္မီ"တိ အဝေါစ။ "အဟမသ္မီ"တိ စ ယထာ "အဟမသ္မိ ဗြဟ္မာ မဟာဗြဟ္မာ, သေဋ္ဌော ဟမသ္မီ"တိ စ အပ္ပဟီနဒိဋ္ဌိမာနာနုသယာ ပုထုဇ္ဇနာ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိမာနမညနာဘိနိဝေသဝသေန အဘိဝဒန္တိ, န ဧဝံ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗသော ပန ပဟီနဒိဋ္ဌိမာနာနုသယော ဘဂဝါ သမညံ အနတိဓာဝန္တော လောကသမညာနုရောဓေန ဝေနေယျသန္တာနေသု ဓမ္မံ ပတိဋ္ဌပေန္တော ကေဝလံ တာဒိသသ္သ ဂုဏသ္သ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနတံ ပဋိဇာနန္တော **"အဟမသ္မီ"** တိ အာဟ။ **ဗြာဟ္မဏော** တိ ဗာဟိတပါပတ္တာ ဗြဟ္မသ္သ စ အဏနတော ဗြာဟ္မဏော။ အယဉှေတ္ထ အတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, အဟံ ပရမတ္ထတော ဗြာဟ္မဏောသ္မီတိ။ ဘဂဝါ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏသ္သ အနဝသံယမာဒိဝတသမာဒါနဿ နိရဝသေသာယ တပစရိယာယ ဟာရံ ဂတော သမ္မဒေဝ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယတာယ သကလဝေဒန္တဂူ သုဝိသုဒ္ဓဝိဇ္ဇာစရဏော သဗ္ဗထာ နိန္နှာတပါပမလော အနုတ္တရသ္သ အရိယမဂ္ဂသင်္ခါတသ္သ ဗြာဟ္မဏသ္သ ဝတ္တာ ပဝတ္တာ, သုပရိသုဒ္ဓသ္သ စ သာသနဗြဟ္မစရိယသ္သ ပဝေဒေတာ, တသ္မာ သဗ္ဗသော ဗာဟိတပါပတ္တာ ဗြဟ္မသ္သ စ အဏနတော ကထနတော ပရမတ္ထေန ဗြာဟ္မဏောတိ ဝုစ္စတိ။

ဣတိ ဘဂဝါ သဒေဝကေ လောကေ အတ္တနော အနုတ္တရံ ဗြာဟ္မဏဘာဝံ ပဝေဒေတွာ ယာနိ တာနိ ဗြာဟ္မဏအာနာဒီနိ ဆ ကမ္မာနိ ဗြာဟ္မဏသ္သ ပညာပေန္တိ, တေသမ္ပိ သုပရိသုဒ္ဓာနံ ဥက္ကံသဂတော အတ္တနိ သံဝိဇ္ဇမာနတံ ဒသ္သေတုံ **"ယာစယောဂေ"**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ယာစယောဂေ**တိ ယာစေဟိ ယုတ္တော။ ယာစန္တီတိ ယာစာ, ယာစကာ, တေ ပနေတ္ထ ဝေနေယျာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေ ဟိ "ဒေသေတု, ဘန္တေ ဘဂဝါ , ဓမ္မံ; ဒေသေတု, သုဂတော, ဓမ္မ"န္တိ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မဒေသနံ ယာစန္တိ။ ဘဂဝါ စ တေသံ ဣစ္ဆာဝိဃာတံ အကရောန္တော ယထာရုစိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဓမ္မဒါနံ ဒေတီတိ ယာစယောဂေ, သဒါ သဗ္ဗကာလံ တေဟိ အဝိရဟိတော။ အထ ဝါ **ယာစယောဂေ**တိ ယာစနယောဂ္ဂေ, အဓိပ္ပာယပူရဏတော ယာစိတုံ ယုတ္တောတိ အတ္ထော "ယာဇယောဂေ"တိပိ ပဌန္တိ။ တတ္ထ ယာဇော ဝုစ္စတိ မဟာဒါနံ, ယိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ ဣဓ ပန ဓမ္မဒါနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ယာဇေ နိယုတ္တောတိ ယာဇယောဂေါ။ **သဒါ**တိ သဗ္ဗဒါ, အနဝရတပ္ပဝတ္တသဒ္ဓမ္မမဟာဒါနောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ယာဇေန ယောဇေတီတိပိ **ယာဇယောဂေ**။ တိဝိဓေနသင်္ခါတေန ယာဇေန သတ္တေ ယထာရဟံ ယောဇေတိ, တတ္ထ အနေ နိယောဇေတီတိ အတ္ထော။ "ယာဇယောဂေ သတတ"န္တိပိ ပဌန္တိ။ **ပယတပါဏီ**တိ ပရိသုဒ္ဓဟတ္ထော။ ယော ဟိ အနာမိမုတ္တော အာမိသဒါနံ ဒေန္တော သက္ကစ္စံ သဟတ္ထေန ဒေယျဓမ္မံ အတုံ သဒါ ဓောတဟတ္ထောယေဝ ဟောတိ, သော "ပယတပါဏီ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဘဂဝါပိ ဓမ္မဒါနာဓိမုတ္တော သက္ကစ္စံ သဗ္ဗကာလံ ဓမ္မဒါနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ "ပယတပါဏီ"တိ။ "သဒါ"တိ စ ပဒံ ဣမိနာပိ သဒ္ဓိံ ယောဇေတဗ္ဗံ "သဒါ ပယတပါဏီ"တိ။ အဝိဘာဂေန ဟိ သတ္ထာ ဝေနေယျလောကသ္သ သဒ္ဓမ္မဒါနံ သဒါ သဗ္ဗကာလံ ပဝတ္တေန္တော တတ္ထ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဟုတွာ ဝိဟရတိ။

အပရော နယော – ယောဂေ ဝုစ္စတိ ဘာဝနာ။ ယထာဟ "ယောဂါ ဝေ ဇာယတေ ဘူရီ"တိ (ဓ. ပ. ၂၈၂)။ တသ္မာ **ယာဇယောဂေ**တိ ယာဇဘာဝနံ, ပရိစ္စာဂဘာဝနံ အနုယုတ္တောတိ အတ္ထော။ ဘဂဝါ ဟိ အဘိသမ္ဗောဓိတော ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တဘူတောပိ ကရုဏာသမုဿာဟိတော အနဝသေသတော အနံ ပရိဗြူဟေန္တော တတ္ထ ဥက္ကံသဟရမိပ္ပတ္တော ဟုတွာ အဘိသမ္ဗောဓိံ ပါပုဏိ, ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာပိ တိဝိဓံ အနံ ပရိဗြူဟေသိ ဝိသေသတော ဓမ္မဒါနံ, ပရေပိ တတ္ထ နိယောဇေသိ။ တထာ ဟိ သော ဝေနေယျယာစကာနံ ကဿစိ သရဏာနိ အဒါသိ, ကဿစိ ပဉ္စ သီလာနိ, ကဿစိ ဒသ သီလာနိ, ကဿစိ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ, ကဿစိ ဓုတဓမ္မေ, ကဿစိ စတ္တာရိ ဈာနာနိ, ကဿစိ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော, ကဿစိ ပဉ္စာဘိညာယော, စတ္တာရော မဂ္ဂေ, စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ, တိဿော ဝိဇ္ဇာ, စတဿော ပ

ဋ္ဌိသမ္ဘိဒာတိ ဧဝမာဒိလောကိယလောကုတ္တရဘေဒံ ဂုဏဓမ္မံ ဓမ္မအနုဝသေန ယထာဓိပ္ပာယံ ဒေန္တော ပရေ စ ''ဒေ
ထာ''တိ နိယောဇေန္တော ပရိစ္စာဂဘာဝနံ ပရိဗ္ရူဟေသိ။ တေန ဝုတ္တံ ''ပရိစ္စာဂဘာဝနံ အနုယုတ္တော''တိ။

ပယတပာဏီတိ တ အာယတပာဏိ, ဟတ္ထဂတံ ကိဉ္စိ အတုံ ''ဖေဟိ ဂဏှာ''တိ ပသာရိတဟတ္ထော ဝိယ
အာစရိယမုဋ္ဌိ အကတွာ သဒ္ဓမ္မအနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တောတိ အတ္ထော။ **ပယတပာဏီ**တိ တ ဥဿာဟိတဟတ္
ထော, အာမိသအနံ အတုံ ဥဿာဟိတဟတ္ထော ဝိယ ဓမ္မအနေ ကတုဿာဟောတိ အတ္ထော။ **အန္တိမဒေဟဓရော**တိ
ဗြဟ္မစရိယဝသေန ဗြာဟ္မဏကရဏာနံ ဓမ္မာနံ ပာရိပူရိယာ ပစ္ဆိမတ္တဘာဝဓာရီ။ အဝုသိတဝတော ဟိ ဝသလကရဏာနံ
ဓမ္မာနံ အပ္ပဟာနေန ဝသလာဒိသမညာ ဂတိ အာယတိံ ဂဗ္ဘသေယျာ သိယာ။ တေန ဘဂဝတ အတ္တနော အစ္စန္တဝုသိတ
ဗြာဟ္မဏဘာဝံ ဒဿေတိ။ **အနုတ္တရော ဘိသက္ကော သလ္လကတ္တော** တိ ဒုတ္တိကိစ္ဆဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခရောဂဿ
သ တိကိစ္ဆနတော ဥတ္တမော ဘိသက္ကော, အညေဟိ အနုဒ္ဓရဏီယာနံ ရာဂါဒိသလ္လာနံ ကန္တနတော သမုစ္ဆေဒဝ
သေန သမုဒ္ဓရဏတော ဥတ္တမော သလ္လကန္တနဝေဇ္ဇော။ ဣမိနာ နိပ္ပရိယာယတော ဗြာဟ္မဏကရဏာနံ ဓမ္မာနံ
အတ္တနိ ပတိဋ္ဌိတာနံ ပရသန္တတိယံ ပတိဋ္ဌာပနေန ပရေသမ္ပိ ဗြာဟ္မဏကရဏမာဟ။

တဿ မေ တုမှေ ပုတ္တာ တိ တဿ ဧဝရူပဿ မမ တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, ပုတ္တာ အတြဇာ ဟောထ။ **ဩရ
သာ**တိ ဥရသိ သမ္ဘူတာ။ ယထာ ဟိ သတ္တာနံ ဩရသပုတ္တာ အတြဇာ ဝိသေသေန ပိတုသန္တကဿ အာယဇ္ဇဿ
ဘာဂိနော ဟောန္တိ, ဧဝမေတေပိ အရိယပုဂ္ဂလာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မဿဝနန္တေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတာ။ တ
ဿ သန္တကဿ ဝိမုတ္တိသုခဿ အရိယဓမ္မရတနဿ စ ဧကံသဘာဂိယတာယ ဩရသာ။ အထ တ ဘဂဝတော ဓမ္မ
ဒေသနာနုဘာဝေန အရိယဘူမိံ ဩက္ကမမာနာ ဩက္ကန္တာ စ အရိယသာဝကာ သတ္ထု ဥရေ တယာမဇနိတာဘိဇာတိတာ
ယ နိပ္ပရိယာယေန ''ဩရသပုတ္တာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟန္တိ။ တထာ ဟိ တေ ဘဂဝတာ အာသယာနုသယစရိယာဓိမု
တ္တိအာဒိတေလောကနေန ဝဇ္ဇာနုစိန္တနေန စ ဟဒယေ ကတွာ ဝဇ္ဇတော နိတရေတွာ အနုဝဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌပေန္တေန
သီလာဒိဓမ္မသရီရပေါသနေန သံဝဍ္ဎိတာ။ **မုခတော ဇာတာ**တိ မုခတော ဇာတာယ ဓမ္မဒေသနာယ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာ
တတ္တာ မုခတော ဇာတာ။ အထ တ အနညသာဓာရဏတော သဗ္ဗဿ ကုသလဓမ္မဿ မုခတော ပာတိမောက္ခတော
ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာသင်္ခာတတော ဝိမောက္ခမုခတော တ အရိယမဂ္ဂဇာတိယာ ဇာတာတိပိ မုခတော ဇာတာ။ သိက္ခ
တ္တယသင်္ဂဟေ သာသနဓမ္မေ အရိယမဂ္ဂဓမ္မေ တ ဇာတာတိ **ဓမ္မဇာ**။ တေနေဝ ဓမ္မေန နိမ္မိတာ မာပိတာတိ **ဓမ္မနိမ္မိ
တာ**။ သတိဓမ္မဝိစယာဒိ **ဓမ္မအာယာအာ,** န လာဘသက္ကာရာဒိ **အာမိသအာယာအာ,** ဓမ္မအာယာအာ နော အာမိသအာယာအာ
ဟောထာတိ အတ္ထော။

တတ္ထ ဓမ္မော ဒုဝိဓော – နိပ္ပရိယာယဓမ္မော, ပရိယာယဓမ္မောတိ။ အာမိသမ္ပိ ဒုဝိဓံ – နိပ္ပရိယာယာမိသံ, ပရိယာ
ယာမိသန္တိ။ ကထံ? မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနပ္ပဘေအော ဟိ နဝဝိဓော လောကုတ္တရဓမ္မော နိပ္ပရိယာယဓမ္မော, နိဗ္ဗတ္တိတဓ
မ္မောယေဝ, န ကေနစိ ပရိယာယေန ကာရဏေန တ လေသေန တ ဓမ္မော။ ယံ ပနိဒံ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿိတံ ကုသလံ, သေယျ
ထိဒံ – ဣဓေကစ္စော ဝိဝဋ္ဋံ ပတ္ထေန္တော အနံ ဒေတိ, သီလံ သမာဒိယတိ, ဥပောသထကမ္မံ ကရောတိ, ဂန္ဓမာလာဒီဟိ
ဝတ္ထုပူဇံ ကရောတိ, ဓမ္မံ သုဏာတိ, ဒေသေတိ, ဈာနသမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတိ, ဧဝံ ကရောန္တော အနုပုဗ္ဗေန နိပ္ပ
ရိယာယံ အမတံ နိဗ္ဗာနံ ပဋိလဘတိ, အယံ ပရိယာယဓမ္မော။ တထာ စီဝရာဒယော စတ္တာရော ပစ္စယာ နိပ္ပရိယာယာမိသ
မေဝ, န အညေန ပရိယာယေန တ ကာရဏေန တ လေသေန တ အာမိသံ။ ယံ ပနိဒံ ဝဋ္ဋကာမိကုသလံ, သေယျထိဒံ – ဣ
ဓေကစ္စော ဝဋ္ဋံ ပတ္ထေန္တော သမ္ပတ္တိဘဝံ ဣစ္ဆမာနော အနံ ဒေတိ။ပေ.။ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတိ, ဧဝံ က
ရောန္တော အနုပုဗ္ဗေန ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော ပဋိလဘတိ, ဣဒံ ပရိယာယာမိသံ နာမ။

တတ္ထ နိပ္ပရိယာယဓမ္မောပိ ဘဂဝတောယေဝ သန္တကော။ ဘဂဝတာ ဟိ ကထိတတ္တာ ဘိက္ခူ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာ
နာနိ အဓိဂစ္ဆန္တိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

''သော, ဟိ, ဗြာဟ္မဏ, ဘဂဝါ အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒေတာ, အသဉ္ဇာတဿ မဂ္ဂဿ သဉ္
ဇနေတာ။ပေ.။ မဂ္ဂါနုဂါ စ ပနေတရဟိ သာဝကာ ဝိဟရန္တိ ပစ္ဆာ သမန္နာဂတာ''တိ (မ. နိ. ၃.၇၉; စူဠနိ. မော
ဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅)။

‘‘သော, ဟာဝုသော, ဘဂဝတ ဇာနံ ဇာနာတိ, ပဿံ ပဿတိ, စက္ခုဘူတော ဉာဏဘူတော ဓမ္မဘူတော ဗြဟ္မဘူတော, ဝတ္တာ ပဝတ္တာ, အတ္ထဿ နိန္နေတာ , အမတဿ ဒာတာ, ဓမ္မဿာမီ တထာဂတော’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၀၃; ၃.၂၈၁) စ။

ပရိယာယဓမ္မောပိ ဘဂဝတောယေဝ သန္တကော။ ဘဂဝတာ ဟိ ကထိတတ္တာ ဧဝ ဇာနန္တိ ‘‘ဝိဝဋ္ဋံ ပတ္တေတုတဝတ အာနံ ဒေဿတ္ထော။ပေ။ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတ္တော အနုက္ကမေန အမတံ နိဗ္ဗာနံ ပဋိလဘတီ’’တိ။ နိပ္ပရိယာယာမိ သမ္ပိ ဘဂဝတောယေဝ သန္တကံ။ ဘဂဝတာ ဟိ အနုညာတတ္တာယေဝ ဘိက္ခူဟိ ဗီဝကဝတ္ထုံ အာဒိံ ကတွတ ပဏီတစီဝ ရံ လဒ္ဓံ။ ယထာဟ –

‘‘အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ဂဟပတိစီဝရံ။ ယော ဣစ္ဆတိ, ပံသုကူလိကော ဟောတု။ ယော ဣစ္ဆတိ, ဂဟပတိစီဝရံ သာဒိယတု။ ဣတရီတရေနပဟံ, ဘိက္ခဝေ, သန္တုဋ္ဌိယာပိ ဝဏ္ဏေမီ’’တိ (မဟာဝ. ၃၃၇)။

ဧဝံ ဣတရေပိ ပစ္စယာ ဘဂဝတာ အနုညာတတ္တာ ဧဝ ဘိက္ခူဟိ ပရိဘုဥ္ဇိတုံ လဒ္ဓာ။ ပရိယာယာမိသမ္ပိ ဘဂဝတော ယေဝ သန္တကံ။ ဘဂဝတာ ဟိ ကထိတတ္တာ ဧဝ ဇာနန္တိ ‘‘သမ္ပတ္တိဘာဝံ ပတ္တေန္တော အာနံ ဒတွတ သီလံ။ပေ။ သမာပ တ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွတ အနုက္ကမေန ပရိယာယာမိသံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ မနုဿသမ္ပတ္တိဥ္စ ပဋိလဘတီ’’တိ။ ယ ဒေဝ ယသ္မာ နိပ္ပရိယာယဓမ္မောပိ ပရိယာယဓမ္မောပိ နိပ္ပရိယာယာမိသမ္ပိ ပရိယာယာမိသမ္ပိ ဘဂဝတောယေဝ သန္တ ကံ, တသ္မာ တတ္ထ အတ္တနော သာမိဘာဝံ ဒဿေန္တော တတ္ထ စ ယံ သေဋ္ဌတရံ အစ္စန္တဟိတသုခါဝဟံ တတ္ထေ ဝ နေ နိယောဇေန္တော ဧဝမာဟ ‘‘တဿ မေ တုမှေ ပုတ္တာ ဩရသာ။ပေ။ နော အာမိသဒာယာဒာ’’တိ။

ဣတိ ဘဂဝတ ပရိပုဏ္ဏဝတသမာအနံ တပစရိယံ သမ္မဒေဝ ဝုသိတဗ္ရဟ္မစရိယံ သုဝိသုဒ္ဓဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ အန ဝသေသဝေဒန္တဟရဂုံ ဗာဟိတသဗ္ဗဟပံ သတတံ ယာစယောဂံ သဒေဝကေ လောကေ အနုတ္တရဒက္ခိဏေယ္ယဘာဝပ္ပ ပတ္တံ အတ္တနော ပရမတ္ထဗြာဟ္မဏဘာဝံ အရိယသာဝကာနဥ္စ အတ္တနော ဩရသပုတ္တာဒိဘာဝံ ပဝေဒေသိ။ ဘဂဝတ ဟိ ‘‘သီဟောတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတဿေတံ အဓိဝစနံ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿာ’’တိ (အ. နိ. ၅.၉၉) တေ ထ သီဟသဒိသံ, ‘‘ပုရိသော မဂ္ဂကုသလောတိ ခော, တိဿ, တထာဂတဿေတံ အဓိဝစန’’န္တိ (သံ. နိ. ၃.၈၄) တ္တေ မဂ္ဂဒေသကပုရိသသဒိသံ, ‘‘ရာဇာဟမသ္မိ သေလာ’’တိ (မ. နိ. ၂.၃၉၉; သု. နိ. ၅၅၉) တ္တေ ရာဇသဒိသံ, ‘‘ဘိသက္ကော သလ္လကတ္တောတိ ခော, သုနက္ခတ္တ, တထာဂတဿေတံ အဓိဝစန’’န္တိ (မ. နိ. ၃.၆၅) တ္တေ ဝေဇ္ဇသဒိသံ, ‘‘ဗြာ ဟ္မဏောတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတဿေတံ အဓိဝစန’’န္တိ (အ. နိ. ၈.၈၅) တ္တေ ဗြာဟ္မဏသဒိသံ အတ္တာနံ ကထေသိ။ ဣဓာပိ ဗြာဟ္မဏ သဒိသံ ကတွတ ကထေသိ။

ဣဒါနိ ယေဟိ အနာဒီဟိ ယုတ္တဿ ဣတော ဗာဟိရကဗြာဟ္မဏဿ ဗြာဟ္မဏကိစ္စံ ပရိပုဏ္ဏံ မညန္တိ, တေဟိ အတ္တနော အနာဒီနံ အဂ္ဂသေဋ္ဌဘာဝံ ပကာသေတုံ **‘‘ဒွေဝမာနိ, ဘိက္ခဝေ, အနာနီ’’** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **ယာဂက**တိ မဟာယညာ , မဟာအနာနီတိ အတ္ထော, ယာနိ ‘‘ယိဋ္ဌာနီ’’တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ တတ္ထ ဝေလာမအနဝေဿန္တရ အနမဟာဝိဇိတယညသဒိသာ **အာမိသယာဂက** ဝေဒိတဗ္ဗာ, မဟာသမယသုတ္တမင်္ဂလသုတ္တစူဠရာဟုလောဝဒသုတ္တ တသမစိတ္တသုတ္တဒေသနာဒယော **ဓမ္မယာဂက**။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကထာယံ **အယဇီ**တိ အအာသိ။ **အမစ္ဆရီ** တိ သဗ္ဗမစ္ဆရိယာနံ ဗောဓိမူလေယေဝ သုပ္ပဟီနတ္တာ မစ္ဆေရရဟိတော။ **သဗ္ဗဘူတာနုကမ္ပီ** တိ မဟာကရုဏာယ သဗ္ဗသတ္တေ ပိယပုတ္တံ ဝိယ အနုဂ္ဂဏှနသီလော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

‘‘ဝဓကေ ဒေဝဒတ္တေ စ, စောရေ အင်္ဂုလိမာလကေ။
ဓနပာလေ ရာဟုလေ စေဝ, သမစိတ္တော မဟာမုနီ’’တိ။ (မိ. ပ. ၆.၆.၅) –

သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ပဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သုလဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၁. ဒုတိယေ **အပ္ပာနီ** တိ ပရိတ္တာနိ။ **သုလဘာနီ**တိ သုခေန လဒ္ဓဗ္ဗာနိ, ယတ္ထ ကတ္ထစိ တ သက္ကာ ဟောတိ လဒ္ဓုံ။ **အနဝဇ္ဇာနီ** တိ ဝဇ္ဇရဟိတာနိ နိဒ္ဒောသာနိ အာဂမနသုဒ္ဓိတော ကာယမဏ္ဍနာဒိကိလေသဝတ္ထုဘာဝတဘာဝတော စ။ တတ္ထ သုလဘတာယ ပရိယေသနဒုက္ခဿ အဘာဝတော ဒဿိတော, အပ္ပတာယ ပရိဟရဏဒုက္ခဿပိ အဘာဝတော ဒဿိတော, အနဝဇ္ဇတာယ အဂရဟိတဗ္ဗတာယ ဘိက္ခုသာရုပ္ပဘာဝတော ဒဿိတော ဟောတိ။ အပ္ပတာယ တ ပရိတ္တာ သဿ အဝတ္ထုတာ, သုလဘတာယ ဂေဓာယ အဝတ္ထုတာ, အနဝဇ္ဇတာယ အာဒီနဝဝသေန နိဿရဏပညာယ ဝတ္ထုတာ ဒ ဿိတာ ဟောတိ။ အပ္ပတာယ တ လာဘေန န သောမနဿံ ဇနယန္တိ, သုလဘတာယ အလာဘေန န ဒောမနဿံ ဇနယ န္တိ, အနဝဇ္ဇတာယ ဝိပ္ပဋိသာရနိမိတ္တံ အညာဏုပေက္ခံ န ဇနယန္တိ အဝိပ္ပဋိသာရဝတ္ထုဘာဝတော။

ပံသုကူလန္တိ ရထိကာသုသာနသင်္ကာရကူဋာဒီသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပံသူနံ ဥပရိ ဌိတတ္တာ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန ပံ သုကူလံ ဝိယာတိ ပံသုကူလံ, ပံသု ဝိယ ကုစ္ဆိတဘာဝံ ဥလတိ ဂစ္ဆတီတိ ပံသုကူလန္တိ ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ ရထိကာဒီသု ပတိတန န္တကာနိ ဥစ္စိနိတ္ဝာ ကတစီဝရံ။ **ပိဏ္ဍိယာလောပေ** တိ ဇင်္ဃပိဏ္ဍိယာ ဗလေန စရိတ္ဝာ ဃရေ ဃရေ အာလောပမတ္တံ ကတ္ဝာ လဒ္ဓဘောဇနံ။ **ရုက္ခမူလ**န္တိ ဝိဝေကာနုရူပံ ယံကိဉ္စိ ရုက္ခသမီပံ။ **ပူတိမုတ္တ**န္တိ ယံကိဉ္စိ ဂေမုတ္တံ။ ယထာ ဟိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောပိ ကာယော ပူတိကာယောတ ဧဝံ အဘိနဝမ္ပိ မုတ္တံ ပူတိမုတ္တမေဝ။ တတ္ထ ဂေမုတ္တဘာဝိတံ ဟရိတ ကီခဏ္ဍံ "ပူတိမုတ္တ"န္တိ ဝဒန္တိ, ပူတိဘာဝေန အာပဏာဒိတော ဝိဿဋ္ဌံ ဆဍ္ဍိတံ အပရိဂ္ဂဟိတံ ယံကိဉ္စိ ဘေသဇ္ဇံ ပူ တိမုတ္တန္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အပရေ။

ယတော ခေါတိ ပစ္စတ္တေ နိဿက္ကဝစနံ, ယံ ခေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေန "တုဋ္ဌော ဟောတီ"တိ ဝုတ္တကိ ရိယံ ပရာမသတိ။ **တုဋ္ဌော** တိ သန္တုဋ္ဌော။ **ဣဒမဿာဟ** န္တိ ယတ္ဝာယံ စတုဗ္ဗိဓေန ယထာဝုတ္တေန ပစ္စယေန အပ္ပေ န သုလဘေန သန္တောသော, ဣဒံ ဣမဿ ဘိက္ခုနော သီလသံဝရာဒီသု အညတရံ ဧကံ သာမညင်္ဂံ သမဏဘာဝကာရဏ န္တိ အဟံ ဝဒာမိ။ သန္တုဋ္ဌဿ ဟိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ သုပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, သမထဝိပဿနာ စ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ ဆန္တိ။ အထ တ သာမညံ နာမ အရိယမဂ္ဂေါ။ တဿ သင်္ခေပတော ဒွေ အင်္ဂါနိ – ဗာဟိရံ, အဇ္ဈတ္တိကန္တိ။ တတ္ ထ ဗာဟိရံ သပ္ပုရိသူပနိဿယော သဒ္ဓမ္မဿဝနဉ္စ, အဇ္ဈတ္တိကံ ပန ယောနိသော မနသိကာရော ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္ တိ စ။ တေသု ယသ္မာ ယထာရဟံ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိဘူတာ တဿာ မူလဘူတာ စေတော ဓမ္မာ, ယဒိဒံ အပ္ပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာ ပဝိဝိတ္တတာ အသံသဋ္ဌတာ အာရဒ္ဓဝီရိယတာတိ ဧဝမာဒယော, တသ္မာ ဝုတ္တံ "ဣဒမဿာဟံ အည တရံ သာမညင်္ဂန္တိ ဝဒာမီ"တိ။

ကထာသု **သေနာသနမာရဗ္ဘာ** တိ ဝိဟာရာဒိံ မဉ္စပီဌာဒိဉ္စ သေနာသနံ နိဿာယ။ **စီဝရံ ပာနဘောဇန**န္တိ နိတသနာ ဒိစီဝရံ, အမ္ဗပာနကာဒိပာနံ, ခာဒနီယဘောဇနီယာဒိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဝတ္ထုဉ္စ အာရဗ္ဘာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိဃာတော** ဝိဟတ ဘာဝတော စေတောဒုက္ခံ န ဟောတီတိ ယောဇနာ။ အယဉ္ဟေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – "အသုကသ္မိံ နာမ အာဝါသေ ပစ္စယာ သုလဘာ"တိ လဘိတဗ္ဗဋ္ဌာနဂမနေန တ "မယှံ ဟပုဏာတိ န တုယှ"န္တိ ဝိတအပဇ္ဇနေန တ နဝကမ္မကရ ဏာဒိဝသေန တ သေနာသနာဒီနိ ပရိယေသန္တာနံ အသန္တုဋ္ဌာနံ ဣစ္ဆိတလာဘာဒိနာ ယော ဝိဃာတော စိတ္တဿ ဟော တိ, သော တတ္ထ သန္တုဋ္ဌဿ န ဟောတီတိ။ **ဒိသာ နပ္ပဋိဟညတီ** တိ သန္တုဋ္ဌိယာ စာတုဒ္ဒိသဘာဝေန ဒိသာ နပ္ပဋိ ဟန္တိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> "စာတုဒ္ဒိသော အပ္ပဋိဃော စ ဟောတိ၊
> သန္တုဿမာနော ဣတရီတရေနာ"တိ။ (သု. နိ. ၄၂; စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၈)။

ယဿ ဟိ "အသုကဋ္ဌာနံ နာမ ဂတော စီဝရာဒီနိ လဘိဿာမီ"တိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ ဒိသာ ပဋိဟညတိ နာမ။ ယဿ ပန ဧဝံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ ဒိသာ န ပဋိဟညတိ နာမ။ **ဓမ္မာ** တိ ပဋိပတ္တိဓမ္မာ။ **သာမညဿာနုလောမိ ကာ**တိ သမဏဓမ္မဿ သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ အရိယမဂ္ဂဿေဝ တ အနုစ္ဆဝိကာ အပ္ပိစ္ဆတာဒယော။ **အဓိဂ္ဂ ဂဟိတာ**တိ သဗ္ဗေ တေ တုဋ္ဌစိတ္တဿ သန္တုဋ္ဌစိတ္တေန ဘိက္ခုနာ အဓိဂ္ဂဟိတာ ပဋိပက္ခဓမ္မေ အဘိဘဝိတ္ဝာ ဂ ဟိတာ ဟောန္တိ အဗ္ဘန္တရဂတာ, န ဗာဟိရဂတာတိ။

၃. အာသဝက္ခယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၂. တတိယေ **ဇာနတောတိ** ဇာနန္တဿ။ **ပဿတောတိ** ပဿန္တဿ။ ယဒိပိ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဒါနိ ဧကတ္ထာနိ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ, ဧဝံ သန္တေပိ ''ဇာနတော''တိ ဉာဏလက္ခဏံ ဥပါဒါယ ပုဂ္ဂလံ နိဒ္ဒိသတိ။ ဇာနနလက္ခဏဉ္ဟိ ဉာဏံ။ ''ပဿတော''တိ ဉာဏပ္ပဘာဝံ ဥပါဒါယ။ ဒဿနပ္ပဘာဝဉ္ဟိ ဉာဏံ, ဉာဏသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော စက္ခုမာ ဝိယ ပုဂ္ဂလော စက္ခုနာ ရူပါနိ, ဉာဏေန ဝိဝဋေ ဓမ္မေ ပဿတိ။ အထ ဝါ **ဇာနတောတိ** အနုဗောဓဉာဏေန ဇာနတော။ **ပဿတောတိ** ပဋိဝေဓဉာဏေန ပဿတော။ ပဋိလောမတော ဝါ ဒဿနမဂ္ဂေန ပဿတော, ဘာဝနာမဂ္ဂေန ဇာနတော။ ကေစိ ပန ''ဉာတတီရဏပဟာနပရိညာဟိ ဇာနတော, သိက္ခာပ္ပတ္တဝိပဿနာယ ပဿတော''တိ ဝဒန္တိ။ အထ ဝါ ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန ဇာနတော, နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန ပဿတော။ တဒုဘယေ စ သတိ ပဟာန ဘာဝနာဘိသမယာ သိဒ္ဓါ ဧဝ ဟောန္တီတိ စတုသစ္စာဘိသမယော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ယဒါ စေတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏံ အဓိပ္ပေတံ, တဒါ ''ဇာနတော ပဿတော''တိ ပဒါနံ ဟေတုအတ္ထဒီပနတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယဒါ ပန မဂ္ဂဉာဏံ အဓိပ္ပေတံ, တဒါ မဂ္ဂကိစ္စတ္ထဒီပနတာ။

အာသဝါနံ ခယန္တိ ''ဇာနတော, အဟံ ဘိက္ခဝေ, ပဿတော အာသဝါနံ ခယံ ဝဒါမီ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၅; သံ. နိ. ၃.၁၀၁; ၅.၁၀၉၅) ဧဝမာဂတေ သဗ္ဗာသဝသံဝရပရိယာယေ ''အာသဝါနံ ခယာ အနာသဝံ စေတောဝိမုတ္တိ''န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၃၈) စ သုတ္တပဒေသု အာသဝါနံ ပဟာနံ အစ္စန္တက္ခယော အသမုပ္ပာဒေါ ခီဏာကာရော နတ္ထိဘာဝေါ ''အာသဝက္ခယော''တိ ဝုတ္တော။ ''အာသဝါနံ ခယာ သမဏော ဟောတီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၃၈) ဖလံ။

> ''ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ, နိစ္စံ ဥဇ္ဈာနသညိနော။
> အာသဝါ တဿ ဝဍ္ဎန္တိ, အာရာ သော အာသဝက္ခယာ''တိ။ (ဓ. ပ. ၂၅၃)။ –

အာဒီသု နိဗ္ဗာနံ။

> ''သေခဿ သိက္ခမာနဿ, ဥဇုမဂ္ဂါနုသာရိနော။
> ခယသ္မိံ ပဌမံ ဉာဏံ, တတော အညာ အနန္တရာ။
> တတော အညာဝိမုတ္တဿ, ဉာဏံ ဝေ ဟောတိ တာဒိနော''တိ။ (အ. နိ. ၃.၈၆; ဣတိဝု. ၆၂) –

ဧဝမာဂတေ ဣန္ဒြိယသုတ္တေ ဣဓ စ မဂ္ဂေါ ''အာသဝက္ခယော''တိ ဝုတ္တော။ တသ္မာ ယထာဝုတ္တနယေန ဇာနန္တဿ ပဿန္တဿ အဟံ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမံ ဝဒါမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နော အဇာနတော နော အပဿတောတိ** ယော ပန န ဇာနာတိ န ပဿတိ, တဿ နော ဝဒါမီတိ အတ္ထော။ ဧတေန ယေ အဇာနတော အပဿတောပိ သံသာရသုဒ္ဓိံ ဝဒန္တိ, တေ ပဋိက္ခိပတိ။ ပုရိမေန ဝါ ပဒဒွယေန ဥပါယော ဝုတ္တော, ဣမိနာ အနုပါယပဋိသေဓော။ သင်္ခေပေန စေတ္ထ ဉာဏံ အာသဝက္ခယကရံ, သေသံ တဿ ပရိက္ခာရောတိ ဒဿေတိ။

ဣဒါနိ ယံ ဇာနတော ယံ ပဿတော အာသဝက္ခယော ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **''ကိဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ဇာနတော''**တိ ပုစ္ဆံ အာရဘိ။ တတ္ထ ဇာနနာ ဗဟုဝိဓာ။ ဒဗ္ဗဇာတိကော ဧဝ ဟိ ကောစိ ဘိက္ခု ဆတ္တံ ကာတုံ ဇာနာတိ, ကောစိ စီဝရာဒီနံ အညတရံ, တဿ ဤဒိသာနိ ကမ္မာနိ ဝတ္တသီသေ ဌတွာ ကရောန္တဿ သာ ဇာနနာ ''မဂ္ဂဖလာနံ ပဒဋ္ဌာနံ န ဟောတီ''တိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ယော ပန သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝေဇ္ဇကမ္မာဒီနိ ကာတုံ ဇာနာတိ, တဿေဝံ ဇာနတော အာသဝါ ဝဍ္ဎန္တိယေဝ။ တသ္မာ ယံ ဇာနတော ယံ ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ, တဒေဝ ဒဿေန္တော အာဟ **''ဣဒံ ဒုက္ခ''**န္တိအာဒိ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ယောနိသောမနသိကာရသုတ္တေ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမေဝ။

တတ္ထ ပန ''ယောနိသော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု မနသိ ကရောန္တော အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတီ''တိ (ဣတိဝု. ၁၆) အာဂတတ္တာ ''ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတီ''တိအာဒိနာ အတ္ထဝိဘာဝနာ ကတာ။ ဣဓ ''ဣဒံ

ဒုက္ခန္တိ, ဘိက္ခဝေ, ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၁၅; သံ. နိ. ၃.၁၀၁; ၅.၁၀၉၅)
အာဂတတ္တာ ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ပရိညာပဋိဝေဓဝသေန ပရိညာဘိသမယဝသေန မဂ္ဂညာဏေန ဇာနတော ပဿတော အာ
သဝါနံ ခယော ဟောတီ’’တိအာဒိနာ နယေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ အာသဝေသု စ ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌာသဝေါ ခီယတိ, တတိယမဂ္
ဂေန ကာမာသဝေါ, စတုတ္ထမဂ္ဂေန ဘဝါသဝေါ အဝိဇ္ဇာသဝေါ စ ခီယတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကထာသု **ဝိမုတ္တိဉာဏန္တိ** ဝိမုတ္တိယံ နိဗ္ဗာနေ ဖလေ စ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံ။ **ဥတ္တမန္တိ** ဥတ္တမဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ ဥ
တ္တမံ။ **ခယေ ဉာဏန္တိ** အာသဝါနံ သံယောဇနာနဉ္စ ခယေ ခယကရေ အရိယမဂ္ဂေ ဉာဏံ။ ‘‘ခီဏာ သံယောဇနာ ဣတိ
ဉာဏ’’န္တိ ဣဓာပိ အာနေတ္ဗာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ တေန ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ ဒဿေတိ။ ဧဝမေတ္ထ စတ္တာရိ
ပိ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ ဟောန္တိ ။ အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာ ဟိ ဣဓ နတ္ထိ အရဟတ္တဖလာဓိဂမ
ဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ယထာ စေတ္ထ ဇာနတော ပဿတောတိ နိဗ္ဗာနာဓိဂမေန သမ္မာဒိဋ္ဌိကိစ္စံ အဓိကံ ကတ္ဗာ ဝု
တ္တံ, ဧဝံ သမ္မပ္ပဓာနကိစ္စမ္ပိ အဓိကမေဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေန္တော **‘‘န တွေဝိဒံ ကုသီတေနာ’’**တိ သြသာန
ကထမာဟ။

တတ္ထ **န တွေဝိဒန္တိ** န တု ဧဝ ဣဒံ။ **တု**သဒ္ဒော နိပာတမတ္တံ။ **ဗာလေနမဝိဇာနတာ**တိ **မ**ကာရော ပဒသန္ဓိက
ရော။ အယဉ္ဟေတ္ထ သင္ခေပတ္ထော – ဣဒံ သေက္ခမဂ္ဂေန အသေက္ခမဂ္ဂေန စ ပတ္တဗ္ဗံ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထာ
ဒိသဗ္ဗဂန္ထာနံ ပမောစနံ ပမောစနဿ နိမိတ္တဘူတံ နိဗ္ဗာနံ ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခ’’န္တိအာဒိနာ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ယထာဘူတံ **အဝိ
ဇာနတာ** တတော ဧဝ **ဗာလေန** အဝိဒ္ဒသုနာ ယထာ အဓိဂန္တုံ န သက္ကာ, ဧဝံ **ကုသီတေန** နိဗ္ဗီရိယေနာပိ, တသ္မာ တဒဓိ
ဂမာယ အာရဒ္ဓဝီရိယေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ ‘‘အာရဒ္ဓဝီရိယဿာယံ ဓမ္မော, နော ကုသီတဿ’’ (ဒီ. နိ.
၃.၃၅၈)။

‘‘အာရမ္ဘထ နိက္ကမထ၊ ယုဉ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ။
ဓုနာထ မစ္စုနော သေနံ၊ နဠာဂါရံဝ ကုဉ္ဇရော’’တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၈၅; နေတ္တိ. ၂၉; မိ. ပ. ၅.၁.၄)။

တတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သမဏဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၃. စတုတ္ထေ **ယေ ဟိ ကေစီ**တိ ယေ ကေစိ။ **ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနန္တီ**တိ ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဧတ္တ
ကံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဘိယျော’’တိ အဝိပရီတံ သဘာဝသရသလက္ခဏတော ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ
ဒုက္ခသစ္စံ န ဇာနန္တိ န ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **န မေ တေ, ဘိက္ခဝေ** တိအာဒီသု အယံ သင္ခေပတ္
ထော – ဘိက္ခဝေ, စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ အနနုယုတ္တာ ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တသမဏာ စေဝ ဇာတိမတ္တဗြာဟ္မဏာ စ န မယာ
တေ သမိတပာပသမဏေသု သမဏောတိ, ဗာဟိတပာပဗြာဟ္မဏေသု ဗြာဟ္မဏောတိ စ သမ္မတာ အနုညာတာ။ ကသ္
မာ? သမဏကရဏာနံ ဗြာဟ္မဏကရဏာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အဘာဝတောတိ။ တေနေတဟ ‘‘န စ ပန တေ အာယသ္မန္
တော’’တိအာဒိ။ တတ္ထ **သာမညတ္ထ** န္တိ သာမညသင်္ခါတံ အတ္ထံ, စတ္တာရိ သာမညဖလာနီတိ အတ္ထော။ **ဗြဟ္မ
ညတ္ထ**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ အပရေ ပန ‘‘သာမညတ္ထန္တိ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ, ဗြဟ္မညတ္ထန္တိ စတ္တာ
ရိ အရိယဖလာနီ’’တိ ဝဒန္တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ သုက္ကပက္ခော ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထာသု အ
ပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။

စတုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သီလသမ္ပန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၄. ပဉ္စမေ **သီလသမ္ပန္နာ** တိ ဧတ္ထ သီလံ နာမ ခီဏာသဝါနံ လောကိယလောကုတ္တရသီလံ, တေန သမ္ပန္နာ သ
မန္နာဂတာတိ သီလသမ္ပန္နာ။ **သမာဓိပညာသု**ပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝိမုတ္တိ** ပန ဖလဝိမုတ္တိယေဝ, **ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ** ပစ္စဝေ
က္ခဏာဉာဏံ။ ဧဝမေတ္ထ သီလာဒယော တယော လောကိယလောကုတ္တရာ, ဝိမုတ္တိ လောကုတ္တရာဝ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ

လောကိယမေဝ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ ပရေ ဩဝဒန္တိ အနုသာသန္တီတိ **ဩဝါဒကာ။ ဝိညာပကာ**တိ ကမ္မာနိ ကမ္မဖလာနိ စ, ဝိညာပကာ, တတ္ထ စ "ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ, ဣမေ ဓမ္မာ အကုသလာ။ ဣမေ ဓမ္မာ သာဝဇ္ဇာ, ဣမေ ဓမ္မာ အနဝဇ္ဇာ"တိအာဒိနာ ကုသလာဒိဝိဘာဂတော ခန္ဓာဒိဝိဘာဂတော သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတောတိ ဝိဝိဓေဟိ နယေဟိ ဓမ္မာနံ ဉာပကာ အဝဗောဓကာ ။ **သန္ဒဿကာ** တိ တေယေဝ ဓမ္မေ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ဝိယ ပရဿ ပစ္စက္ခတော ဒဿေတာရော။ **သမာဒပကာ**တိ ယံ သီလာဒိ ယေဟိ အသမာဒိန္နံ, တဿ သမာအပေတာရော, တတ္ထ တေ ပတိဋ္ဌာပေတာရော။ **သမုတ္တေဇကာ** တိ ဇဝံ ကုသလဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌိတာနံ ဥပရိ အဓိစိတ္တာနုယောဂေ နိယောဇနဝသေန စိတ္တဿ သမ္မာ ဥတ္တေဇကာ, ယထာ ဝိသေသာဓိဂမော ဟောတိ, ဇဝံ နိသာမနဝသေန တေဇကာ။ **သမ္ပဟံသကာ** တိ တေသံ ယထာလဒ္ဓေဟိ ဥပရိလဒ္ဓဗ္ဗေဟိ စ ဂုဏဝိသေသေဟိ စိတ္တဿ သမ္မာ ပဟံသကာ, လဒ္ဓဿာဒဝသေန သုဋ္ဌု တောသကာ။ **အလံသမက္ခာတာရော** တိ အလံ ပရိယတ္တံ ယထာဝုတ္တံ အပရိဟာပေတွာ သမ္မဒေဝ အနုဂ္ဂဟာဓိပ္ပာယေန အက္ခာတာရော။

အထ ဝါ **သန္ဒဿကာ** တိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တာ ပဝတ္တိနိဝတ္တိယော သဘာဝသရသလက္ခဏတော သမ္မဒေဝ ဒဿေတာရော။ **သမာဒပကာ**တိ စိတ္တေ ပတိဋ္ဌာပနဝသေန တဒေဝ အတ္တဿ ကဟာပကာ။ **သမုတ္တေဇကာ** တိ တဒတ္ထဂ္ဂဟဏေ ဥဿာဟဇနနေန သမ္မဒေဝ တေဇပကာ ဇောတကာ တ။ **သမ္ပဟံသကာ** တိ တဒတ္ထပဋိပတ္တိယံ အာနိသံသဒဿနေန သမ္မဒေဝ ပဟံသကာ တောသကာ။ **အလံသမက္ခာတာရော** တိ သမတ္ထာ ဟုတွာ ဝုတ္တနယေန သမက္ခာတာရော။ **သဒ္ဓမ္မဿာ** တိ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မဿ, တိဝိဓဿာပိ ဝါ သဒ္ဓမ္မဿ ဒေသေတာရော။

ဒဿနမ္ပဟ န္တိ ဒဿနမ္ပိ အဟံ။ တံ ပနေတံ စက္ခုဒဿနံ ဉာဏဒဿနန္တိ ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ ပသန္နေဟိ စက္ခူဟိ အရိယာနံ ဩလောကနံ စက္ခုဒဿနံ နာမ။ အရိယဘာဝကရာနံ ပန ဓမ္မာနံ အရိယဘာဝဿ စ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလေဟိ အဓိဂမော ဉာဏဒဿနံ နာမ။ ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ စက္ခုဒဿနံ အဓိပ္ပေတံ။ အရိယာနဉှိ ပသန္နေဟိ စက္ခူဟိ ဩလောကနမ္ပိ သတ္တာနံ ဗဟူပကာရမေဝ။ **သဝန**န္တိ "အသုကော နာမ ခီဏာသဝေါ အသုကသ္မိံ နာမ ရဋ္ဌေ ဝါ ဇနပဒေ ဝါ ဂါမေ ဝါ နိဂမေ ဝါ ဝိဟာရေ ဝါ လေဏေ ဝါ ဝသတီ"တိ ကထေန္တာနံ သောတေန သဝနံ, တမ္ပိ ဗဟူပကာရမေဝ။ **ဥပသင်္ကမန**န္တိ "အနံ ဝါ ဒဿာမိ, ပဉှံ ဝါ ပုစ္ဆိဿာမိ, ဓမ္မံ ဝါ သောဿာမိ, သက္ကာရံ ဝါ ကရိဿာမီ"တိ ဧဝရူပေန စိတ္တေန အရိယာနံ ဥပသင်္ကမနံ။ **ပယိရုပာသန**န္တိ ပဉှပယိရုပာသနံ, အရိယာနံ ဂုဏေ သုတွာ တေ ဥပသင်္ကမိတွာ နိမန္တေတွာ အနံ ဝါ ဒတွာ ဝတ္တံ ဝါ ကတွာ "ကိံ, ဘန္တေ, ကုသလ"န္တိအာဒိနာ နယေန ပဉှာပုစ္ဆနန္တိ အတ္ထော။ ဝေယျာဝစ္စာဒိကရဏံ ပယိရုပာသနံယေဝ။ **အနုဿရဏ** န္တိ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနေသု နိသိန္နဿ "ဣဒါနိ အရိယာ ဂုမ္ဗလေဏမဏ္ဍပာဒီသု ဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလသုခေဟိ ဝီတိနာမေန္တီ"တိ တေသံ ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိဂုဏဝိသေသာရမ္မဏံ အနုဿရဏံ။ ယော ဝါ တေသံ သန္တိကာ ဩဝါဒော လဒ္ဓော ဟောတိ, တံ အာဝဇ္ဇိတွာ "ဣမသ္မိံ ဌာနေ သီလံ ကထိတံ, ဣမသ္မိံ သမာဓိ, ဣမသ္မိံ ဝိပဿနာ, ဣမသ္မိံ မဂ္ဂေါ, ဣမသ္မိံ ဖလ"န္တိ ဇဝံ အနုဿရဏံ။

အနုပဗ္ဗဇ္ဇ န္တိ အရိယေသု စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ဃရာ နိက္ခမ္မ တေသံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။ အရိယေသု ဟိ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ တေသံယေဝ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ တေသံယေဝ ဩဝါဒအနုသာသနိံ ပစ္စာသီသမာနဿ စရတောပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ, အညေသံ သန္တိကေ ဩဝါဒအနုသာသနိံ ပစ္စာသီသမာနဿ စရတောပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ, အရိယေသု ပသာဒေန အညတ္ထ ပဗ္ဗဇိတွာ အရိယာနံ သန္တိကေ ဩဝါဒအနုသာသနိံ ပစ္စာသီသမာနဿ စရတောပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနုပဗ္ဗဇ္ဇာဝ။ အညေသု ပန ပသာဒေန အညေသံယေဝ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ အညေသံယေဝ ဩဝါဒအနုသာသနိံ ပစ္စာသီသမာနဿ စရတော ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ န ဟောတိ။ ဝုတ္တနယေန ပဗ္ဗဇိတေသု ပန မဟာကဿပတ္ထေရဿ တာဝ အနုပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတာ သတသဟဿမတ္တာ အဟေသုံ, တထာ ထေရဿေဝ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ စန္ဒဂုတ္တတ္ထေရဿ, တဿာပိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ သူရိယဂုတ္တတ္ထေရဿ, တဿာပိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ အဿဂုတ္တတ္ထေရဿ, တဿာပိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ ယောနကဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဿ။ တဿ ပန သဒ္ဓိဝိဟာရိကော အသောကရညော ကနိဋ္ဌဘာတာ တိဿတ္ထေရော နာမ အဟောသိ။ တဿ အနုပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတာ အဍ္ဎတေယျကောဋိသင်္ချာ အဟေသုံ။ ဒီပပ္ပသာဒကမဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿ ပန အနုပဗ္ဗဇိတာနံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော နတ္ထိ။ ယာဝဇ္ဇဒိဝသာ လင်္ကာဒီပေ သတ္ထရိ ပသာဒေန ပဗ္ဗဇန္တာ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿေဝ အနုပဗ္ဗဇ္ဇန္တိ နာမ။

ဣ္ကာနိ ယေန ကာရဏေန တေသံ အရိယာနံ ဒဿနာဒိ ဗဟူပကာရန္တိ ဝုတ္တံ, တံ ဒဿေတုံ **“တထာရူပေ”**တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တထာရူပေ**တိ တာဒိသေ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေ အရိယေ။ ယသ္မာ ဒဿနသဝနာနုဿရဏာနိ ဥပသင်္ကမနပယိရုပာသနဥ္စာနာနိ, တသ္မာ တာနိ အနာမသိတ္ဝာ ဥပသင်္ကမနပယိရုပာသနာနိယေဝ ဒဿေတုံ **“သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပာသတော”**တိ ဝုတ္တံ ။ ဒဿနသဝနာနုဿရဏာနိ ပန ဟိ အရိယေသု ဥပ္ပန္နသဒ္ဓော တေ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ပယိရုပာသိတ္ဝာ ပဥှံ ပုစ္ဆိတ္ဝာ လဒ္ဓသဝနာနုတ္တရိယော အပရိပူရေ သီလာဒိဂုဏေ ပရိပူရေဿတီတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ‘‘သဒ္ဓာဇာတော ဥပသင်္ကမတိ, ဥပသင်္ကမန္တော ပယိရုပာသတီ’’တိအာဒိ (မ. နိ. ၂.၁၈၃)။

တတ္ထ **သေဝတော**တိ ဝတ္တပဋိဝတ္တကရဏဝသေန ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမတော။ **ဘဇတော**တိ သမ္ပိယာယနဘတ္တိဝသေန ဘဇတော။ **ပယိရုပာသတော**တိ ပဥှာပုစ္ဆနေန ပဋိပတ္တိအနုကရဏေန စ ပယိရုပာသတောတိ တိဏ္ဏံ ပဒာနံ အတ္ထဝိဘာဂေ ဒီပေတဗ္ဗော။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဿ ဟရိပူရိ ဂေ့ါနဝီသတိမဿ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝေရူဟာ စ တေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ တိအာဒီသု ယေ ယထာဝုတ္တဂုဏသမန္နာဂမေန ဝေရူဟာ ဒေသိ ဘိန္နသဗ္ဗကိလေသာ ဘိက္ခူ, တေ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိဟိတေသု သတ္တာနံ နိယောဇနဝသေန အနုသာသနတော **သတ္ထာရော** တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ ဇာတိကန္တာရာဒိနိတ္ထရဏတော **သတ္ထဝါဟာ** တိပိ, ရာဂါဒိရဏာနံ ဇဟနတော ဇဟာပနတော စ **ရဏဥ္ဇဟာ** တိပိ, အဝိဇ္ဇာတမဿ ဝိနောဒနတော ဝိနောဒာပနတော စ **တမောနုဒာ**တိပိ, သပရသန္တာနေသု ပညာအာလောကပညာဩဘာသပညာပဇ္ဇောတာနံ ကရဏေန နိဗ္ဗတ္တနေန **အာလောကကာဒိကရာ**တိပိ, တထာ ဉာဏုက္ကာဉာဏပ္ပဘာဓမ္မုက္ကာဓမ္မပ္ပဘာနံ ဓာရဏေန ကရဏေန စ **ဥက္ကာဓာရာ**တိပိ, **ပဘင်္ကရာ** တိပိ, အာရကတ္တာ ကိလေသေဟိ, အနယေ န ဣရိယနတော, အယေ စ ဣရိယနတော ပရေသံ တထာဘာဝဟေတုဘာဝတော, သဒေဝကေန လောကေန အရဏီယတော **အရိယာ**တိပိ, ပညာစက္ခုဓမ္မစက္ခူနံ သာတိသယပဋိလာဘေန **စက္ခုမန္တော** တိပိ ဝုစ္စန္တိ။

ကထာသု **ပာမောဇ္ဇကရဏံ ဌာနံ** န္တိ နိရာမိသဿ ပမောဒဿ နိဗ္ဗတ္တကံ ဌာနံ ကာရဏံ။ **တေန္တိ** ဣ္ကာနိ ဝတ္တဗ္ဗနိဒဿနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဝိဇာနတန္တိ** သံကိလေသတောအနေ ယာထာဝတော ဇာနန္တာနံ။ **ဘာဝိတတ္တာန** န္တိ ဘာဝိတသဘာဝတနံ, ကာယဘာဝနာဒီဟိ ဘာဝိတသန္တာနာနန္တိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဇီဝိန**န္တိ မိစ္ဆာဇီဝံ ပဟာယ ဓမ္မေန ဉာယေန ဇီဝိကကပ္ပနတော, ဓမ္မေန တ ဉာယေန အတ္တဘာဝဿ ပဝတ္တနတော, သမာပတ္တိဗဟုလတာယ တ အဂ္ဂဖလဓမ္မေန ဇီဝနတော ဓမ္မဇီဝိနံ။ အယဥ္စေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ယဒိဒံ ဘာဝိတတ္တာနံ ပရိနိဋ္ဌိတသမာဓိပညာဘာဝနာနံ တတော ဧဝ ဓမ္မဇီဝိနံ အရိယာနံ ဒဿနံ ။ တေံ အဝိပ္ပဋိသာရနိမိတ္တာနံ သီလာဒီနံ ဟရိပူရိဟေတုဘာဝတော ဝိဇာနတံ သပ္ပညဇာတိကာနံ ဧကန္တေနေဝ ပီတိပာမောဇ္ဇကာရဏန္တိ။

ဣ္ကာနိ တံ တဿ ကာရဏဘာဝံ ဒဿေတုံ **“တေ ဇောတယန္တိ”** တိ ဩသာနကထာဒ္ဝယမာဟ။ တတ္ထ **တေ**တိ တေ ဘာဝိတတ္တာ ဓမ္မဇီဝိနော အရိယာ။ **ဇောတယန္တိ** တိ ပကာသယန္တိ။ **ဘာသယန္တိ** တိ သဒ္ဓမ္မောဘာသေန လောကံ ပဘာသယန္တိ, ဓမ္မံ ဒေသေန္တီတိ အတ္ထော။ **ယေသ**န္တိ ယေသံ အရိယာနံ။ **သာသန**န္တိ ဩဝါဒံ။ **သမ္မဒညာယာ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂဉာဏေဟိ သမ္မဒေဝ ဇာနိတ္ဝာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ပဥ္စမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. တဏှာပ္ပါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၅. ဆဋ္ဌေ **တဏှုပ္ပာဒာ** တိ တွေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေသူတိ ဥပ္ပာဒာ။ ကာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ? တဏှာ။ တဏှာယ ဥပ္ပာဒာ တဏှုပ္ပာဒာ, တဏှာဝတ္ထူနိ တဏှာကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ **ယတ္ထာ** တိ ယေသု နိမိတ္တဘူတေသု ။ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနသီလာ။ **စီဝရဟေတူ**တိ ‘‘ကတ္ထ မနာပံ စီဝရံ လဘိဿာမီ’’တိ စီဝရကာရဏာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣတိဘဝါဘဝဟေတူ**တိ တွေ ပန **ဣတီ**တိ နိဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ ယထာ စီဝရာဒိဟေတု, ဧဝံ ဘဝါဘဝဟေတုပီတိ အတ္ထော။ **ဘဝါဘဝ**တိ စေတ္ထ ပဏီတပ္ပဏီတာနိ သပ္ပိနဝနီတာဒီနိ အဓိပ္ပေတာနိ ဘဝတိ အာရောဂျံ ဧတေနာတိ ကတ္ဝာ။ ‘‘သမ္ပတ္တိဘဝေသု ပဏီတပဏီတတရော ဘဝါဘဝေ’’တိပိ ဝဒန္တိ။ ဘဝေ

တိ တ သမ္ပတ္တိ, အဘာဝေတိ ဝိပတ္တိ။ ဘဝေတိ ဝုဍ္ဎိ, အဘာဝေတိ ဟာနိ။ တံ နိမိတ္တဉ္စ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ
“ဘဝါဘဝဟေတု ဝါ”တိ။

ကထာ ပေဟဒ္ဒာ ဝုတ္တတ္ထာ ဝေ။ အပိစ **တဏှာဒုတိယောတိ** တဏှာသဟာယော။ အယဉ္ဟိ သတ္တော အနမ
တဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ သံသရန္တော န ဧကကောဝ သံသရတိ, တဏှံ ပန ဒုတိယိကံ သဟာယိကံ လဘိတွာဝ သံသရ
တိ။ တထာ ဟိ တံ ပဟာတဟာတံ အစိန္တေတွာ မဓုဂဏှာဟနကလုဒ္ဒကံ ဝိယ အနေကာဒီနဝတကုလေသုပိ ဘဝေသု အာနိသံ
သမေဝ ဒဿေန္တီ အနတ္ထဇာလေ သာ ပရိဗ္ဗမာပေတိ။ **ဝေမာဒီနဝံ ဉတ္ဝာတိ** ဝေံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နေသု ခ
န္ဓေသု ဣတ္ထဘာဝညထာဘာဝသညိတံ အာဒီနဝံ ဇာနိတွာ။ **တဏှံ ဒုက္ခဿ သမ္ဘဝ** န္တိ “တဏှာ စာယံ ဝဋ္ဋဒု
က္ခဿ သမ္ဘဝေ ပဘဝေ ကာရဏ”န္တိ ဇာနိတွာ။ ဧတ္တာဝတာ စ ဧကဿ ဘိက္ခုနော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ
အရဟတ္တုပ္ပတ္တိ ဒဿိတာ။ ဣအနိ တံ ခီဏာသဝံ ထောမေန္တော **“ဝီတတဏှော”**တိအာဒိမာဟ။ ယံ ပနေတ္ထ အ
ဝုတ္တံ, တံ ဟေဒ္ဒာ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဆဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သဗြဟ္မကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၆. သတ္တမေ **သဗြဟ္မကာနီ** တိ သသေဋ္ဌကာနိ။ **ယေသန္တိ** ယေသံ ကုလာနံ။ **ပုတ္တာန** န္တိ ပုတ္တေဟိ ပူဇိတသ
ဒ္ဒယောဂေန ဟိ ဣဒံ ကရဏတ္တေ သာမိဝစနံ။ **အဇ္ဈာဂါရေ** တိ သကေ ဃရေ။ **ပူဇိတာ ဟောန္တီ** တိ ယံ ဃရေ အတ္ထိ,
တေန ပဋိဇဂ္ဂိတာ မနာပေန စေဝ ကာယိကဝါစသိကေန စ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောန္တိ။ ဣတိ မာတာပိတုပူဇကာနိ ကုလာနိ
“သဗြဟ္မကာနီ”တိ ပသံသိတွာ ဥပရိပိ နေသံ ပသံသနီယတံ ဒဿေန္တော **“သပုဗ္ဗဒေဝတာနီ”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ဗြဟ္မာ** တိအာဒီနိ တေသံ ဗြဟ္မာဒိဘာဝသာဓနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ။ တတြာယမတ္ထဝိဘာဝနာ – **ဗြဟ္မာ**
တိ သေဋ္ဌာဓိဝစနံ။ ယထာ ဟိ ဗြဟ္မုနော စတဿော ဘာဝနာ အဝိဇဟိတာ ဟောန္တိ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ,
ဥပေက္ခာတိ, ဧဝံ မာတာပိတူနံ ပုတ္တေသု စတဿော ဘာဝနာ အဝိဇဟိတာ ဟောန္တိ။ တာ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ ဝေဒိ
တဗ္ဗာ – ကုစ္ဆိဂတသ္မိဉ္ဟိ အရကေ “ကဒါ န ခေါ ပုတ္တကံ အရောဂံ ပရိပုဏ္ဏင်္ဂပစ္စင်္ဂံ ပဿိဿာမာ”တိ မာတာ
ပိတူနံ မေတ္တစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒါ ပနေသ မန္ဒော ဥတ္တာနသေယျကော ဦကာဟိ ဝါ မင်္ကုလေဟိ ဝါ ဒဋ္ဌော
ဒုက္ခသေယျာယ ဝါ ပီဠိတော ပရောဒတိ ဝိရဝတိ, တဒါဿ သဒ္ဒံ သုတွာ မာတာပိတူနံ ကာရုညံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အာဓာဝိ
တွာ ဝိဓာဝိတွာ ကီဠနကာလေ ပန လောဘနီယဝယသ္မိံ ဝါ ဌိတကာလေ အရကံ ဩလောကေတွာ မာတာပိတူနံ စိတ္တံ
သပ္ပိမဏ္ဍေ ပက္ခိတ္တသတဝိဟတကပ္ပာသပိစုပဋလံ ဝိယ မုဒုကံ အာမောဒိတံ ပမောဒိတံ, တဒါ နေသံ မုဒိတာ လဗ္ဘ
တိ။ ယဒါ ပန တေသံ ပုတ္တော အရဘရဏံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ ဟဋ္ဌိယေက္ကံ အကရံ အဇ္ဈာဝသတိ, တဒါ မာတာပိတူနံ
“သက္ကောတိ ဒါနိ နော ပုတ္တကော အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဇီဝိတု”န္တိ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ တသ္မိံ ကာ
လေ ဥပေက္ခာ လဗ္ဘတိ။ ဧဝံ မာတာပိတူနံ ပုတ္တေသု ယထာကာလံ စတုဗ္ဗိဓဿပိ ဗြဟ္မဝိဟာရဿ လဗ္ဘနတော ဗြ
ရဟ္မသဒိသဝုတ္တိတာယ ဝုတ္တံ “ဗြဟ္မာတိ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ဧတံ အဓိဝစန”န္တိ။

ပုဗ္ဗဒေဝတာတိ ဧတ္ထ ဒေဝါ နာမ တိဝိဓာ – သမ္မုတိဒေဝါ, ဥပပတ္တိဒေဝါ, ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါတိ။ တေသု သမ္မုတိဒေဝါ
နာမ ရာဇာနော ခတ္တိယာ။ တေ ဟိ “ဒေဝေ, ဒေဝီ”တိ လောကေ ဝေဟာရီယန္တိ, ဒေဝါ ဝိယ လောကဿ နိဂ္ဂဟာနုဂ္ဂ
ဟာသမတ္ထာ စ ဟောန္တိ။ ဥပပတ္တိဒေဝါ နာမ စာတုမဟာရာဇိကတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဘဝဂ္ဂါ ဥပ္ပန္နာ သတ္တာ။ ဝိ
သုဒ္ဓိဒေဝါ နာမ ခီဏာသဝါ သဗ္ဗကိလေသဝိသုဒ္ဓိတော။ တတြာယံ ဝစနတ္ထော – ဒိဗ္ဗန္တိ, ကီဠန္တိ, လဠန္တိ, ဇောတ
န္တိ ပဋိပက္ခံ ဇယန္တီ ဝါတိ ဒေဝါ။ တေသု သဗ္ဗသေဋ္ဌာ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါ။ ယထာ တေ ဗာလဇနေဟိ ကတံ အပရာဓံ အဂ
ဏေတွာ ဧကန္တေနေဝ တေသံ အနတ္ထဟာနိံ အတ္ထုပ္ပတ္တိဉ္စ အာကင်္ခန္တာဝ ယထာဝုတ္တဗြဟ္မဝိဟာရယော
ဂေန အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခာယ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, ဒက္ခိဏေယျတာယ စ တေသံ ကာရာနံ မဟပ္ဖလတံ မဟာနိသံသတဉ္
စ အာဝဟန္တိ; ဧဝမေဝ မာတာပိတရောပိ ပုတ္တာနံ အပရာဓံ အဂဏေတွာ ဧကန္တေနေဝ တေသံ အနတ္ထဟာနိံ အတ္
ထုပ္ပတ္တိဉ္စ အာကင်္ခန္တာ ဝုတ္တနယေနေဝ စတုဗ္ဗိဓဿပိ ဗြဟ္မဝိဟာရဿ လဗ္ဘနတော အတ္ထာယ ဟိတာ
ယ သုခာယ ပဋိပဇ္ဇန္တာ ပရမဒက္ခိဏေယျာ ဟုတွာ အတ္တနိ ကတာနံ ကာရာနံ မဟပ္ဖလတံ မဟာနိသံသတဉ္စ အာဝ

ဟန္တိ။ သဗ္ဗဒေဝေဟိ စ ပဌမံ တေသံ ဥပကာရဝန္တတာယ တေ အာဒိတောယေဝ ဒေဝါ။ တေသဉှိ ဝသေန တေ ပဌမံ အညေ ဒေဝေ ''ဒေဝါ''တိ ဇာနန္တိ အာရာဓေန္တိ ပယိရုပါသန္တိ, အာရာဓနဝိဓိဉ္စ တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တာ တဿာ ပဋိပတ္တိယာ ဖလံ အဓိဂစ္ဆန္တိ, တသ္မာ တေ ပစ္ဆာဒေဝါ နာမ။ တေန ဝုတ္တံ ''ပုဗ္ဗဒေဝတာတိ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ဧတံ အဓိဝစန''န္တိ။

ပုဗ္ဗာစရိယာ တိ ပဌမအာစရိယာ။ မာတာပိတရော ဟိ ပုတ္တေ သိက္ခာပေန္တာ အတိတရုဏကာလတော ပဋ္ဌာယ ''ဧဝံ နိသီဒ, ဧဝံ ဂစ္ဆ, ဧဝံ တိဋ္ဌ, ဧဝံ သယ, ဧဝံ ခါဒ, ဧဝံ ဘုဉ္ဇ, အယံ တေ 'တာတာ'တိ ဝတ္တဗ္ဗော, အယံ 'ဘာတိကာ'တိ, အယံ 'ဘဂိနီ'တိ, ဣဒံ နာမ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ, ဣဒံ န ဝဋ္ဋတိ, အသုကံ နာမ ဥပသင်္ကမိတုံ ဝဋ္ဋတိ, အသုကံ နာမ န ဝဋ္ဋတီ''တိ ကဟေန္တိ သိက္ခာပေန္တိ။ အပရဘာဂေ အညေ အာစရိယာပိ သိပ္ပံ မုဒ္ဒံ ဂဏနန္တိ ဧဝမာဒီနိ သိက္ခာပေန္တိ, အညေ သရဏာနိ ဒေန္တိ, သီလေသု ပတိဋ္ဌာပေန္တိ, ပဗ္ဗာဇေန္တိ , ဓမ္မံ ဥဂ္ဂဏှာပေန္တိ, ဥပသမ္ပာဒေန္တိ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂါဒီနိ ပါပေန္တိ။ ဣတိ သဗ္ဗေပိ တေ ပစ္ဆာအာစရိယာ နာမ။ မာတာပိတရော ပန သဗ္ဗပဌမံ။ တေနာဟ ''ပုဗ္ဗာစရိယာတိ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ဧတံ အဓိဝစန''န္တိ။

အာဟုနေယျာ တိ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ, ဒူရတောပိ အာနေတွာ ဖလဝိသေသံ အာကင်္ခန္တေန ဂုဏဝန္တေသု အာတဗ္ဗာနံ အန္နပါနဝတ္ထစ္ဆာဒနာဒီနံ ဧတံ နာမံ, ဥပကာရခေတ္တတာယ တံ အာဟုနံ အရဟန္တီတိ အာဟုနေယျာ။ တေန ဝုတ္တံ ''အာဟုနေယျာတိ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ဧတံ အဓိဝစန''န္တိ။

ဣဒါနိ တေသံ ဗြဟ္မာဒိဘာဝေ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **''တံ ကိဿ ဟေတု? ဗဟုကာရာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တံ ကိဿ ဟေတူ**တိ တံ မာတာပိတူနံ ဗြဟ္မာဒိအဓိဝစနံ ကေန ကာရဏေနာတိ စေတိ အတ္ထော။ **ဗဟုကာရာ**တိ ဗဟူပကာရာ။ **အာပါဒကာ**တိ ဇီဝိတဿ အာပါဒကာ, ပါလကာ။ ပုတ္တာနဉှိ မာတာပိတူဟိ ဇီဝိတံ အာပါဒိတံ ပါလိတံ ဃဋိတံ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိတံ သမ္ပာဒိတံ။ **ပောသကာ**တိ ဟတ္ထပါဒေ ဝဍ္ဎေတွာ ဟဒယလောဟိတံ ပါယေတွာ ပောသေတာရော။ **ဣမဿ လောကဿ ဒဿေတာရော** တိ ပုတ္တာနံ ဣမသ္မိံ လောကေ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏဒဿနံ နာမ မာတာပိတရော နိဿာယ ဇာတန္တိ တေ နေသံ ဣမဿ လောကဿ ဒဿေတာရော နာမ။ ဣတိ တေသံ ဗဟုကာရတ္တံ ဗြဟ္မာဒိဘာဝဿ ကာရဏံ ဒဿိတံ, ယေန ပုတ္တော မာတာပိတူနံ လောကိယေန ဥပကာရေန ကေနစိ ပရိယာယေန ပရိယန္တံ ပဋိကာရံ ကာတုံ န သမတ္ထောယေဝ။ သစေ ဟိ ပုတ္တော ''မာတာပိတူနံ ဥပကာရဿ ပစ္စုပကာရံ ကရိဿာမီ''တိ ဥဋ္ဌာယ သမုဋ္ဌာယ တယမန္တော ဒက္ခိဏေ အံသကူဋေ မာတရံ, ဣတရသ္မိံ ပိတရံ ဌပေတွာ ဝဿသတာယုကော သကလံ ဝဿသတမ္ပိ ပရိဟရေယျ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနနှာပနသမ္ဗာဟနာဒီဟိ စ ယထာရုစိ ဥပဋ္ဌဟန္တော တေသံ မုတ္တကရီသမ္ပိ အဇိဂုစ္ဆန္တော, န တွေဝ တာဝတာ ပုတ္တေန မာတာပိတူနံ ပဋိကာရော ကတော ဟောတိ အညတြ သဒ္ဓါဒိဂုဏဝိသေသေ ပတိဋ္ဌာပနာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> ''ဒွိန္နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, န သုပ္ပဋိကာရံ ဝဒါမိ။ ကတမေသံ ဒွိန္နံ? မာတု စ ပိတု စ။ ဧကေန, ဘိက္ခဝေ, အံသေန မာတရံ ပရိဟရေယျ, ဧကေန အံသေန ပိတရံ ပရိဟရေယျ ဝဿသတာယုကော ဝဿသတဇီဝီ, သော စ နေသံ ဥစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနနှာပနသမ္ဗာဟနေန, တေ စ တတ္ထေဝ မုတ္တကရီသံ စဇေယျုံ, န တွေဝ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ကတံ ဝါ ဟောတိ ပဋိကတံ ဝါ ။ ဣမိဿာ စ, ဘိက္ခဝေ, မဟာပထဝိယာ ပဟူတရတ္တရတနာယ မာတာပိတရော ဣဿရိယာဓိပစ္စေ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌာပေယျ, န တွေဝ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ကတံ ဝါ ဟောတိ ပဋိကတံ ဝါ။ တံ ကိဿ ဟေတု? ဗဟုကာရာ, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတရော ပုတ္တာနံ အာပါဒကာ ပောသကာ ဣမဿ လောကဿ ဒဿေတာရော။
>
> ''ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတရော အဿဒ္ဓေ သဒ္ဓါသမ္ပဒါယ သမာဒပေတိ နိဝေသေတိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ဒုဿီလေ သီလသမ္ပဒါယ, မစ္ဆရိနော စာဂသမ္ပဒါယ, ဒုပ္ပညေ ပညာသမ္ပဒါယ သမာဒပေတိ နိဝေသေတိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ဧတ္တာဝတာ ခော, ဘိက္ခဝေ, မာတာပိတူနံ ကတဉ္စ ဟောတိ ပဋိကတဉ္စာ''တိ (အ. နိ. ၂.၃၄)။

တထာ –

“မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနံ၊ ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော”တိ။ (ခု. ပါ. ၅.၆)။

“မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနံ၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပဏ္ဍိတပညတ္တ”န္တိ စ –

ဝေမာဒီနိ မာတာပိတူနံ ပုတ္တဿ ဗဟူပကာရဘာဝသာဓကာနိ သုတ္တာနိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။

ကထာသု **ဝုစ္စရေ** တိ ဝုစ္စန္တိ ကထီယန္တိ။ **ပဇာယ အနုကမ္ပကာ** တိ ပရေသံ ပါဏံ ဆိန္ဒိတွာပိ အတ္တနော သန္တကံ ယံကိဉ္စိ စဇိတွာပိ အတ္တနော ပဇံ ပဋိဇဂ္ဂန္တိ ကောပယန္တိ, တသ္မာ ပဇာယ အတ္တနော ပုတ္တာနံ အနုကမ္ပကာ အနုဂ္ဂါဟကာ။

နမဿေယျာ တိ သာယံ ပါတံ ဥပဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ “ဣဒံ မယှံ ဥတ္တမံ ပုညက္ခေတ္တ”န္တိ နမက္ကာရံ ကရေယျ။ **သက္ကရေယျာ** တိ သက္ကာရေန ပဋိမာနေယျ။ ယေနာနိ တံ သက္ကာရံ ဒဿေန္တော **“အန္နေနာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အန္နေနာ** တိ ယာဂုဘတ္တခါဒနီယေန။ **ပါနေနာ**တိ အဋ္ဌဝိဓပါနေန။ **ဝတ္ထေနာ** တိ နိဝါသနပါရုပနေန။ **သယနေနာ**တိ မဉ္စပီဌာဘိသိဗိမ္ဗောဟနာဒိနာ သယနေန။ **ဥစ္ဆာဒနေနာ** တိ ဒုဂ္ဂန္ဓံ ပဋိဝိနောဒေတွာ သုဂန္ဓကရဏုစ္ဆာဒနေ န။ **နှာပနေနာ**တိ သီတကာလေ ဥဏှောဒကေန, ဥဏှကာလေ သီတောဒကေန ဂတ္တာနိ ပရိသိဉ္စိတွာ နှာပနေန။ **ပါဒါနံ ဓောဝနေန စာ**တိ ဥဏှောဒကသီတောဒကေဟိ ပါဒဓောဝနေန စေဝ တေလမက္ခနေန စ။

တာယ နံ ပါရိစရိယာယာတိ တေ နန္တိ နိပါတမတ္တံ, ယထာဝုတ္တပရိစရဏေန။ အထ ဝါ **ပါရိစရိယာယာ**တိ ဘရဏကိစ္စကရဏကုလဝံသပတိဋ္ဌာပနာဒိနာ ပဉ္စဝိဓဥပဋ္ဌာနေန။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“ပဉ္စဟိ ခော, ဂဟပတိပုတ္တ, ဌာနေဟိ ပုတ္တေန ပုရတ္ထိမာ ဒိသာ မာတာပိတရော ပစ္စုပဋ္ဌာတဗ္ဗာ ‘ဘတော နေ ဘရိဿာမိ, ကိစ္စံ နေသံ ကရိဿာမိ, ကုလဝံသံ ဌပေဿာမိ, ဒာယဇ္ဇံ ပဋိပဇ္ဇိဿာမိ။ အထ ဝါ ပန နေသံ ပေတာနံ ကာလကတာနံ ဒက္ခိဏံ အနုပ္ပဒဿာမီ’တိ။ ဣမေဟိ ခော, ဂဟပတိပုတ္တ, ပဉ္စဟိ ဌာနေဟိ ပုတ္တေန ပုရတ္ထိမာ ဒိသာ မာတာပိတရော ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ပဉ္စဟိ ဌာနေဟိ ပုတ္တံ အနုကမ္ပန္တိ – ပါပါ နိဝါရေန္တိ, ကလျာဏေ နိဝေသေန္တိ, သိပ္ပံ သိက္ခာပေန္တိ, ပတိရူပေန ဒါရေန သံယောဇေန္တိ, သမယေ ဒါယဇ္ဇံ နိယျာဒေန္တီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၇)။

အပိစ ယော မာတာပိတရော တီသု ဝတ္ထူသု အဘိပ္ပသန္နေ ကတွာ သီလေသု ဝါ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝါ နိယောဇေတွာ ဥပဋ္ဌဟတိ, အယံ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာကာနံ အဂ္ဂေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာ ပနာယံ ပါရိစရိယာ ပုတ္တဿ ဥဘယလောကဟိတသုခါဝဟာတိ ဒဿေန္တော **“ဣဓေဝ နံ ပသံသန္တိ, ပေစ္စ သဂ္ဂေ ပမောဒတီ”** တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ လောကေ။ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာကဉှိ ပုဂ္ဂလံ ပဏ္ဍိတမနုဿာ တတ္ထ ပါရိစရိယာယ ပသံသန္တိ ဝဏ္ဏေန္တိ ထောမေန္တိ, တဿ စ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇန္တာ သယမ္ပိ အတ္တနော မာတာပိတူသု တထာ ပဋိပဇ္ဇိတွာ မဟန္တံ ပုညံ ပသဝန္တိ။ **ပေစ္စာ** တိ ပရလောကံ ဂန္တွာ သဂ္ဂေ ဌိတော မာတာပိတုပဋ္ဌာကော ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တီဟိ မောဒတိ ပမောဒတိ အဘိနန္ဒတီတိ။

သတ္တမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဗဟုကာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၇. အဋ္ဌမေ **ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ** တိ ဗြာဟ္မဏာ စေဝ ဂဟပတိကာ စ။ ဌပေတွာ ဗြာဟ္မဏေ ယေ ကေစိ အကရံ အဇ္ဈာဝသန္တာ ဣဓ ဂဟပတိကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ **ယေ**တိ အနိယမတော နိဒ္ဒိဋ္ဌပရာမသနံ။ **တေ**တိ ဥပယောဂဗဟုဝစနံ။ အယဉှေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, တုမှာကံ ဗဟူပကာရာ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ, ယေ ဗြာဟ္မဏာ စေဝ သေသအကရိကာ စ “တုမှေဟ ဧဝ အမှာကံ ပုညက္ခေတ္တံ, ယတ္ထ မယံ ဥဒ္ဒဂ္ဂိကံ ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပေမ သောဝဂ္ဂိကံ သုခဝိပါကံ သဂ္ဂသံဝတ္တနိက”န္တိ စီဝရာဒီဟိ ပစ္စယေဟိ ပတိဥပဋ္ဌိတာတိ။

ဧဝံ “အာမိသအနေန အာမိသသံဝိဘာဂေန အာမိသာနုဂ္ဂဟေန ဂဟဋ္ဌာ ဘိက္ခူနံ ဥပကာရဝန္တော”တိ ဒဿေတွာ ကုအနိ ဓမ္မအနေန ဓမ္မသံဝိဘာဂေန ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန ဘိက္ခူနမ္ပိ တေသံ ဥပကာရဝန္တတံ ဒဿေတုံ **“တုမှေပိ, ဘိက္ခဝေ,”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကထမိနာ ကိံ ကထိတံ? ပိဏ္ဍာပစာယနံ နာမ ကထိတံ။ အယဉှေတ္ထ အဓိပ္ပာယော – ဘိက္ခဝေ, ယသ္မာ ဂဟပတိကာ နေဝ တုမှာကံ ဉာတကာ, န မိတ္တာ, န ဣဏံ တ ဓာရေန္တိ, အထ ခော “ဣမေ သမဏာ သမ္မဂ္ဂတာ သမ္မာ ပဋိပန္နာ, ဧတ္ထ နော ကာရာ မဟပ္ဖလာ ဘဝိဿန္တိ မဟာနိသံသာ”တိ ဖလဝိသေသံ အာကင်္ခန္တာ တုမှေ စီဝရာဒီဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တသ္မာ တံ တေသံ အဓိပ္ပာယံ ပရိပူရေန္တာ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ, ဓမ္မဒေသနာပိ တေ ကာရကာနံယေဝ သောဘတိ, အာဒေယျာ စ ဟောတိ, န ကုတရေသန္တိ ဧဝံ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ အပ္ပမာဒေ ကရဏီယော တိ။

ဧဝမိဒံ, ဘိက္ခဝေ တိအာဒီသု အယံ သင်္ခေပတ္ထော – ဘိက္ခဝေ, ဧဝံ ဣမိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတေဟိ အာမိသအနဓမ္မအနဝသေန အညမညံ သန္နိဿာယ ကာမာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓဿပိ ဩဃဿ နိတ္ထရဏတ္ထာယ သကလဿပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ သမ္မဒေဝ ပရိယောသာနကရဏာယ ဥဟောသထသီလနိယမာဒိဝသေန စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလာဒိဝသေန တ ဣဒံ သာသနဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ ဝုဿတိ စရီယတီတိ။

ကထာသု **သာကရာ**တိ ဂဟဋ္ဌာ။ **အနကရာ**တိ ပရိစ္စတ္တအကရာ ပဗ္ဗဇိတာ။ **ဥဘော အညောညနိဿိတာ** တိ တေ ဥဘောပိ အညမညသန္နိဿိတာ။ သာကရာ ဟိ အနကရာနံ ဓမ္မအနသန္နိဿိတာ, အနကရာ စ သာကရာနံ ပစ္စယအန သန္နိဿိတာ။ **အာရာဓယန္တိ** တိ သာဓေန္တိ သမ္ပာဒေန္တိ။ **သဒ္ဓမ္မ** န္တိ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မံ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မဉ္စ။ တတ္ထ ယံ ဥတ္တမံ, တံ ဒဿေန္တော အာဟ **“ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရ”** န္တိ အရဟတ္တံ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ **သာကရေသူ**တိ သာကရေဟိ, နိဿက္ကေ ဣဒံ ဘုမ္မဝစနံ, သာကရာနံ တ သန္တိကေ။ **ပစ္စယ**န္တိ ဝုတ္တာဝသေသံ ဒုဝိဓံ ပစ္စယံ ပိဏ္ဍ ဟတံ ဘေသဇ္ဇဉ္စ။ **ပရိဿယဝိနောဒန** န္တိ ဥတုပရိဿယာဒိပရိဿယဟရဏံ ဝိဟာရာဒိအာဝသထံ။ **သုဂတ**န္တိ သမ္မာ ပဋိပန္နံ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနေန သဒ္ဓိံ အဋ္ဌဝိဓံ အရိယပုဂ္ဂလံ။ သာဝကော ဟိ ဣဓ သုဂတောတိ အဓိပ္ပေတော။ **ဃရမေသိနော**တိ ဃရံ ဧသိနော, ဂေဟေ ဌတွာ ဃရာတသံ ဝသန္တာ ဘောဂူပကရဏာနိ စေဝ ဂဟဋ္ဌသီလာဒီနိ စ ဧသန သီလာတိ အတ္ထော။ **သဒ္ဒဟာနော အရဟတ** န္တိ အရဟန္တာနံ အရိယာနံ ဝစနံ, တေသံ တ သမ္မာပဋိပတ္တိံ သဒ္ဒဟန္တာ။ “အဒ္ဓာ ဣမေ သမ္မာ ပဋိပန္နာ, ယထာ ဣမေ ကထေန္တိ, တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ သာ ပဋိပတ္တိ သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပတ္တိယာ သံဝတ္တတီ”တိ အဘိသဒ္ဒဟန္တာတိ အတ္ထော။ “သဒ္ဒဟန္တာ”တိပိ ပဌန္တိ။ **အရိယပညာယာ**တိ သုဝိသုဒ္ဓပညာယ။ **ဈာယိနော**တိ အာရမ္မဏလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဝသေန ဒုဝိဓေနပိ ဈာနေန ဈာယိနော။

ဣဓ ဓမ္မံ စရိတွာန တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ, ဣမသ္မိံ တ သာသနေ လောကိယလောကုတ္တရသုခဿ မဂ္ဂဘူတံ သီလာဒိဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇိတွာ ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနံ န ဟာပုဏန္တိ, တာဝဒေဝ သုဂတိကမိနော။ **နန္ဒိနော** တိ ပီတိသောမနဿ ယောဂေန နန္ဒနသီလာ။ ကေစိ ပန “ဓမ္မံ စရိတွာန မဂ္ဂန္တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဟာပုဏိတွာ”တိ ဝဒန္တိ။ **ဒေဝလောကသ္မိ**န္တိ ဆဗ္ဗိဓေပိ ကာမာဝစရဒေဝလောကေ။ **မောဒန္တိ ကာမကာမိနော** တိ ယထိစ္ဆိတဝတ္ထုနိပ္ဖတ္တိတော ကာမကာမိနော ကာမဝန္တော ဟုတွာ ပမောဒန္တီတိ။

အဋ္ဌမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ကုဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၈. နဝမေ **ကုဟာ**တိ သာမန္တဇပ္ပနာဒိနာ ကုဟနဝတ္ထုနာ ကုဟကာ, အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနိစ္ဆာယ ကောဟညံ ကတွာ ပရေသံ ဝိမှာပကာတိ အတ္ထော။ **ထဒ္ဓာ** တိ ကောဓေန စ မာနေန စ ထဒ္ဓမာနသာ။ “ကောဓနော ဟောတိ ဥပာယာသဗဟုလော, အပ္ပမ္ပိ ဝုတ္တော သမာနော အဘိသဇ္ဇတိ ကုပ္ပတိ ဗျာပဇ္ဇတိ ပတိတ္ထီယတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၂၅; ပု. ပ. ၁၀၁) ဧဝံ ဝုတ္တေန ကောဓေန စ, “ဒုဗ္ဗစော ဟောတိ ဒောဝစဿကရဏေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော အက္ခမော အပ္ပ ဒက္ခိဏဂ္ဂာဟီ အနုသာသနိ”န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၈၁) ဧဝံ ဝုတ္တေန ဒောဝစဿေန စ, “ဇာတိမဒေါ, ဂေါတ္တမဒေါ, သိပ္ပမဒေါ, အာရောဂျမဒေါ, ယောဗ္ဗနမဒေါ, ဇီဝိတမဒေါ”တိ (ဝိဘ. ၈၃၂) ဧဝံ ဝုတ္တေန ဇာတိမဒါဒိဘေဒေန မဒေန စ ဂရု

ကာတဗ္ဗေသု ဂရူသု ပရမနိပစ္စကာရံ အကတွာ အယောသလာကံ ဂိလိတွာ ဌိတာ ဝိယ အနောနတာ ဟုတွာ ဝိစရဏကာ။ **လဟာ**တိ ဥပလာပကာ မိစ္ဆာဇီဝဝသေန ကုလသင်္ဂဟကာ ပစ္စယတ္ထံ ပယုတ္တတစာဝသေန နိပ္ပေသိကတာဝသေန စ လပကာတိ တ အတ္ထော။

သိင်္ဂီ တိ "တတ္ထ ကတမံ သိင်္ဂံ? ယံ သိင်္ဂံ သိင်္ဂါရတာ စာတုရတာ စာတုရိယံ ပရိက္ခတ္တတာ ပာရိက္ခတ္တိယ"န္တိ (ဝိဘ. ၈၅၂) ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ သိင်္ဂသဒိသေဟိ ပာကဋကိလေသေဟိ သမန္နာဂတာ။ **ဥန္နဠာ** တိ ဥဂ္ဂတနဠာ, နဠသဒိသံ တုစ္ဆမာနံ ဥက္ခိပိတွာ ဝိစရဏကာ။ **အသမာဟိတာ**တိ စိတ္တေကဂ္ဂတာမတ္တဿာပိ အလာဘိနော။ **န မေ တေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ မာမကာ**တိ တေ မယှံ ဘိက္ခူ မမ သန္တကာ န ဟောန္တိ။ မေတိ ဣဒံ ပဒံ အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန တေ ကုဟနာဒိယောဂတော န သမ္မာ ပဋိပန္နာ, တသ္မာ "န မာမကာ"တိ ဝုတ္တာ။ **အပဂတာ**တိ ယဒိပိ တေ မမ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတာ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပန အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော အပဂတာ ဧဝ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ, ဣတော တေ သုဝိဒူရဝိဒူရေ ဌိတာတိ ဒဿေတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"နဘဉ္စ ဒူရေ ပထဝီ စ ဒူရေ၊
ပာရံ သမုဒ္ဒဿ တဒာဟု ဒူရေ။
တတော ဟဝေ ဒူရတရံ ဝဒန္တိ၊
သတဉ္စ ဓမ္မံ အသတဉ္စ ရာဇာ"တိ။ (အ. နိ. ၄.၄၇; ဇာ. ၂.၂၁.၄၁၄)။

ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇန္တိ တိ သီလာဒိဂုဏေဟိ ဝမုနဝသေန ဝုဒ္ဓိံ, တတ္ထ နိစ္စလဘာဝေန ဝိရူဠှိံ, သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထဋဘာဝေန သီလာဒိဓမ္မက္ခန္ဓပာရိပူရိယာ ဝေပုလ္လံ။ န စ တေ ကုဟာဒိသဘာဝတ ဘိက္ခူ အာပဇ္ဇန္တိ, န စ ပာပုဏန္တီတိ အတ္ထော။ **တေ ခော မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ မာမကာ** တိ ဣဓာပိ မေတိ အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ဝဒတိ, သမ္မာ ပဋိပန္နတ္တာ ပန "မာမကာ"တိ အာဟ။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန သုက္ကပက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဝိရူဟန္တိ နာမ, အရဟတ္တဖလေ ပန သမ္ပတ္တေ ဝိရူဠှိံ ဝေပုလ္လံ အာပန္နာ နာမ။ ဂါထာ သုဝိညေယျာ ဧဝ။

နဝမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. နဒီသောတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၉. ဒသမေ **သေယျထာပိ** တိ ဩပမ္မဒဿနတ္ထေ နိပါတော, ယထာ နာမာတိ အတ္ထော။ **နဒိယာ သောတေန ဩဝုယှေယျာ**တိ သီဃသောတာယ ဟာရဟာရိနိယာ နဒိယာ ဥဒကဝေဂေန ဟေဋ္ဌတော ဝုယှေယျ အဓော ဟရီယေထ။ **ပိယရူပသာတရူပေနာ**တိ ပိယသဘာဝေန သာတသဘာဝေန စ ကာရဏဘူတေန, တဿံ နဒိယံ တဿာ တ ပရတီရေ မဏိသုဝဏ္ဏာဒိ အညံ တ ပိယဝတ္ထု ဝိတ္တူပကရဏံ အတ္ထိ, တံ ဂဟေဿာမီတိ နဒိယံ ပတိတွာ သောတေန အဝကမေယျ။ **ကိဉ္စာပိ** တိ အနုဇာနနအသမ္ဘာဝနတ္ထေ နိပါတော။ ကိံ အနုဇာနာတိ, ကိံ န သမ္ဘာဝေတိ? တေန ပုရိသေန အဓိပ္ပေတဿ ပိယဝတ္ထုဿ တတ္ထ အတ္ထိဘာဝံ အနုဇာနာတိ, တထာဂမနံ ပန အာဒီနဝဝန္တတာယ န သမ္ဘာဝေတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – အမ္ဘော, ပုရိသ , ယဒိပိ တယာ အဓိပ္ပေတံ ပိယဝတ္ထု တတ္ထ ဥပလဗ္ဘတိ, ဧဝံ ဂမနေ ပန အယမာဒီနဝေါ, ယံ တွံ ဝံ ဟေဋ္ဌာ ရဟဒံ ပတွာ မရဏံ မရဏမတ္တံ တ ဒုက္ခံ ပာပုဏေယျာသီတိ။

အတ္ထိ စေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ရဟဒေါ တိ ဧတိဿာ နဒိယာ ဟေဋ္ဌာ အနုသောတဘာဂေ အတိဝိယ ဂမ္ဘီရဝိတ္ထတော ဧကော မဟာသရော အတ္ထိ။ သော စ သမန္တတော တတာဘိဃာတသမုဋ္ဌိတာဟိ မဏိမယပဗ္ဗတကူဋသန္နိဘာဟိ မဟတီဟိ ဦမီဟိ ဝီစီဟိ **သဦမိ,** ဝိသမေသု ဘူမိပ္ပဒေသေသု သဝေဂံ အနုပက္ခန္ဒန္တေန ဣမိဿာ တာဝ နဒိယာ မဟောဃေန တဟိံ တဟိံ အာဝဋ္ဋမာနဝိပုလဇလတာယ ဗလတမုခသဒိသေဟိ သဟ အာဝဋ္ဋေဟီတိ **သာဝဋ္ဋော** ။ တံ ရဟဒံ ဩတိဏ္ဏသတ္တေဃေဝ အတ္တနော နိဗဒ္ဓာမိသကေစရေ ကတွာ အဇ္ဈောဝသန္တေန အတိဝိယ ဘယာနကဒဿနေန ဃောရစေတသာ ဒကရက္ခသေန **သဂဟော သရက္ခသော,** စဏ္ဍမစ္ဆမကရာဒိနာ တ **သဂဟော,** ယထာဝုတ္တရက္ခသေန **သရက္ခသော** ။

ယန္တိ ဧဝံ သပ္ပဋိဘာယံ ယံ ရဟဒံ။ **အမ္ဗော ပုရိသာ** တိ အာလပနံ။ **မရဏံ တ နိဂစ္ဆသိ** တိ တာဟိ တ ဥမိမိဟိ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌော, တေသု တ အာဝဋ္ဋေသု နိပတိတော သီသံ ဥက္ခိပိတုံ အသက္ကောန္တော တေသံ တ စဏ္ဍမစ္ဆမကရာဒီနံ မုခေ နိပတိတော။ တသ္မိ တ ဒကရက္ခသသ္မိ ဟတ္ထံ ဂတော မရဏံ တ ဂမိဿသိ, အထ တ ပန အာယုသေသေ သတိ တတော မုစ္စိတ္ဝာ အပဂစ္ဆန္တော တေဟိ ဦမိအာဒီဟိ ဖနိတဃဋ္ဋိတဝသေန မရဏမတ္တံ မရဏပ္ပမာဏံ ဒုက္ခံ နိဂစ္ဆသိ။ **ပဋိသောတံ တယမေယ္ယာ** တိ သော ပုဗ္ဗေ အနုသောတံ ဝုယှမာနော တသ္မိ ပုရိသသ္မိ ဝစနံ သုတွာ "အနတ္ထော ကိရ မေ ဥပဋ္ဌိတော, မစ္စုမုခေ ကိရာဟံ ပရိဝတ္တာမိ"တိ ဥပ္ပန္နဗလဝဘယော သမ္ဘမန္တော ဒိဂုဏံ က တွာ ဥဿာဟံ ဟတ္ထေဟိ စ ပါဒေဟိ စ တယမေယ္ယ တရေယ္ယ, န စိရေနေဝ တီရံ သမ္ပာပုဏေယ္ယ။

အတ္ထဿ **ဝိညာပနာယာ**တိ စတုသစ္စပဋိဝေဓာနုကူလဿ အတ္ထဿ သမ္ဗောဓနာယ ဥပမာ ကတာ။ **အယဉ္စေတ္ထ အတ္ထော**တိ အယမေဝ ဧတ္ထ ဧတိသံ ဥပမာယံ ... ဥပမေယ္ယတ္ထော, ယဿ ဝိညာပနာယ ဥပမာ အာဟဋာ။

တဏှာယာယေတံ အဓိဝစနန္တိ ဧတ္ထ စတူဟိ အာကာရေဟိ တဏှာယ သောတသဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ အနုက္ကမ ပရိဝုဍ္ဎိတော အနုပ္ပဗန္ဓတော ဩသီဒါပနတော ဒုရုတ္တရဏတော စ။ ယထာ ဟိ ဥပရိ မဟာမေဃေ အဘိပ္ပဝုဋ္ဌေ ဥဒကံ ပဗ္ဗတကန္ဒရပဒရသာခါယော ပူရေတွာ တတော ဘဿိတွာ ကုသုဗ္ဘေ ပူရေတွာ တတော ဘဿိတွာ ကုန္နဒိယော ပူရေတွာ တတော မဟာနဒိယော ပက္ခန္ဒိတွာ ဧကောဃံ ဟုတွာ ပဝတ္တမာနံ "နဒီသောတော"တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝမေဝ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာဒိဝသေန အနေကဘေဒေသု ရူပာဒီသု အာရမ္မဏေသု လောဘော ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အနုက္ကမေန ပရိဝုဍ္ဎိံ ဂစ္ဆန္တော "တဏှာသောတော"တိ ဝုစ္စတိ, ယထာ စ နဒီသောတော အာဂမနတော ယာဝ သမုဒ္ဒပ္ပတ္တိ, တာဝ သတိ ဝိစ္ဆေဒပစ္စယာဘာဝေ အဝိစ္ဆိန္နမာနော အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တတိ, ဧဝံ တဏှာသောတောပိ အာဂမန တော ပဋ္ဌာယ အသတိ ဝိစ္ဆေဒပစ္စယေ အဝိစ္ဆိန္နမာနော အပာယသမုဒ္ဒာဘိမုခေါ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တတိ။ ယထာ ပန နဒီသောတော တဒန္တောဂဓေ သတ္တေ ဩသီဒါပေတိ, သီသံ ဥက္ခိပိတုံ န ဒေတိ, မရဏံ တ မရဏမတ္တံ တ ဒုက္ခံ ဟာပေတိ, ဧဝံ တဏှာသောတောပိ အတ္တနော သောတန္တောဂတေ သတ္တေ ဩသီဒါပေတိ, ပညာသီသံ ဥက္ခိပိ တုံ န ဒေတိ, ကုသလမူလစ္ဆေဒနေန သံကိလေသဓမ္မသမာပဇ္ဇနေန စ မရဏံ တ မရဏမတ္တံ တ ဒုက္ခံ ဟာပေတိ။

ယထာ စ နဒိယာ သောတော မဟောဃဘာဝေန ပဝတ္တမာနော ဥဠုမ္ပံ တ နာဝံ တ ဗန္ဓိတုံ နေတုဉ္စ ဆေကံ ပုရိသံ နိဿာယ ပရတီရံ ဂန္တုံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ တဇ္ဇံ တယာမံ ကရောန္တေန တရိတဗ္ဗော, န ယေန တ တေန တတိ ဒုရုတ္ တရော, ဧဝံ တဏှာသောတောပိ ကာမောဃဘဝောဃဘူတော သီလသံဝရံ ပူရေတုံ သမထဝိပဿနာသု ကမ္မံ ကာတုံ "နိပကေန အရဟတ္တံ ဟာပုဏိဿာမိ"တိ အဇ္ဈာသယံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ကလျာဏမိတ္တေ နိဿာယ သမထဝိပဿ နာနာဝံ အဘိရုဟိတွာ သမ္မာတယာမံ ကရောန္တေန တရိတဗ္ဗော, န ယေန တ တေန တတိ ဒုရုတ္တရော။ ဧဝံ အနုက္ ကမပရိဝုဍ္ဎိတော အနုပ္ပဗန္ဓတော ဩသီဒါပနတော ဒုရုတ္တရဏတောတိ စတူဟိ အာကာရေဟိ တဏှာယ နဒီသောတ သဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပိယရူပံ သာတရူပန္တိ ပိယဇာတိကံ ပိယသဘာဝံ ပိယရူပံ, မဓုရဇာတိကံ မဓုရသဘာဝံ သာတရူပံ, ကဏ္ဍသဘာဝန္တိ အတ္ထော။ **ဆန္နေတ** န္တိ ဆန္နံ ဧတံ။ **အဇ္ဈတ္တိကာန** န္တိ ဧတ္ထ "ဧဝံ မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာ"တိ ဣမိ နာ ဝိယ အဓိပ္ပာယေန အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တာနီတိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ။ တတ္ထ ဂောစရဇ္ဈတ္တံ, နိယကဇ္ဈတ္တံ, ဝိသယဇ္ဈတ္တံ, အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တန္တိ စတုဗ္ဗိဓံ အဇ္ဈတ္တံ။ တေသု "အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော"တိ ဧဝ မာဒီသု (ဓ. ပ. ၃၆၂) ဝုတ္တံ ဣဒံ **ဂောစရဇ္ဈတ္တံ** နာမ။ "အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒန"န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၈; ဓ. သ. ၁၆၁) အာဂတံ ဣဒံ **နိယကဇ္ဈတ္တံ** နာမ။ "သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ အမနသိကာရာ အဇ္ဈတ္တံ သုညတံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ"တိ (မ. နိ. ၃.၁၈၇) ဧဝမာဂတံ ဣဒံ **ဝိသယဇ္ဈတ္တံ** နာမ။ "အဇ္ဈတ္တိကာ ဓမ္မာ, ဗာဟိရာ ဓမ္မာ"တိ (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၂၀) ဧတ္ထ ဝုတ္တံ အဇ္ဈတ္တံ **အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တံ** နာမ။ ဣဓာပိ ဧတဒေဝ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ အဇ္ဈတ္တာနိယေဝ အဇ္ဈတ္တိကာနိ။ အထ တ ယထာဝုတ္တေနေဝ အတ္ထေန "အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ, ဗဟိဒ္ဓာ ဓမ္မာ"တိအာဒီသု ဝိယ တေ သု အဇ္ဈတ္တေသု ဘဝါနိ အဇ္ဈတ္တိကာနိ, စက္ခာဒီနိ။ တေသံ အဇ္ဈတ္တိကာနံ။

အာယတနာနန္တိ ဧတ္ထ အာယတနတော, အာယာနံ တနနတော, အာယတဿ စ နယနတော အာယတနာနီတိ။ စက္ခာဒီသု ဟိ တံတံဒွါရဝတ္ထုကာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ သကေန သကေန အနုဘဝနာဒိနာ ကိစ္စေန အာယတန္တိ ဥဋ္ဌဟန္တိ ဃဋန္တိ ဝါယမန္တိ, တေ စ အာယဘူတေ ဓမ္မေ ဧတာနိ တနောန္တိ ဝိတ္ထာရေန္တိ, ယဉ္စ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ ပဝတ္တံ အတိဝိယ အာယတံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ, တံ နယန္တိ ပဝတ္တေန္တိ။ ဣတိ သဗ္ဗထာပိမေ ဓမ္မာ အာယတနတော, အာယာနံ တနနတော, အာယတဿ စ နယနတော အာယတနာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ အပိစ နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေန, အာကရဋ္ဌေန, သမောသရဏဋ္ဌာနဋ္ဌေန, သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန, ကာရဏဋ္ဌေန စ အာယတနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ လောကေ “ဣဿရာယတနံ ဒေဝါယတန”န္တိအာဒီသု နိဝါသဋ္ဌာနံ အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။ “သုဝဏ္ဏာယတနံ ရဇတာယတန”န္တိအာဒီသု အာကရော။ သာသနေ ပန “မနောရမေ အာယတနေ, သေဝန္တိ နံ ဝိဟင်္ဂမာ”တိအာဒီသု သမောသရဏဋ္ဌာနံ။ “ဒက္ခိဏာပထော ဂုန္နံ အာယတန”န္တိအာဒီသု သဉ္ဇာတိဒေသော။ “တတြ တတြေဝ သက္ခိဘဗ္ဗတံ ပါပုဏာတိ သတိ သတိ အာယတနေ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၁၅၈; အ. နိ. ၃.၁၀၂) ကာရဏံ အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။ စက္ခာဒီသု စ တေ တေ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ နိဝသန္တိ တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ စက္ခာဒယော တေသံ နိဝါသဋ္ဌာနံ။ တတ္ထ စ တေ အာကိဏ္ဏာ တန္နိဿိတတ္တာတိ တေ နေသံ အာကရော, သမောသရဏဋ္ဌာနဉ္စ တတ္ထ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝေန သမောသရဏတော, သဉ္ဇာတိဒေသော စ တန္နိဿယဘာဝေန တေသံ တတ္ထေဝ ဥပ္ပတ္တိတော, ကာရဏဉ္စ တဒဘာဝေ တေသံ အဘာဝတောတိ။ ဣတိ နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေန, အာကရဋ္ဌေန, သမောသရဏဋ္ဌာနဋ္ဌေန, သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန, ကာရဏဋ္ဌေနာတိ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ စက္ခာဒီနိ အာယတနာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဆန္နေတံ အဇ္ဈတ္တိကာနံ အာယတနာန”န္တိ။

ယဒိပိ ရူပါဒယောပိ ဓမ္မာ “ရူပံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ, ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ တဏှာဝတ္ထုဘာဝတော ပိယရူပသာတရူပဘာဝေန ဝုတ္တာ။ စက္ခာဒိကေ ပန မုဉ္စိတွာ အတ္တဘာဝပညတ္တိယာ အဘာဝတော “မမ စက္ခု မမ သောတ”န္တိအာဒိနာ အဓိကသိနေဟဝတ္ထုဘာဝေန စက္ခာဒယော သာတိသယံ ပိယရူပံ သာတရူပန္တိ နိဒ္ဒေသံ အရဟန္တီတိ ဒဿေတုံ “ပိယရူပံ သာတရူပန္တိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဆန္နေတံ အဇ္ဈတ္တိကာနံ အာယတနာနံ အဓိဝစန”န္တိ ဝုတ္တံ။

ဩရမ္ဘာဂိယာနန္တိ ဧတ္ထ ဩရံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု, တပ္ပရိယာပန္နာ ဩရမ္ဘာဂါ, ပစ္စယဘာဝေန တေသံ ဟိတာတိ ဩရမ္ဘာဂိယာ။ ယဿ သံဝိဇ္ဇန္တိ, တံ ပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋသ္မိံ သံယောဇေန္တိ ဗန္ဓန္တီတိ သံယောဇနာနိ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသကာမရာဂဗျာပါဒါန ဧတံ အဓိဝစနံ။ တေ ဟိ ကာမဘဝူပဂါနံ သတ္တာနံ ပစ္စယာ ဟုတွာ ရူပါရူပဓာတုတော ဟေဋ္ဌာဘာဝေန နိဟီနဘာဝေန ဩရမ္ဘာဂဘူတေန ကာမဘဝေန သတ္တေ သံယောဇေန္တိ။ ဧတေနေဝ တေသံ ဟေဋ္ဌာရုဟဒသဒိသတာ ဒီပိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဥဒိမိဘယန္တိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ကောဓုပါယာသဿေတံ အဓိဝစန**န္တိ ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ ဘယံ, ဥဒိမိ ဧဝ ဘယန္တိ ဥဒိမိဘယံ။ ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန ကောဓော, သေ္ဝဝ စိတ္တဿ သရီရဿ စ အဘိပ္ပမဒ္ဒနပဝေဓနုပ္ပာဒနေန ဒဠှံ အာယာသနဋ္ဌေန ဥပါယာသော။

ဧတ္ထ စ အနေကဝါရံ ပဝတ္တိတွာ အတ္တနာ သမဝေတံ သတ္တံ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ သီသံ ဥက္ခိပိတုံ အဒတွာ အနယဗျသနာပါဒနေန ကောဓုပါယာသဿ ဥဒိမိသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တထာ ကာမဂုဏာနံ ကိလေသာဘိဘူတေ သတ္တေ ဣတော စ ဧတ္တော, ဧတ္တော စ ဣတောတိ ဧဝံ မနာပိယရူပါဒိဝိသယသင်္ခါတေ အတ္တနိ သံသာရေတွာ ယထာ တတော ဗဟိဘူတေ နေက္ခမ္မေ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧဝံ အာဝဋ္ဋေတွာ ဗျသနာပါဒနေန အာဝဋ္ဋသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ယထာ ပန ဂါဟရက္ခသောပိ အာရက္ခရဟိတံ အတ္တနော ဂေါစရဘူမိဂတံ ပုရိသံ အဘိဘုယျ ဂဟေတွာ အဂေါစရေ ဌိတမ္ပိ ရက္ခသမာယာယ ဂေါစရံ နေတွာ ဘေရဝရူပဒဿနာဒိနာ အဝသံ အတ္တနော ဥပကာရံ ကာတုံ အသမတ္ထံ ကတွာ အနွာဝိသိတွာ ဝဏ္ဏဗလဘောဂယသသုခေဟိပိ ဝိယောဇေန္တော မဟန္တံ အနယဗျသနံ အာပါဒေတိ, ဧဝံ မာတုဂါမောပိ ယောနိသောမနသိကာရရဟိတံ အဝီရပုရိသံ ဣတ္ထိကုတ္တာဘူတေဟိ အတ္တနော ဟာဝဘာဝဝိလာသေဟိ အဘိဘုယျ ဂဟေတွာ ဝီရဇာတိယမ္ပိ အတ္တနော ရူပါဒီဟိ ပလောဘနဝသေန ဣတ္ထိမာယာယ အနွာဝိသိတွာ အဝသံ အတ္တနော ဥပကာရဓမ္မေ သီလာဒယော သမ္ပာဒေတုံ အသမတ္ထံ ကရောန္တော ဂုဏဝဏ္ဏာဒီဟိ ဝိယောဇေတွာ မဟန္တံ အနယဗျသနံ အာပါဒေတိ, ဧဝံ မာတုဂါမဿ ဂါဟရက္ခသသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေန ဝုတ္တံ “အာဝဋ္ဋန္တိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စန္နေတံ ကာမဂုဏာနံ အဓိဝစနံ, ဂါဟရက္ခသောတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, မာတုဂါမဿေတံ အဓိဝစန”န္တိ။

ပဋိသောတဂာမိ နော ဘိက္ခဝေ နေက္ခမ္မသ္သေတံ အဓိဝစနន္တိ ဧတ္ထ ပဗ္ဗဇ္ဇာ သဟ ဥပစာရေန ပဌမဇ္ဈာနံ
ဝိပဿနာပညာ စ နိဗ္ဗာနဉ္စ နေက္ခမ္မံ နာမ။ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မံ နာမ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> “ပဗ္ဗဇ္ဇာ ပဌမံ ဈာနံ၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ ဝိပဿနာ။
> သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ နေက္ခမ္မန္တိ ပဝုစ္စရေ”တိ။

ဣမေသံ ပန ပဗ္ဗဇ္ဇာဒီနံ တဏှာပဟာသောတဿ ပဋိလောမတော ပဋိသောတသဒ္ဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဝိသေသေန
ဟိ ဓမ္မဝိနယော နေက္ခမ္မံ, တဿ အဓိဋ္ဌာနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ, ဓမ္မဝိနယော စ တဏှာပဟာသောတဿ ပဋိသောတံ ဝုစ္စတိ။ ဝု
တ္တဉှေတံ –

> “ပဋိသောတဂါမိံ နိပုဏံ၊ ဂမ္ဘီရံ ဒုဒ္ဒသံ အဏုံ။
> ရာဂရတ္တာ န ဒက္ခန္တိ၊ တမောခန္ဓေန အာဝုတာ”တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၆၅; မ. နိ. ၁.၂၈၁; သံ. နိ. ၁.၁၇၂)။

ဝီရိယာရမ္ဘဿာတိ စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဿ။ တဿ ကာမောဃာဒိဘေဒတဏှာပဟာသောတသန္တရဏ
ဿ ဟတ္ထေဟိ ပာဒေဟိ စတုရင်္ဂနဒီသောတသန္တရဏတာယာမဿ သဒိသတာ ဟာကဋ္ဌာယေဝ။ တတ္ထ နဒီသောတဿ
သ တီရေ ဌိတဿ စက္ခုမတော ပုရိသဿ ကာမာဒီ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဩဃံ တရိတွာ တဿ ပရတီရဘူတေ နိဗ္ဗာနထလေ
ဌိတဿ ပဉ္စဟိ စက္ခူဟိ စက္ခုမတော ဘဂဝတော သဒိသဘာဝေါ။ တေန ဝုတ္တံ “စက္ခုမာ ပုရိသော။ပေ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ
သာ”တိ။

တတြိဒံ ဩပမ္မသံသန္ဒနံ – နဒီသောတော ဝိယ အနုပ္ပဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တမာနော တဏှာပဟာသောတော, တေန ဝု
ယှမာနော ပုရိသော ဝိယ အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ ပရိဗ္ဘမနတော တဏှာပဟာသောတေန ဝုယှမာနော သတ္တော,
တဿ တတ္ထ ပိယရူပသာတရူပဝတ္ထုသ္မိံ အဘိနိဝေသော ဝိယ ကြမဿ စက္ခာဒီသု အဘိနိဝေသော, သဉ္ဇိမိသာဝဋ္ဋ
သဂဟာရက္ခသော ဟေဋ္ဌာရဟဒေ ဝိယ ကောဓုပာယာသပဉ္စကာမဂုဏမာတုကမသမာကုလော ပဉ္စောရမ္ဘာဂိယသံယော
ဇနသမူဟော, တမတ္ထံ ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ တဿ နဒီသောတဿ ပရတီရေ ဌိတော စက္ခုမာ ပုရိသော ဝိယ သကလံ
သံသာရာဒီနဝံ သဗ္ဗဉ္စ ဉေယျဓမ္မံ ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ တဏှာပဟာသောတဿ ပရတီရဘူတေ နိဗ္ဗာနထလေ ဌိတော
သမန္တစက္ခု ဘဂဝါ, တဿ ပုရိသဿ တသ္မိံ နဒိယာ သောတေန ဝုယှမာနေ ပုရိသေ အနုကမ္ပာယ ရဟဒဿ ရဟဒအာ
ဒီနဝဿ စ အာစိက္ခနံ ဝိယ တဏှာပဟာသောတေန ဝုယှမာနဿ သတ္တဿ မဟာကရုဏာယ ဘဂဝတော တဏှာပဟာ
ဒီနံ တဒါဒီနဝဿ စ ဝိဘာဝနာ, တဿ ဝစနံ အသဒ္ဒဟိတွာ အနုသောတဂါမိနော တဿ ပုရိသဿ တသ္မိံ ရဟဒေ
မရဏပ္ပတ္တိမရဏမတ္တဒုက္ခပ္ပတ္တိယော ဝိယ ဘဂဝတော ဝစနံ အသမ္ပဋိစ္ဆန္တဿ အပာယုပ္ပတ္တိ, သုဂတိယံ ဒု
က္ခုပ္ပတ္တိ စ, တဿ ပန ဝစနံ သဒ္ဒဟိတွာ ဟတ္ထေဟိ စ ပာဒေဟိ စ တယာမကရဏံ ဝိယ တေန စ တယာမေန ပ
ရတီရံ ပတွာ သုခေန ယထိစ္ဆိတဋ္ဌာနဂမနံ ဝိယ ဘဂဝတော ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ တဏှာဒီသု အာဒီနဝံ ပဿိတွာ
တဏှာပဟာသောတဿ ပဋိသောတပဗ္ဗဇ္ဇာဒိနေက္ခမ္မဝသေန ဝီရိယာရမ္ဘော, အာရဒ္ဓဝီရိယဿ စ တေနေဝ ဝီရိယာရ
မ္ဘေန တဏှာပဟာသောတာတိက္ကမနံ နိဗ္ဗာနတီရံ ပတွာ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိဝသေန ယထာရုစိ သုခဝိဟာရော
တိ။

ကထာသု **သဟာပိ ဒုက္ခေန ဇဟေယျ ကာမေ**တိ ဈာနမဂ္ဂဓိဂမတ္ထံ သမထဝိပဿနာနုယောဂံ ကရောန္တော
ဘိက္ခု ယဒိပိ တေသံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ကိစ္ဆေန ကသိရေန သမ္ပဇ္ဇတိ, န သုခေန ဝီထိံ ဩတရတိ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ
ကိလေသာနံ ဗလဝဘာဝတော, ဣန္ဒြိယာနံ တ အတိက္ခဘာဝတော။ တထာ သတိ သဟာပိ ဒုက္ခေန ဇဟေယျ ကာမေ,
ပဌမဇ္ဈာနေန ဝိက္ခမ္ဘေန္တော တတိယမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္ဒန္တော ကိလေသကာမေ ပဇဟေယျ။ ဧတေန ဒုက္ခပဋိပဒေ
ဈာနမဂ္ဂေ ဒဿေတိ။

ယောဂက္ခေမံ အာယတိံ ပတ္ထယာနောတိ အနာဂါမိတံ အရဟတ္တံ ဣစ္ဆန္တော အာကင်္ခမာနော။ အယဉှေ
တ္ထ အဓိပ္ပာယော – ယဒိပိ တေရဟိ ကိစ္ဆေန ကသိရေန ဈာနပုရိမမဂ္ဂေ အဓိဂစ္ဆာမိ, ဣမေ ပန နိဿာယ ဥပရိ အရ
ဟတ္တံ အဓိဂန္တွာ ကတကိစ္စော ပဟီနသဗ္ဗဒုက္ခော ဘဝိဿာမီတိ သဟာပိ ဒုက္ခေန ဈာနာဒီဟိ ကာမေ ပဇဟေယ
ယာတိ။ အထ ဝါ ယော ကာမဝိတက္ကဗဟုလော ပုဂ္ဂလော ကလျာဏမိတ္တဿ ဝသေန ပဗ္ဗဇ္ဇံ သီလဝိသောဓနံ ဈာနာ

ဒီနံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိံ တ ပဋိပဇ္ဇန္တော ကိဋ္ဌေန ကသိရေန အသ္သုမုခော ရောဒမာနော တံ ဝိတက္ကံ ဝိက္ခမ္ဘေတိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "သဟာပိ ဒုက္ခေန ဇဟေယ္ယ ကာမေ"တိ။ သော ဟိ ကိစ္ဆေနပိ ကာမေ ပဇဟန္တော ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ တံ ဈာနံ ဟဒကံ ကတွာ ဝိပဿန္တော အနုက္ကမေန အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟေယ္ယ။ တေန ဝုတ္တံ "ယော ဂင်္ဂါမံ အာယတိ ပတ္တယာနော"တိ။

သမ္မပ္ပဇာနော တိ ဝိပဿနာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ သမ္မဒေဝ ပဇာနန္တော။ **သုဝိမုတ္တစိတ္တော** တိ တဿ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမဿ အနန္တရံ ဖလဝိမုတ္တိယာ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တစိတ္တော။ **ဝိမုတ္တိယာ ဖဿယေ တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ မဂ္ဂဖလာဓိဂမနကာလေ ဝိမုတ္တိံ နိဗ္ဗာနံ ဖဿယေ ဖုသေယ္ယ ဟပုဏေယ္ယ အဓိဂစ္ဆေယ္ယ သစ္ဆိကရေယ္ယ။ ဥပယောဂတ္ထေ ဟိ "ဝိမုတ္တိယာ"တိ ဣဒံ သာမိဝစနံ။ ဝိမုတ္တိယာ တ အာရမ္မဏဘူတာယ တတ္ထ တတ္ထ တံတံဖလ သမာပတ္တိကာလေ အတ္တနော ဖလစိတ္တံ ဖဿယေ ဖုသေယ္ယ ဟပုဏေယ္ယ, နိဗ္ဗာနောဂဓာယ ဖလသမာပတ္တိယာ ဝိဟရေယ္ယာတိ အတ္ထော။ **သ ဝေဒဂူ**တိ သော ဝေဒသင်္ခာတေန မဂ္ဂဉာဏေန စတုန္နံ သစ္စာနံ ဂတတ္တာ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဝေဒဂူ။ **လောကန္တဂူ** တိ ခန္ဓလောကဿ ပရိယန္တံ ဂတော။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. စရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၀. ဧကာဒသမေ **စရတော**တိ ဂစ္ဆန္တဿ, စင်္ကမန္တဿ တ။ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကာမဝိတက္ကော တ** တိ ဝတ္ထုကာ မေသု အဝီတရာဂတာယ တာဒိသေ ပစ္စယေ ကာမပဋိသံယုတ္တော တ ဝိတက္ကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေ, ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဗျာပါဒဝိတက္ကော တ ဝိဟိံသာဝိတက္ကော တ**တိ အာဃာတနိမိတ္တဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တော တ ဝိတက္ကော, လေဍ္ဍု ဒဏ္ဍာဒီဟိ ပရဝိဟေဌနဝသေန ဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော တ ဝိတက္ကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဓိတသေတိ** တိ တံ ယထာဝုတ္တံ ကာမဝိတက္ကာဒိံ ယထာပစ္စယံ အတ္တနော စိတ္တေ ဥပ္ပန္နံ "ဣတိပါယံ ဝိတက္ကော ဟပကော, ဣတိပိ အကုသလော, ဣတိပိ သာဝဇ္ဇော, သော စ ခေါ အတ္တဗျာဗာဓာယပိ သံဝတ္တတီ"တိအာဒိနာ နယေန ပစ္စဝေက္ခဏာယ အဘာဝတော **အဓိတသေတိ** အတ္တနော စိတ္တံ အာရောပေတွာ တသေတိ စေ။ အဓိတသေန္တောယေဝ စ **နပ္ပဇဟတိ** တဒင်္ဂါဒိပ္ပဟာနဝသေန န ပဋိနိဿဇ္ဇတိ, တတော ဇဝ **န ဝိနောဒေတိ** အတ္တနော စိတ္တသန္တာနတော န နုဒတိ န နီဟရတိ, တထာ အဝိနောဒနတော **န ဗျန္တီကရောတိ** န ဝိဂတန္တံ ကရောတိ။ အာတာပီ ပဟိတတ္တော ယထာ တေသံ အန္တောပိ နာဝသိဿတိ အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ ဇဝံ ကရောတိ, အယံ ပန တထာ န ကရောတီတိ အတ္ထော။ တထာဘူတောဝ **န အနဘာဝံ ဂမေတိ** အနု အနု အဘာဝံ န ဂမေတိ။ န ပဇဟတိ စေ, န ဝိနောဒေတိ စေတိအာဒိနာ စေ-သဒ္ဒံ ယောဇေတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

စရန္တိ စရန္တော။ **ဇဝံဘူတော**တိ ဇဝံ ကာမဝိတက္ကာဒိဟပဝိတက္ကေဟိ သမင်္ဂီဘူတော။ **အနာတာပီ အနောတ္တ တာပီ**တိ ကိလေသာနံ အာတာပနဿ ဝီရိယဿ အဘာဝေန အနာတာပီ, ဟပုတ္တာသအာတာပနပရိတာပနလက္ခဏာဿ သံဝေဂဿ အဘာဝေန အနောတ္တာပီ။ **သတတံ သမိတ**န္တိ သဗ္ဗကာလံ နိရန္တရံ။ **ကုသီတော ဟီနဝီရိယော**တိ ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ပရိဟာယိတွာ အကုသလပက္ခေ ကုစ္ဆိတံ သီဒနတော ကောသဇ္ဇသမန္နာဂမေန စ ကုသီတော, သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယာဘာဝေန ဟီနဝီရိယော ဝီရိယဝိရဟိတောတိ ဝုစ္စတိ ကထီယတိ။ **ဌိတဿာ** တိ ဂမနံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ ဌိတဿ ဌိတော။ သယနဣရိယာပထဿ ဝိသေသတော ကောသဇ္ဇပက္ခိကတ္တာ ယထာ တံသမင်္ဂိနော ဝိတက္ကာ သမ္ဘဝန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **"ဇာဂရဿာ"** တိ ဝုတ္တံ။

သုက္ကပက္ခေ **တဉ္စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု နာဓိတသေတီ** တိ အာရဒ္ဓဝီရိယဿာပိ ဝိဟရတော အနာဒိမတိ သံသာရေ စိရကာလဘာဝိတေန တထာရူပပစ္စယသမာယောဂေန သတိသမ္မောသေန တ ကာမဝိတက္ကာဒိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေ, တံ ဘိက္ခု အတ္တနော စိတ္တံ အာရောပေတွာ န တသေတိ စေ, အဗ္ဘန္တရေ န တသေတိ စေတိ အတ္ထော။ အနဓိတသေန္တော ကိံ ကရောတီတိ? **ပဇဟတိ** ဆဍ္ဍေတိ။ ကိံ ကစဝရံ ဝိယ ပိဋ္ဋကေန? န ဟိ, အပိစ ခေါ တံ **ဝိနောဒေတိ** နုဒတိ နီဟရတိ။ ကိံ ဗလီဗဒ္ဒံ ဝိယ ပတောဒေန? န ဟိ, အထ ခေါ နံ **ဗျန္တီကရောတိ** ဝိဂတန္တံ ကရောတိ။ ယထာ တေသံ အန္တောပိ နာဝသိဿတိ အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ, တထာ တေ ကရောတိ။ ကထံ ပန တေ တထာ ကရောတိ? **အနဘာဝံ ဂမေတိ**

အနု အနု အဘာဝံ ဂမေတိ, ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန ယထာ သုဝိက္ခမ္ဘိတာ ဟောန္တိ တထာ နေ ကရောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝေဘူတောတိအာဒီသု ဝေ ံ ကာမဝိတက္ကာဒီနံ အနုဓိတသနေန သုဝိသုဒ္ဓာသယော သမာနော တာယ စ အာသယ သမ္ပတ္တိယာ တန္နိမိတ္တာယ စ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ ပရိသုဒ္ဓသီလော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွာရော ဘောဇနေ မတ္တညူ သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တော တဒင်္ဂါဒိဝသေန ကိလေသာနံ အာတာပနလက္ခဏေန ဝီရိ ယေန သမန္နာဂတတ္တာ **အာတာပီ**, သဗ္ဗသော ဟာပုတ္တာသေန သမန္နာဂတတ္တာ။ **သြတ္တာပီ သတတံ** ရတ္တိန္ဒိဝံ, **သ မိတံ** နိရန္တရံ သမထဝိပဿနာဘာဝနာနုယောဂဝသေန စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနသိဒ္ဓိယာ, **အာရဒ္ဓဝီရိယော ပဟိတတ္တ တော** နိဗ္ဗာနံ ပဋိပေသိတစိတ္တောတိ **ဝုစ္စတိ** ကထီယတီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ကထာသု **ဂေဟနိဿိတ** န္တိ ဧတ္ထ ဂေဟတသီဟိ အပရိစ္စတ္တတ္တာ ဂေဟတသီနံ သဘာဝတ္တာ ဂေဟမမ္မ တ္တာ တ ဂေဟံ ဝုစ္စတိ ဝတ္ထုကာမော။ အထ တ ဂေဟပဋိဗဒ္ဓဘာဝတော ကိလေသကာမာနံ နိတသဌာနဘာဝတော တံ ဝတ္ထုကတ္တာ တ ကာမဝိတက္ကာဒိ ဂေဟနိဿိတံ နာမ။ **ကုမ္မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော** တိ ယသ္မာ အရိယမဂ္ဂဿ ဥပ္ပထဘာဝ တော အဘိဇ္ဈာဒယော တဒေကဋ္ဌမမ္မာ စ ကုမ္မဂ္ဂေ, တသ္မာ ကာမဝိတက္ကာဒိဗဟုလော ပုဂ္ဂလော ကုမ္မဂ္ဂံ ပဋိပန္န နော နာမ။ **မောဟနေယျေသု မုစ္ဆိတော** တိ မောဟသံဝတ္တနိယေသု ရူပာဒီသု မုစ္ဆိတော သမ္မတ္တော အဇ္ဈောပန္န နော။ **သမ္ဗောဓိ** န္တိ အရိယမဂ္ဂဉာဏံ။ **ဖုဋ္ဌု** န္တိ ဖုသိတုံ ပတ္တုံ, **သော တာဒိသော** မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပကေစရော အဘဗ္ဗော, န ကအာစိ တံ ဟာပုဏာတီတိ အတ္ထော။

ဝိတက္ကံ သမယိတွတနာတိ ယထာဝုတ္တံ မိစ္ဆာဝိတက္ကံ ပဋိသင်္ခာနဘာဝနာဗလေဟိ ဝူပသမေတွာ။ **ဝိတက္ကူ ပသမေ ရတော**တိ နဝန္နမ္ပိ မဟာဝိတက္ကာနံ အစ္စန္တဝူပသမဘူတေ အရဟတ္တေ နိဗ္ဗာနေ ဧဝ တ အဇ္ဈာသယေန ရ တော အဘိရတော။ **ဘဗ္ဗော သော တာဒိသော** တိ သော ယထာဝုတ္တော သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇမာနော ပုဂ္ဂလော ပုဗ္ဗဘာဂေ သမထဝိပဿနာဗလေန သဗ္ဗဝိတက္ကေ ယထာရဟံ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ဝူပသမေတွာ ဌိတော, ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာ ပေတွာ မဂ္ဂပဋိပဋိယာ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏသင်္ခာတံ နိဗ္ဗာနသင်္ခာတဥ္စ အနုတ္တရံ သမ္ဗောဓိံ ဖုဋ္ဌုံ အဓိဂန္တုံ ဘ ဗ္ဗော သမတ္ထောတိ။

ကောဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. သမ္ပန္နသီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၁. ဒွာဒသမေ **သမ္ပန္နသီလာ** တိ ဧတ္ထ တိဝိဓံ သမ္ပန္နံ ပရိပုဏ္ဏသမင်္ဂီမဓုရဝသေန။ တေသု –

“သမ္ပန္နံ သာလိကေအာရံ၊ သုတ ဘုဉ္ဇန္တိ ကောသိယ။
ပဋိဝေဒေမိ တေ ဗ္ရဟ္မေ၊ န နေ တရေတုမုဿဟေ”တိ။ (ဇာ. ၁.၁၄.၁) –

ဧတ္ထ ပရိပုဏ္ဏတ္တော သမ္ပန္နသဒ္ဒော။ “ဣမိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော ဥပဂတော သမုပဂတော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော”တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) ဧတ္ထ သမင်္ဂီဘာဝတ္တော သမ္ပန္နသဒ္ဒော ။ “ဣမိဿာ, ဘန္တေ, မဟာပထဝိယာ ဟေဋ္ဌိမတလံ သမ္ပန္နံ – သေယျထာပိ ခုဒ္ဒမဓုံ အနီလကံ, ဧဝမဿာဒ”န္တိ (ပာရာ. ၁၇) ဧ တ္ထ မဓုရတ္တော သမ္ပန္နသဒ္ဒော။ ဣဓ ပန ပရိပုဏ္ဏတ္တေပိ သမင်္ဂီဘာဝေပိ ဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ **သမ္ပန္နသီလာ** တိ ပ ရိပုဏ္ဏသီလာ ဟုတွာတိပိ, သီလသမင်္ဂိနော ဟုတွာတိပိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ “ပရိပုဏ္ဏသီလာ”တိ ဣမိနာ အတ္ထေန ခေတ္တဒောသဝိဂမေန ခေတ္တပာရိပူရိ ဝိယ ပရိပုဏ္ဏံ နာမ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ခေတ္တဒောသဝိဂမေန ခေတ္တပာရိပူရိ ဝိယ သီလဒောသဝိဂမေန သီလပာရိပူရိ ဝုတ္တာ”တိ။ “သီလသမင်္ဂိနော”တိ ဣမိနာ ပန အတ္ထေန သီလေန သမင်္ဂီဘူတာ သမောဓာနဂတာ သမန္နာဂတာ ဟုတွာ ဝိဟရထာ တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ သမ္ပန္နသီလတာ ဟောတိ သီလဝိပတ္တိယာ အာဒီနဝဒဿနေန, သီလ သမ္ပတ္တိယာ အာနိသံသဒဿနေန စ။ တဒုဘယမ္ပိ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၀-၂၁) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ

''သမ္ပန္နသီလာ''တိ တွောဝတာ ကိရ ဘဂဝတ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ ''ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ''တိ ဣမိနာ ဇေဋ္ဌကသီလံ ဒဿေတီတိအာဒိနာ ထွေ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပောဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ကိမဿ ဥတ္တရိ ကရဏီယ** န္တိ ဇေဝံ သမ္ပန္နသီလာနံ ဝိဟရတံ တုမှာကံ ကိန္တိ သိယာ ဥတ္တရိ ကာတဗ္ဗံ, ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ စေတိ အတ္ထော။

ဇဝံ ''သမ္ပန္နသီလာ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟရထာ''တိအာဒိနာ သမှာဒန္နူပာယေန သဒ္ဓိံ သီလသမ္ပဒာယ ဘိက္ခူ နိယောဇေတွာ အနေကပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကတ္ဝာ ဒေသနံ အာရဘိတ္ဝာ ဣဒာနိ ယသ္မာ ဧကပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဝသေန ပဝတ္တိတာပိ ဘဂဝတော ဒေသနာ အနေကပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာဝ ဟောတိ သဗ္ဗသာဓာရဏတ္တာ, တသ္မာ တံ ဧကပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဝသေန ဒဿေန္တော **''စရတော စေပိ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော''** တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ အဘိဇ္ဈာယတိ တောယာတိ **အဘိဇ္ဈာ,** ပရဘဏ္ဍာဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာဿ လောဘဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဗျာပဇ္ဇတိ ပူတိဘာဝတိ စိတ္တံ ဇေတေနာတိ **ဗျာပာဒော,** ''အနတ္ထံ မေ အစရီ''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တဿ ကေ့နုဝိသတိအာဃာတဝတ္ထုဝိသယဿ ဒောသဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဥဘိန္နမ္ပိ ''တတ္ထ ကတမော ကာမစ္ဆန္ဒော? ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဒော ကာမသ္နေဟော ကာမပိပာသာ ကာမပရိဋ္ဌာဟော ကာမမုစ္ဆာ ကာမဇ္ဈောသာန''န္တိ (ဓ. သ. ၁၁၅၉), တထာ ''လောဘော လုဗ္ဘနာ လုဗ္ဘိတတ္တံ သာရာဂေ သာရဇ္ဇနာ သာရဇ္ဇိတတ္တံ အဘိဇ္ဈာ လောဘော အကုသလမူလ''န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၃၉၁), ''ဒေါသော ဒုဿနာ ဒုဿိတတ္တံ ဗျာပတ္တိ ဗျာပဇ္ဇနာ ဗျာပဇ္ဇိတတ္တံ ဝိရောဓော ပဋိဝိရောဓော စဏ္ဍိက္ကံ အသုရောပေ အနတ္တမနတာ စိတ္တဿာ''တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၄၁၈, ၁၂၃၇) စ ဝိတ္ထာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝိဂတော ဟောတီ**တိ အယဉ္စ အဘိဇ္ဈာ, အယဉ္စ ဗျာပါဒော ဝိဂတော ဟောတိ အပဂတော, ပဟီနော ဟောတီတိ အတ္ထော။ တွောဝတာ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏဿ စ ဗျာပာဒနီဝရဏဿ စ ပဟာနံ ဒဿိတံ ဟောတိ။

ထိနမိဒ္ဓန္တိ ထိနဉ္စေဝ မိဒ္ဓဉ္စ။ တေသု စိတ္တဿ အကမ္မညတာ ထိနံ, အာလသိယဿေတံ အဓိဝစနံ, ဝေဒနာဒီနံ တိဏ္ဏံ ခန္ဓာနံ အကမ္မညတာ မိဒ္ဓံ, ပစလာယိကဘာဝဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဥဘိန္နမ္ပိ ''တတ္ထ ကတမံ ထိနံ? ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ ဩလီယနာ သလ္လီယနာ။ တတ္ထ ကတမံ မိဒ္ဓံ? ယာ ကာယဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ ဩနာဟော ပရိယောနာဟော''တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၂-၁၁၆၃) နယေန ဝိတ္ထာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စန္တိ ဥဒ္ဓစ္စဉ္စေဝ ကုက္ကုစ္စဉ္စ။ တတ္ထ ဥဒ္ဓစ္စံ နာမ စိတ္တဿ ဥဒ္ဓတာကာရော, ကုက္ကုစ္စံ နာမ အကတကလျာဏဿ ကတပာပဿ တပ္ပစ္စယာ ဝိပ္ပဋိသာရော။ ဥဘိန္နမ္ပိ ''တတ္ထ ကတမံ ဥဒ္ဓစ္စံ? ယံ စိတ္တဿ ဥဒ္ဓစ္စံ အဝူပသမော စေတသော ဝိက္ခေပေါ ဘန္တတ္တံ စိတ္တဿာ''တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၅) ဝိတ္ထာရော။ ''အကတံ ဝတ မေ ကလျာဏံ, အကတံ ကုသလံ, အကတံ ဘီရုတ္တာနံ; ကတံ ပာပံ, ကတံ လုဒ္ဒံ, ကတံ ကိဗ္ဗိသ''န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၄၈; နေတ္တိ. ၁၂၀) ပဝတ္တိအာကာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝိစိကိစ္ဆာတိ ဗုဒ္ဓာဒီသု သံသယော။ တဿာ ''သတ္ထရိ ကင်္ခတိ ဝိစိကိစ္ဆတိ, နာဓိမုစ္စတိ န သမ္ပသီဒတီ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၉၁၅), ''တတ္ထ ကတမာ ဝိစိကိစ္ဆာ? ယာ ကင်္ခာ ကင်္ခာယနာ ကင်္ခာယိတတ္တံ ဝိမတိ ဝိစိကိစ္ဆာ ဒွေဠှကံ ဒွေဓာပထော သံသယော အနေကံသဂ္ဂါဟော အာသပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ အပရိယောဂါဟနာ ဆမ္ဘိတတ္တံ စိတ္တဿ မနောဝိလေခေါ''တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၀၀၈) စ နယေန ဝိတ္ထာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ထွေ စ အဘိဇ္ဈာဗျာပာဒာဒီနံ ဝိဂမဝသေန စ ပဟာနဝသေန စ တေသံ ဝိက္ခမ္ဘနမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

''သော အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန စေတသာ ဝိဟရတိ, အဘိဇ္ဈာယ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ။ ဗျာပာဒပဒေါသံ ပဟာယ အဗျာပန္နစိတ္တော ဝိဟရတိ, ဗျာပာဒပဒေါသာ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ။ ထိနမိဒ္ဓံ ပဟာယ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓော ဝိဟရတိ အာလောကသညီ သတော သမ္ပဇာနော, ထိနမိဒ္ဓာ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟာယ အနုဒ္ဓတော ဝိဟရတိ အဇ္ဈတ္တံ ဥပသန္တစိတ္တော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာ စိတ္တံ ပရိသောဓေတိ။ ဝိစိကိစ္ဆံ ပဟာယ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော ဝိဟရတိ အကထံကထီ ကုသလေသု ဓမ္မေသု, ဝိစိကိစ္ဆာယ စိတ္တံ ပရိသောဓေတီ''တိ (ဝိဘ. ၅၀၈)။

တတ္ထ ယထာ နီဝရဏာနံ ပဟာနံ ဟောတိ, တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကထဥ္စ နေသံ ပဟာနံ ဟောတိ? **ကာမစ္ဆန္ဒဿ** တာဝ အသုဘနိမိတ္တေ ယောနိသောမနသိကာရေန ပဟာနံ ဟောတိ, သုဘနိမိတ္တေ အယောနိသောမနသိကာရေနဿ ဥပ္ပတ္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, သုဘနိမိတ္တံ။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဥပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဘိယ္ယောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

ဧဝံ သုဘနိမိတ္တေ အယောနိသောမနသိကာရေန ဥပ္ပဇ္ဇနဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ တပ္ပဋိပက္ခတော အသုဘနိမိတ္တေ ယောနိသောမနသိကာရေန ပဟာနံ ဟောတိ။ တတ္ထ အသုဘနိမိတ္တံ နာမ အသုဘမ္ပိ အသုဘာရမ္မဏမ္ပိ, ယောနိသောမနသိကာရော နာမ ဥပာယမနသိကာရော, ပထမနသိကာရော, အနိစ္စေ အနိစ္စန္တိ ဝါ, ဒုက္ခေ ဒုက္ခန္တိ ဝါ, အနတ္တနိ အနတ္တာတိ ဝါ, အသုဘေ အသုဘန္တိ ဝါ မနသိကာရော။ တံ တတ္ထ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အသုဘနိမိတ္တံ။ တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ကာမစ္ဆန္ဒဿ အနုပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနာယာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

အပိစ ဆ ဓမ္မာ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ – အသုဘနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော, အသုဘဘာဝနာနုယောဂေါ, ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ, ဘောဇနေ မတ္တညုတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ။ ဒသဝိဓဉှိ အသုဘနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿပိ ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတိ, ဘာဝေန္တဿပိ , ဣန္ဒြိယေသု ပိဟိတဒွါရဿ သပိ စတုန္နံ ပဉ္စန္နံ အာလောပါနံ ဩကာသေ သတိ ဥဒကံ ပိဝိတွာ ယာပနသီလတာယ ဘောဇနေ မတ္တညုနောပိ။ တေန ဝုတ္တံ –

> ''စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ၊ အဘုတွာ ဥဒကံ ပိဝေ။
> အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ၊ ပဟိတတ္တဿ ဘိက္ခုနော''တိ။ (ထေရဂါ. ၉၈၃)။

အသုဘကမ္မိကတိဿတ္ထေရသဒိသေ ကလျာဏမိတ္တေ သေဝန္တဿပိ ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတိ, ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ဒသအသုဘနိဿိတသပ္ပာယကထာယပိ ပဟီယတိ။ တေန ဝုတ္တံ ''ဆ ဓမ္မာ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တီ''တိ။

ပဋိဃနိမိတ္တေ အာယောနိသောမနသိကာရေန **ဗျာပါဒဿ** ဥပ္ပာဒော ဟောတိ။ တတ္ထ ပဋိဃမ္ပိ ပဋိဃနိမိတ္တံ, ပဋိဃာရမ္မဏမ္ပိ ပဋိဃနိမိတ္တံ။ အယောနိသောမနသိကာရော သဗ္ဗတ္ထ ဧကလက္ခဏော ဧဝ။ တံ တသ္မိံ နိမိတ္တေ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ဗျာပါဒော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိဃနိမိတ္တံ။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ဗျာပါဒဿ ဥပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ဗျာပါဒဿ ဘိယ္ယောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

မေတ္တာယ ပန စေတောဝိမုတ္တိယာ ယောနိသောမနသိကာရေနဿ ပဟာနံ ဟောတိ။ တတ္ထ ''မေတ္တာ''တိ ဝုတ္တေ အပ္ပနာပိ ဥပစာရောပိ ဝဋ္ဋတိ, ''စေတောဝိမုတ္တီ''တိ ပန အပ္ပနာဝ။ ယောနိသောမနသိကာရော ဝုတ္တလက္ခဏောဝ။ တံ တတ္ထ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ဗျာပါဒော ပဟီယတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ဗျာပါဒဿ အနုပ္ပာဒာယ ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ဗျာပါဒဿ ပဟာနာယာ''တိ (သံ. နိ.

၅.၂၃၂)။

အပိစ ဆ ဓမ္မာ ဗျာပာဒဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ – မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော, မေတ္တာဘာဝနာ, ကမ္မဿကတာပစ္စဝေက္ခဏာ, ပဋိသင်္ခာနဗဟုလတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ။ ဩဓိသကာနောဓိသကဒိသာဖရဏာနဉှိ အညတရဝသေန မေတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿပိ ဗျာပာဒေါ ပဟီယတိ, ဩဓိသော အနောဓိသော ဒိသာဖရဏဝသေန မေတ္တံ ဘာဝေန္တဿပိ ဗျာပာဒေါ ပဟီယတိ, "တွံ ဧတဿ ကုဒ္ဓော ကိံ ကရိဿသိ, ကိမဿ သီလာဒီနိ ဝိနာသေတုံ သက္ခိဿသိ နနု တွံ အတ္တနော ကမ္မေန အာဂန္တွာ အတ္တနော ကမ္မေနေဝ ဂမိဿသိ, ပရဿ ကုဇ္ဈနံ နာမ ဝီတစ္စိကင်္ဂါရတတ္တအယသလာကဂူထာဒီနိ ဂဟေတွာ ပရံ ပဟရိတုကာမတာ ဝိယ ဟောတိ။ ဧသောပိ တဝ ကုဒ္ဓော ကိံ ကရိဿတိ, ကိံ တေ သီလာဒီနိ ဝိနာသေတုံ သက္ခိဿတိ ဧသ အတ္တနော ကမ္မေန အာဂန္တွာ အတ္တနော ကမ္မေနေဝ ဂမိဿတိ, အပ္ပဋိစ္ဆိတပဟေဏကံ ဝိယ, ပဋိဝါတံ ခိတ္တရဇောမုဋ္ဌိ ဝိယ စ ဧတဿေဝ ဧသ ကောဓော မတ္ထကေ ပတိဿတီ"တိ ဧဝံ အတ္တနော စ ပရဿ စာတိ ဥဘယေသံ ကမ္မဿကတံ ပစ္စဝေက္ခတောပိ, ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပဋိသင်္ခါနေ ဌိတဿပိ, အဿဂုတ္တတ္ထေရသဒိသေ မေတ္တာဘာဝနာရတေ ကလျာဏမိတ္တေ သေဝန္တဿာပိ ဗျာပာဒေါ ပဟီယတိ, ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု မေတ္တာနိဿိတသပ္ပာယကထာယပိ ပဟီယတိ။ တေန ဝုတ္တံ "ဆ ဓမ္မာ ဗျာပာဒဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တီ"တိ။

အရတိအာဒီသု အယောနိသောမနသိကာရေန **ထိနမိဒ္ဓဿ** ဥပ္ပာဒေါ ဟောတိ။ **အရတိ** နာမ ဥက္ကဏ္ဌိတတာ, **တန္ဒီ** နာမ ကာယာလသိယံ, **ဝိဇမ္ဘိတာ** နာမ ကာယဝိနမနာ, **ဘတ္တသမ္မဒေါ** နာမ ဘတ္တမုစ္ဆာ ဘတ္တပရိဠာဟော, **စေတသော လီနတ္တံ** နာမ စိတ္တဿ လီနာကာရော။ ဣမေသု အရတိအာဒီသု အယောနိသောမနသိကာရံ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ထိနမိဒ္ဓံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

"အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အရတိ တန္ဒီ ဝိဇမ္ဘိတာ ဘတ္တသမ္မဒေါ စေတသော လီနတ္တံ။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ထိနမိဒ္ဓဿ ဥပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ထိနမိဒ္ဓဿ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယာ"တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

အာရမ္ဘဓာတုအာဒီသု ပန ယောနိသောမနသိကာရေန ထိနမိဒ္ဓဿ ပဟာနံ ဟောတိ။ **အာရမ္ဘဓာတု** နာမ ပဌမာရမ္ဘဝီရိယံ, **နိက္ကမဓာတု** နာမ ကောသဇ္ဇတော နိက္ခန္တတာယ တတော ဗလဝတရံ, **ပရက္ကမဓာတု** နာမ ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနတော တတောပိ ဗလဝတရံ။ ဣမသ္မိံ တိပ္ပဘေဒေ ဝီရိယေ ယောနိသောမနသိကာရံ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ထိနမိဒ္ဓံ ပဟီယတိ။ တေနာဟ –

"အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အာရမ္ဘဓာတု, နိက္ကမဓာတု, ပရက္ကမဓာတု။ တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ထိနမိဒ္ဓဿ အနုပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဟာနာယာ"တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

အပိစ ဆ ဓမ္မာ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ, အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော – ဣရိယာပထသမ္ပရိဝတ္တနတာ, အာလောကသညာမနသိကာရော , အဗ္ဘောကာသဝါသော, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ။ အာဟရဟတ္ထကဘုတ္တဝမိတကတတ္ထဝဋ္ဋကအလံသာဋကကာကမာသကဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသိန္နဿ ဟိ သမဏဓမ္မံ ကရောတော ထိနမိဒ္ဓံ မဟာဟတ္ထီ ဝိယ ဩတ္ထရန္တံ အာဂစ္ဆတိ, စတုပဉ္စအာလောပဩကာသံ ပန ဌပေတွာ ပာနီယံ ပိဝိတွာ ယာပနသီလဿ ဘိက္ခုနော တံ န ဟောတိ။ ဧဝံ အတိဘောဇနေ နိမိတ္တံ ဂဏှန္တဿပိ ထိနမိဒ္ဓံ ပဟီယတိ။ ယသ္မိံ ဣရိယာပထေ ထိနမိဒ္ဓံ ဩက္ကမတိ, တတော အညံ ပရိဝတ္တေန္တဿပိ, ရတ္တိံ စန္ဒာလောကံ ဒီပာလောကံ ဥက္ကာလောကံ ဒိဝါ သူရိယာလောကံ မနသိကရောန္တဿပိ, အဗ္ဘောကာသေ ဝသန္တဿပိ မဟာကဿပတ္ထေရသဒိသေ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေ ကလျာဏမိတ္တေ သေဝန္တဿပိ ထိနမိဒ္ဓံ ပဟီယတိ, ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ဓုတင်္ဂနိဿိတသပ္ပာယကထာယပိ ပဟီယတိ။ တေန ဝုတ္တံ "ဆ ဓမ္မာ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တီ"တိ။

စေတသော အဝူပသမေ အယောနိသောမနသိကာရေန **ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ** ဥပ္ပာဒေါ ဟောတိ။ **အဝူပသမော** နာမ အဝူပသန္တာကာရော, အတ္ထတော တံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စမေဝ။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရံ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ –

“အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, စေတသော အဝူပသမော။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ဥပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယာ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

သမာဓိသင်္ခါတေ ပန စေတသော ဝူပသမေ ယောနိသောမနသိကာရေနဿ ပဟာနံ ဟောတိ။ တေနာဟ –

“အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, စေတသော ဝူပသမော။ တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿ ဝါ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ အနုပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ပဟာနာယာ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

အပိစ ဆ ဓမ္မာ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ – ဗဟုဿုတတာ, ပရိပုစ္ဆကတာ, ဝိနယေ ပကတညုတာ, ဝုဍ္ဎသေဝိတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ။ ဗာဟုသစ္စေနပိ ဟိ ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ စတ္တာရော ဝါ ပဉ္စ ဝါ နိကာယေ ပါဠိဝသေန စ အတ္ထဝသေန စ ဥဂ္ဂဏှန္တဿပိ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတိ, ကပ္ပိယာကပ္ပိယပရိပုစ္ဆာဗဟုလဿပိ, ဝိနယပညတ္တိယံ စိဏ္ဏဝသီဘာဝတာယ ပကတညုနောပိ , ဝုဍ္ဎေ မဟလ္လကတ္ထေရေ ဥပသင်္ကမန္တဿပိ, ဥပါလိတ္ထေရသဒိသေ ဝိနယဓရေ ကလျာဏမိတ္တေ သေဝန္တဿပိ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတိ, ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ကပ္ပိယာကပ္ပိယနိဿိတသပ္ပာယကထာယပိ ပဟီယတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဆ ဓမ္မာ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တီ”တိ။

ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု အယောနိသောမနသိကာရေန **ဝိစိကိစ္ဆာယ** ဥပ္ပာဒေါ ဟောတိ။ **ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနိယာ ဓမ္မာ** နာမ ပုနပ္ပုနံ ဝိစိကိစ္ဆာယ ကာရဏတ္တာ ဝိစိကိစ္ဆာဝ။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရံ ဗဟုလံ ပဝတ္တယတော ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ –

“အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနိယာ ဓမ္မာ။ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော – အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နာယ ဝါ ဝိစိကိစ္ဆာယ ဥပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နာယ ဝါ ဝိစိကိစ္ဆာယ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယာ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

ကုသလာဒိဓမ္မေသု ပန ယောနိသောမနသိကာရေန ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနံ ဟောတိ။ တေနာဟ –

“အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ, သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာ ဓမ္မာ, သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗာ ဓမ္မာ, ဟီနပဏီတာ ဓမ္မာ, ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂါ ဓမ္မာ။ တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နာယ ဝါ ဝိစိကိစ္ဆာယ အနုပ္ပာဒာယ, ဥပ္ပန္နာယ ဝါ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနာယာ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။

အပိစ ဆ ဓမ္မာ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ ဗဟုဿုတတာ, ပရိပုစ္ဆကတာ, ဝိနယေ ပကတညုတာ, အဓိမောက္ခဗဟုလတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ။ ဗာဟုသစ္စဝသေနပိ ဟိ ဧကံ ဝါ။ပေ။ ပဉ္စ ဝါ နိကာယေ ပါဠိဝသေန စ အတ္ထဝသေန စ ဥဂ္ဂဏှန္တဿပိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ, တီဏိ ရတနာနိ အာရဗ္ဘ ကုသလာဒိဘေဒေသု ဓမ္မေသု ပရိပုစ္ဆာဗဟုလဿပိ, ဝိနယေ စိဏ္ဏဝသီဘာဝဿပိ, တီသု ရတနေသု ဩကပ္ပနီယ, သဒ္ဓါသင်္ခါတ, အဓိမောက္ခဗဟုလဿပိ, သဒ္ဓါဓိမုတ္တေ ဝက္ကလိတ္ထေရသဒိသေ ကလျာဏမိတ္တေ သေဝန္တဿပိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ, ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဂုဏနိဿိတသပ္ပာယကထာယပိ ပဟီယတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဆ ဓမ္မာ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တီ”တိ။

ဧတ္ထ စ ယထာဝုတ္တေဟိ တေဟိ တေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဟီနာနံ ကြမေသံ နီဝရဏာနံ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏဿ တာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေန အစ္စန္တပ္ပဟာနံ ဟောတိ, တထာ ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏဿ ဥဒ္ဓစ္စနီဝရဏဿ စ ။ ဗျာပါဒနီဝရဏဿ ပန ကုက္ကုစ္စနီဝရဏဿ စ အနာဂါမိမဂ္ဂေန, ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန အစ္စန္တပ္ပဟာနံ ဟောတိ။ တသ္မာ တေသံ တထာ ပဟာနာယ ဥပကာရဓမ္မေ ဒဿေတုံ **"အာရဒ္ဓံ ဟောတိ ဝီရိယ"** န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ကြဒမေဝ တ ယထာဝုတ္တံ အဘိဇ္ဈာဒီနံ နီဝရဏာနံ ပဟာနံ, ယသ္မာ ဟီနဝီရိယတာယ ကုသီတေန, အနုပဋ္ဌိတဿ သတိတာယ မုဋ္ဌဿတိနာ, အပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထတာယ သာရဒ္ဓကာယေန, အသမာဟိတတာယ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေန န ကအာစိပိ တေ သက္ကာ နိဗ္ဗတ္တေတုံ, ပဂေဝ ကြတရံ, တသ္မာ ယထာ ပဋိပန္နဿ သော အဘိဇ္ဈာဒီနံ ဝိဂမော ပဟာနံ သမ္ဘဝတိ, တံ ဒဿေတုံ **"အာရဒ္ဓံ ဟောတိ ဝီရိယ"** န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တဿတ္ထော – တေသံ နီဝရဏာနံ ပဟာနာယ သဗ္ဗေသမ္ပိ တ သံကိလေသဓမ္မာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနတ္ထာယ ဝီရိယံ အာရဒ္ဓံ ဟောတိ, ပဂ္ဂဟိတံ အသိထိလပ္ပဝတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာရဒ္ဓတ္တာ ဧဝ စ အန္တရာ သင်္ကောစဿ အနာပဇ္ဇနတော **အသလ္လီနံ** ။

ဥပဋ္ဌိတာ သတိ အသမ္မုဋ္ဌာ တိ န ကေဝလဉ္စ ဝီရိယမေဝ, သတိပိ အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝေန ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ, တထာ ဥပဋ္ဌိတတ္တာ ဧဝ စ စိရကတစိရဘာသိတာနံ သရဏာသမတ္ထတာယ အသမ္မုဋ္ဌာ။ **ပဿဒ္ဓော** တိ ကာယစိတ္တဒရထပ္ပဿမ္ဘနေန ကာယောပိ ပဿဒ္ဓော ဟောတိ။ တတ္ထ ယသ္မာ နာမကာယေ ပဿဒ္ဓေ ရူပကာယော ပိ ပဿဒ္ဓော ဧဝ ဟောတိ, တသ္မာ "နာမကာယော ရူပကာယော"တိ အဝိသေသေတွာ "ပဿဒ္ဓော ကာယော"တိ ဝုတ္တံ။ **အသာရဒ္ဓော** တိ သော စ ပဿဒ္ဓတ္တာ ဧဝ အသာရဒ္ဓော, ဝိဂတဒရထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သမာဟိတံ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂ** န္တိ စိတ္တမ္ပိ သမ္မာ အာဟိတံ သုဋ္ဌု ဌပိတံ အပ္ပိတံ ဝိယ ဟောတိ, သမာဟိတတ္တာ ဧဝ စ ဧကဂ္ဂံ အစလံ နိပ္ဖန္ဒနံ နိရိဉ္ဇနန္တိ။

ဧတ္တာဝတာ ဈာနမဂ္ဂါနံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ကထိတာ။ တေနေတဟ –

"စရမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဧဝံဘူတော အာတာပီ ဩတ္တာပီ သတတံ သမိတံ အာရဒ္ဓဝီရိယော ပဟိတတ္တော တိ ဝုစ္စတီ"တိ (ကြတိဝု. ၁၁၀)။

တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော ဧဝ။

ကထာသု **ယတံ စရေ**တိ ယတမာနော စရေယျ, စင်္ကမနာဒိဝသေန ဂမနံ ကပ္ပေန္တောပိ "အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပါဒာယ ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဝါယမတီ"တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၆၅၁-၆၆၂; ဝိဘ. ၃၉၀) နယေန ဝုတ္တ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဝသေန ယတန္တော ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော ယထာ အကုသလာ ဓမ္မာ ပဟီယန္တိ, ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ ဂမနံ ကပ္ပေယျာတိ အတ္ထော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ ကေစိ ပန "ယတ"န္တိ ဧတဿ သံယတောတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ **တိဋ္ဌေ** တိ တိဋ္ဌေယျ ဌာနံ ကပ္ပေယျ။ **အစ္ဆေ** တိ နိသီဒေယျ။ **သယေ**တိ နိပဇ္ဇေယျ။ **ယတမေနံ ပသာရယေ**တိ ဧတံ ပသာရေတဗ္ဗံ ဟတ္ထပာဒါဒိံ ယတံ ယတမာနော ယထာဝုတ္တဝီရိယသမင်္ဂီယေဝ ဟုတွာ ပသာရေယျ, သဗ္ဗတ္ထ ပမာဒံ ဝိဇဟေယျာတိ အဓိပ္ပာယော။

ကြအာနိ ယထာ ပဋိပဇ္ဇန္တော ယတံ ယတမာနော နာမ ဟောတိ, တံ ပဋိပဒံ ဒဿေတုံ **"ဥဒ္ဓ"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥဒ္ဓ** န္တိ ဥပရိ။ **တိရိယ**န္တိ တိရိယတော, ပုရတ္ထိမဒိသာဒိဝသေန သမန္တတော ဒိသာဘာဂေသူတိ အတ္ထော။ **အဟောတိ**န္တိ ဟေဋ္ဌာ။ **ယာဝတာ ဇဂတော ဂတီ**တိ ယတ္တကာ သတ္တသင်္ခါရဘေဒဿ လောကဿ ပဝတ္တိ, တတ္ထ သဗ္ဗတ္ထာတိ အတ္ထော။ ဧတ္တာဝတာ အနဝသေသတော သမ္မသနဉာဏဿ ဝိသယံ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတိ။ **သမဝေက္ခိတာ**တိ သမ္မာ ဟေတုနာ ဉာယေန အဝေက္ခိတာ, အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မာန** န္တိ သတ္တသုညာနံ။ **ခန္ဓာန**န္တိ ရူပာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ။ **ဥဒယဗ္ဗယ** န္တိ ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ။ ကြဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဥပရိ တိရိယံ အဓောတိ တိသင်္ဂဟေ သဗ္ဗသ္မိံ လောကေ အတီတာဒိဘေဒဘိန္နာနံ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓသင်္ခါတာနံ သဗ္ဗေသံ ရူပါရူပဓမ္မာနံ အနိစ္စတာဒိသမ္မသနာဓိဂတေန ဥဒယဗ္ဗယဉာဏေန ပဉ္စဝီသတိယာ အာကာရေဟိ ဥဒယံ, ပဉ္စဝီသတိယာ အာကာရေဟိ ဝယဉ္စ သမဝေက္ခိတာ သမနုပဿိတာ ဘဝေယျာတိ။

စေတောသမထသာမီစိန္တိ စိတ္တသံကိလေသာနံ အစ္စန္တဝူပသမနတော စေတောသမထသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂဿ အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒံ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိံ။ **သိက္ခမာန** န္တိ ပဋိပဇ္ဇမာနံ ဘာဝေန္တံ ဉာဏပရမ္ပရံ နိဗ္ဗတ္တေန္တံ။ **သဒါ**တိ သဗ္ဗကာလံ, ရတ္တိဉ္စေဝ ဒိဝါ စ။ **သတ**န္တိ စတုသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတတာယ သတိယာ သတောကာရီ။ **သတတံ ပဟိတတ္တော**တိ သဗ္ဗကာလံ ပဟိတတ္တော နိဗ္ဗာနံ ပဋိပေသိတတ္တောတိ **တထာဝိဓံ ဘိက္ခုံ** ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ **အာဟု** အာစိက္ခန္တိ ကထေန္တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒွါဒသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၃. လောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၂. တေရသမေ **လောကော**တိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော, အတ္ထတော ပုရိမံ အရိယသစ္စဒွယံ, ဣဓ ပန ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သွာယံ သတ္တလောကော, သင်္ခါရလောကော, ဩကာသလောကောတိ ဝိဘာဂတော သရူပတော စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ အပိစ ခန္ဓလောကာဒိဝသေန စ အနေကဝိဓော လောကော။ ယထာဟ –

“လောကောတိ ခန္ဓလောကော, ဓာတုလောကော, အာယတနလောကော, ဝိပတ္တိဘဝလောကော, ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကော, သမ္ပတ္တိဘဝလောကော, သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကော, ဧကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ, ဒွေ လောကာ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ, တယော လောကာ တိဿော ဝေဒနာ, စတ္တာရော လောကာ စတ္တာရော အာဟာရာ, ပဉ္စ လောကာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ, ဆ လောကာ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ, သတ္တ လောကာ သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော, အဋ္ဌ လောကာ အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ, နဝ လောကာ နဝ သတ္တာဝါသာ, ဒသ လောကာ ဒသာယတနာနိ, ဒွါဒသ လောကာ ဒွါဒသာယတနာနိ, အဋ္ဌာရသ လောကာ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော”တိ (မဟာနိ. ၃; စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂)။

ဧဝမနေကဓာ ဝိဘတ္တောပိ လောကော ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ဧဝ သင်္ဂဟံ သမောသရဏံ ဂစ္ဆတိ, ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ စ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ ။ပေ။ သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာပိ ဒုက္ခာတိ။ တေန ဝုတ္တံ “အတ္ထတော ပုရိမံ အရိယသစ္စဒွယံ, ဣဓ ပန ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဝေဒိတဗ္ဗ”န္တိ။ နနု စ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌော အဝိသေသေန ပဉ္စသု ခန္ဓေသု သမ္ဘဝတီတိ? သစ္စံ သမ္ဘဝတိ။ ယံ ပန န လုဇ္ဇတီတိ ဂဟိတံ, တံ တထာ န ဟောတိ, ဧကံသေနေဝ လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ သော လောကောတိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသွေဝ လောကသဒ္ဒော နိရူဠှောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္မာ လောကောတိ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဧဝ။

ယဒိပိ တထာဂတ-သဒ္ဒဿ ဟေဋ္ဌာ တထာဂတသုတ္တေ နာနာနယေဟိ ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော ဝိဘတ္တော, တထာပိ ဟဋ္ဌိယာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမုခေန အယမတ္ထဝိဘာဝနာ – **အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ** တိ “အဘိညေယျတော ပရိညေယျတော”တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဝိဘာဂေန တ အဝိသေသတော တာဝ အာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိအာဒိဘေဒတော ကုသလာကုသလာဒိဝိဘာဂတော ဝဏ္ဏပ္ပမာဏသဏ္ဌာနာဒိဘေဒတော, ဝိသေသတော တ ပန “အယံ သဿတာသယော, အယံ ဥစ္ဆေဒာသယော”တိအာဒိနာ “ကက္ခဠလက္ခဏာ ပထဝီဓာတု, ပဂ္ဃရဏလက္ခဏာ အာပောဓာတူ”တိအာဒိနာ စ အဘိဝိသိဋ္ဌေန သယမ္ဘုဉာဏေန သမ္မာ အဝိပရီတံ ယော ယော အတ္ထော ယထာ ယထာ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗော, တထာ တထာ ဗုဒ္ဓေါ ဉာတော အတ္တပစ္စက္ခော ကတောတိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။

လောကသ္မာ တိ ယထာဝုတ္တလောကတော။ **ဝိသံယုတ္တော** တိ ဝိသံသဋ္ဌော, တပ္ပဋိဗဒ္ဓါနံ သဗ္ဗေသံ သံယောဇနာနံ သမ္မဒေဝ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ တတော ဝိပ္ပမုတ္တောတိ အတ္ထော။ **လောကသမုဒယော**တိ သုတ္တန္တနယေန တဏှာ, အဘိဓမ္မနယေန ပန အဘိသင်္ခါရေဟိ သဒ္ဓိံ ဒိယဍ္ဎကိလေသသဟဿံ။ **ပဟီနော**တိ ဗောဓိမဏ္ဍေ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန သဝါသနံ ပဟီနော။ **လောကနိရောဓော**တိ နိဗ္ဗာနံ။ **သစ္ဆိကတော** တိ အတ္တပစ္စက္ခော ကတော။ **လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ**တိ သီလာဒိက္ခန္ဓတ္တယသင်္ဂဟော အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ သော ဟိ လောကနိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ အဓိဂစ္ဆတိ, တဒတ္ထံ အရိယေဟိ ပဋိပဇ္ဇီယတိ စာတိ လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါတိ ဝုစ္စတိ။

ဇတ္တာဝတာ တထာနိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ယာထာဝတော ဂတောတိ တထာဂတောတိ အယမတ္ထော ဒဿိတော ဟောတိ။ စတ္တာရိ ဟိ အရိယသစ္စာနိ တထာနိ နာမ။ ယထာဟ –

"စတ္တာရိမာနိ , ဘိက္ခဝေ, တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတံ အဝိတထမေတံ, အနညထမေတ"န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၀) ဝိတ္ထာရော။

အပိစ တထာယ ဂတောတိ တထာဂတော, တထံ ဂတောတိ တထာဂတော , ဂတောတိ စ အဝဂတော အတီတော ပတ္တော ပဋိပန္နောတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယသ္မာ ဘဂဝါ သကလလောကံ တီရဏပရိညာယ တထာယ အဝိပရီတာယ ဂတော အဝဂတော, တသ္မာ လောကော တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော။ လောကသမုဒယံ ပဟာနပရိညာယ တထာယ ဂတော အတီတောတိ တထာဂတော။ လောကနိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာယ တထာယ ဂတော ပတ္တောတိ တထာဂတော။ လောကနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ တထံ အဝိပရီတံ ဂတော ပဋိပန္နောတိ တထာဂတောတိ။ ဧဝံ ဣမိဿာ ပဋ္ဌိယာ ဘဂဝတော တထာဂတဘာဝဒီပနဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတိ ဘဂဝါ စတုသစ္စာဘိသမ္ဗောဓနဝသေန အတ္တနော တထာဂတဘာဝံ ပကာသေတွာ ဣဒာနိ တတ္ထ ဒိဋ္ဌာဒိအဘိသမ္ဗောဓိဝသေနပိ တံ ဒဿေတုံ **"ယံ, ဘိက္ခဝေ"** တိအာဒိမာဟ။ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၂၃) ပန "စတူဟိ သစ္စေဟိ အတ္တနော ဗုဒ္ဓဘာဝံ ကထေတွာ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တံ တထာဂတသဒ္ဒ-ဗုဒ္ဓသဒ္ဒာနံ အတ္ထတော နိန္နာနာကရဏတံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တထာ စေဝ ဟိ ဟဋ္ဌ ပဝတ္တာတိ။ တတ္ထ **ဒိဋ္ဌ**န္တိ ရူပာယတနံ။ **သုတ**န္တိ သဒ္ဒာယတနံ။ **မုတ**န္တိ ပတွာ ဂဟေတဗ္ဗတော ဂန္ဓာယတနံ, ရသာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနဉ္စ။ **ဝိညာတ**န္တိ သုခဒုက္ခာဒိဓမ္မာရမ္မဏံ။ **ပတ္တ** န္တိ ပရိယေသိတွာ ဝါ အပရိယေသိတွာ ဝါ ပတ္တံ။ **ပရိယေသိတ**န္တိ ပတ္တံ ဝါ အပ္ပတ္တံ ဝါ ပရိယေသိတံ။ **အနုဝိစရိတံ မနသာ**တိ စိတ္တေန အနုသဉ္စရိတံ။ ကဿ ပန အနုဝိစရိတံ မနသာတိ? **သဒေဝကဿ။ပေ။ သဒေဝမနုဿာယာ**တိ သမ္ဗန္ဓနီယံ။ တတ္ထ သဟ ဒေဝေဟီတိ သဒေဝကော, တဿ **သဒေဝကဿ** ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။

သဒေဝကဝစနေန စေတ္ထ ပဉ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, သမာရကဝစနေန ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ, သဗြဟ္မကဝစနေန ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ, သဿမဏဗြာဟ္မဏိဝစနေန သာသနဿ ပစ္စတ္ထိကသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏဉ္စေဝ သမိတပာပဗာဟိတပာပသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏဉ္စ, ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ , သဒေဝမနုဿဝစနေန သမ္မုတိဒေဝအဝသေသမနုဿဂ္ဂဟဏံ။ ဧဝမေတ္ထ တီဟိ ပဒေဟိ ဒေဝမာရဗြဟ္မေဟိ သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော, ဒွီဟိ ပဇာဝသေန သတ္တလောကော ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပရော နယော – သဒေဝကဂ္ဂဟဏေန အရူပာဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော, သမာရကဝစနေန ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော, သဗြဟ္မကဝစနေန ရူပီဗြဟ္မလောကော, သဿမဏဗြာဟ္မဏာဒိဝစနေန သမ္မုတိဒေဝေဟိ သဟ အဝသေသသတ္တလောကော ဂဟိတော။ အပိစေတ္ထ သဒေဝကဝစနေန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော သဗ္ဗလောကဝိသယဿ ဘဂဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေ ပကာသိတေ ယေသမေဝံ သိယာ "မာရော နာမ မဟာနုဘာဝေါ ဆကာမာဝစရိဿရော ဝသဝတ္တီ, ဗြဟ္မာ ပန တတောပိ မဟာနုဘာဝတရော ဒသဟိ အင်္ဂုလီဟိ ဒသသု စက္ကဝါဠသဟဿေသု အာလောကံ ဖရတိ, ဥတ္တမဈာနသမာပတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ ပုထူ စ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဣဒ္ဓိမန္တော ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ ပရစိတ္တဝိဒူ နော မဟာနုဘာဝါ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ အယဉ္စ သတ္တကာယော အနန္တော အပရိမာဏော, ကိမေတေသံ သဗ္ဗေသံယေဝ ဝိသယော အနဝသေသတော ဘဂဝတာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ? တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော ဘဂဝါ **"သဒေဝကဿ လောကဿ သာ"**တိအာဒိမာဟ။

ဟောရာဏာ ပနာဟု – "သဒေဝကဿာ"တိ ဒေဝတာဟိ သဒ္ဓိံ အဝသေသလောကံ ပရိယာဒိယတိ, "သမာရကဿာ"တိ မာရေန သဒ္ဓိံ အဝသေသလောကံ, "သဗြဟ္မကဿာ"တိ ဗြဟ္မေဟိ သဒ္ဓိံ အဝသေသလောကံ။ ဧဝံ သဗ္ဗေပိ တိဘဝူပဂေ သတ္တေ တီသု ပဒေသု ပက္ခိပိတွာ ပုန ဒွီဟိ ပဒေဟိ ပရိယာဒိယန္တော "သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနုဿာယာ"တိ အာဟ။ ဧဝံ ပဉ္စဟိပိ ပဒေဟိ ခန္ဓတ္တယပရိစ္ဆိန္နေ သဗ္ဗသတ္တေ ပရိယာဒိယတိ။

ယသ္မာ တံ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဣမိနာ ဣဒံ ဒသ္သေတိ – ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ "နီလံ ပီတက"န္တိအာဒိ ရူပာရမ္မဏံ စက္ခုဒ္ဝါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, တံ သဗ္ဗံ "အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ရူပာရမ္မဏံ ဒိသွာ သုမနော ဝါ ဒုမ္မနော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ ဇာတော"တိ တထာဂတဿ ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ တထာ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ "ဘေရိသဒ္ဒေါ မုဒိင်္ဂသဒ္ဒေါ"တိအာဒိ သဒ္ဒါရမ္မဏံ သောတဒ္ဝါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, "မူလဂန္ဓော တစဂန္ဓော"တိအာဒိ ဂန္ဓာရမ္မဏံ ဃာနဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, "မူလရသော ခန္ဓရသော"တိအာဒိ ရသာရမ္မဏံ ဇိဝှာဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ , "ကက္ခဠံ မုဒုက"န္တိအာဒိ ပထဝီဓာတုတေဇောဓာတုဝါယောဓာတုဘေဒံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ကာယဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ , "အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ဖုသိတွာ သုမနော ဝါ ဒုမ္မနော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ ဇာတော"တိ သဗ္ဗံ တံ တထာဂတဿ ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။

တထာ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ သုခါဒိဘေဒံ ဓမ္မာရမ္မဏံ မနောဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, "အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဇာနိတွာ သုမနော ဝါ ဒုမ္မနော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ ဇာတော"တိ သဗ္ဗံ တံ တထာဂတဿ ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ ဧဝံ ယံ ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ, တံ တထာဂတေန အဒိဋ္ဌံ ဝါ အသုတံ ဝါ အမုတံ ဝါ အဝိညာတံ ဝါ နတ္ထိ။ ဣမဿ ပန မဟာဇနဿ ပရိယေသိတွာ အပ္ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, အပရိယေသိတွာ အပ္ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, ပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, အပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ။ သဗ္ဗမ္ပိ တထာဂတဿ အပ္ပတ္တံ နာမ နတ္ထိ ဉာဏေန အသစ္ဆိကတံ။ တတော ဧဝ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ စက္ခုဒ္ဝါရေ အာပာထမာဂစ္ဆန္တံ ရူပာရမ္မဏံ နာမ အတ္ထိ, တံ ဘဂဝါ သဗ္ဗံ သဗ္ဗာကာရေန ဇာနာတိ ပဿတိ။ ဧဝံ ဇာနတာ ပဿတာ စာနေန တံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝသေန ဝါ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတေသု လဗ္ဘမာနပဒဝသေန ဝါ "ကတမံ တံ ရူပံ ရူပါယတနံ? ယံ ရူပံ စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိဃံ နီလံ ပီတက"န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၆၁၇) နယေန အနေကေဟိ နာမေဟိ တေရသဟိ ဝါရေဟိ ဒွေပညာသာယ နယေဟိ ဝိဘဇ္ဇမာနံ တထေဝ ဟောတိ, ဝိတထံ နတ္ထိ။ ဧသ နယော သောတဒ္ဝါရာဒီသုပိ အာပာထမာဂစ္ဆန္တေသု သဒ္ဒါဒီသု။

တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီတိ ယံ ယထာ လောကေန ဂတံ, တဿ တထေဝ ဂတတ္တာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ။ ပာဠိယံ ပန "အဘိသမ္ဗုဒ္ဓ"န္တိ ဝုတ္တံ, တံ တထာဂတသဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ။ ဣမိနာ တထာဒဿိဘာဝတော တထာဂတောတိ အယမတ္ထော ဒဿိတော ဟောတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟံ ဓမ္မသေနာပတိနာ –

> "န တဿ အဒိဋ္ဌမိဓတ္ထိ ကိဉ္စိ၊
> အထော အဝိညာတမဇာနိတဗ္ဗံ။
> သဗ္ဗံ အဘိညာသိ ယဒတ္ထိ နေယျံ၊
> တထာဂတော တေန သမန္တစက္ခူ"တိ။ (မဟာနိ. ၁၅၆; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅; ပဋိ. မ. ၁.၁၂၁)။

သုတ္တန္တေပိ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ –

> "ယံ , ဘိက္ခဝေ, သဒေဝကဿ လောကဿ။ပေ။ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ ပတ္တံ ပရိယေသိတံ အနုဝိစရိတံ မနသာ, တမဟံ ဇာနာမိ, တမဟံ အဗ္ဘညာသိံ, တံ တထာဂတဿ ဝိဒိတံ, တံ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသီ"တိ (အ. နိ. ၄.၂၄)။

ယဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ရတ္တိံ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတီတိ ယဿဉ္စ ဝိသာခပုဏ္ဏမရတ္တိယံ တထာ အာဂတာဒိအတ္ထေန တထာဂတော ဘဂဝါ ဗောဓိမဏ္ဍေ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော တိဏ္ဏံ မာရာနံ မတ္ထကံ မဒ္ဒိတွာ ဥတ္တရိတရာဘာဝတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အာသဝက္ခယဉာဏေန သဒ္ဓိံ သဗ္ဗညုတညာဏံ အဓိဂစ္ဆတိ။ **ယဉ္စ ရတ္တိံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတီ**တိ ယဿဉ္စ ဝိသာခပုဏ္ဏမရတ္တိယံယေဝ ကုသိနာရာယံ ဥပဝတ္တနေ မလ္လာနံ သာလဝနေ ယမကသာလာနမန္တရေ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗ

ဇာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ **ယံ တေသမ္ပိ အန္တရေ** တိ ဣမာသံ ဒွိန္နံ သဥပာဒိသေသအနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတူနံ ဝေမဇ္ဈေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏေ ကာလေ ပဌမဗောဓိယမ္ပိ, မဇ္ဈိမဗောဓိယမ္ပိ, ပစ္ဆိမဗောဓိယမ္ပိ ယံ သုတ္တဂေယျာဒိပ္ပဘေဒံ ဓမ္မံ **ဘာသတိ** နိဒ္ဒိသနဝသေန, **လပတိ** ဥဒ္ဒိသနဝသေန, **နိဒ္ဒိသတိ** ပဋိနိဒ္ဒိသနဝသေန။ **သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတီ**တိ တံ ဧတ္ထန္တရေ ဒေသိတံ သဗ္ဗံ သုတ္တဂေယျာဒိနဝင်္ဂ ဗုဒ္ဓဝစနံ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော စ အနုပဝဇ္ဇံ အနူနံ အနဓိကံ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ။ပေ။ မောဟမဒနိမ္မဒနံ, နတ္ထိ တတ္ထ တလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ အဝက္ခလိတံ, ဧကမုဒ္ဒိကာယ လဥ္ဆိတံ ဝိယ ဧကနာဠိယာ မိတံ ဝိယ ဧကတုလာယ တုလိတံ ဝိယ စ တံ တထေဝ ဟောတိ ယ ဿတ္ထာယ ဘာသိတံ, ဧကန္တေနေဝ တဿ သာဓနတော, **နော အညထာ**။ တသ္မာ တထံ, အဝိတထံ, အနညထံ။ ဧ တေန တထာတဒိတာယ တထာဂတောတိ ဒဿေတိ။ ဂဒအတ္ထော အယံ ဂတသဒ္ဒော ဒကာရဿ တကာရံ ကတ္ဝာ, တ သ္မာ တထံ ဂဒတီတိ တထာဂတောတိ အတ္ထော။ အထ တ အာဂဒနံ အာဂဒေါ, ဝစနန္တိ အတ္ထော။ တထော အဝိပရီ တော အာဂဒေါ ယဿာတိ ဒကာရဿ တကာရံ ကတ္ဝာ တထာဂတောတိ ဧဝမေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယထာတဒီ တထာကာရီတိ ယေ ဓမ္မေ ဘဂဝတ "ဣမေ ဓမ္မာ အကုသလာ သာဝဇ္ဇာ ဝိညုဂရဟိတာ သမတ္တာ သ မာဒိန္နာ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တီ"တိ ပရေသံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဝဒတိ, တေ ဓမ္မေ ဧကန္တေနေဝ သယံ ပ ဟာသိ။ ယေ ပန ဓမ္မေ ဘဂဝတ "ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ အနဝဇ္ဇာ ဝိညုပ္ပသတ္ထာ သမတ္တာ သမာဒိန္နာ ဟိတာယ သု ခာယ သံဝတ္တန္တီ"တိ ဝဒတိ, တေ ဓမ္မေ ဧကန္တေနေဝ သယံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ။ တသ္မာ ယထာတဒီ ဘဂဝတ, တ ထာကာရီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ယထာကာရီ တထာတဒီ**တိ သမ္မဒေဝ သီလာဒိပရိပူရဏဝသေန သမ္မာ ပဋိပန္နော သယံ ယထာ ကာရီ ဘဂဝတ, တထေဝ ဓမ္မဒေသနာယ ပရေသံ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာပနဝသေန တထာတဒီ။ ဘဂဝတော ဟိ တစာယ ကာယော အနုလောမေတိ, ကာယဿပိ တစာ။ တသ္မာ ယထာတဒီ တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာတဒီ စ ဟောတိ။ ဧဝံဘူတဿ စဿ ယထာ တစာ, ကာယောပိ တထာ ဂတော ပဝတ္တော။ ယထာ စ ကာယော, တစာပိ တထာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ အတ္ထော။

အဘိဘူ အနဘိဘူတောတိ ဥပရိ ဘဝဂ္ဂံ ဟေဋ္ဌာ အဝီစိနိရယံ ပရိယန္တံ ကတ္ဝာ တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဘဂဝတ သဗ္ဗသတ္တေ အဘိဘဝတိ သီလေနပိ သမာဓိနာပိ ပညာယပိ ဝိမုတ္တိယာပိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေနပိ, န တဿ တုလာ တ ပမာဏံ တ အတ္ထိ, အသမော အသမသမော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော အတုလော အပ္ပမေယျော အနုတ္တရော ဓမ္မရာဇာ ဒေဝတနံ အတိဒေဝေ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ။ တတော ဧဝ သယံ န ကေနစိ အဘိဘူတောတိ အနဘိဘူတော။ **အညဒတ္ထု** တိ ဧကံသတ္တေ နိပါတော။ ယဉ္စဟိ ကိဉ္စိ နေယျံ နာမ, သဗ္ဗံ တံ ဟတ္ထတလေ အာမလကံ ဝိယ ပဿတီတိ **ဒသော**။ အဝိပရီတံ အာသယာဒိအဝဗောဓနေ ဟိတူပသံဟာရာဒိနာ စ သတ္တေ, ဘာဝညထတ္တုပနယဝသေန သင်္ခါရေ သဗ္ဗာကာရေန သုစိဏ္ဏဝသိတာယ သမာပတ္တိယော စိတ္တဉ္စ ဝသေ ဝတ္တေတီတိ **ဝသဝတ္တီ** ။ ဧတ္တာဝတာ အဘိဘဝနဋ္ဌေန ဘဂဝတ အတ္တနော တထာဂတဘာဝံ ဒဿေတိ။

တတ္ရေဝံ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ – အဂဒေါ ဝိယ အဂဒေါ။ ကော ပနေသ? ဒေသနာဝိလာသော စေဝ ပုညုဿယော စ။ တေနေဝ ဟေသ မဟာနုဘာဝေ ဘိသက္ကော ဝိယ ဒိဗ္ဗာဂဒေန သပ္ပေ, သဗ္ဗေ ပရပ္ပဝါဒိနော သဒေဝကဉ္စ လောကံ အဘိဘဝတိ။ ဣတိ သဗ္ဗလောကာဘိဘဝနေ တထော အဝိပရီတော ဒေသနာဝိလာသော စေဝ ပုညုဿယော စ အဂဒေါ အ ဿာတိ ဒကာရဿ တကာရံ ကတ္ဝာ တထာဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ "သဒေဝကေ, ဘိက္ခဝေ, လော ကေ။ပေ။ ဝသဝတ္တီ, တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီ"တိ။

ကထာသု **သဗ္ဗလောကံ အဘိညာယာ**တိ တေဓာတုကလောကသန္နိဝါသံ ဇာနိတ္ဝာ။ **သဗ္ဗလောကေ ယထာတထန္တိ** တသ္မိံ တေဓာတုကလောကသန္နိဝါသေ ယံကိဉ္စိ နေယျံ, တံ သဗ္ဗံ ယထာတထံ အဝိပရီတံ ဇာနိတ္ဝာ။ **သဗ္ဗလောကဝိသံယုတ္တော**တိ စတုန္နံ ယောဂါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနေန သဗ္ဗေနပိ လောကေန ဝိသံယုတ္တော ဝိပ္ပမုတ္တော။ **အနူပယော**တိ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ လောကေ တဏှာဒိဋ္ဌိဥပယေဟိ အနူပယော တေဟိ ဥပယေဟိ ဝိရဟိတော။

သဗ္ဗာဘိဘူ တိ ရူပါဒိနိ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ, သဗ္ဗံ သင်္ခါရဂတံ, သဗ္ဗေပိ မာရေ အဘိဘဝိတ္ဝာ ဌိတော။ **ဓီရော**တိ ဓိ တိသမ္ပန္နော။ **သဗ္ဗဂန္ထပ္ပမောစနော** တိ သဗ္ဗေ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထာဒိကေ မောစေတွာ ဌိတော ဝေနေယျသန္တာ နေပိ အတ္တနော ဒေသနာဝိလာသေန တေသံ ပမောစနတော သဗ္ဗဂန္ထပ္ပမောစနော။ **ဖုဋ္ဌာဿ** တိ ဖုဋ္ဌာ အဿ။ ကရ

ဏာတ္တေ ဣဒံ သာမိဝစနံ, ဖုဋ္ဌာ အနေနာတိ အတ္ထော။ **ပရမာ သန္တီ** တိ နိဗ္ဗာနံ။ တဉှိ တေန ဉာဏဖုသနေန ဖုဋ္ဌံ။ တေနေတဟ ''နိဗ္ဗာနံ အကုတောဘယ''န္တိ။ အထ တ **ပရမာ သန္တီ** တိ ဥတ္တမာ သန္တိ။ ကတရာ သာတိ? နိဗ္ဗာနံ။ ယသ္မာ ပန နိဗ္ဗာနေ ကုတောစိ ဘယံ နတ္ထိ, တသ္မာ တံ **အကုတောဘယ**န္တိ ဝုစ္စတိ။

အနီဃောတိ နိဒ္ဒုက္ခော။ **သဗ္ဗကမ္မက္ခယံ ပတ္တော** တိ သဗ္ဗေသံ ကမ္မာနံ ခယံ ပရိယောသာနံ အစ္စန္တာဘာဝံ ပတ္တော။ **ဝိမုတ္တော ဥပဓိသင်္ခယေ** တိ ဥပဓိသင်္ခယသင်္ခာတေ နိဗ္ဗာနေ တဒာရမ္မဏာယ ဖလဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တော။ **သေ သော**တိ သော သော။ **သီဟော အနုတ္တရော** တိ ပရိဿယာနံ သဟနဋ္ဌေန, ကိလေသာနံ ဟနနဋ္ဌေန စ, တထာဂတော အနုတ္တရော သီဟော နာမ။ **ဗြဟ္မ** န္တိ သေဋ္ဌံ။ **စက္က** န္တိ ဓမ္မစက္ကံ။ **ပဝတ္တယီ** တိ တိပရိဝဋ္ဋံ ဒွါဒသာကာရံ ပဝတ္တေသိ။

ဣတီတိ ဧဝံ တထာဂတဿ ဂုဏေ ဇာနိတွာ။ **သင်္ဂမ္မ** တိ သမာဂန္တွာ။ **တံ နမဿန္တိ** တိ တံ တထာဂတံ တေ သရဏံ ဂတာ ဒေဝမနုဿာ နမဿန္တိ။ မဟန္တေဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **မဟန္တံ,** စတုဝေသာရဇ္ဇယောဂေန **ဝီတသာရဒံ**။ ဣဒာနိ ယံ ဝဒန္တာ တေ နမဿန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **ဒန္တော** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ဣတိ ဣမသ္မိံ စတုက္ကနိပါတေ ဆဋ္ဌေ သုတ္တမေ စ သုတ္တေ ဝဋ္ဋံ ကထိတံ, ပဌမဒုတိယတတိယဒွါဒသမတေ ရသမေသု ဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ, သေသေသု ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တေရသမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ ပရမတ္ထဒီပနိယာ

ခုဒ္ဒကနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဣတိဝုတ္တကဿ စတုက္ကနိပါတဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဂမနကထာ

တ္တောဝတာ စ –

ဓမ္မိဿရေန ဇဂတော၊ ဓမ္မာလောကဝိဓာယိနာ။
ဓမ္မာနံ ဗောဓနေယျာနံ၊ ဇာနတာ ဒေသနာဝိဓိံ။

တံ တံ နိဒာနမာဂမ္မ၊ သဗ္ဗလောကဟိတေသိနာ။
ဧကကာဒိပ္ပဘေဒေန၊ ဒေသိတာနိ မဟေသိနာ။

ဒသုတ္တရသတံ ဒွေဝ စ၊ သုတ္တာနိ **ဣတိဝုတ္တကံ** ။
ဣတိဝုတ္တပ္ပဘေဒေန၊ သင်္ဂာယိံသု မဟေသယော။

ဆဠဘိညာ ဝသိပ္ပတ္တာ၊ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒါ။
ယံ တံ သာသနဓောရယှာ၊ ဓမ္မသင်္ဂာဟကာ ပုရေ။

တဿ အတ္ထံ ပကာသေတုံ၊ ပောရာဏဋ္ဌကထာနယံ။
နိဿာယ ယာ သမာရဒ္ဓါ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ မယာ။

သာ တတ္ထ ပရမတ္ထာနံ၊ သုတ္တန္တေသု ယထာရဟံ။

ပကာသနာ **ပရမတ္ထ-ဒီပနီ** နာမ နာမတော။

သမ္ပတ္တာ ပရိနိဋ္ဌာနံ၊ အနာကုလဝိနိစ္ဆယာ။
အဋ္ဌတ္တိံသပ္ပမာဏာယ၊ ဟဋ္ဌိယာ ဘာဏတရတော။

ဣတိ တံ သင္ခရောန္တေန၊ ယံ တံ အဓိဂတံ မယာ။
ပုညံ တဿာနုဘာဝေန၊ လောကနာထဿ သာသနံ။

ဩကဟေတ္တ ဝိသုဒ္ဓာယ၊ သီလာဒိပဋိပတ္တိယာ။
သဗ္ဗေပိ ဟာဏိနော ဟောန္တု၊ ဝိမုတ္တိရသဘာဂိနော။

စိရံ တိဋ္ဌတု လောကသ္မိံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနံ။
တသ္မိံ သကရတ နိစ္စံ၊ ဟောန္တု သဗ္ဗေပိ ဟာဏိနော။

သမ္မာ ဝဿတု ကာလေန၊ ဒေတောပိ ဇဂတိပ္ပတိ။
သဒ္ဓမ္မနိရတော လောကံ၊ ဓမ္မေနေဝ ပသာသတူတိ။

ဣတိ ဗဒရတိတ္ထဝိဟာရတသိနာ အာစရိယဓမ္မဟလေန ကတာ

ဣတိဝုတ္တကဿ အဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။